

60 χρόνια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών
ΙΔΡΥΣΗ ΤΟ 1837

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΠΜΕ «Σχολική Συμβουλευτική και Καθοδήγηση»

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Ψυχολογίας

ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΥΚΑΣΙΟΤΡΑΠΕΖΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

Επιστημονικό Συνέδριο
Εκπαίδευση, Διδασκαλία
και Δια Βίου Μάθηση
στον 21ο αιώνα:
Προκλήσεις και
Προοπτικές

14, 15 & 16 Ιουνίου 2024
Συνεδριακό Κέντρο
“Κάρολος Παπούλιας”
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Διεθνές Κέντρο Επιστημών
Πολιτισμού και Εκπαίδευσης
‘Ομήγυρη’

STIMŪLI
for social change

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

14, 15 & 16 Ιουνίου 2024

«Εκπαίδευση, Διδασκαλία και Δια Βίου Μάθηση

στον 21ο αιώνα: Προκλήσεις και Προοπτικές»

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

και

Μαρία Σακελλαρίου
Παναγιώτα Στράτη
Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου
Παρασκευή Μπουκουβάλα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
45110, Ιωάννινα

Σχεδιασμός: Μαρία Σακελλαρίου
Διορθώσεις: Παναγιώτα Στράτη
Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου
Παρασκευή Μπουκουβάλα

Γραφιστική επιμέλεια - Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση: Βάσια Κλείτσα,
Τμήμα Εκδόσεων - Τυπογραφείο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ISBN: 978-960-233-294-8

Copyright @ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 2024

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
14, 15 & 16 Ιουνίου 2024

«Εκπαίδευση, Διδασκαλία και Δια Βίου Μάθηση
στον 21ο αιώνα: Προκλήσεις και Προοπτικές»

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

Επιστημονική Επιμέλεια

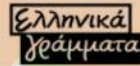
Μαρία Σακελλαρίου

Παναγιώτα Στράτη

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Παρασκευή Μπουκουβάλα

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

ΠΡΟΚΟΣ

Εκδόσεις
Διάδραση

ΚΤΗΜΑ ΓΚΛΙΝΑΒΟΣ
ΖΙΤΣΑ

60 χρόνια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παιδαγωγικό Παιδαγωγική Σχολή
Παιδαγωγικό Τμήμα Φιλοσοφίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Ψυχολογίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Κοινωνικής Επιστήμης

Κέντρο Επιστημονικών και Διεπιστημολογικών Μελετών

Κέντρο Επιστημονικών και Διεπιστημολογικών Μελετών

Παιδαγωγικό Παιδαγωγική Σχολή

**Επιστημονικό Συνέδριο
Εκπαίδευση, Διδασκαλία
και Δια Βίου Μάθηση
στον 21ο αιώνα:
Προκλήσεις και
Προοπτικές**

14, 15 & 16 Ιουνίου 2024
Συνεδριακό Κέντρο
"Κάρολος Παπούλιας"
Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων
Χορηγηση βεβαίωσης

Υποστήριξη Επικοινωνίας

Διεθνές Κέντρο Έρευνας
Πολιτισμού και Κοινωνικών
Όψεων

STIMŪLI
for social change

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Καθηγήτρια Άννα Μπατιστάτου, Πρύτανης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Καθηγητής Γεράσιμος Σιάσος, Πρύτανης Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Πρόεδρος:

Μαρία Σακελλαρίου, Καθηγήτρια, π. Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Διευθύντρια του Εργαστηρίου «Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας», Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αντιπρόεδρος:

Θωμάς Μπάμπαλης, Καθηγητής, Κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών της Αγωγής, Διευθυντής του ΔΠΜΣ «Σχολική Συμβουλευτική και Καθοδήγηση», Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μέλη:

Αγγελίδης Παναγιώτης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Αλεξόπουλος Νικόλαος, Επίκουρος Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Αναστασίου Σοφία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αρτινοπούλου Βασιλική, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Βαμβακούση Ξανθή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Γεωργίου Στέλιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γιώτσα Άρτεμις, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Δημάκη-Ζώρα Μαρία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Εμβαλωτής Αναστάσιος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ευαγγέλου Φίλιππος, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ζάραγκας Χαρίλαος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ζμάς Αριστοτέλης, Επίκουρος Καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ηλία Ιλιάδα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Θάνος Θεόδωρος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κακάμπουρα Ρέα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Καλδρυμίδου Μαρία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Καλογήρου Τζίνα, Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Καλογιαννάκη Πελαγία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Καραβίδα Βασιλική, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Καραμήτρου Αικατερίνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κατσιαμπούρα Γιάννα, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Κληρίδης Ελευθέριος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κόνσολας Μάνος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κορνελάκη Αθηνά, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κούτρας Βασίλειος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κουτρομάνος Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής, ΕΚΠΑ

Κουτσελίνη Μαίρη, Ομότιμη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κυπριανός Παντελής, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Κυριακίδης Λεωνίδας, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κώτσης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κωτσιόπουλος Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Λαζαράκου Ελισάβετ, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Λιακοπούλου Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Λοΐζου Ελένη, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

- Μαλαφάντης Δ. Κωνσταντίνος**, Καθηγητής, ΕΚΠΑ
- Μάντζιος Άκης**, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Μικρόπουλος Αναστάσιος**, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Μισαηλίδου Χριστίνα**, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ
- Μιχαλοπούλου Αικατερίνη**, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Μορφίδη Ελένη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Μπάκας Θωμάς**, τ. Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Μπρούζος Ανδρέας**, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Νικηφορίδου Ζωή**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Νικολάου Σουζάννα-Μαρία**, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Οικονομίδης Βασίλης**, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Παγγέ Πολυξένη**, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Πανταζής Σπύρος**, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Παπαδάκης Νίκος**, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Παπαντωνίου Γεωργία**, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Πάτσιου Βασιλική**, Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ
- Πεπές Ευάγγελος**, Επίκουρος Καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Πλακίτση Αικατερίνη**, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Πλιόγκου Βασιλική**, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Ράπτης Θεοχάρης**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Ρέντζου Κωνσταντίνα**, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Σαρρής Δημήτριος**, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Σκορδούλης Κωνσταντίνος**, Καθηγητής, ΕΚΠΑ
- Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος**, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Σοφού Ευστρατία**, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Σπανάκη Μαριάννα**, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σταμάτης Παναγιώτης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Σταυρινίδης Παναγιώτης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στεργίου Αμαρυλλίς, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συμεού Λοίζος, Καθηγητής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Συμεωνίδου Σιμώνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Συνώδη Ευανθία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Τσαντόπουλος Γεώργιος, Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τσιμπουκλή Άννα, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Τσιτσανούδη-Μαλλίδη Νικολέττα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τσώλη Κωνσταντίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΕΚΠΑ

Υφαντή Αμαλία, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πατρών

Φάντης Κώστας, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Φιλίππου Σταυρούλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Φραγκούλης Ιωσήφ, Καθηγητής, ΑΣΠΑΙΤΕ

Φτιάκα Ελένη, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χαραλάμους Χαράλαμπος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χουρδάκης Αντώνης, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**Μέλη:**

Σακελλαρίου Μαρία, Καθηγήτρια, π. Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Διευθύντρια του Εργαστηρίου «Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας», Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αναγνωστοπούλου Ροδόκλεια, Εκπαιδευτικός, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ευθυμίου Γεώργιος, Υποψήφιος Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Καραούλας Απόστολος, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κατσαδήμα Ευθαλία, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κοκολάκη Μαρία, Ε.Δι.Π., ΕΚΠΑ

Κολοκούρη Ελένη, Διδάκτωρ, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μήτση Πολυξένη, Εκπαιδευτικός, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μπάνου Μαρία, Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μπουκουβάλα Παρασκευή, Ε.Δι.Π., Med, Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Νάτσια Ελευθερία, Εκπαιδευτικός, Med, Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ντίνου Μαγδαληνή, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Οικονομοπούλου Βάσω, Ε.Δι.Π., ΕΚΠΑ

Παπουτσή Αικατερίνη, Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παππά Αλεξάνδρα, Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στεφάνου Χρήστος, Εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακός φοιτητής, ΔΙΠΑΕ

Στράτη Παναγιώτα, Εκπαιδευτικός, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Συντονισμός Γραμματείας:

Μπουκουβάλα Παρασκευή, Ε.Δι.Π., Med, Υποψήφια Διδάκτωρ,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μέλη:

Αναγνωστοπούλου Ροδόκλεια, Εκπαιδευτικός, Μεταδιδακτορική
Ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αντωνάκη Παναγιώτα, Εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Βέντζη Ελένη, Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Γιαννούλα Αναστασία, Κοινωνική Λειτουργός, Med

Κατσαδήμα Ευθαλία, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κολοκούρη Ελένη, Διδάκτωρ, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μήτση Πολυξένη, Εκπαιδευτικός, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μπέζα Ευθαλία, Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Νάτσια Ελευθερία, Εκπαιδευτικός, Med, Υποψήφια Διδάκτωρ,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ντίνου Μαγδαληνή, Ε.Δι.Π., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παπουτσή Αικατερίνη, Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Παππά Αλεξάνδρα, Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ρούκα Μαρία, Εκπαιδευτικός

Σόγιας Κωνσταντίνος, Υποψήφιος Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στεφάνου Χρήστος, Εκπαιδευτικός, Μεταπτυχιακός φοιτητής, ΔΙΠΑΕ

Στράτη Παναγιώτα, Εκπαιδευτικός, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Websites: <https://ecp2024.conf.uoi.gr/>
<https://earlychildhoodpedagogy.gr>
<https://earlychildhoodpedagogy.gr/symposia>

E-mail: educationconference@uoi.gr

ΠΑΙΔΙΚΗ ΝΕΑΝΙΚΗ ΧΩΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΩΡΩΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πρόγραμμα 14/06/2024

1. **E malama:** Mark und Sharee Anderson,
Τραγούδι ευλογίας για τη γη από τη Χαβάη
2. **Τ' αστέρι του βοριά:** Ν. Γκάτσος - Μ. Χατζιδάκις,
Διασκευή: Μ. Μελιγκοπούλου - Θ. Μπιλιλής
3. **Τα τζιτζίκια:** Οδυσσέας Ελύτης - Λίνος Κόκοτος
4. **Now the sun is shining:** Peter Michel
5. **Vois sur ton chemin:** Christophe Barratier / Bruno Coulais
6. **Hand me down my silver trumpet:** Traditional Spiritual,
Arranged by J. Ashworth Bartle
7. **Ophelia letter blow 'way:** Traditional Trinidad, Arranged R. Gritton

Τρομπέτα: **Ορφέας Στάθης**

Κρουστά: **Χρήστος Χιουρέας - Μάξιμος Σταύρου**

Συνοδεία πιάνου: **Πηνελόπη Λιαροστάθη**

Διεύθυνση χορωδίας: **Κωνσταντίνα Μήλια**

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΟΡΩΔΙΑ Δ.Ω.Ι.**Α΄ ΦΩΝΗ**

- 1 ΕΛΕΝΗ ΠΕΡΔΙΚΗ
- 2 ΣΤΑΥΡΙΑΝΗ ΜΠΕΤΣΗ
- 3 ΕΛΕΝΑ ΡΟΦΤΣΙΑ
- 4 ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΑΜΠΑ
- 5 ΛΑΜΠΡΟΣ ΣΑΛΤΙΡΗΣ
- 6 ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΑΛΤΙΡΗΣ
- 7 ΛΥΔΙΑ ΔΙΟΝΥΣΑΤΟΥ
- 8 ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΛΗΣΙΤΗΣ
- 9 ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΜΕΓΑ
- 10 ΖΕΤΑ ΚΟΛΥΓΙΩΤΗ
- 11 ΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
- 12 ΑΝΔΡΙΑΝΝΑ ΘΕΜΕΛΗ
- 13 ΚΑΛΛΗ ΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ
- 14 ΙΑΣΟΝΑΣ ΚΑΤΣΟΥΡΑΣ
- 15 ΛΥΔΙΑ ΚΑΤΣΟΥΡΑ
- 16 ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΟΥ
- 17 ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ
- 18 ΝΤΟΡΙΤΑ ΤΣΑΡΑΒΟΥΛΗ
- 19 ΑΠΟΣΤΟΛΙΑ ΓΩΤΗ
- 20 ΑΓΓΕΛΙΝΑ ΓΚΑΡΤΖΟΝΙΚΑ
- 21 ΜΕΛΙΝΑ ΔΑΣΚΑΛΟΥ
- 22 ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΤΑΛΙΠ
- 23 ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΟΣΑΒΙΤΣΑ
- 24 ΝΑΤΑΛΙΑ ΤΣΙΓΚΟΥΛΗ
- 25 ΝΑΥΣΙΚΑ ΧΕΙΜΩΝΑ
- 26 ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ
- 27 ANNA ΜΑΡΙΑ ΤΣΑΝΤΟΥ
- 28 ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΧΕΙΜΩΝΑ
- 29 ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΤΑΥΡΟΥ

Β΄ ΦΩΝΗ

- 30 ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΚΟΡΔΩΣΗ
- 31 ΕΛΕΟΝΟΡΑ ΘΕΜΕΛΗ
- 32 ΕΙΡΗΝΗ ΛΩΛΗ
- 33 ΜΑΡΘΑ ΣΙΩΚΑ
- 34 ΦΕΝΙΑ ΛΩΛΗ
- 35 ANNA ΜΑΡΙΑ ΗΛΗ
- 36 ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΔΙΩΝΗ ΗΛΗ
- 37 ΝΕΦΕΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΗΛΗ
- 38 ΜΙΛΕΝΑ ΣΠΕΓΓΟΥ
- 39 ΜΑΡΙΑ ΚΟΝΤΑΞΗ
- 40 ΜΑΡΙΝΑ ΓΡΑΤΣΑΝΙΤΗ
- 41 ΕΛΕΝΑ ΓΡΑΤΣΑΝΙΤΗ
- 42 ΟΝΗΣΙΜΟΣ ΧΑΤΖΗΦΡΑΙΜΙΔΗΣ
- 43 ΕΛΙΖΑ ΓΙΑΝΝΑΚΕΑ
- 44 ΣΟΦΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ
- 45 ΑΝΔΡΕΑΣ ΞΕΝΟΣ - ΔΕΛΗΣ
- 46 ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΑΤΣΗ
- 47 ΒΑΛΙΑ ΤΟΥΛΗ
- 48 ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΩΤΙΟΥ
- 49 ΑΝΘΙΑ ΤΖΙΜΑ
- 50 ΕΛΠΙΔΑ ΤΣΑΡΠΕΛΑ
- 51 ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
- 52 ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ
- 53 ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΖΑΓΚΛΗ
- 54 ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΝΤΑΣΙΟΥ
- 55 ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ ΧΗΤΑ
- 56 ΖΩΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΙΤΣΙΟΥ
- 57 ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΗ

ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ Π.Τ.Ν.

ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΗΝΑ

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΑΡΖΟΓΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΓΡΑΒΑΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΒΕΛΤΙΑ

ΔΑΒΑΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΠΛΟΥΜΗ ΕΛΕΝΗ

ΖΑΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΑ

ΠΟΤΣΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΖΩΝΙΟΥ ΒΑΓΙΑ

ΠΟΤΣΙΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

ΙΟΥΔΑΝΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΡΕΓΚΛΗ ΑΝΝΑ-ΜΑΡΙΑ

ΚΑΜΠΑΚΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΡΟΥΜΑΝΕΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΣΑΚΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΜΕΝΙΚΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΣΚΟΥΡΤΗ ΕΛΕΝΗ-ΣΟΦΙΑ

ΜΠΑΞΕΒΑΝΗ ΑΝΤΩΝΙΑ-ΜΑΡΙΑ

ΣΚΟΥΦΑ-ΚΟΤΣ ΑΡΤΕΜΙΣ

ΜΠΙΝΙΟΛΑ ΜΑΡΙΑ

ΣΠΑΡΤΣΗ ΩΡΑΙΑ-ΜΑΡΙΝΑ

ΝΤΑΟΥΤΑΪ ΣΟΝΙΛΑ

ΤΣΙΜΠΛΟΥΛΗ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΝΤΕΤΣΙΚΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΑΘΗΝΑ

ΠΑΝΤΑΖΗ ΛΑΜΠΡΙΝΗ

ΧΑΤΖΗ ΕΛΕΝΗ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

A. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- A1. Ιστορία της Παιδαγωγικής και της Εκπαίδευσης
- A2. Κριτική και Συγκριτική Παιδαγωγική
- A3. Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα
- A4. Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση
- A5. Σχολική Παιδαγωγική
- A6. Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση
- A7. Εκπαιδευτική Πολιτική και Ηγεσία
- A8. Οργάνωση, Διοίκηση και Οικονομία της Εκπαίδευσης
- A9. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- A10. Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ενεργός Πολιτειότητα
- A11. Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών
- A12. Η Πρόσβαση των Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων στο Σύγχρονο Δημοκρατικό Σχολείο
- A13. Ηθική και Δεοντολογία στην Εκπαίδευση
- A14. Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση

B. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- B1. Μεθοδολογία, Στρατηγικές και Τεχνικές Διδασκαλίας: Συνεργατική και Διερευνητική Μάθηση, Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση, Τεχνητή Νοημοσύνη, Παιδαγωγική του Παιχνιδιού, ο Χώρος σε Περιβάλλοντα Μάθησης
- B2. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
- B3. Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

- B4. Διδακτική Μεθοδολογία: Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Σχολικά Εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- B5. Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση: Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας-Κοινότητας, Προγράμματα Μετάβασης, Συναισθηματικής Ανάπτυξης, Πολιτιστικά, Περιβάλλοντος και Αειφορίας, Ευρωπαϊκά Προγράμματα
- B6. Νέες Τεχνολογίες και Προγράμματα Σπουδών
- B7. Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση
- B8. Εξ Αποστάσεως Διδασκαλία και Εκπαίδευση: Πρακτικές, Αξιοποίηση και Αξιολόγηση των Ψηφιακών και Τεχνολογικών Μέσων, Κοινωνικές Ανισότητες και Αντιμετώπισή τους

Γ. ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

- Γ1. Δια Βίου Μάθηση και Εκπαιδευτική Κοινότητα: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών
- Γ2. Δια Βίου Μάθηση και Ανάπτυξη Κοινωνικών Δεξιοτήτων
- Γ3. Αναβάθμιση και Επαναπροσανατολισμός των Ήπιων Δεξιοτήτων στην Εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα
- Γ4. Πρακτικές Δια Βίου Μάθησης και Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση
- Γ5. Διλήμματα και Αυτοαξιολόγηση της Δια Βίου Μάθησης
- Γ6. Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ	43
Το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης Εθνικής Στρατηγικής για τη Βία και την Παραβατικότητα Ανηλίκων: Θεσμικές εξελίξεις και προοπτικές Βασιλική Αρτινοπούλου	43
Πρώθηση Ποιότητας και Ισότητας στην Εκπαίδευση: Η συνεισφορά της έρευνας Εκπαιδευτικής Αποτελεσματικότητας, Λεωνίδας Κυριακίδης Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου	44
Μικροπιστοποιητικά/Μικροδιαπιστευτήρια (Microcredentials) για τη Διά Βίου Μάθηση και την Απασχολησιμότητα: Μια αλλαγή Παραδείγματος στην Εκπαίδευση και την Κατάρτιση Λοΐζος Συμεού	45
Εκπαίδευση και Ηγεσία για τη Μάθηση σε έναν κόσμο που αλλάζει Αμαλία Α. Υφαντή	46
Το δημόσιο καλό των Ιδιωτικών Πανεπιστημίων: Διαβουλεύσεις και Διαξιφισμοί σε Ελλάδα και Κύπρο Αριστοτέλης Ζμας	47
ΣΤΡΟΓΓΥΛΑ ΤΡΑΠΕΖΙΑ & ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ	
1^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ	48
Δεξιότητες, Εργασία και Ποιότητα στη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση: Επίδικα και ... Διακυβεύματα, Δεξιότητες & σύζευξη ΣΕΚ – Εργασίας Χρήστος Γούλας	48
Μετασηματισμοί στην εργασία και ποιότητα της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων Πάρης Λιντζέρης	48
Κίνητρα και εμπόδια για ΔΒΜ και Εργασία Θανάσης Καραλής	49
Εργαλεία Πολιτικής για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων: Microcredentials& Ατομικοί Λογαριασμοί Μάθησης Παναγιώτης Καλογεράκης	49
1^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ	49

Μεθοδολογικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις στη Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα: Προκλήσεις, Εμπόδια και Προοπτικές	
Μαρία Σακελλαρίου, Λεωνίδα Κυριακίδης	49
Η Ενιαία Εκπαίδευση στη Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα: Απόψεις και Προβληματισμοί	
Μαρία Σακελλαρίου, Παναγιώτα Στράτη, Πολυξένη Μήτση, Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου, Αικατερίνη Παπουτσή	51
Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση στην Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα. Μια ερευνητική προσέγγιση	
Μαρία Σακελλαρίου, Παναγιώτα Στράτη, Πολυξένη Μήτση, Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου, Αικατερίνη Παπουτσή	52
Η συναισθηματική ευεξία και η ενεργός συμμετοχή στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών: ερευνητικό πρόγραμμα δημοκρατικής εκπαίδευσης για μαθητές με τυπική και μη τυπική ανάπτυξη	
Μαρία Σακελλαρίου, Παναγιώτα Στράτη, Πολυξένη Μήτση, Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου, Αικατερίνη Παπουτσή	53
Σύγχρονο Δημοκρατικό Σχολείο και Εκπαιδευτικές Πρακτικές: Μια ερευνητική προσέγγιση	
Μαρία Σακελλαρίου, Παναγιώτα Στράτη, Πολυξένη Μήτση, Αικατερίνη Παπουτσή, Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου	55
Η επίδραση των παραγόντων αποτελεσματικής διδασκαλίας στην μάθηση στα Μαθηματικά: Αποτελέσματα έρευνας σε νηπιαγωγεία της Ελλάδας	
Μαρία Σακελλαρίου, Βικτωρία Μιχαηλίδου, Παναγιώτα Στράτη, Πολυξένη Μήτση, Μαρία Μπάνου, Μαρίνα Μπέση, Αικατερίνη Παπουτσή, Ελευθερία Νάτσια	56
Μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στις Σύγχρονες Συμπεριληπτικές Τάξεις: Σχολική Ετοιμότητα και Παράγοντες Ομαλής Μετάβασης	
Μαρία Σακελλαρίου, Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου, Παναγιώτα Στράτη, Πολυξένη Μήτση, Αικατερίνη Παπουτσή	58
2^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ	59
Πρόληψη και διαχείριση ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού: Νέες Προκλήσεις και Στρατηγικές	59
Κατανοώντας την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό: Ορισμοί - Αίτια και Επιπτώσεις	
Μπέση Μαρίνα, Νταμάνη Αικατερίνη, Ντόκα Αγλαΐα	60
Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις: Πρωτόκολλα Πρόληψης ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού	
Νταμάνη Αικατερίνη, Μπέση Μαρίνα, Ντόκα Αγλαΐα	61

Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις: Πρωτόκολλα διαχείρισης ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού Ντόκα Αγλαΐα, Μπέση Μαρίνα, Νταμάνη Αικατερίνη	62
Ανάπτυξη ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης για τη διαχείριση της επιθετικότητας σε μαθητές προεφηβικής ηλικίας Κρομμύδας Ιωάννης, Μπρούζος Ανδρέας	63
3^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ	64
Μουσική Παιδεία και καλλιέργεια της πολιτισμικής κατανόησης. Το φιλοσοφικό και παιδαγωγικό υπόβαθρο του μοντέλου της Παγκόσμιας Μουσικής Εκπαίδευσης (World Music Pedagogy) υπό το πρίσμα της κοινοτικής μουσικής με παραδειγματικές αναφορές	64
Παγκόσμια Μουσική Παιδαγωγική (World Music Pedagogy) και πολιτισμική ποικιλομορφία Κειμενική και ερμηνευτική ανάλυση Ευαγγελία Ζαγκαβιέρου, Γεωργία Κιούση	65
Ενσωμάτωση του τραγουδιού, της μουσικής παράστασης και της πολιτιστικής εκπαίδευσης σε κοινότητες πρακτικής: Μια εμπειρία από την Κάρπαθο Μαρία Αργυρίου	66
Παιδικό τραγούδι και λαϊκότητα. Ενσωματωμένες προτάσεις σε πρακτικές για παιδαγωγούς προσχολικής εκπαίδευσης Δήμητρα Γαλάνη	67
Αξιοποιώντας τις αρχές της Μεθόδου Montessori και τις αρχές της World Music Pedagogy για την ανάδυση των ρυθμικών και γλωσσικών ικανοτήτων στο Νηπιαγωγείο. Συγκλίσεις – Αποκλίσεις – Μελλοντικά Ερευνητικά Ερωτήματα Θάλεια Χριστοδούλου	68
Αξιοποιώντας τις παιδαγωγικές και ψυχολογικές αρχές του Onide Decroly και τις αρχές της World Music Pedagogy για την ανάπτυξη του μουσικού λεξιλογίου στη πρώιμη παιδική ηλικία. Συσχετίσεις - Παιδαγωγικές Προτάσεις Χριστίνα Σωτηρίου	69
4^ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ	70
Σύγχρονες προκλήσεις στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία	70
Εκπαίδευση VS Φροντίδα ή Εκπαίδευση ΚΑΙ Φροντίδα? Ζητήματα εννοιολογικής και δομικής διχοτομίας μεταξύ φροντίδας και εκπαίδευσης και οι απόψεις των παιδαγωγών πρώιμης παιδικής ηλικίας Κωνσταντίνα Ρέντζου	70

Κέντρα μάθησης και προαγωγή δεξιοτήτων σε προσχολικά περιβάλλοντα Βασιλική Καραβίδα	71
Υπαίθρια Εκπαίδευση και μικρά παιδιά μετά την πανδημία Ζωή Νικηφορίδου	72
ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ	
A. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	73
A1. Ιστορία της Παιδαγωγικής και της Εκπαίδευσης	73
A2. Κριτική και Συγκριτική Παιδαγωγική	73
Διδασκαλία των Αξιών και Κριτική Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες Κώστας Σκορδούλης	73
Η πρόσληψη των παιδαγωγικών ιδεών του Γκράμσι στην Ελλάδα Κωνσταντίνος Σούρλας, Κωνσταντίνος Σκορδούλης	74
Συζήτηση για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε απρόβλεπτα περιβάλλοντα κρίσεων Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη, Μαρίνα Παπαδοπούλου	75
Το παιχνίδι στα Προγράμματα Σπουδών για το νηπιαγωγείο στη Δανία και τη Φιλανδία Ευανθία Συνώδη	76
Επανεξετάζοντας την ιστορία των Επιστημών από την πλευρά της κριτικής φεμινιστικής παιδαγωγικής – ενδυναμώνοντας τις επιλογές των μαθητριών Γιάννα Κατσιαμπούρα	77
Η Εκπαίδευση και η Εργασία των Γυναικών στην Ελλάδα τον 20ο αιώνα Δήμητρα Κολιαμπή, Αναστασία Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα Μέρμηγκα, Απόστολος Καραούλας	78
Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό 2016-2024: επιχειρώντας τη σύνθεση ενός κατακερματισμένου «εκπαιδευτικού τοπίου» Μαρία Κοκολάκη	80
Παιδαγωγικά και Ιδεολογία: Αντιλήψεις και διαμάχες για την πρόσβαση στο σχολείο στην Ελλάδα (1880-2000) Δημήτρης Μαναριώτης, Μαρία-Νεφέλη Βασιλειάδη	81
Η τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα – Συνοπτική προσέγγιση 1829-1974 Χαρίλαος Μαργαρίτης	82

A3. Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα	83
Συμπεριφορές, Ενέργειες και Πρακτικές Σχολικών Ηγετών Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κύπρου που παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης	
Νίκος Κεραυνός, Λοΐζος Συμεού	83
Ψυχοκοινωνικό κλίμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: αντιλήψεις ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών	
Μαριλένα Σοφιανού, Θωμάς Μπαμπάλης, Νικόλαος Αλεξόπουλος	84
Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων κατά του σχολικού εκφοβισμού μέσα από τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	
Χρυσάνθη Ντεγιρμεντζόγλου, Κωνσταντίνα Τσώλη, Θωμάς Μπαμπάλης	86
Ανάδειξη της εκπαιδευτικής συμβολής της έρευνας και των εννοιών της εξέλιξης	
Ευστάθιος Φριλίγγος, Αικατερίνη Καρενά-Ευσταθίου, Γεωργία Βουδούρη, Παναγιώτα Λαζαρίδη, Χρύσα Στράτη, Πολυξένη Παγγέ, Ευαγγελία Ντζάνη, Αναστασία Τούκα, Κωνσταντίνος Σωτηρόπουλος, Σπύρος Παπακώστας, Σπύρος Γεωργάτος	87
Η αυτοαποτελεσματικότητα ως προβλεπτικός παράγοντας της ικανοποίησης από τη ζωή των εκπαιδευτικών: ο διαμεσολαβητικός ρόλος της εργασιακής ικανοποίησης	
Άγγελος Γκοντέλος, Ευστάθιος Ξαφάκος	89
Μία εναλλακτική προσέγγιση της ιστορίας στο νηπιαγωγείο μέσα από την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ σχολείου και μουσείου: μία πρόταση έρευνας δράσης	
Αλεξάνδρα Αμανιού	90
A4. Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση	91
Διερευνώντας την ικανότητα των νηπιαγωγών να αναγνωρίζουν τα μαθηματικά σε εικονογραφημένα βιβλία	
Ιλιάδα Ηλία, Marja Van den Heuvel-Panhuizen, Ελένη Δεληγιάννη	91
Τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων στο Νηπιαγωγείο ως εκπαιδευτική καινοτομία	
Ευστρατία Σοφού	93
Πρακτικές Ασκήσεις σε Τμήματα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στον 21ο αιώνα	
Παναγιώτης Σταμάτης, Μερóπη Νταβλαμάνου	94
Το υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι στους χώρους της προσχολικής αγωγής: εμπόδια και αντιλήψεις	
Ζήσης Ψυρρόπουλος	95

Από την Βρεφοκομία στην Νηπιακή Αγωγή: μια Συγκριτική Μελέτη Εφαρμογής Αρχών Αναπτυξιακής Ψυχολογίας και ο Ρόλος της Οικογένειας Σήμερα Αντιγόνη Λυμπέρη, Δημήτριος Κοτσιφάκος	96
A5. Σχολική Παιδαγωγική	97
Παιδικότητα και σχολική θρησκευτική εκπαίδευση: Ερμηνευτικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές προοπτικές Ευάγγελος Πεπές	97
Μια φορά κι έναν καιρό... ένα οδοιπορικό για τη δημιουργικότητα Θωμάς Μπαμπάλης, Κωνσταντίνα Τσώλη	98
Η εμφάνιση του φαινομένου της Επαγγελματικής Εξουθένωσης στους εκπαιδευτικούς της Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης Ανθή- Αικατερίνη Γεωργίου, Κωνσταντίνα Τσώλη, Θωμάς Μπαμπάλης, Νικόλαος Αλεξόπουλος	99
Ο «φόβος να μην μείνεις εκτός από όσα συμβαίνουν γύρω σου» και συμπτώματα κατάθλιψης στους εφήβους Νικολέττα Δρακούλη, Παναγιώτης Σταυρινίδης	100
Σχολικός Εκφοβισμός & Θυματοποίηση: Οι παράμετροι της δημοφιλίας και της αποδοχής από τους συνομηλίκους Ιωάννης Κατσέλης, Στέλιος Γεωργίου, Θωμάς Μπαμπάλης, Κωνσταντίνα Τσώλη	101
A6. Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση	102
Αντιλήψεις και συναισθήματα μελλοντικών εκπαιδευτικών σχετικά με την αξιολόγηση μέσω της δημιουργίας ιχνογραφήματος Ελισάβετ Λαζαράκου	102
Η αυθεντική αξιολόγηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: μία επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας Αγορίτσα Μακρή	103
Προσεγγίζοντας το νομοθετικό πλαίσιο στην Αξιολόγηση Δημήτριος Τονίδης	104
Το σχέδιο μαθήματος και η αξιολόγηση με την σύμπραξη της Τεχνητής Νοημοσύνης Αρίστη Διαμάντη	105
A7. Εκπαιδευτική Πολιτική και Ηγεσία	107
Εκπαιδευτικά στυλ ηγεσίας: ο παράγοντας των δημογραφικών δεδομένων και οι απόψεις εκπαιδευτικών και διευθυντών Δημήτριος Γκόρος, Μαρία Σακελλαρίου	107

Διαχείριση συγκρούσεων μεταξύ εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Ο ρόλος των διευθυντών/τριών	
Θεόδωρος Θάνος, Απόστολος Κατσικάς	108
Διερεύνηση της συσχέτισης της συναισθηματικής νοημοσύνης με το ηγετικό πρότυπο διευθυντών/τριών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	
Νικόλαος Παναγόπουλος, Σοφία Αναστασίου	109
Ενδυνάμωση του (μετα)Νεωτερικού Εκπαιδευτικού: η συμβολή των κινήτρων και της σχολικής ηγεσίας	
Καλομοίρα Γιαννούλη, Παρασκευή Χατζηπαναγιώτου	110
Εκπαιδευτική νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία (2001-2018) και αποτίμηση εφαρμοσμένων εκπαιδευτικών πολιτικών για τα άτομα με αναπηρία	
Συμεών Νικολιάδης, Κωνσταντίνος Δημούλης	111
Διαχείριση των συγκρούσεων στα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ) και ο ρόλος του ηγέτη	
Διονυσία Νατσιοπούλου, Θεόδωρος Γούπος, Νικόλαος Αλεξόπουλος	112
Η διαχείριση κρίσεων στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	
Διαμάντω Σκεπετάρη, Ζωή Καρανικόλα, Ελένη Γκούρλια	113
Προκλήσεις/δυσκολίες στη διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων εν μέσω Covid-19 και ψηφιοποίηση των διοικητικών αποφάσεων	
Ελίνα Δούβλη	114
A8. Οργάνωση, Διοίκηση και Οικονομία της Εκπαίδευσης	116
Εκπαίδευση και Απασχόληση: Το παράδοξο μιας σχέσης	
Θεμιστοκλής Γκόγκας, Γεώργιος Γιώτης	116
Σχολικές Βιβλιοθήκες ή Σχολικά Πληροφοριακά Κέντρα στα Σχολεία μας;	
Γεώργιος Ζάχος	117
Διερεύνηση τού εθελοντικού και ακούσιου παρουσιασμού των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	
Ευστάθιος Ξαφάκος	118
A9. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	119
Κοινωνικοποίηση και σχολείο. Κοινωνιολογική θεώρηση	
Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος	119
Ερμηνευτικές κοινωνιολογικές-πολιτικές θεωρήσεις για τη δια βίου εκπαίδευση: Αναστοχασμός στις διευρυμένες κοινωνικές αναπαραγωγές	
Ευαγγελία Καλεράντε	120

Κουλτούρα βίας και παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού: Η περίπτωση των ΕΠΑΛ Ιωαννίνων Χρήστος Ζάγκος, Γεώργιος Λαδιάς, Όλγα Τζαφέα	121
Θρησκεία, εκπαίδευση και μετανεωτερικές προκλήσεις Νικόλαος Δεναξάς	122
Η χρήση της Νοηματικής Γλώσσας για την κάλυψη κοινωνικο-εκπαιδευτικών αναγκών Κωνσταντίνα-Ευθυμία Μουσουλή, Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης	123
Διαχείριση Τάξης στα Δημοτικά Σχολεία: Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές Απόστολος Κατσικάς	124
Τάσεις της ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητας απέναντι στα άτομα με Αναπηρία Κωνσταντίνος Δρόσος	125
Πώς τα παιδιά σχολικής ηλικίας αντιλήφθηκαν τον COVID-19; Βασιλική Καλαμάρη, Αθανασία Μούτλια	126
Τηλεκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες Πάυλος-Στυλιανός Μεγαλοοικονόμου	128
Χαρακτηριστικά των ανήλικων παραβατών Γρηγόριος Δ. Καρράς, Θεόδωρος Θάνας	129
A10. Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ενεργός Πολιτειότητα	130
Ξεκινώντας το «ταξίδι» της ζωής μας από το Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Μαργαρίτα Σουλτάνη	130
Ε.Ν.Α.Σ. ΚΟΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ/ΟΛΕΣ «Ενεργός πολίτης και δημόσιος χώρος» Πρόγραμμα διασχολικής συνεργασίας για την ενεργό πολιτειότητα Φωτεινή Λισγάρα, Ευσταθία Κάλλια, Παναγιώτα Παπανικολάου	131
A11. Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών	132
Επιχειρηματικότητα και ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας 110 Τζένη Παγγέ, Θεμιστοκλής Γκόγκας, Ευάγγελος Ευαγγέλου	132
Διαπολιτισμική ετοιμότητα εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση ενηλίκων Αλεξάνδρα Παναγιώτου	133
Διαπολιτισμική εκπαίδευση και διδασκαλία του μαθήματος της Θρησκευτικής Αγωγής: Εμπόδια, υφιστάμενες πρακτικές και καινοτόμα προγράμματα Μιχαήλ Παππάς	134
Ανάλυση αναγκών των δίγλωσσων/ πολύγλωσσων μαθητών Γεωργία Τσιμπλή	135

Πολυπολιτισμική εκπαίδευση μεταναστών και προσφύγων¹¹³	
Σαρσούρ Ουάελ	136
Ο υβριδικός χαρακτήρας της ταυτότητας μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Διερεύνηση των αντιλήψεων εφήβων δεύτερης γενιάς μεταναστών	
Ιωάννα Σπαχίου, Παναγιώτης Μανιάτης	138
A14. Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση	139
Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαιδευτική Πράξη: αμφίρροπες προσεγγίσεις	
Κωνσταντίνος Πέτσιος	139
Utilizing Artificial Intelligence for Student Assessment	
Jenny Pange, Alina Degteva, Vasiliki Manglara, Georgia Gardiakou	140
Αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στη γλωσσική διδασκαλία σε μαθητές του Δημοτικού Σχολείου	
Δήμητρα Σερακιώτη, Άννα Αγγελίδου	141
Αξιολόγηση ψηφιακών ιστοριών: η σημασία της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της συμμετοχής των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης	
Ζωή-Βαλεντίνα Βαμβέτσου, Τζένη Παγγέ	142
Τεχνητή νοημοσύνη και ενίσχυση της υπολογιστικής σκέψης των μαθητριών και των μαθητών: προοπτικές και προκλήσεις	
Μπισμπίκη Βασιλίνα, Μισαηλίδου Χριστίνα	143
Εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης κατάλληλες για χρήση στην εκπαιδευτική διαδικασία	
Κωνσταντίνος Αλέτρας	144
Η σχέση της τεχνητής νοημοσύνης με την δημιουργική γραφή	
Ευαγγελία Μαρκέλλα Μαυρέλη	144
Τεχνητή νοημοσύνη και δημιουργική γραφή	
Σπυριδούλα Γεωργοκίτσου	145
B. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ	120
B1. Μεθοδολογία, Στρατηγικές και Τεχνικές Διδασκαλίας: Συνεργατική και Διερευνητική Μάθηση, Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση, Τεχνητή Νοημοσύνη, Παιδαγωγική του Παιχνιδιού, ο Χώρος σε Περιβάλλοντα Μάθησης	146
Η δυνατότητα συμβολής της «Φιλοσοφίας της Διδακτικής» στην ανάλυση του πολυδιάστατου φαινομένου της διδασκαλίας	
Ιωάννης Φύκαρης, Φίλιππος Ευαγγέλου	146

Authentic Writing in Early Childhood: Design, Implementation, and Evaluation of an Educational Program	
Isaak Papadopoulos, Ann Hall, Maria Eleni Bourogianni	148
Μεγάλες προκλήσεις στη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου. Μια μικρή, στοχευμένη σταχυολόγηση	
Αλέξιος Μαστρογιάννης	149
Η εφαρμογή της μεθόδου CLIL/ EMILE στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	
Ζωή Σολακίδου, Ελένη Ψυλοπαναγιωτοπούλου	150
Η συμβολή της μοντεσσοριανής αγωγής στην ηθικοθρησκευτική ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας. Διδακτική Παρέμβαση	
Αγλαΐα Χριστακοπούλου	151
Το μαθησιακό περιεχόμενο του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών ως μέσο κατανόησης του σύγχρονου πολιτικού λόγου	
Δημήτρης Παπαδημητρίου	152
Ο αντιληπτικό κινητικός μηχανισμός και οι λειτουργίες του (ψυχοκινητικότητα) στο λειτουργικό παιχνίδι των παιδιών της πρώιμης παιδικής ηλικίας και η καθοριστική του συμβολή στη μάθηση και ανάπτυξη	
Χαρίλαος Ζάραγκας	153
Διαφοροποιημένη Διδασκαλία: Θεματικές Εβδομάδες στα πλαίσια των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων	
Στυλιανή Βαγιάνου, Κωνσταντίνα Τσώλη, Ελισάβετ Λαζαράκου	155
Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στην Ελλάδα μέσα από μία ερευνητική βιβλιογραφική ανασκόπηση	
Μαρία Σακελλαρίου, Αρετή Κεραμίδα	156
Exploring teachers' knowledge, experience, and attitudes in four European countries: gamification elements and the EduLarp methodology in education for sustainability	
Evangelia Kouroumichaki, Irene Kalemaki, Maria Theodosiou, Christina Gkountona, Ederi Ojasoo, Erik Strömberg, Helena Hagegård, Adasik Beata, Kaldra Aive, Konstantina Karameri	157
Ανάπτυξη γνωστικών ικανοτήτων μέσω της Τεχνητής Νοημοσύνης	
Δήμητρα Β. Κατσαρού, Ευάγγελος Μάντσος	159
«Δουλεύει» η Διαφοροποίηση της διδασκαλίας;	
Σταυρούλα Βαλιαντή	160

Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Αειφόρου Νηπιαγωγείου μέσα από την αξιοποίηση εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης, Εκπαιδευτικής Ρομποτικής και Επαυξημένης Πραγματικότητας Μαρία Τοπολιάτη, Αικατερίνη Πλακίτση	161
Το πανεπιστήμιο στην υπηρεσία των εκπαιδευτικών: Μια πρώτη εμπειρία στην Ελλάδα Κωνσταντίνος Γκαραβέλας, Ελένη Σταμούλη, Dominik Fröhlich, Ulrich Hobusch, Carla Quesada Pallares, Αθηνά Νέγρη, Julia Raberger, Kristin Weiherer	162
B2. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση	164
Γονείς παιδιών με ΔΑΦ: Η σχέση της Καταθλιπτικής Συμπτωματολογίας και των διαστάσεων Χρονικής Προοπτικής Ισμήνη – Χαρίκλεια Καρατζένη, Βασίλειος Κούτρας, Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος	164
Μελετώντας την ψυχική υγεία των φροντιστών ατόμων με οπτική ή νοητική αναπηρία: Μια συστηματική ανασκόπηση Ευθύμιος Αγοραστός, Ιωάννα Μυλωνά, Σπυρίδων – Γεώργιος Σούλης	165
Δυσαριθμησία: επίπεδο γνώσης των ειδικών παιδαγωγών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Δημάκης Ευθύμιος, Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος	166
Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας με ΔΑΦ: ποια από τα γνωστά προγράμματα πρώιμης παρέμβασης συμβάλλουν αποτελεσματικά; Ιωάννης Γκάνης, Χριστίνα Ευαγγέλου, Αφροδίτη Παππά, Σπυρίδων - Γεώργιος Σούλης	167
Παιδαγωγική και αναπτυξιακή προσέγγιση στη σχέση τεχνητής νοημοσύνης και ειδικής αγωγής Δήμητρα Κατσαρού, Ευάγγελος Μάντσος, Σαρρής Δημήτριος	168
Σχεδίαση και Ανάπτυξη μαθησιακών δραστηριοτήτων στο Scratch για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά Βασίλειος Γκαντόλιας, Αθηνά – Μαρία Λάμπρου	169
Η επίδραση της μουσικοθεραπείας σε παιδί με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού Μάνθα Ζιάγκου	170
Δυσλεξία: Οι διαφορετικοί τρόποι μάθησης και ο ρόλος του εκπαιδευτικού Στεργιανή Μπέη	171
Προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ΄ Δημοτικού για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες Γεωργία Δεφίγγου, Αργυρώ Παπαδημητρίου, Μαρία Γαλανοπούλου	172

Χρησιμότητα της Εντατικής Αλληλεπίδρασης σε παιδιά με ΔΑΦ και Μαθησιακές Δυσκολίες Μαρίνα Πανταζή, Βικτώρια Δάλλα	173
Στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης: Η περίπτωση ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος ειδικής αγωγής Λαμπρινή Σερεμέτη, Μαρία Παντερμαλή, Χριστόφορος Καραχρήστος, Αθανάσιος Πατρόπουλος, Βασίλειος Σταμάτης	174
Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. για τη μετάβαση των νέων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες από το σχολείο στην αγορά εργασίας Στυλιανή Γκιαούρη, Χαρισσοπούλου Σοφία	176
Σχέσεις Πρώτης και Δεύτερης Γλώσσας στον Προφορικό και Γραπτό Λόγο Δίγλωσσων Μαθητών με και χωρίς Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες Μαριαλένα Δάλλα, Μορφίδη Ελένη	177
Β3. Συμπεριληπτική Εκπαίδευση	178
Η σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών Γενικής Αγωγής και Παράλληλης Στήριξης Βασιλική Ξανθοπούλου	178
Φιλοσοφώντας τη συμπερίληψη Ιωάννης Γκάνης, Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης	179
Βιωματικές Δράσεις - Συμπερίληψη - Πολιτισμικότητα και Ομαδοσυνεργασία Βασιλική Καλαμάρη, Αθανασία Μούτλια	180
Επίδραση Μουσικοκινητικού Προγράμματος στις γλωσσικές δεξιότητες μαθητών ηλικίας 6-9 με και χωρίς Μαθησιακές Δυσκολίες Ελένη Κάσσαρη, Θεοχάρης Ράπτης	181
Διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη μετάβαση των μαθητών/τριών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: προκλήσεις και προοπτικές στο πλαίσιο ενός ενταξιακού προσανατολισμού Σοφία Κικίδη, Αθηνά-Άννα Χριστοπούλου, Θωμάς Μπαμπάλης	183
Οι εφαρμοσμένες παραστατικές τέχνες για την αντιμετώπιση της σχολικής εγκατάλειψης των μαθητών και των μαθητριών Ρομά Χριστίνα Ζώνιου, Κατερίνα Κωστή, Άννα Τσίχλη, Ιωάννα Τζαρτζάνη	184
Σχολικός εκφοβισμός σε παιδιά με οπτική αναπηρία που φοιτούν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Απόψεις εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης, Τμημάτων Ένταξης των σχολείων γενικής εκπαίδευσης Ουρανία Παπαζάνη, Παναγιώτης Κασσιανός, Θωμάς Μπαμπάλης	186

Η εκπαιδευτική Οδύσσεια μιας Ρομά μαθήτριας Παντελής Δευτεραίος, Θεόδωρος Θάνος, Σοφία Παπαλέξη	187
Σχολικές αυλές και συμπεριληπτικό παιχνίδι για παιδιά με αναπηρίες Απόστολος Παρασκευάς Προκοπίδης, Στεργιανή Γκιαούρη	188
Η Ικανότητα των Εκπαιδευτικών για Συμπεριληπτική Εκπαίδευση: Η Προσέγγιση των Διεθνών Οργανισμών Στεφάνια Τάνα, Παντελής Κυπριανός	189
Αντιλήψεις και εμπειρίες εκπαιδευτικών και σχολικών ψυχολόγων σχετικά με ζητήματα προαγωγής της ψυχικής υγείας των μαθητών/τριών σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Διονυσία Χαϊδεμενάκη, Αθηνά – Άννα Χριστοπούλου, Θωμάς Μπαμπάλης	190
Αναπηρία και ελληνική εκπαιδευτική πολιτική: Συγκροτώντας μία «ιστορία του παρόντος Αθηνά – Άννα Χριστοπούλου, Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη	191
B4. Διδακτική Μεθοδολογία: Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Σχολικά Εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	193
Απόψεις Νηπιαγωγών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης για το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου Σακελλαρίου Μαρία, Παππά Αλεξάνδρα	193
Συγκριτική θεώρηση της οργάνωσης των αναλυτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών Αικατερίνη Μιχαλοπούλου	194
Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο ως πεδίο υπέρβασης της προβληματικής του. Καινοτομίες και προοπτικές Μαρίζα Φουντοπούλου, Ελένη Κόλλα	195
Η Φύση της Επιστήμης στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών «Φυσικά» για το Δημοτικό Σχολείο Κωνσταντίνα Στεφανίδου, Ιωάννα Σταύρου, Κωνσταντίνος Σκορδούλης	196
Η Συστασιακή Θεώρηση της Colina ως μεθοδολογική πρακτική προσέγγισης εννοιών στη σχολική τάξη Φωτεινή Κυριακού	198
Ανάλυση περιεχομένου για τον γραπτό κώδικα σχολικών εγχειριδίων Φυσικής: η περίπτωση του μαγνητισμού Δήμητρα Αποστολάκη, Χαρίλαος Τσιχουρίδης	199

Η αξιοποίηση των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση στο διδακτικό σχεδιασμό: Η διδασκαλία της γλώσσας σε δίγλωσσους μαθητές/τριες Νηπιαγωγείου με μεταναστευτικό και προσφυγικό υπόβαθρο	
Ευαγ. Μαρία Γιαννακού	200
Σχεδιαστικός τρόπος σκέψης και Ενεργός Πολίτης με Αειφορική Σκέψη και Δράση	
Α. Μοσχοπούλου, Δ. Καρακατσάνη	201
Η συμβολή της εργασιοκεντρικής προσέγγισης στη δημιουργία διαφορετικών ειδών εργασιών σε πολυτροπικά περιβάλλοντα επικοινωνίας	
Παρασκευή Πατσιλιά	202
Δυνατότητες καλλιέργειας της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων από Μετάφραση: Ανάλυση περιεχομένου των ερωτήσεων των σχολικών εγχειριδίων του Γυμνασίου	
Αναστασία Κωστούλα, Χριστίνα Κωστούλα	203
Η Λογοτεχνία και το Θέατρο στη διδασκαλία της Ν. Γλώσσας: Πρόταση διδασκαλίας για την περίοδο μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο βάσει των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του 2021	
Καλλιόπη Γκρίνια, Αρετή Δήμητρα Δούκα, Λίνα Τελίδου	205
Christmas EveL. Η Κ-ρορ στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής του Γυμνασίου	
Ευγενία Καρούμπαλη	206
Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου και ηλεκτρονική χορευτική μουσική. Το παράδειγμα του τραγουδιού 33 Max Verstappen	
Ευγενία Καρούμπαλη	207
Παρουσίαση υλοποίησης διδακτικού σεναρίου σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα σπουδών του 2023: Γαλλικά στο Λύκειο. «La vie au féminin»-Ομαδοσυνεργατική-Διαφοροποιημένη Διδασκαλία	
Ελένη Ψυλοπαναγιωτοπούλου	208
Η διδασκαλία εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου στο Λύκειο. Η εμπειρία από την πιλοτική εφαρμογή των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών στη Λογοτεχνία	
Ερασμία Αζέλη, Λαμπρινή Μπότσαρη	209
B5. Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση: Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας-Κοινότητας, Προγράμματα Μετάβασης, Συναισθηματικής Ανάπτυξης, Πολιτιστικά, Περιβάλλοντος και Αειφορίας, Ευρωπαϊκά Προγράμματα	210

Πανελλήνια σχολική δράση κατά της βίας και αξιολόγησή της: «Σπάμε τη σιωπή, ενώνουμε τις φωνές ενάντια στη βία» Θεόδωρος Θάνος, Παρασκευή Μπουκουβάλα, Κωνσταντίνος Σόγιας	210
Ενίσχυση των συμμετοχικών πρακτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία: το αποτύπωμα στις αντιλήψεις και τις δράσεις των παιδιών προσχολικής αγωγής Αλεξίου Βασιλική, Χατζηλία Ευφροσύνη	212
ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ Ένα παιχνίδι σοβαρού σκοπού για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης στα παιδιά Χαρά Παπουτσή, Αθανάσιος Δρίγκας, Χαράλαμπος Σκιάνης	213
Τοπικές κοινότητες και προστατευόμενες περιοχές Natura 2000: η περίπτωση της ΒΔ Ζακύνθου στα δημοσιεύματα του τοπικού τύπου Άννα Λιβέρη, Κωνσταντίνος Σκορδούλης	214
Το σεντούκι του παππού: το αγαθό συναπάντημα της Δημιουργικής Μάθησης με την Κοινωνία Ευτυχία Σαμαρτζοπάνου, Θαρρενός Μπράτισης	215
Using Digital Storytelling to Engage Students in Green Practices and Environmental Actions Konstantina Geramani, George Ioannidis, Andrea Petrus, Christos Skarkos, Thanassis Sideris, Ana Belen Echevarria, Jóna Guðrún Jónsdóttir, Rannveig Björk Thorkelsdóttir, Konstantina Karameri, Despoina Schina, Emma Avtzi	217
Assessing the Impact of the EcoDigital Curriculum: Teachers’ and Students’ Perceptions from Pilot Testing in Greece and Romania Despoina Schina, Irene Kalemaki, Angelos Patsias, Maria Isabela Miron, Dimitrios Vlachopoulos, Jónsdóttir Jóna Guðrún, Rannveig Björk Thorkelsdóttir, Agni Gregoriou, Konstantina Karameri	218
ERASMUS+: Προωθώντας τη συμπερίληψη και την καινοτομία στην εκπαίδευση Ασημίνα Ρήγα, Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης	220
Τα πουλιά της στεριάς συναντούν τα πουλιά της λίμνης Μ. Παντελέων	221
Εφαρμογή της σχολικής διαμεσολάβησης στα δημοτικά σχολεία της Λευκάδας Χαράλαμπος Νταλάκας, Μαρία Σολδάτου	221
Η Ανάπτυξη της Μουσειοπαιδαγωγικής Αγωγής σε Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Ένα Καινοτόμο Μοντέλο Μουσειακής Αγωγής Δημήτριος Κοτσιφάκος	222

Η κοινωνική διάσταση του έργου του Δασκάλου: Ο Δάσκαλος ως Κοινωνικός Λειτουργός Θεοδώρα Μελίστα	223
Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Απόψεις μαθητών Ρομά Δημοτικών Σχολείων της Δυτικής Ελλάδας Παρασκευή Κατσιώπη, Γεώργιος Τσαντόπουλος	225
Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα eTwinning: Γνωρίζω την πόλη μου. Μια Διαθεματική Προσέγγιση STEAM Αθηνά-Μαρία Λάμπρου, Βασίλειος Γκαντόλιας	226
Βιωματική Μάθηση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Καλές Πρακτικές Συμεών Νικολιάδης, Σοφία Χάσκου	227
Ψηφιακό Κέντρο Εκπαίδευσης για την Αειφορία: Το Υδάτινο Περιβάλλον στην Ήπειρο Λεωνίδα Μαλισσόβας, Ελένη Κολοκούρη	228
Συνεργασία σχολείου-τοπικής αυτοδιοίκησης: Απόψεις εκπαιδευτικών και αντιδημάρχων παιδείας Νικόλαος Αλεξόπουλος, Γεωργία Παπαφίλιππου	229
Οι αντιλήψεις και οι στάσεις των μελλοντικών εκπαιδευτικών σχετικά με την Αειφορία και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη Παναγιώτα Αντωνάκη, Ευστρατία Σοφού	230
Η ανακύκλωση ως καινοτόμο πρόγραμμα στη δημιουργία θετικού κλίματος στο σχολείο Ευμορφία Μανουηλίδου	231
Τεχνικές και πρακτικές συναισθηματικής αγωγής στο οικογενειακό πλαίσιο Χαρίκλεια Δώδου, Κωνσταντίνα Τσώλη, Ελισάβετ Λαζαράκου	232
Η επίδραση των γονικών πρακτικών στα εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα των παιδιών Παναγούλα Καραβαλάκη, Στέλιος Ν. Γεωργίου, Θωμάς Μπαμπάλης	233
«Αναζητώντας τα μυστικά της πόλης μας» Ένα καινοτόμο, διαθεματικό, διδακτικό πρόγραμμα Ζηνοβία Μήτση, Βαγγελίτσα Κατίου	234
Μικρασιάτες πρόσφυγες στη Φλώρινα: αναπαράσταση του βιώματος μέσα από την ταινία “Για μια κορδέλα κόκκινη” Ειρήνη Κουρεμένου, Χριστίνα Τασσοπούλου, Νικόλαος Βογλίδης	235

Διασύνδεση σχολείου-οικογένειας-κοινότητας μέσω της εφαρμογής οικοσυστημικών μοντέλων παρέμβασης ως δράση για την προαγωγή της σχολικής ευεξίας Αναφορά σε ξένα ερευνητικά ευρήματα Χριστίνα Παντούλα	235
Η συμβολή δραστηριοτήτων κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης στην ανάπτυξη του παιδιού: εφαρμογή μεθόδου Project σε σχολείο Reggio Emilia Δήμητρα Νικολάτου, Κωνσταντίνα Τσώλη	237
Παιδιά με ψυχικά ασθενείς γονείς: συναισθήματα ενοχής και ντροπής μετά την ενηλικίωση Χρηστάκη Ειρήνη, Γεωργίου Στέλιος	238
«Το πανηγύρι του Συρράκου και άλλες εορταστικές εκδηλώσεις της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς»: Εκπαιδευτικό Πολιτιστικό Πρόγραμμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Αναστασία Τζουρντού, Ρέα Κακάμπουρα	239
Εργαστήρι Δημιουργικής Γραφής και Επιχειρείν: Ένα φυτώριο καλών πρακτικών για μελλοντικούς επαγγελματίες του 21ου αιώνα με νου και καρδιά Τίνα Χρηστίδη	240
Απεικονίσεις της καλοσύνης και της ευτυχίας σε εικονογραφημένες μυθολασίες για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας (2002-2022) Γεωργία Σκιαδά	241
Η συνεργασία Σχολείου και Οικογενειών στα Σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης στην Κύπρο: Κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών Μαρία Σάββα, Λοΐζος Συμεού	243
Β6. Νέες Τεχνολογίες και Προγράμματα Σπουδών	244
Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και προγραμματισμένο παιχνίδι Bee Bot: ένα project στο Νηπιαγωγείο για την προστασία της Μεσογείου Χριστίνα Ανδρομέδα Σουρίδη, Κωνσταντίνος Σκορδούλης, Κωνσταντίνα Τσώλη	244
Κριτικές Προσεγγίσεις της Ψηφιακής Γνώσης Ειρήνη Ζωή Κοντόσταυλου, Γάννα Κατσιαμπούρα	246
Μια διδακτική προσέγγιση εφαρμογής της Δυαδική Αναζήτησης στην Κρυπτογράφησης του Καίσαρα μέσω παιχνιδιού Μαρία Χρόνη	246
WebQuests: an effective means for the incorporation of ICTs and skills integration in the teaching of English as a foreign language Ιάκωβος Τσιπλακίδης	248

Εισαγωγή στον Οπτικό Προγραμματισμό μέσω ScratchJr®: εκπαιδευτικό σενάριο για μαθητές/τριες προσχολικής ηλικίας Θεοδώρα Παπάζογλου, Μαγδαληνή Παπάζογλου, Ευθύμιος Πρεβέντας	249
Η χρήση της Επαυξημένης Πραγματικότητας (AR) στην Εκπαίδευση: Εφαρμογές, Προκλήσεις και Προοπτικές Αναστασία Γεωργίου	250
Καλλιέργεια Υπολογιστικής Σκέψης μέσω Ομαδοσυνεργατικής Μάθησης: Μια προσέγγιση για την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας και της κριτικής σκέψης Αικατερίνη Σπίτσα	251
B7. Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση	252
Η δημιουργική γραφή, ο διακαλλιτεχνικός διάλογος και η διδασκαλία της Λογοτεχνίας σ το Γυμνάσιο σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών 2021 Τζίνα Καλογήρου, Βάσω Οικονομοπούλου	252
«Μουσική και συναισθήματα»: από έναν λόγο χειραγώγησης προς έναν λόγο χειραφέτησης για τα συναισθήματα στη μουσική αγωγή Θεοχάρης Ράπτης	253
Η απόκτηση υγιεινών συνηθειών στην πρώιμη παιδική ηλικία μέσω της προσέγγισης συναφών έργων τέχνης Βασιλική Καραβίδα, Ελένη Τύμπα	254
Το δραματικό κείμενο και το θέατρο ως φορείς δημοκρατικών αξιών στο σχολείο του 21ου αιώνα Μαρία Δημάκη-Ζώρα	255
Παίζοντας με την Τέχνη: Μία μεθοδολογική προσέγγιση του εικαστικού παιχνιδιού στο Νηπιαγωγείο Ιωάννα Τριάντου	256
Από το Νέο – Ιμπρεσιονισμό στη θεωρία των χρωμάτων Μαρία Θεοδωροπούλου, Ιωάννης Χιωτέλης	199
Ανοίκειος λόγος και οικείες εικόνες: μια διδακτική πρόταση για την παραγωγή γραπτού λόγου σε μαθητές Γυμνασίου Κανελλίνα Μενούτη, Γιώργος Τσιαπλές	257
Δραστήριοι μαθητές και ενεργοί πολίτες μέσα από το δρόμο της λογοτεχνίας, του πολιτισμού και της δικτύωσης: νέες δυνατότητες και προκλήσεις Δέσποινα Φελέκη	259

Ο Μικρός Πρίγκιπας» του Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ μέσα από την οπτική της μαρξιστικής λογοτεχνικής θεωρίας και της δημιουργικής γραφής Σοφία Τσάτσου-Νικολούλη	260
Βιωματική Ρυθμική: η σημασία της χρήσης του ρυθμού ως εκφραστικού και αναστοχαστικού μέσου διαπαιδαγώγησης Σαμουήλ Χεσμέ	261
Υιοθετώντας ένα Βυζαντινό Μνημείο Ευφροσύνη Νάκου	262
Η θέση της γυναίκας στην Αθηναϊκή κοινωνία του «χρυσού αιώνα» μέσα από την τραγωδία του Ευριπίδη «Μήδεια» Μαριάννα Αποστόλου, Σεραφείμ Σαμορέλης, Αικατερίνη Ματιάκη	263
Πρόταση διδασκαλίας της δραματικής ποίησης στο Πρότυπο Λύκειο στο πλαίσιο των καινοτόμων δράσεων: η σύνδεσή της με το νεότερο θέατρο και τις Νέες Τεχνολογίες Ελένη Καρανάσιου	264
Η αξιοποίηση της τέχνης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων στο Εσπερινό ΕΠΑ.Λ. Πρέβεζας Ευαγγελή Θανασάρα, Βασιλική Γάκη	265
Β8. Εξ Αποστάσεως Διδασκαλία και Εκπαίδευση: Πρακτικές, Αξιοποίηση και Αξιολόγηση των Ψηφιακών και Τεχνολογικών Μέσων, Κοινωνικές Ανισότητες και Αντιμετώπισή τους	267
Η επίδραση της πανδημίας Covid-19 και της απομακρυσμένης διαδικτυακής διδασκαλίας έκτακτης ανάγκης στην κοινωνική και ψυχική υγεία μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ευθυμία Ιωαννίδη, Μπαμπάλης Θωμάς, Κουτρομάνος Γεώργιος	267
Η εκπαίδευση STEAM στην εξ' αποστάσεως διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών Ελένη Κολοκούρη, Αθηνά-Χριστίνα Κορνελάκη, Αικατερίνη Πλακίτση	207
Οι επιπτώσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη ψυχολογία των μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και στο οικογενειακό τους περιβάλλον κατά τη διάρκεια του COVID-19 Efthymios Tsitsikas, Katerina T. Frantz, Chrysoula Triviza	268
Γ. ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ	272
Γ1. Δια Βίου Μάθηση και Εκπαιδευτική Κοινότητα: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών	272
Οι εκπαιδευτικοί ως φορείς κοινωνικού μετασχηματισμού απέναντι στο φαινόμενο της έμφυλης βίας Πλιόγκου Βασιλική, Κατσαρού Βασιλική	272

Πρακτικές ανάπτυξης και αξιολόγησης των ήπιων δεξιοτήτων στη Διά Βίου Μάθηση	
Θεοδώρα Παπαγεωργίου, Ιωσήφ Φραγκούλης	273
Μπορούν οι μαθητές προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας να εκπαιδευτούν στις πρώτες βοήθειες και να διαχειρίζονται τραύματα;	
Ελεάνα Τσε, Αικατερίνη Πλακίτση	274
Πολιτικές διά βίου μάθησης στο ευρωπαϊκό επίπεδο: Ανάλυση των διαδικασιών αναγνώρισης σπουδών και πιστοποίησης δομών μάθησης στην ΕΕ	
Άγγελος Καβασακάλης, Ανδρέας Βασιλόπουλος	276
Η χρήση τεχνικών δράματος στο πλαίσιο της εμπλοκής των νηπιαγωγών στο κοινωνικοδραματικό και φανταστικό παιχνίδι των παιδιών	
Άνθια Μιχαηλίδη, Ελένη Λοϊζου	277
Η Συμβολή της Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης στη Συμφιλίωση Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής	
Ηλιάννα Γωγάκη, Θεοδώρα Τερζοπούλου	278
Διά Βίου Μάθηση, Δεξιότητες & Μικροδιαπιστευτήρια: Προοπτικές και Προκλήσεις	
Παναγιώτης Καλογεράκης, Χρήστος Γούλας	279
Το κινηματογραφικό είδος των School Movies ως εργαλείο ατομικής και ενδοσχολικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών	
Νικόλαος Αλέτρας	280
Διά βίου μάθηση και ελληνικό πανεπιστήμιο: Μια διαχρονική συγκριτική μελέτη θεσμών και πρακτικών δια βίου μάθησης στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση	
Αντωνία Σαμαρά	281
Οι Ταυτότητες των καταρτιζόμενων στις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.) και το Στίγμα της Σχολικής Αποτυχίας	
Ευανθία Σιέμου	282
Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μέσα από μια ερευνητική βιβλιογραφική ανασκόπηση	
Μαρία Σακελλαρίου, Ελευθερία Νάτσια	283
Γ2. Δια Βίου Μάθηση και Ανάπτυξη Κοινωνικών Δεξιοτήτων	285
Ο Θεσμός της Συμβουλευτικής & του Mentoring στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα	
Σοφία Συρμακέση	285

Εκπαίδευση Ενηλίκων και Κοινωνία των Πολιτών: Μια σύγχρονη πρόκληση για το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Χριστοδουλάκης Βασίλειος	286
Γ4. Πρακτικές Δια Βίου Μάθησης και Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση	287
Αποτίμηση της ποιότητας σχεδιασμού των προγραμμάτων Μαθητείας Ιωσήφ Φραγκούλης, Ευάγγελος Ανάγνου, Ελένη Αραχωβίτου	287
Γ6. Επαγγελματικός Προσανατολισμός	289
Η ακαδημαϊκή συμβουλευτική στην τυπική τριτοβάθμια εκπαίδευση: ια οριοθετημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση Παναγιώτα Στάμου, Κωνσταντίνα Τσώλη, Θωμάς Μπαμπάλης	289
ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ	291
Συμπερίληψη και Λογοτεχνία: Μία δυναμική συμμαχία της Παιδαγωγικής Επιστήμης Μαρία Σακελλαρίου, Ευθαλία Μπέζα	291
Evaluation and Validation of Informal and Non-Formal Learning in EU and Malta Borg Martin, D’Alessandro Nicholas, D’Alessandro Stephen P., Pange Jenny	292
Η κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά και αυτοεκτίμηση ατόμων με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) μέσα από την ψυχοκινητική αδεξιότητα Δημήτριος Σαρρής, Κυριάκος Τσόδουλος, Χαρίλαος Ζάραγκας, Θεόδωρος Θάνος, Παναγούλα Παπαδημητροπούλου	293
Διαφοροποιημένη διδασκαλία & εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Πορίσματα από την εφαρμογή ενός προγράμματος εκπαιδευτικής παρέμβασης στο πλαίσιο μίας έρευνας δράσης Σταυρούλα Λαδά, Αθηνά-Άννα Χριστοπούλου, Θωμάς Μπαμπάλης	295
Απόψεις και εμπειρίες ατόμων με αναπηρία σχετικά με την εκπαιδευτική τους ένταξη ε σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης Μαρία Ταβερναράκη, Αθηνά-Άννα Χριστοπούλου, Θωμάς Μπαμπάλης	296
Εξατομικευμένη Μάθηση και Τεχνητή Νοημοσύνη: Τάσεις και Προοπτικές Ιωάννης Κώτσης	297
ΒΙΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	299
Η Τέχνη ως Παιχνίδι στην Εκπαίδευση: Δημιουργώντας ένα Μαγικό Περιβάλλον Μάθησης Ιωάννα Τριάντου, Ευάγγελος Βούλγαρης, Χρυσοβαλάντου Γρηγοριάδου, Μαργαρίτα-Μαρία, Οικονόμου, Βασιλική Σιαταρά, Βασιλική Σφαιροπούλου	299

Ψηφιακή Αφήγηση και ΤΠΕ στην Εκπαίδευση: Το Εργαλείο για την Ενεργή Πολιτεϊότητα	
Κωνσταντίνα Καραμέρη, Εμμανουέλα Αυτζή	301
Βιωματική Ρυθμική	
Σαμουήλ Χεσμέ, Άγγελος Νησσόπουλος	302
Καλώς ήρθατε στον κόσμο των ερωτήσεων	
Μαρία Αναγνώστου	303
Το ραδιόφωνο στο σχολείο!	
Μιχαηλίδου Ευδοξία, Νένου Μαρία	304
ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ (εικαστικές δημιουργίες μαθητών προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης)	
«Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στο σχολείο!»	
3 ^ο Νηπιαγωγείο Ανατολής Ιωαννίνων	305
Μαμά σ' αγαπώ και σε προσέχω!	
10 ^ο Νηπιαγωγείο Άρτας	306
Η αξιοποίηση του εξωτερικού χώρου στην εκπαιδευτική διαδικασία: Πρόγραμμα Συνεκπαίδευσης Ειδικού και Γενικού Νηπιαγωγείου	
Ειδικό Νηπιαγωγείο Ηγουμενίτσας, 3 ^ο Νηπιαγωγείο Ηγουμενίτσας	307
Βοήθησέ με να ταξιδέψω! Πρόγραμμα Ομαλής Μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο	
Δημοτικό Σχολείο Λεσινίου, Νηπιαγωγείο Λεσινίου	308
«Έχω δικαίωμα να...»	
Νηπιαγωγείο Αγίου Ιωάννη Ιωαννίνων	309
Θάλασσες χωρίς σκουπίδια είναι γέλια, χαρά, παιχνίδια!	
Νηπιαγωγείο Πέτα, Άρτα	309
«Ένα δέντρο στις τέσσερις εποχές του έτους» Ομαδική εργασία (κολλάζ)	
1 ^ο Νηπιαγωγείο Κατσικά	310
«Διάλεξε σε ποια πλευρά θες να είσαι» Δημιουργία Ομαδικής αφίσας	
3 ^ο Νηπιαγωγείο Κατσικά	311
«Ανθρώπινα δικαιώματα- Διατροφική δικαιοσύνη»	
Ειδικό Νηπιαγωγείο Σ.Α.Π. Ιωαννίνων	311
«Αναζητώντας τα μυστικά της πόλης μας» Εικαστική δημιουργία	
1 ^ο Δημοτικού Σχολείου Άρτας	312

A watercolor illustration of a tree with a brown trunk and a canopy of leaves in various colors including green, blue, yellow, and pink. A large white circle is overlaid on the left side of the tree, containing text. The background is a solid light orange color. At the bottom, there is a strip of green grass with several purple flowers. A small white butterfly is flying on the left side.

Επιστημονικό Συνέδριο
Εκπαίδευση, Διδασκαλία
και Δια Βίου Μάθηση
στον 21ο αιώνα:
Προκλήσεις και
Προοπτικές

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης Εθνικής Στρατηγικής για τη Βία και την Παραβατικότητα Ανηλίκων: Θεσμικές εξελίξεις και προοπτικές

Βασιλική Αρτινοπούλου

Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνιολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, Εμπειρογνώμων Ο.Η.Ε.

Περίληψη

Η βία και ο σχολικός εκφοβισμός συνιστούν ένα πολυδιάστατο φαινόμενο τόσο ως προς τους αιτιολογικούς παράγοντες και τις συνέπειές τους όσο και ως προς τον τρόπο πρόληψης και παρέμβασης. Η αποτελεσματική πρόληψη και διαχείριση του σχολικού εκφοβισμού προϋποθέτει πρωτίστως τη διεξοδική μελέτη και έρευνα του φαινομένου και την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης. Στο επίπεδο των πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισης, οι νομικές, παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνικές του διαστάσεις καθιστούν αναγκαίες τις διεπιστημονικές συνέργειες και τις διαθεσμικές δικτυώσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η θεσμική αναγνώριση του ζητήματος της βίας και της παραβατικότητας ανηλίκων καθώς και η αναγκαιότητα διαμόρφωσης μιας εθνικής πολιτικής πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου αποτελεί μια νέα πρακτική και ένα νέο 'παράδειγμα' όχι μόνο για τη χώρα μας, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η συγκρότηση της Επιτροπής παρά τω Πρωθυπουργώ για την εκπόνηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βία και την Παραβατικότητα Ανηλίκων σηματοδοτεί την ανάγκη μιας πολυ-επίπεδης και ολιστικής προσέγγισης, όπως ακριβώς απαιτεί και η πολυσυνθετότητα του φαινομένου. Ο σχολικός εκφοβισμός εντάσσεται στο φάσμα των μορφών βίας και αποτελεί κύριο άξονα της Εθνικής Στρατηγικής. Τα έννομα αγαθά που πρέπει να προστατευθούν είναι η ευημερία των παιδιών, η ομαλή σωματική και ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη και το δικαίωμα τους να ζουν ασφαλής σε μια κοινωνία χωρίς βία. Αυτά τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι καθολικά και οικουμενικά, δεν υπόκειται σε καμία διάκριση και φυσικά αφορούν το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας και όχι μέρος αυτής.

Πρώθηση Ποιότητας και Ισότητας στην Εκπαίδευση: Η συνεισφορά της έρευνας Εκπαιδευτικής Αποτελεσματικότητας

Λεωνίδας Κυριακίδης

Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Η παρουσίαση αυτή διακρίνεται σε τέσσερα μέρη. Στο πρώτο μέρος της παρουσίασης επιχειρείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της Έρευνας για την Εκπαιδευτική Αποτελεσματικότητα (ΕΕΑ) η οποία αναφέρεται στις τέσσερις σημαντικές φάσεις της ΕΕΑ και δείχνει τη συνεισφορά της στην ανάπτυξη θεωρητικών σχημάτων που επιχειρούν να καθορίσουν παράγοντες που σχετίζονται με τα μαθησιακά αποτελέσματα. Στη συνέχεια, συζητούνται τα σημαντικότερα μεθοδολογικά εργαλεία της ΕΕΑ και εντοπίζονται κενά σε σχέση με τη μέτρηση της συνεισφοράς του σχολείου και του εκπαιδευτικού στην πρώθηση της ισότητας στην εκπαίδευση. Στα πλαίσια αυτά, στο δεύτερο μέρος της παρουσίασης, γίνεται προσπάθεια να καθοριστούν οι δύο διαστάσεις μέτρησης της αποτελεσματικότητας που αναφέρονται από τη μια στην πρώθηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων (*διάσταση της ποιότητας*) και από την άλλη στη μείωση της επίδρασης παραγόντων που καθορίζουν το υπόβαθρο του μαθητή (π.χ., ΚΟΕ, φύλο, εθνικότητα) και οι οποίοι επηρεάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα (*διάσταση της ισότητας*). Στο τρίτο μέρος της παρουσίασης, γίνεται αναφορά στην προσπάθεια αξιοποίησης των θεωρητικών σχημάτων της ΕΕΑ για σκοπούς βελτίωσης των δύο αυτών διαστάσεων της αποτελεσματικότητας. Στα πλαίσια αυτά γίνεται αρχικά αναφορά στο Δυναμικό Μοντέλο Εκπαιδευτικής Αποτελεσματικότητας (ΔΜΕΑ) και στη συνέχεια στη δυναμική προσέγγιση για βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού και του σχολείου. Η δυναμική προσέγγιση έχει ως θεωρητικό της υπόβαθρο το ΔΜΕΑ και στηρίζεται σε πορίσματα ερευνών που εξέτασαν την εγκυρότητα του μοντέλου. Σε αυτό το μέρος της παρουσίασης, παρουσιάζονται, επίσης, οι θεωρητικές παραδοχές της δυναμικής προσέγγισης και τα σημαντικότερά της στάδια. Στο τέταρτο και τελευταίο μέρος, γίνεται αναφορά σε αποτελέσματα ερευνών που διεξήχθησαν την τελευταία δεκαετία και επιχειρήσαν να μετρήσουν την επίδραση της δυναμικής προσέγγισης στην πρώθηση της ποιότητας και της ισότητας στην εκπαίδευση. Στη βάση των αποτελεσμάτων αυτών διατυπώνονται εισηγήσεις για περαιτέρω έρευνα, αλλά και για χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής που θα υποστηρίξει την ανάπτυξη προγραμμάτων βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών και των σχολικών μονάδων.

Μικροπιστοποιητικά/Μικροδιαπιστευτήρια (Microcredentials) για τη Διά Βίου Μάθηση και την Απασχολησιμότητα: Μια αλλαγή Παραδείγματος στην Εκπαίδευση και την Κατάρτιση

Λοΐζος Συμεού

Καθηγητής, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων
Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Οι πρωτοφανείς ρυθμοί αλλαγών στην καθημερινή και επαγγελματική καθημερινότητα του σύγχρονου πολίτη και οι ραγδαίες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις σε όλους τους τομείς αποτελούν οριστικό δεδομένο της ζωής μας. Οι εξελίξεις αυτές αναδεικνύουν όλο και πιο έντονα την ανάγκη γεφύρωσης της επίσημης εκπαίδευσης και κατάρτισης, και των αναγκών της ταχέως μεταβαλλόμενης κοινωνίας και της αγοράς εργασίας και των επαγγελματιών. Για το λόγο αυτό, στις 16 Ιουνίου 2022, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αναγνώρισε το γεγονός ότι οι πολίτες της χρειάζεται να επικαιροποιούν και να αναβαθμίζουν συνεχώς τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητές τους (up-skilling και re-skilling) και εξέδωσε σύσταση σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα Μικροπιστοποιητικά/Μικροδιαπιστευτήρια (Microcredentials) για τη Διά Βίου Μάθηση και την απασχολησιμότητα. Σε λιγότερο από ένα χρόνο, μια μέρα μετά τον εορτασμό της Ημέρας της Ευρώπης στις 9 Μαΐου 2023, η ΕΕ ανακοίνωσε με φεστιβάλ και εορταστικές εκδηλώσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στα κράτη-μέλη, ότι το 2023 θα αποτελέσει το Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιότητων. Τα μικροδιαπιστευτήρια συγκέντρωσαν αυξημένη προσοχή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Δεξιότητων 2023 και αναδείχθηκαν ως μια πιθανή λύση για την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης για μάθηση και σύγχρονες μεθόδους πιστοποίησης. Τα μικροδιαπιστευτήρια αποτελούν μια μικρή πιστοποίηση, την οποία οι πολίτες μπορούν να αποκτήσουν για να αποδείξουν την επάρκειά τους σε μια συγκεκριμένη δεξιότητα ή τομέα γνώσεων, προσφέροντάς τους έτσι έναν ευέλικτο και προσιτό τρόπο για να αποκτήσουν νέες δεξιότητες, γνώσεις και εμπειρίες σε τομείς και δραστηριότητες που μπορούν να εφαρμόσουν άμεσα στον χώρο εργασίας. Στην ομιλία μου στο συνέδριο αυτό, που εστιάζει μεταξύ άλλων στις προκλήσεις και προοπτικές της Δια Βίου Μάθησης, παρουσιάζω και συζητώ τα μικροδιαπιστευτήρια ως δυναμικά δομικά μαθησιακά στοιχεία που σχεδιάζονται για να ενσωματώνουν ακριβή μαθησιακά αποτελέσματα από συμπαγείς, μικρού όγκου, στοχευμένες και βραχυπρόθεσμες μαθησιακές δραστηριότητες. Παράλληλα, συζητώ πώς αυτά δύναται να ενδυναμώνουν τους/τις εκπαιδευόμενους/ες προσφέροντάς τους εστιασμένες ευκαιρίες απόκτησης δεξιοτήτων και ικανοτήτων, προωθώντας έτσι τη Δια Βίου Μάθηση, και πώς τα μικροδιαπιστευτήρια έχουν άμεση αξιοποίηση στην επαγγελματική σταδιοδρομία του πολίτη, είναι πιο προσιτά και μπορούν να αποκτηθούν χωρίς να διαταράζουν το εργασιακό ή εκπαιδευτικό του/της πρόγραμμα. Τα μικροδιαπιστευτήρια, όπως καταλήγω στην ομιλία μου, δύναται μέσα από το σχεδιασμό τους να αποτελέσουν ένα μαθησιακό κεφάλαιο με επίκεντρο τον/την εκπαιδευόμενο/η, αναδεικνύοντας έτσι μια αλλαγή Παραδείγματος στην Εκπαίδευση και την Κατάρτιση.

Εκπαίδευση και Ηγεσία για τη Μάθηση σε έναν κόσμο που αλλάζει

Αμαλία Α. Υφαντή

Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης
και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών
ifanti@upatras.gr

Περίληψη

Σκοπός αυτής της εισήγησης είναι να παρουσιάσει τη σημαντική δύναμη της εκπαίδευσης στον σύγχρονο και ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο και να προβάλλει την αξία του σχολείου ως οργανισμού και κοινότητας μάθησης μέσα από το παράδειγμα της εκπαιδευτικής ηγεσίας για την μάθηση. Ειδικότερα, συστηματικά ανασκοπώντας και μελετώντας την σχετική με το θέμα βιβλιογραφία, επιχειρείται αρχικά μια σύντομη αναφορά στην παγκόσμια κρίση, που οι σημερινές κοινωνίες βιώνουν, γίνεται συζήτηση για τα μείζονα προβλήματα στον σύγχρονο κόσμο, τίθενται βασικά ερωτήματα που αφορούν στην εν δυνάμει μετάβασή μας από την κρίση σε καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, στο πλαίσιο των ραγδαίων εξελίξεων και αλλαγών, και εξετάζονται και σχολιάζονται οι νέες προκλήσεις που εμφανίζονται μετά την πρόσφατη, σκληρή δοκιμασία του κόσμου διεθνώς, εξαιτίας της πανδημίας Covid-19. Ακολούθως, στις προσπάθειες αντιμετώπισης της παγκόσμιας κρίσης, παρουσιάζεται ο ισχυρός ρόλος της εκπαίδευσης, με επιλεγμένα επιχειρήματα, καθώς και η συμβολή της στην εξεύρεση λύσεων στα σύνθετα προβλήματα της εποχής μας. Σε αυτήν την προσέγγιση, έμφαση δίδεται στο σχολείο και στο παράδειγμα της διοίκησης της σχολικής μονάδας, με αναφορά στην άσκηση της ηγεσίας για την μάθηση στο σχολείο, η οποία αναδεικνύεται ως ισχυρός παράγοντας ενδυνάμωσης του εκπαιδευτικού έργου, που καθημερινά επιτελείται στο σύγχρονο σχολείο. Συμπεραίνεται ότι η συμβολή της εκπαίδευσης και συγκεκριμένα του σχολείου στην αντιμετώπιση της παγκόσμιας αστάθειας στην εποχή μας είναι σημαντική, ενώ η διοίκηση της σχολικής μονάδας και η άσκηση της κατάλληλης ηγεσίας σε αυτήν αναγνωρίζονται ως μεγάλης σπουδαιότητας παράμετροι στην ποιοτική απόδοση του εκπαιδευτικού έργου, σε ένα περιβάλλον που διαρκώς μεταβάλλεται και ταυτόχρονα προβάλλει ισχυρές προκλήσεις για αλλαγές.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση, σχολική ηγεσία, παγκόσμια κρίση, αλλαγές

Το δημόσιο καλό των Ιδιωτικών Πανεπιστημίων: Διαβουλεύσεις και Διαξιφισμοί σε Ελλάδα και Κύπρο

Αριστοτέλης Ζμας

Επίκουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ
zmas@eled.auth.gr

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση διερευνά την προοπτική των ιδιωτικών πανεπιστημίων να υπηρετήσουν το δημόσιο καλό. Θα υποστηριχθεί ότι η δυνατότητα ή μη των ιδρυμάτων αυτών να συνδράμουν στην επίτευξή του είναι αποτέλεσμα δημοκρατικών διαβουλεύσεων και διαξιφισμών, στις οποίες εμπλέκονται ποικίλοι δρώντες (π.χ. κυβερνητικά στελέχη, εκπρόσωποι πολιτικών κομμάτων, συνδικαλιστικά σωματεία, ιδιωτικές εταιρείες). Οι δρώντες αυτοί έχουν συχνά αντικρουόμενες αντιλήψεις τόσο για την έννοια και τη σημασία του δημοσίου καλού, όσο και για την ευχέρεια διασφάλισής του από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια.

Για την τεκμηρίωση του προαναφερθέντος επιχειρήματος θα ανιχνευθεί αρχικά η σχέση μεταξύ δημοσίου καλού και επιμέρους ζητημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στη συνέχεια η προσοχή θα εστιαστεί στις αντικρουόμενες πολιτικές που Ελλάδα και Κύπρος έχουν ακολουθήσει στο παρελθόν ως προς την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην επικράτειά τους. Πιο συγκεκριμένα, είναι ευρέως γνωστό ότι η ελληνική Πολιτεία απέκλειε τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα την προοπτική λειτουργίας τέτοιου είδους ιδρυμάτων στο εσωτερικό της χώρας, ευθυγραμμιζόμενη με τη διαδεδομένη αντίληψη ότι μόνο τα κρατικά πανεπιστήμια είναι σε θέση να υπηρετήσουν το δημόσιο καλό. Οι αυξανόμενες, όμως, αμφιβολίες για την ορθότητα της μονοπωλιακής αυτής πολιτικής οδήγησαν πρόσφατα στην εν μέρει άρση της, καθώς άνοιξε ο δρόμος για την ίδρυση μη κρατικών μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων. Στην Κύπρο, αντίθετα, η θέσπιση ιδιωτικών πανεπιστημίων πραγματοποιήθηκε σε ιδιαίτερα σύντομο χρονικό διάστημα. Ειδικότερα, ενώ η χώρα απέκτησε το πρώτο της πανεπιστήμιο μόλις στα τέλη της δεκαετίας του 1980, προχώρησε μια δεκαπενταετία περίπου αργότερα στην αδειοδότηση τριών ιδιωτικών πανεπιστημίων, ο αριθμός των οποίων μάλιστα διευρύνθηκε σταδιακά. Τόσο η αρχική αδειοδότηση όσο και η μετέπειτα ενδυνάμωση των ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Κύπρο ήταν το επιστέγασμα των σχετικών διαβουλεύσεων μεταξύ ποικίλων ομάδων ενδιαφέροντος, οι οποίες αναγνώρισαν τη δυνατότητα των ιδρυμάτων αυτών να συνδράμουν στην επίτευξη του δημοσίου καλού, αναδεικνύοντας τη χώρα σε διεθνές, περιφερειακό κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην νοτιοανατολική Μεσόγειο.

ΣΤΡΟΓΓΥΛΑ ΤΡΑΠΕΖΙΑ & ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΣΥΜΠΟΣΙΑ

1ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Δεξιότητες, Εργασία και Ποιότητα στη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση: Επίδικα και ... Διακυβεύματα

Περίληψη

Στόχος της συνεισφοράς είναι η εξέταση και η ανάδειξη της πολυδιάστατης σχέσης και των συναφών ζητημάτων μεταξύ των συστημάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), των τρόπων οργάνωσης της εργασίας και του πλαισίου διαμόρφωσης του παραγωγικού συστήματος στο παρόν συγκείμενο. Ειδικότερα, η συζήτηση επικεντρώνεται στον ρόλο της μάθησης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων στη διαμόρφωση των παραγωγικών σχέσεων, εστιάζοντας ιδιαίτερα στις προκλήσεις που σηματοδοτούν την πρόοδο των σύγχρονων μετάβιομηχανικών κοινωνιών: Παγκοσμιοποιημένη Οικονομία & Γνώση, Πράσινη & Ψηφιακή μετάβαση. Η εργασία αλλάζει, απορρυθμίζεται, η ποιότητά της αμφισβητείται, η επισφάλεια βρίσκεται στο προσκήνιο. Στο ρευστό αυτό πλαίσιο αποκλεισμών και ανισοτήτων η Διά Βίου Μάθηση στοχεύει σε μια ιδιαίτερα απαιτητική αποστολή: αφενός μεν την ποιοτική επανακατάρτιση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων (*reskilling & upskilling*) του ανθρώπινου δυναμικού το οποίο «αναλαμβάνει την ευθύνη» της απασχολησιμότητάς του, αφετέρου δε την άμβλυση των ανισοτήτων, των αποκλεισμών και της επισφάλειας.

Συντονιστής της συζήτησης: Χρήστος Ζάγκος, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Εισηγήσεις στο Στρογγυλό Τραπέζι:

Δεξιότητες & σύζευξη ΣΕΚ - Εργασίας

Χρήστος Γούλας

Λέκτορας Τμήματος Οικονομικών και Διοίκησης Neapolis University Pafos,
Γενικός Διευθυντής ΙΝΕ ΓΣΕΕ

Μετασχηματισμοί στην εργασία και ποιότητα της επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων

Πάρης Λιντζέρης

Εκτελεστικός Διευθυντής ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ,
Διδάσκων Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής ΠΑΠΕΛ

Κίνητρα και εμπόδια για ΔΒΜ και Εργασία

Θανάσης Καραλής

Καθηγητής, ΤΕΕΑΠΗ Πανεπιστημίου Πατρών,
Διευθυντής Εργαστηρίου «Παιδαγωγικών Ερευνών & Επιμόρφωσης»

Εργαλεία Πολιτικής για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων: Microcredentials & Ατομικοί Λογαριασμοί Μάθησης

Παναγιώτης Καλογεράκης

Εντεταλμένος Διδάσκων ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ,
Επιστημονικός Συνεργάτης ΙΝΕ ΓΣΕΕ

1ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Μεθοδολογικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις στη Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα: Προκλήσεις, Εμπόδια και Προοπτικές

Πρόεδρος:

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια,

Διευθύντρια του Εργαστηρίου «Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας»

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

marisak@uoi.gr

Συζητητής:

Λεωνίδας Κυριακίδης

Καθηγητής,

Τμήμα Επιστημών της Αγωγής Πανεπιστήμιο Κύπρου

kyriakides.leonidas@ucy.ac.cy

Περίληψη

Η σύγχρονη εκπαίδευση θέτει ως κεντρικότερο άξονα και βασικότερη κατεύθυνση την Ενιαία Εκπαίδευση, η οποία λαμβάνει υπόψη τα χαρακτηριστικά, τις ικανότητες και τις ανάγκες των μαθητών. Η εκπαιδευτική πολιτική της τελευταίας δεκαετίας επιχειρεί να διαμορφώσει πολίτες ικανούς να ανταποκριθούν στις ανάγκες της πλουραλιστικής κοινωνίας, υιοθετώντας δημοκρατικές πρακτικές, οι οποίες θα καλλιεργηθούν μέσα στο σχολικό πλαίσιο. Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Ενιαίας Εκπαίδευσης, είναι σημαντικό τα σχολεία να αποτελούν χώρους αλληλεπίδρασης, επικοινωνίας και συνεργασίας μαθητών με μη τυπική και τυπική ανάπτυξη, πολύγλωσσων μαθητών, μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο και γενικότερα ενός μαθητικού πληθυσμού

με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Διερευνώνται, λοιπόν, οι παράμετροι της συνεκπαίδευσης παιδιών με μη τυπική και τυπική ανάπτυξη, καθώς η συνεκπαίδευση αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή των αρχών της Ενιαίας και Δημοκρατικής Εκπαίδευσης, όπου θα συμμετέχουν όλες οι ομάδες μαθητών, χωρίς αποκλεισμούς ή κατηγοριοποιήσεις. Παράλληλα, προβάλλονται οι διαφορετικοί τρόποι εφαρμογής και αξιοποίησης της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης, καθώς λειτουργεί ως βασικό εκπαιδευτικό εργαλείο που λαμβάνει υπόψη τον συναισθηματικό κόσμο των μαθητών, τις δεξιότητες τους και τους ειδικούς στόχους που τίθενται για αυτούς. Η ενίσχυση των εκπαιδευτικών στρατηγικών μέσα από διαφοροποιημένες τεχνικές στηρίζει την υπέρβαση των ανισοτήτων και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την εφαρμογή δημοκρατικών αρχών στο σχολείο και στην κοινωνία. Κατά συνέπεια, για την εφαρμογή της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση, λαμβάνεται υπόψη η συναισθηματική ευεξία των μαθητών και η ενεργός συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η διαμόρφωση ενός δημοκρατικού σχολικού πλαισίου ξεκινά από την ενδυνάμωση των σχέσεων των μαθητών, μέσω της διαχείρισης των συναισθημάτων και της επίλυσης προβλημάτων, αλλά και με την ενίσχυση της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας. Είναι σημαντικό οι μαθητές να καλλιεργήσουν τις συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τους αναδείξουν σε πολίτες ικανούς να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης μεταβαλλόμενης κοινωνίας. Σε αυτήν την κατεύθυνση, η υιοθέτηση εκπαιδευτικών πρακτικών του Δυναμικού Μοντέλου Διδασκαλίας μέσα στην τάξη, επιτρέπει τη δημιουργία ενός θετικού μαθησιακού κλίματος. Ιδιαίτερα στην προσχολική εκπαίδευση, το Δυναμικό Μοντέλο Διδασκαλίας μπορεί να αποτελέσει το κοινό σημείο επικοινωνίας μαθητών, σχολείου και οικογένειας για την στήριξη των μαθησιακών αναγκών του κάθε μαθητή. Η διαμόρφωση συμπεριληπτικών τάξεων, όπου θα πραγματοποιείται η ομαλή μετάβαση των μαθητών με τυπική και μη τυπική ανάπτυξη από το προσχολικό στο σχολικό πλαίσιο, είναι απαίτηση της σύγχρονης εκπαιδευτικής κοινότητας και είναι σημαντικό να διερευνηθούν οι παράγοντες που διευκολύνουν τη διαδικασία αυτή. Το αίτημα της Ενιαίας Εκπαίδευσης, με όλα τα μεθοδολογικά εργαλεία και τις στρατηγικές που αναφέρθηκαν, είναι υψηλής προτεραιότητας και μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσω ποιοτικών σχεδιασμών και σταθερής συνεργασίας όλων των παραγόντων που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η Ενιαία Εκπαίδευση στη Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα: Απόψεις και Προβληματισμοί

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
marisak@uoi.gr

Παναγιώτα Στράτη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, panagiotastrati@yahoo.gr

Πολυξένη Μήτση

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, pollymitsi@yahoo.gr

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, rodoklia@yahoo.gr

Αικατερίνη Παπουτσή

Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
katherinepap@yahoo.gr

Περίληψη

Η Ενιαία Εκπαίδευση βασίζεται στο δικαίωμα κάθε παιδιού να είναι μέλος της κοινής σχολικής ζωής και να του παρέχονται κατάλληλες διδακτικές και μορφωτικές εμπειρίες. Τις τελευταίες δεκαετίες, η έννοια της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης κατευθύνεται προς ένα πλαίσιο που δίνει έμφαση στη λειτουργία των παιδιών μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον τους. Στο πλαίσιο του νέου προσανατολισμού της εκπαίδευσης, η ενιαία εκπαίδευση περιλαμβάνει ένα σύνολο καλών εκπαιδευτικών πρακτικών, οι οποίες απευθύνονται όχι μόνο στους μαθητές με αναπηρία αλλά σε όλους τους μαθητές. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδειχθούν οι σημαντικοί παράμετροι που σχετίζονται με την εκπαίδευση των μαθητών με τυπική και μη τυπικά ανάπτυξη και να διατυπωθούν προτάσεις εκπαιδευτικής πολιτικής για την ενιαία εκπαίδευση. Στην ερευνητική μας μελέτη που πραγματοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2022-2023, συμμετείχαν Ν:350 εκπαιδευτικοί (Νηπιαγωγοί και Δάσκαλοι) από την Περιφερειακή Ενότητα Ηλείου που απάντησαν σε ερωτήματα για τη συνεκπαίδευση μαθητών με προβλήματα κινητικά, όρασης, αναπτυξιακά, ακαδημαϊκών επιδόσεων, κοινωνικής και γλωσσικής ανάπτυξης καθώς και για την απόκτηση ακαδημαϊκών ικανοτήτων πριν την είσοδο στο δημοτικό σχολείο. Τα δεδομένα της έρευνας αναδεικνύουν τον προβληματισμό των εκπαιδευτικών για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση όσον αφορά την ευθυγράμμιση της ειδικής εκπαίδευσης με τη γενική με τρόπο που να προσδίδει αποτελεσματικότητα και υψηλής ποιότητας εκπαίδευση για όλους τους μαθητές. Τα στοιχεία προβάλλουν την ανησυχία των συμμετεχόντων στην έρευνα εκπαιδευτικών για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές

ανάγκες ή και αναπηρία, ως μια απάντηση στον αποκλεισμό ορισμένων ομάδων από το γενικό σχολείο, ως η ανάπτυξη του σχολείου για όλους, ως η εκπαίδευση για όλους, ως ηθική προσέγγιση στην εκπαίδευση και την κοινωνία και ως βασικό ανθρώπινο δικαίωμα, θεμέλιο για δίκαιη και ισότιμη κοινωνία. Καθίσταται αναγκαιότητα και προτεραιότητα η διαμόρφωση ενός πλαισίου εκπαίδευσης που θα απαρτίζεται από ένα σύνολο στρατηγικών, πρακτικών, προοπτικών και επιλογών που επιτρέπουν την ένταξη των παιδιών με τυπική και μη τυπική ανάπτυξη στη γενική τάξη δημιουργώντας «Ένα Σχολείο για όλους».

Λέξεις Κλειδιά: Ενιαία Εκπαίδευση, Νηπιαγωγεί, Δάσκαλοι, Κοινωνία Χωρίς Αποκλεισμούς, Ισότιμη Εκπαίδευση

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση στην Σύγχρονη Εκπαιδευτική Πραγματικότητα. Μια ερευνητική προσέγγιση

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
marisak@uoi.gr

Πολυξένη Μήτση

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, pollymitsi@yahoo.gr

Παναγιώτα Στράτη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, panagiotastrati@yahoo.gr

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, rodoklia@yahoo.gr

Αικατερίνη Παπουτσή

Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
katherinepap@yahoo.gr

Περίληψη

Η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση αποτελεί πρόκληση τόσο για την αναδιαμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, όσο και για την ανανέωση και ενδυνάμωση του ρόλου του εκπαιδευτικού. Η μάθηση στο πλαίσιο της ενσυναίσθησης, του αλληλοσεβασμού, της αμοιβαίας προσαρμογής, της αποδοχής και της ενσωμάτωσης ετερόκλητων πολιτισμικών στοιχείων και εν γένει η αναγνώριση των διαφορετικών ατομικών βιόκοσμων αποτελεί πρόσταγμα για μια ποιοτική εκπαίδευση και αναμφισβήτητο αναφαίρετο δικαίωμα για κάθε παιδί. Η εφαρμογή της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

και Μάθησης, ως μια διδασκαλία υψηλής ποιότητας, αποτελεί βασικό παράγοντα για την επίτευξη των τιθέμενων μαθησιακών στόχων, των κοινωνικών δεξιοτήτων αλλά την ικανοποίηση των ψυχροσυναισθηματικών αναγκών όλων των μαθητών. Ωστόσο η εφαρμογή της απαιτεί εναλλακτικούς και καινοτόμους τρόπους διδακτικής πράξης και σκέψης, ώστε να γίνει εφικτή η σταδιακή και ποιοτική πρακτική αξιοποίησή της. Σκοπός της παρούσας ερευνητικής μελέτης είναι να διερευνηθεί ο βαθμός, οι λόγοι και ο τρόπος πρακτικής αξιοποίησης της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Στην ερευνά μας, που πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023, συμμετείχαν εκπαιδευτικοί από όλες της βαθμίδες Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα, Ν:112 Βρεφονηπιοκόμοι, Ν:210 Νηπιαγωγοί, Ν:280 Δάσκαλοι και Ν:200 Εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, της Περιφερειακής Ενότητας Ηλείου. Από την ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων της έρευνας προέκυψαν διαφοροποιήσεις όσον αφορά τη συχνότητα εφαρμογής, τους λόγους υλοποίησης αλλά και τις στρατηγικές και τεχνικές που επιλέχθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, ενώ ως κοινό στοιχείο καταγράφηκε ο βαθμός ικανοποίησής τους και η πρόθεση μελλοντικής αξιοποίησης της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης. Το σύγχρονο σχολείο που είναι ανοικτό προς την κοινωνία οφείλει να ενισχύει τη δυναμική του εξασφαλίζοντας συνθήκες δημοκρατικής προσέγγισης στη διδασκαλία μέσω της υπέρβασης των ανισοτήτων και της υιοθέτησης πρακτικών ολιστικής ισότητας, δικαιοσύνης και ισότιμης κατανομής μαθησιακών ευκαιριών για όλους τους μαθητές σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης καθώς με την αξιοποίηση της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης διευκολύνεται όχι μόνο η ακαδημαϊκή επίτευξη αλλά και η προσωπική, κοινωνική, συναισθηματική και πολιτισμική ανάπτυξη.

Λέξεις κλειδιά: Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση, Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στρατηγικές

Η συναισθηματική ευεξία και η ενεργός συμμετοχή στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών: ερευνητικό πρόγραμμα δημοκρατικής εκπαίδευσης για μαθητές με τυπική και μη τυπική ανάπτυξη

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
marisak@uoi.gr

Παναγιώτα Στράτη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, panagiotastrati@yahoo.gr

Πολυξένη Μήτση

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, pollymitsi@yahoo.gr

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, rodoklia@yahoo.gr

Αικατερίνη Παπουτσή

Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, katherinepap@yahoo.gr

Περίληψη

Το πεδίο των ερευνών στο χώρο της εκπαίδευσης εστιάζει στη μελέτη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των μαθητών, που σχετίζονται με κοινωνικούς, συναισθηματικούς, ενδοπροσωπικούς και διαπροσωπικούς παράγοντες, οι οποίοι συμβάλλουν στην επιτυχία στην ενήλικη ζωή. Στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την προσχολική και σχολική εκπαίδευση έχει ενταχθεί η καλλιέργεια κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων που ξεκινούν από τα προσχολικά περιβάλλοντα, επεκτείνονται στις επόμενες σχολικές βαθμίδες και συνδέονται με την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Η εν λόγω ερευνητική εργασία επιχειρεί να μελετήσει την ενεργό συμμετοχή και τη συναισθηματική ευεξία των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, τυπικής και μη τυπικής ανάπτυξης σε σύγχρονες συμπεριληπτικές τάξεις και να διερευνήσει πως η υλοποίηση και η αξιολόγηση εκπαιδευτικού προγράμματος (σχεδίου εργασίας) με θέμα τη δημοκρατική εκπαίδευση (η λειτουργία της ομάδας-κανόνες, τα συναισθήματα, οι υγιείς συνήθειες και οι δημοκρατικές αξίες) και η εφαρμογή της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και Μάθησης συνδέονται με την ανάπτυξη σε αυτόν τον τομέα. Τους συμμετέχοντες της έρευνας αποτέλεσαν δύο τάξεις νηπιαγωγείου και δύο τάξεις της πρώτης δημοτικού σχολείου με κοινά χαρακτηριστικά. Η έρευνα ολοκληρώθηκε κατά το Ακαδημαϊκό Έτος 2023-2024. Στην προσπάθεια μας να διερευνήσουμε την κοινωνική συμμετοχή αξιοποιήσαμε την Κλίμακα Συμμετοχής του Leuven (LeuvenInvolvementScale _LIS) που έχει τις ρίζες της στη βιωματική εκπαίδευση. Από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας διαφάνηκε ότι η υλοποίηση σχεδίου εργασίας με θέμα τη δημοκρατική εκπαίδευση ενισχύει τις αλληλεπιδράσεις του παιδιού, τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται τα συναισθήματά του, την ικανότητα να εργάζεται μόνο του ή σε ομάδες, την ικανότητα του παιδιού να επιλύει ένα πρόβλημα, τα ενδιαφέροντά του και τις φιλίες του. Διαπιστώθηκε επίσης, ότι οι διαφορετικές μέθοδοι διδασκαλίας και αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή τεκμηρίων (αυτοαξιολόγηση, συζητήσεις και συνεντεύξεις, η τήρηση ατομικού φακέλου, η παρατήρηση και οι ειδικά σχεδιασμένες δραστηριότητες) ενισχύουν την ενεργό συμμετοχή και τη συναισθηματική ευεξία στη σχολική τάξη. Με δεδομένο ότι οι παραδοσιακές διδακτικές προσεγγίσεις αδυνατούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στη σύγχρονη πλουραλιστική εκπαιδευτική πραγματικότητα, η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση που προτείνεται στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών αποτέλεσε πρόκληση τόσο για την αναδιαμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος όσο και για την εφαρμογή εκπαιδευτικού μας προγράμματος. Καταδεικνύεται ακόμη, η σημαντικότητα δημιουργίας βιώσιμων σχέσεων μεταξύ των σχολείων, των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των οικογενειών, προκειμένου να προωθηθεί η ακαδημαϊκή επιτυχία και η συναισθηματική ευημερία των μαθητών.

Λέξεις κλειδιά: Συναισθηματική Ευεξία, Ενεργός Συμμετοχή, Μέθοδοι Διδασκαλίας, Δημοκρατική Εκπαίδευση, Νέο Πρόγραμμα Σπουδών

Σύγχρονο Δημοκρατικό Σχολείο και Εκπαιδευτικές Πρακτικές: Μια ερευνητική προσέγγιση

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
marisak@uoi.gr

Παναγιώτα Στράτη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, panagiotastrati@yahoo.gr

Πολυξένη Μήτση

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, pollymitsi@yahoo.gr

Αικατερίνη Παπουτσή

Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, katherinepap@yahoo.gr

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, rodoklia@yahoo.gr

Περίληψη

Οι προκλήσεις της σύγχρονης πλουραλιστικής, ανταγωνιστικής και πολυπολιτισμικής κοινωνίας, οι αυξανόμενες δημογραφικές αλλαγές και η ανάγκη ισχυροποίησης της κοινωνικής συνοχής επιτάσσουν τη διαμόρφωση ενός μοντέλου ανταποκρινόμενου στην πρόκληση της ετερογένειας. Το κυρίαρχο πολιτιστικό πλαίσιο της εκάστοτε χώρας, επηρεάζει σε βάθος το εκπαιδευτικό σύστημα και ενδέχεται να προωθήει προκαταλήψεις και στερεότυπα. Οι περιπτώσεις καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η έξαρση φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσισμού, απαιτούν δημοκρατικούς, κριτικά σκεπτόμενους και ενεργούς πολίτες. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθούν οι απόψεις και οι εκπαιδευτικές πρακτικές των νηπιαγωγών και δασκάλων αναφορικά με την ανάπτυξη δημοκρατικών δεξιοτήτων και συμπεριφορών των παιδιών της Προσχολικής και Σχολικής Εκπαίδευσης. Πρόκειται για μια ποιοτική έρευνα, με μεθοδολογικό εργαλείο αυτό των ημι-δομημένων συνεντεύξεων, σε ένα δείγμα σαράντα (40) νηπιαγωγών και σαράντα δασκάλων (40) από την Περιφερειακή Ενότητα Ηπείρου. Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν σε ερωτήματα αναφορικά: α) με το περιεχόμενο της δημοκρατικής εκπαίδευσης, β) με τις εκπαιδευτικές πρακτικές που εφαρμόζουν για τη δημοκρατική εκπαίδευση και γ) με τους παράγοντες που επηρεάζουν το εκπαιδευτικό τους έργο προς την κατεύθυνση της

δημοκρατικής εκπαίδευσης. Από την ανάλυση και ερμηνεία των συνεντεύξεων διαφαίνεται ότι οι νηπιαγωγοί και οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται την έννοια της δημοκρατικής εκπαίδευσης ως μια εκπαιδευτική διαδικασία που μεταδίδει στους μαθητές την έννοια της ισότητας, του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της αποδοχής της διαφορετικότητας των ανθρώπων. Εκφράζονται θετικά για την προώθηση καινοτόμων δράσεων στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας όσον αφορά την καλλιέργεια δημοκρατικών αξιών, ωστόσο από τις απαντήσεις τους αναδεικνύεται ότι δεν τις εφαρμόζουν στην εκπαιδευτική πράξη. Τα πορίσματα της έρευνας ανέδειξαν την επιθυμία των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και περαιτέρω ενημέρωση σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας και πρακτικής εφαρμογής καθώς την ανάγκη αναπλαισίωσης και τον επαναπροσδιορισμό των στόχων της εκπαιδευτικής πολιτικής προς την κατεύθυνση διαμόρφωσης ενός υψηλής ποιότητας σύγχρονου δημοκρατικού σχολείου.

Λέξεις κλειδιά: Δημοκρατικό Σχολείο, Εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Εκπαιδευτικές Πρακτικές

Η επίδραση των παραγόντων αποτελεσματικής διδασκαλίας στην μάθηση στα Μαθηματικά: Αποτελέσματα έρευνας σε νηπιαγωγεία της Ελλάδας

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
marisak@uoi.gr

Βικτώρια Μιχαηλίδου

Διδακτορική Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου
vmicha01@ucy.ac.cy

Παναγιώτα Στράτη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, panagiotastrati@yahoo.gr

Πολυξένη Μήτση

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
pollymitsi@yahoo.gr

Μαρία Μπάνου

Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
mbanou@hotmail.gr

Μαρίνα Μπέση

Αν. Περιφερειακή Διευθύντρια Εκπαίδευσης Ηπείρου, Διδάκτωρ,
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
marinabesi@gmail.com

Αικατερίνη Παπουτσή

Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
katherinepap@yahoo.gr

Ελευθερία Νάτσια

Νηπιαγωγός, Υπ. Διδάκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων elnatsia@gmail.com

Περίληψη

Τις τελευταίες δεκαετίες, επισημαίνεται ολοένα και περισσότερο η ανάγκη για βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης Προσχολικής Εκπαίδευσης και Φροντίδας (ΠΕΦ) διεθνώς, με ιδιαίτερη έμφαση στη διερεύνηση του ρόλου του/της νηπιαγωγού στην προώθηση της μάθησης και ανάπτυξης των παιδιών. Σε αντίθεση με άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης, η επίδραση της συμπεριφοράς και πρακτικής του/της εκπαιδευτικού στην τάξη φαίνεται να μην έχει ελεγχθεί συστηματικά στην ΠΕΦ, με αποτέλεσμα να προκύπτει έντονα η ανάγκη για περαιτέρω εξέταση του βαθμού και του τρόπου επίδρασης της διδασκαλίας στην βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται αφενός στον εντοπισμό των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι νηπιαγωγοί κατά τη διδασκαλία αξιοποιώντας το Δυναμικό Μοντέλο Εκπαιδευτικής Αποτελεσματικότητας (ΔΜΕΑ) και αφετέρου στην διερεύνηση της πιθανής επίδρασης αυτών στα μαθησιακά επιτεύγματα των παιδιών στα Μαθηματικά. Το ΔΜΕΑ είναι ένα πολυεπίπεδο μοντέλο του οποίου η εγκυρότητα έχει συστηματικά ελεγχθεί σε προηγούμενες έρευνες σε Κύπρο, Ελλάδα και άλλες χώρες, με τις περισσότερες να αφορούν τη δημοτική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ΔΜΕΑ εξετάζει παράγοντες σε επίπεδο μαθητή, εκπαιδευτικού, σχολείου και συστήματος. Για το σκοπό της παρούσας έρευνας αξιοποιήθηκαν οι παράγοντες του ΔΜΕΑ που αφορούν τις πρακτικές σε επίπεδο εκπαιδευτικού (προσανατολισμός, δόμηση, μοντελοποίηση διδασκαλίας, εμπέδωση/εφαρμογή, τεχνικές ερωτήσεων, αξιολόγηση, διαχείριση διδακτικού χρόνου, διαμόρφωση της τάξης ως περιβάλλον μάθησης). Για τη συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκαν δυο παρατηρήσεις της διδασκαλίας σε διαφορετικές χρονικές στιγμές σε 27 τάξεις νηπιαγωγών της περιφερειακής ενότητας Ηπείρου με τη χρήση δυο κλειδών παρατήρησης του ΔΜΕΑ (low-inference και high-inference) σε κάθε μέτρηση. Επίσης, χορηγήθηκε δοκίμιο Μαθηματικών σε 463 παιδιά στην αρχή και στο τέλος της σχολικής χρονιάς, μετρώντας την επίδοσή τους στο εν λόγω γνωστικό αντικείμενο. Με τη χρήση της περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής αναλύθηκαν τα δεδομένα σχετικά με το βαθμό αξιοποίησης και τη συχνότητα χρήσης των υπό διερεύνηση πρακτικών διδασκαλίας σε σχέση και με τις πέντε διαστάσεις του ΔΜΕΑ (στάδιο, συχνότητα, εστίαση, ποιότητα, διαφοροποίηση). Επιπρόσθετα, με την αξιοποίηση του MLwiN διενεργήθηκαν πολυεπίπεδες αναλύσεις εξετάζοντας τους παράγοντες που αφορούν τον εκπαιδευτικό, δηλαδή την συνεισφορά των πρακτικών

διδασκαλίας στην επίδοση των μαθητών στα Μαθηματικά αλλά και παράγοντες που αφορούν τον μαθητή, δηλαδή την επίδραση της αρχικής επίδοσης, του φύλου και της ηλικίας. Τα ευρήματα της έρευνας συνεισφέρουν μεθοδολογικά στην έρευνα για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα στην ΠΕΦ σε μια προσπάθεια εγκυροποίησης νέων μεθόδων μέτρησης της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας στον τομέα.

Λέξεις κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, ποιότητα, αποτελεσματικότητα, ΔΜΕΑ, διδασκαλία

Μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στις Σύγχρονες Συμπεριληπτικές Τάξεις: Σχολική Ετοιμότητα και Παράγοντες Ομαλής Μετάβασης

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
marisak@uoi.gr

Ροδόκλεια Αναγνωστοπούλου

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, rodoklia@yahoo.gr

Παναγιώτα Στράτη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, panagiotastrati@yahoo.gr

Πολυξένη Μήτση

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων, pollymitsi@yahoo.gr

Αικατερίνη Παπουτσή

Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, katherinepar@yahoo.gr

Περίληψη

Η πολυπλοκότητα της ομαλής μετάβασης αποτελεί θέμα μελέτης της επιστημονικής κοινότητας προκειμένου να την κατανοήσουν καλύτερα και να προσδιορίσουν τρόπους για τη βελτίωση των εμπειριών για τα παιδιά με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους. Η ομαλή μετάβαση στο σχολικό πλαίσιο για τα παιδιά με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους είναι μια πολυσύνθετη διαδικασία. Το παιδί είναι ενταγμένο σε ένα σύστημα αλληλεπιδράσεων οικογένειας, σχολείου, κοινότητας και κοινωνικών σχέσεων, το οποίο βρίσκεται σε διαρκή εξέλιξη. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθούν οι σημαντικοί παράμετροι που σχετίζονται με το πλαίσιο μετάβασης των παιδιών με αναπηρία ή και ειδικές

εκπαιδευτικές ανάγκες. Στην έρευνά μας, που πραγματοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2022-2023, συμμετείχαν Ν:430 εκπαιδευτικοί (νηπιαγωγοί και δάσκαλοι) από την Περιφερειακή Ενότητα Ηπείρου που απάντησαν σε ερωτήματα για θέματα συνεκπαίδευσης και ομαλής μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο. Τα δεδομένα της έρευνας αναδεικνύουν δραστηριότητες που ενισχύουν τους μαθητές με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ακαδημαϊκές ικανότητες και παράγοντες για την αξιολόγηση των μαθητών στο πλαίσιο της επιτυχημένης μετάβασης. Από την ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων της έρευνας προέκυψε ότι για την αποτελεσματικότητα της προσχολικής και πρωτοσχολικής εκπαίδευσης είναι αναγκαίες οι κατάλληλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, ώστε να υπάρχει συνέχεια για τους μαθητές στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα όσον αφορά τις κοινωνικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες. Επίσης, από την έρευνα προκύπτει ότι η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση δύναται να αποτελέσει ισχυρό μέσο για την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, τόσο στο νηπιαγωγείο όσο και στο δημοτικό σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υποστηρίξουν τη μετάβαση των μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αλλά απαιτούνται ευρύτερες αλλαγές στα σχολεία και συνεργασία τόσο με τις οικογένειες των παιδιών όσο και με τις κοινότητες. Τα ευρήματά μας συνηγορούν υπέρ της συνεκπαίδευσης που θα εφαρμόζεται με τα κατάλληλα, αποτελεσματικά και υψηλής ποιότητας προγράμματα ομαλής μετάβασης.

Λέξεις κλειδιά: Μετάβαση, Σχολική Ετοιμότητα, Κοινωνικές και Ακαδημαϊκές Δεξιότητες

2ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Πρόληψη και διαχείριση ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού: Νέες Προκλήσεις και Στρατηγικές

Πρόεδρος
Μπέση Μαρίνα

Αν. Περιφερειακή Διευθύντρια Εκπαίδευσης Ηπείρου, MEd, PhD
marinabesi@gmail.com

Περίληψη

Στόχος του θεματικού συμποσίου είναι να παρουσιάσει τις σύγχρονες προκλήσεις, τις στρατηγικές πρόληψης και διαχείρισης της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού που θεσπίστηκαν μέσω του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α). Τα τελευταία χρόνια, η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός έχουν αναγνωριστεί ως σοβαρά προβλήματα που επηρεάζουν την ψυχική υγεία, την ακαδημαϊκή απόδοση και τη γενικότερη ανάπτυξη των μαθητών/-τριών, ενώ υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία για την ασφάλεια και ευημερία των μαθητών/-τριών. Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α) έχει θέσει ως προτεραιότητα την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ολοκληρωμένες και αποτελεσματικές στρατηγικές. Το

συμπόσιο αυτό παρέχει την ευκαιρία για ανάλυση και συζήτηση των τελευταίων ερευνών και πολιτικών, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ εκπαιδευτικών, Συμβούλων Εκπαίδευσης και άλλων ειδικών. Με τη συγκέντρωση δεδομένων και την παρουσίαση επιτυχημένων παραδειγμάτων, το συμπόσιο στοχεύει να ενδυναμώσει τους συμμετέχοντες και να τους εξοπλίσει με τα απαραίτητα εργαλεία για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού. Επιπλέον, στοχεύει να ενισχύσει την ευαισθητοποίηση και τη συνεργασία μεταξύ σχολείων, γονέων και κοινοτήτων, προωθώντας ένα ασφαλέστερο και υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον. Η πρόληψη και η διαχείριση της ενδοσχολικής βίας δεν αφορούν μόνο την προστασία των μαθητών/-τριών, αλλά και την προώθηση μιας κουλτούρας σεβασμού και αποδοχής, που είναι θεμελιώδης για την κοινωνική συνοχή και την ακαδημαϊκή επιτυχία.

Λέξεις κλειδιά: σωματικός, λεκτικός, κοινωνικός και διαδικτυακός εκφοβισμός, θύμα-θύτης, κουλτούρα σεβασμού και αποδοχής

Κατανοώντας την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό: Ορισμοί - Αίτια και Επιπτώσεις

Μπέση Μαρίνα

Αν. Περιφερειακή Διευθύντρια Εκπαίδευσης Ηπείρου, MEd, PhD
marinabesi@gmail.com

Νταμάνη Αικατερίνη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ60 Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, MSc, MEd
aikaterinintamani@yahoo.com

Ντόκα Αγλαΐα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70 Ιωαννίνων, MSc, MEd, PhD
antoka@sch.gr

Περίληψη

Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιάσει το εννοιολογικό υπόβαθρο και τις βασικές μορφές εκφοβισμού (σωματικός, λεκτικός, κοινωνικός και διαδικτυακός). Να διερευνήσει τις αιτίες και τις επιπτώσεις του στα θύματα, τους δράστες και την ευρύτερη σχολική κοινότητα. Η ανάλυση των βασικών μορφών εκφοβισμού, όπως ο σωματικός, ο λεκτικός, ο κοινωνικός και ο διαδικτυακός εκφοβισμός, είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση και την αντιμετώπιση αυτού του σύνθετου φαινομένου. Κάθε μορφή εκφοβισμού έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά και επιπτώσεις, τόσο για τα θύματα όσο και για τους δράστες. Η σωματική βία μπορεί να αφήσει άμεσα και ορατά σημάδια, ενώ ο λεκτικός εκφοβισμός, μέσω προσβολών και απειλών, επηρεάζει την ψυχολογική υγεία των θυμάτων. Ο κοινωνικός εκφοβισμός, που περιλαμβάνει αποκλεισμό και διασπορά φημών, μπορεί να διαταράξει τις κοινωνικές σχέσεις και την αίσθηση του ανήκειν. Η κατανόηση των διαφορών και των

ιδιαιτεροτήτων κάθε μορφής είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη στοχευμένων στρατηγικών πρόληψης και παρέμβασης. Μέσω της ανάλυσης αυτής, οι εκπαιδευτικοί και οι επαγγελματίες της ψυχικής υγείας μπορούν να εντοπίσουν αποτελεσματικές μεθόδους για την υποστήριξη των θυμάτων και την αντιμετώπιση των δραστών. Επιπλέον, η κατανόηση των διαφορετικών μορφών εκφοβισμού βοηθά στην ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας και στην καλλιέργεια ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για όλους τους μαθητές.

Λέξεις κλειδιά: σωματικός, λεκτικός, κοινωνικός και διαδικτυακός εκφοβισμός, θύμα-θύτης, μορφές εκφοβισμού

Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις: Πρωτόκολλα Πρόληψης ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού

Νταμάνη Αικατερίνη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ60 Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, MSc, MEd
aikaterinintamani@yahoo.com

Μπέση Μαρίνα

Αν. Περιφερειακή Διευθύντρια Εκπαίδευσης Ηπείρου, MEd, PhD
marinabesi@gmail.com

Ντόκα Αγλαΐα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70 Ιωαννίνων, MSc, MEd, PhD
antoka@sch.gr

Περίληψη

Η εργασία αυτή παρουσιάζει το Πρωτόκολλο Πρόληψης Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού (E.BI.E.), το οποίο στοχεύει στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος. Αναλύονται οι στρατηγικές εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης μαθητών/-τριών, γονέων και εκπαιδευτικών, καθώς και τα προγράμματα ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων. Μέσω της αξιολόγησης υπαρχόντων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, προτείνονται νέες προσεγγίσεις για την προαγωγή της θετικής σχολικής κουλτούρας και την ενίσχυση της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων μερών. Η ανάλυση του Πρωτόκολλου Πρόληψης Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού (E.BI.E.) αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς και τη σχολική διοίκηση, βοηθά στη διασφάλιση μιας συνεπούς και συντονισμένης προσέγγισης, μειώνοντας την αβεβαιότητα και την ασυνέπεια στην αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών. Η ανάλυση του E.BI.E. περιλαμβάνει την ευαισθητοποίηση των μαθητών/-τριών, των εκπαιδευτικών και των γονέων σχετικά με τις μορφές και τις συνέπειες της βίας, καθώς και την προώθηση θετικών συμπεριφορών και αξιών μέσα στη σχολική κοινότητα. Τέλος, η ανάλυση του πρωτοκόλλου ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό δίκτυο που μπορεί να ανταποκριθεί άμεσα και αποτελεσματικά σε περιστατικά βίας και

εκφοβισμού. Αυτό συμβάλλει στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υγιούς σχολικού περιβάλλοντος, όπου όλοι οι μαθητές/-τριες μπορούν να αναπτυχθούν και να ευημερήσουν.

Λέξεις κλειδιά: Πρόληψη Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού (E.B.I.E.), θύτης, θύμα

Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις: Πρωτόκολλα διαχείρισης ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού

Ντόκα Αγλαΐα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70 Ιωαννίνων, MSc, MEd, PhD
antoka@sch.gr

Μπέση Μαρίνα

Αν. Περιφερειακή Διευθύντρια Εκπαίδευσης Ηπείρου, MEd, PhD
marinabesi@gmail.com

Νταμάνη Αικατερίνη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ60 Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, MSc, MEd
aikaterinintamani@yahoo.com

Περίληψη

Η εργασία αυτή αναλύει το Πρωτόκολλο Διαχείρισης Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού (E.B.I.E.) εστιάζοντας στις διαδικασίες αναφοράς, διερεύνησης και αντιμετώπισης περιστατικών. Αναλύονται οι μηχανισμοί υποστήριξης των θυμάτων, οι συνέπειες για τους δράστες και οι μέθοδοι ενημέρωσης και συνεργασίας με τους γονείς και τους κηδεμόνες. Η ανάλυση του Πρωτοκόλλου Διαχείρισης Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού (E.B.I.E.) παρέχει ένα σαφές και δομημένο πλαίσιο ενεργειών που πρέπει να ακολουθούνται σε περιστατικά βίας και εκφοβισμού. Αυτή η σαφήνεια μειώνει την αβεβαιότητα και εξασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές και οι γονείς γνωρίζουν τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν, διασφαλίζοντας μια συνεπή και συντονισμένη αντίδραση. Η ανάλυση του πρωτοκόλλου βοηθά στην κατανόηση των διαφόρων σταδίων διαχείρισης των περιστατικών, από την αναγνώριση και την αναφορά μέχρι την αξιολόγηση και την παρέμβαση. Αυτό εξασφαλίζει ότι κάθε περιστατικό αντιμετωπίζεται με την απαραίτητη σοβαρότητα και προσοχή, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες τόσο των θυμάτων όσο και των δραστών. Μέσω της συστηματικής καταγραφής και αξιολόγησης των περιστατικών, οι σχολικές αρχές μπορούν να εντοπίσουν πιθανά κενά ή αδυναμίες στο πρωτόκολλο και να προχωρήσουν σε βελτιώσεις. Αυτό διασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση των στρατηγικών διαχείρισης και την προσαρμογή τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της σχολικής κοινότητας. Δημιουργείται ένα υποστηρικτικό δίκτυο που μπορεί να ανταποκριθεί άμεσα και αποτελεσματικά σε περιστατικά βίας και εκφοβισμού, προάγοντας ένα ασφαλές και υγιές σχολικό περιβάλλον όπου οι μαθητές/-τριες μπορούν να αναπτυχθούν και να επιτύχουν.

Ανάπτυξη ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης για τη διαχείριση της επιθετικότητας σε μαθητές προεφηβικής ηλικίας

Κρομμύδας Ιωάννης

Εκπαιδευτικός ΠΕ70/ΠΕ86, MSc Informatics, MEd Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
i.krommydas@uoi.gr

Μπρούζος Ανδρέας

Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
abrouzos@uoi.gr

Περίληψη

Η επιθετικότητα και ο θυμός εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των προβλημάτων εξωτερικού. Πλήθος ερευνών τη συνδέουν με την ανάπτυξη ανεπιθύμητων συμπεριφορών, όπως η εγκληματικότητα, η χρήση ουσιών και οι χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο. Οι παρεμβάσεις για την πρόληψη/αντιμετώπιση της επιθετικότητας σχεδιάζονται με απώτερο στόχο να προληφθούν μελλοντικές παραβατικές συμπεριφορές, κατά τη διάρκεια της εφηβείας και της ενήλικης ζωής. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται αναλυτικά η δομή της ψηφιακής ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης με τίτλο «Κάνε τη διαφορά», σκοπός της οποίας είναι η πρόληψη/αντιμετώπιση της επιθετικότητας σε μαθητές προεφηβικής ηλικίας. Η παρέμβαση ακολουθεί τις αρχές και μεθόδους της Γνωστικής Συμπεριφορικής Θεραπείας (CBT) σε συνδυασμό με τεχνικές Θετικής Ψυχολογίας και αξιοποιεί παράλληλα τις νέες τεχνολογίες. Στο πλαίσιο της παρέμβασης ακολουθείται το μοντέλο της ολιστικής προσέγγισης εμπλέκοντας μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς, προκειμένου να αντιμετωπίζονται πολύπλευρα τα φαινόμενα εκδήλωσης επιθετικότητας. Η παρέμβαση που εφαρμόζεται στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στοχεύει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών που αφορούν (i) στη διαχείριση του θυμού, (ii) σε κοινωνικές δεξιότητες, (iii) στην ανάπτυξη γνωστικής ενσυναίσθησης και επίτευξη γνωστικής αναδόμησης, (iv) στην ανάπτυξη ενσυναίσθησης και συναισθηματικής επίγνωσης και (v) στη διαχείριση φιλικών σχέσεων. Η παράλληλη παρέμβαση που αφορά τους γονείς στοχεύει στην καλλιέργεια γονεϊκών δεξιοτήτων που σχετίζονται με τον αναστοχασμό, τη γνωστική ενσυναίσθηση, τη ρύθμιση των συναισθημάτων και τη μάθηση από τις εμπειρίες. Η ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση «Κάνε τη διαφορά» αποτελεί μία καινοτόμο ψηφιακή παρέμβαση, καθώς αξιοποιεί αποκλειστικά ψηφιακούς πόρους και εφαρμόζεται διαδικτυακά.

3ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Μουσική Παιδεία και καλλιέργεια της πολιτισμικής κατανόησης. Το φιλοσοφικό και παιδαγωγικό υπόβαθρο του μοντέλου της Παγκόσμιας Μουσικής Εκπαίδευσης (World Music Pedagogy) υπό το πρίσμα της κοινοτικής μουσικής με παραδειγματικές αναφορές

Πρόεδρος

Μαρία Αργυρίου

Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής
και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
m.argyriou@aegean.gr

Περίληψη

Οι σημερινές κοινωνίες χαρακτηρίζονται από έντονη πολιτισμική ποικιλομορφία εξαιτίας της ραγδαίας κινητικότητας για ποικίλους λόγους. Κατ' επέκταση, τα συγχρονα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα ενσωματώνουν ποικιλία εθνοτήτων και προβαίνουν συχνότερα πλέον σε επαναπροσδιορισμό, αφενός, των αναλυτικών προγραμμάτων και του μαθησιακού περιεχομένου, αφετέρου, των πρακτικών για τη μετάδοση της προσφερόμενης γνώσης. Η μουσική παιδαγωγική αποτελεί μέσο ενίσχυσης της μαθησιακής διαδικασίας καθώς έχει αναδειχθεί ως διαδραστική παιδαγωγική διαδικασία για την κατανόηση της ανθρώπινης έκφρασης και του πολιτισμού. Οι συγκεκριμένες θέσεις αποτέλεσαν την βάση για της δημιουργία ενός μουσικοπαιδαγωγικού μοντέλου με ενθουμοσικολογικό και ανθρωπολογικό ενδιαφέρον γνωστό ως μοντέλο της Παγκόσμιας Μουσικής Εκπαίδευσης (World Music Pedagogy) με βασική εκπρόσωπο την Patricia Shehan Campbell. Μέσω της προσεκτικής και πολυποικίλης ακρόασης, η διαδρομή της Παγκόσμιας Μουσικής Παιδαγωγικής περιλαμβάνει την κατανόηση της μουσικής στο εκάστοτε πολιτισμικό της πλαίσιο και την ανάπτυξη δεξιοτήτων που οδηγούν σε δυνατότητες πρόσληψης και κατανόησης του μουσικού φαινομένου, της μουσικής εκτέλεσης και της μουσικής δημιουργίας για κάτι ουσιαστικό, «νέο», συνδεδεμένο όμως με τη μελέτη της μουσικής του κόσμου. Τόσο το θεωρητικό πλαίσιο όσο και οι προτάσεις του συγκεκριμένου μοντέλου λειτουργούν ως "διαδρομές μάθησης", αφενός, υποστηρικτικά προς τους παιδαγωγούς, αφετέρου, ως εργαλεία εστιάζοντας στην ηχητική και πολιτισμική - κοινωνική σημασία της μουσικής και την λειτουργικότητα της στην πράξη. Συνοψίζοντας τα παραπάνω προβληματίζομαστε για το πώς η μουσική παιδαγωγική μπορεί να αποτελέσει πύλη για πολιτισμικές κατανοήσεις μέσα από την προφορικότητα, τις γλωσσικές ικανότητες, το παιδικό τραγούδι και τις αντίστοιχες μουσικές και γνωστικές δεξιότητες που μπορούν να ασκηθούν εντός εκπαιδευτικών περιβαλλόντων με πολιτισμική ποικιλομορφία, τονώνοντας την δημιουργία της υγιούς σχέσης μεταξύ των μαθητών/τριών όπως, επίσης, και την ενίσχυση αποδοχής της διαφορετικότητας, της ενσυναίσθησης και του αλληλοσεβασμού των μουσικών κουλτούρων.

Παγκόσμια Μουσική Παιδαγωγική (World Music Pedagogy) και πολιτισμική ποικιλομορφία Κειμενική και ερμηνευτική ανάλυση

**Ευαγγελία Ζαγκαβιέρου
Γεωργία Κιούση**

Προπτυχιακές Φοιτήτριες, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Θα επιχειρήσουμε να ανιχνεύσουμε τις παραμέτρους σύμφωνα με τις οποίες οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τις δημιουργικές παρορμήσεις των μαθητών/τριών τους, ώστε να διατηρήσουν την αυθεντικότητα της μουσικής εθνοτικής κουλτούρας τους παρόλο που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, όπως αυτές καταγράφονται μέσα σε κείμενα αναφοράς. Μας ενδιαφέρει, επίσης, η μελέτη και η καταγραφή ιδεών και εννοιών που φαίνεται να αξιοποιεί το συγκεκριμένο μοντέλο ώστε οι παιδαγωγοί να είναι σε θέση να παρέχουν χώρο και χρόνο για έκφραση, ενδυναμώνοντας την μουσική ενσυναίσθηση των παιδιών για το διαφορετικό. Το θεωρητικό μέρος της ανακοίνωσης μας περιλαμβάνει δεδομένα που προκύπτουν από την ανάλυση και ερμηνεία κειμένων αναφοράς, τα οποία αναφέρονται στην διατήρηση της αυθεντικότητας και μουσικής κληρονομιάς, στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης, κοινωνικής δικαιοσύνης, πολιτιστικής δημοκρατίας μέσω της μουσικής, καθώς και την δημιουργία ταυτότητας μέσω παιδικών ρημών. Αξιοποιούνται βιβλιογραφικές πηγές με βάση τη συλλογή δεδομένων που προέκυψε από τον βασικό προβληματισμό, την ερευνητική προσέγγιση, τα συμπεράσματα και την συζήτηση. Η κειμενική ανάλυση αξιοποιείται ως μεθοδολογικό ερευνητικό εργαλείο και εστιάζει σε διάφορα επίπεδα λεπτομέρειας των ερευνητικών υποθέσεων μας και αφορούν: στο θέμα και τον σκοπό που επιλέγει ο/οι εκάστοτε συγγραφέας/συγγραφείς (σε σχέση με το μήνυμα που προσπαθεί να μεταδώσει), στη δομή οργάνωσης του κειμένου και τη σειρά σκέψης που ακολουθεί, στις αναφορές και στη σύνδεση των εννοιών που εστιάζει αλλά και τις συνδέσεις με άλλα ερευνητικά δεδομένα. Τέλος, μέσω της κειμενικής ανάλυσης εξετάζουμε κατά πόσο το κάθε κείμενο σχετίζεται με τον μουσικό πολιτισμό και το εθνογραφικό πλαίσιο στο οποίο αναφέρεται. Μέσα από την παρούσα μελέτη αποκαλύπτεται μια νέα μουσική παιδαγωγική προσέγγιση, αξιοποιώντας τα στάδια του προτεινόμενου μοντέλου σε τάξεις, ενισχύεται η μουσική γνώση για το εκάστοτε πολιτισμικό και εθνογραφικό πλαίσιο αναφοράς, και υπογραμμίζονται προτάσεις και στάσεις παιδαγωγών που θέλουν να συνδέουν την μουσική πάντα με την ανθρώπινη έκφραση και το νόημα του γοητευτικά νέου και πολιτισμικά διαφορετικού.

Λέξεις κλειδιά: παγκόσμια μουσική παιδαγωγική, προσχολική ηλικία, μουσική ενσυναίσθηση, πολιτιστική ποικιλομορφία

Ενσωμάτωση του τραγουδιού, της μουσικής παράστασης και της πολιτιστικής εκπαίδευσης σε κοινότητες πρακτικής: Μια εμπειρία από την Κάρπαθο

Μαρία Αργυρίου

Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Η παρουσίαση ξεκινά με μια επισκόπηση των προκλήσεων που προκύπτουν κατά την ενσωμάτωση της τοπικής μουσικής στα σχολικά προγράμματα, ακολουθούμενη από μια πρόταση ότι οι πρακτικές ενσωμάτωσης τεχνών εκτός σχολικών κοινοτήτων μπορούν επίσης να έχουν αξία ως πηγές έμπνευσης. Πηγή έμπνευσης στην οποία εστιάζει η έρευνα αποτελούν οι κάτοικοι της Ολύμπου, μια κοινότητα στην Κάρπαθο, όπου άτομα συμμετέχουν στην αναδημιουργία πολιτιστικών παραδόσεων μέσω της εμβάπτισης τους σε πολλαπλές μορφές τεχνών (χορός, μουσική, υφάσματα), χρησιμοποιώντας κυρίως παραδοσιακά όργανα, τραγούδια και φορεσιές. Για παράδειγμα, το «γλέντι» στο χωριό Όλυμπος (ή Έλυμπος) της Καρπάθου, έχει επισημανθεί από την εθνογραφική έρευνα ως το συμβολικό «σημείο» επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών της κοινότητας. Σε ένα πλαίσιο ραγδαίων κοινωνικών μετασχηματισμών, η πρόκληση για τους μουσικούς τίθεται σε επίπεδο ισορροπίας μεταξύ της μουσικής του «παλιού» κόσμου και των νέων μουσικών ρευμάτων του Αιγαίου, κάτι που συχνά επικρίνεται έντονα από ορισμένους κατοίκους. Δεδομένου ότι οι μουσικές ερμηνείες και εκτελέσεις διασκευάζονται συνεχώς αλλά και παράγονται με όρους πολιτιστικής «διαπραγμάτευσης» από διάφορα ακροατήρια, η έννοια του τοπικού τραγουδιού και της μουσικής παράστασης που συνεπάγεται τόσο την υλοποίηση όσο και την αξιολόγηση μιας μουσικής ερμηνείας, φαίνεται να είναι συμβατή με την ερμηνευτική διαδικασία αυτή καθαυτή. Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με στοχασμούς και ερωτήματα εμπνευσμένα από την τραγουδιστική και χορευτική κουλτούρα του νησιού. Κατ' επέκταση, αξιοποιώντας το μοντέλο της World Music Pedagogy, το υλικό οργανώνεται σε τρεις άξονες: από φιλοσοφική άποψη, για ό,τι αφορά στον τοπικό πολιτισμό και στις καλλιτεχνικές αξίες, από μεθοδολογική άποψη, σε σχέση με την εννοιολόγηση και αξιολόγηση των μουσικών επιτευγμάτων και, τέλος, σε εκπαιδευτικό πολιτικό επίπεδο σχετικά με τις αρμοδιότητες, τις θεσμικές πολιτικές καθώς και τη διαμόρφωση της κουλτούρας του/της παιδαγωγού που πρέπει να ενστερνιστεί αντιστοίχα την τοπική κουλτούρα στο σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: κοινοτική μουσική Καρπάθου, τοπική μουσική παράδοση, κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Παιδικό τραγούδι και λαϊκότητα. Ενσωματωμένες προτάσεις σε πρακτικές για παιδαγωγούς προσχολικής εκπαίδευσης

Δήμητρα Γαλάνη

Προπτυχιακή φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα: Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Τα παιδικά τραγούδια αντλούν τις ρίζες τους από την πλούσια λαϊκή παράδοση, συγκροτώντας το αέναο δημιούργημα του ανθρώπινου πολιτισμού. Το παιδικό τραγούδι όταν ενσωματώνεται στην εκπαιδευτική πρακτική συγκροτεί πρωταρχική πηγή έμπνευσης για την μουσική εκτέλεση, την σύνθεση και την μουσική δημιουργία. Λειτουργεί ως ένα αποτελεσματικό μέσο επικοινωνίας, έκφρασης, μουσικής μάθησης και πολιτισμικής καλλιέργειας. Τα παιδικά τραγούδια, ακριβώς εξαιτίας της ρυθμικής και μελωδικής απλής δομής τους, διευκολύνουν στην κατανόηση και στην απομνημόνευση των στίχων από τα παιδιά. Λειτουργούν, δηλαδή, ως εργαλείο μνημοτεχνικής αλλά και γνωστικής πρόσληψης. Ειδικότερα, στα οφέλη του προσμετρώνται τεχνικές που ενισχύουν την μαθησιακή διαδικασία καθώς η διδακτική που το αφορά διαμορφώνει μια πολυδιάστατη εμπειρία για τα παιδιά. Σκοπός της συγκεκριμένης ανακοίνωσης είναι, αφενός, να διερευνηθεί η συνεισφορά του παιδικού τραγουδιού στην ολόπλευρη ανάπτυξη των νηπίων και, αφετέρου, να επισημανθούν τα πολλαπλά οφέλη του, τα οποία προκύπτουν από την γνωστική, συναισθηματική, κοινωνική και αισθητική τους καλλιέργεια. Το θεωρητικό μέρος της ανακοίνωσης περιλαμβάνει: την χαρτογράφηση του παιδικού τραγουδιού ως προς τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα και τον προσδιορισμό της κατηγοριοποίησης των ειδών των παραδοσιακών παιδικών τραγουδιών. Μέσα από την παρούσα μελέτη προκύπτει η παρότρυνση να ενθαρρύνουμε τους μελλοντικούς παιδαγωγούς προσχολικής αγωγής να εντάξουν στις πρακτικές τους τη διδασκαλία του παραδοσιακού τραγουδιού καθώς θα έχουν την ευκαιρία να ενστερνιστούν την παραδοσιακή μουσική ως εμπειρία πολιτισμού που καλύπτει πολλές αισθητικές διαστάσεις καθώς και να καλλιεργήσουν αντίστοιχες δεξιότητες.

Λέξεις κλειδιά: παιδικό τραγούδι, παραδοσιακή μουσική, δεξιότητες, προσχολική ηλικία, πουλαιοθητηριακή εκπαίδευση, μουσική εμπειρία, μουσικός πολιτισμός

Αξιοποιώντας τις αρχές της Μεθόδου Montessori και τις αρχές της World Music Pedagogy για την ανάπτυξη των ρυθμικών και γλωσσικών ικανοτήτων στο Νηπιαγωγείο. Συγκλίσεις – Αποκλίσεις – Μελλοντικά Ερευνητικά Ερωτήματα

Θάλεια Χριστοδούλου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα: Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Βασική παράμετρος του σκεπτικού μας αποτελεί το πώς τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας έρχονται σε μια πρώτη γνωριμία με τα μουσικά όργανα προκειμένου να αποκτήσουν ρυθμική αντίληψη και φωνολογική επίγνωση. Αξιοποιώντας τις αρχές της μεθόδου Montessori, προβληματιζόμαστε για το πώς η δημιουργική αγωγή μπορεί να δομήσει έναν ευέλικτο τρόπο μουσικής σκέψης και νόησης, για να ξεκλειδώσει τις ρυθμικές, νοητικές και γλωσσικές λειτουργίες του εγκεφάλου. Σε αυτό μπορεί να μας βοηθήσει το μοντέλο της World Music Pedagogy; Ο βασικός σκοπός της συγκεκριμένης ανακοίνωσής είναι αφενός μεν, να εστιάσει στην νοητική και κινητική αφύπνιση των νηπίων ενεργοποιώντας τη κριτική ικανότητα, τη μουσική φαντασία και τη συνθετική δεξιότητα όπως αυτές προκύπτουν μέσα από μουσικά παιχνίδια και αυτοσχέδιες μουσικές κατασκευές, αξιοποιώντας ως τεχνικές την φωνητική εκτέλεση, τη μνημοτεχνική, τον αυτοσχεδιασμό, το παιχνίδι ρόλων, όπως επίσης και μία ευρεία ποικιλία φυσικών υλικών (ως ηχογόνες και ρυθμικές πηγές). Αφετέρου δε, να ευαισθητοποιήσει τα νήπια να ανταποκριθούν, να κατανοήσουν, να εκτελέσουν και να αυτενεργήσουν απέναντι στα ρυθμικά ερεθίσματα αναπτύσσοντας τη γλωσσική τους ικανότητα και τον αναδυόμενο γραμματισμό τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο. Μεθοδολογία: Το θεωρητικό μέρος της ανακοίνωσής μας περιλαμβάνει δεδομένα που προκύπτουν από έρευνες αναφορικά με την ουσιαστική συμβολή του ρυθμού στην ανάπτυξη των φωνητικών εκτελεστικών και γλωσσικών δεξιοτήτων των νηπίων καθώς και με το πώς η μουσική ενεργοποιεί τις εγκεφαλικές λειτουργίες, προάγει την ανάπτυξη δεξιοτήτων της μουσικής σκέψης και της μουσικής αντίληψης κατά την Μοντεσσοριανή Μέθοδο (Bunnag, 2002· Duckworth, 2006· Faryadi, 2017· Montessori, 2014). Η βιβλιογραφική ανασκόπηση που επιλέξαμε για την παρούσα εργασία, παρουσιάζει τους βασικούς άξονες της τρέχουσας βιβλιογραφίας. Αξιοποιούνται επίσης, βιβλιογραφικές πηγές με βάση τη συλλογή δεδομένων που προέκυψε από τον βασικό προβληματισμό, την ερευνητική προσέγγιση, τα συμπεράσματα και την συζήτηση. Αποτελέσματα: Μέσα από την παρούσα μελέτη προσφέρεται μια νέα πρόταση για την ενίσχυση, την ενθάρρυνση και την σημαντική συνεισφορά του ρυθμού στην ολόπλευρη ανάπτυξη των νηπίων. Προτρέπουμε τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς προσχολικής αγωγής να εμψυχήσουν στα παιδιά την ανάπτυξη μουσικής κουλτούρας μέσα από μια ποικιλομορφία μουσικών ερεθισμάτων και «ρυθμικών γεγονότων» ώστε να προκύψει ακόμα και ο μουσικός εγγραμματισμός.

Λέξεις κλειδιά: μουσική παιδεία, ρυθμικές, νοητικές και γλωσσικές λειτουργίες, μέθοδος Montessori, φωνητική και ρυθμική εκτέλεση

Αξιοποιώντας τις παιδαγωγικές και ψυχολογικές αρχές του Onide Decroly και τις αρχές της World Music Pedagogy για την ανάπτυξη του μουσικού λεξιλογίου στη πρώιμη παιδική ηλικία. Συσχετίσεις - Παιδαγωγικές Προτάσεις

Χριστίνα Σωτηρίου

Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό, Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Περίληψη

Ο Onide Decroly ενδιαφέρθηκε για μια αληθινή "επιστήμη της εκπαίδευσης" και μια "φυσική" παιδαγωγική που στηρίχτηκε σε βιολογικές και ψυχολογικές αρχές με σκοπό την αποτελεσματική μάθηση. Βασικός στόχος της παρουσίας είναι η συσχέτιση των αρχών της "μεθόδου εκπαίδευσης" του Decroly με τις αρχές της Παγκόσμιας Κοινοτικής Μουσικής στην ανάπτυξη του μουσικού λεξιλογίου στη πρώιμη παιδική ηλικία. Με την έννοια μουσικού λεξιλογίου εννοούμε την ρυθμική και τονική ικανότητα, εκτέλεση ρυθμικών και μελωδικών φράσεων, έκφραση μέσω αυτοσχεδιασμού, γνωριμία με τα μουσικά όργανα, ενεργητική ακρόαση, μίμηση, υλοποίηση μουσικών δραστηριοτήτων. Η ανάγκη να συσχετιστεί η παιδαγωγική του Decroly με τη World Music Pedagogy φαίνεται να έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την πολυδιάστατη μορφή του Παιδαγωγού και την έννοια των εφαρμογών της διαδικασίας World Music Pedagogy σε κοινοτικά περιβάλλοντα, στη χορωδιακή μουσική εκπαίδευση που καθοδηγεί καθηγητές στη δημιουργία ενός πλούσιου πολιτιστικού πλαισίου για τους μαθητές, δίνοντας έμφαση στις δραστηριότητες ακρόασης, κίνησης και παιχνιδιού ως ουσιαστικές εμπειρίες μουσικής δημιουργίας. Τα πέντε επίπεδα χαρακτηριστικά της Παγκόσμιας Μουσικής Παιδαγωγικής αντιμετωπίζονται ειδικά σε διάφορες διασταυρώσεις σχολείου-κοινότητας, με προσοχή στη συνεργασία δασκάλων με καλλιτέχνες-μουσικούς της τοπικής κοινότητας και με μουσικούς της κοινότητας σε απόσταση που είναι διαθέσιμοι εικονικά (Campbell&Lum, 2019) Η καλή συνεργασία παιδαγωγών - γονέων στη πρώιμη παιδική ηλικία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την προώθηση της απόδοσης και της ομαδοσυνεργατικής σκέψης.

Λέξεις κλειδιά: μουσικό λεξιλόγιο, σχολείο – κοινότητα, μέθοδος εκπαίδευσης του Decroly, ρυθμική και τονική ικανότητα, μουσική εμπειρία, πρώιμη παιδική ηλικία

4ο ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Σύγχρονες προκλήσεις στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Περίληψη Συμποσίου και ονόματα ομιλητών-συζητητών

Το συμπόσιο απαρτίζεται από τρεις εισηγήσεις που διαπραγματεύονται σύγχρονα ζητήματα στον χώρο της αγωγής των παιδιών στην πρώιμη παιδική ηλικία. Η πρώτη εισήγηση από την κ. Κωνσταντίνα Ρέντζου, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Αγωγής κ Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων έχει θέμα: 'Εκπαίδευση VS Φροντίδα ή Εκπαίδευση ΚΑΙ Φροντίδα? Ζητήματα εννοιολογικής και δομικής διχοτομίας μεταξύ φροντίδας και εκπαίδευσης και οι απόψεις των παιδαγωγών πρώιμης παιδικής ηλικίας'. Η δεύτερη εισήγηση από την κ. Καραβίδα Βασιλική, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, έχει θέμα: 'Κέντρα μάθησης και προαγωγή δεξιοτήτων σε προσχολικά περιβάλλοντα' και η τρίτη εισήγηση από την κ. Ζωή Νικηφορίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, έχει θέμα: 'Υπαίθρια Εκπαίδευση και μικρά παιδιά μετά την πανδημία'.

Εκπαίδευση VS Φροντίδα ή Εκπαίδευση ΚΑΙ Φροντίδα?

Ζητήματα εννοιολογικής και δομικής διχοτομίας μεταξύ φροντίδας και εκπαίδευσης και οι απόψεις των παιδαγωγών πρώιμης παιδικής ηλικίας

Κωνσταντίνα Ρέντζου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, krentzou@uoi.gr

Περίληψη

Ενώ τα εννοιολογικά και δομικά όρια των εννοιών φροντίδα, εκπαίδευση και ανάπτυξη είναι, σύμφωνα με σύγχρονες θεωρήσεις «θολά», σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται βάσει των παραδοσιακών θεωρήσεων. Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα αποτελέσματα έρευνας, η οποία είχε ως στόχο να διερευνήσει πως οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας και οι νηπιαγωγοί εννοιολογούν τις διαφορετικές πτυχές, οι οποίες είναι εγγενείς στη θεωρία και την πρακτική της προσχολικής αγωγής και φροντίδας. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν τόσο ομοιότητες όσο και διαφορές, με τις πτυχές που αφορούν την υγεία και την ευημερία των παιδιών να χαρακτηρίζονται και από τις δύο επαγγελματικές ομάδες ως πρακτικές που ενέχουν διαστάσεις τόσο «φροντίδας» όσο και «εκπαίδευσης». Πτυχές που αφορούν την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη και τη διοίκηση χαρακτηρίστηκαν και από τις δύο επαγγελματικές ομάδες ως εκπαιδευτικές στη φύση τους. Από την άλλη μεριά, υπήρχαν σημαντικές αποκλίσεις σε πτυχές που αφορούν την ανάπτυξη των παιδιών, την εκπαίδευση, το παιχνίδι

και το κοινωνικό περιβάλλον, με τους παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας να θεωρούν πως ενέχουν διαστάσεις τόσο «φροντίδας» όσο και «εκπαίδευσης», ενώ σύμφωνα με τους νηπιαγωγούς έχουν αποκλειστικά εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Τα αποτελέσματα της έρευνας συζητούνται στη βάση σύγχρονων θεωρήσεων και ερευνητικών δεδομένων αναφορικά με τον ολιστικό χαρακτήρα της προσχολικής αγωγής και φροντίδας.

Λέξεις κλειδιά: φροντίδα, εκπαίδευση, ανάπτυξη, παιδαγωγοί

Κέντρα μάθησης και προαγωγή δεξιοτήτων σε προσχολικά περιβάλλοντα

Βασιλική Καραβίδα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, vkar@uoi.gr

Περίληψη

Θεωρητικό πλαίσιο: Η πρώιμη παιδική ηλικία είναι μια κρίσιμη περίοδος όπου τίθενται τα θεμέλια για την ανάπτυξη των παιδιών (Duncanetal., 2023). Το περιβάλλον της αίθουσας παίζει σημαντικό ρόλο και θα πρέπει να οργανώνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να παρέχει στα παιδιά ευκαιρίες μάθησης με στόχο την απόκτηση πρώιμων δεξιοτήτων (Guedesetal., 2020). Ένα περιβάλλον μάθησης που ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις ικανότητες των παιδιών, έχει θετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξή τους (Karlidag, 2021). Τα μαθησιακά κέντρα αποτελούν το κύριο συστατικό του μαθησιακού περιβάλλοντος, βασίζονται στη παιδοκεντρική προσέγγιση, δίνουν την ελευθερία στα παιδιά να επιλέξουν τι θα κάνουν και παρέχουν μοναδικές ευκαιρίες παιχνιδιού, που προάγουν τις δημιουργικές τους δεξιότητες, την κοινωνικοποίηση και τη βιωματική μάθηση (Metin, 2017). Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η καταγραφή των απόψεων των παιδαγωγών πρώιμης παιδικής ηλικίας σχετικά με την οργάνωση του χώρου του Βρεφονηπιακού Σταθμού σε γωνιές παιχνιδιού και τις δεξιότητες που προάγονται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού σε αυτές. Μεθοδολογία: Το δείγμα της παρούσας μελέτης αποτέλεσαν παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας που εργάζονταν σε δημόσιους και ιδιωτικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς της χώρας. Ως εργαλείο συλλογής των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα online ερωτηματολόγιο. Συμπεράσματα: Τα ευρήματα έδειξαν ότι μέσα από τις δραστηριότητες παιχνιδιού που λαμβάνουν χώρα στις γωνιές, οι παιδαγωγοί θεωρούν ότι προάγονται δεξιότητες αδρής και λεπτής κινητικότητας, αναπτύσσεται η φαντασία των παιδιών, η λογικομαθηματική τους σκέψη, μαθαίνουν να επιλύουν προβλήματα, ενώ εξασκούν τον προφορικό τους λόγο, τον οπτικοκινητικό συντονισμό, προβάλλουν τα συναισθήματά τους και τέλος, αποκτούν ικανότητες κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Λέξεις κλειδιά: μαθησιακά κέντρα, παιχνίδι, βιωματική μάθηση, προσχολικό περιβάλλον

Υπαίθρια Εκπαίδευση και μικρά παιδιά μετά την πανδημία

Ζωή Νικηφορίδου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, znikifor@uoi.gr

Περίληψη

Το υπαίθριο παιχνίδι απουσιάζει αισθητά από τις ζωές των μικρών παιδιών, ειδικά στα αστικά κέντρα. Αλλαγές στον σύγχρονο τρόπο ζωής απομακρύνουν τα παιδιά από τη φύση και το ελεύθερο παιχνίδι σε εξωτερικούς χώρους, με αποτέλεσμα αναδυόμενες αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη και ευημερία τους. Το υπαίθριο παιχνίδι περιορίζεται ή/και πραγματοποιείται σε δομημένα περιβάλλοντα με συγκεκριμένα υλικά και σχετικά προκαθορισμένο τρόπο. Η ελεύθερη, αυθόρμητη και ριψοκίνδυνη φύση του υπαίθριου παιχνιδιού έχει περιοριστεί και τα μικρά παιδιά μεγαλώνουν σε πλαίσιο υπερ-προστατευτισμού. Σίγουρα η ασφάλειά τους είναι καίριας σημασίας, όμως τα παιδιά στις μέρες μας δεν εξοικειώνονται με την αίσθηση της αβεβαιότητας και την αντιμετώπιση/διαχείριση καταστάσεων ρίσκου. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση σύγχρονων ερευνητικών αποτελεσμάτων σχετικά με τη θέση των υπαίθριων δραστηριοτήτων και εμπειριών των μικρών παιδιών στην περίοδο μετά την πανδημία covid-19. Προτείνεται πως η υπαίθρια εκπαίδευση αποτελεί τρόπο ανάκαμψης και ενδυνάμωσης των παιδιών. Η επαφή με τη φύση και τον εξωτερικό κόσμο συστήνεται ως απαραίτητο στοιχείο στην καθημερινότητα των παιδιών και τα συμπεράσματα θέτουν τον προβληματισμό για ενίσχυση υπαίθριων δραστηριοτήτων και πρακτικών.

Λέξεις κλειδιά: υπαίθρια εκπαίδευση, παιχνίδι, επαφή με τη φύση, πανδημία, πρώιμη παιδική ηλικία

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

A. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

A1. Ιστορία της Παιδαγωγικής και της Εκπαίδευσης

A2. Κριτική και Συγκριτική Παιδαγωγική

Διδασκαλία των Αξιών και Κριτική Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες

Κώστας Σκορδούλης

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, οι Φυσικές Επιστήμες έπαψαν να αντιμετωπίζονται αποκλειστικά και μόνο ως ένα λογικά συνεκτικό σώμα από προτάσεις που είναι δυνατό να επικυρωθούν ή να διαψευστούν με ασφάλεια και που έχουν αποκαθαρθεί από οποιοσδήποτε φορτίσεις που έχουν σχέση με τις ανθρώπινες αξίες, τις υποκειμενικές αμφιταλαντεύσεις ή τις κοινωνικές επιρροές.

Η στάση της κλασικής θετικιστικής επιστήμης είναι ασυμβίβαστη με τα ζητήματα που έχουν να κάνουν με την κοινωνική ευαισθητοποίηση, την πολιτική ενεργοποίηση και τις ηθικές αξίες.

Τα τελευταία χρόνια από το χώρο της εκπαίδευσης στις ΦΕ, έχει αρχίσει μια πραγματικά αξιοσημείωτη παραγωγή εργασιών που έχουν να κάνουν με ζητήματα αξιών και πολιτικής ενεργοποίησης.

Στην παρουσίαση αυτή υποστηρίζω ότι η Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες μπορεί να συμβάλλει στα ζητήματα αξιών είτε εμβαθύνοντας στην μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας είτε θέτοντας ερωτήματα για τη φύση της επιστήμης.

Η Κριτική Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες σημαίνει: αποκτώ τις απαραίτητες δεξιότητες ώστε να μπορώ να γίνω κριτικός αναγνώστης θεμάτων που αφορούν κοινωνικά ζητήματα: την ανεργία, την περιβαλλοντική ρύπανση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τις συνθήκες διαβίωσης των μειονοτικών ομάδων κλπ.

Σε μια εποχή που πολλές αποφάσεις τεκμηριώνονται με βάση την Επιστήμη, το αν η Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες δημιουργεί κριτικά σκεπτόμενους πολίτες είναι ζήτημα Δημοκρατίας.

Υποστηρίζω ότι η Κριτική Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες, πρέπει να περιλαμβάνει στους στόχους της:

- Την κριτική κατανόηση της χρήσης των Φυσικών Επιστημών στο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό σύστημα, από το επίπεδο των καθημερινών οικονομικών ανταλλαγών, μέχρι την κριτική ερμηνεία θεμάτων που προβάλλονται από τα μέσα ενημέρωσης.
- Την αντίληψη των Φυσικών Επιστημών ως κεντρικό στοιχείο της ανθρώπινης κουλτούρας μέσα από τη μελέτη και ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης των Φυσικών Επιστημών και της επίδρασης του κοινωνικού πλαισίου σε αυτή την εξέλιξη.

Τέλος, η επιστημονική δραστηριότητα συγκροτείται όχι μόνο ιστορικά και πολιτισμικά αλλά και ηθικά και η Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες δεν μπορεί παρά να λαμβάνει υπόψη της κοινωνικές, πολιτικές, ηθικές στάσεις και αξίες.

Η κριτική και απελευθερωτική γνώση για τον πλανήτη δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά στην κατανόηση των θεωριών των φυσικών επιστημών αλλά θα πρέπει να δίνεται έμφαση και στην κατανόηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που ενθαρρύνουν τους μαθητές να δράσουν.

Σε ένα διευρυμένο πρόγραμμα σπουδών των Φυσικών Επιστημών, πέρα από τον λειτουργικό και πολιτισμικό αλφαριθμητισμό, μόνο ο κριτικός επιστημονικός αλφαριθμητισμός μπορεί να συμβάλλει στη λύση των σύγχρονων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα από την εκπαίδευση μιας νέας γενιάς επιστημονικά και πολιτικά εγγράμματων πολιτών που θα συμμετέχουν ενεργά στις κοινωνικές διεργασίες.

Η πρόσληψη των παιδαγωγικών ιδεών του Γκράμσι στην Ελλάδα

Κωνσταντίνος Σούρλας

Υποψήφιος διδάκτωρ ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, kssourlas@gmail.com

Κωνσταντίνος Σκορδούλης

Καθηγητής ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, kskordul@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση αποτελεί μέρος μιας υπό συγγραφή διδακτορικής διατριβής που διερευνά την παρουσία του Γκράμσι στον εκπαιδευτικό διάλογο στην Ελλάδα με την αξιοποίηση περιοδικών της εκπαίδευσης όπως και περιοδικών πολιτικής θεωρίας και πολιτισμού από τα μέσα της δεκαετίας του 60 έως σήμερα. Είναι γεγονός ότι οι σύγχρονες θεωρίες εκπαίδευσης έχουν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τους θεωρητικούς στοχασμούς του Αντόνιο Γκράμσι. Η θεωρία της ηγεμονίας, ο ρόλος των διανοούμενων, επηρέασαν και καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό τον εκπαιδευτικό διάλογο στην Ελλάδα τόσο στους κύκλους όσων παράγουν πολιτική σκέψη όσο και εντός του εκπαιδευτικού κινήματος. Ριζοσπάστες παιδαγωγοί διερευνούν τον ρόλο των εκπαιδευτικών ως διανοούμενων, στην προσπάθεια δημιουργίας αντι-ηγεμονικού ρεύματος εντός του σχολικού μηχανισμού. Η γκραμισιανή αντίληψη για την παιδαγωγική σχέση καταλαμβάνει επίσης σημαντική

θέση στον εκπαιδευτικό διάλογο και αξιοποιείται στην προσπάθεια κατανόησης των διδακτικών πρακτικών του σύγχρονου καπιταλιστικού σχολείου στην Ελλάδα. Σε αυτή την ανακοίνωση θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε αυτή την πορεία από τα μέσα της δεκαετίας του 60 που πρωτοεμφανίστηκε το ενδιαφέρον για το έργο του Γκράμσι, λόγω των συγκλονιστικών γεγονότων σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο (Μάης του 1968, δικτατορία,...) και των επόμενων ετών όπου οι αντιλήψεις του Γκράμσι κατείχαν σημαντική θέση στις συζητήσεις και τους προβληματισμούς των εκπαιδευτικών απέναντι στις ολοένα και πιο αντιδραστικές μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Αντόνιο Γκράμσι, παιδαγωγική σχέση, διανοούμενοι, ηγεμονία

Συζήτηση για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε απρόβλεπτα περιβάλλοντα κρίσεων

Νικολέττα Τσιτσανούδη – Μαλλίδη

Καθηγήτρια
nitsi@uoi.gr

Μαρίνα Παπαδοπούλου

Υποψήφια Διδάκτωρ
m.papadopolou@uoi.gr

Περίληψη

Το θέμα της παρούσας εργασίας αφορά στις θεματικές ενότητες της διδασκαλίας και της εκπαίδευσης με στοιχεία από τους θεματικούς άξονες της κριτικής παιδαγωγικής και των καλών πρακτικών στην εκπαίδευση. Αναφέρεται στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος εκπαιδευτικός ο οποίος καλείται να διδάξει την ελληνική γλώσσα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, δεδομένου ότι την τελευταία δεκαπενταετία, η ελληνική κοινωνία δονείται από αλληλοδιάδοχες κρίσεις, όπως η οικονομική/τραπεζική, η προσφυγική, η υγειονομική, η περιβαλλοντική/κλιματική κ.ά. Κι ενώ οι φωνές που υποστηρίζουν ότι η “νέα κανονικότητα” ως έννοια θα συγκροτείται πλέον από διαρκείς - κάποιες και πλανητικές - απειλές και κινδύνους, η γλώσσα καλείται να αναπροσαρμόζεται με ταχύτητα φωτός, παρακολουθώντας τη δίνη των μεταβολών των καταστάσεων, που λειτουργούν ως κοινωνικά συγκείμενα.

Το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας εδράζεται σε θεμελιώδεις αρχές της Γλωσσικής Επιστήμης. Μελετώνται εκατοντάδες δημοσιευμένα κείμενα της δημόσιας σφαίρας (πολιτικός, δημοσιογραφικός λόγος) από τα παραδοσιακά και συμβατικά ΜΜΕ, αλλά και από τα εναλλακτικά και συμμετοχικά, καθώς και το διαδίκτυο, στα οποία απεικονίζονται οι κρίσεις. Η ερευνητική προσέγγιση βασίζεται στις αρχές της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου. Πιο συγκεκριμένα μελετάται η «μνημονιακή» ή «μεταμνημονιακή» γλώσσα, το «πολεμικό λεξιλόγιο» της προσφυγικής κρίσης, το λεξιλόγιο της πανδημικής κρίσης, ενώ αναφορά

γίνεται και στο (εν αναμονή;) γλωσσικό ρεπερτόριο της κλιματικής κρίσης. Αυτό το οποίο παρατηρείται είναι ότι η ραγδικότητα των αλλαγών και η πραγματική ανάγκη των μελών της κοινότητας για αυτόματη ενημέρωση και αποτελεσματική συνεννόηση, αλλά και η σπουδή των εκάστοτε εξουσιαστών για διαχείριση των κρίσεων και επιβολή οδηγεί στη δημιουργία/κατασκευή (υπο)συνόλων λέξεων και συνάψεων λέξεων, οι οποίες, μολονότι καθιερώνονται ταχύτατα, αφενός δεν απολαμβάνουν πάντα τη συγκατάθεση της κοινότητας και αφετέρου, έχουν άγνωστη διάρκεια ή αντοχές στον χρόνο.

Η εργασία στη συνέχεια συζητά την πρόκληση της διδασκαλίας της γλώσσας σε περιβάλλοντα αυτής της ποιότητας, καταθέτοντας το δίλημμα «αντί για γλώσσα, στρώματα γλώσσας;». Ο όρος «στρώματα» επιλέγεται προκειμένου να καταδειχθεί η αλληλουχία των λεξιλογίων που παρακολουθούν ή κατασκευάζουν τη διαδοχή των κρίσεων, να απεικονιστεί η χρονικά οριοθετημένη διάσταση και χρήση, να φανεί η οριζόντια κυριαρχία στο πεδίο της επικοινωνίας, να καταγραφεί η ελαστικότητα της χρήσης, να αποκαλυφθούν οι βλέψεις που συνοδεύουν τις αγκώδεις αλλαγές των νοημάτων προηγουμένως οικείων ηχητικών ακολουθιών.

Λέξεις κλειδιά: γλωσσική αναπαράσταση, γλωσσική διδασκαλία, μνημονιακή γλώσσα, λεξιλόγιο κορονοϊού, προσφυγική κρίση

Το παιχνίδι στα Προγράμματα Σπουδών για το νηπιαγωγείο στη Δανία και τη Φιλανδία

Ευανθία Συνώδη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Συγκριτικής Προσχολικής Παιδαγωγικής, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστημίου Κρήτης, synodi@uoc.gr

Περίληψη

Η εισήγηση αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της Συγκριτικής Προσχολικής Παιδαγωγικής. Αναφέρεται στη μελέτη των προγραμμάτων σπουδών για το νηπιαγωγείο, όπως αυτά βρίσκονται γραμμένα στα αγγλικά στους ισότοπους των Υπουργείων Παιδείας της Φιλανδίας και της Δανίας. Επιλέχθηκαν αυτές οι χώρες, επειδή τα ντοκουμέντα αυτά έχουν τις περισσότερες αναφορές στους όρους *play*, *playful* και *game* (παιχνίδι) σε σχέση με τα ντοκουμέντα από τις άλλες Σκανδιναβικές χώρες, οι οποίες έχουν τη δική τους ξεχωριστή και διακριτή παράδοση στο παιχνίδι. Επομένως, επιλέχθηκε η διεξαγωγή μιας συγκριτικής έρευνας με τη μέθοδο της ανάλυσης ντοκουμέντων. Επιχειρήθηκε να συνδεθούν τα αποσπάσματα που αφορούν το παιχνίδι στα επίσημα κείμενα για το νηπιαγωγείο με τη σύσταση εφαρμογής μιας παιδαγωγικής του παιχνιδιού για τη διδασκαλία των μικρών παιδιών. Τα δεδομένα δείχνουν ότι και τα δυο προγράμματα σπουδών έχουν ενότητα αφιερωμένη στο παιχνίδι, αν και στο πρόγραμμα της Φιλανδίας είναι εκτενέστερη. Και τα δύο προγράμματα αναφέρουν το παιχνίδι ως δικαίωμα και όχι μόνο ως αναπτυξιακή ανάγκη. Οι δυο χώρες μιλούν και για το αμοιβαία ελεγχόμενο παιχνίδι και την ανάγκη τα

παιδιά να γίνουν ικανοί παίκτες. Επίσης, και τα δυο προγράμματα αναφέρονται στη διαμορφωτική αξιολόγηση των παρατηρήσεων του παιχνιδιού που κάνει το προσωπικό στα νηπιαγωγεία. Όλες οι πλευρές της αξίας του παιχνιδιού για την ανάπτυξη και τη μάθηση του μικρού παιδιού συμπεριλαμβάνονται στα κείμενα και συνδέονται με άλλα δικαιώματα των παιδιών, με τη δημοκρατία και με ένα πλούσιο και ασφαλές μαθησιακό περιβάλλον. Η πιο σημαντική διαφορά μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών είναι ότι στη Φιλανδία το παιχνίδι χρησιμοποιείται και (α) στη δίγλωσση εκπαίδευση και (β) για τη γνωριμία των παιδιών με διαφορετικές κουλτούρες, κάτι που δεν υπάρχει στο πρόγραμμα της Δανίας. Αυτό μοιάζει να συσχετίζεται με το γεγονός ότι (α) η πολυγλωσσία στο δημόσιο σχολείο είναι πιο ανεπτυγμένη στη Φιλανδία και με το γεγονός ότι (β) η Φιλανδία έχει δύο επίσημες γλώσσες (Φιλανδικά και Σουηδικά) και δύο αναγνωρισμένες επίσημα (Νορβηγικά και Σάμι).

Λέξεις-Κλειδιά: παιχνίδι, παιδαγωγική του παιχνιδιού, προσχολική εκπαίδευση, Δανία, Φιλανδία

Επανεξετάζοντας την ιστορία των Επιστημών από την πλευρά της κριτικής φεμινιστικής παιδαγωγικής – ενδυναμώνοντας τις επιλογές των μαθητριών

Γιάννα Κατσιαμπούρα
Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ
katsiaioan@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Ακόμη και στον 21ο αιώνα, ο χώρος των επιστημών εξακολουθεί να ενέχει έμφυλες προκαταλήψεις. Η πεποίθηση ότι μόνο οι άνδρες μπορούν να είναι και ήταν πάντα επιστήμονες και ότι η επιστήμη προϋποθέτει ένα σύνολο «αρρενωπών χαρακτηριστικών» αποτελεί ένα από τα πιο επίμονα εμπόδια στην είσοδο των κοριτσιών και των γυναικών στο «STEM», δηλαδή στις επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά, και στη σταδιοδρομία τους στον τομέα.

Η εκ νέου ανακάλυψη της ιστορίας των γυναικών στο χώρο των επιστημών είναι ένας τρόπος καταπολέμησης αυτής της έμφυλης προκατάληψης. Ενώ οι φεμινίστριες/ές ερευνήτριες/ές άρχισαν να ξαναγράφουν την ιστορία της επιστήμης από τη γυναικεία οπτική γωνία πριν από περίπου πενήντα χρόνια, οι ακαδημαϊκές τους προσπάθειες συνοδεύτηκαν πιο πρόσφατα από διάφορες πολιτιστικές παρεμβάσεις, οι οποίες, επιδιώκουν να αλλάξουν την κοινή ακόμη αντίληψη της ιστορίας της επιστήμης ως παρέλασης σπουδαίων ανδρών.

Από την άλλη, η αναθεώρηση της ανδροκρατούμενης και ανδροκεντρικής ιστορίας της επιστήμης είναι ένα έργο που δεν περιορίζεται πλέον μόνο στον ακαδημαϊκό χώρο. Τα τελευταία χρόνια, καλλιτέχνες συμμετέχουν στην προσπάθεια, προσθέτοντας στην

ιστορική μνήμη τις ελάχιστα γνωστές ή ξεχασμένες ιστορίες γυναικών επιστημόνων.

Σημαντικός σε αυτό το πλαίσιο είναι ο ρόλος της Κριτικής Φεμινιστικής Παιδαγωγικής, που μπορεί να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να προβληματιστούν σχετικά με το πώς η εκπαίδευση είναι μια μορφή πολιτισμικής πολιτικής και πώς πρακτικές όπως η συμμετοχή σε αναστοχαστικές και κριτικές συζητήσεις με αφορμή καλλιτεχνικά έργα μπορούν να προσφέρουν νέους τρόπους αμφισβήτησης της «παραδοσιακής» φύσης της σχολικής εκπαίδευσης και των προσανατολισμών που ανοίγει στους μαθητές και τις μαθήτριες.

Ζωτικής σημασίας εδώ είναι η ενσωμάτωση πρακτικών αντίστασης στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Ευθυγραμμιζόμενα με την κριτική επαναστατική παιδαγωγική και την αμφισβήτηση των κυρίαρχων πολιτισμικών προτύπων, τα προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών μπορούν να ενδυναμώσουν τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς ώστε να γίνουν φορείς μετασχηματισμού στο εκπαιδευτικό τοπίο.

Μέσα σε ένα κριτικό φεμινιστικό πλαίσιο, οι υποψήφιοι/ες εκπαιδευτικοί μπορούν να συνδιαμορφώσουν μαθησιακές εμπειρίες που αμφισβητούν το status quo, αποδομούν τις υπάρχουσες κυρίαρχες αφηγήσεις και καθορίζουν τους ρόλους τους στην οικοδόμηση ενός πιο δημοκρατικού και δίκαιου εκπαιδευτικού συστήματος.

Η παρούσα εργασία θα παρουσιάσει ορισμένες τέτοιες προσπάθειες, και θα συζητήσει το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο της κριτικής φεμινιστικής παιδαγωγικής, με στόχο να αλλάξει η στερεοτυπική έμφυλη αντίληψη για το χώρο των επιστημών, ώστε να λειτουργήσουν ενδυναμωτικά και απελευθερωτικά για τις επιλογές των μαθητριών.

Η Εκπαίδευση και η Εργασία των Γυναικών στην Ελλάδα τον 20ο αιώνα

Δήμητρα Κολιαμπή

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών
«Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Αγωγής: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στην
προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
ppr00213@uoi.gr

Αναστασία Παπαθεοδώρου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών
«Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Αγωγής: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στην
προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
ppr00227@uoi.gr

Παναγιώτα Μέρμηγκα

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών
«Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Αγωγής: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στην
προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία» του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
ppr00189@uoi.gr

Απόστολος Καραούλας

ΕΔΙΠ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, akaraoulas@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επιδιώκει να εξετάσει τη θέση της γυναίκας στην εκπαίδευση και στον παραγωγικό ιστό μέσα από τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές που βίωनेη ίδια στην Ελλάδα του 20ου αιώνα. Εξαιτίας του αναδρομικού χαρακτήρα της έρευνάς μας η εργασία μας εμπίπτει με τον θεματικό άξονα που ονομάζεται: “Ιστορία της Παιδαγωγικής και της Εκπαίδευσης”. Η εκπαίδευση των γυναικών συσχετιζόταν άμεσα με τον οικονομικό ρόλο που οι ίδιες έπρεπε να υλοποιήσουν σύμφωνα με τις αντιλήψεις που επικρατούσαν σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία. Οι οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές που συντελέστηκαν στην ελληνική κοινωνία μετέβαλλαν το μορφωτικό και κοινωνικό προφίλ των γυναικών. Σημεία σταθμοί σε αυτή την εξελικτική διαδικασία, η οποία δεν είναι γραμμική, για την κατάκτηση του μορφωτικού αγαθού και την συνεπακόλουθη κοινωνική και οικονομική αναγνώριση αποτελούν: τα άρθρα της Καλλιρρόης Σιγανού-Παρρέν μέσα από την “Εφημερίς των Κυριών”, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1913 και του 1929, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964, η Ευρωπαϊκή πορεία της χώρας και τα φεμινιστικά κινήματα. Η μη γραμμικότητα στην εξέλιξη της γυναικείας χειραφέτησης που αναφέρθηκε παραπάνω αφορά στην αργοπορία νομοθέτησης από την πολιτεία νόμων σχετικών με το “γυναικείο ζήτημα”, σε συντηρητικά και πατριαρχικά καθεστώτα που συναντάμε κυρίως σε μη δημοκρατικά πολιτεύματα (π.χ. δικτατορία Μεταξά), στην αποδυνάμωση νομοθετημάτων στην εργασιακή και εκπαιδευτική πραγματικότητα κ.α. Σκοπός της ιστορικής μας ανασκόπησης είναι να προβληθεί ο διαχρονικός αγώνας των γυναικών για ισότητα στην παροχή μορφωτικών αγαθών αλλά και ο μετέπειτα αγώνας για την ισότιμη ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία. Για την εκμείευση των παραπάνω πληροφοριών αξιοποιήθηκαν πρωτογενείς αλλά και δευτερογενείς πηγές. Οι κυριότερες πρωτογενείς πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι: ψηφιακά τεκμήρια από το αποθετήριο Ελευθέριος Βενιζέλος και από την ψηφιακή συλλογή του ΑΠΘ αλλά και στατιστικά στοιχεία από την ψηφιακή βιβλιοθήκη της ΕΛΣΤΑΤ. Οι πρωτογενείς πηγές που χρησιμοποιήθηκαν επιβεβαιώνονται και ενισχύονται από την ύπαρξη δευτερογενών πηγών, οι οποίες δρουν υποστηρικτικά στην παρουσίαση της εργασίας. Τα βασικά συμπεράσματα της βιβλιογραφικής έρευνάς μας μπορούν να σταχυολογηθούν στα εξής: α) στην διαχρονικότητα του αγώνα των γυναικών για ισότητα στην εκπαίδευση και στην εργασία, β) στην διαχρονική θεσμική και οικονομική τους υποβάθμιση και γ) στην ύπαρξη μιας νομοθετικής και επιφανειακής προοδευτικότητας.

Λέξεις Κλειδιά: Ιστορία της Εκπαίδευσης, Εκπαίδευση των γυναικών, Γυναίκες και εργασιακά δικαιώματα, Κοινωνική θέση των γυναικών

Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό 2016-2024: επιχειρώντας τη σύνθεση ενός κατακερματισμένου «εκπαιδευτικού τοπίου»

Μαρία Κοκολάκη

Ε.ΔΙ.Π., Π.Τ.Δ.Ε. Ε.Κ.Π.Α., makokolaki@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό εξαρτήθηκε ιστορικά από πολλούς παράγοντες, οικονομικούς, πολιτικούς και κοινωνικοπολιτισμικούς. Η κύρια ιδιαιτερότητά της είναι η διασπορά της σε παγκόσμιο επίπεδο και η άρθρωσή της μέσα σε πολυάριθμα και ποικίλα πολιτισμικά πλαίσια, στα οποία εντάσσονται οι ελληνικές κοινότητες του εξωτερικού. Κύρια πρόκλησή της αποτελεί η σύνθεση και κάλυψη των ποικίλων αναγκών ενός ετερογενούς μαθητικού πληθυσμού σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Η εξάπλωση και ανάπτυξη ελληνικών κοινοτήτων με διαφορετική προέλευση, στάτους και μεταναστευτικά κίνητρα ανά τον κόσμο υποδηλώνει διαφοροποίηση στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας τους και των αναγκών, των ελπίδων και των στόχων τους καθώς και του επιπέδου πολιτισμικής επίγνωσης και γλωσσικής διατήρησης. Η διαφορετικότητα και ο κατακερματισμός αφορά επίσης τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού, τους δεσμούς του με την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό και την προθυμία του να μάθει ελληνικά.

Κρίσιμης σημασίας είναι οι ελληνικές εθνικές πολιτικές, αντιλήψεις και στοχεύσεις σχετικά με την ελληνική διασπορά που εκδηλώνονται διαχρονικά με μια ανομοιογενή και συχνά διφορούμενη στάση απέναντι στην ομογένεια. Η κυμαινόμενη ένταση των μεταναστευτικών ροών από την Ελλάδα προς το εξωτερικό παίζει σημαντικό ρόλο, καθώς επίσης το στάτους και η διεθνής πολιτική επιρροή των ομογενειακών κοινοτήτων, η θέση τους στα ελληνικά πράγματα και το δικαίωμα ψήφου.

Επιπλέον, η σύγχρονη πραγματικότητα των πολλαπλών υπερεθνικών και παγκόσμιων δικτύων σχέσεων, τόσο πραγματικών όσο και δυνητικών, μετασχηματίζει το λεγόμενο «διασπορικό τρίπολο», της διασύνδεσης της Ελλάδας ως χώρας καταγωγής, της ελληνικής διασποράς και των χωρών υποδοχής, σε ένα πεδίο όπου οι παγκόσμιες ροές ιδεών, εμπειριών, γνώσης, πληροφορίας, εκπαίδευσης, τεχνολογίας, αλλά και κεφαλαίου και πληθυσμών συναντούν τις τοπικές ιδιαιτερότητες και αντιστάσεις.

Στο παραπάνω πλαίσιο, στην παρούσα εισήγηση, θα επιχειρηθεί μια σύντομη περιγραφή και ανασύνθεση του «τοπίου» της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό, όπως διαμορφώθηκε μετά τον νόμο 4415/2016 και την τροποποίηση του ν. 4692/2020, όσον αφορά τον σκοπό, τη στόχευση και τις μορφές της, τη γεωγραφική της έκταση, τη δομή αλλά και τη διάρθρωσή της. Θα αξιοποιηθούν θεσμικά κείμενα, πηγές του διαδικτύου και αρχειακό υλικό. Παράλληλα, θα εξεταστούν ζητήματα της λειτουργίας της, διοικητικής και οικονομικής αλλά και παιδαγωγικής φύσης, σε σχέση με την προαναφερθείσα πολυδιάσπαση και ποικιλομορφία, με επικέντρωση στη διαχείριση των ποικίλων αναγκών και στη γενικότερη υποστήριξη, παιδαγωγική, οικονομική, οργανωτική και διοικητική, των σχολικών μονάδων του εξωτερικού.

Λέξεις κλειδιά: ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό, νόμος 4415/2016, ετερογένεια

Παιδαγωγικά και Ιδεολογία: Αντιλήψεις και διαμάχες για την πρόσβαση στο σχολείο στην Ελλάδα (1880-2000)

Δημήτρης Μαναριώτης

Ιστορικός - Αρχαιολόγος, Υποψήφιος μεταπτυχιακός
manariotisj@gmail.com

Μαρία-Νεφέλη Βασιλειάδη

Φοιτήτρια τμήματος Φιλοσοφίας
marystarbasil@gmail.com

Περίληψη

Στην εισήγησή μας δίνουμε μία εικόνα για τις απόψεις που επικρατούν σε δύο ζητήματα: τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και τον έλεγχο της ροής των φοιτητών, την πρόσβαση στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η χρονική περίοδος εξέτασης των δύο ζητημάτων είναι από το 1880 μέχρι το 2000. Στόχος μας είναι να εντοπίσουμε τις σχετικές αντιλήψεις στην προαναφερθείσα χρονική περίοδο και να αποδεσμεύσουμε τη θεμελιωτική τους λογική.

Επιλέξαμε τη συγκεκριμένη χρονική αφετηρία γιατί στις αρχές της δεκαετίας του 1880 εντείνονται οι προβληματισμοί για το σχολείο και τίθενται τα ζητήματα που μας απασχολούν. Τα ίδια ζητήματα με άλλη μορφή, όπως θα δούμε, τίθενται και σήμερα.

Υποστηρίζουμε ότι οι αντιλήψεις στα δύο θέματα που πραγματευόμαστε, ανεξάρτητα από τα επιχειρήματα που προβάλουν οι φορείς τους, διαπερνώνται, άμεσα ή έμμεσα, άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο, από διαφορετικούς λόγους, ανάμεσά τους και από ιδεολογικούς. Επιπλέον το βάρος του ιδεολογικού λόγου διαφέρει ανάλογα με τη χρονική συγκυρία και τον φορέα εκφοράς της αντίληψης.

Παραθέτουμε κριτικά και συγκριτικά τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς, συσχετίζουν τις διατυπωθείσες απόψεις με τους πολιτικούς και ιδεολογικούς προσανατολισμούς των φορέων τους για να δούμε:

- 1 Αν και σε ποιο βαθμό υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα σε ιδεολογική τοποθέτηση και την αντίληψη για το σχολείο.
- 2 Αν και σε ποιο βαθμό στα δύο αυτά θεμελιώδη ζητήματα υπεισέρχονται ιδεολογικοί παράμετροι.

Πηγές της εργασίας μας είναι κυρίως πρωτογενείς. Εκτός από τα νομοθετικά κείμενα και τις θέσεις των πολιτικών δυνάμεων πήραμε υπόψη μας τις σχετικές συζητήσεις στη Βουλή και αρκετά έντυπα, εκπαιδευτικά κατά πρώτο λόγο, όπως ο Πλάτων, Το Διδασκαλικό Βήμα, η Αναγέννηση κá. Επιπλέον συμβουλευτήκαμε κείμενα των πρωταγωνιστών της κάθε εποχής, παιδαγωγών και πολιτικών κατά πρώτο λόγο.

Η εργασία και η επιχειρηματολογία αρθρώνονται σε τρία διακριτά αλλά συνεχή επίπεδα. Σ' ένα πρώτο μέρος εκθέτουμε τις διατυπωμένες απόψεις στα δύο θέματα. Στη συνέχεια

παραθέτουμε συγκριτικά τα επιχειρήματα των φορέων που τις διατυπώνουν. Τέλος, συσχετίζουμε τις διατυπωθείσες απόψεις με τους πολιτικούς και ιδεολογικούς προσανατολισμούς των φορέων τους για αν εντοπίζουμε ενδεχόμενες συσχετίσεις.

Λέξεις-κλειδιά: υποχρεωτική εκπαίδευση, πρόσβαση, συντηρητικοί - φιλελεύθεροι παιδαγωγοί

Η τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα – Συνοπτική προσέγγιση 1829-1974

Χαρίλαος Μαργαρίτης

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ιωαννίνων, ΠΕ82,
xarimarg@gmail.com

Περίληψη

Η εκπαίδευση ανέκαθεν λειτουργούσε ως φορέας ελπίδας, προσδοκίας και εξέλιξης. Στη βάση της υπήρχε πάντοτε η πολιτική η οποία επηρέαζε κάθε προσπάθεια εκπαιδευτικής αλλαγής ή μεταρρύθμισης. Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα μέχρι και μετά τα μέσα του 20^{ου} πραγματοποιήθηκαν μια σειρά καινοτόμων και μεταρρυθμιστικών εκπαιδευτικών εγχειρημάτων. Η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, ως ένας σημαντικός κλάδος της εκπαίδευσης καθώς είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στη μόρφωση και την αγορά εργασίας, αποτέλεσε πεδίο αλληπάλληλων και συνεχών νομοθετικών ρυθμίσεων.

Σκοπός της παρούσας είναι η ιστορική επισκοπική προσέγγιση, παρουσίαση και καταγραφή της προσπάθειας δόμησης και μεταρρύθμισης της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω νόμων και διαταγμάτων από το 1829 έως το 1974. Εδώ, η ποιοτική έρευνα εδράζεται στην έρευνα αρχείου-ιστορική έρευνα. Ειδικότερα, αναφέρονται οι ρυθμίσεις που σχετίζονται με τη δημόσια καθώς και την ιδιωτική τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση ανδρών και γυναικών, παρέχοντας έτσι μια γενική εικόνα του παρελθόντος. Η σημαντικότητα δεν έγκειται μόνο στο γεγονός του συστηματικού εντοπισμού των πηγών όσο κυρίως στην κατανόηση και αξιολόγηση της σπουδαιότητας αυτών των προσπαθειών για το παρόν και κυρίως για το μέλλον της εκπαίδευσης.

Σημαντικό στοιχείο της εργασίας αποτελούν τα επίσημα στατιστικά δεδομένα όπως αυτά αντλούνται από πρωτογενείς κυρίως πηγές για την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση. Η εργασία ουσιαστικά παρακολουθεί και παρουσιάζει τις νομοθετικές και μεταρρυθμιστικές προσπάθειες από την εποχή του Καποδίστρια και την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα, τις μεταρρυθμίσεις του 1913 επί κυβέρνησης του Ελευθέριου Βενιζέλου, εκείνες των 1917 και 1929, καθώς και την περίοδο του Μεταξά (1938). Κομβικό σημείο αποτελούν οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες ανασυγκρότησης (νομοθετικά και οικονομικά) με τη λήξη του εμφυλίου και μετέπειτα και κυρίως την περίοδο 1950-1962, η μεταρρύθμιση του 1964 σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρώπης, τη Σοβιετική Ένωση και τις Η.Π.Α. και τέλος η περίοδος 1967-1974 με τις όποιες αναστολές και αναγκαιότητες. Παρά την

πολυνομία και τις συνεχείς εκπαιδευτικές ρυθμίσεις, σε αρκετές περιπτώσεις τέθηκαν οι βάσεις για μια καλύτερη μελλοντική οργάνωση και λειτουργία της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση, μεταρρύθμιση, νόμος

A3. Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα

Συμπεριφορές, Ενέργειες και Πρακτικές Σχολικών Ηγετών Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Κύπρου που παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης

Δρ. Νίκος Κεραυνός

Μέλος ΣΕΠ, Πανεπιστήμιο Frederick, dledu.ken@frederick.ac.cy

Δρ. Λοΐζος Συμεού

Καθηγητής, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, L.Symeou@euc.ac.cy,

Περίληψη

Η εμπιστοσύνη στον σχολικό ηγέτη έχει διασυνδεθεί με την εύρυθμη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των σχολικών μονάδων. Μέσα από τη σχετική βιβλιογραφία διαφαίνεται ότι οι ηγέτες των σχολείων, μέσω συγκεκριμένων επαναλαμβανόμενων πρακτικών, συμπεριφορών και ενεργειών, θα μπορούσαν να διευκολύνουν τον σχηματισμό ισχυρών σχέσεων εμπιστοσύνης. Μια υγιής κουλτούρα εμπιστοσύνης είναι ζωτικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία των σχολικών οργανισμών, ενώ συνδέεται με τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, κυρίως επειδή καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί επικοινωνούν και συνεργάζονται μεταξύ τους για την επίτευξη κοινών στόχων. Η παρούσα μελέτη διεξήχθη στην Κύπρο, μια χώρα με ένα εξαιρετικά συγκεντρωτικό εκπαιδευτικό σύστημα. Στόχος της ήταν να χαρτογραφήσει τις πρακτικές ηγεσίας, συμπεριφορές και ενέργειες που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για ψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης των εκπαιδευτικών προς τον ηγέτη του σχολείου.

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν χρησιμοποιώντας μικτή μέθοδο. Αρχικά, χορηγήθηκε ερωτηματολόγιο σε διευθυντές/τριες και εκπαιδευτικούς 90 σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, με πάνω από 10 εκπαιδευτικούς μόνιμα τοποθετημένους, που αντιστοιχεί περίπου στο 40% του συνολικού αριθμού των δημοτικών σχολείων παγκύπρια. Από τα 90 σχολεία, τα 85 επέστρεψαν τουλάχιστον το 75% των ερωτηματολογίων που τους στάλθηκαν, αθροίζοντας 1320 πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Από την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων προέκυψε ο κατάλογος των πέντε σχολείων με την πιο υψηλή βαθμολογία σε σχέση με την εμπιστοσύνη στον σχολικό ηγέτη. Στη συνέχεια, στο πλαίσιο

μελετών περίπτωσης, συλλέχθηκαν πρόσθετα ποιοτικά δεδομένα μέσα από ημι-δομημένο πρωτόκολλο συνέντευξης που αναπτύχθηκε για να αποσπάσει όσο το δυνατόν περισσότερες σε βάθος πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές, τις ενέργειες και τις συμπεριφορές των σχολικών ηγετών υψηλής εμπιστοσύνης. Τα ποιοτικά δεδομένα της έρευνας συγκεντρώθηκαν από πέντε διευθυντές/τριες και σαράντα εκπαιδευτικούς (οκτώ από κάθε σχολείο των ερωτηθέντων διευθυντών/τριών).

Η θεματική ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε οκτώ βασικές πρακτικές, ενέργειες και συμπεριφορές (Δικαιοσύνη, Σεβασμός, Συνέπεια-Αξιοπιστία, Εμπιστοσύνη στους Εκπαιδευτικούς, Λειτουργία ως Παράδειγμα, Ικανότητα - Οργάνωση, Εχεμύθεια, Ανοιχτή Πόρτα-Υποστήριξη) που τόσο οι σχολικοί ηγέτες όσο και οι εκπαιδευτικοί αντιλήφθηκαν ότι προάγουν υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης.

Τα ευρήματα της έρευνας παρέχουν στους σχολικούς ηγέτες πληροφορίες για το πώς θα μπορούσαν να ενισχύσουν τα επίπεδα εμπιστοσύνης στη σχολική τους μονάδα. Τα ευρήματα θα μπορούσαν επίσης, να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων κατάρτισης για σχολικούς ηγέτες.

Λέξεις κλειδιά: Εμπιστοσύνη, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Σχολικός Ηγέτης, Εκπαιδευτικοί, Κύπρος

Ψυχοκοινωνικό κλίμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: αντιλήψεις ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών

Μαριλένα Σοφιανού

Ψυχολόγος, msolianou90@gmail.com

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε Ε.Κ.Π.Α, tbabalis@primedu.uoa.gr

Νικόλαος Αλεξόπουλος

Επικουρος Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε Ε.Κ.Π.Α, nkalex@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Το θετικό ψυχοκοινωνικό κλίμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση φαίνεται ότι έχει πολλαπλά οφέλη, σε επίπεδο ακαδημαϊκό, κοινωνικό, συναισθηματικό για τους μαθητές. Ταυτόχρονα, ωφελεί και το εκπαιδευτικό προσωπικό. Η φύση του είναι πολυδιάστατη και έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί. Η ανάπτυξη του σχετίζεται με διάφορες πτυχές του σχολικού πλαισίου όπως κοινωνικές, οργανωτικές, λειτουργικές, περιβαλλοντικές. Γενικά η επικρατούσα άποψη είναι πως είναι το κλίμα, το περιβάλλον, η περιρρέουσα ατμόσφαιρα και το γενικότερο πνεύμα που διαπνέει μια σχολική τάξη (Dorman, 2002). Τα βασικά στοιχεία που συμβάλλουν στο ψυχοκοινωνικό κλίμα του σχολείου περιλαμβάνουν την ποιότητα των προσωπικών σχέσεων στο σχολείο, τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία

της μάθησης, τη διαχείριση της τάξης, την πειθαρχία, την ευημερία των μαθητών και των δασκάλων, την επικράτηση ή μη της σχολικής βίας και την κοινωνική και συναισθηματική μάθηση (WHO&UNESCO, 2021). Τα τελευταία χρόνια προσλαμβάνονται ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί στα γενικά σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και φαίνεται ότι συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ψυχοκοινωνικού κλίματος ποικιλοτρόπως. Ένας από τους τρόπους συμβολής του είναι μέσα από προγράμματα προαγωγής της κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης (Connelly, 2020). Σκοπός, λοιπόν, της παρούσας μελέτης ήταν να αναδειχθούν οι αντιλήψεις των ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών για το ψυχοκοινωνικό κλίμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Για να επιτευχθούν τα προαναφερθέντα χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος με τη χρήση του εργαλείου της ημιδομημένης συνέντευξης που κρίθηκε καταλληλότερη για την εκπόνηση της μελέτης. Συμμετείχαν 12 άτομα (6 ψυχολόγοι και 6 κοινωνικοί λειτουργοί) που έχουν εργαστεί σε διάφορα προγράμματα στα γενικά σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα ευρήματα προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση του περιεχομένου. Από τα ευρήματα της έρευνας αναδείχθηκαν οι αντιλήψεις τους για το σχολικό και ψυχοκοινωνικό κλίμα, καθώς και τα χαρακτηριστικά αυτού. Επίσης, επισημάνθηκαν οι παράγοντες που συντελούν στην ανάπτυξη του. Ταυτόχρονα, σημειώθηκαν οι τρόποι συμβολής της κεντρικής διοίκησης, αλλά και των ειδικοτήτων τους στην ανάπτυξη του ψυχοκοινωνικού κλίματος. Τέλος, τα εμπόδια που έχουν συναντήσει και οι αλλαγές που θεωρούν ότι χρειάζονται να γίνουν στις αρμοδιότητές τους για να συμβάλλουν με τον βέλτιστο τρόπο στη διαμόρφωση ενός θετικού ψυχοκοινωνικού κλίματος ήταν από τα ζητήματα που αναδείχθηκαν στη μελέτη. Οι τρόποι συνεργασίας με τη διεπιστημονική ομάδα του σχολείου, η αξιολόγηση των προγραμμάτων προαγωγής του ψυχοκοινωνικού κλίματος και τα πιθανά οφέλη για τη σχολική κοινότητα από την ανάπτυξη ενός θετικού ψυχοκοινωνικού κλίματος αναδύθηκαν από τα ευρήματα. Η χρησιμότητα της έρευνας έγκειται και στο ότι δεν υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία εκτενή ερευνητικά δεδομένα για την επίδραση που έχουν οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και για τις αντιλήψεις τους για αυτό (O'Connor, 2018).

Λέξεις – Κλειδιά: ψυχοκοινωνικό κλίμα, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων κατά του σχολικού εκφοβισμού μέσα από τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Χρυσάνθη Ντεγριμεντζόγλου

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, chrysadeg98@gmail.com

Κωνσταντίνα Τσώλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, nadtso@primedu.uoa.gr

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής, tbabalis@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τη σύγχρονη εκπαιδευτική κοινότητα αποτελεί η αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Πρόκειται για ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό φαινόμενο που συνίσταται στην εσκεμμένη και επαναλαμβανόμενη εκδήλωση επιθετικότητας και βίας μέσα στο σχολικό πλαίσιο. Σύμφωνα με διεθνείς έρευνες, περίπου το 15% των μαθητών έχουν υπάρξει θύματα σχολικής βίας και εκφοβισμού, ενώ στην Ελλάδα οι επιδημιολογικές έρευνες έχουν δείξει πως 1 στους 10 μαθητές είναι θύμα εκφοβισμού και βίας στο σχολείο. Οι πιο συχνές μορφές σχολικού εκφοβισμού είναι, σύμφωνα με πανελλήνια έρευνα, ο λεκτικός και ο σωματικός εκφοβισμός. Όποια μορφή όμως και να παρουσιάζει το φαινόμενο, έχει συσχετιστεί με την εμφάνιση σοβαρών ψυχοκοινωνικών και μαθησιακών επιπτώσεων. Γι' αυτό το λόγο, οι εκπαιδευτικές αρχές πολλών χωρών παρουσιάζουν διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης, προκειμένου να καταπολεμηθεί η σχολική βία και ο εκφοβισμός και να βελτιωθεί το σχολικό κλίμα και η διαδικασία της μάθησης. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να συμβάλει στη βελτίωση των προσπαθειών αντιμετώπισης του φαινομένου μέσω της διερεύνησης της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων παρέμβασης κατά του σχολικού εκφοβισμού που έχουν ήδη εφαρμοστεί στο δημοτικό σχολείο. Οι συμμετέχοντες της έρευνας ήταν 12 εν ενεργεία εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που εργάζονται σε ιδιωτικά και δημόσια σχολεία της Αττικής κι έχουν εφαρμόσει στην τάξη τους ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κατά του σχολικού εκφοβισμού. Η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων, ακολουθώντας την ποιοτική μεθοδολογία, διεξήχθη με ατομικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί: α) θεωρούν τη βιωματικότητα των δράσεων και τη συμμετοχή των γονέων ως τα αποτελεσματικότερα στοιχεία των προγραμμάτων που εφάρμοσαν, β) υποστηρίζουν ότι οι κυριότερες αδυναμίες των προγραμμάτων αυτών είναι η αποσπασματικότητα, η χαμηλή συχνότητα και η αδυναμία συνεργασίας με σχολικούς ψυχολόγους και γ) αναγνωρίζουν ως επιτακτική ανάγκη την επιμόρφωσή τους, την αναδιάρθρωση των αναλυτικών προγραμμάτων, προκειμένου να μειωθεί η διδακτέα ύλη και να απελευθερωθεί χρόνος για την εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων κατά του εκφοβισμού και τη συστημική προσέγγιση του φαινομένου, μέσα από τη συνεργασία

ολόκληρης της σχολικής κοινότητας (στελεχών εκπαίδευσης, γονέων και ειδικών επιστημόνων). Τα ευρήματα της έρευνας θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή νέων αποτελεσματικότερων προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης κατά του σχολικού εκφοβισμού προκειμένου να καταπολεμηθεί το φαινόμενο.

Λέξεις κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός (bullying), σχολική βία, ολοκληρωμένα προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης κατά του εκφοβισμού

Ανάδειξη της εκπαιδευτικής συμβολής της έρευνας και των εννοιών της εξέλιξης

Ευστάθιος Φριλίγγος

Καθηγητής Βιολογικής Χημείας, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
efriligo@uoi.gr

Αικατερίνη Καρενά-Ευσταθίου¹

Καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΜαθηματικόςΠΕ03, ΒιολόγοςΠΕ04.04),
Διδάκτωρ Βιοτεχνολογίας, kareuskat1@yahoo.gr

Γεωργία Βουδούρη¹

Μεταπτυχιακή ερευνήτρια, Ινστιτούτο Βιοϊατρικών Ερευνών (IBE-ITE), Ιωάννινα,
georgia.voudouri@gmail.com

Παναγιώτα Λαζαρίδη¹

Μεταπτυχιακή ερευνήτρια, Ινστιτούτο Βιοϊατρικών Ερευνών (IBE-ITE), Ιωάννινα,
giotalaz.g7@gmail.com

Χρύσα Στράτη

Καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΦυσικόςΠΕ04.01), ΜΔΕ Διδακτική
Επιστημών, stratixrysa@gmail.com

Πολυξένη Παγγέ

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
jpagge@uoi.gr

Ευαγγελία Ντζάνη

Καθηγήτρια Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
entzani@uoi.gr

Αναστασία Τούκα

Καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΒιολόγοςΠΕ04.04), Διδάκτωρ Βιολογικής
Χημείας και Μικροβιακής Οικολογίας, anastouka123@yahoo.gr

Κωνσταντίνος Σωτηρόπουλος

Καθηγητής Εξελικτικής Βιολογίας, Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ksotir@uoi.gr

Σπύρος Παπακώστας

Επίκουρος Καθηγητής Μικροβιακής και Μοριακής Οικολογίας, Διεθνές Πανεπιστήμιο
της Ελλάδος, Θεσσαλονίκη, sarakostas@ihu.edu.gr

Σπύρος Γεωργάτος

Καθηγητής Βιολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, sgeorgat@uoi.gr

Περίληψη

Η Θεωρία της εξέλιξης αποτελεί πλαίσιο αναφοράς όλων των Βιοεπιστημών και σημαντική βασική γνώση εισαγωγής στις βιοεπιστήμες και στην επιστημονική εκπαίδευση. Οι έννοιες της εξέλιξης (φυσική επιλογή, προσαρμογή, ποικιλότητα) έχουν εφαρμογή και σε πολλά πεδία πέραν της Βιολογίας, όπως στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές Επιστήμες, αλλά και στο πλαίσιο λήψης αποφάσεων για πολλά θέματα της ανθρώπινης ζωής (περιβάλλον, υγεία, κοινωνία) στον σύγχρονο κόσμο. Η σωστή εμπέδωση των εννοιών της εξέλιξης έρχεται αντιμέτωπη με παρανοήσεις, εσφαλμένες αντιλήψεις και ανεπαρκή διδασκαλία των εννοιών αυτών κατά τη σχολική εκπαίδευση. Επίσης, η εξέλιξη σήμερα δεν διδάσκεται με συστηματικό τρόπο στη Μέση Εκπαίδευση, ούτε σε τμήματα ελληνικών Πανεπιστημίων με συναφές περιεχόμενο. Έχοντας κατά νου αυτά τα δεδομένα, έχουμε ξεκινήσει μια προσπάθεια για τη διάδοση των εννοιών της εξέλιξης με επιστημονικώς ορθό και διαδραστικό τρόπο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια ως την τριτοβάθμια, με βάση ένα διεπιστημονικό, συνεργατικό πρόγραμμα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύξαμε κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, καταναμημένο σε τέσσερα πεδία αναφοράς (Βασικές έννοιες, Κοινωνία, Περιβάλλον, Υγεία), και τρία πιλοτικά μαθήματα για εφαρμογή σε σχολικές μονάδες, τα οποία είναι: (α) Γίνε ένας σπίνος – ένα παιχνίδι για τη φυσική επιλογή, για παιδιά δημοτικού, (β) Αντιβιοτικά και βακτήρια – ένα εξελικτικό παιχνίδι, για παιδιά γυμνασίου, (γ) Παιχνίδια συνεξέλιξης, για παιδιά λυκείου και φοιτητές/φοιτήτριες Πανεπιστημίου. Αυτά τα μαθήματα, που περιλαμβάνουν μια εισαγωγή στο θέμα, ένα διαδραστικό εκπαιδευτικό παιχνίδι και συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου για την αξιολόγηση της κατανόησης των εννοιών πριν και μετά την αντίστοιχη δραστηριότητα, σε ένα χρονικό πλαίσιο δύο ωρών, υλοποιήθηκαν σε 5 δημοτικά σχολεία, 6 γυμνάσια, 6 λύκεια και 2 σχολεία δεύτερης ευκαιρίας της Περιφέρειας Ηπείρου (με ισορροπημένη κατανομή μεταξύ μεγάλων πόλεων και μικρότερων αστικών ή αγροτικών περιοχών), και 3 τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών, Ψυχολογίας, Ιατρικής) κατά τη σχολική/ ακαδημαϊκή χρονιά 2023-2024. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων αποκάλυψε αρκετές κοινές παρανοήσεις που επανέρχονται σε διαφορετικές ομάδες μαθητών/σπουδαστών (όπως η αντίληψη ότι η εξέλιξη είναι μια θεωρία για τη δημιουργία της ζωής, ή ότι προσαρμογή είναι η προσπάθεια των οργανισμών να επιβιώσουν και να αλλάξουν τόπο διαβίωσης, ή ότι εξέλιξη σημαίνει βελτίωση των οργανισμών) οι οποίες άρτηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό στο πλαίσιο των πιλοτικών μαθημάτων, ιδιαίτερα στα μαθήματα που έγιναν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η ανωτέρω προσέγγιση θα

μπορούσε να συνεισφέρει στον σχεδιασμό μιας ευρύτερης συστηματικής εκπαιδευτικής στρατηγικής για την εισαγωγή των εννοιών της εξέλιξης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα καθώς και σε σχολεία δεύτερης ευκαιρίας που σχετίζονται με τη δια βίου μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: εξελικτική Θεωρία, παρερμηνείες, πιλοτικά μαθήματα, εκπαιδευτικά παιχνίδια, δια βίου μάθηση

¹Οι συντάκτριες ΑΚ-Ε, ΓΒ και ΠΛ συνεισέφεραν εξ ίσου στην έρευνα αυτή.

Ευχαριστίες

Το έργο αυτόχρηματοδοτήθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ., Δράση «Επιστήμη και Κοινωνία», έργο 01956). Η υλοποίηση των πιλοτικών μαθημάτων στις σχολικές μονάδες εγκρίθηκε από την Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηπείρου και την Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης (Διεύθυνση Δια Βίου Μάθησης) του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, ως αρμόδιες υπηρεσίες.

Η αυτοαποτελεσματικότητα ως προβλεπτικός παράγοντας της ικανοποίησης από τη ζωή των εκπαιδευτικών: ο διαμεσολαβητικός ρόλος της εργασιακής ικανοποίησης

Άγγελος Γκοντέλος

Διδάσκων Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
agkontelos@gmail.com

Ευστάθιος Ξαφάκος

Διδάσκων Τμήματος Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
stathisxafakos@yahoo.com

Περίληψη

Η σχέση μεταξύ ικανοποίησης από τη ζωή και εργασιακής ικανοποίησης συνιστά ένα διαχρονικό αντικείμενο μελέτης. Ιδιαίτερο πεδίο έρευνας αποτελούν οι εκπαιδευτικοί, λαμβάνοντας υπόψιν τις διηνεκείς ανακύπτουσες προκλήσεις που ενέχει το επάγγελμά τους και τις αυξημένες απαιτήσεις που το χαρακτηρίζουν. Ως εκ τούτου, έχουν καταγραφεί διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με τους παράγοντες που δύνανται να προβλέψουν ή/ και να εξηγήσουν την εργασιακή ικανοποίηση των εκπαιδευτικών. Οι δύο έννοιες φαίνεται να είναι αλληλένδετες, καθώς η ικανοποίηση από τη ζωή αντιπροσωπεύει τις ατομικές πεποιθήσεις για την αίσθηση της ευημερίας, ενώ η εργασιακή ικανοποίηση τείνει να επικεντρώνεται στο πώς αισθάνεται ο εργαζόμενος κατά την εκτέλεση των

εργασιακών του καθηκόντων. Πληθώρα μεταβλητών έχει συνεξετάσει τις δύο προαναφερθείσες έννοιες, εστιασμένες κυρίως στα ατομικά χαρακτηριστικά, όπως η αυτοαποτελεσματικότητα, η οποία περιλαμβάνει τις αντιλήψεις του ατόμου αναφορικά με τις προσωπικές του ικανότητες να οργανώσει και να εκτελέσει ορθολογικές πορείες δράσεις, αναγκαίες για τη διαχείριση καταστάσεων κατά την εργασία του. Επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στην ενέργεια του εργαζομένου, στη συναισθηματική του κατάσταση, στην επιλογή δραστηριοτήτων, στη συμπεριφορά και στη γνωστική λειτουργία. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να διερευνήσει τον ρόλο της εργασιακής ικανοποίησης εντός ενός στατιστικού μοντέλου που μελετά τη σχέση και την κατεύθυνση της αυτοαποτελεσματικότητας και της ικανοποίησης από τη ζωή. Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 127 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι κλήθηκαν να συμπληρώσουν ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς. Στα εμπειρικά δεδομένα εφαρμόστηκε η ανάλυση διαμεσολάβησης (mediation analysis), η οποία ανέδειξε τον διαμεσολαβητικό ρόλο που διαδραματίζει η εργασιακή ικανοποίηση. Επιπροσθέτως, αμφίδρομες αιτιακές σχέσεις αναδείχθηκαν μεταξύ της εργασιακής ικανοποίησης και της ικανοποίησης από τη ζωή με την αξιοποίηση της Γραμμικής Παλινδρόμησης (linear regression), με τα αντίστοιχα ποσοστά της εξηγούμενης διακύμανσης των μεταβλητών να κρίνονται ικανοποιητικά. Τα αποτελέσματα είναι ερμηνεύσιμα και σε συμφωνία με το πλαίσιο των σύγχρονων θεωριών της οργανωσιακής και εκπαιδευτικής ψυχολογίας, ενώ είναι αξιοποιήσιμα από στελέχη της εκπαίδευσης για την ανέλιξη των εκπαιδευτικών, τη βελτίωση του σχολικού κλίματος και την ευημερία του σχολικού οργανισμού.

Λέξεις- κλειδιά: εργασιακή ικανοποίηση, ικανοποίηση από τη ζωή, αυτοαποτελεσματικότητα, ανάλυση διαμεσολάβησης, παλινδρόμηση

Μία εναλλακτική προσέγγιση της ιστορίας στο νηπιαγωγείο μέσα από την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ σχολείου και μουσείου: μία πρόταση έρευνας δράσης

Αλεξάνδρα Αμανιού

Νηπιαγωγός, υποψήφια διδάκτορας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
alexandra.xanthi2013@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση εμπίπτει στον θεματικό άξονα Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα και αποτελεί απόρροια της διδακτορικής έρευνας της γραφούσης. Περιγράφει μια προτεινόμενη διδακτική παρέμβαση στην προσέγγιση της τοπικής ιστορίας τόσο σε τυπικό, όσο και σε άτυπο επίπεδο, που απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Βασίζεται δε, στο νέα αναλυτικά προγράμματα για το νηπιαγωγείο και αξιοποιεί την μεθοδολογία της συμμετοχικής έρευνας δράσης, η οποία θα εμπλέξει ενεργά τα νήπια στην μαθησιακή διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα θα περιγραφεί η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ Νηπιαγωγείου και Μουσείου, μέσω ενός προτεινόμενου κύκλου οργανωμένων

δραστηριοτήτων και στα δύο πλαίσια, όπου θα εξερευνάται πολιτιστικά η ιστορία της Ξάνθης με βασική εστίαση στις μετακινήσεις των πληθυσμών της. Τελικό προϊόν αυτής, θα είναι η δημιουργία μιας έκθεσης με θέμα το βίωμα της προσφυγιάς και της μετανάστευσης κατά την νεώτερη ελληνική ιστορία, όπου συνδιοργανωτές και συνερευνητές θα είναι τα παιδιά του νηπιαγωγείου. Αναλυτικότερα, βασικός στόχος της προτεινόμενης παρέμβασης είναι τα νήπια να γνωρίσουν την τοπική ιστορία, και να πραγματοποιηθεί η σύνδεσή της με τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές του παρόντος, προκειμένου να μελετηθεί αν και κατά πόσο είναι εφικτό, να καλλιεργηθεί έτσι ανοχή προς την ετερότητα, να αναπτυχθούν θετικές στάσεις και κατανόηση όσον αφορά την μετανάστευση και την προσφυγιά, καθώς και να αναδυθεί η διαπολιτισμική τους ικανότητα. Επιπλέον, επιδιώκεται η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ μουσείου και νηπιαγωγείου και μέσω αυτής να αναπτυχθούν ποιοτικά οι σχέσεις μεταξύ των παιδιών των δύο βασικών κοινοτήτων, που ζουν στην πόλη της Ξάνθης. Συνοψίζοντας επομένως τα παραπάνω, σημειώνεται πως ο σκοπός αλλά και η αναγκαιότητα της περιγραφόμενης πρότασης εντοπίζονται στη φύση της νηπιακής ηλικίας καθώς σε αυτήν αναδύονται τα πρώτα στερεότυπα, στην επαναπροσέγγιση της από την τυπική εκπαίδευση μέσω των νέων αναλυτικών προγραμμάτων αλλά και στον επαναπροσδιορισμό του μουσείου, μέσω της στροφής του προς τον εκδημοκρατισμό και την ακτιβιστική δράση, από όπου αντλείται και το θεωρητικό της πλαίσιο.

Λέξεις-κλειδιά: έρευνα δράση, νηπιακή ηλικία, μουσείο, μετανάστευση, τοπική ιστορία

A4. Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση

Διερευνώντας την ικανότητα των νηπιαγωγών να αναγνωρίζουν τα μαθηματικά σε εικονογραφημένα βιβλία

Ιλιάδα Ηλία

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

Marja Van den Heuvel-Panhuizen

Καθηγήτρια, Utrecht University, Ολλανδία και Nord University, Νορβηγία

Ελένη Δεληγιάννη

Εκπαιδευτικός, Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, Κύπρος

Περίληψη

Αρκετές μελέτες έχουν δώσει στοιχεία για τη σημαντική συμβολή της ανάγνωσης εικονογραφημένων βιβλίων στην ενίσχυση της μαθηματικής σκέψης και ανάπτυξης των παιδιών. Ωστόσο, ο ρόλος των εκπαιδευτικών όταν χρησιμοποιούν εικονογραφημένα βιβλία για την υποστήριξη της μάθησης των παιδιών στα μαθηματικά έχει λάβει περιορισμένη

ερευνητική προσοχή. Ως ένα πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση αυτού του κενού, η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση της ικανότητας των νηπιαγωγών να αναγνωρίζουν τα μαθηματικά στα εικονογραφημένα βιβλία. Συγκεκριμένα, εξετάσαμε, πρώτον, σε ποιο βαθμό οι νηπιαγωγοί βλέπουν τα μαθηματικά, συμπεριλαμβανομένου του μαθηματικού περιεχομένου και των μαθηματικών διαδικασιών, στα εικονογραφημένα βιβλία και δεύτερον, ποια θέματα μαθηματικού περιεχομένου εντοπίζουν στα εικονογραφημένα βιβλία και σε ποιο βαθμό. Στην έρευνα συμμετείχαν 9 εν ενεργεία νηπιαγωγοί. Ζητήθηκε από τις νηπιαγωγούς να εντοπίσουν τα μαθηματικά που βρίσκονται σε δύο υψηλής ποιότητας λογοτεχνικά εικονογραφημένα βιβλία που δεν έχουν γραφτεί με σκοπό να διδάξουν μαθηματικά, συμπληρώνοντας ένα ανοιχτό ερωτηματολόγιο για κάθε βιβλίο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι νηπιαγωγοί ήταν σε θέση να αναγνωρίσουν το μαθηματικό περιεχόμενο σε ένα μεγάλο μέρος και των δύο βιβλίων. Αυτό θεωρείται σημαντικό δεδομένου ότι τα βιβλία δεν έχουν γραφτεί για τη διδασκαλία μαθηματικών εννοιών. Ωστόσο, ο εντοπισμός μαθηματικών διαδικασιών, π.χ. επίλυση προβλημάτων με την αξιοποίηση μαθηματικής γνώσης, στα εικονογραφημένα βιβλία ήταν εξαιρετικά σπάνιος στις απαντήσεις τους, ενώ για ένα μέρος των βιβλίων οι δάσκαλοι εντόπισαν πτυχές που δεν αντιστοιχούν στο μαθηματικό περιεχόμενο, δίνοντας, για παράδειγμα, απαντήσεις που σχετίζονται με την ιστορία του βιβλίου και απαντήσεις που σχετίζονται με τη διδασκαλία. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών περιλάμβαναν αναφορές σε μια ποικιλία εννοιών μαθηματικού περιεχομένου, υποδεικνύοντας ότι βλέπουν τα εικονογραφημένα βιβλία ως πηγή σκέψης και μάθησης σε ένα ευρύ φάσμα μαθηματικών θεμάτων. Τα γεωμετρικά σχήματα και οι χωρικές έννοιες ήταν πιο διαδεδομένα στο μαθηματικό περιεχόμενο που εντόπισαν οι εκπαιδευτικοί στα εικονογραφημένα βιβλία. Αυτό το αποτέλεσμα υποδηλώνει ότι οι εκπαιδευτικοί μπορούσαν να δουν τα συγκεκριμένα εικονογραφημένα βιβλία ως ένα διδακτικό εργαλείο που προσφέρει πρωτίστως ευκαιρίες για μάθηση στη γεωμετρία. Για το μέλλον, θα ήταν σημαντικό να γίνουν περαιτέρω μελέτες για να κατανοήσουμε καλύτερα πώς η ικανότητα αναγνώρισης των μαθηματικών από τους εκπαιδευτικούς στα εικονογραφημένα βιβλία μπορεί να συμβάλει στις αλληλεπιδράσεις εκπαιδευτικού-παιδιού κατά την ανάγνωση εικονογραφημένων βιβλίων, καθώς και στη μάθηση και ανάπτυξη των παιδιών στα μαθηματικά.

Λέξεις κλειδιά: προσχολική εκπαίδευση, μαθηματικά, εικονογραφημένα βιβλία, νηπιαγωγοί

Τα Εργαστήρια Δεξιότητων στο Νηπιαγωγείο ως εκπαιδευτική καινοτομία

Ευστρατία Σοφού

Επίκουρη Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη

Το διεθνές περιβάλλον των τελευταίων δεκαετιών περιγράφεται από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, την επικράτηση του νεοφιλελεύθερου παραδείγματος, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τις ταχύτατες κοινωνικές μεταβολές που συνοδεύουν τις μεγάλες μεταναστευτικές ροές και την περιβαλλοντική κρίση. Οι παραπάνω μεγάλες τομές διαμορφώνουν μεταβολές σε όλους τους τομείς της ζωής του ανθρώπου, μεταξύ άλλων του τρόπου παραγωγής και διάχυσης της γνώσης. Διεθνείς οργανισμοί όπως είναι ο ΟΟΣΑ, η Ουνέσκο και η Ευρωπαϊκή Ένωση απαντούν σε αυτές τις προκλήσεις προτείνοντας την απόκτηση ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Οι ικανότητες και δεξιότητες τοποθετούνται πλέον στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Η λογική της ανάπτυξης ικανοτήτων και δεξιοτήτων στην ελληνική εκπαίδευση είναι κεντρική στον δημόσιο λόγο των τελευταίων ετών και εκφράζεται μέσω των πολιτικών και πρακτικών που θεσμοθετούνται όπως είναι η θεσμοθέτηση των «Εργαστηρίων Δεξιότητων 21+» στην υποχρεωτική εκπαίδευση που εισήχθησαν από το σχολικό έτος 2020-21 αντικαθιστώντας την Ευέλικτη Ζώνη. Ο επίσημος λόγος, όπως αυτός αρθρώνεται μέσα από τις υπουργικές αποφάσεις και άλλα επίσημα κείμενα, υποστηρίζει πως το πρόγραμμα των Εργαστηρίων Δεξιότητων αποτελεί καινοτομία στην εκπαίδευση. Αντικείμενο της εργασίας είναι η διερεύνηση της εισαγωγής των Εργαστηρίων Δεξιότητων στην υποχρεωτική εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα στο Νηπιαγωγείο ως εκπαιδευτικής καινοτομίας. Ειδικότερα, η εργασία εξετάζει κριτικά τη διαδικασία εισαγωγής και εφαρμογής των Εργαστηρίων Δεξιότητων, τις ανάγκες που καλύπτουν και τις αλλαγές που προωθούνται όσον αφορά τις μορφές σχολικής γνώσης καθώς και την επίδραση του διεθνούς εκπαιδευτικού λόγου στη διαμόρφωσή τους. Στην έρευνα υιοθετείται μια ποιοτική μεθοδολογία η οποία εστιάζει στην κριτική ανάλυση θεσμικών κειμένων όσον αφορά την εισαγωγή των Εργαστηρίων Δεξιότητων, όπως είναι η αιτιολογική έκθεση στο Σχέδιο Νόμου «Αναβάθμιση του σχολείου και άλλες διατάξεις», το πλαίσιο προγράμματος σπουδών για τα Εργαστήρια Δεξιότητων, τις σχετικές υπουργικές αποφάσεις και το εκπαιδευτικό υλικό από την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή τους στην πράξη. Βασικός σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθεί εάν η εισαγωγή των Εργαστηρίων Δεξιότητων με βάση τα επίσημα κείμενα που την προσδιορίζουν αποτελεί μια εκπαιδευτική καινοτομία στην ελληνική εκπαίδευση και ειδικότερα στην προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Εργαστήρια Δεξιότητων, εκπαιδευτική καινοτομία, Πρόγραμμα Σπουδών, Νηπιαγωγείο

Πρακτικές Ασκήσεις σε Τμήματα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στον 21ο αιώνα

Παναγιώτης Ι. Σταμάτης
Καθηγητής, ΤΕΠΑΕΣ Πανεπιστημίου Αιγαίου

Μερόπη Ι. Νταβλαμάνου
Δασκάλα (ΜΔΕ)

Περίληψη

Οι απαιτήσεις της σύγχρονης καθημερινότητας αυξάνονται ολοένα και περισσότερο δημιουργώντας, μεταξύ πολλών άλλων, πιο επιτακτική την ανάγκη εκσυγχρονισμού των πρακτικών ασκήσεων που παρακολουθούν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές των «Παιδαγωγικών Τμημάτων Προσχολικής Αγωγής». Καθώς το πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου εμπλουτίζεται ολοένα και περισσότερο με νέες δεξιότητες και γνωστικά αντικείμενα, οι εκπαιδευτικοί καλούνται διαρκώς να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες οι οποίες θα συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη των νέων δεξιοτήτων. Συνεπώς, το πρόγραμμα σπουδών οφείλει να εκσυγχρονιστεί, να εμπλουτιστεί και να επικαιροποιηθεί γενικότερα, προκειμένου να καλυφθούν οι σύγχρονες, γνωστικές του περιοχές, όχι τόσο σε θεωρητικό αλλά σε πρακτικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, τα αρμόδια Παιδαγωγικά Τμήματα οφείλουν να επανεξετάσουν το περιεχόμενο των σπουδών τους, δίνοντας έμφαση στο αντικείμενο των πρακτικών ασκήσεων, εγκαταλείποντας, σε όσα σημεία είναι απαραίτητο το πρόγραμμα πρακτικών ασκήσεων που είχαν καταρτίσει και εφαρμόσει επί σειρά ετών ενδεχομένως, ακόμη και αν το πρόγραμμα αυτό θεωρείται επαρκώς δοκιμασμένο και επιτυχές. Στη βάση του συγκεκριμένου σκεπτικού, η παρούσα εισήγηση έρχεται να προτείνει αλλαγές βελτιωτικού χαρακτήρα, οι οποίες αποσκοπούν στην ενσωμάτωση νέων γνωστικών αντικειμένων, δεξιοτήτων ή κατευθύνσεων στο νηπιαγωγείο που σχετίζονται με τις καινοτόμες δράσεις ή την καλλιέργεια των νέων δεξιοτήτων, όπως έχουν εισαχθεί σχετικά πρόσφατα στο αναλυτικό πρόγραμμα των ελληνικών νηπιαγωγείων. Απώτερο στόχο της παρούσας εισήγησης αποτελεί η ενθάρρυνση των εμπλεκόμενων στην κατάρτιση προγραμμάτων πρακτικών ασκήσεων στα «Τμήματα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής» προκειμένου να εισάγουν με ευελιξία, νέα αντικείμενα στο πεδίο των πρακτικών ασκήσεων, ενόψει της ετήσιας αναθεώρησης και επικαιροποίησης των οδηγών προπτυχιακών τους σπουδών, ως οιωνοί συμβολή τους στον εκσυγχρονισμό-εμπλουτισμό της εκπαίδευσης των Νηπιαγωγών του 21^{ου} αιώνα.

Το υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι στους χώρους της προσχολικής αγωγής: εμπόδια και αντιλήψεις

Ζήσης Ψυρρόπουλος

Καθηγητής Φυσικής Αγωγής, Μεταπτυχιακό ΤΕΦΑΑ ΑΠΘ

Περίληψη

Θεωρητικό πλαίσιο: Το υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι παρέχει οφέλη για την υγεία και την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, όπως και δεξιότητες αξιολόγησης κινδύνου, ευεξία και προαγωγή κοινωνικών ικανοτήτων και ανθεκτικότητας αλλά και κοινωνικές δεξιότητες (Harper & Obee, 2021). Το επικίνδυνο παιχνίδι ορίζεται ως μία συναρπαστική και προκλητική μορφή παιχνιδιού που εμπεριέχει την πιθανότητα σωματικού τραυματισμού αλλά έχει συνδεθεί με αναπτυξιακά οφέλη για τα παιδιά στην πρώιμη παιδική ηλικία (Obee et al., 2021). Η σύγχρονη δυτική κοινωνία είναι ιδιαίτερα επιφυλακτική με το υπαίθριο παιχνίδι των παιδιών και τα περισσότερα παιδιά προστατεύονται από κινδύνους που αντιμετώπιζαν πιο αποτελεσματικά οι προηγούμενες γενιές. Στα δυτικά πλαίσια, οι ευκαιρίες των παιδιών για ριψοκίνδυνο παιχνίδι μειώνονται. Κοινωνικοί παράγοντες όπως οι στάσεις και πεποιθήσεις των επαγγελματιών και των γονέων έχουν βρεθεί ότι επηρεάζουν τις ευκαιρίες των παιδιών να συμμετέχουν σε επικίνδυνο παιχνίδι. Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τα εμπόδια που αναφέρονται στη βιβλιογραφία για το υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι μέσα από τις απόψεις γονιών και παιδαγωγών. Μεθοδολογία: Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης με λέξεις κλειδιά στις βάσεις δεδομένων Scopus, Google Scholar και Web of Sciences. Συμπεράσματα: Τα ευρήματα πολλών παρεμβατικών κυρίως ερευνών, έδειξαν ότι το υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι βελτίωσε τη σωματική δραστηριότητα και τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών προσχολικής ηλικίας και ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση και τη δημιουργικότητά τους, σύμφωνα με τις απόψεις των παιδαγωγών (Brussoni et al., 2017). Σε άλλη μελέτη (McFarland & Laird, 2018) οι γονείς συμφωνούν με τους παιδαγωγούς ότι το υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι είναι ωφέλιμο για τα παιδιά τους αλλά για λόγους ασφάλειας είναι επιφυλακτικοί. Ωστόσο υπάρχουν και πολιτισμικές διαφορές στην αντίληψη για το επικίνδυνο παιχνίδι που πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη. Οι βόρειες χώρες που έχουν πιο ανεπτυγμένα δίκτυα σχολείων του δάσους είναι πιο θετικά κείμενες στο επικίνδυνο παιχνίδι απ' ό,τι οι μεσογειακές χώρες (Sandseter et al., 2020). Παρεμβατικά προγράμματα στους χώρους κυρίως της προσχολικής αγωγής μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις απόψεις γονέων και παιδαγωγών για τα οφέλη του επικίνδυνου παιχνιδιού.

Λέξεις κλειδιά: υπαίθριο επικίνδυνο παιχνίδι, προσχολική ηλικία, γονείς, παιδαγωγοί, οφέλη

Από την Βρεφοκομία στην Νηπιακή Αγωγή: μια Συγκριτική Μελέτη Εφαρμογής Αρχών Αναπτυξιακής Ψυχολογίας και ο Ρόλος της Οικογένειας Σήμερα

Αντιγόνη Λυμπέρη

Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Κοινωνιολόγος - Εκπαιδευτικός Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης ΥΠΑΙΘ, Εκπαιδύτρια Ενηλίκων, MSc Public Health, Πρότυπα και Συμπεριφορές Υγείας, ΕΣΔΥ, antigoteach@gmail.com

Δρ. Δημήτριος Κοτσιφάκος

Διευθυντής 1^{ου} Εργαστηριακού Κέντρου Αγίου Δημητρίου, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Απόφοιτος προγράμματος Ειδίκευσης στην Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό (Post-Doc, PhD, MSc), Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστημίου Πειραιώς, dimkots@sch.gr

Περίληψη

Η βρεφοκομία είναι ο τομέας της υγειονομικής περίθαλψης που επικεντρώνεται στη φροντίδα και την υποστήριξη των βρεφών και των πολύ μικρών παιδιών, καθώς περιλαμβάνει μια σειρά από υπηρεσίες που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της υγείας, της ασφάλειας και της σωστής ανάπτυξης των παιδιών από τη γέννησή τους έως περίπου την ηλικία των τριών ετών. Από την άλλη μεριά η νηπιακή αγωγή αναφέρεται στην εκπαίδευση και φροντίδα των παιδιών από την ηλικία των τριών έως πέντε ετών, πριν την έναρξη της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Η νηπιακή αγωγή περιλαμβάνει τόσο την παροχή γνώσεων όσο και την καλλιέργεια κοινωνικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων. Τόσο η βρεφοκομία, όσο και η νηπιακή αγωγή παρέχεται σε διάφορες μορφές, όπως οι παιδικοί σταθμοί, τα νηπιαγωγεία, τα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης, και οι δομές ημερήσιας φροντίδας. Σε κάθε περίπτωση, η ποιότητα αυτών των παροχών παίζει καθοριστικό ρόλο στην ολιστική ανάπτυξη του παιδιού και την προετοιμασία του για την επόμενη φάση της εκπαιδευτικής του πορείας. Στην παρούσα εισήγηση με τον τίτλο «Από την Βρεφοκομία στην Νηπιακή Αγωγή», η οποία εντάσσεται τόσο στον άξονα Β5 (Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση: Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας), όσο και στον άξονα Α4 (Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση), επιχειρούμε μια συγκριτική μελέτη συγκριτικής παιδαγωγικής για την επικαιροποίηση των εφαρμογών της Αναπτυξιακής Ψυχολογίας και του ρόλου της οικογένειας. Στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα των Ανθρωπιστικών Σπουδών στην βρεφική και την νηπιακή ηλικία έχει αναδειχθεί εδώ και πολλά χρόνια, ότι η φτώχη και αναποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των μελών της οικογένειας οδηγεί σε ποικίλα προβλήματα, όπως ενδο-οικογενειακές συγκρούσεις, αναποτελεσματική επίλυση προβλημάτων, έλλειψη οικειότητας, ασθενή συναισθηματικό δεσμό και προβλήματα συμπεριφοράς, ειδικά σε βρεφικές και νηπιακές ηλικίες. Η συνεργασία και η υποστήριξη των επικοινωνιακών διαύλων μέσα στην οικογένεια γίνεται αποτελεσματικότερη με την άσκηση της ενσυναίσθησης και την εφαρμογή συγκεκριμένων δεξιοτήτων ενεργητικής ακρόασης από τους γονείς, τόσο στη σχέση τους με το παιδί τους, όσο και γενικότερα στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, και την σχέση τους με τις προσχολικές δομές.

Λέξεις κλειδιά: Βρεφοκομία, Νηπιακή Αγωγή, Αναπτυξιακή Ψυχολογία, Εκπαιδευτικοί Θεσμοί και Οικογενειακοί Δεσμοί

A5. Σχολική Παιδαγωγική

Παιδικότητα και σχολική θρησκευτική εκπαίδευση: Ερμηνευτικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές προοπτικές

Ευάγγελος Πεπές

Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού,
Θεολογική Σχολή Α.Π.Θ.

Περίληψη

Παιδική ηλικία και παιδικότητα είναι δύο σαφώς διακριτές έννοιες που προσδιορίζουν αντιλήψεις, ιδέες, πολιτικές και στρατηγικές για το παιδί, τη φύση του, την ανάπτυξη και την εκπαίδευσή του. Η παιδική ηλικία και τα χαρακτηριστικά της αποτελούν πεδίο έρευνας σχεδόν όλων των κοινωνικών επιστημών από τον 18^ο αιώνα και εξής. Η ποικιλία των ερμηνευτικών προσεγγίσεων των παραπάνω εννοιών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως κοινός τόπος στη μελέτη και την έρευνα της παιδικής ηλικίας και των χαρακτηριστικών της. Μία σειρά από ερωτήματα που αφορούν στη σχολική θρησκευτική εκπαίδευση των παιδιών περιστρέφονται γύρω από τις έννοιες της *παιδικής ηλικίας* και της *παιδικότητας* δημιουργώντας μία σύνθετη εξίσωση με σταθερές και μεταβλητές. Ποια από τις δύο έννοιες μπορεί να λογίζεται ως σταθερά και ποια ως μεταβλητή σε μία μαθηματική εξίσωση; Ποιοι είναι οι παράγοντες οι οποίοι επιδρούν προς την κατεύθυνση της διαφοροποιημένης εννοιολόγησης των παραπάνω εννοιών σε κάθε ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο; Πώς και πόσο αποτελεσματικά διαχειρίζεται το σύγχρονο σχολείο την παιδική ηλικία στο πλαίσιο της σχολικής θρησκευτικής εκπαίδευσης; Στην παρούσα μελέτη οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα, όπως προκύπτουν από την εξέλιξη της έρευνας και της μελέτης της παιδικής ηλικίας και των χαρακτηριστικών της σε βάθος χρόνου και στο πλαίσιο των επιμέρους πεδίων έρευνας των ανθρωπιστικών επιστημών εξετάζονται παράλληλα και υπό το πρίσμα των βασικών πτυχών της ορθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας προς την κατεύθυνση του εμπλουτισμού των παιδαγωγικών προσανατολισμών της σχολικής θρησκευτικής εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: Παιδί, παιδική ηλικία, παιδικότητα, σχολική θρησκευτική εκπαίδευση

Μια φορά κι έναν καιρό... ένα οδοιπορικό για τη δημιουργικότητα

Θωμάς Μπαμπάλης
Καθηγητής

Κωνσταντίνα Τσώλη
Αν. Καθηγήτρια

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η προσέγγιση της έννοιας και του περιεχομένου της δημιουργικότητας μέσα από την εξιστόρηση ενός οδοιπορικού, μιας ιστορίας βγαλμένης σαν από παραμύθι. Στο πλαίσιο αυτό, περιγράφονται οι κοινωνικές συνθήκες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και την ενεργοποίηση του ερευνητικού ενδιαφέροντος για αυτήν, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη των διαστάσεων που την συνθέτουν. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο θεωρητικό πρότυπο του αμερικανού ψυχολόγου J. Guilford, το οποίο αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1950 με σκοπό να αποδείξει την ανεξαρτησία της δημιουργικής σκέψης από τη συμβατική νοημοσύνη των τεστ ευφυΐας. Η αμερικανική πρόκληση οδήγησε πολλούς γνωστούς επιστήμονες και ερευνητές να αναζητήσουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία των δημιουργικών ατόμων, με αποτέλεσμα να διατυπωθούν πέντε τύποι ανθρώπων προσωπικοτήτων με βάση τη δημιουργικότητα, η οποία συχνά βιώνεται ως «όμορφη αρρώστια». Μέσα από το οδοιπορικό γίνεται, επίσης, περιγραφή του δημιουργικού σχεδιασμού και των σταδίων της δημιουργικής διαδικασίας, τα οποία καταλήγουν στο δημιουργικό προϊόν, όπου η ομάδα-ψυχή αποδεικνύει την αξία της ομαδικής εργασίας. Είναι γεγονός ότι, εκτός από τη φύση, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει και το περιβάλλον στην ανάδειξη/ανάπτυξη της δημιουργικότητας του ατόμου. Έτσι, αφενός περιγράφονται κάποια οικογενειακά χαρακτηριστικά που «μεταβιβάζονται» από τους γονείς στα παιδιά αφετέρου εξετάζονται τα χαρακτηριστικά των δημιουργικών μαθητών, η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι τους και η σχέση ανάμεσα στη δημιουργικότητα και τη σχολική επίδοση. Επιπλέον, το οδοιπορικό εστιάζεται στην υπάρχουσα κατάσταση όσον αφορά τον ρόλο της δημιουργικότητας στην εκπαίδευση αφήνοντας να αναδυθεί το περιεχόμενο της ιδανικής μελλοντικής εκπαίδευσης, όπως την έχουν εμπνευστεί ειδικοί επιστήμονες στον χώρο και προσφέροντας παραδείγματα τεχνικών δημιουργικής παραγωγής ιδεών στη σχολική τάξη. Όλα τα παραπάνω, παρουσιάζονται μέσα από αναλογίες, μεταφορές, εικόνες, παρομοιώσεις, καινούριους συνδυασμούς, συμβολικές αντιστοιχίες της εμπειρίας και παιχνίδια άσκησης της φαντασίας εν είδει παραμυθιού.

Λέξεις κλειδιά: Δημιουργικότητα, δημιουργικός κύκλος, ομάδα-ψυχή, οικογένεια, σχολείο

Η εμφάνιση του φαινομένου της Επαγγελματικής Εξουθένωσης στους εκπαιδευτικούς της Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης

Ανθή- Αικατερίνη Γεωργίου
Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Κωνσταντίνα Τσώλη
Αν. Καθηγήτρια ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ

Θωμάς Μπαμπάλης
Καθηγητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ

Νικόλαος Αλεξόπουλος
Επίκουρος Καθηγητής, ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ

Περίληψη

Το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης κάνει συχνά την εμφάνισή του στον τομέα των ανθρωπιστικών επαγγελμάτων, συνεπώς και στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Ο ρόλος του ενέχει έναν ποικιλόμορφο χαρακτήρα, λόγω των διάφορων κοινωνικών, οικονομικών και πολυπολιτισμικών παραγόντων, που συνεχώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται στη σύγχρονη κοινωνία. Συνεπώς, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν μια αρκετά απαιτητική επαγγελματική πραγματικότητα, όπου κυριαρχούν διάφορες καταστάσεις και στις οποίες καλούνται να προσαρμοστούν, γεγονός που δημιουργεί ένα στρεσογόνο επαγγελματικό περιβάλλον και δυσκολίες. Ειδικότερα, όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης οφείλουν να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και ικανότητες, για να μπορούν να ανταπεξέρχονται στη διαφορετικότητα που χαρακτηρίζει τον μαθητικό πληθυσμό. Αυτό απαιτεί εκπαίδευση, ανάπτυξη πολύπλευρων ικανοτήτων και καλή συνεργασία μεταξύ ειδικοτήτων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βέλτιστη αντιμετώπιση διάφορων καταστάσεων. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης, συμβάλλουν στην ένταξη των παιδιών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες στο γενικό σχολείο, επιδιώκοντας τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου, συμπεριληπτικού σχολείου. Ο ρόλος του είναι εξίσου σημαντικός, καθώς εκτός των άλλων απαιτεί την παροχή ισότιμων ευκαιριών στην εκπαίδευση μέσω της ένταξης. Τα παραπάνω καθιστούν τον ρόλο των εκπαιδευτικών ποικιλόμορφο και απαιτητικό. Η μακροχρόνια έκθεση σε μια στρεσογόνα επαγγελματική συνθήκη μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο άτομο και να αυξήσει τον κίνδυνο εμφάνισης επαγγελματικής εξουθένωσης. Διάφορες μελέτες που έχουν διενεργηθεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό σχετικά με την Επαγγελματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών (γενικής και ειδικής εκπαίδευσης), έχουν παρουσιάσει αντιφατικά αποτελέσματα. Επιπλέον, οι έρευνες και τα δεδομένα για τους εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής και τους εκπαιδευτικούς Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης είναι περιορισμένα. Στο πλαίσιο αυτό, διεξήχθη η παρούσα έρευνα με σκοπό να εξετάσει την επαγγελματική εξουθένωση, ειδικά των εκπαιδευτικών Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης. Επιμέρους στόχοι ήταν να διερευνηθούν οι στάσεις και τα συναισθήματά τους προς την

εργασία τους, καθώς και να μελετηθεί η πιθανή σχέση της επαγγελματικής εξουθένωσης με τα δημογραφικά τους στοιχεία. Η παρούσα έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 287 εκπαιδευτικοί της Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης από τον νομό Αττικής, πραγματοποιήθηκε το σχολικό έτος 2022-2023. Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί είχαν αποφοιτήσει είτε από το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης είτε από το Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής. Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή ποσοτικών δεδομένων ήταν το ερωτηματολόγιο Επαγγελματικής Εξουθένωσης της Maslach (MBI)- Maslach & Jackson (1987), το οποίο μεταφράστηκε και προσαρμόστηκε στα ελληνικά από τον Kokkinos το 2006. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το δείγμα των εκπαιδευτικών της Παράλληλης Στήριξης- Συνεκπαίδευσης εμφάνισε μέτρια προς χαμηλά επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης. Αυτό το αποτέλεσμα επιβεβαίωσε μελέτες που είχαν διεξαχθεί στην Ελλάδα και διέψευσε μελέτες του εξωτερικού που αναδείκνυαν κυρίως υψηλά επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης.

Λέξεις κλειδιά: εκπαιδευτικοί, παράλληλη στήριξη- συνεκπαίδευση, επαγγελματική εξουθένωση, συναισθηματική εξάντληση, αποπροσωποποίηση, προσωπικά επιτεύγματα

Ο «φόβος να μην μείνεις εκτός από όσα συμβαίνουν γύρω σου» και συμπτώματα κατάθλιψης στους εφήβους

Νικολέττα Δρακούλη
Σχολική Ψυχολόγος

Παναγιώτης Σταυρινίδης
Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Η μελέτη αφορά την συσχέτιση του φόβου να «μην μείνεις εκτός από όσα συμβαίνουν γύρω σου» [*Fear of Missing Out (FoMO)*] και των συμπτωμάτων κατάθλιψης, ιδιαίτερα στην περίπτωση των εφήβων. Ειδική αναφορά γίνεται στην εμφάνιση και ραγδαία διάδοση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (*social media*), που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ψυχολογία των εφήβων, αλλά και την περίπτωση του FoMO. Καθώς πρόκειται για ένα φαινόμενο που κάνει ολοένα και πιο αισθητή την παρουσία του, κρίνεται σκόπιμο να μελετηθεί σε συνάρτηση με τις μικρότερες ηλικιακές ομάδες, που είναι αναμφίβολα εκείνες που είναι πιο εύκολο να επηρεαστούν από τις συνθήκες υπερπληροφόρησης και την προσπάθεια να συμβαδίσουν με τους υπόλοιπους. Η ανάγκη για συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες με άλλους ανθρώπους είναι έμφυτη στο ανθρώπινο είδος και ενώ η περιέργεια για τις ασχολίες των υπολοίπων και η επακόλουθη σύγκριση με τις προσωπικές ασχολίες ενός υποκειμένου είναι ως ένα σημείο θεμιτή, οι αναρίθμητες επιλογές διασύνδεσης με άλλους ανθρώπους που συνεπάγεται η χρήση των *social media* στην σημερινή εποχή έχει εντείνει κατά πολύ αυτή την ανάγκη (Fuster, Chamarro, & Oberst, 2017). Στην εν λόγω έρευνα, το δείγμα αποτέλεσαν 178 μαθητές, οι οποίοι συμπλήρωσαν σχετικό ερωτηματολόγιο

Google Forms. Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση της επίδρασης του FoMO στα καταθλιπτικά συμπτώματα στους εφήβους και ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να ανατραπούν τα πιθανά δυσμενή αποτελέσματα. Η ερευνητική υπόθεση υποστηρίζει ότι υπάρχει σύνδεση του FoMO, αλλά και της εκτεταμένης χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με τα συμπτώματα κατάθλιψης στους εφήβους. Μέσα από τη στατιστική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε, προκύπτει πως οι μαθητές γυμνασίου και ιδιαίτερα της Γ' Τάξης παρουσίασαν μεγαλύτερες μέσες βαθμολογίες φόβου και κατάθλιψης. Επιπλέον, διαπιστώθηκε μέτριου βαθμού θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ φόβου και κατάθλιψης. Τέλος, από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε πως ο φόβος συσχετίζεται θετικά και έντονα με την ανάγκη ενημέρωσης προς και από τους φίλους τους, ενώ ταυτόχρονα διαπιστώθηκε ότι η κατάθλιψη συσχετίζεται θετικά και μέτρια με την ανάγκη για ενημέρωση προς αλλά και από τους φίλους τους. Τα παραπάνω ερμηνεύονται πρωτίστως από την αντίστοιχη βιβλιογραφία που παρατίθεται, ενώ παράλληλα παρουσιάζονται τόσο οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας καθώς και οι μελλοντικές προεκτάσεις.

Λέξεις κλειδιά: FoMO, φόβος, κατάθλιψη, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έφηβοι

Σχολικός Εκφοβισμός & Θυματοποίηση: Οι παράμετροι της δημοφιλίας και της αποδοχής από τους συνομηλίκους

Ιωάννης Κατσέλης
Εκπαιδευτικός ΠΕ 70

Στέλιος Γεωργίου
Καθηγητής

Θωμάς Μπαμπάλης
Καθηγητής

Κωνσταντίνα Τσώλη
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός και η θυματοποίηση αποτελούν έννοιες στενά συνυφασμένες με τη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα, καθώς οι έρευνες επιβεβαιώνουν πως ένας μεγάλος αριθμός μαθητών εμπλέκονται σε περιστατικά σχολικής βίας. Οι παράγοντες που πυροδοτούν το συγκεκριμένο φαινόμενο είναι ποικίλοι και οι συνέπειες βαρύτερες τόσο για τα θύματα όσο και τους θύτες. Η έκταση του φαινομένου καθιστά αναγκαία την έγκαιρη και αποτελεσματική δράση και παρέμβαση της εκπαιδευτικής κοινότητας καθώς και τη λήψη προληπτικών μέτρων. Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η εξέταση εμπειριών εκφοβισμού και θυματοποίησης σε μαθητές της Ε' και Στ' Τάξης του Δημοτικού σε σχολεία των προαστίων της Αθήνας. Οι εμπειρίες του εκφοβισμού συσχετίστηκαν με

το φύλο, τη δημοφιλία και την αποδοχή από τους συνομηλίκους. Στην έρευνα συμμετείχαν 127 μαθητές της Ε' και της ΣΤ' Τάξης Δημοτικού (μαθητές από την Ε' Τάξη και ΣΤ' τάξη). Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, έγινε χρήση του ερωτηματολογίου Revised Bullying and Victimization Questionnaire BVQ-R του Olweus (1996), όπως το έχουν τροποποιήσει, μεταφράσει και σταθμίσει στα ελληνικά και κυπριακά δεδομένα οι Γεωργίου και Σταυρινίδης (2008). Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας έδειξε ότι ο βαθμός συμμετοχής των αγοριών σε περιστατικά εκφοβισμού ως θύτες διαφέρει σε σχέση με αυτόν των κοριτσιών, με τον μέσο όρο των αγοριών να είναι υψηλότερος. Επιπλέον, φαίνεται ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του βαθμού θυματοποίησης του δείγματος με τον αριθμό φίλων που δηλώνουν ότι έχουν. Συνεπώς, δεχόμαστε ότι όσους περισσότερους φίλους έχουν τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια, τόσο λιγότερος θα είναι ο βαθμός της θυματοποίησης. Τέλος, απορρίπτεται η ερευνητική υπόθεση σχετικά με την αρνητική συσχέτιση μεταξύ του βαθμού συμμετοχής σε περιστατικά εκφοβισμού ως θύτες και της αποδοχής από τους συμμαθητές, καθώς ο σχολικός εκφοβισμός φαίνεται να είναι παράγοντας ενίσχυσης της δημοφιλίας.

Λέξεις κλειδιά: Εκφοβισμός, Θυματοποίηση, Φύλο, Αποδοχή από συνομηλίκους, Δημοφιλία

Α6. Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση

Αντιλήψεις και συναισθήματα μελλοντικών εκπαιδευτικών σχετικά με την αξιολόγηση μέσω της δημιουργίας ιχνογραφήματος

Ελισάβετ Λαζαράκου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.

Περίληψη

Εμπειρικά δεδομένα δείχνουν ότι οι φοιτήτριες/τές εισέρχονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση έχοντας διαμορφώσει συγκεκριμένες αντιλήψεις και συναισθήματα σχετικά με την αξιολόγηση τα οποία δεν φαίνεται να μετασχηματίζουν σημαντικά κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων και των συναισθημάτων σχετικά με την αξιολόγηση φοιτητριών/τών που παρακολουθούν πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών τα οποία τους προετοιμάζουν για να ασκήσουν το έργο του εκπαιδευτικού. Φοιτήτριες/τές δύο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κλήθηκαν να δημιουργήσουν ένα ιχνογράφημα στο οποίο απεικόνισαν την αξιολόγηση, όπως την βίωσαν στα σχολικά και φοιτητικά τους χρόνια και να γράψουν κατόπιν ένα κείμενο αναστοχασμού σχετικά με τα στοιχεία που ενέταξαν στο ιχνογράφημα αυτό. Η ερευνητική μεθοδολογία ήταν διπλή. Σε πρώτο επίπεδο, τα ιχνογραφήματα και τα κείμενα αναστοχασμού μελετήθηκαν με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου προκειμένου να εντοπιστούν τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα αντιλήψεων και συναισθημάτων

των φοιτητριών/τών. Τα ευρήματα του επιπέδου αυτού παραπέμπουν στο δασκαλοκεντρικό στυλ διδασκαλίας και αξιολόγησης με τη μορφή της εξέτασης, του ελέγχου και της βαθμολόγησης. Έδειξαν επίσης τον παθητικό ρόλο της/του μαθήτριας/τή στην εκπαιδευτική διαδικασία, την αποσύνδεση της αξιολόγησης από τη μάθηση και την έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας και διαμορφωτικής ανατροφοδότησης ανάμεσα στην/στον μαθήτρια/τή και την/τον εκπαιδευτικό. Σε δεύτερο επίπεδο, τα ιχνογραφήματα και τα κείμενα αναστοχασμού μελετήθηκαν με βάση τον τροχό των συναισθημάτων του R. Plutchik (1980) ως προς το είδος των συναισθημάτων που εμπεριέχουν. Η μελέτη έδειξε ένα ευρύ φάσμα αρνητικών κυρίως συναισθημάτων σχετικά με την αξιολόγηση. Η διπλή ερευνητική προσέγγιση ανέδειξε πτυχές της συναισθηματικής και της γνωστικής εμπειρίας των φοιτητριών/τών σχετικά με την αξιολόγηση συμπεριλαμβανομένων των λανθανουσών και «δύσκολων» βιωμάτων και παραδοχών. Τα ευρήματα της μελέτης αποκτούν ιδιαίτερη σημασία καθώς συνιστούν μέρος του γραμματισμού των μελλοντικών εκπαιδευτικών στην αξιολόγηση. Οι αντιλήψεις και τα συναισθήματα που φέρουν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί επηρεάζουν την προσωπική πρόσληψη που αναπτύσσουν σχετικά με την αξιολόγηση, συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους ως αξιολογητών και ασκούν επίδραση στις αποφάσεις που θα λάβουν και στις πρακτικές που θα αναπτύξουν κατά την άσκηση του εκπαιδευτικού τους έργου.

Λέξεις κλειδιά: αξιολόγηση, αντιλήψεις, συναισθήματα, γραμματισμός στην αξιολόγηση, ιχνογράφημα

Η αυθεντική αξιολόγηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: μία επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας

Αγορίτσα Μακρή

Μέλος ΣΕΠ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Περίληψη

Ο θεματικός άξονας στον οποίο εμπίπτει η παρούσα ανακοίνωση είναι η αξιολόγηση στην εκπαίδευση. Στη σημερινή εποχή η εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της βρίσκεται αντιμέτωπη με έναν συνεχή μετασχηματισμό επιδιώκοντας να εναρμονιστεί με τις απαιτήσεις της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας και την ανάγκη για αποτελεσματικότητα και βελτίωση της ποιότητας των γνώσεων που προσφέρει στους εκπαιδευόμενους. Ένας από τους πρωταρχικούς σκοπούς της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι να εφοδιάσει τους αποφοίτους της με πρωταρχικής σημασίας δεξιότητες, ώστε να είναι επιτυχημένοι επαγγελματίες στο "στίβο" της αγοράς εργασίας στο μέλλον. Για την επιδίωξη του παραπάνω στόχου, η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στην αναγκαιότητα για την εισαγωγή και εφαρμογή αυθεντικών μεθόδων αξιολόγησης των διαδικασιών μάθησης και της προόδου των φοιτητών/τριών. Αυτές οι εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης περιλαμβάνουν την εκπόνηση εργασιών και δραστηριοτήτων για την αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων των εκπαιδευομένων με τρόπο που να

αντικατοπτρίζουν ή να αναπαράγουν καταστάσεις του πραγματικού κόσμου, στις οποίες αυτές οι δεξιότητες αναμένεται να αξιοποιηθούν. Οι πρωταρχικοί στόχοι της συγκεκριμένης μελέτης είναι να διερευνηθούν οι βέλτιστες πρακτικές και οι μέθοδοι αυθεντικής αξιολόγησης που αξιοποιούνται από τους διδάσκοντες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση για τον έλεγχο της προόδου των εκπαιδευομένων. Καθώς το επιστημονικό πεδίο της αυθεντικής αξιολόγησης βρίσκεται σε διαρκή ωρίμανση, η παρούσα μελέτη κρίνεται βαρύνουσα σημασίας και επιχειρεί τη συστηματική διερεύνηση της υπάρχουσας σύγχρονης βιβλιογραφίας που σχετίζεται με αυτόν τον τομέα με έμφαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η μεθοδολογία της εργασίας εδράζεται στην ενδεδειγμένη μελέτη ως επί τω πλείστον των ξενόγλωσσων βιβλιογραφικών πηγών της τελευταίας δεκαετίας. Αναπτύχθηκε ένα πρωτόκολλο βιβλιογραφικής επισκόπησης και ορίστηκαν εξαρχής πολλαπλά κριτήρια συμπεριληψής και αποκλεισμού και εν συνεχεία μελετήθηκαν και αναλύθηκαν επιστημονικές μελέτες και άρθρα που σχετίζονται με την αξιοποίηση μίας πληθώρας αυθεντικών μορφών αξιολόγησης στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Για την ανάλυση των δεδομένων των δευτερογενών πηγών αξιοποιήθηκε η θεματική ανάλυση. Τα ευρήματα αναδεικνύουν ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για την αξιοποίηση διαφόρων μορφών αυθεντικής παιδαγωγικής αξιολόγησης διαμορφωτικού χαρακτήρα της προόδου των φοιτητών/τριών και της εκπαιδευτικής διαδικασίας γενικότερα. Η αυθεντική αξιολόγηση ασκεί ευνοϊκή επίδραση στα μαθησιακά αποτελέσματα των εκπαιδευομένων, καθώς τους εμπλέκει άμεσα στη διαδικασία της αξιολόγησής τους και διευκολύνει στην απόκτηση σημαντικών δεξιοτήτων απασχολησιμότητας που απαιτούνται για την επιτυχία τους στον τομέα της εργασίας τον 21^ο αιώνα. Η σπουδαιότητα του παρόντος εγχειρήματος έγκειται στο ότι ευελπιστεί να δώσει περαιτέρω κατευθύνσεις για τη διεξαγωγή μετέπειτα ερευνητικών προσπαθειών, καθώς εμβαθύνει στις ζωτικές σημασίας πρακτικές παιδαγωγικές και πολιτικές επιπτώσεις, καθώς και σε συστάσεις, που προκύπτουν από τη θεματική ανάλυση.

Λέξεις κλειδιά: αυθεντική αξιολόγηση, διαμορφωτική αξιολόγηση, βιβλιογραφική επισκόπηση, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Προσεγγίζοντας το νομοθετικό πλαίσιο στην Αξιολόγηση

Δημήτριος Τονίδης
Εκπαιδευτικός ΠΕ60

Περίληψη

Το φλέγον θέμα της Αξιολόγησης στην Δημόσια εκπαίδευση αποτελεί αντικείμενο ποικίλων και αναρίθμητων συζητήσεων και διαβουλεύσεων εδώ και σχεδόν τέσσερις (4) δεκαετίες. Πληθώρα νόμων και διαταγμάτων έχουν ψηφιστεί για την Αξιολόγηση και τον τρόπο που θα υλοποιηθεί στο χώρο του Δημόσιου σχολείου. Η Αξιολόγηση ανατροφοδοτεί κάθε σύστημα προκειμένου να έχει ολοένα καλύτερες και μεγαλύτερες αποδόσεις τονώνοντας και ενισχύοντας το Σχολείο. Αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας πρέπει κατά γενική ομολογία ν' αποτελεί και η Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αποτελούν

το ζωτικό παράγοντα που τροφοδοτεί με οξυγόνο την επίτευξη της μάθησης. Θεματικός άξονας: Εκπαίδευση Α6. Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, σκοπός της έρευνας να εντοπιστούν οι στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τον θεσμό της Αξιολόγησης, επιπλέον να εντοπιστούν οι δυσκολίες υλοποίησης σε συνδυασμό με το να σχεδιαστούν τα απαραίτητα βήματα ώστε να διαφανεί με τι θα συνδέεται η Αξιολόγηση. Μεθοδολογία : Ποσοτική μέθοδος συλλογής δεδομένων με δείγμα 501 εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αξιοποιώντας το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο μέσω Google forms. Εξήχθησαν χρήσιμα συμπεράσματα όπως τα παρακάτω : Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί έχουν διαμορφώσει συνείδηση ότι η Αξιολόγηση αποτελεί μια απαραίτητη διαδικασία. Η έλλειψη ουσιαστικής συμμετοχής στην διαδικασία της Αξιολόγησης δημιουργεί μια ανυπαρξία κουλτούρας Αξιολόγησης. Ως φορείς Αξιολόγησης, έχοντας ρόλο αξιολογητή αναδεικνύονται ο Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου, ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας, αλλά και ο Σύλλογος Διδασκόντων. Η υπηρεσιακή συνέπεια, η υπευθυνότητα και η δημιουργία κλίματος συνεργασίας και εμπιστοσύνης οδηγεί σε θετικά αποτελέσματα. Απόρριψη σύνδεσης αξιολόγησης με μισθολογικά οφέλη και επαγγελματική εξέλιξη. Ο συνδυασμός όλων των μορφών Αξιολόγησης, συνθέτει τα θετικά στοιχεία κάθε μορφής και αμβλύνει τα αρνητικά. Ως τομείς αξιολόγησης θεωρούνται: η Διδακτική ικανότητα, η Διαμόρφωση μαθησιακού κλίματος και η Μεταδοτικότητα, προτάσσεται η διδασκαλία. Η ανατροφοδότηση πορεία βελτίωσης προς την ποιότητα του παρεχόμενου εκπαιδευτικού Έργου και εκπαίδευσης. Η μόρφωση και η κατάρτισή των εκπαιδευτικών παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην επιτυχημένη πραγματοποίηση της διδασκαλίας, στην πρό(σ)κληση και διατήρηση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών στην διαρκή αναζήτηση και στο αδιάκοπο ταξίδι της γνώσης και της μάθησης. Είναι αναγκαία συνθήκη να επιτυγχάνεται η συμμετοχή και η αλληλεπίδραση ικανών και άξιων εκπαιδευτικών στην διαδικασία της μάθησης προκειμένου να υπάρχει το βέλτιστο παιδαγωγικό αποτέλεσμα. Γονείς και μαθητές σε μεγάλο ποσοστό θεωρούνται «μη ικανοί» για ν' αξιολογηθούν.

Λέξεις κλειδιά: Αξιολόγηση, νομοθετικό πλαίσιο, εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτικό έργο

Το σχέδιο μαθήματος και η αξιολόγηση με την σύμπραξη της Τεχνητής Νοημοσύνης

Αρίστη Διαμάντη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Γαλλικής Γλώσσας

Περίληψη

Αυτό που θα ερευνήσουμε, είναι ο ρόλος της Τεχνητής Νοημοσύνης στην αξιολόγηση, καθώς και σε ποια άλλα στοιχεία της Εκπαίδευσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί από εμάς, ώστε να μας βοηθήσει. Σκοπός μας είναι να δείξουμε, πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την Τεχνητή Νοημοσύνη στην Εκπαίδευση. Τα συμπεράσματα στο τέλος της ομιλίας θα αφορούν το εάν και κατά πόσο τα παραδείγματα που θα αναφέρουμε και θα παρουσιάσουμε, μπορούν να βοηθήσουν εμάς τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές/-τριες μας στο έργο

μας. Η παρουσίαση των παραδειγμάτων του τι μπορεί να προσφέρει η Τεχνητή Νοημοσύνη τόσο στην Εκπαίδευση, όσο και σε εμάς τους εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/-τριες, αλλά και στα Σχολεία, θα μας αποδείξει, εάν το εργαλείο αυτό θα εξελιχθεί ως πολύ χρήσιμο για όλους. Η Τεχνητή Νοημοσύνη εισάγεται μέρα με την μέρα στην διαδικασία της μάθησης και της διδακτικής, επομένως γίνεται χρήσιμο εργαλείο για την εκπαίδευση. Στην ομιλία μας θα σταθούμε στον σχεδιασμό του μαθήματος καθώς και στην αντικειμενική αξιολόγηση των μαθητών, την οποία μας προσφέρει. Αυτό που θα τονίσουμε, είναι ότι δεν πρέπει ποτέ να στηριζόμαστε μόνον στην Τεχνητή Νοημοσύνη, αλλά ότι όλα πρέπει να γίνονται υπό την επίβλεψη, την καθοδήγηση και την δική μας συναίνεση. Θεωρούμε ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να έχει έναν σημαντικό ρόλο στον τομέα της εκπαίδευσης, διότι είναι δυνατόν να επηρεάσει αρνητικά ή θετικά τον τρόπο, που οι μαθητές/-τριες και εμείς οι εκπαιδευτικοί αλληλεπιδρούμε με τη γνώση και τη διαδικασία της μάθησης. Όσο για την αξιολόγηση θα τονίσουμε ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να αξιολογήσει τις απαντήσεις των μαθητών σε δραστηριότητες συμπλήρωσης, αντιστοίχισης, και άλλες παρέχοντας γρήγορα αποτελέσματα και ανατροφοδότηση. Μας δίνει λοιπόν λύση για αυτό που θα λέγαμε δραστηριότητες εύκολες στην διόρθωση, δηλαδή κλειστού τύπου, διότι οι δραστηριότητες ανοικτού τύπου όπως είναι η έκθεση δεν μπορούν να διορθωθούν σωστά χωρίς την δική μας παρέμβαση. Οι μαθητές συχνά συμμετέχουν σε διαδραστικές διαδικτυακές πλατφόρμες όπου μπορούν να συνεργαστούν με άλλους, να συζητήσουν και να μοιραστούν ιδέες μαζί τους (βιοσυνεργατική μάθηση). Φυσικά, οι δυνατότητες της Τεχνητής Νοημοσύνης στον τομέα της εκπαίδευσης και όχι μόνον είναι, θα λέγαμε ανεξάντλητες και συνεχώς εξελίσσονται. Η εισαγωγή της Τεχνητής Νοημοσύνης στο εκπαιδευτικό μας έργο προσφέρει νέες δυνατότητες για τη βελτίωση της διαδικασίας της μάθησης, καθώς και σημαντικές ευκαιρίες για βελτίωση της ποιότητας της μάθησης, κάνοντας την πιο ευέλικτη, ομαδοσυνεργατική και εναλλακτική.

Λέξεις κλειδιά: Σχέδιο μαθήματος, Αξιολόγηση, Τεχνητή Νοημοσύνη

A7. Εκπαιδευτική Πολιτική και Ηγεσία

Εκπαιδευτικά στυλ ηγεσίας: ο παράγοντας των δημογραφικών δεδομένων και οι απόψεις εκπαιδευτικών και διευθυντών

Δημήτριος Γκόρος

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Υποψήφιος Διδάκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων dimgkoros@gmail.com

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
marisak@uoi.gr

Περίληψη

Η οικεία εισήγηση εντάσσεται στον θεματικό άξονα A7: Εκπαιδευτική πολιτική και Ηγεσία. Η εκπαιδευτική ηγεσία και τα ηγετικά στυλ που έχουν αναδειχθεί κατά καιρούς αποτελούν πεδίο έντονης ερευνητικής δραστηριότητας καθώς επηρεάζουν τον τρόπο που κατευθύνεται ένας σχολικός οργανισμός και κατ' επέκταση την αποτελεσματικότητά του. Στα πλαίσια της οικείας μελέτης, θέσαμε ως θεωρητική βάση το Ολιστικό Μοντέλο Ηγεσίας των Pashiaridis & Brauckman και τα ηγετικά στυλ που αυτό ενσωματώνει. Σκοπός της είναι η διερεύνηση της επιρροής των δημογραφικών χαρακτηριστικών των εκπαιδευτικών του δείγματος στις αντιλήψεις τους σχετικά με το στυλ ηγεσίας των διευθυντών/ντριών των σχολείων τους και η σύγκριση των απόψεων των εκπαιδευτικών του δείγματος με τις απόψεις των ίδιων των διευθυντών/ντριών σχετικά με το συχνότερα υιοθετούμενο ηγετικό στυλ των τελευταίων. Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε ήταν αυτή της μεικτής προσέγγισης αξιοποιώντας ως εργαλείο συλλογής δεδομένων το ερωτηματολόγιο για τους εκπαιδευτικούς και την ημιδομημένη συνέντευξη για τους/τις διευθυντές/ντριες των σχολείων. Από την ανάλυση των δεδομένων συνάχθηκε το συμπέρασμα πως τα έτη προϋπηρεσίας των εκπαιδευτικών συσχετίζονται θετικά με τις αντιλήψεις τους αναφορικά με το στυλ ηγεσίας των διευθυντών/ντριών τους. Επιπλέον, καταλήξαμε πως οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το συχνότερα υιοθετούμενο ηγετικό στυλ των διευθυντών τους ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με αυτές των ίδιων των διευθυντών/ντριών, ισχυροποιώντας έτσι τα αποτελέσματα της έρευνάς μας.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαιδευτική Ηγεσία, Ηγετικά Στυλ, Ολιστικό Μοντέλο Ηγεσίας

Διαχείριση συγκρούσεων μεταξύ εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Ο ρόλος των διευθυντών/τριών

Θεόδωρος Θάνος

Καθηγητής Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ththanos@uoi.gr

Απόστολος Κασικάς

Μεταδιδάκτωρ Ερευνητής Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
apostolis.katsikas@gmail.com,

Περίληψη

Οι συγκρούσεις στο εκπαιδευτικό περιβάλλον αποτελούν ένα σύνθετο φαινόμενο που δυσχεραίνει την ομαλή λειτουργία των σχολικών μονάδων και επηρεάζει σημαντικά τη σχολική ζωή. Έχει διαπιστωθεί ότι οι συγκρούσεις μπορεί να προκληθούν από διάφορους παράγοντες και συχνά εκδηλώνονται μεταξύ των εκπαιδευτικών, προκαλώντας εντάσεις και αστάθεια στο σχολικό περιβάλλον. Οι διευθυντές/τριες των σχολείων, ως κεντρικοί οργανωτικοί ηγέτες και διαμεσολαβητές, διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση αυτών των συγκρούσεων. Η ικανότητά τους να αντιμετωπίσουν τις συγκρούσεις αποτελεσματικά θεωρείται καθοριστική για τη διατήρηση μιας θετικής και σταθερής σχολικής κουλτούρας, ενισχύοντας την εκπαιδευτική διαδικασία και την καλή λειτουργία των σχολικών μονάδων. Στην παρούσα μελέτη, η οποία είναι μέρος μιας ευρύτερης μελέτης, εξετάζονται οι απόψεις των διευθυντών/τριών αναφορικά με τον ρόλο τους στη διαχείριση συγκρούσεων μεταξύ εκπαιδευτικών. Ειδικότερα, εξετάζεται η συχνότητα με την οποία εκδηλώνονται οι συγκρούσεις μεταξύ των εκπαιδευτικών, οι αιτίες που οδηγούν στην εμφάνισή τους και οι πρακτικές που χρησιμοποιούν οι διευθυντές/τριες για την αντιμετώπισή τους. Δείγμα της έρευνας αποτελούν 364 διευθυντές/τριες Δημοτικών Σχολείων. Ως μέσο συλλογής των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, το οποίο περιλάμβανε ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, δεν εκδηλώνονται συχνά συγκρούσεις μεταξύ εκπαιδευτικών στα Δημοτικά Σχολεία, γεγονός που συμφωνεί με τα ευρήματα άλλων ερευνών. Οι κυριότερες αιτίες που οδηγούν στην εμφάνιση συγκρούσεων μεταξύ εκπαιδευτικών είναι η προσωπικότητα των εκπαιδευτικών, η έλλειψη συνεργασίας, ο ανταγωνισμός, η κατανομή τάξεων και η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων οι διευθυντές/τριες χρησιμοποιούν διάφορες πρακτικές. Αυτές που χρησιμοποιούν συχνότερα είναι η συζήτηση/προσέγγιση σε ατομικό επίπεδο, η μέθοδος του συμβιβασμού, η παρότρυνση στα εμπλεκόμενα μέρη να συζητήσουν για την επίλυση της σύγκρουσης, η επιδίωξη διαμόρφωσης κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των συγκρουόμενων μερών και η συζήτηση σε επίπεδο Συλλόγου Διδασκόντων. Μέσα από τις πρακτικές αυτές οι συγκρούσεις μεταξύ των εκπαιδευτικών επιλύονται σε πολύ μεγάλο βαθμό, σύμφωνα με τις απόψεις των διευθυντών/τριών του δείγματος. Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να συνεισφέρει στη βελτίωση των πολιτικών και πρακτικών που αφορούν την εκπαιδευτική διαχείριση, παρέχοντας εμπειριστατωμένα στοιχεία και προτάσεις για τη διαμόρφωση

ενός πιο συνεργατικού και λειτουργικού σχολικού περιβάλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: διευθυντές/τριες, διαχείριση συγκρούσεων, οργανωσιακή συμπεριφορά, Δημοτικό Σχολείο

Διερεύνηση της συσχέτισης της συναισθηματικής νοημοσύνης με το ηγετικό πρότυπο διευθυντών/ντριών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Νικόλαος Παναγόπουλος

Εκπαιδευτικός, Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Email: panagoroulosnick@yahoo.gr

Σοφία Αναστασίου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Email: anastasiou@uoi.gr

Περίληψη

Η συναισθηματική νοημοσύνη (ΣΝ) αποτελεί σημαντική παράμετρο της σχολικής ηγεσίας. Οι διευθυντές/ντριες με υψηλή ΣΝ είναι πιθανόν να επιδεικνύουν ενσυναίσθηση, κατανόηση και αποτελεσματική επικοινωνία. Οι διευθυντές/ντριες που κατανοούν και διαχειρίζονται τα συναισθήματα, μπορούν να διαχειριστούν τις ανθρώπινες σχέσεις στο χώρο εργασίας συμβάλλοντας στη δημιουργία θετικού κλίματος στον εκπαιδευτικό οργανισμό. Στην παρούσα έρευνα, διερευνήθηκε η σχέση μεταξύ της συναισθηματικής νοημοσύνης (ΣΝ) και του στυλ ηγεσίας σε διευθυντές/ντριες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αχαΐας. Η μέθοδος που επιλέχθηκε ήταν η ποσοτική και η Συναισθηματική Νοημοσύνη και το στυλ ηγεσίας εκτιμήθηκε με δομημένα ερωτηματολόγια. Το δείγμα αποτέλεσαν 61 διευθυντές διθεσίων και άνω δημοτικών σχολείων της Αχαΐας. Ο συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's alpha ήταν ικανοποιητικός με ελάχιστη τιμή 0.754. Μετά από διερευνητική ανάλυση παραγόντων (EFA) της ηγεσίας, επιλέχθηκαν παράγοντες που υποβλήθηκαν σε περαιτέρω ανάλυση συσχετίσεων, προκειμένου να διερευνηθεί η σχέση τους με τις διαστάσεις της ΣΝ. Η μετασχηματιστική ηγεσία αναλύθηκε στους παράγοντες: εσωτερικά κίνητρα, παρακίνηση, εξιδανικευμένη επιρροή και συμπεριφορά, ενεργοποίηση νοητικών ικανοτήτων. Αντίστοιχα, η συναλλακτική ηγεσία αναλύθηκε στους παράγοντες: αμοιβή με βάση την επίδοση και ενεργητική ηγεσία. Η παθητική ηγεσία αναλύθηκε σε δύο υποπαράγοντες: την ηγεσία υπεκφυγής και την ηγεσία προς αποφυγή. Η ανάλυση συσχέτισης έδειξε ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ της συνολικής συναισθηματικής νοημοσύνης και των παραγόντων της ηγεσίας των σχολικών διευθυντών/ντριών, όπως τα εσωτερικά κίνητρα ($r=0,514$). Επιπλέον, παρατηρήθηκε ασθενής αρνητική συσχέτιση ($r=-0,380$) της ΣΝ με τον παράγοντα της ηγεσίας υπεκφυγής. Στον παράγοντα αμοιβές με βάση την επίδοση, παρουσιάστηκε ασθενής συσχέτιση ($r=0,258$) με τη συναισθηματική νοημοσύνη. Η ηγεσία

της παρακίνησης παρουσίασε στατιστικά ισχυρή θετική συσχέτιση με το συνολική βαθμό της συναισθηματικής νοημοσύνης ($r=0,616$). Στην ενεργητική ηγεσία παρατηρήθηκε μέτριας ισχύος θετική συσχέτιση με τη συναισθηματική νοημοσύνη ($r=0,466$). Το μετασχηματιστικό στυλ ηγεσίας φαίνεται να σχετίζεται με μεγαλύτερο βαθμό συναισθηματικής νοημοσύνης, το συναλλακτικό με μικρότερο βαθμό συναισθηματικής νοημοσύνης ενώ αρνητική συσχέτιση προκύπτει μεταξύ της παθητικής ηγεσίας και της συναισθηματικής νοημοσύνης. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας αναδεικνύουν τη συσχέτιση της συναισθηματικής νοημοσύνης με το στυλ ηγεσίας στη διοίκηση της εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: Στυλ ηγεσίας, διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, συναισθηματική νοημοσύνη, διοίκηση της εκπαίδευσης

Ενδυνάμωση του (μετα)Νεωτερικού Εκπαιδευτικού: η συμβολή των κινήτρων και της σχολικής ηγεσίας

Καλομοίρα Γιαννούλη

Υποψήφια Διδάκτωρ, Επιστήμες της Αγωγής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου,
Φιλολόγος ky211219@students.euc.ac.cy

Δρ. Παρασκευή Χατζηπαναγιώτου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Εκπαιδευτική Διοίκηση, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
P.Chatzipanagiotou@euc.ac.cy

Περίληψη

Τις τελευταίες δεκαετίες λόγω της ταχύτατης ανάπτυξης της τεχνολογίας που αποτελεί βασικό στόχο των νεωτερικών κοινωνιών, οι κοινωνίες οδηγούνται στη μετάβαση από τη νεωτερική στη (μετα)νεωτερική εποχή. Εντούτοις, κυριαρχεί προβληματισμός για το βαθμό στον οποίο η (μετα)νεωτερική σκέψη διαπερνά τη νεωτερική κοινωνία η οποία επικεντρώνεται σε έννοιες, όπως ελευθερία, αυτονομία, πρόοδος, ισότητα, δημοκρατία. Όσον αφορά στο νεωτερικό πλαίσιο της εκπαίδευσης, το εκπαιδευτικό σύστημα συντάσσεται στο αίτημα ενός δημοκρατικού σχολείου της ισότητας, της προόδου, της χειραφέτησης, της αυτονομίας του εκπαιδευόμενου που παρέχει επιστημονικά έγκυρη γνώση, διαμορφώνοντας ένα άτομο με ορθολογικό τρόπο σκέψης απελευθερωμένο από το φόβο και την αυθεντία. Εντούτοις, παρά τα νεωτερικά προστάγματα της ενδυνάμωσης και διαμόρφωσης ενός χειραφετημένου ατόμου- εκπαιδευόμενου, η εκπαιδευτική πολιτική αιτείται έναν εκπαιδευτικό που καλείται να αναλάβει διεκπεραιωτικό ρόλο μεταδίδοντας έγκυρη αλλά τυποποιημένη γνώση μεταβάλλοντας την ιδιότητα του από υποστηρικτική σε ρυθμιστική χωρίς περιθώρια επιστημονικής ευελιξίας και αυτονομίας.

Ως εκ τούτου, στο διαρκώς μεταβαλλόμενο (μετα)νεωτερικό εκπαιδευτικό τοπίο που χαρακτηρίζεται από την ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας και τον πλουραλισμό των γνώσεων, το θέμα των κινήτρων τόσο για την επιλογή όσο και την άσκηση του εκπαιδευτικού

επαγγέλματος εξακολουθεί να απασχολεί σε διεθνές και εθνικό επίπεδο την ερευνητική και εκπαιδευτική κοινότητα. Ειδικά για τις χώρες της Ευρώπης το θέμα διασυνδέεται με το μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών ο οποίος εγκαταλείπει το επάγγελμα και την απροθυμία των εν ενεργεία εκπαιδευτικών να αναλάβουν διοικητικές θέσεις στη σχολική ιεραρχία.

Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης να καταγραφούν οι κύριες κατηγορίες κινήτρων που ωθούν το νεωτερικό εκπαιδευτικό στην αρχική επιλογή του εν λόγω επαγγέλματος. Εν συνεχεία, αποτυπώνεται ο προβληματισμός της εκπαιδευτικής έρευνας και της εκπαιδευτικής πολιτικής για το βαθμό διατήρησης της ελκυστικότητας του επαγγέλματος στο (μετα)νεωτερικό συγκείμενο, ιδιαίτερα, όπως αυτό διαμορφώνεται μετά την πρόσφατη πανδημική κρίση Covid-19, και τους παράγοντες που συσχετίζονται με τη διατήρηση ή τη ματαίωση των αρχικών προσδοκιών του εκπαιδευτικού. Επιπρόσθετα, συναφή ερωτήματα αποτελούν το αίτημα ενδυνάμωσης του νεωτερικού εκπαιδευτικού για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του εργασιακού του περιβάλλοντος, καθώς και το (μετα)νεωτερικό προφίλ της σχολικής ηγεσίας, η οποία καλείται να διαχειρισθεί παιδαγωγικά και διοικητικά το εκπαιδευτικό δυναμικό του οποίου προΐσταται.

Λέξεις κλειδιά: Κίνητρα επιλογής επαγγέλματος, Υγειονομική Κρίση, Ενδυνάμωση Εκπαιδευτικού, Σχολική Ηγεσία.

Εκπαιδευτική νομοθεσία στην Ελλάδα για τα άτομα με αναπηρία (2001-2018) και αποτίμηση εφαρμοσμένων εκπαιδευτικών πολιτικών για τα άτομα με αναπηρία

Δρ. Συμεών Νικολιδάκης

Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου/ Τμήμα Κοινωνιολογίας, simosnikoli@yahoo.gr

Δρ. Κωνσταντίνος Δημούλης

Διδάσκων στο Π.Μ.Σ. «Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση και τη Δ.Β.Μ.»,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, constantinosdimoulis@yahoo.com

Περίληψη

Στην εισήγησή μας αναλύονται οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και οι αλλαγές στην εκπαιδευτική νομοθεσία για τα άτομα με αναπηρία την περίοδο 2001- 2018. Αναλυτικότερα, πραγματοποιείται αποτίμηση των εφαρμοσμένων εκπαιδευτικών πολιτικών για τα άτομα με αναπηρία και δίνεται έμφαση στις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν, με σκοπό τόσο την ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και την ποιοτικότερη εκπαίδευσή τους. Στην περίοδο αυτή η πολιτική μέριμνα μετασηματίστηκε σε πολιτική πρόνοια, που διαφοροποιείται από τις προηγούμενες περιόδους. Η συνεχής εξέλιξη της νομοθεσίας από τον ν. 2817/2000, που επέφερε εξειδικευμένες παρεμβάσεις, με σκοπό τη συστηματοποίηση της Ειδικής Αγωγής των ατόμων με αναπηρία, στον ν. 3699/2008 και τις νομοθετικές παρεμβάσεις που ακολούθησαν, ορίσαν ένα νέο,

διαφοροποιημένο περιβάλλον εκπαίδευσης, ως έναν χώρο δυναμικών προσδιορισμών με αναίρεση περιορισμών και ενίσχυση συμμετοχικών δράσεων και πρωτοβουλιών. Στο εξής, τα άτομα με αναπηρία, καθίσταντο περισσότερο «ορατά» στην πρωτοβάθμια και κυρίως στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με την ίδρυση των Ενιαίων Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων – Λυκείων. Η ενίσχυση εκ μέρους της πολιτείας του Κοινωνικού Μοντέλου διαμόρφωσε σταδιακά μια συστημική οριοθέτηση εστιασμένη στην εκπαίδευση, στους θεσμούς και στην εργαλειακή διαχείριση μιας κουλτούρας με την ενοποίηση αξιακών και κανονιστικών αρχών. Σε αυτό το γενικό πλαίσιο συμπερίληψης οι μαθητές/τριες με αναπηρία παράλληλα με την εκπαίδευση και την ένταξη τους στην κοινωνική ζωή, προχώρησαν με γοργούς ρυθμούς και στην αντίστοιχη ένταξή τους στους χώρους εργασίας.

Λέξεις Κλειδιά: Εκπαιδευτική Πολιτική, Νομοθεσία, Άτομα με Αναπηρία, Κοινωνικό Μοντέλο, Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια- Λύκεια

Διαχείριση των συγκρούσεων στα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ) και ο ρόλος του ηγέτη

Διονυσία Νατσιοπούλου

Κοινωνική Λειτουργός, MSc Διαχείριση των σχολικών μονάδων και Δια βίου Μάθηση
sianats@yahoo.gr

Θεόδωρος Γούπος

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Δασκάλων ΠΕ. Β Αθήνας thgoupos@sch.gr

Νικόλαος Αλεξόπουλος

Επίκουρος Καθηγητής ΕΚΠΑ, nkalex@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η σύγκρουση είναι παρούσα καθημερινά στη ζωή του ανθρώπου. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που σχετίζεται με την αλληλεπίδραση, την αλληλεξάρτηση και τους ασύμβατους στόχους. Πολλοί είναι οι ορισμοί, οι προσεγγίσεις και οι κατηγοριοποιήσεις των συγκρούσεων, ωστόσο σε έναν εκπαιδευτικό οργανισμό θα πρέπει να μελετώνται οι τύποι των συγκρούσεων και ταυτόχρονα όλοι οι δομικοί και προσωπικοί παράγοντες που σχετίζονται με αυτές, έτσι ώστε η διαχείριση να είναι αποτελεσματικότερη, από τον/την προϊστάμενο/η. Η άσκηση της εξουσίας και τα χαρακτηριστικά της αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και επίτευξη των στόχων ενός οργανισμού και αυτά εξαρτώνται από το τρόπο που η ηγεσία του οργανισμού ασκεί επιρροή στους εργαζόμενους του. Στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς και κυρίως στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ (Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης) η εμπλοκή πολλών και διαφορετικών επιστημονικών ειδικοτήτων στο επιστημονικό έργο μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις τις οποίες καλείται ο/η προϊστάμενος/η να διαχειριστεί αποτελεσματικά για την απρόσκοπτη

λειτουργία του θεσμού. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του ρόλου του προϊστάμενου στη διαχείριση των συγκρούσεων που προκύπτουν στα ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ με επιμέρους στόχους τη διερεύνηση της συχνότητας των συγκρούσεων, τα αίτιά τους, τα αποτελέσματα που αυτές επιφέρουν, τις τεχνικές διαχείρισής τους, την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης αλλά και του ρόλου του προϊστάμενου στην εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας. Για το σκοπό αυτό μελετήθηκαν οι απόψεις 117 εργαζόμενων στα ΚΕΔΑΣΥ (μόνιμους ή αναπληρωτές), μελών της διεπιστημονικής ομάδας και όλων σχεδόν των ειδικοτήτων. Για τη συλλογή των δεδομένων αξιοποιήθηκαν στοιχεία που σχετίζονται με τα ΚΕΔΑΣΥ, όπως η συχνότητα, η διαχείριση και οι συνέπειες των συγκρούσεων και το Ερωτηματολόγιο Στυλ Ηγεσίας (M.L.Q Multifactor leadership questionnaire). Από την ανάλυση προέκυψε πως οι συγκρούσεις στα ΚΕΔΑΣΥ δεν αποτελούν συχνό φαινόμενο και η διαχείρισή τους γίνεται από τον/την ίδιο/α τον/την προϊστάμενο/η με κυρίως θετικά αποτελέσματα. Η Μετασχηματιστική Ηγεσία προέκυψε ως το βασικό στυλ ηγεσίας που απαντάται πιο συχνά στα ΚΕΔΑΣΥ, ενώ το επιστημονικό έργο παραμένει ανεπηρέαστο από οποιοδήποτε συγκρούσεις προκύπτουν εντός και εκτός της διεπιστημονικής ομάδας.

Λέξεις κλειδιά: Συγκρούσεις, Ηγεσία, ΚΕΔΑΣΥ, Διεπιστημονική Ομάδα

Η διαχείριση κρίσεων στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Διαμάντω Σκεπετάρη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, mandyskepetary@gmail.com

Ζωή Καρανικόλα

ΕΔΙΠ, Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών, ΣΕΠ LRM 51 ΕΑΠ,
zoekar@upatras.gr

Ελένη Γκούρλια

Εκπαιδευτικός ΠΕ60, elgourlia@gmail.com

Περίληψη

Τη σύγχρονη εποχή, τα παγκόσμια γεγονότα, οι νέες εξελίξεις στην τεχνολογία, οι καινοτόμες προσεγγίσεις και τα ραγδαία μεταβαλλόμενα ανταγωνιστικά περιβάλλοντα έχουν αυξήσει το ενδιαφέρον για τη διαχείριση κρίσεων στην εκπαίδευση. Ως έννοια, μια κρίση αναφέρεται στα βασικά στοιχεία, αξίες και κανόνες που επηρεάζονται αρνητικά, ξαφνικά και απρόβλεπτα. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τις δεξιότητές των διευθυντών/ντριών στη διαχείριση κρίσεων και παράλληλα, να εξετάσει την ετοιμότητα των σχολικών μονάδων μέσω των ενεργειών τους. Για την πραγματοποίηση της έρευνας διενεργήθηκε ποσοτική έρευνα με χρήση ερωτηματολογίου. Συμμετείχαν 122 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι κατά το διάστημα 2022-2023 εργάζονταν σε σχολικές μονάδες της Αττικής και της Περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των

εκπαιδευτικών του δείγματος, ότι οι δεξιότητες διαχείρισης κρίσεων των διευθυντών βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Συνεχίζοντας με τις ενέργειες των διευθυντών/ντριών προκειμένου η σχολική μονάδα να βρίσκεται σε ετοιμότητα ώστε να αποφύγει ή να διαχειριστεί μια περίπτωση κρίσης βρέθηκε ότι παρόλο που σχεδόν το σύνολο των εκπαιδευτικών απάντησε ότι ο Διευθυντής/ντρια έχει φροντίσει ώστε να υπάρχει στη σχολική μονάδα έτοιμο σχέδιο αντιμετώπισης σεισμών, το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, και πλημμυρών. Αναφορικά με τη μέριμνα των διευθυντών ώστε να προγραμματιστούν ασκήσεις ετοιμότητας στην αρχή του διδακτικού έτους και να αναρτηθούν σε εμφανή σημεία οδηγίες και σχεδιαγράμματα για περιπτώσεις έκτακτων αναγκών σχεδόν το 80% απάντησαν θετικά. Ωστόσο, παρατηρήθηκε έλλειψη στον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Σχετικά με την επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού, παρατηρούμε ότι μεγαλύτερο ποσοστό συγκέντρωσε η επιμόρφωση για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού και βίας, ενώ ακολουθεί η ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων ενός έκτακτου συμβάντος – κρίσης. Τέλος, παρατηρήθηκε ότι οι απόψεις των εκπαιδευτικών διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο τους, αλλά όχι ανάλογα με την ηλικία τους και τα έτη προϋπηρεσίας τους. Αναμφισβήτητα, σε περιπτώσεις κρίσεων θα πρέπει να είναι ικανοί οι διευθυντές αλλά και όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό να τις διαχειρίζονται άμεσα και αποτελεσματικά, αξιοποιώντας τόσο τις γνώσεις τους όσο και τις ικανότητες της σχολικής κοινότητας, την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου καθώς και εξωτερικές δομές υποστήριξης.

Λέξεις κλειδιά: κρίση, διαχείριση κρίσεων, ηγεσία, δεξιότητες διαχείρισης κρίσεων

Προκλήσεις/δυσκολίες στη διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων εν μέσω Covid-19 και ψηφιοποίηση των διοικητικών αποφάσεων

ΕΛΙΝΑ ΔΟΥΒΛΗ

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, elinadou9@gmail.com

Περίληψη

Η θεματική ενότητα στην οποία εμπίπτει η παρούσα μελέτη είναι η Εκπαιδευτική Πολιτική και Ηγεσία ενώ εναλλακτικά προτείνεται η ενότητα Οργάνωση, Διοίκηση και Οικονομία της εκπαίδευσης. Τα εκπαιδευτικά συστήματα κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν την πρωτόγνωρη κρίση που προέκυψε λόγω της παγκόσμιας πανδημίας, αφού οι σχολικές μονάδες ανέστειλαν τη λειτουργία τους και εφαρμόστηκε η επείγουσα εξ αποστάσεως διδασκαλία. Οι διευθυντές των σχολείων αποτέλεσαν καταλυτικό παράγοντα προκειμένου να συνεχιστεί απρόσκοπτα η εκπαιδευτική διαδικασία υπηρετώντας επιτυχώς τον παιδαγωγικό και διοικητικό τους ρόλο. Στις διοικητικές τους αρμοδιότητες και ευθύνες, πολύτιμος βοηθός μπορεί να αποδειχθούν οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας, τα πληροφοριακά συστήματα και οι ψηφιακές πλατφόρμες επικοινωνίας, όπου αναπτύσσονται ραγδαία τα τελευταία έτη.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδειχθούν οι προκλήσεις/δυσκολίες στη διοίκηση των δημοτικών σχολείων και η ψηφιοποίηση των διοικητικών αποφάσεων στο πλαίσιο της πανδημίας από την οπτική γωνία των διευθυντών των σχολικών μονάδων της Περιφέρειας Ηπείρου. Για την εκπόνηση της έρευνας κρίθηκε ως καταλληλότερη μέθοδος η ποσοτική. Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή δεδομένων ήταν ένα δομημένο ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικής μορφής, το οποίο απαρτιζόταν από ερωτήσεις που είχαν ως στόχο τη λήψη σαφών απαντήσεων. Το ερωτηματολόγιο κατασκευάστηκε από την ερευνήτρια καθώς πρόκειται για μια θεματική, η οποία δεν έχει ερευνηθεί σε βάθος χρόνου από μελέτες διεθνούς και εθνικού επιπέδου και ως εκ τούτου δεν εντοπίστηκε αντίστοιχο εργαλείο. Επιπλέον, το εν λόγω θέμα προσεγγίστηκε με τάση προς εξειδίκευση καθώς μελετήθηκε υπό πολυπρισματική θεώρηση και όχι μόνο ως προς ένα παράγοντα (η πανδημική κρίση ως προς τις δυσκολίες/προκλήσεις στη διοίκηση και ως προς τη ψηφιοποίηση των διοικητικών αποφάσεων). Η επιλογή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου βασίστηκε στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν για διερεύνηση και στην εμβάθυνση στις υπάρχουσες εμπειρικές μελέτες διεθνούς και εθνικού επιπέδου αλλά και στη βιβλιογραφία περί της λειτουργίας της διοίκησης «Λήψη αποφάσεων».

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν σε σημαντικό βαθμό εκείνα της βιβλιογραφίας. Αναδείχθηκαν οι προκλήσεις/δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι διευθυντές με την αιφνιδιαστική απόφαση της υλοποίησης της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας δίχως κατάλληλη προετοιμασία. Επίσης, αναδείχθηκε η συμβολή των πληροφοριακών συστημάτων, τα οποία έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην διοίκηση της εκπαίδευσης κυρίως στο φόρτο εργασίας και λιγότερο στη λήψη αποφάσεων, καθώς το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι συγκεντρωτικό. Τέλος, προέκυψε πως η πανδημία, ως αντικειμενικό πρόβλημα, επηρέασε σε όλες τις εκφάνσεις τη λειτουργία των σχολικών μονάδων, παραμερίζοντας τα ατομικά χαρακτηριστικά των διευθυντών/ντριών και των σχολικών μονάδων που υπηρετούν.

Λέξεις κλειδιά: επείγουσα εξ αποστάσεως διδασκαλία, covid-19, διοίκηση, δυσκολίες/προκλήσεις, ψηφιοποίηση διοικητικών αποφάσεων

Α8. Οργάνωση, Διοίκηση και Οικονομία της Εκπαίδευσης

Εκπαίδευση και Απασχόληση: Το παράδοξο μιας σχέσης

Θεμιστοκλής Γκόγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Ιωαννίνων

Γεώργιος Γιώτης

Ε.Δι.Π., Τμήμα Τουρισμού,
Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Περίληψη

Η σχέση εκπαίδευσης και απασχόλησης είναι δεδομένη από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης και μεταγενέστερα. Ειδικότερα, ο 21^{ος} αιώνας και η λεγόμενη «εποχή της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης» χαρακτηρίζονται από εξειδίκευση και καταμερισμό της εργασίας, κάτι που προϋποθέτει από μια απλή κατάρτιση, μέχρι την ακαδημαϊκή συγκρότηση. Το φάσμα είναι εξαιρετικά ευρύ και περιλαμβάνει βραχείες περιόδους μαθητείας, σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης, πανεπιστημιακές σπουδές, έως την υψηλή επιστημονική εξειδίκευση, προϊόν μακροχρόνιων και απαιτητικών σπουδών. Ένα πρώτο επίπεδο προσέγγισης επιτρέπει να διακρίνουμε τη σύζευξη μεταξύ εκπαίδευσης/κατάρτισης και επαγγελματικής αποκατάστασης. Σε ένα δεύτερο επίπεδο προσέγγισης μπορεί να διακρίνει κανείς την αναλογικότητα μεταξύ του επιπέδου σπουδών και των αμοιβών των εργαζομένων, τόσο λόγω των εξειδικευμένων δεξιοτήτων όσο και των θέσεων υψηλότερου κύρους που δύνανται να καταλάβουν. Αν από τη σχέση αυτή εξαιρέσουμε τον χώρο της ανειδίκευτης εργασίας (λ.χ. συλλογή γεωργικών προϊόντων) στον οποίο, εύκολα και χωρίς απαιτήσεις, μπορεί να εισέλθει κανείς, ο λοιπός εργασιακός χώρος διέπεται από τις παραπάνω δύο παραδοχές. Παρατηρώντας κανείς τους δείκτες απασχόλησης και ανεργίας στην Ελλάδα, διαπιστώνει ότι οι συγκεκριμένες παραδοχές ανατρέπονται, δημιουργώντας ένα -εκ πρώτης όψεως- παράδοξο. Η ελληνική οικονομία στερείται ενός σημαντικού αριθμού θέσεων εργασίας (και δεν αναφερόμαστε στην ανειδίκευτη εργασία) και ταυτόχρονα το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται στο 10,2% (ΕΛΣΤΑΤ, Μάρτιος 2024). Η δομική ανεργία οφείλεται αφ' ενός μεν στην αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς υποψηφίων εργαζομένων, κατόχων ενός πτυχίου και της ζήτησης καταρτισμένου εργατικού και στελεχιακού δυναμικού από την αγορά. Αφ' ετέρου, οφείλεται στη δημιουργία μιας ιδιότυπης κουλτούρας, τόσο μεταξύ των αποφοίτων των Α.Ε.Ι., όσο και του γενικού πληθυσμού, αναφορικά με τη σκοπιμότητα των σπουδών, την αναγκαιότητα ορισμένων κλάδων καθώς και τα κριτήρια βιωσιμότητάς των. Η παρούσα ανακοίνωση παρέχει μια ερμηνεία του φαινομένου αυτού, βασιζόμενη σε ποιοτικά στοιχεία. Η προσέγγιση αρχίζει χρονικά από το σχέδιο «Διεύρυνσης της Ανώτατης Εκπαίδευσης» (δεκαετία του 90) όπου παρουσιάζονται τα δεδομένα της περιόδου, μέχρι σήμερα, εστιάζοντας στη λογική (ή καλύτερα: «λογική») του πολλαπλασιασμού των ακαδημαϊκών μονάδων σε Πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι.. Πρόθεσή μας είναι να αναδείξουμε τόσο την ανεπάρκεια της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα να ανταποκριθεί στις

ανάγκες της αγοράς εργασίας, όσο και στην ηγεμονική επιβολή της ιδιότυπης κουλτούρας στο ζήτημα της ανώτατης εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, πολιτικές που άπτονται της προσαρμογής των προσφερόμενων αντικειμένων και δεξιοτήτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις ειδικότητες που επιζητά η αγορά εργασίας, μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και στη μεταστροφή της κουλτούρας των πολιτών για την Ανώτατη Εκπαίδευση εν γένει.

Λέξεις κλειδιά: Οικονομία, κουλτούρα, επαγγελματική εκπαίδευση, Διεύρυνση της Ανώτατης Εκπαίδευσης, δομική ανεργία

Σχολικές Βιβλιοθήκες ή Σχολικά Πληροφοριακά Κέντρα στα Σχολεία μας;

Γεώργιος Ζάχος

Δρ., τ. Διευθυντής Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
georgekzachos@gmail.com

Περίληψη

Στις χώρες με ανεπτυγμένα εκπαιδευτικά συστήματα λειτούργησαν στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαιδευτικής βαθμίδας Βιβλιοθήκες που στήριζαν την προσφερόμενη σχολική εκπαίδευση. Οι Βιβλιοθήκες αυτές διάνυσαν ήδη μια μεγάλη μορφολογική και λειτουργική διαδρομή: Από την παραδοσιακή μορφή Βιβλιοθήκης που στηρίζονταν στις έντυπες πηγές και κατείχε σημαντικό χώρο του σχολικού κτηρίου για τη στέγαση της, μετέβησαν σταδιακά στη Σχολική Βιβλιοθήκη που στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στις ηλεκτρονικές πηγές και λιγότερο στις έντυπες. Ήδη τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη του συμμετοχικού Web 2.0 δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια μορφή Σχολικής Βιβλιοθήκης που πλέον λειτουργεί ως το «Πληροφοριακό Κέντρο του Σχολείου (iCentre)» που είναι σε άμεση οργανωτική και λειτουργική σχέση με τις πληροφορικές υποδομές και τις σχετικές με αυτές εκπαιδευτικές δράσεις και δομές του σχολείου. Τα σχολεία μας, στην συντριπτική τους πλειονότητα, και παρά τα παραδείγματα σημαντικών Σχολικών Βιβλιοθηκών στο παρελθόν, και τις αλυσιτελείς προσπάθειες καθιέρωσής τους στο σχετικά πρόσφατο, στερούνται Σχολικών Βιβλιοθηκών. Όμως με την εκμετάλλευση της πληροφοριακής τεχνολογίας, με μικρές κτιριακές παρεμβάσεις και με την διάθεση περιορισμένων πόρων- αλλά με θέληση για αλλαγή και εκσυγχρονισμό, τόσο από την πολιτική ηγεσία όσο και από τους εκπαιδευτικούς- μπορούμε να οδηγηθούμε κατ' ευθείαν στο τρίτο στάδιο εξέλιξης των Σχολικών Βιβλιοθηκών όπως αυτές διαμορφώθηκαν διεθνώς και να δημιουργήσουμε στα σχολεία μας «Σχολικά Πληροφοριακά Κέντρα» που θα ενσωματώνουν: λειτουργίες βιβλιοθήκης, πληροφοριακής στήριξης του εκπαιδευτικού έργου, εκπαίδευσης των μαθητών στον πληροφοριακό αλφαριθμητισμό και στην πληροφοριακή τεχνολογία και εκμετάλλευση των πρακτικών του συμμετοχικού Web 2.0.

Λέξεις Κλειδιά: Σχολική Βιβλιοθήκη, Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο, Σχολική Εκπαίδευση, Σχολικές Βιβλιοθήκες-Ελλάδα

Διερεύνηση τού εθελοντικού και ακούσιου παρουσιασμού των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Ευστάθιος Ξαφάκος

Διδάσκων Τμήματος Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
stathisxafakos@yahoo.com

Περίληψη

Ο παρουσιασμός -η φυσική παρουσία της εργαζομένης/του εργαζομένου στην εργασία, παρά το γεγονός ότι μπορεί να αισθάνεται αδιαθεσία ή να είναι άρρωστη/άρρωστος- έχει κερδίσει τα τελευταία χρόνια την προσοχή των ερευνητών. Ορισμένοι παράγοντες που προβλέπουν τον παρουσιασμό είναι οι υψηλές εργασιακές απαιτήσεις, η εργασιακή ανασφάλεια και οι αυστηρές πολιτικές χορήγησης αδειών. Συνήθως, ο παρουσιασμός έχει αρνητικές συνέπειες, καθότι οι έρευνες δείχνουν ότι συνδέεται με τη χαμηλή παραγωγικότητα και τα χαμηλά επίπεδα ευημερίας. Ωστόσο, υπάρχουν έρευνες, οι οποίες καταγράφουν κάποια θετικά αποτελέσματα, αναφέροντας ότι ο παρουσιασμός ενισχύει τις κοινωνικές-επαγγελματικές σχέσεις, διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των μελών του οργανισμού και συμβάλλει στη αυτοπραγμάτωση των εργαζομένων. Παράλληλα, η σύγχρονη βιβλιογραφία αναφέρεται σε δύο είδη παρουσιασμού: α) στον εθελοντικό παρουσιασμό (voluntary presenteeism), στην προθυμία να βρίσκεται ο εργαζόμενος στην εργασία του από προσωπική επιλογή και επιθυμία, ενώ είναι αδιάθετος/άρρωστος και β) στον ακούσιο παρουσιασμό (involuntary presenteeism), στην πρόθεση να βρίσκεται κανείς στην εργασία του, ενώ είναι άρρωστος/αδιάθετος, λόγω εξωτερικών πιέσεων. Η παρούσα έρευνα αρχικά διερευνά τη συχνότητα παρουσιασμού των εκπαιδευτικών, καθώς ακόμη μελετά τους δύο τύπους παρουσιασμού διερευνώντας τις στάσεις των εκπαιδευτικών και τους παράγοντες που πιθανό να συνδέονται με τον εθελοντικό και τον ακούσιο παρουσιασμό, όπως καταγράφεται και στη σύγχρονη βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα, εξετάζονται παράγοντες που αναφέρονται ανωτέρω, όπως ακόμη οργανωσιακοί και ατομικοί παράγοντες, όπως η υποστήριξη από τον προϊστάμενο/διευθυντή ως διάσταση της οργανωσιακής κουλτούρας, η οργανωσιακή δέσμευση, η υπερδέσμευση, η επαγγελματική ικανοποίηση και η ικανοποίηση από τη ζωή των εκπαιδευτικών. Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας αξιοποιούνται οι εξής κλίμακες: α) παρουσιασμός (συχνότητα) (2 στοιχεία) (Aronsson et al., 2000· Aronsson & Gustafsson, 2005· Πατσιαντά, 2016), β) εθελοντικός και ακούσιος παρουσιασμός (8 στοιχεία) (Waeyenberg, 2023), γ) οργανωσιακή δέσμευση (6 στοιχεία) (Meyer et al., 1993, 2002), δ) υπερδέσμευση (6 στοιχεία) (Siegrist et al., 2009), ε) επαγγελματική ικανοποίηση (5 στοιχεία) (Sinval & Maroco, 2020) και στ) ικανοποίηση από τη ζωή (5 στοιχεία) (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985). Η έρευνα χρησιμεύει ως πολύτιμος πόρος για τους σχολικούς οργανισμούς – και όχι μόνο- ώστε να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών τους στον χειρισμό των προκλήσεων που σχετίζονται με την ασθένεια και παρουσία-απουσία στον χώρο εργασίας, ενώ τους επιτρέπει, επίσης, να λάβουν υπόψη παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται με την ευημερία των εκπαιδευτικών. Η έρευνα είναι σε εξέλιξη και τα ευρήματά της θα παρουσιαστούν στο συνέδριο.

Λέξεις κλειδιά: Εθελοντικός και ακούσιος παρουσιασμός, εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

A9. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Κοινωνικοποίηση και σχολείο. Κοινωνιολογική θεώρηση

Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος

Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Θρησκείας

Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, Θεολογική Σχολή ΑΠΘ
kkotsior@past.auth.gr

Περίληψη

Το Σχολείο αναμορφώνει την προσωπικότητα των μαθητών και μελλοντικά την δομή και το περιεχόμενο των κοινωνικών θεσμών. Παιδεία και Εκπαίδευση επιτυγχάνουν ισόρροπη ψυχοσωματική ανάπτυξη που καλλιεργεί την διασύνδεση θεωρίας – πράξης, γνώσης – πίστης, όταν αποφεύγουν σχολαστικούς ορθολογισμούς και ιδεολογικοποιημένους διανοητισμούς και ηθικισμούς. Κατά τον μεγάλο κοινωνιολόγο T. Parsons, υπάρχουν δυο τύποι «επιτυχίας» στην Εκπαίδευση. Ο ένας είναι η γνωστική εκμάθηση πληροφοριών και δεξιοτήτων που συνδέεται με την τεχνολογική κατάρτιση, και ο άλλος τύπος είναι ο ηθικός που αφορά την υπεύθυνη συμμετοχή στη σχολική κοινότητα. Παραδέχεται ότι ο ηθικός τύπος – όπως και οι αξίες της κοινωνίας – έχουν τις ρίζες τους στη Θρησκεία, ενώ παράλληλα επισημαίνει τις αρνητικές επιρροές της εκκοσμίκευσης που οδηγούν στον ατομικισμό και την θρησκευτική αδιαφορία. Ήδη στην Αρχαιότητα ο Αριστοτέλης αναρωτιόταν αν προηγείται στην Εκπαίδευση η Ηθική ή η γνωστική ανάπτυξη, με τον Πλάτωνα να τονίζει ότι σε κάθε περίπτωση το Αγαθό και η Ηθική, υπερτερούν της γνώσης. Το Αγαθό τονίζει, μορφοποιεί και την γνώση και την Ψυχή.

Ο μεγάλος ψυχίατρος V. Frankl, ιδρυτής της Σχολής της Λογοθεραπείας θα μιλήσει για τη μεγάλη σημασία της ασυνείδητης θρησκευτικότητας και της πίστης στο Θεό που εξυψώνει την ανθρώπινη υπόσταση. Ο ψυχοπαιδαγωγικός ρόλος του Σχολείου λειτουργεί προληπτικά και θεραπευτικά σε προβληματικές καταστάσεις της εξελικτικής ψυχολογίας του ανηλίκου, ιδιαίτερα όταν δεν θεωρεί τον δάσκαλο «πράκτορα της αλλοτρίωσης», όπως υποστηρίζει ο Th. Adorno, ένας από τους εκπροσώπους της κριτικής Σχολής της Φρανκφούρτης.

Λέξεις κλειδιά: σχολείο, κοινωνικοποίηση, εκπαίδευση, Θρησκεία, γνώση

Ερμηνευτικές κοινωνιολογικές-πολιτικές θεωρήσεις για τη δια βίου εκπαίδευση: Αναστοχασμός στις διευρυμένες κοινωνικές αναπαραγωγές

Ευαγγελία Καλεράντε

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Δ. Μακεδονίας, ekalerante@yahoo.gr

Περίληψη

Στην εισήγηση εξετάζεται η εξελισσόμενη κατασκευή νοημάτων για τη δια βίου εκπαίδευση. Το ζήτημα των στόχων ερμηνεύεται σε άμεση συσχέτιση με τις κοινωνικές τάξεις λόγου και αξιών. Τίθεται στο επίκεντρο της ανάλυσης η εκπαιδευτική διαδικασία της δια βίου εκπαίδευσης, με διττή έμφαση στο μακρο επίπεδο της ανάλυσης των θεσμικών δομών και στο μικρο επίπεδο των τυπικών μορφών οργάνωσής της. Επιδιώκεται η ανάλυση του προβαλλόμενου εκπαιδευτικού στόχου των δεξιοτήτων, ώστε να συσχετιστεί με τη συμβολική αλληλόδραση των συμβολικών ιδεολογικών παραγωγικών χώρων διεύρυνσης των υπόρητων κοινωνικών ανισοτήτων. Η νομοθεσία για την εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικές πρακτικές στην εφαρμογή της δια βίου εκπαίδευσης αξιοποιούνται ως εννοιολογικά εργαλεία, προκειμένου να προβληθούν ενδο-θεωρητικές και εξω-θεωρητικές εξελίξεις στο πλαίσιο των ευρύτερων μετασχηματισμών του πολιτικού-οικονομικού συστήματος. Στο διευρυμένο επίπεδο διασύνδεσης μικρο και μακρο φαινομένων, στον ιστορικό χρόνο εφαρμογής της Ιστορίας της Εκπαίδευσης εννοιολογούνται και νέες οικονομικές κατηγορίες, όπως κοινωνική τάξη, επαγγελματικά κοινωνικά στρώματα, αλλά και κατηγορίες, που δυνητικά υπερβαίνουν τον οικονομικό αναγωγισμό, όπως ανισότητα ως προς τα κοινωνικά φύλα, μεταναστευτικά ζητήματα κλπ. Το θεωρητικό σχήμα μελέτης της δια βίου εκπαίδευσης που προτείνεται στην εισήγηση, θέτει ερωτήματα για τη συμβατότητα ή ασυμβατότητα των θεσμικών συμπλεγμάτων με το δημοκρατικό στόχο της ενίσχυσης της ισότητας, ως προς τις δομές ευκαιρίας για διευρυμένες ομάδες πληθυσμού. Εστιάζει στις συστηματικές θεσμικές αντιφάσεις, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τη βασική θέση για τη δια βίου εκπαίδευση ως επιτυχημένη προσαρμογή προς το μεταβαλλόμενο οικονομικό-τεχνολογικό περιβάλλον. Η διαδικασία διαφοροποίησης νοηματοδοτεί την πολυπλοκότητα των συστημάτων και αναιρεί μονοδιάστατες απόψεις για προσαρμοστικές διαχειριστικές πολιτικές μέσω της δια βίου εκπαίδευσης. Τα ανταγωνιστικά αντιθετικά σχήματα που διαμορφώνονται συσχετίζονται με την αρχή της δημοκρατικής συγκρότησης και τη σχέση της με το θεσμό της εκπαίδευσης, του οποίου τμήμα είναι και η δια βίου εκπαίδευση. Συνεπώς, η συγκριτική προσέγγιση εξελισσόμενων πολιτικών για τη δια βίου εκπαίδευση καταλήγει στο βασικό ερώτημα, αν η θεσμοποίησή της ως περιεχόμενο και δομή συγκλίνει με την πολιτική δημοκρατία, τη δημοκρατική συγκρότηση με την κατασκευή γνώσης σε ένα υποδειγματικό άμβλυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων. Όπως διαπιστώνεται στο θεωρητικό μοντέλο που προτείνεται η έννοια της δια βίου εκπαίδευσης, αποδομείται στο λόγο που αρθρώνεται για την πολιτική κατασκευή, όπου η προσωπικότητα με τα χαρακτηριστικά της- ανάγκες, προϋποθέσεις, δημιουργικότητα, ασφάλεια, συμμετοχή- βασίζονται στα κοινωνικά πρότυπα ή στα παρακινητικά πρότυπα, που πρέπει να δημιουργηθούν και στο συμβολικό περιβάλλον της δια βίου εκπαίδευσης.

Λέξεις-κλειδιά: δια βίου εκπαίδευση, κοινωνική ανισότητα, γνώση, πολιτικό σύστημα, προσωπικότητα

Κουλτούρα βίας και παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού: η περίπτωση των ΕΠΑΛ Ιωαννίνων

Χρήστος Ζάγκος

Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
chzagkos@uoi.gr

Γεώργιος Λαδιάς

Υποψήφιος Διδάκτωρ Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
Εκπαιδευτικός, ΠΕ02 και ΠΕ70, georgeladias@outlook.com

Όλγα Τζαφέα

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Μ.Α, Εκπαιδευτικός ΠΕ02,
olgatzaf@gmail.com

Περίληψη

Καθώς η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελούν δυσάρεστη πραγματικότητα για το σύγχρονο σχολείο, οι πρακτικές που εφαρμόζονται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα για την αντιμετώπιση του φαινομένου βρίσκονται διαρκώς στο επίκεντρο της επιστημονικής έρευνας εξαιτίας και της ανησυχητικής αύξησης/επιπολασμού των βίαιων περιστατικών που λαμβάνουν χώρα στο σύγχρονο σχολείο. Υπό το πρίσμα των αρχών της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, η βία και ο τρόπος αντιμετώπισής της καθορίζονται εν μέρει από τις πολιτικές που ασκούν τα ιδρύματα. Στη μελέτη του θέματος αυτού σημαντική είναι η έννοια του *institutional habitus* (ιδρυματικό *habitus*), όπως αναπτύχθηκε από μεταγενέστερες μελέτες που βασίζονται στη θεώρηση του Bourdieu. Το *institutional habitus* μπορεί να ιδωθεί ως ένα εργαλείο για να υπολογιστούν τόσο οι υποσυνείδητες πρακτικές δράσης που ενσωματώνουν τα ιδρύματα όσο και οι διαφορές που υπάρχουν στη δομή και στην οργάνωση αυτών των ιδρυμάτων ερμηνεύοντας την ποικιλία στις σχέσεις εξουσίας που διαμορφώνονται στο σχολικό περιβάλλον και οι οποίες προάγουν μια κουλτούρα βίας. Σκοπό, λοιπόν, της παρούσας έρευνας αποτελεί η μελέτη των παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού στα Επαγγελματικά Λύκεια. Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα σκιαγραφώντας τις απόψεις των εκπαιδευτικών θέτει ως στόχους α) να αναδειχθεί η συμβολή των υφιστάμενων μέτρων πρόληψης της βίας στην διαμόρφωση του σχολικού κλίματος και της σχολικής κουλτούρας, β) να αποτιμηθεί η συνεισφορά των παρεμβάσεων που υλοποιούνται όσον αφορά στην διαχείριση και στην αντιμετώπιση των περιστατικών βίας και εκφοβισμού (π.χ διαμεσολάβηση) γ) να εκφραστούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την επικείμενη εφαρμογή των νέων μέτρων που αφορούν στο νέο πλαίσιο διαχείρισης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού, όπως αυτό εξηγγέλθη προσφάτως. Η μεθοδολογία που επιλέχθηκε είναι η μελέτη περίπτωσης. Επιλέχθηκαν δύο (2) Επαγγελματικά Λύκεια του νομού Ιωαννίνων και με τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης συγκεντρώθηκε υλικό από εκπαιδευτικούς που φέρουν το ρόλο του σύμβουλου-καθηγητή/μέντορα, διευθυντή, καθηγητή μαθήματος γενικής παιδείας και ειδικότητας. Στα κύρια ευρήματα της έρευνας συγκαταλέγονται η

διαπίστωση ότι ο τρόπος νοσηματοδότησης των παρεμβάσεων από τους εκπαιδευτικούς για τη σχολική βία και τις πρακτικές αντιμετώπισής της σχετίζεται με την κουλτούρα των ιδρυμάτων και καθορίζει τη στάση τους για τη συμβολή των παρόντων μέτρων στην αίσθηση ασφάλειας και ευημερίας στο σχολικό περιβάλλον, την απαίτηση για ευρύτερη συνεργασία σχολείου-οικογένειας-τοπικής κοινωνίας με στόχο τον περιορισμό των φαινομένων αλλά και την αναγκαιότητα για αναπροσαρμογή του ισχύοντος πλαισίου με πρακτικές που στόχο θα έχουν την δημιουργία κλίματος που θα αποτρέπει τη σχολική βία.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική βία, εκφοβισμός, habitus, σχολική κουλτούρα, κουλτούρα βίας

Θρησκεία, εκπαίδευση και μετανεωτερικές προκλήσεις

Νικόλαος Α. Δεναξάς

Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας ΕΚΠΑ
ndenaxas@soctheol.uoa.gr

Περίληψη

Η παρούσα παρέμβαση φιλοδοξεί να αποτελέσει συμβολή στον ευρύτερο ακαδημαϊκό και κοινωνικό διάλογο. Θα επιδιωχθεί στο πλαίσιο της Κοινωνιολογίας της Θρησκείας και της Εκπαίδευσης, να αναδειχθούν οι σύγχρονοι προβληματισμοί γύρω από τη θέση και τη σημασία της Θρησκείας στον σημερινό κοινωνικό – δημόσιο χώρο, τον κοινωνικοποιητικό της ρόλο καθώς και τη σχέση της με την εκπαίδευση. Δεδομένης της κοινωνιολογικής μεθοδολογίας, θα παρατηρηθούν και θα αναλυθούν τα κυρίαρχα ρεύματα στην Ελλάδα και τον κόσμο, ενώ θα τεθούν και συγκεκριμένα ερωτήματα, όπως το αν όντως η Θρησκεία αποτελεί «ιδιωτική υπόθεση» ή σημαντικό κοινωνικό μέγεθος, σημείο αναφοράς συλλογικής πολιτιστικής και εθνικής ταυτότητας;

Επίσης θα τεθούν ζητήματα ποιότητας της σύγχρονης θρησκευτικότητας και μέσα από την ανάλυση σχετικών εμπειρικών – κοινωνικών δεδομένων. Επηρεάζεται ή όχι η ποιότητα της εκπαίδευσης και γενικότερα το πνευματικό επίπεδο ενός λαού, από τη θρησκευτική αναφορά; Ποιες οι πραγματικές κοινωνικές συνέπειες; Η διεπιστημονικότητα και η διαθεματικότητα, ως διέξοδος αλλά και ζητούμενο στην εποχή ενός «μεταπολιτισμού» της «πολιτικής ορθότητας» και της «κουλτούρα της ακύρωσης», που λειτουργούν ως παράγοντες παγίωσης επιθετικών αναθεωρητισμών, κοινωνικής αποσταθεροποίησης, αύξησης των φαινομένων της βίας και ενίσχυσης των άκρων. Ποιος τελικά ο ρόλος των Θρησκειών στην υπόθεση της Παιδείας; Αναδεικνύεται ή όχι η αναγκαιότητα της θρησκευτικής - πολιτιστικής εκπαίδευσης απέναντι στην αποδομητική, υπεραπλουστευτική, αυτοαναφορική και δικαιωματική μετανεωτερικότητα;

Λέξεις κλειδιά: Θρησκεία, εκπαίδευση, μετανεωτερικότητα, δημόσιος χώρος, κοινωνία

Η χρήση της Νοηματικής Γλώσσας για την κάλυψη κοινωνικο-εκπαιδευτικών αναγκών

Κωνσταντίνα-Ευθυμία Μουσουλή

Υπ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων konstantinamousouli4@gmail.com

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ssoulis@uoi.gr

Περίληψη

Η νοηματική γλώσσα έχει αναγνωρισθεί επίσημα ως μία ισάξια και ισότιμη γλώσσα, δομικά διακριτή από την ομιλούμενη. Αποτελεί έναν δίαυλο επικοινωνίας, καλύπτοντας την ανάγκη για αλληλεπίδραση και επικοινωνία των ανθρώπων, Κωφών και ακουόντων. Τα Κωφά άτομα αποτελούν μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα η οποία εμφανίζει μεγάλη ετερογένεια. Όλοι οι κωφοί έχουν ως κύριο κοινό χαρακτηριστικό την κοινή τους γλώσσα, δηλαδή τη νοηματική γλώσσα και όχι την ελλειμματική τους ακοή. Η νοηματική γλώσσα άρχισε σχετικά πρόσφατα να ερευνάται και να επεκτείνεται, μέσω της εκπαίδευσης και της χρήσης της τόσο από κωφούς όσο και από ακούοντες πολίτες. Εμβαθύνοντας μέσα από τη συστηματική μελέτη της βιβλιογραφίας θα αναδειχθεί η σημασία εκμάθησης της νοηματικής γλώσσας από ακούοντες ώστε να καλυφθεί το επικοινωνιακό χάσμα με τους Κωφούς συνανθρώπους τους, προωθώντας το μοντέλο της συμπερίληψης και κατανομής ίσων ευκαιριών σε όλους τους τομείς της ζωής. Η διεθνής βιβλιογραφική ανασκόπηση δίνει έμφαση στην διερεύνηση της αναγκαιότητας της νοηματικής γλώσσας, των γνώσεων, των στάσεων που είναι χρήσιμο να γνωρίζουν οι ακούοντες εργαζόμενοι και πολίτες. Με τον σχεδιασμό κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία θα συμβάλλουν στην παροχή κατάλληλης πρόσβασης, φροντίδας υγείας, ένταξης και συμμετοχής στα κωφά άτομα. Γίνεται αναφορά σε ερευνητικά προγράμματα και ενέργειες που προβάλουν την αναγκαιότητα και τη σημασία εκπαίδευσης των ακουόντων και δράσεις για την εκμάθηση της νοηματικής γλώσσας. Τέλος, σημειώνεται πως η εκπαίδευση γύρω από την Κώφωση, τον τρόπο επικοινωνίας θα συμβάλλει στην πρόσβαση, στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των ακουόντων ώστε να ασχοληθούν σε μεγαλύτερο βαθμό με θέματα συμπερίληψης και προσβασιμότητας όλων των πολιτών.

Λέξεις-κλειδιά: Νοηματική γλώσσα, εκπαίδευση, κοινωνικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον

Διαχείριση Τάξης στα Δημοτικά Σχολεία: Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές

Απόστολος Κασικάς

Μεταδιδάκτωρ Ερευνητής Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
apostolis.katsikas@gmail.com

Περίληψη

Η διαχείριση της τάξης αποτελεί ένα πολυσύνθετο και σημαντικό κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κατά τη διάρκεια της μάθησης, ο/η εκπαιδευτικός αντιμετωπίζει μια ποικιλία προκλήσεων, όπως η διαχείριση της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών, η προσαρμογή της διδασκαλίας στις ατομικές ανάγκες και δυνατότητες κάθε μαθητή/τριας καθώς και η δημιουργία ενός ενιαίου και ενθαρρυντικού περιβάλλοντος μάθησης. Για τη διασφάλιση της επιτυχίας και της ευημερίας των μαθητών/τριών απαιτείται η αποτελεσματική διαχείριση των προκλήσεων αυτών. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αντιμετωπίσουν την πολυπλοκότητα της τάξης τους με στρατηγικές που προωθούν τη συνεργασία, την επικοινωνία και την αλληλοκατανόηση μεταξύ των μαθητών/τριών, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον που ευνοεί τη μάθηση και την κοινωνική τους ανάπτυξη. Αναπτύσσοντας αυτές τις ικανότητες διαχείρισης, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Συγχρόνως, μπορούν να δημιουργήσουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού, το οποίο ενθαρρύνει την ελεύθερη έκφραση απόψεων και την ανάπτυξη των μαθητών/τριών ως άτομα και ως μέλη μιας κοινότητας μάθησης. Με βάση αυτές τις αρχές, η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην κατανόηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί Δημοτικών Σχολείων στη διαχείριση της τάξης τους και στην αναζήτηση αποτελεσματικών στρατηγικών για την αντιμετώπισή τους. Δείγμα της έρευνας αποτελούν 20 εκπαιδευτικοί Δημοτικών Σχολείων της Ελλάδας. Ως μέσο συλλογής των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με την τεχνική της θεματικής ανάλυσης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι κυριότερες προκλήσεις στη διαχείριση της τάξης είναι οι προβληματισμοί σχετικά με τη συμπεριφορά των μαθητών και η δημιουργία μιας ενωμένης ομάδας. Ως αποτελεσματικές στρατηγικές αναδείχθηκαν η εξατομικευμένη διδασκαλία, η εφαρμογή κανόνων και ορίων και η χρήση διαδραστικών δραστηριοτήτων. Επιπρόσθετα, η σύμπνοια στόχων και η ενεργός συμμετοχή των γονέων αποτέλεσαν κρίσιμους παράγοντες στην αντιμετώπιση των προκλήσεων στη διαχείριση της τάξης. Με την παρούσα έρευνα αναδεικνύεται η ουσιαστική σημασία της αποτελεσματικής διαχείρισης της τάξης στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αναγνωρίζονται οι διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί και προτείνονται αποτελεσματικές στρατηγικές για την αντιμετώπισή τους. Μέσω αυτής της προσέγγισης, η έρευνα επιδιώκει να συμβάλει στην προώθηση της παιδαγωγικής πρακτικής και στη βελτίωση των εκπαιδευτικών προτύπων, ενισχύοντας έτσι το εκπαιδευτικό σύστημα στο σύνολό του.

Λέξεις Κλειδιά: εκπαιδευτικοί, Δημοτικά Σχολεία, διαχείριση Τάξης, στρατηγικές, εξατομικευμένη διδασκαλία

Τάσεις της ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητας απέναντι στα άτομα με Αναπηρία

Κωνσταντίνος Δρόσος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε Παν. Ιωαννίνων, k.drosos@uoi.gr

Περίληψη

Στα πλαίσια της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης και των διάφορων κοινωνικών ομάδων που μπορεί να συναντήσει κάποιο άτομο της εκπαιδευτικής κοινότητας κατά τα χρόνια υπηρεσίας του, αποφασίστηκε να διερευνηθούν οι στάσεις ατόμων που ανήκουν στην ΛΟΑΤΚΙΑ+ κοινότητα της Ελλάδας, σχετικά με άτομα που έχουν κάποια αναπηρία. Βασικός γνώμονας της έρευνας ήταν να βρεθούν πιθανοί παράγοντες επιρροής των στάσεων αυτών, οι οποίοι ίσως να μπορούν να καλλιεργηθούν μέσα από τη σύγχρονη εκπαιδευτική πρακτική. Άλλωστε, οι στάσεις της κοινωνίας μπορούν να διατηρήσουν την ισορροπία και τη δικαιοσύνη και να προωθήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε διάφορους τομείς. Η ύπαρξη ακραίων στάσεων μπορεί να οδηγήσει την κοινωνία σε διχασμό και να δημιουργήσει προβλήματα σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες ή και μειονότητες, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να καθυστερήσει την πρόοδο σε διάφορους τομείς. Τα αποτελέσματα από έρευνες που εξετάζουν τις στάσεις της κοινωνίας μπορούν να αξιοποιηθούν από αυτή, για παράδειγμα μέσω της εκπαίδευσης, με σκοπό τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρέμβασης. Στην παρούσα έρευνα, η οποία έλαβε χώρα το δεύτερο εξάμηνο του έτους 2023, συμμετείχαν 102 άτομα, τα οποία διέμεναν στην πόλη των Αθηνών και είχαν ηλικία άνω των 18 ετών. Τα δεδομένα που αξιοποιήθηκαν συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς, το οποίο βασίστηκε στο ATDP (Attitudes Towards Disabled People) του Yuker. Το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε αποτελούταν από 26 δηλώσεις, στις οποίες τα άτομα απαντούσαν μέσω 5-βαθμιας κλίμακας τύπου Likert. Ο έλεγχος εσωτερικής αξιοπιστίας φανέρωσε τιμή $\alpha = ,83$. Παράλληλα, δόθηκε ένα επιπλέον ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς 10 δηλώσεων, το οποίο μετρούσε τη στάση του κάθε ατόμου απέναντι στον εαυτό του. Ο έλεγχος εσωτερικής αξιοπιστίας φανέρωσε τιμή $\alpha = ,91$. Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν με τη βοήθεια συλλόγων ΛΟΑΤΚΙΑ+ στα μέλη τους. Καθώς τα συμμετέχοντα άτομα δεν ήταν πολλά, γίνεται λόγος για διερεύνηση της τάσης της κοινωνίας. Από την ανάλυση των δεδομένων φάνηκε πως η ηλικία, η εκπαίδευση, ο τόπος διαμονής, η γνωριμία ατόμων με αναπηρία μπορούν να επηρεάσουν τις στάσεις των ΛΟΑΤΚΙΑ+ ατόμων απέναντι στα άτομα με αναπηρία. Επιπροσθέτως, μετά από έλεγχο παλινδρόμησης φάνηκε πως η στάση που έχει ένα άτομο απέναντι στον εαυτό του, μπορεί να λειτουργήσει ως προβλεπτικός δείκτης για τη στάση που θα έχει απέναντι σε ένα άτομο με αναπηρία. Τα παραπάνω δεδομένα μπορούν να αξιοποιηθούν σε εκπαιδευτικά προγράμματα παρέμβασης του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και να αξιοποιηθούν για πιθανές δράσεις κοινωνικής ευαισθητοποίησης.

Λέξεις κλειδιά: Τάσεις, Κοινωνικές Μειονότητες, Αναπηρία, ΛΟΑΤΚΙΑ+

Πώς τα παιδιά σχολικής ηλικίας αντιλήφθηκαν τον COVID-19;

Βασιλική Καλαμάρη

Διευθύντρια ΠΕΠΑΛ Αλεξανδρούπολης, vakal1@live.com

Αθανασία Μούτλια

ΠΕ07, athmoutlia@yahoo.gr

Περίληψη

Το σχολικό πλαίσιο συχνά έρχεται αντιμέτωπο με απρόσμενα γεγονότα όπως ισχυρά καιρικά φαινόμενα, βία μεταξύ μαθητών, θάνατο μελών, σεισμούς, πυρκαγιές και εκφοβισμό, τα οποία μπορούν να δημιουργήσουν κρίσεις. Η ανάγκη για σωστή διαχείριση και σχεδιασμό πρόληψης είναι μεγάλη, καθώς επηρεάζουν παιδιά που διαμορφώνουν τον χαρακτήρα και τις δυνατότητές τους (Φώτου, 2017).

Η Επίδραση της COVID-19 στη Σχολική Διαδικασία

Η πανδημία COVID-19 έφερε πρωτοφανείς προκλήσεις σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης. Το κλείσιμο των σχολείων και η στροφή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση επηρέασαν δραστικά την εκπαιδευτική διαδικασία με πολλαπλές συνέπειες.

Οι επιπτώσεις στους μαθητές περιλαμβάνουν ψυχολογικές και συναισθηματικές επιπτώσεις, εκπαιδευτικές δυσκολίες και ανισότητες. Οι επιπτώσεις στις οικογένειες περιλαμβάνουν οικονομικές συνέπειες, επιβάρυνση φροντίδας και δυσκολίες στην υποστήριξη της μάθησης. Οι επιπτώσεις στη σχολική κοινότητα περιλαμβάνουν αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας, δυσκολίες στην αξιολόγηση και στην επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας.

Σκοπός

Η παρούσα έρευνα διερευνά τα συναισθήματα και τις αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Επιπλέον, εξετάζει τις επιπτώσεις της πανδημίας στις κοινωνικές σχέσεις των μαθητών με τους συμμαθητές, τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς.

Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής: Πώς οι μαθητές κατανοούν και αντιμετωπίζουν την πανδημία COVID-19; Πώς η πανδημία επηρεάζει την καθημερινή ζωή, τις σπουδές και τις κοινωνικές σχέσεις των μαθητών; Πώς η εξ αποστάσεως εκπαίδευση επηρεάζει τη σχέση μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων;

Σημασία της Έρευνας

Αυτή η έρευνα είναι σημαντική επειδή παρέχει μια σε βάθος κατανόηση των εμπειριών των μαθητών κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη πολιτικών και παρεμβάσεων που θα

υποστηρίζουν την ψυχική και κοινωνική ευημερία των μαθητών σε περιόδους κρίσεων.

Μεθοδολογία

Επιλογή Δείγματος

Η έρευνα δεν χρησιμοποίησε τυχαία δειγματοληψία, καθώς εστιάζει στην οπτική γωνία μαθητών σε σχολική ηλικία που βίωσαν την πανδημία COVID-19. Το δείγμα αποτελείται από 30 μαθητές από το ίδιο σχολείο, διαφορετικών ηλικιών. Όλοι οι μαθητές συμμετείχαν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και υπέστησαν τα ίδια υγειονομικά μέτρα. Λόγω των κοινών χαρακτηριστικών, το δείγμα θεωρείται ομοιογενές.

Εργαλείο Συλλογής Δεδομένων

Η μέθοδος συλλογής δεδομένων ήταν οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις με συμμετέχοντες 30 μαθητές από το ίδιο σχολείο (δημόσιο λύκειο), διαφορετικών ηλικιών. Η διαδικασία περιλάμβανε ατομικές συνεντεύξεις με κάθε μαθητή, χρήση ανοιχτού τύπου ερωτήσεων, ενημέρωση των μαθητών για το σκοπό της έρευνας, τη διάρκεια της συνέντευξης, την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα. Επίσης, περιλάμβανε τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ ερευνητή και μαθητή και την αποφυγή έκφρασης προσωπικών απόψεων από τον ερευνητή.

Αποτελέσματα της Έρευνας

Σε προσωπικό επίπεδο, οι μαθητές εξέφρασαν φόβο και αβεβαιότητα, κοινωνική απομόνωση και ψυχολογικές δυσκολίες. Σε οικογενειακό επίπεδο, οι μαθητές ανέφεραν οικονομικές δυσκολίες, αλλαγές στην οικογενειακή ρουτίνα και ενίσχυση των οικογενειακών δεσμών. Σε εκπαιδευτικό επίπεδο, παρατηρήθηκαν αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας, ανισότητες και αίσθημα ανασφάλειας για το μέλλον.

Συμπεράσματα

Η πανδημία COVID-19 επηρέασε σημαντικά τη ζωή των μαθητών σε προσωπικό, οικογενειακό και εκπαιδευτικό επίπεδο. Η έρευνα με τους 30 μαθητές δημοσίου λυκείου έφερε στο φως τις ατομικές και συλλογικές εμπειρίες τους, δίνοντας μια εικόνα για τις προκλήσεις και τις προσαρμογές που βίωσαν.

Λέξεις κλειδιά: διαχείριση κρίσης, πανδημία, επιπτώσεις, επιδράσεις

Τηλεκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες

Πάυλος-Στυλιανός Μεγαλοοικονόμου

Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών-Εθνικό Μετσόβιο

Πολυτεχνείο

Προπτυχιακός Φοιτητής

pmegalo@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη διενεργήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος *Κοινωνιολογία της Γνώσης και της Εκπαίδευσης* της Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Έχει ως στόχο να αναδείξει τις κοινωνικές ανισότητες που σε πολλές περιπτώσεις γεννήθηκαν ή διογκώθηκαν κατά τη συμμετοχή των διδασκόμενων, μαθητών και φοιτητών, στη διαδικασία της τηλεκπαίδευσης στην οποία αναγκαστικά ενεπλάκησαν λόγω της ειδικής συνθήκης της πανδημίας του κορονοϊού. Μέσω της αξιοποίησης ποικίλων πηγών, όπως έρευνες, τοποθετήσεις αρθρογράφων και δημοσιεύσεις οργανισμών, γίνεται μία προσπάθεια να διερευνηθούν οι πιθανές συσχετίσεις της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης των διδασκόμενων και των οικογενειών τους με τον βαθμό αποτελεσματικότητας της τηλεκπαίδευσης ως υποκατάστατου της διά ζώσης εκπαιδευτικής/μαθησιακής διαδικασίας. Συμπερασματικά, υπογραμμίζονται πιθανά λάθη και παραλείψεις των αρμόδιων φορέων που, τελικώς, δεν επέτρεψαν την άμβλυση των δημιουργούμενων ανισοτήτων, τα ανωτέρω, υπό την προοπτική της μελλοντικής τους διόρθωσης.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνιολογία της Γνώσης και της Εκπαίδευσης, πανδημία κορονοϊού, τηλεκπαίδευση, κοινωνικές ανισότητες, ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Χαρακτηριστικά των ανήλικων παραβατών

Γρηγόριος Δ. Καρράς

Υποψήφιος Διδάκτορας

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

gregorykarras@yahoo.gr

Θεόδωρος Θάνος

Καθηγητής Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

ththanos@uoi.gr

Περίληψη

Η εργασία αυτή διερευνά τους παράγοντες που επηρεάζουν την εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών στους ανήλικους, διακρίνοντας μεταξύ εγγενών και εξωγενών παραγόντων. Οι εγγενείς παράγοντες περιλαμβάνουν γενετικούς και νευροφυσιολογικούς παράγοντες, όπως χρωμοσωματικές ανωμαλίες και δυσλειτουργίες που σχετίζονται με την κορτιζόλη, οι οποίες συνδέονται με αυξημένη επιθετικότητα και παραβατικότητα. Έρευνες υποδεικνύουν ότι οι γενετικές μεταβολές και οι νευροφυσιολογικές ιδιαιτερότητες ενισχύουν την προδιάθεση για παραβατική συμπεριφορά. Οι εξωγενείς παράγοντες εστιάζουν στο περιβάλλον του ανήλικου, με την οικογένεια να αποτελεί τον πρωταρχικό φορέα επιρροής. Ειδικότερα, η παραβατική συμπεριφορά γονέων, η αυταρχική ή ασυνεπής διαπαιδαγώγηση, καθώς και οι διαταραγμένες οικογενειακές σχέσεις συμβάλλουν καθοριστικά στην εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών στους ανήλικους. Παράλληλα, το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο και οι συνθήκες διαβίωσης, όπως η μετανάστευση και η αστικοποίηση, επηρεάζουν την κοινωνικοποίηση και την ψυχική υγεία των ανήλικων, οδηγώντας σε αυξημένα επίπεδα παραβατικότητας. Το σχολικό περιβάλλον διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη ή την αποτροπή παραβατικών συμπεριφορών. Η σχολική βία και ο εκφοβισμός συνδέονται με την οργανωτική δομή και λειτουργία του σχολείου, καθώς και με τις κοινωνικοπολιτισμικές διαφορές μεταξύ των μαθητών. Οι θεωρίες κοινωνικού ελέγχου, όπως αυτές του Nye και του Reckless, τονίζουν τη σημασία της οικογένειας και των κοινωνικών δομών στην ανάπτυξη μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και αυτοσυγκράτησης στους ανήλικους. Επιπλέον, οι φιλικές σχέσεις και η επιρροή των συνομηλίκων είναι κρίσιμες κατά την εφηβική ηλικία. Οι ανήλικοι που απορρίπτονται από τις ομάδες συνομηλίκων ή την οικογένεια ενδέχεται να καταφύγουν σε παραβατικές συμπεριφορές για να επιτύχουν αποδοχή και επιβεβαίωση. Συμπερασματικά, η παραβατικότητα των ανήλικων προκύπτει από την αλληλεπίδραση γενετικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραγόντων. Μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει την οικογένεια, το σχολείο και την κοινωνία είναι απαραίτητη για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της παραβατικότητας, προάγοντας την υγιή ανάπτυξη και την κοινωνική ενσωμάτωση των ανήλικων σε ένα υποστηρικτικό και θετικό περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: Παραβατικότητα, εγγενείς, εξωγενείς, σχολικό περιβάλλον, οικογένεια

A10. Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ενεργός Πολιτιότητα

Ξεκινώντας το «ταξίδι» της ζωής μας από το Ε.Ε.Ε.ΕΚ.

Μαργαρίτα Σουλτάνη

Εκπαιδευτικός Κοινωνικών Επιστημών κλάδου ΠΕ78 (Νομικός)-
Υποδιευθύντρια Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Πειραιά
ΜΕd στις Επιστήμες της Αγωγής- Ειδική Εκπαίδευση
ΜΕd στην Εκπαιδευτική Ηγεσία και Διοίκηση
margaritasoultani@hotmail.com

Περίληψη

Οι μαθητές και μετέπειτα απόφοιτοι των Ε.Ε.Ε.ΕΚ., όπως κάθε άτομο με αναπηρία, βάσει της Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ, έχουν δικαίωμα ενεργού συμμετοχής σε κάθε πτυχή της κοινωνίας. Προς τούτο, με εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, δημιουργία συνθηκών που φέρουν συναισθηματική ισορροπία, εκμάθηση συμπεριφορικών κανόνων, αναδομώντας το περιβάλλον, ώστε το παιδί να διδάσκεται μέσω συμπεριφορισμού και κονστрукτιβισμού, γίνεται εκμάθηση ρόλου, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, κατανόηση λειτουργίας πολιτεύματος και θεσμών. Μέσω πολυαισθητηριακού περιβάλλοντος, επισκέψεων, βιωματικής μάθησης, παιχνιδιών ρόλων, τραγουδιών για το σεβασμό της γυναίκας και του ατόμου, ομαδοσυνεργατικής μάθησης, ο μαθητής κατανοεί τη θέση του στην κοινωνία και την αξία της ενεργού συμμετοχής. Με τη σταδιακή αύξηση των εξωτερικών δράσεων, της αλληλεπίδρασης με επαγγελματίες γειτονιάς, επισκέψεις σε επιχειρήσεις για διασύνδεση με την αγορά εργασίας, στη Βουλή, ο μαθητής αισθάνεται μέρος της κοινωνίας. Η δημιουργία δικτύων με τη συμμετοχή της οικογένειας, Ε.Ε.Ε.ΕΚ., επιχειρήσεων και φορέων της Πολιτείας δρα καταλυτικά για τη συμπερίληψη του ατόμου και την προάσπιση των δικαιωμάτων, ασκώντας τις κατάλληλες πιέσεις στην πολιτεία, ώστε να δράσει. Μετά το Ε.Ε.Ε.ΕΚ. παρατηρείται έντονο πρόβλημα με τη συνέχιση των σπουδών, την κατάρτιση των μαθητών, την εύρεση εργασίας, γεγονός που δημιουργεί άγχος σε μαθητές και γονείς, καθώς ενώ καταγράφονται ποιοτικά μαθησιακά αποτελέσματα, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, ο μαθητής χωρίς θεσπισμένο πλαίσιο παρακολουθεί με αβεβαιότητα το μέλλον του. Σκοπός της έρευνας είναι η ενδυνάμωση των μαθητών μέσω της γνώσης των δικαιωμάτων και της ενεργού συμμετοχής τους στην κοινωνία, η δημιουργία ισχυρών δικτύων για την κατανόηση της αξίας της δικαιοματικής προσέγγισης, αλλά και του ρόλου όλων ως συνηγόρων των δικαιωμάτων των παιδιών και η ενημέρωση της πολιτείας. Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι η δημιουργία προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού υλικού και η παρατήρηση των μαθητών κατά τη διδασκαλία μέσω κλειδών, η καταγραφή στο ημερολόγιο, η συμπλήρωση ερωτηματολογίων δικτύου, φωτογραφικό υλικό, κλειδές παρατήρησης κατά τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, καταγραφή προβλημάτων, προτάσεων και λύσεων κατά τις συναντήσεις των φορέων. Βάσει των ανωτέρω, η αναδόμηση περιβάλλοντος των μαθητών, η κατανόηση του ρόλου και η συμμετοχή σε πλαίσιο που είναι πλέον οικείο, αφού συμπεριφορές και τρόποι λειτουργίας θα είναι κατανοητά, η

διδασκαλία των δικαιωμάτων συνδυάζοντας πολλαπλές μεθόδους και η δημιουργία ισχυρών δικτύων χτίζουν κουλτούρα προσανατολισμένη στη συμμετοχή, στη συμπεριληψη, στο σεβασμό, στο “μαζί” με πολλαπλά διδάγματα για όλη την κοινωνία.

Λέξεις κλειδιά: ενεργός πολιτεότητα, δικαιωματική προσέγγιση, ειδική αγωγή, συμπεριληπτική κουλτούρα, συνηγορία

Ε.Ν.Α.Σ. ΚΟΣΜΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ/ΟΛΕΣ

«Ενεργός πολίτης και δημόσιος χώρος»

Πρόγραμμα διασχολικής συνεργασίας για την ενεργό πολιτεότητα

Φωτεινή Λισγάρα

Δ/ντρια 9^ο Δημ. Σχ. Άρτας
folisgara@yahoo.gr

Ευσταθία Κάλλια

Δ/ντρια Δημ. Σχ. Νεοχωρίου
ekal10@hotmail.com

Παναγιώτα Παπανικολάου

Δ/ντρια Δημ. Σχ. Ανέζας
madouki@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην ανάδειξη καλών πρακτικών στην μελέτη της έννοιας της πολιτεότητας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Η πολιτεότητα είναι η ιδιότητα του να είναι κάποιος πολίτης. Η Ενεργός Πολιτεότητα προϋποθέτει την ενημέρωση για τα κοινά, τη γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που έχει το άτομο ως πολίτης, την έκφραση των απόψεών του, την απαίτηση για διαφάνεια και δικαιοσύνη, την ενεργό συμμετοχή στις κοινωνικές διεργασίες. Η έννοια του Ενεργού Πολίτη αναφέρεται συνήθως στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του στο δημόσιο χώρο και στην ενεργό συμμετοχή του στις πολιτικές και κοινωνικές δομές διαμόρφωσης απόψεων ή λήψης αποφάσεων. Το διασχολικό πρόγραμμα Ενατό Νεοχωρί Ανέζα Συνεργασία (Ε.Ν.Α.Σ.) Κόσμος για όλους/όλες «Ενεργός πολίτης και δημόσιος χώρος» υλοποιείται τη σχολική χρονιά 2023-24 στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιότητων και έχει ως σκοπό την καλλιέργεια της Πολιτεότητας στους/στις μαθητές/μαθήτριες. Πιο συγκεκριμένα, η διασχολική ομάδα Ε.Ν.Α.Σ έχει ως στόχο να αναδείξει τον ρόλο του ενεργού πολίτη στον δημόσιο χώρο (πλατείες, πάρκα, δρόμοι, πεζοδρόμια, παραλίες). Οι μαθητές και οι μαθήτριες με δράσεις τυπικής και μη τυπικής μάθησης εντός και εκτός της σχολικής τάξης διερευνούν τη σημασία των δημόσιων χώρων στην κοινωνική ζωή των πολιτών. Συνομιλούν με εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και διεκδικούν την ύπαρξη δημόσιων χώρων προσβάσιμων για όλους/ες, τη δημιουργία υποδομών στην περιοχή, τη διατήρηση

ελεύθερων χώρων, την προστασία του πράσινου και των μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς στη γειτονιά τους, στο χωριό τους, στην πόλη τους. Παράλληλα κατανοούν ότι οι προσεγγίσεις, αισθητικά και λειτουργικά δημόσιοι χώροι γίνονται τόποι επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης, άσκησης, άθλησης, ψυχαγωγίας και διεκδίκησης των κατοίκων και των επισκεπτών μιας περιοχής. Η διασχολική ομάδα επιδιώκει να καλλιεργήσει κοινωνικές δεξιότητες στους μαθητές και στις μαθήτριες στη διαμόρφωση, χρήση και προστασία της δημόσιας περιουσίας και γενικότερα του δημόσιου χώρου. Οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες των τριών σχολείων (Δημ. Σχ. Ανέζας, Δημ. Σχ. Νεοχώρι, 9ο Δημ. Σχ. Άρτας) οργανώνουν και συμμετέχουν από κοινού σε συνεργατικές, βιωματικές δραστηριότητες σε σχολικούς και δημόσιους χώρους. Συμπερασματικά, η συγκρότηση της διασχολικής ομάδας Ε.Ν.Α.Σ. και η συνεργασία των τριών σχολείων λειτουργεί θετικά στην ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών αναφορικά με την έννοια του ενεργού πολίτη και τη σχέση του με τον δημόσιο χώρο.

Λέξεις κλειδιά: ενεργός πολίτης, δημόσιος χώρος, διασχολική ομάδα, κοινωνικές δεξιότητες

A11. Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών

Επιχειρηματικότητα και ένταξη μεταναστών στην αγορά εργασίας

Τζένη Παγγέ

Καθηγήτρια, ΠΤΝ, jpagge@uoi.gr

Θεμιστοκλής Γκόγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής, ΠΤΔΕ, thegogas@uoi.gr

Ευάγγελος Ευαγγέλου

Αναπληρωτής Καθηγητής, Φυσικό Τμήμα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, eevagel@uoi.gr

Περίληψη

Έχει διαπιστωθεί η βραδεία ένταξη προσφύγων και μεταναστών στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας υποδοχής. Σύμφωνα με το *Σχέδιο Δράσης για την ένταξη των μεταναστών 2021-2027*, το ποσοστό ανεργίας της ΕΕ-27 για τον γηγενή πληθυσμό ήταν για την περίοδο 2009-2019 σημαντικά χαμηλότερο από το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών, και για τον λόγο αυτό οι επιμορφωτικές δράσεις για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των μεταναστών είναι αναγκαίες. Η παρούσα μελέτη στόχο έχει να παρουσιάσει την εκπαίδευση των μεταναστών και προσφύγων στην επιχειρηματικότητα μέσα από στοχευμένες επιμορφωτικές δράσεις, οι οποίες θα οδηγήσουν στην άρτια επαγγελματική τους κατάρτιση. Μία απ' αυτές τις δράσεις είναι και το έργο Erasmus+

«BYTE» (Blockchain for Refugees in Entrepreneurship, <https://www.byteproject.eu/>), το οποίο αποβλέπει να βοηθήσει πρόσφυγες και μετανάστες όχι απλώς να εισέλθουν στην αγορά εργασίας ως αυτοαπασχολούμενοι, αλλά και να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες προκειμένου να γίνουν οι ίδιοι μέντορες για άλλους νέους μετανάστες και πρόσφυγες. Στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα BYTE συμμετέχουν εταίροι από διαφορετικές Ευρωπαϊκές χώρες που έχουν μεγάλο αριθμό εισερχομένων μεταναστών και προσφύγων. Το έργο βασίζεται ιδιαίτερα στην εκπαίδευση με καινοτόμες νέες τεχνολογίες (blockchain και την τεχνητή νοημοσύνη), και με βασική ιδέα ότι οι εκπαιδευόμενοι μπορούν κάνοντας χρήση της τεχνολογίας, να γίνουν μέντορες για νέους μετανάστες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης των δράσεων του έργου, στην παροχή ίσων ευκαιριών και αποτροπή διακρίσεων. Οι εταίροι του προγράμματος BYTE ενθαρρύνουν τη συμμετοχή μεταναστών και προσφύγων στις δράσεις του έργου συμπεριλαμβάνοντας και τις ευάλωτες ομάδες, χωρίς εξαίρεση ατόμων με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης ή μειωμένων προσόντων, ατόμων με αναπηρίες, εκπροσώπων εθνοτικών ή άλλων μειονοτικών ομάδων κλπ. Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα του έργου, υπολογίζεται οι μετανάστες και πρόσφυγες που θα έχουν παρακολουθήσει τα μαθήματα κατάρτισης-επιμόρφωσης, θα αποκτήσουν πολύτιμη εμπειρία στην επιχειρηματικότητα κάνοντας χρήση νέων μεθόδων εκπαίδευσης, θα εμπλουτίσουν τις δεξιότητές τους στη χρήση ΤΠΕ και θα αποκτήσουν νέα πρακτικά εργαλεία για το πώς θα μεταβούν από την επιχειρηματική ιδέα στη σύσταση μιας νέας εταιρείας.

Λέξεις κλειδιά: Μετανάστες, πρόσφυγες, εκπαίδευση, ΤΠΕ, επιχειρηματικότητα

Acknowledgements: *The project (BYTE - 2022-1-RO01-KA220-ADU-000088269) has been funded with support from the European Commission, Erasmus+ KA2 action*

Διαπολιτισμική ετοιμότητα εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση ενηλίκων

Αλεξάνδρα Παναγιώτου

MEd, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης, apanagiotou10@hotmail.com

Περίληψη

Η σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα, σε συνδυασμό με τους κοινωνικοπολιτικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς που επιφέρουν αναδιάταξη στον παγκόσμιο χάρτη, έχουν διαμορφώσει συνθήκες πολιτισμικού πλουραλισμού. Η εκπαίδευση φυσικά δε θα ήταν δυνατόν να παραμείνει ανεπηρέαστη από τις νέες συνθήκες. Ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει το σύγχρονο, δημοκρατικό σχολείο, προϋποθέτει την παροχή ισότιμων ευκαιριών στο σύνολο των μελών του και τη διασφάλιση διαδραστικής σχέσης ανάμεσά τους, καλλιεργώντας μία νέα εκπαιδευτική κουλτούρα στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής αγωγής. Ο πολυπολιτισμικά προσανατολισμένος εκπαιδευτικός συμβάλλει στην καλλιέργεια κουλτούρας, που αναγνωρίζει την πολιτισμική ετερότητα ως στοιχείο θετικό και δημιουργικό σε μία κοινωνία. Ιδιαίτερα στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας όπου φοιτά πολύ μεγάλος αριθμός μεταναστών και προσφύγων, η διαπολιτισμική προσέγγιση στην εκπαιδευτική

διαδικασία, κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να ενισχυθεί ο σεβασμός στην ετερότητα, στην αξία και την ισοτιμία ενός πολιτισμού διαφορετικού, να εξαλειφθεί ο φόβος και η υποτίμηση στο ξένο, στο αλλότριο. Σε αυτό το πλαίσιο, η έρευνα που παρουσιάζεται επιχειρεί να διαγνώσει την διαπολιτισμική ετοιμότητα των εκπαιδευτών ενηλίκων σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, όπου φοιτούν άτομα με εθνοπολιτισμική ετερογένεια. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το σχολικό έτος 2019-2020 σε ένα δείγμα 10 εκπαιδευτικών, με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης, αφού εξετάστηκαν δεδομένα που προέκυψαν από συνεντεύξεις των εκπαιδευτών του ΣΔΕ. Σύμφωνα με τα αποτελέσματά της οι εκπαιδευτές ενηλίκων διαθέτουν επαρκείς θεωρητικές γνώσεις όσον αφορά στην έννοια, τους στόχους της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης καθώς και τις αρχές που την διέπουν, ωστόσο αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην εφαρμογή αυτών διαπολιτισμικών πρακτικών στις τάξεις τους. Πιο συγκεκριμένα, αναδείχθηκε η ανάγκη για επιμόρφωση και περαιτέρω εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Προτείνεται η ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών στην προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αλλά και να αποτελέσουν τη βάση για πιο ενδελεχή έρευνα σχετικά με τις δεξιότητες διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και την εκπαίδευση που διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί σε όλες τις βαθμίδες.

Λέξεις-κλειδιά: διαπολιτισμική αγωγή, σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, εκπαίδευση ενηλίκων, εκπαιδευτές ενηλίκων

Διαπολιτισμική εκπαίδευση και διδασκαλία του μαθήματος της Θρησκευτικής Αγωγής: Εμπόδια, υφιστάμενες πρακτικές και καινοτόμα προγράμματα

Μιχαήλ Παπάς

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης M.Ed., michalis_pappas@yahoo.gr

Περίληψη

Οι σύγχρονες κοινωνίες του δυτικού κόσμου εξελίσσονται κάτω από ραγδαία κινητικότητα πολιτισμικών ομάδων, η οποία έχει δημιουργήσει έντονες ζυμώσεις στις Επιστήμες της Αγωγής και έχει προωθήσει την επιστημονική θεωρία και πράξη στον τομέα της Διαπολιτισμικής Αγωγής. Όπως σε όλο τον ευρωπαϊκό χώρο, έτσι και στην σύγχρονη ελληνική κοινωνία με τον πλουραλισμό πολιτιστικών, γλωσσικών και θρησκευτικών χαρακτηριστικών, η διαπολιτισμική εκπαίδευση στοχεύει στην δημιουργία πολιτών με ενσυναίσθηση και ευαισθητοποιημένων σε θέματα ισότητας και σεβασμού της ετερότητας. Αυτές οι αρχές αποτυπώνονται σε όλα τα διδασκόμενα σχολικά μαθήματα και κυρίως την Θρησκευτική Αγωγή, που αποτελεί ένα κατεξοχήν μάθημα ηθικής-κοινωνικής συμπεριφοράς, όπου η εφαρμογή τεχνικών διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και συμπερίληψης αυξάνει την αποδοτικότητα και την ειρηνική συνύπαρξη των μαθητών σε πλουραλιστικά

σχολικά περιβάλλοντα. Η παρούσα εισήγηση εντάσσεται στην θεματική του συνεδρίου: «Α11. Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών» και έχει ως στόχο την ανάδειξη της υιοθέτησης στοιχείων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην Θρησκευτική Αγωγή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Σ' αυτό το πλαίσιο, αναλύεται το Πρόγραμμα Σπουδών/ΠΣ της Θρησκευτικής Αγωγής μέσα από την κριτική παρουσίαση της εκπαιδευτικής διαδρομής μέχρι την κατάρτιση του σημερινού ΠΣ, εκτιμώνται οι πρακτικές και τα εμπόδια στο ελληνικό συγκείμενο και αξιολογούνται οι καινοτομίες που προτείνονται μέσω του ΠΣ αλλά και οι τεχνικές, που η επιστήμη έχει αποδείξει ότι αυξάνουν την αποτελεσματικότητά τους. Ως προς την μεθοδολογία, η παρούσα εισήγηση βασίζεται στην βιβλιογραφική έρευνα αξιοποιώντας τα κανονιστικά κείμενα του Υπουργείου Παιδείας, καθώς και την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία την σχετική με αυτό το μάθημα και την διαπολιτισμική προσέγγισή του. Από την ανασκόπηση αναφάνεται ότι μετά την αφομοίωση και την ενσωμάτωση, υιοθετήθηκε το διαπολιτισμικό μοντέλο του σημερινού ΠΣ, το οποίο συνδυάζεται με σύγχρονες τεχνικές για την αιφώρο συμπεριληπτικότητα. Στο ΠΣ έχει μεταβληθεί η φιλοσοφική, παιδαγωγική και θρησκευτική του προσέγγιση με σκοπό να ενσωματωθούν τα αποτελέσματα της παιδαγωγικής έρευνας, ενώ κατοχυρώνονται και πρακτικές που έχουν θεσπιστεί σε άλλες χώρες. Η σύνταξη του νέου ΠΣ με βάση τη φιλοσοφία του Κριτικού Ρεαλισμού εναρμονίζεται με το νομικό πλαίσιο και τις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών και διεθνών αρχών, καθώς οι μαθητές αναπτύσσουν την θρησκευτική τους ταυτότητα αλλά και τις δεξιότητες που συμβάλλουν στην αρμονική συνύπαρξη ανθρώπων διαφορετικών θρησκευτικών και πολιτισμικών υποβάθρων, ενώ συγχρόνως η διαρκής ανανέωση των γνώσεων των εκπαιδευτικών μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων στοχεύουν στην μετάπλαση του σχολείου σε χώρο κοινωνικού μετασχηματισμού και χειραφέτησης. Έτσι, η Θρησκευτική Αγωγή καθίσταται αποτελεσματική στην απόσβεση συγκρούσεων και φανατισμών και στην δημιουργία μελλοντικών ενεργών πολιτών με όραμα αλληλεγγύης και ειρήνης.

Λέξεις κλειδιά: Διαπολιτισμική αγωγή, Θρησκευτική Αγωγή, Ενσυναίσθηση, Αειφόρος συμπεριληπτικότητα, Πρόγραμμα σπουδών

Ανάλυση αναγκών των δίγλωσσων/ πολύγλωσσων μαθητών

Γεωργία Τσιμπλή

Απόφοιτη Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών: Σύγχρονες τάσεις στην Ανάλυση και τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας
ggmarkat@yahoo.gr

Περίληψη

Ο θεματικός άξονας στον οποίο εμπίπτει η ανακοίνωση είναι Α. Εκπαίδευση και συγκεκριμένα Α11. Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών. Τα δίγλωσσα/ πολύγλωσσα παιδιά που φοιτούν στο ελληνικό σχολείο δεν αποτελούν μια συμπαγή ομάδα. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να προέρχονται από διάφορες εθνότητες και

γλωσσικές κοινότητες και από διαφορετικά κοινωνικά, οικονομικά, μορφωτικά και οικογενειακά περιβάλλοντα, μπορεί να έχουν διαφορετικά βιώματα και σχολικές εμπειρίες και μπορεί να ανήκουν σε διαφορετικά είδη και μορφές διγλωσσίας. Τα ζητήματα λοιπόν που ξεδιπλώνονται είναι ποικίλα και για να μπορέσουμε να τα εκτιμήσουμε και να τα διαχειριστούμε ομαλά, θα πρέπει να τα προσεγγίσουμε από τη σκοπιά των διγλωσσων/ πολύγλωσσων μαθητών. Σκοπός της έρευνας είναι γενικά να ορίσουμε την έννοια 'ανάγκες' για τη διδακτική της γλώσσας και ειδικά να αναφερθούμε στην ανάλυση αναγκών των διγλωσσων/ πολύγλωσσων μαθητών στα γλωσσικά μαθήματα της τυπικής, σχολικής εκπαίδευσης στη σημερινή εποχή. Για τον σκοπό αυτό θα εξετάσουμε τα περιθώρια προσαρμογής στις ανάγκες αυτών των μαθητών στο μάθημα της Γλώσσας της ΣΤ' δημοτικού και συγκεκριμένα από την 6^η διδακτική ενότητα του α' τεύχους, που έχει τίτλο «Η ζωή σε άλλους τόπους» και η οποία είναι η πιο αντιπροσωπευτική για τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της σύγχρονης κοινωνίας. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας, η ανάλυση αναγκών των διγλωσσων/ πολύγλωσσων μαθητών είναι η αφετηρία της καλής πορείας αυτών των παιδιών, γιατί δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν ευκολότερα τους διδακτικούς στόχους που θα ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των μαθητών τους. Όταν ο εκπαιδευτικός αποφασίσει τον γενικό στόχο του προγράμματος, το επόμενο βήμα είναι η επιλογή της τεχνικής για να κάνει το σχεδιασμό του μαθήματος. Αυτή η τεχνική θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών, να είναι ευέλικτη, να εμπλέκει ενεργά το μαθητή στη διαδικασία της μάθησης και γενικά να βοηθάει και αυτόν, αλλά και τους υπόλοιπους μαθητές που θέλουν να προχωρήσουν.

Λέξεις κλειδιά: διγλωσσοί/ πολύγλωσσοι μαθητές, ανάλυση αναγκών, διαπολιτισμική εκπαίδευση

Πολυπολιτισμική εκπαίδευση μεταναστών και προσφύγων

Σαρσούρ Ουάελ

Υποψήφιος διδάκτορας στο Τμήμα Κοινωνιολογίας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου

socd20001@soc.aegean.gr , sarsour1972@yahoo.com

Περίληψη

Το ανθρώπινο γένος χαρακτηρίζεται από τεράστια ποικιλομορφία σε ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, σε αξίες, ήθη, έθιμα, παραδόσεις και κουλτούρες και όπως διαπιστώνεται, αυτή η ανθρώπινη ποικιλομορφία αυξάνεται με συνεχή και διευρυνόμενο τρόπο λόγω της διάδοσης των τεχνολογιών της πληροφορικής, των επικοινωνιών και των πρωτοφανών αυξανόμενων ποσοστών μετανάστευσης. Η πολυπολιτισμική εκπαίδευση θεωρείται από τους σημαντικότερους κλάδους της παγκόσμιας εκπαίδευσης. Τα διαφορετικά εκπαιδευτικά ιδρύματα στον κόσμο σήμερα, συμπεριλαμβάνουν μαθητές, προσωπικό και καθηγητές από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα. Η πολιτισμική ποικιλομορφία (Cultural diversity) είναι μια γενική έννοια που περιλαμβάνει τις διαφορές ανάλογα με τη φυλή, τη θρησκεία,

τη γλώσσα, τις οικονομικές συνθήκες, την κοινωνική τάξη, το φύλο, την περιοχή κατοικίας, κ.α.. (Boone-Robinson, 2009). Με έμφαση στον πολιτισμικό πλουραλισμό και την εκπαιδευτική δικαιοσύνη (Bennett, 2001), η πολυπολιτισμική εκπαίδευση (Multicultural education) είναι ένα σύνολο πολιτικών, πρακτικών, προγραμμάτων και δραστηριοτήτων εναλλακτικής και μεταρρυθμιστικής εκπαίδευσης που στοχεύει στην προώθηση της δικαιοσύνης και της δημοκρατίας στην κοινωνία, με σεβασμό των διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων, φυλών, κοινωνικών τάξεων, οικονομικών επιπέδων, θρησκειών, γλωσσών και ενδιαφερόντων. Η έννοια της πολιτισμικής εκπαίδευσης σχετίζεται άμεσα με τις ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης και τις μόνιμες εκπαιδευτικές πρακτικές, ενώ ως ιδέα (Banks, 1993), (Kim, 1998), πρέπει να επιτυγχάνονται ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης μεταξύ όλων των μαθητών, ανεξάρτητα από την εθνικότητα, το φύλο, την κοινωνική τάξη ή τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους. Οι ερευνητές ενσωματώνουν τους παραπάνω ορισμούς με εφαρμοσμένες διαδικασίες εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θεωρείται ως εναλλακτική λύση στις παραδοσιακές εκπαιδευτικές πρακτικές, με στόχο την προώθηση της δικαιοσύνης και της δημοκρατίας στην κοινωνία. Κατά συνέπεια, η πολυπολιτισμική εκπαίδευση είναι ένα ολοκληρωμένο μοντέλο εκπαίδευσης που λαμβάνει υπόψη του την αλληλεπίδραση και την αμοιβαία συνεργασία ανάμεσα σε μεταναστευτικές ομάδες. Στην τρέχουσα έρευνα, γίνεται ανασκόπηση της βιβλιογραφίας που ασχολήθηκε με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση από εννοιολογικής άποψης, από πλευράς διαστάσεων, τομέων και εκπαιδευτικών ρόλων, μαθητών και πολυπολιτισμικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχέση με την μετανάστευση. Προκειμένου η πολυπολιτισμική εκπαίδευση να εφαρμοστεί αποτελεσματικά, είναι απαραίτητο να επηρεαστούν οι ανθρώπινες σχέσεις σε κοινωνικό επίπεδο. Το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο της εκπαίδευσης επηρεάζει άμεσα τη διευκόλυνση ή την παρεμπόδιση των πολυπολιτισμικών εκπαιδευτικών πρακτικών και θα πρέπει να επικεντρωθούν οι πολιτικές σε αυτό και όχι μόνο στην πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων σε επίπεδο εκπαιδευτικών συστημάτων.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση, πρόσφυγες, μετανάστες, πολυπολιτισμικότητα

Ο υβριδικός χαρακτήρας της ταυτότητας μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Διερεύνηση των αντιλήψεων εφήβων δεύτερης γενιάς μεταναστών

Ιωάννα Σπαχίου

Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ, iwannaspachiou@gmail.com

Παναγιώτης Μανιάτης

Διδάσκων ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, pmaniat@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η ταυτότητα είναι μια μεταβαλλόμενη, δυναμική κατασκευή με πολλαπλές διαστάσεις που περιλαμβάνει το σύνολο των πεποιθήσεων, των αντιλήψεων και των συναισθημάτων για τον εαυτό, ενώ διαμεσολαβεί μεταξύ του ατόμου και του κοινωνικού κόσμου, καθώς εμπεριέχει συλλογικά και ατομικά στοιχεία του εαυτού. Στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνιών, οι οποίες χαρακτηρίζονται από πλουραλισμό, η ταυτότητα δεν μπορεί να θεωρείται σταθερή και στατική αλλά οικοδομείται διαρκώς στη βάση των σταθερών στοιχείων που προκύπτουν από την υπαγωγή του ατόμου σε διάφορες ομάδες από τη μια, αλλά και από την υποκειμενική τους πρόσληψη και τον επαναπροσδιορισμό τους από το άτομο αλλά και τη σχέση αλληλεπίδρασης που διαμορφώνει με τα άλλα άτομα. Η υβριδικότητα, ως έννοια που διαφοροποιείται αναλόγως με τον χρόνο και τα πολιτισμικά πλαίσια, αναδεικνύει την πολιτισμική ανάμειξη και τη σύγκλιση διαφορετικών πολιτισμών. Στην πραγματικότητα ανοίγει έναν τρίτο χώρο στο πεδίο μεταξύ ταυτότητας και ετερότητας και σηματοδοτεί έναν μεταβατικό χώρο στον οποίο τα άτομα έχουν πολλαπλές φωνές και εκτιμούν τον αυξανόμενο πλουραλισμό. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της διερεύνησης του τρόπου με τον οποίο έφηβοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και τους άλλους, έτσι ώστε να διαπιστωθεί το ενδεχόμενο συγκρότησης από την πλευρά τους υβριδικών ταυτοτήτων. Επιπλέον εξετάζονται οι στρατηγικές επιπολιτισμού οι οποίες υιοθετούνται από τα υποκείμενα και εξετάζεται ο ρόλος των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων σε αυτή τη διαδικασία της συγκρότησης ταυτότητας. Η έρευνα βασίστηκε στην ποιοτική μέθοδο, αξιοποιώντας την ημιδομημένη συνέντευξη σε εφήβους με μεταναστευτικό υπόβαθρο που γεννήθηκαν ή μετοίκησαν σε πρώιμη παιδική ηλικία και διαμένουν αρκετά χρόνια στη χώρα μας. Τα αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας καταδεικνύουν τη διαμόρφωση υβριδικών ταυτοτήτων από την πλευρά των υποκειμένων, σε μια προσπάθεια συνδυασμού διαφορετικών και, συχνά, αντιφατικών και συγκρουσιακών πολιτισμικών στοιχείων. Επιπλέον επισημαίνουν τη σημασία της γλώσσας στη διαδικασία του επιπολιτισμού και οδηγούν σε σημαντικές διαπιστώσεις για τη σημασία των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων.

Λέξεις κλειδιά: ταυτότητα, ετερότητα, τρίτος χώρος, υβριδικότητα, δεύτερη γενιά μεταναστών

A14. Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση

Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαιδευτική Πράξη: αμφίρροπες προσεγγίσεις

Κωνσταντίνος Θ. Πέτσιος
Καθηγητής Ιστορίας της Φιλοσοφίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Περίληψη

Το θέμα της *Εισήγησής* μου άπτεται δύο συναφών αλλά και ετερόνομων πεδίων προβληματισμού, αφού η απάντηση σε οιαδήποτε διερώτηση αφορά την σημερινή τεχνοκρατική οργάνωση του βίου τόσο στο ατομικό όσο και στο συλλογικό επίπεδο δεν είναι δυνατόν παρά να αφορμάται από μία ενδελεχή ανάδειξη των επιμέρους γνωσιακών συναρτήσεων του επιστητού στο πλαίσιο που έχουν διαμορφώσει οι σύγχρονες ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Η ρήξη με τις παραδεδομένες μορφές κοινωνικής ζωής και διανθρώπινης επικοινωνίας έχουν οδηγήσει σε μία αναμφίλεκτη μεταλλαγή των τρόπων με τους οποίους ενσωματώνονται σε παγκόσμια κλίμακα οι μεταβολές που έχει επιφέρει η πρωτόφαντη ανάπτυξη της τεχνολογίας, επιστέγασμα τη οποίας αποτελεί η «τεχνητή νοημοσύνη». Στο πεδίο της «εκπαιδευτικής πράξης» τίθεται επιτακτικά το ζήτημα της κατανόησης της «ουσίας» της καινοφανούς δυνατότητας που προσφέρουν στο ανθρώπινο υποκείμενο η εκθετική και όχι γραμμική αύξηση της ισχύος των υπολογιστών σε συνδυασμό με τους μοριακούς νανοσυναρμολογητές και προβάλλει το αίτημα της χρήσης του «λογισμικού» των μηχανών «υψηλής νοημοσύνης», που υπερβαίνει την ιστορικώς νοουμένη «ανθρώπινη διάνοια». Το Σχολείο, ως ουσιώδης δομή ερμηνείας και εμπίωσης των πολιτισμικών αλλά και των τεχνολογικών μεταστοιχειώσεων που συντελούνται στον κοινωνικό χώρο και στο πεδίο της επιστημονικής έρευνας, οφείλει να αναδείξει τις εσώτερες, οντολογικές, διαστάσεις του νέου τρόπου «διαλόγου» της ανθρώπινης ύπαρξης με την περιβάλλουσα κοινωνική και φυσική πραγματικότητα και να αποσαφηνίσει τις προϋποθέσεις με βάση τις οποίες θα τεθούν στην θεωρητική συζήτηση τα παρεπόμενα με την χρήση της «τεχνητής νοημοσύνης» ηθικά ζητήματα.

Λέξεις κλειδιά: ανθρώπινη ύπαρξη, κοινωνικός χώρος, επικοινωνία, τεχνητή νοημοσύνη, εκπαιδευτική πράξη

Utilizing Artificial Intelligence for Student Assessment

Jenny Pange

Professor, Laboratory of New Technologies and Distance Learning, DECE, University of Ioannina
jpagge@uoi.gr

Alina Degteva

PhD Student, Laboratory of New Technologies and Distance Learning, DECE, University of Ioannina, a.degteva@uoi.gr

Vasiliki Manglara

PhD Student, Laboratory of New Technologies and Distance Learning, DECE, University of Ioannina, v.maglara@uoi.gr

Georgia Gardiakou

PhD Student, Laboratory of New Technologies and Distance Learning, DECE, University of Ioannina, georgiagardiakou@gmail.com

Abstract

In the modern educational landscape, the integration of technology has become indispensable, transforming traditional teaching and learning methods. In the area of student assessment, notable progress has been made, with the rising use of Artificial Intelligence (AI) to improve the effectiveness and accuracy of evaluation procedures. This abstract explores the implications and possibilities of employing AI in student assessment within educational environments. The methodology adopted in this study involves a comprehensive review of literature relating to the integration of AI in educational assessment practices. By synthesizing findings from diverse sources, including scholarly articles, conference proceedings, and educational reports, we aim to elucidate the current state-of-the-art approaches, emerging trends, and challenges associated with the implementation of AI for student assessment. The review reveals that AI-driven assessment tools offer numerous advantages over traditional methods, including scalability, objectivity, and personalized feedback. These tools leverage machine learning algorithms to analyze vast amounts of data, enabling educators to gain deeper insights into students' learning progress. Additionally, AI-powered assessment systems can mitigate bias and promote inclusivity by standardizing evaluation criteria and providing equitable opportunities for all students. Despite the promising benefits, the adoption of AI for student assessment is not without its limitations and ethical considerations. Issues such as data privacy, algorithmic transparency, and socio-cultural biases pose significant challenges that must be addressed to ensure the responsible and equitable use of technology in educational settings. Moreover, the reliance on AI may raise concerns regarding the dehumanization of education, emphasizing quantitative metrics over qualitative aspects of learning. In conclusion, the integration of AI in student assessment holds great potential for

revolutionizing educational practices. By harnessing the power of machine learning algorithms, educators can enhance the accuracy, efficiency, and fairness of evaluation processes, ultimately promoting student success and academic excellence. However, it is imperative to approach the adoption of AI with careful consideration of ethical principles and pedagogical values, striving to strike a balance between technological innovation and human-centric education. This study underscores the importance of further research and collaborative efforts to harness the transformative potential of AI in educational assessment while addressing its associated challenges and implications.

Keywords: Artificial Intelligence, AI, Student Assessment, Evaluation Processes, Technology

Αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στη γλωσσική διδασκαλία σε μαθητές του Δημοτικού Σχολείου

Δρ. Δήμητρα Σερακιώτη

Διδάσκουσα, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, dimser21@hotmail.com

Άννα Αγγελίδου

Προπτυχιακή φοιτήτρια, ΠΤΔΕ, Φλώρινα, annaaggelidou@hotmail.com

Περίληψη

Στη σύγχρονη εποχή, τα ψηφιακά μέσα και οι εφαρμογές εξελίσσονται με ραγδαίους ρυθμούς, προσφέροντας δυνατότητες αποτελεσματικής διδασκαλίας και μάθησης, ενώ παράλληλα εγείρονται προκλήσεις σχετικά με την ιδιωτικότητα και τον εθισμό των παιδιών. Οι ΤΠΕ έχουν ενταχθεί στα Αναλυτικά Προγράμματα του Δημοτικού Σχολείου, με στόχο την εξασφάλιση ενός καλύτερου εκπαιδευτικού αποτελέσματος (ΥΠΔΒΜΘ, 2010), ενώ ήδη από το 1997 το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο πρότεινε την αξιοποίηση του υπολογιστή με λογισμικό ευρείας χρήσης στη γλωσσική διδασκαλία. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εξεταστεί: α) εάν και σε τι βαθμό οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν την Τεχνητή Νοημοσύνη στη διδασκαλία και την αξιολόγησή των μαθητών/τριών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στη γλωσσική διδασκαλία και β) ποια η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην Τεχνητή Νοημοσύνη στην εκπαίδευση, δηλαδή εάν συνηγορούν υπέρ της χρήσης των ψηφιακών εργαλείων στο σχολικό περιβάλλον ή εάν είναι καχύποπτοι απέναντι στις νέες τεχνολογίες. Κατ'επέκταση, να μελετηθεί εάν υπάρχουν διαφορές στη γνώση και τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης με κριτήριο το φύλο. Ως προς τη μεθοδολογία το υλικό της έρευνας προέρχεται από ερωτηματολόγια τα οποία δόθηκαν σε εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και στη συνέχεια έγινε στατιστική επεξεργασία των δεδομένων με σύγχρονες μεθόδους και δημιουργήθηκαν πίνακες συχνότητας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν σε μεγάλο ποσοστό την Τεχνητή Νοημοσύνη στη διδασκαλία και σε μικρότερο ποσοστό στην αξιολόγησή τους στο μάθημα της Γλώσσας, προτιμώντας παραδοσιακές μεθόδους αξιολόγησης. Προκρίνονται εφαρμογές όπως το ChatGPT, Quizizz AI, WorldWall, Kahoot, ψηφιακά βιβλία, ενώ δεν έχουν γνώση

άλλων εφαρμογών, π.χ. “Μαγικά μέσα” της Canva για τη δημιουργία εικόνων ή βίντεο, Gamma App για τη δημιουργία παρουσιάσεων και ιστοσελίδων, Pencil Box (ψηφιακός ασπροπίνακας), quiver.app. Ακόμα, οι εκπαιδευτικοί παρουσιάστηκαν να έχουν θετική στάση στη χρήση ψηφιακών εργαλείων ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά αισθάνονται ανασφαλείς ως προς τις γνώσεις τους σε αυτά. Τέλος, δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές έμφυλες διαφορές στη γνώση και χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης. Η παρούσα έρευνα μπορεί να συμβάλει στην προβληματική που έχει αναπτυχθεί σχετικά με τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης ως εργαλείο αξιοποίησης της διδασκαλίας, γι’ αυτό και εντάσσεται στον θεματικό άξονα Α14. «Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση».

Λέξεις κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, διδασκαλία της Γλώσσας, ποσοτική έρευνα, φύλο, ψηφιακά εργαλεία

Αξιολόγηση ψηφιακών ιστοριών: η σημασία της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της συμμετοχής των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης

Ζωή-Βαλεντίνα Βαμβέτσου

Υποψήφια Διδάκτωρ ΠΤΝ, zoivamvets@uoi.gr

Τζένη Παγγέ

Καθηγήτρια, ΠΤΝ

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, jpagge@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εντάσσεται στη θεματική ενότητα “Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση”. Επικεντρώνεται στην αξιολόγηση των ψηφιακών ιστοριών στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι ψηφιακές ιστορίες (μύθοι του Αισώπου) δημιουργήθηκαν από ένα μεγάλο αριθμό φοιτητών χρησιμοποιώντας ψηφιακά εργαλεία και εργαλεία AI και στη συνέχεια αξιολογήθηκαν βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων που εστιάζουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης. Τα κριτήρια βαθμολογήθηκαν σε σχέση με το βαθμό επίτευξής τους. Σκοπός είναι να κατανοήσουμε πώς η ψηφιακή ιστορία μπορεί να προωθήσει την ενεργό μάθηση, τη συνεργατικότητα και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Επιπλέον, εξετάζουμε πώς οι ψηφιακές ιστορίες μπορούν να ενθαρρύνουν την επίλυση προβλημάτων, την κατανόηση του θέματος και την απόκτηση γνώσεων σχετικά με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ). Αναλύουμε τα δεδομένα και επιδιώκουμε τη στατιστική ανάλυση των βαθμολογιών που δόθηκαν βάσει των κριτηρίων που ορίσαμε. Έχοντας τα αποτελέσματα μπορούμε να προσφέρουμε μια πλήρη εικόνα της επίδρασης των ψηφιακών ιστοριών στην εκπαιδευτική διαδικασία και την ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών. Το συμπέρασμα της παρούσας εργασίας αναφέρεται στο κατά πόσο εκπληρώνονται τα ως άνω κριτήρια και εάν τελικά συμβάλλουν οι ψηφιακές

ιστορίες που έχουν δημιουργηθεί από τους φοιτητές στη διαδικασία της μάθησης και στην απόκτηση κοινωνικών, μαθησιακών και ψηφιακών δεξιοτήτων από τους μαθητές.

Λέξεις κλειδιά: ψηφιακές ιστορίες, AI, ΤΠΕ, κριτήρια αξιολόγησης

Τεχνητή νοημοσύνη και ενίσχυση της υπολογιστικής σκέψης των μαθητριών και των μαθητών: προοπτικές και προκλήσεις

Μπισμπίκη Βασιλίνα

Καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, vmpismpiki@gmail.com

Μισαηλίδου Χριστίνα

Επίκουρη Καθηγήτρια Διδακτικής των Μαθηματικών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
C.Misailidou@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η «υπολογιστική σκέψη», που είναι η νοητική ικανότητα επίλυσης υπολογιστικών προβλημάτων, συνδέεται άμεσα και με την μαθηματική σκέψη. Επομένως, η ενίσχυσή της κατά τη διάρκεια της σχολικής εκπαίδευσης θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Ο στόχος της εργασίας που παρουσιάζεται εδώ ήταν να διερευνήσει το ρόλο της τεχνητής νοημοσύνης στην ανάπτυξη της υπολογιστικής σκέψης των μαθητριών και μαθητών καθώς και τις προοπτικές και τις προκλήσεις που σχετίζονται με την ενσωμάτωση της στη διδακτική πρακτική. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε μια βιβλιογραφική έρευνα πάνω σε μελέτες που αναδεικνύουν τη σημασία της ΤΝ στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης, επίλυσης προβλημάτων και προγραμματιστικής λογικής. Η κριτική ανάλυση των βιβλιογραφικών δεδομένων στόχευσε στους τρόπους ενσωμάτωσης των τεχνολογιών ΤΝ στην εκπαιδευτική διαδικασία και στον εντοπισμό των προκλήσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή τους. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης υποδεικνύουν ότι η ενσωμάτωση της ΤΝ μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τις δεξιότητες υπολογιστικής σκέψης των μαθητριών και των μαθητών προσφέροντας εξατομικευμένη μάθηση και άμεση ανατροφοδότηση. Ταυτόχρονα, αναδεικνύουν σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να υπερνικηθούν όπως η ανάγκη για εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στη χρήση της ΤΝ, η διασφάλιση της ισότητας πρόσβασης σε τεχνολογικούς πόρους καθώς και η προσαρμογή των αναλυτικών προγραμμάτων. Συνεπώς, είναι κρίσιμη η συντονισμένη προσπάθεια από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν από την εισαγωγή της ΤΝ στη σχολική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Τεχνητή νοημοσύνη, υπολογιστική σκέψη, εκπαιδευτική τεχνολογία, βιβλιογραφική ανασκόπηση, μελέτες περίπτωσης, προοπτικές, προκλήσεις

Εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης κατάλληλες για χρήση στην εκπαιδευτική διαδικασία

Κωνσταντίνος Αλέτρας

Καθηγητής Πληροφορικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ιωαννίνων
Kostas.aletras@gmail.com

Περίληψη

Η εργασία περιγράφει και αναλύει τον τρόπο και τη χρήση σύγχρονων εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης στην εκπαίδευση και αναφέρεται στο θεματικό άξονα 14, δηλαδή Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, περιγράφονται εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, τα πεδία χρήσης, τα γνωστικά αντικείμενα που καλύπτουν καθώς και το εύρος των ηλικιών μαθητών που είναι κατάλληλες να εκπαιδεύσουν ή να συνεισφέρουν στο έργο των εκπαιδευτικών. Η αναζήτηση έγινε βιβλιογραφικά, σε επιστημονικά άρθρα αλλά στον διεθνή τύπο, λόγω της ραγδιότητας των εξελίξεων. Περιγράφονται εφαρμογές που προσφέρουν προσαρμοστική μάθηση, εφαρμογές που βοηθούν στο εκπαιδευτικό σχεδιασμό, την παιγνιώδη μάθηση, τη συνεργατική μάθηση αλλά και την ανάλυση δεδομένων της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τα βασικά συμπεράσματα είναι ότι ο τρόπος διδασκαλίας αρχίζει να αλλάζει ραγδαία. Ενισχύεται η εξατομικευμένη μάθηση, δίνεται η δυνατότητα αυτόματης αξιολόγησης και της άμεσης παρακολούθησης της προόδου του κάθε εκπαιδευόμενου, ενθαρρύνεται η συνεργατική μάθηση, καταργούνται οι γεωγραφικοί περιορισμοί περιορισμοί σε πολλές περιπτώσεις, βοηθούν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης μαθητών και αποτελούν ένα σημαντικό βοήθημα στην ειδική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: Τεχνητή νοημοσύνη, εκπαίδευση, εφαρμογές

Η σχέση της τεχνητής νοημοσύνης με την δημιουργική γραφή

Ευαγγελία Μαρκέλλα Μαυρέλη

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,
Evangeliamavreli@gmail.com

Περίληψη

Στις μέρες μας η τεχνητή νοημοσύνη έχει διεισδύσει στον τομέα της εκπαίδευσης, δημιουργώντας νέες πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να λειτουργήσει ως πηγή έμπνευσης και καταϊγισμού ιδεών (brainstorming) των μαθητών που πυροδοτεί την δημιουργικότητα τους και τους δίνει το έναυσμα να πειραματιστούν σε διαφορετικά στυλ αφηγηματικών κατευθύνσεων και γραφής. Επίσης αναδύει δυνατότητες αυτοματοποιημένης παραγωγής συνεκτικού κειμένου με την NLP (Natural Language Possessing: Γλώσσα Φυσικής Επεξεργασίας) και την μηχανική μάθηση. Είναι γεγονός ότι

το μοντέλο GPT-3 του OpenAI μιμείται την ανθρώπινη γραφή καθιστώντας δύσκολη την αναγνώριση του δημιουργού, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβληματισμοί και ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο του ανθρώπου στην ψηφιακή εποχή. Απώτερος στόχος της παρούσας εισήγησης είναι η ανάδειξη των δυνατοτήτων της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση διαμέσου της δημιουργικής γραφής των παιδιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, με την χρήση μιας μεθόδου που εφαρμόστηκε σε παιδιά Τετάρτης Δημοτικού, συνυφασμένη με τον κλάδο της λογοτεχνίας που έχει ως σκοπό την ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων και των ιδεών τους. Τα παιδιά καλούνται να γράψουν αφηγηματικά κείμενα και ποιήματα με την προτροπή του Chat GPT (Chat Generative Pre-Trained Transformer). Στην συνέχεια ακολουθεί ανάλυση και σύγκριση των ποιημάτων και των αφηγηματικών τους κειμένων με το ποίημα και το κείμενο που δημιουργήθηκε από το Chat GPT. Τέλος, θα παρουσιαστούν δραστηριότητες που ενσωματώθηκαν στην σχολική τάξη σε 7 διδακτικές ώρες που προάγουν την δημιουργικότητα και την φαντασία των παιδιών και οι αντιδράσεις των παιδιών μέσα στην νέα ψηφιακή πραγματικότητα.

Λέξεις κλειδιά: Chat GPT, ποίηση, αυτό-έκφραση, δημιουργικότητα, αφηγηματικό κείμενο

Τεχνητή νοημοσύνη και δημιουργική γραφή

Σπυριδούλα Γεωργοκίτσου

Φιλολόγος, Ποιήτρια, ΠΜΣ Ιστορική έρευνα, διδακτική και νέες τεχνολογίες, ΠΜΣ
Δημιουργική γραφή και συγγραφή, m_spula@hotmail.com

Περίληψη

Θεματικό άξονας: Το θέμα της εισήγησης επικεντρώνεται στην ανάλυση της σχέσης μεταξύ της τεχνητής νοημοσύνης και της δημιουργικής γραφής, εξερευνώντας πως η ΤΝ μπορεί να επηρεάσει την δημιουργική διαδικασία και πως μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο στην διδασκαλία της δημιουργικής γραφής, αναδεικνύοντας την συνύπαρξη του ανθρώπου και της τεχνολογίας στην δημιουργική διαδικασία. Θεωρητικό πλαίσιο έρευνας: Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται δύο θέματα. Αρχικά, το ζήτημα της «ηθικής» της τεχνητής νοημοσύνης και ο κίνδυνος της αντικατάστασης των δημιουργών πάσης φύσεως, εν προκειμένω των συγγραφέων. Επιπλέον, εξετάζεται ο τρόπος που η τεχνητή νοημοσύνη θα λειτουργήσει «συνεργατικά» στην διδασκαλία της δημιουργικής γραφής, παρέχοντας εργαλεία και πόρους που ενθαρρύνουν την συνεργατική «κατασκευή» γραπτών έργων. Στα πλαίσια αυτών των θεμάτων, διερευνάται επίσης ο τρόπος με τον οποίο η ΤΝ επηρεάζει τη δημιουργικότητα των μετεχόντων, ενθαρρύνοντάς τους να εξερευνούν νέες ιδέες και προσεγγίσεις στην γραφή. Σκοπός έρευνας: Ο σκοπός της έρευνας είναι διττός. Αρχικά, η διερεύνηση του τρόπου που η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει την δημιουργική διαδικασία, παρέχοντας νέα εργαλεία που μπορούν να ενδυναμώσουν την φαντασία και την παραγωγή περιεχομένου. Παράλληλα, τον τρόπο που επηρεάζει ή αντικαθιστά τον φυσικό δημιουργό. Τέλος, να αξιολογήσει το ποιοτικό και ποσοτικό αποτέλεσμα της έρευνας στην διδασκαλία της δημιουργικής γραφής και στην επίδρασή της στην εκφραστικότητα των συμμετεχόντων.

Μεθοδολογία: Η έρευνα βασίζεται σε μία σύγχρονη ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και σε πρακτικές εφαρμογές και ρεαλιστικές προσεγγίσεις. Η ΤΝ εξελίσσεται, όπως και οι εφαρμογές της και στην εισήγηση θα προσεγγιστούν συγκεκριμένες πλατφόρμες με απτά παραδείγματα.. Τα εργαλεία της ΤΝ είναι αυτά που θα συνδράμουν στην έρευνα. Συμπεράσματα: Η έρευνα θα παράσχει εμβληματικές ενδείξεις σχετικά με τον τρόπο που η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει τη δημιουργική γραφή, ανοίγοντας νέους ορίζοντες που θα ενισχύσουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Θα αναδειχθεί η δυνατότητα της δημιουργικής ΤΝ να λειτουργεί ως πηγή έμπνευσης και κατευθυντήριος δύναμη για την ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων και εκφραστικών μορφών στον τομέα της συγγραφής, της τέχνης και της εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: τεχνητή νοημοσύνη, δημιουργική γραφή, δημιουργική τεχνητή νοημοσ

B. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

B1. Μεθοδολογία, Στρατηγικές και Τεχνικές Διδασκαλίας: Συνεργατική και Διερευνητική Μάθηση, Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση, Τεχνητή Νοημοσύνη, Παιδαγωγική του Παιχνιδιού, ο Χώρος σε Περιβάλλοντα Μάθησης

Η δυνατότητα συμβολής της «Φιλοσοφίας της Διδακτικής» στην ανάλυση του πολυδιάστατου φαινομένου της διδασκαλίας

Ιωάννης Φύκαρης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
ifykaris@uoi.gr

Φίλιππος Ευαγγέλου

Επικουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
filipevang@uoi.gr

Περίληψη

Το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας

Η συνεχώς αυξανόμενη διαφορετικότητα μεταξύ των μαθητών στο σχολείο, επιβάλλει ο εκπαιδευτικός να μην εστιάζει μονόπλευρα στη μονοδιάστατη εφαρμοστική δυνατότητα διδακτικών εφαρμογών, αλλά να εμβαθύνει επί των αιτίων δόμησης και λειτουργικότητας του φαινομένου της διδασκαλίας. Στο πλαίσιο αυτό προκαλείται η ανάγκη για επαναπροσδιορισμό της οντότητας της Διδακτικής και, ειδικότερα, της διαμόρφωσης ενός νέου επιστημολογικού

παραδείγματος που θα διερευνά σε βάθος βασικά ζητήματα θεωρίας και πράξης της διδασκαλίας, όπως είναι η διαμόρφωση του τρόπου αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητών/τριών – εκπαιδευτικού και μαθητών/τριων - μαθητών/τριών, ο τρόπος του διδακτικώς «σκέπτεσθαι» του εκπαιδευτικού για τις βασικές δομές της διδασκαλίας, η τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων από τον εκπαιδευτικό για τον σχεδιασμό της διδασκαλίας και οι βέλτιστες αποφάσεις για μια αποτελεσματική διδασκαλία που θα ανταποκρίνεται στις διδακτικές αναγκαιότητες των μαθητών. Στην παρούσα εισήγηση εισάγεται πρωτόλεια ση σχετική βιβλιογραφία της Διδακτικής ο όρος «Φιλοσοφία της Διδακτικής» (ΦΤΔ), ο οποίος ορίζεται ως η ζώσα ενέργεια σκέψης και παρώθησης για την εμπάθυνση στα αίτια δόμησης και λειτουργικότητας του πολυδιάστατου φαινομένου της διδασκαλίας.

Ο σκοπός της έρευνας

Σκοπό της έρευνας, που παρουσιάζεται στην παρούσα εισήγηση, συνιστά η ανάδειξη της ανάγκης διαμόρφωσης του επιστημολογικού πλαισίου της ΦΤΔ και η συμβολή της στην ανάλυση και εμπάθυνση του φαινομένου της διδασκαλίας. Η καινοτομία της εισήγησης στηρίζεται στο ότι η έννοια «ΦΤΔ» αποτελεί πρωτόλεια εισαγωγή στη σχετική βιβλιογραφία της Διδακτικής.

Η μεθοδολογία

Η παρούσα έρευνα αποτελεί τμήμα ευρύτερης έρευνας που αξιοποιεί την επισκόπηση ξενόγλωσσης και ελληνόγλωσσης βιβλιογραφίας. Η αναζήτηση σχετικών ερευνών πραγματοποιήθηκε σε αρκετές βάσεις δεδομένων, όπως είναι η ERIC, Science Direct και Google Scholar. Στις περισσότερες έρευνες εντοπίζεται ο συναφής όρος «φιλοσοφία της διδασκαλίας» (φτδ), που αφορά καθηγητές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ενώ οι μελέτες που επικεντρώνονται σε υποψήφιους και εν ενεργεία εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι ελάχιστες. Χαρακτηριστικά, δύο μελέτες εξέτασαν τη χρήση της φτδ ως εργαλείο επαγγελματικής ανάπτυξης για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ άλλες διερευνούν τις απόψεις εκπαιδευτικών για τη φτδ τους.

Τα συμπεράσματα

Μέσα από ενδελεχή βιβλιογραφική επισκόπηση, η ΦΤΔ περιλαμβάνει προβληματισμούς και ερωτήματα αναφορικά με:

- Τις αξίες και αντιλήψεις του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία
- Την ανάλυση και εμπάθυνση της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας
- Τον τρόπο αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητών/τριών και εκπαιδευτικού και μαθητών/τριών - μαθητών/τριών
- Την αξιολόγηση της διδασκαλίας
- Τη διαμόρφωση τεκμηριωμένης προσέγγισης της διδασκαλίας
- Τον συγκερασμό της θεωρίας της διδασκαλίας με την πρακτική υλοποίηση της
- Τον αναστοχασμό - «δυνατά» και «αδύνατα» σημεία - της προσωπικής διδασκαλίας

Λέξεις κλειδιά: Διδακτική, Φιλοσοφία, διδασκαλία

Authentic Writing in Early Childhood: Design, Implementation, and Evaluation of an Educational Program

Isaak Papadopoulos

Assistant Professor, Department of Early Childhood Education and Care,
International Hellenic University, isaakpapad@ihu.gr

Ann Hall

Professor, College of Education, Clemson University, U.S.A., ah2@clemson.edu

Maria Eleni Bourogianni

Researcher, Hellenic Open University

Abstract

This study is grounded in the theoretical framework of emergent literacy, which posits that literacy development begins early in life and is influenced by children's exposure to print, language, and literacy-rich experiences. Emergent literacy emphasizes the role of early literacy skills, such as print awareness, vocabulary development, and alphabet knowledge, in laying the foundation for later reading and writing abilities.

The purpose of this study was to investigate the efficacy of authentic writing activities in enhancing emergent literacy skills among toddlers aged 3 to 4 years. Despite the recognized importance of early literacy development, there is a need for research examining effective interventions specifically targeting emergent literacy skills in this age group. By focusing on authentic writing activities, which involve meaningful interactions with print in real-life contexts, this study aimed to contribute to the existing literature on early childhood literacy interventions.

The study employed a controlled intervention design, with an experimental group (n=17) and a control group (n=16) of toddlers from a local preschool. The experimental group engaged in planned authentic writing activities, including labelling common objects, shared writing experiences, and tactile alphabet recognition tasks. In contrast, the control group followed the standard curriculum without specific writing tasks. Pre- and post-intervention assessments were conducted to evaluate emergent literacy outcomes, including print awareness, vocabulary and alphabet knowledge. The assessments included standardized measures as well as observational data collected during writing activities.

Results indicated significant improvements in print awareness, vocabulary and alphabet knowledge among toddlers in the experimental group compared to the control group. These findings suggest that incorporating authentic writing activities into early childhood education can effectively promote emergent literacy skills in young children. By providing hands-on, developmentally appropriate writing experiences, educators can create rich literacy environments that support children's early literacy development.

Keywords: Emergent Literacy, Authentic Writing Activities, Toddlers, Intervention Study, Early Childhood Education

Μεγάλες προκλήσεις στη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου. Μια μικρή, στοχευμένη σταχυολόγηση

Αλέξιος Μαστρογιάννης

Εκπαιδευτικός ΠΕ70 & ΠΕ03, Σύμβουλος Εκπαίδευσης δασκάλων

e-mail: alexmastr@yahoo.gr

Περίληψη

Η διερμήνευση και η κατανόηση των πολλών και ποικίλων παραγόντων, που εμπλέκονται, οριοθετούν και κατευθύνουν τη διδασκαλία και τη μάθηση των Μαθηματικών, είναι πολύ δύσκολο και πολύπλοκο εγχείρημα. Η αντιμετώπιση αυτής της πολυπλοκότητας, που περιβάλλει την καθημερινή διδακτική πρακτική στα σχολεία και τις τάξεις των Μαθηματικών, απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς προσεκτικούς σχεδιασμούς, διδακτική μαεστρία, υποστήριξη, επιστημονική και παιδαγωγική γνώση του αντικειμένου αλλά και ικανότητες αναπλαισίωσης του περιεχομένου. Η βελτίωση και η ενίσχυση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης των Μαθηματικών, να κάνει κάποιος Μαθηματικά, να τα κατανοεί και να βελτιώνει τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις και ένα διαρκές ζητούμενο της μαθηματικής παιδείας. Τα Μαθηματικά γοητεύουν λίγους μαθητές και μόνο αυτούς, που είτε επειδή αποτελούν πρόκληση για το μυαλό τους είτε επειδή έχουν κλίση σε αυτά και τα καταφέρνουν. Αναμφίβολα, η μαθητική απόδοση στα Μαθηματικά, σε πολλές χώρες, είναι χαμηλή. Για το μάθημα των Μαθηματικών, ιδιαίτερα στο Δημοτικό Σχολείο, ο διδακτικός μετασχηματισμός, η αναπλαισίωση, δηλαδή, της επιστημονικής γνώσης σε σχολική και ο αναγκαίος συσχετισμός της με την εμπειρικο-βιωματική γνώση των μαθητών είναι ισχυρό εκπαιδευτικό μέλημα. Η παρούσα εργασία θα αναφερθεί με ιδιαίτερη στόχευση σε μερικές μεγάλες προκλήσεις στη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου. Η καταγραφή και η ανάλυση των λαθών στα Μαθηματικά, η κατανόηση του σημασιολογικού κανόνα και η αξία της θέσης που προεσβεύει το τρέχον θεσιακό αριθμητικό σύστημα, οι αλγόριθμοι των τεσσάρων πράξεων, η αναγκαία αυτοματοποίηση των αριθμητικών γεγονότων (προπαίδειας) αλλά και η «δύσκολη» μελέτη των κλασμάτων δε θα μπορούσαν να μη συμπεριλαμβάνονται σε οποιαδήποτε τέτοια σχετική λίστα προκλήσεων. Για καθεμία από τις παραπάνω περιπτώσεις, μετά από την περιγραφή και την επικύρωσή τους ως διδακτικά προκλητικές, θα προταθούν ενδεικτικά διδακτικά «αντίδοτα», τα οποία είναι πιθανό να άρουν τις μαθησιακές δυσκαμψίες, ώστε να συμφιλιώσουν τους μαθητές με το «επαχθές» μάθημα των Μαθηματικών. Για παράδειγμα, τα αριθμητικά συστήματα προσφέρεται να θεωρηθούν και να εξετασθούν ως ειδικού τύπου γλώσσες, που αναπτύχθηκαν παράλληλα με τις φυσικές, με στόχο την αποτίμηση ποσοτήτων. Επίσης, όσον αφορά στους βασικούς υπολογισμούς (προπαίδια, πρόσθεση μονοψήφιων κ.λπ.) είναι απαραίτητο να είναι γνωστοί και να ανακαλούνται αυτοματοποιημένα, κατά την εκτέλεση των αριθμητικών πράξεων. Γενικά, δύο είναι οι διδακτικές προσεγγίσεις που θα παρουσιαστούν και οι οποίες στοχεύουν στην αυτοματοποίηση των δεδομένων: α) η συνεχής εξάσκηση, μέσω τεχνικών και β) οι επισημασμένες στρατηγικές. Τέλος, η δυσκολία των κλασμάτων μπορεί να αμβλυνθεί με την αντίληψη των κλασμάτων μόνο ως αριθμών αλλά και μέσω

υπολογιστικών εκτιμήσεων.

Λέξεις κλειδιά: Κλάσματα, θεσιακότητα, αλγόριθμος, προπαίδεια, λάθος

Η εφαρμογή της μεθόδου CLIL/ EMILE στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Ζωή Σολακίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ05 2^ο Πρότυπο Γυμνάσιο Τρίπολης, zoisol05@gmail.com

Ελένη Ψυλοπαναγιωτοπούλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ05 Πειραματικό Λύκειο Πανεπιστημίου Πατρών,
eleni.bantzi@gmail.com

Περίληψη

Η παρακάτω ανακοίνωση ανήκει στον θεματικό άξονα Διδασκαλία (B1. Μέθοδοι διδασκαλίας).

Στα πλαίσια της διδασκαλίας και εκμάθησης ξένων γλωσσών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από πολύ νωρίς ενθάρρυνε τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν μια εκπαιδευτική πολιτική που είχε ως στόχο την εκμάθηση τουλάχιστον δυο ξένων γλωσσών πέραν της μητρικής γλώσσας. Ανάμεσα στις πειραματικές μεθόδους που προτάθηκαν, η μέθοδος CLIL/EMILE προκάλεσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Η ολοκληρωμένη εκμάθηση περιεχομένου και γλώσσας (Content and Language Integrated Learning, CLIL στα αγγλικά/ Enseignement d'une Matière Intégrée à une Langue Étrangère, EMILE στα γαλλικά) προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να μάθουν ένα γνωστικό αντικείμενο με τη χρήση της ξένης γλώσσας και το αντίστροφο. Με τον τρόπο αυτό η διδασκαλία της ξένης γλώσσας δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά αντίθετα γίνεται με φυσικό τρόπο, μέσα σε ένα αυθεντικό επικοινωνιακό πλαίσιο σε συνδυασμό με τη διδασκαλία ενός μη γλωσσικού μαθήματος (μαθηματικά, γεωγραφία, ιστορία, μουσική κτλ.). Η ιδιαιτερότητα της μεθόδου έγκειται στο γεγονός ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να εκπληρώσει όχι μόνο τους στόχους της ξένης γλώσσας αλλά και του μη γλωσσικού μαθήματος, λαμβάνοντας υπόψη του τις ανάγκες και το μαθησιακό προφίλ του κάθε μαθητή/μαθήτριας της τάξης του. Ενσωματώνοντας τις αρχές του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες, η προσέγγιση CLIL/EMILE συμβάλλει στην κινητοποίηση των μαθητών καθώς οι τελευταίοι έρχονται αντιμέτωποι με πραγματικές καταστάσεις-προβλήματα στις οποίες καλούνται να δώσουν λύσεις και στη γενικότερη ενεργοποίηση στρατηγικών και δεξιοτήτων επικοινωνίας, που είναι απαραίτητες για τη διαβίωσή τους στα σύγχρονα πολύγλωσσα και πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα.

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να καταδείξει σε εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας αλλά και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης πώς μπορεί να εφαρμοστεί η προσέγγιση CLIL/EMILE σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα (Γεωγραφία και Πολιτική Παιδεία), τα οποία διδάσκονται οι μαθητές/μαθήτριες στο ελληνικό δημόσιο σχολείο, μέσω της χρήσης της γαλλικής γλώσσας αλλά και να τεθούν οι βάσεις της συζήτησης για μια συστηματική

αξιοποίηση της συγκεκριμένης μεθόδου στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το γεγονός ότι η μέθοδος CLIL/EMILE δεν χρησιμοποιείται σε ευρεία κλίμακα στην Ελλάδα, μας επιτρέπει κατά κύριο λόγο την παρουσίαση διδακτικών παρεμβάσεων. Έτσι, με βάση την περιγραφή δύο διδακτικών παρεμβάσεων, όπου εφαρμόστηκε η μέθοδος CLIL/EMILE σε μικρό δείγμα μαθητών/μαθητριών που ζουν σε διαφορετικές πόλεις και φοιτούν σε διαφορετικές τάξεις (Β΄ Γυμνασίου και Α΄ Λυκείου), καθώς και τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν στο τέλος του μαθήματος διαπιστώθηκε ότι η συγκεκριμένη μέθοδος διεγείρει το ενδιαφέρον των μαθητών/μαθητριών και συμβάλλει στην αναβάθμιση της διδασκαλίας της ξένης γλώσσας.

Λέξεις κλειδιά: μέθοδος CLIL/EMILE, διεπιστημονικότητα, επικοινωνιακές δεξιότητες

Η συμβολή της μοντεσοριανής αγωγής στην ηθικοθρησκευτική ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας. Διδακτική Παρέμβαση

Αγλαΐα Χριστακοπούλου

Νηπιαγωγός, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.
christlina08@gmail.com

Περίληψη

Η ηθική ανάπτυξη του παιδιού προσχολικής ηλικίας μέσα από την παιδαγωγική πρόταση της Μοντεσσόρι εστιάζει στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και ακολουθεί τον δρόμο που επιτάσσει η ίδια η φύση. Τα στοιχεία που συντελούν στην ενδυνάμωση του χαρακτήρα είναι η υποστήριξη του έργου του μικρού παιδιού μέσα από τα προσωπικά του ενδιαφέροντα, τη συγκέντρωση, την επανάληψη, τη χρήση του χεριού και των αισθήσεων. Όλη αυτή η δυνατότητα συνεργασίας νου, συναισθήματος, σώματος και θέλησης επιτυγχάνεται μέσα από ένα πολύ καλά οργανωμένο περιβάλλον για την αυτόνομη δράση του παιδιού.

Στην εισήγηση παρουσιάζεται ένα διδακτικό σενάριο με θέμα «Ο Θεός κι εγώ μαζί στου Πάσχα τη γιορτή, στο σχολείο, στην εκκλησία και στην παραβολή (ο καλός Ποιμένας)», που πραγματοποιήθηκε σε δημόσιο νηπιαγωγείο στο οποίο εφαρμόζονται οι αρχές και η φιλοσοφία της μοντεσοριανής αγωγής. Πρόκειται για μια καινοτόμα πρόταση, συνδυάζοντας στοιχεία του ισχύοντος Προγράμματος Σπουδών, των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων και της μοντεσοριανής πρακτικής. Ο σκοπός του σεναρίου ήταν να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την εκκλησία και τις εικόνες, να ανακαλύψουν την αγαπητική σχέση του Θεού με τον άνθρωπο μέσα από τα γεγονότα του Πάσχα, την παραβολή του Καλού Ποιμένα, την προσευχή, αναπτύσσοντας ηθικοθρησκευτικές στάσεις και δεξιότητες.

Η διδακτική προσέγγιση είναι κατά κύριο λόγο βιωματική, επηρεασμένη από τη μοντεσοριανή αγωγή σύμφωνα με την οποία οργανώνεται πολύ καλά το περιβάλλον, γίνονται παρουσιάσεις από τη νηπιαγωγό για τη χρήση του υλικού και τα παιδιά καθένα μόνο του ή σε ζευγάρια έχουν την ευκαιρία να αλληλοεπιδράσουν ελεύθερα και με βάση

τα ενδιαφέροντά τους προκειμένου να ανακαλύψουν το υλικό και το περιβάλλον. Η διδακτική μεθοδολογία εκτυλίσσεται σε ατομικό επίπεδο, σε ζευγάρια και στην ολομέλεια της τάξης με στοιχεία ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης. Ενσωματωμένα στο διδακτικό σενάριο προσφέρονται ψηφιακές εφαρμογές και παιχνίδια.

Ως προς την αξιολόγηση του διδακτικού σεναρίου έγινε συστηματική Παρατήρηση από τη νηπιαγωγό, ερωτήσεις της νηπιαγωγού προς το παιδί, αξιολόγηση από άλλη νηπιαγωγό (παρατηρητής), ερωτήσεις – διερεύνηση της νηπιαγωγού προς τους γονείς για τη συνεργασία με το σχολείο, για την επίσκεψη στην εκκλησία και τον αντίκτυπο των δραστηριοτήτων του διδακτικού σεναρίου στη ζωή των παιδιών.

Με την ολοκλήρωση του διδακτικού σεναρίου ενισχύθηκε η προκοινωνική συμπεριφορά των παιδιών, καλλιεργήθηκε η ηρεμία και η συγκέντρωση. Τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με την εκκλησία και την προσευχή, εξασκήθηκαν στην περισυλλογή για τα πράγματα της ζωής και της φύσης.

Λέξεις κλειδιά: ηθική – θρησκευτική ανάπτυξη, μοντεσοριανή αγωγή, προσευχή, παραβολή

Το μαθησιακό περιεχόμενο του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών ως μέσο κατανόησης του σύγχρονου πολιτικού λόγου

Δρ Δημήτρης Παπαδημητρίου

Φιλολόγος

dimipapadimi@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση επιδιώκει να συμβάλει στην ανάδειξη της διδακτικής και μαθησιακής αξίας της πολιτειότητας, μέσω της διδασκαλίας του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Συγκεκριμένα εμβαθύνει στη δυνατότητα διδακτικής και μαθησιακής αξιοποίησης του γνωστικού περιεχομένου του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών για την ανάδυση της πολιτειότητας, μέσω της κατανόησης του σύγχρονου πολιτικού λόγου από μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου σκοπό της παρούσας εισήγησης αποτελεί το να διερευνηθεί η δυναμική των δεδομένων του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών για την επίτευξη της αντίληψης του σύγχρονου ελληνικού πολιτικού λόγου.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η βιβλιογραφική επισκόπηση διά της οποίας επιδιώκεται τόσο η προσέγγιση των σχετικών εννοιών, όσο και η οργάνωση διδακτικής εφαρμογής στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών της Γ΄ τάξης του Λυκείου και, ειδικότερα, με την αξιοποίηση της διδακτικής ενότητας του Φιλοσοφικού Λόγου από το σχετικό σχολικό εγχειρίδιο. Μέσω της εφαρμογής αυτής επιχειρείται η αξιοποίηση δομικών παραμέτρων του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στην κατανόηση του αντίστοιχου

δομικού περιεχομένου του σύγχρονου πολιτικού λόγου, ως εκφερόμενο παράγοντα της πολιτειακής συγκρότησης μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπλέον οι παράμετροι της ερευνητικής προσπάθειας του ερευνητή – συγγραφέα αφορούν και σε γενικές και σε ειδικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, μέσα από τη μελέτη της κατάλληλης βιβλιογραφίας και κατά συνέπεια την οργάνωση και την εκπόνηση του κατάλληλου διδακτικού σεναρίου, έτσι ώστε τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της έρευνας και της εργασίας να παρουσιάζουν αντίκτυπο στη σύγχρονη πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα. Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο που αναφέρεται σε διδασκόμενη διδακτική ενότητα του φιλοσοφικού λόγου της Γ΄ Λυκείου, χρησιμοποιεί ως παράλληλα κείμενα για δημιουργική σύγκριση, κείμενα που προέρχονται από τον σύγχρονο πολιτικό λόγο και πιο συγκεκριμένα από πολιτικά κόμματα του ελληνικού κοινοβουλίου. Ως εκ τούτου τα πορίσματα της εργασίας μπορούν να αξιοποιηθούν σε μια παιδαγωγική και διδακτική κατεύθυνση, ευρύτερα και σε ακόμα μεγαλύτερο βάθος, στην εκπαιδευτική πράξη. Σε αυτό έγκειται η καινοτομία της παρούσας εισήγησης.

Ως εκ τούτου, στην παρούσα εισήγηση, δίνεται έμφαση στη δυναμική της διδακτικής αξιοποίησης της διδασκαλίας του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών για την κατανόηση του σύγχρονου πολιτικού λόγου, ως διάστασης επίτευξης της πολιτειότητας. Επιπλέον η συγκεκριμένη εργασία μπορεί να συμβάλει στην προώθηση της επιστήμης και της έρευνας, καθώς αποτελεί μια αφορμή για τη διερεύνηση της δυνατότητας καλλιέργειας και διδακτικής αξιοποίησης της έννοιας της πολιτειότητας, μέσα από περισσότερα ίσως διδακτικά και εκπαιδευτικά αντικείμενα, στο πεδίο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η εισήγηση ολοκληρώνεται με βασικά εξαγόμενα συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: Πολιτειότητα , Αρχαία, διδασκαλία, διδακτική, πολιτική, σενάριο

Ο αντιληπτικός κινητικός μηχανισμός και οι λειτουργίες του (ψυχοκινητικότητα) στο λειτουργικό παιχνίδι των παιδιών της πρώιμης παιδικής ηλικίας και η καθοριστική του συμβολή στη μάθηση και ανάπτυξη.

Χαρίλαος Κ. Ζάραγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΤΝ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, hzaragas@uoi.gr

Περίληψη

Στο περιβάλλον του νηπιαγωγείου το παιχνίδι ορίζεται ως δράσεις της λεπτής και αδρής κινητικότητας του παιδιού, οι οποίες συνδέουν και ενσωματώνουν τις γνωστικές, κινητικές, κοινωνικές και συναισθηματικές διαστάσεις της μάθησης μέσα σε ένα πολιτισμικά ευαίσθητο παιδοκεντρικό και υποστηρικτικό πλαίσιο. Τα παιδιά απολαμβάνουν να μεταγγίζουν νερό από ένα δοχείο στο άλλο, να απλώνουν τη νερομπογιά επάνω στο χαρτί, να τρέχουν, να κλωτσούν την μπάλα, να ρίχνουν βολές σε ένα στόχο, μόνο και μόνο για να νιώσουν την ευχαρίστηση που τους προσφέρει αυτή η δραστηριότητα. Όταν τα

παιδιά μαθαίνουν για πρώτη φορά να γράφουν το όνομά τους έχει σημασία για αυτά και αυτό φαίνεται όταν γεμίζουν μια ολόκληρη σελίδα, καθώς αντλούν ευχαρίστηση από την καινούργια δεξιότητα που κατέκτησαν. Το λειτουργικό παιχνίδι είναι παιχνίδι εξερεύνησης ή εξάσκησης αφορά μια δράση που κάνουν τα παιδιά ξανά και ξανά για ευχαρίστηση. Το παιχνίδι στην πρώιμη παιδική ηλικία παρέχει το πλαίσιο για εμπειρίες που είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της συνδεσιμότητας των νευρικών κυττάρων και του σχηματισμού νευρικών οδών/ δικτύων, γεγονός που αποτελεί κρίσιμο χαρακτηριστικό της ανάπτυξης του εγκεφάλου. Οι νευρικές δίοδοι που σχηματίζονται μεταφέρουν τα σήματα και μας επιτρέπουν να επεξεργαστούμε τις πληροφορίες σε ολόκληρη τη ζωή μας. Οι εμπειρίες που τα παιδιά αποκτούν κατά τη διάρκεια της πρώιμης παιδικής ηλικίας σταθεροποιούν τις νευρικές οδούς / δίκτυα και θέτουν τα θεμέλια για τη βέλτιστη ανάπτυξη, αντιθέτως η έλλειψη εμπειριών θα οδηγήσει σε υπανάπτυκτες νευρικές οδούς. Η τελική διαμόρφωση και ο σχηματισμός των νευρικών δικτύων του εγκεφάλου αντανakλά την παρουσία ή την απουσία ενός φάσματος κινητικών γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών εμπειριών κατά τη διάρκεια της πρώιμης παιδικής ηλικίας. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι αφενός να παρουσιασθούν με συνοπτικό και κατανοητό τρόπο οι αντιληπτικοκινητικές λειτουργίες (κινητικός έλεγχος, κ.ά.) που λαμβάνουν μέρος όταν συστηματικά τα παιδιά της πρώιμης παιδικής ηλικίας ασχολούνται με ευχάριστες παιγνιώδεις δραστηριότητες και αφετέρου να γίνει σύνδεση με την πράξη. Ο μηχανισμός αντίληψης – κίνησης παρουσιάζονται μέσα από την εφαρμογή παραδειγμάτων λειτουργικού παιχνιδιού, όπως η ρίψη μπάλας σε στόχο, το τρέξιμο στην αυλή και το κλότσημα μπάλας, η γραφή γραμμάτων, σχημάτων, του ονόματος και η ζωγραφική σε χάρτινη επιφάνεια. Εν κατακλείδι, οι μαθησιακές διαδικασίες στην πρώιμη παιδική ηλικία πρέπει να διεξάγονται, μέσα από βιωματικές κινητικές και αντιληπτικοκινητικές εμπειρίες, οι οποίες υποστηρίζουν την αντιπαράθεση του παιδιού με το σώμα του, τα αντικείμενα γύρω του και το κοινωνικό του περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: αντιληπτικο-κινητικός μηχανισμός, λειτουργικό παιχνίδι, κινητικός έλεγχος, , πρώιμη παιδική ηλικία.

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία: Θεματικές Εβδομάδες στα πλαίσια των Εργαστηρίων Δεξιότητων

Στυλιανή Βαγιάνου

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, s.vagianou@hotmail.com

Κωνσταντίνα Τσώλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, nadtso@primedu.uoa.gr

Ελισάβετ Λαζαράκου

Επίκουρη Καθηγήτρια ΠΤΔΕ -ΕΚΠΑ, elazarak@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Σ' αυτή τη μελέτη παρουσιάζεται ένα Σχέδιο Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας που εφαρμόστηκε στο πλαίσιο ενός προγράμματος Θεματικών Εβδομάδων, το οποίο απευθυνόταν σε μαθητές της Β' τάξης Δημοτικού και βασίστηκε στον θεματικό κύκλο: «Ζω καλύτερα - Ευ ζην» των Εργαστηρίων Δεξιότητων με επιμέρους θεματικές ενότητες την «Υγεία, Διατροφή και Πρόληψη». Σκοπός του προγράμματος ήταν η καλλιέργεια γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων των μαθητών, σχετικά με την υγιεινή διατροφή, τη στοματική υγιεινή και την αξία πρόληψης των δοντιών. Μέσω του προγράμματος οι μαθητές εξερευνούν διάφορες διαστάσεις ενός θέματος αξιοποιώντας πολλαπλές μορφές και μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης. Οι Θεματικές Εβδομάδες αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, καθώς καλύπτουν πολλαπλούς τύπους νοημοσύνης και μαθησιακά στυλ. Επίσης, συμβάλλουν σημαντικά στην καλλιέργεια της κριτικής και δημιουργικής σκέψης και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων με την ενεργό εμπλοκή των μαθητών και τη χρήση διαδραστικών και πρακτικών δραστηριοτήτων. Ενδεικτικά, ο μεθοδολογικός σχεδιασμός του προγράμματος περιλαμβάνει τη χρήση παραμυθιών με αφηγήσεις και συμβολισμούς, την επεξεργασία πληροφοριών, τη συγγραφή-ανάλυση και μελοποίηση ποιημάτων, τη δραματοποίηση και το θεατρικό παιχνίδι. Τέλος, παρουσιάζονται δραστηριότητες που σχετίζονται με τη διαγνωστική, διαμορφωτική και αθροιστική/τελική αξιολόγηση.

Λέξεις Κλειδιά: Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, Θεματικές Εβδομάδες, Εργαστήρια Δεξιότητων, Αξιολόγηση

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στην Ελλάδα μέσα από μία ερευνητική βιβλιογραφική ανασκόπηση

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αρετή Κεραμίδα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ06, Υποψήφια Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, a.keramida@uoi.gr

Περίληψη

Η εκπαιδευτική έρευνα για τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία στο πλαίσιο της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας συχνά διερευνά τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαφοροποίηση στη διδασκαλία, τη συχνότητα και το εύρος εφαρμογής της, καθώς επίσης και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί που επιχειρούν να την εφαρμόσουν. Στην εργασία αυτή παρουσιάζουμε μια σύντομη ανασκόπηση των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα σχετικά με τις απόψεις των εκπαιδευτικών αγγλικής γλώσσας για τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Ένας επιπλέον στόχος της εργασίας αυτής είναι ο εντοπισμός πεδίων στις έρευνες τα οποία δεν έχουν διερευνηθεί διεξοδικά και, συνεπώς, χρήζουν περισσότερης μελέτης. Τα ερευνητικά ευρήματα δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί της αγγλικής γλώσσας αναγνωρίζουν, σε θεωρητικό επίπεδο, τη χρησιμότητα της αξιοποίησης της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Τα δεδομένα των περισσότερων ερευνών, ωστόσο, παρέχουν ισχυρές ενδείξεις ότι οι εκπαιδευτικοί δεν χρησιμοποιούν με συστηματικό τρόπο τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στις έρευνες αξιοποιούν τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας αποσπασματικά ή χρησιμοποιούν μόνο κάποιες πτυχές της, γεγονός που υπονομεύει την επιτυχή της εφαρμογή. Η μελέτη των εμπειρικών ερευνών για τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στην Ελλάδα παρέχει χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με τους λόγους για τους οποίους οι εκπαιδευτικοί δεν εφαρμόζουν τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία με συστηματικό τρόπο. Οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν μια πληθώρα από παράγοντες που τους αποτρέπουν από το να αξιοποιούν τη διαφοροποίηση με πιο οργανωμένο, συστηματικό, και, συνεπώς, πιο αποτελεσματικό τρόπο. Ο λόγος που αναφέρεται συχνότερα είναι η έλλειψη χρόνου για την προετοιμασία και οργάνωση του μαθήματος με βάση τη διαφοροποίηση. Εκτός από την έλλειψη χρόνου, ένας σημαντικός αποθαρρυντικός παράγοντας που προκύπτει από τις παραπάνω έρευνες είναι η αντίσταση της διεύθυνσης των σχολείων, αλλά και των γονέων σε καινοτόμες παιδαγωγικές πρακτικές, όπως η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Αυτό σημαίνει ότι για να είναι αποτελεσματική η διαφοροποίηση στη διδασκαλία, αυτή θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο χαρακτηριστικό όλων των μαθημάτων, κι όχι απλά μια φιλοσοφία διδασκαλίας και μάθησης που θα εφαρμόζεται αποσπασματικά και μόνο σε λίγα μαθήματα. Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν, επίσης, ότι θα επιθυμούσαν τα επιμορφωτικά προγράμματα για τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία να εστιάζονται περισσότερο στην πρακτική εφαρμογή της. Τέλος, ένα σημαντικό συμπέρασμα από τη μελέτη των ερευνών είναι ότι δεν διερευνώνται ισοτίμα

όλες οι παράμετροι της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Ειδικότερα, σε σχέση με τις πτυχές της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί, οι περισσότερες έρευνες εστιάζουν την προσοχή στη διαφοροποίηση του περιεχομένου, της διαδικασίας και του αποτελέσματος, αλλά δεν διερευνούν συστηματικά τη διαφοροποίηση του περιβάλλοντος μάθησης. Οι σχετικές έρευνες δεν αποδίδουν την απαραίτητη σημασία στο κλίμα και την κουλτούρα της σχολικής τάξης μέσα στην οποία εφαρμόζεται η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Πρόκειται, για τη γνώμη μας, για μια σημαντική έλλειψη, καθώς όλες οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών χρειάζεται να υλοποιούνται σε ένα φιλικό, μη ανταγωνιστικό και υποστηρικτικό περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, βιβλιογραφική ανασκόπηση

Exploring teachers' knowledge, experience, and attitudes in four European countries: gamification elements and the EduLarp methodology in education for sustainability

Evangelia Kouroumichaki¹

Researcher, evie.kouroumichaki@stimmuli.eu

Irene Kalemaki¹

Researcher, irene.kalemaki@stimmuli.eu

Maria Theodosiou²

Researcher, info@aeliapath.edu.gr

Christina Gkountona²

Researcher, info@aeliapath.edu.gr

Ederi Ojasoo³

Researcher, ederi.ojasoo@gmail.com

Erik Strömberg⁴

Researcher, erik@lajvverkstaden.se

Helena Hagegård⁴

Researcher, helena@lajvverkstaden.se

Adasik Beata⁶

Researcher, beaada@tlen.pl

Kaldra Aive⁵

Researcher, akaldra@gmail.com

Konstantina Karameri¹Researcher, konstantina.karameri@stimmuli.eu¹Stimmuli For Social Change, Greece²AeliaPath, Greece³MITTETULUNDUSUHING PEIPSI KOOSTOO KESKUS, Estonia⁴LajvVerkstaden Sverige, Sweden⁵MTÜ Mõõgavennad Estonia Lõuna-Eesti Mustla, Estonia⁶Szkola Podstawowa im. Marii Wojcik w Krepcu, Poland**Abstract**

The purpose of the present paper is to explore teachers' training needs on the topic of gamification, and more specifically withing teaching subjects related to Education for Sustainability, in educational context of 4 European countries. The presentation falls under the broader category of "Good Practices in Education: school-family-community cooperation, transition programmes, emotional development, cultural, environmental sustainability, and European projects. To achieve this, surveys and focus groups were carried out to study the attitudes, knowledge, and perception of teacher from the partners countries (Greece, Estonia, Sweden and Poland) regarding gamification techniques in education. The study sample consists of 43 teachers from the partner countries, particularly 12 teachers from Greece, 12 teachers from Estonia, 12 teachers from Poland and finally 7 teachers from Sweden. The preliminary results from the surveys suggest that teachers are familiar with elements of gamification, but not specifically with the practice of EduLarp. However, due to the lack of familiarity, teachers addressed a strong need for in depth trainings and an interest in engaging with EduLarp within their classes. Based on the findings of this research study, a teachers' training programme, the GreenEduLarp Curriculum, and educational resources for classroom implementation have been developed in the following stages of the project, providing both teachers and students with green and soft competencies that will help them better understand, and promote sustainable practices and finally be active environmental citizens.

Keywords: Gamification, Green Competencies, Teachers training needs, Education for Sustainability.

Acknowledgement: The work presented in the paper has received funding from the European Union's Erasmus+ programme under Project Number: 2021-1-EE01-KA220-SCH-000032573

Ανάπτυξη γνωστικών ικανοτήτων μέσω της Τεχνητής Νοημοσύνης

Δήμητρα Β. Κατσαρού

Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, d.katsarou@aegean.gr

Ευάγγελος Μάντσος

Υποψήφιος Διδάκτορας, ΤΕΦΑΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, v.mantsos@hotmail.com

Περίληψη

Η σχέση μεταξύ της τεχνητής νοημοσύνης και των γνωστικών ικανοτήτων είναι πολύπλευρη και δυναμική, χαρακτηριζόμενη από μια συμβιωτική αλληλεπίδραση μεταξύ της ανθρώπινης γνώσης και των αλγορίθμων μηχανικής μάθησης. Τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης, ιδιαίτερα εκείνα που εμπνέονται από αρχές της γνωστικής επιστήμης, στοχεύουν να μιμηθούν και να αυξήσουν διάφορες γνωστικές ικανότητες, συμπεριλαμβανομένης της αντίληψης, του συλλογισμού, της μάθησης και της επίλυσης προβλημάτων. Στη συγκεκριμένη μελέτη ακολουθήθηκε η μεθοδολογία της συστηματικής ανασκόπησης. Μελετήθηκαν 98 έρευνες με συγκεκριμένα κριτήρια συμπερίληψης και αποκλεισμού με συγκεκριμένες λέξεις κλειδιά σε 3 βάσεις δεδομένων: Pub Med, PsychInfo και Google Scholar. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γνώσεις από την έρευνα της τεχνητής νοημοσύνης συμβάλλουν στην κατανόηση της ανθρώπινης γνώσης, ρίχνοντας φως στους υποκείμενους μηχανισμούς και διαδικασίες που διέπουν την ευφυή συμπεριφορά. Επιπλέον, οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης συμβάλλουν στην ενίσχυση και αύξηση των γνωστικών ικανοτήτων. Τα έξυπνα συστήματα διδασκαλίας, για παράδειγμα, αξιοποιούν αλγόριθμους τεχνητής νοημοσύνης για να παρέχουν εξατομικευμένες οδηγίες και σχόλια προσαρμοσμένα στα μεμονωμένα στυλ μάθησης και προτιμήσεις. Οι γνωστικοί βοηθοί, που υποστηρίζονται από την τεχνητή νοημοσύνη, υποστηρίζουν την ανθρώπινη λήψη αποφάσεων με τη δυνατότητα επεξεργασίας μεγάλων ποσοτήτων δεδομένων, εντοπίζοντας σχετικά πρότυπα και προσφέροντας πληροφορίες που συμπληρώνουν την ανθρώπινη τεχνογνωσία. Αντίθετα, η μελέτη της τεχνητής νοημοσύνης ενημερώνει την κατανόησή μας για τις γνωστικές ικανότητες και διαδικασίες. Αναλύοντας τη συμπεριφορά των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, οι ερευνητές αποκτούν γνώσεις για θεμελιώδεις πτυχές της γνώσης, όπως οι μηχανισμοί μάθησης, ο σχηματισμός μνήμης και οι στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων. Επιπλέον, τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης παρέχουν υπολογιστικά πλαίσια για τη δοκιμή υποθέσεων και θεωριών στη γνωστική επιστήμη, διευκολύνοντας την ανάπτυξη πιο ολοκληρωμένων και ακριβών μοντέλων ανθρώπινης γνώσης. Συνολικά, η σχέση μεταξύ τεχνητής νοημοσύνης και γνωστικών ικανοτήτων χαρακτηρίζεται από αμοιβαία επιρροή και εμπλουτισμό. Καθώς η τεχνητή νοημοσύνη συνεχίζει να προοδεύει, αντλώντας έμπνευση και συμβάλλοντας στην κατανόησή μας για την ανθρώπινη γνώση, τα όρια μεταξύ τεχνητής και ανθρώπινης νοημοσύνης γίνονται όλο και πιο θολά, ανοίγοντας νέες ευκαιρίες για συνεργασία, καινοτομία και εξερεύνηση και στους δύο τομείς.

Λέξεις Κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, Γνωστικές Δεξιότητες, μάθηση, μνήμη, επίλυση προβλημάτων

«Δουλεύει» η Διαφοροποίηση της διδασκαλίας;

Σταυρούλα Βαλιαντή

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, stavroula@valiandes.com

Περίληψη

Η διαφορετικότητα των μαθητών των σχολικών τάξεων βρίσκεται σήμερα στο απόγειο της, με μαθητές μικτής ετοιμότητας, διαφορετικό μαθησιακό προφίλ, κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, ρυθμό εργασίας και μάθησης, διαφορετικά ενδιαφέροντα και ταλέντα, διαφορετική κουλτούρα και αρκετές φορές διαφορετικό θρήσκευμα. «Η γραμμικά σχεδιασμένη διδασκαλία σύμφωνα με τον μέσο μαθητή δεν μπορεί να καλύψει τις πολλαπλές και διαφορετικές ανάγκες και δυνατότητες του κάθε μαθητή» (Haager & Klingner, 2005, σελ. 19). Την απάντηση στις ανάγκες του πολυδιάστατου μωσαϊκού των σημερινών σχολικών τάξεων, το οποίο μεταμορφώνεται δυναμικά και απαιτεί την απομάκρυνση από μονοδιάστατες παραδοσιακές διδακτικές πρακτικές, αποτελεί η διαφοροποίηση της διδασκαλίας (Βαστάκη, 2010). Στο πλαίσιο αυτό, η διαφοροποίηση της διδασκαλίας θεωρείται ως μία βασική διάσταση της αποτελεσματικής διδασκαλίας (Kyriakides, 2007· Θεοφιλίδης, 2009, Βαλιαντή και Νεοφύτου, 2017). Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας ανταποκρινόμενη στις βιογραφίες των μαθητών (Κουτσελίνη, 2008· Βαλιαντή και Νεοφύτου, 2017), οι οποίες προδιαγράφουν και καθοδηγούν δυναμικά και αλληλεπιδραστικά την πορεία της διδασκαλίας για ενεργητική εμπλοκή όλων των μαθητών, τους οδηγεί αποτελεσματικά στη μάθηση και στην κατάκτηση των πυρηνικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Παρότι η αποτελεσματικότητα και οι δυνατότητες λειτουργικής και αποτελεσματικής εφαρμογής της διαφοροποίησης υποστηρίζονται από πληθώρα επιστημονικών ερευνών, εντούτοις τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να γίνονται από ακαδημαϊκούς, ερευνητές και εκπαιδευτικούς αρνητικές δημοσιεύσεις που αμφισβητούν τόσο την εφαρμογή της όσο και την αποτελεσματικότητά της διαφοροποίησης. Αρχή για τη συζήτηση, έγινε με διαδικτυακό άρθρο του Delisle σε μία από τις μεγαλύτερες εκπαιδευτικές εφημερίδες των Ηνωμένων Πολιτειών την «Education Week», με τίτλο *“Differentiation Doesn’t Work”*, όπου υποστήριξε ότι η διαφοροποίηση δεν εφαρμόζεται και δεν είναι αποτελεσματική. Τη δημοσίευση του άρθρου ακολούθησαν σχόλια εκπαιδευτικών και μελετητών-ερευνητών που έσπευσαν να αντικρούσουν τα όσα υποστήριξε ο συγγραφέας και παράλληλα άρθρα επιφανών εκπαιδευτικών μελετητών όπως η Tomlinson, ο Wiggins και άλλων που αντικρούουν τα επιχειρήματα που Delisle. Με αφορμή αυτή τη διαμάχη, στην παρούσα εργασία θα παρουσιαστούν τα βασικά επιχειρήματα του Delisle και άλλων μελετητών που υποστήριξαν τις θέσεις του και τα αντεπιχειρήματα των υποστηρικτών της διαφοροποίησης. Θα γίνει ανάλυση περιεχομένου των σχολίων του συγκεκριμένου άρθρου καθώς επίσης και παρουσίαση ερευνητικών δεδομένων στη βάση των οποίων θα αναιρεθούν ή και θα συζητηθούν θέσεις του, που όντως αποτελούν τροχοπέδη στην αποτελεσματική και λειτουργική εφαρμογή της διαφοροποίησης της διδασκαλίας ευρέως και όχι μεμονωμένα. Οι παρανοήσεις για την εφαρμογή της διαφοροποίησης, η έλλειψη επαρκούς και κατάλληλης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, σε συνδυασμό με την έλλειψη διαφοροποιημένου υλικού και σε συσχέτιση με πολιτικές όπως η συμπεριληπτική τάξη αποτελούν τα βασικότερα εμπόδια για την αποτελεσματική εφαρμογή της διαφοροποίησης

και προκαλούν την αίσθηση ότι η διαφοροποίηση αδυνατεί να γίνει πράξη και να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Λέξεις κλειδιά: Διαφοροποίηση, αποτελεσματικότητα, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, διαφοροποιημένο υλικό.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Αειφόρου Νηπιαγωγείου μέσα από την αξιοποίηση εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης, Εκπαιδευτικής Ρομποτικής και Επαυξημένης Πραγματικότητας

Μαρία Τοπολιάτη

Νηπιαγωγός/Υποψ. Διδ.-ΔΙ.ΠΕ. Ιωαννίνων/ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
m.topoliati@uoi.gr

Αικατερίνη Πλακίτση

Καθηγήτρια-ΠΤΝ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, kplakits@uoi.gr

Περίληψη

Η έρευνα αυτή επικεντρώνεται σε εφαρμοσμένη εκπαιδευτική παρέμβαση, που αφορά στον ψηφιακό μετασχηματισμό του Αειφόρου Νηπιαγωγείου Κληματίας Ιωαννίνων. Το περιεχόμενο της εμπίπτει στον θεματικό άξονα μελέτης στρατηγικών και τεχνικών διδασκαλίας. Ειδικότερα, κυρίαρχο μέλημα αποτελεί η αξιοποίηση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης, εκπαιδευτικής ρομποτικής και επαυξημένης πραγματικότητας στη μαθησιακή διαδικασία. Παράλληλα, επιδιώκεται η χρήση της παιδαγωγικής του ψηφιακού παιχνιδιού μέσα από τον εμπλουτισμό του μαθησιακού περιβάλλοντος με τεχνολογικά εκπαιδευτικά εργαλεία. Βασιζόμενοι στη μεθοδολογία της θεωρίας της δραστηριότητας και την πεποίθηση ότι η μάθηση αποτελεί προϊόν αλληλεπίδρασης, η παρούσα εκπαιδευτική δράση εστιάζεται στην «ανοικτότητα» του σχολείου. Στο πλαίσιο αυτό και με στόχο την προαγωγή της μάθησης επιδιώκεται μέσα από την εφαρμογή τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μορφής εκπαίδευσης, η αλληλεπίδραση με το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον της τοπικής και ευρύτερης κοινότητας, το οποίο αξιοποιείται ως πρωταρχική πηγή γνώσης. Αξιοσημείωτη είναι η συνεργασία του σχολείου με το οικογενειακό περιβάλλον των μαθητών, η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση με φορείς εκπαίδευσης όπως το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, καθώς και η συμμετοχή της σχολικής μονάδας σε καινοτόμα ευρωπαϊκά έργα, σύμφωνα με την εφαρμογή των οποίων προάγεται ο ψηφιακός μετασχηματισμός της, καλλιεργείται η υπολογιστική σκέψη των μαθητών και ενισχύεται η ψηφιακή ικανότητα των εκπαιδευτικών, μέσα από εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, εκπαιδευτικής ρομποτικής και δραστηριότητες επαυξημένης πραγματικότητας. Ιδιαίτερα σημαντική ώθηση στην εκτύλιξη του έργου προσδίδει η ένταξή της σε θεματικά δίκτυα, όπως αυτά των σχολείων Aspnet της Unesco, των Αειφόρων και Οικολογικών Σχολείων. Κατά τη φάση του σχεδιασμού και της διεξαγωγής του προγράμματος υλοποιείται έρευνα δράσης. Στο εμπειρικό μέρος αξιοποιούνται ως μεθοδολογικά εργαλεία η κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση στη

διδασκική των Φυσικών Επιστημών, των Ψηφιακών Ανοιχτών Τεχνολογιών, της Τεχνητής Νοημοσύνης, της Εκπαιδευτικής ρομποτικής, της Επαυξημένης Πραγματικότητας, της Μηχανικής, των Τεχνών και των Μαθηματικών (STEAM Εκπαίδευσης).

Κατά τη διάρκεια και την περάτωση των οργανωμένων και αναδυόμενων δραστηριοτήτων συνδυάζονται ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Η έρευνα ολοκληρώνεται με τη διαδικασία συνολικής αποτίμησης και διάχυσης των επιτυχημένων μαθησιακών αποτελεσμάτων της παιδαγωγικής και διδακτικής δράσης από τους ίδιους τους μαθητές και την εκπαιδευτικό.

Λεξεις κλειδια: Ψηφιακός Μετασχηματισμός, Αειφόρο Νηπιαγωγείο, Τεχνητή Νοημοσύνη, Εκπαιδευτική Ρομποτική, Επαυξημένη Πραγματικότητα.

Το πανεπιστήμιο στην υπηρεσία των εκπαιδευτικών: Μια πρώτη εμπειρία στην Ελλάδα

Κωνσταντίνος Γκαραβέλας

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
kgkaravelas@uoi.gr

Ελένη Σταμούλη

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Ρέγκενσμπουργκ
eleni.stamouli@ur.de

Dominik Fröhlich

Λέκτορας/Κύριος Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Βιέννης
dominik.froehlich@univie.ac.at

Ulrich Hobusch

Κύριος ερευνητής/διδάσκων, Πανεπιστήμιο Αγροτικής και Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης της Βιέννης
ulrich.hobusch@haup.ac.at

Carla Quesada Pallares

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Αυτόνομο Πανεπιστήμιο Βαρκελώνης
Carla.Quesada@uab.cat

Αθηνά Νέγρη

Μέλος ΕΔΙΠ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
anegri@uoi.gr

Julia Raberger

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Βιέννης
julia.raberger@univie.ac.at

Kristin Weiherer

Υποψήφια Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Reegensburg
kristin.weiherer@gmx.de

Περίληψη

Στο σχολείο οι εκπαιδευτικοί αποτελούν τον πυρήνα της μάθησης των μαθητών και της επίτευξης των ακαδημαϊκών τους στόχων. Ωστόσο, οι προκλήσεις που συνεπάγεται η επαγγελματική τους δραστηριότητα απαιτούν διαρκή υποστήριξη για να μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στο ρόλο τους.

Μελέτες δείχνουν ότι η υποστήριξη των εν ενεργεία εκπαιδευτικών σε καθημερινά ζητήματα έχει μια μακρά παράδοση στις αγγλόφωνες χώρες (Osborne, 1998/Strage, 2000/Simons & Cleary, 2006/Mrofu, 2007). Η υποστήριξη των εν ενεργεία εκπαιδευτικών σε καθημερινά ζητήματα ανήκει πλέον στις πιο καινοτόμες πρακτικές της διδακτικής της ανώτατης εκπαίδευσης (Altensschmidt, 2010). Έχει ως στόχο να ενισχύσει τη διασύνδεση μεταξύ θεωρίας και πράξης στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Γι' αυτό, οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται με ειδικούς και φοιτητές για να βρουν με επιστημονικές μεθόδους λύσεις για συγκεκριμένες προκλήσεις που προκύπτουν από την καθημερινότητα του σχολείου.

Επίσης, μια διδασκαλία στο Πανεπιστήμιο που επικεντρώνεται στον φοιτητή/στην φοιτήτρια, έχει πειραματικό χαρακτήρα και ενεργοποιεί τους φοιτητές/τις φοιτήτριες και, συνεπώς αναγνωρίζεται ως αποτελεσματική για την ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας (Nind & Katramadou, 2023). Σε αυτό το πλαίσιο, οι Böttcher-Oschmann κ.ά., (2021) μέσα από μια μακροχρόνια μελέτη έχουν δείξει ότι οι ερευνητικές δραστηριότητες που βασίζονται στην πράξη, προετοιμάζουν αποτελεσματικά τους φοιτητές για μια πρακτική βασισμένη σε επιστημονικά τεκμηριωμένα δεδομένα. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένα σημείο εκκίνησης, αλλά είναι αναγκαίο να εξεταστεί περαιτέρω πώς οι μαθησιακές αλληλεπιδράσεις μεταξύ μαθητών και δασκάλων επηρεάζουν την ανάπτυξη των ερευνητικών δεξιοτήτων, καθώς οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις θεωρούνται κρίσιμες για την ανθρώπινη μάθηση (De Felice et al., 2023).

Το ερώτημα που προκύπτει πώς η υποστήριξη των εκπαιδευτικών μπορεί να συνδυαστεί με την προετοιμασία των φοιτητών/τριων καθηγητικών τμημάτων. Συγκεκριμένα ενδιαφέρον έχει να διαπιστωθεί πως μπορεί η προετοιμασία τους να γίνει με τρόπο που αργότερα θα επιτρέψει στους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς να εργαστούν με βάση την επιστημονική γνώση και τα νεότερα πορίσματα της έρευνας. Αυτό το ερώτημα φιλοδοξεί να απαντήσει το πρόγραμμα International Teaching Clinic Network. Το παρόν έργο στοχεύει στο να συνδέσει την επιστημονική θεωρία με τη διδακτική πράξη στοχεύοντας στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας, από τη μία δημιουργώντας ένα δίκτυο διαρκούς υποστήριξης των εκπαιδευτικών και από την άλλη φέρνοντας τους φοιτητές/τις φοιτήτριες (μελλοντικούς εκπαιδευτικούς) σε επαφή με προκλήσεις που αναδεικνύονται από την καθημερινότητα

του σχολείου. Οι προκλήσεις αυτές ορίζονται και υποβάλλονται από εν ενεργεία εκπαιδευτικούς και επεξεργάζονται από ομάδες φοιτητών.

Στόχος της προτεινόμενης ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει το συγκεκριμένο έργο, δίνοντας έμφαση στους δύο άξονες στους οποίους κινείται: 1. Τον άξονα της υποστήριξης των εκπαιδευτικών 2. Τον άξονα της διερεύνησης της αποτελεσματικότητας της παραπάνω πρακτικής.

Λέξεις κλειδιά: Υποστήριξη εκπαιδευτικών, Σχολική εκπαίδευση, Τριτοβάθμια εκπαίδευση

B2. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

Γονείς παιδιών με ΔΑΦ: Η σχέση της Καταθλιπτικής Συμπτωματολογίας και των διαστάσεων Χρονικής Προοπτικής

Ισμήνη – Χαρίκλεια Καρατζένη

Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, iskaratzeni@yahoo.gr

Βασίλειος Κούτρας

Καθηγητής Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, vkoutras@cc.uoi.gr

Σούλης Σπυρίδων-Γεώργιος

Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ssoulis@cc.uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα μελετά τη χρονική προοπτική και τα επίπεδα καταθλιπτικών συμπτωμάτων των γονέων παιδιών με ΔΑΦ. Η έννοια της χρονικής προοπτικής (ή χρονικού προσανατολισμού) αναφέρεται στην αυτοματοποιημένη διαδικασία, μέσω της οποίας το άτομο έχει την τάση να βιώνει τις εμπειρίες του με εστίαση σε ένα συγκεκριμένο χρονικό προσανατολισμό (παρελθόν-παρόν-μέλλον), επηρεάζοντας ένα ευρύ φάσμα της ανθρώπινης σκέψης και συμπεριφοράς (Zimbardo & Boyd, 1999). Η χρονική προοπτική διακρίνεται σε έξι διαφορετικούς προσανατολισμούς οι οποίοι αφορούν το θετικό παρελθόν, το αρνητικό παρελθόν, το ηδονιστικό παρόν, το μοιρολατρικό παρόν, το θετικό μέλλον και το αρνητικό μέλλον. Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η καταγραφή των επιπέδων καταθλιπτικών συμπτωμάτων και χρονικής προοπτικής των γονέων παιδιών με ΔΑΦ, καθώς και η διερεύνηση της σχέσης των έξι προσανατολισμών χρονικής προοπτικής με τα επίπεδα κατάθλιψης των γονέων. Στην εμπειρική μελέτη που διεξήχθη συμμετείχαν 191 γονείς παιδιών με ΔΑΦ, οι οποίοι συμπλήρωσαν γραπτό ερωτηματολόγιο το οποίο περιελάμβανε δημογραφικές ερωτήσεις και δύο ερευνητικά εργαλεία: α) τη σύντομη εκδοχή του ερωτηματολογίου Χρονικής Προοπτικής (Zimbardo Time Perspective Inventory-short) και β) το Ερωτηματολόγιο Υγείας του Ασθενούς (Patient Health Questionnaire- PHQ-9).

Τα αποτελέσματα της έρευνας αποδεικνύουν ότι οι γονείς παιδιών με ΔΑΦ παρουσιάζουν ήπια κατάθλιψη ($M=8.71, SD=6.14$). Παρουσιάζουν υψηλότερο μέσο όρο στον προσανατολισμό στο θετικό παρελθόν (3.60), στη συνέχεια στο θετικό μέλλον (3.59) και το αρνητικό παρελθόν (3.28), ενώ παρουσιάζουν χαμηλότερο προσανατολισμό στο μοιρολατρικό παρόν (2.44). Διαπιστώθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου καταθλιπτικής συμπτωματολογίας και των προσανατολισμών στο αρνητικό παρελθόν ($r=0.442, p<0.001$), το μοιρολατρικό παρόν ($r=0.321, p<0.001$), το θετικό μέλλον ($r=0.304, p<0.001$) και το αρνητικό μέλλον ($r=0.504, p<0.001$). Τα ευρήματα αυτά μπορεί να αξιοποιηθούν από τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας για την πρόληψη και αντιμετώπιση της εμφάνισης καταθλιπτικών συμπτωμάτων στα μέλη οικογενειών παιδιών με ΔΑΦ, καθώς και να συνδράμουν στην πληρέστερη κατανόηση της σύνδεσης μεταβλητών προσωπικότητας με την ψυχική υγεία.

Λέξεις κλειδιά: γονείς, ΔΑΦ, κατάθλιψη, χρονική προοπτική, Zimbardo

Μελετώντας την ψυχική υγεία των φροντιστών ατόμων με οπτική ή νοητική αναπηρία: Μια συστηματική ανασκόπηση

Ευθύμιος Αγοραστός

Φοιτητής στο ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
themis.agor@gmail.com

Ιωάννα Μυλωνά

Φοιτήτρια στο ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση», Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
mylonioanna@gmail.com

Σπυρίδων – Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ssoulis@uoi.gr

Περίληψη

Τα άτομα με αναπηρία, κατά κανόνα, βοηθούνται στη διαχείριση της καθημερινότητάς τους από κάποιον φροντιστή είτε αυτός είναι γονέας είτε κάποιος εκτός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Η παροχή αρωγής είναι σημαντική για την κατάκτηση της αυτονομίας και την βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους. Παρόλα αυτά, πρόκειται για ένα έργο που συχνά επιβαρύνει ψυχικά τον φροντιστή και επηρεάζει ευρύτερα τη ζωή του. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να καταγραφεί ο βαθμός ψυχικής επιβάρυνσης που βιώνουν οι φροντιστές των ατόμων με οπτική ή νοητική αναπηρία και να διερευνηθεί εάν η εκδοχή της αναπηρίας αποτελεί επιδραστικό παράγοντα σε αυτή τη ψυχική κατάσταση. Για τη μελέτη του θέματος, πραγματοποιήθηκε συστηματική ανασκόπηση πρωτογενούς δημοσιευμένης ερευνητικής βιβλιογραφίας, από το 2014 έως και σήμερα, από την οποία

ανακτήθηκαν 18 άρθρα βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων εισδοχής. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν την ύπαρξη σημαντικής ψυχικής επιβάρυνσης των φροντιστών κατά την διεκπεραίωση του έργου τους. Τα ευρήματα μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της υφιστάμενης γνώσης αναφορικά με τον βαθμό ψυχικής ανθεκτικότητας των φροντιστών και να αξιοποιηθούν κατάλληλα στο σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων επιμόρφωσής τους για την αποτελεσματικότερη φροντίδα και εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία.

Λέξεις-κλειδιά: Νοητική Αναπηρία, Οπτική Αναπηρία, Φροντιστές

Δυσαριθμήςια: επίπεδο γνώσης των ειδικών παιδαγωγών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Δημάκης Ευθύμιος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων - Μαθηματικός Ειδικής Αγωγής Δ.Δ.Ε. Ιωαννίνων, efdimakis@gmail.com

Σούλης Σπυρίδων

Καθηγητής Ειδικής Αγωγής, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων - Διευθυντής Εργαστηρίου Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ssoulis@uoi.gr

Περίληψη

Εισαγωγή και σκοπός: Οι αριθμητικές ικανότητες είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας μας. Μεγάλο ποσοστό μαθητών όμως και κατά συνέπεια και ενηλίκων αποτυγχάνει στη χρήση αυτών. Η αποτυχία στα μαθηματικά μπορεί να έχει ως αιτία διάφορους παράγοντες όπως το φύλο, το άγχος του μαθητή, η στάση του απέναντι στα μαθηματικά κ.α. Ξεχωριστός παράγοντας είναι η δυσαριθμήςια, μια μαθησιακή δυσκολία που οδηγεί στη χαμηλή επίδοση στα μαθηματικά. Η έλλειψη και η περιορισμένη έρευνα στον τομέα των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών στα μαθηματικά θεωρείται σημαντική ανεπάρκεια στο χώρο της εκπαίδευσης, αφού τα μαθηματικά και η μαθηματική σκέψη συνοδεύει τον μαθητή από τα πρώτα σχολικά του βήματα. Σκοπός αυτής της έρευνας είναι η συλλογή και ανάλυση πληροφοριών από ειδικούς παιδαγωγούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με το επίπεδο γνώσης που έχουν πάνω στην δυσαριθμήςια.

Μεθοδολογία: Πρόκειται για μια πρωτογενή ποσοτική μελέτη. Συγκεντρώθηκαν 131 ειδικοί εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο με πέντε βασικούς άξονες μελέτης (έννοια και περιεχόμενο, αιτίες, χαρακτηριστικά των μαθητών της πρωτοβάθμιας, επίδραση πάνω στους μαθητές και παρέμβαση). Δημιουργήθηκαν πέντε διαφορετικά σκορ για τους πέντε παράγοντες και ένα ολικό, των οποίων η μέση τιμή και η τυπική απόκλιση δείχνουν την τάση του

βαθμού επάρκειας γνώσης αντιστοιχώντας το 1 ως ανεπαρκή γνώση και το 5 πλήρως επαρκή γνώση.

Αποτελέσματα: Το σκορ του παράγοντα έννοιας και περιεχομένου έχει μέγιστη τιμή 5, ελάχιστη 1.50, μέσο όρο $M=3.08$ και τυπική απόκλιση $SD=0.68$. Το σκορ του παράγοντα αιτιών έχει μέγιστη τιμή 3.50, ελάχιστη 1, μέσο όρο $M=2.02$ και τυπική απόκλιση $SD=0.64$. Το σκορ του παράγοντα χαρακτηριστικών έχει μέγιστη τιμή 4.43, ελάχιστη 1,86, μέσο όρο $M=3.13$ και τυπική απόκλιση $SD=0.54$. Το σκορ του παράγοντα επίδρασης έχει μέγιστη τιμή 5, ελάχιστη 2.50, μέσο όρο $M=3.88$ και τυπική απόκλιση $SD=0.74$. Το σκορ του παράγοντα παρέμβασης έχει μέγιστη τιμή 4.83, ελάχιστη 1.50, μέσο όρο $M=3.31$ και τυπική απόκλιση $SD=0.80$. Τέλος το ολικό σκορ έχει μέγιστη τιμή 4.04, ελάχιστη 2.04, μέσο όρο $M=3.04$ και τυπική απόκλιση $SD=0.46$.

Συμπεράσματα: Στο περιεχόμενο η ανάλυση έδειξε ότι οι συμμετέχοντες στο σύνολο των ερωτήσεων εκφράζουν επαρκή γνώση πάνω στη δυσαριθμησία, Στους παράγοντες έννοια και περιεχόμενο, χαρακτηριστικά και παρεμβάσεις οι συμμετέχοντες εκφράζουν επαρκή γνώση. Στις αιτίες αιτιών οι συμμετέχοντες εκφράζουν μερικώς επαρκή γνώση και στην επίδραση αρκετά επαρκή γνώση.

Λέξεις κλειδιά: Δυσαριθμησία, απόψεις, γνώση, εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας με ΔΑΦ: ποια από τα γνωστά προγράμματα πρώιμης παρέμβασης συμβάλλουν αποτελεσματικά;

Ιωάννης Γκάνης

Φοιτητής στο ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, giannisganis01@gmail.com

Χριστίνα Ευαγγέλου

Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, pel100069@uoi.gr

Αφροδίτη Παππά

Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, pappaaafroditi6@gmail.com

Σπυρίδων - Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ssoulis@uoi.gr

Περίληψη

Η διαταραχή του φάσματος του αυτισμού (ΔΑΦ) είναι μια ετερογενής νευροαναπτυξιακή διαταραχή που χαρακτηρίζεται από επίμονα ελλείμματα σε διάφορους τομείς. Η

κοινωνικότητα φαίνεται ότι αποτελεί κεντρικό έλλειμμα στη ΔΑΦ και ίσως και έναν από όλες σημαντικότερους παράγοντες που προκαλεί αρκετές από όλες υπόλοιπες διαταραχές στην επικοινωνία, τη γλώσσα και τη συμπεριφορά. Οι δυσκολίες των παιδιών με ΔΑΦ γίνονται αντιληπτές από πολύ μικρή ηλικία, έτσι οι πρώιμες παρεμβάσεις κρίνονται εξαιρετικά ωφέλιμες για την πορεία των παιδιών αυτών, καθώς φαίνεται πως επηρεάζουν σημαντικά την ανάπτυξη αλλά και την λειτουργικότητά όλες, και κατ' επέκταση όλες κοινωνικές όλες δεξιότητες. Περιλαμβάνουν κυρίως παρεμβάσεις που εμπλέκουν όλες φροντιστές των παιδιών, οι οποίες είναι εύκολα προσβάσιμες και μπορούν να εφαρμοστούν εντατικά, ενισχύοντας τα αποτελέσματά όλες. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στον εντοπισμό πρώιμων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στην βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας με αυτισμό (ΔΑΦ). Για την επίτευξη αυτού του στόχου διεξήχθη μια συστηματική ανασκόπηση άρθρων που δημοσιεύτηκαν από το 2018-2024 σε έγκριτα περιοδικά. Από την αναζήτηση των άρθρων επιλέχθηκαν συνολικά 8 μελέτες οι οποίες κωδικοποιήθηκαν με συγκεκριμένες μεταβλητές και αναλύθηκαν σε έναν πίνακα αποτελεσμάτων με βάση τα κοινά όλες σημεία. Από την μελέτη των άρθρων προκύπτει ότι οι κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών προσχολικής ηλικίας με ΔΑΦ επηρεάζονται θετικά από την εφαρμογή πρώιμων εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, όλες θα πρέπει η αποτελεσματικότητα όλες να ελεγχθεί και περαιτέρω με μελλοντική έρευνα και να εξεταστούν όλες οι επιμέρους κοινωνικές δεξιότητες που απαιτούνται για την λειτουργική επικοινωνία και την ομαλή κοινωνικοποίηση του ατόμου.

Λέξεις κλειδιά: Αυτισμός, ΔΑΦ, πρώιμη παρέμβαση, κοινωνικές δεξιότητες, συστηματική ανασκόπηση

Παιδαγωγική και αναπτυξιακή προσέγγιση στη σχέση τεχνητής νοημοσύνης και ειδικής αγωγής

Δήμητρα Β. Κατσαρού

Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, d.katsarou@aegean.gr

Ευάγγελος Μάντσος

Υποψήφιος Διδάκτορας, ΤΕΦΑΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, v.mantsos@hotmail.com

Σαρρής Δημήτριος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, dsarris@uoi.gr

Περίληψη

Ένας πολλά υποσχόμενος τομέας εφαρμογής της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση είναι ο τομέας της ειδικής αγωγής. Η ειδική αγωγή εστιάζει στην αντιμετώπιση των διαφορετικών αναγκών των μαθητών με αναπηρίες ή εξαιρέσεις, που κυμαίνονται από

γνωστικές διαταραχές έως μαθησιακές δυσκολίες. Οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες για την προσαρμογή των εκπαιδευτικών εμπειριών, την παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης και την προώθηση της ένταξης εντός της τάξης και πέρα από αυτήν. Η μελέτη ακολουθεί τη μεθοδολογία της συστηματικής ανασκόπησης. Ανασκοπήθηκαν 127 μελέτες από τρεις διαφορετικές βάσεις δεδομένων: PubMed, PsycInfo και Google Scholar με σκοπό τη διερεύνηση της πολύπλευρης σχέσης μεταξύ της τεχνητής νοημοσύνης και της ειδικής εκπαίδευσης, εξετάζοντας πώς χρησιμοποιούνται οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, την προώθηση της προσβασιμότητας και την ενδυνάμωση των μαθητών με αναπηρίες να επιτύχουν σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Από την αναζήτηση με συγκεκριμένα κριτήρια επιλογή και αποκλεισμού αναδύθηκαν πέντε στάσεις εκπαιδευτικών απέναντι στην τεχνητή νοημοσύνη στην ειδική εκπαίδευση: η εξατομικευμένη μάθηση, οι υποστηρικτικές τεχνολογίες, η έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση, οι προσαρμοσμένες πλατφόρμες μάθησης και η ανάπτυξη επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Συνεπώς, από τα έξυπνα συστήματα διδασκαλίας έως τις προσαρμοστικές πλατφόρμες μάθησης, οι λύσεις που βασίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη αναδιαμορφώνουν το τοπίο της ειδικής εκπαίδευσης, προσφέροντας νέους δρόμους για συνεργασία, καινοτομία και ένταξη. Μέσα από μια βαθύτερη κατανόηση αυτής της εξελισσόμενης σχέσης, οι εκπαιδευτικοί, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι ερευνητές μπορούν να αξιοποιήσουν τη μετασχηματιστική δύναμη της τεχνητής νοημοσύνης για να δημιουργήσουν πιο δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλοντα μάθησης για όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από τις ικανότητες ή τις αναπηρίες τους.

Λέξεις Κλειδιά: Τεχνητή Νοημοσύνη, ειδική αγωγή, συμπερίληψη, μάθηση, αναπτυξιακή προσέγγιση

Σχεδίαση και Ανάπτυξη μαθησιακών δραστηριοτήτων στο Scratch για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά

Βασίλειος Γκαντόλιας

Εκπαιδευτικός, vgantolias@outlook.com

Αθηνά – Μαρία Λάμπρου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, athenaalamprou@gmail.com

Περίληψη

Πολλοί μαθητές/τριες όπως αναφέρεται στην επιστημονική βιβλιογραφία, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στα Μαθηματικά κατά τη διάρκεια των σχολικών τους χρόνων. Τα Μαθηματικά αφορούν αφηρημένες μορφές γνώσης σε μεγαλύτερο βαθμό από άλλα διδακτικά αντικείμενα. Η μαθηματική γνώση συνδέεται συχνά με μια εξειδικευμένη τυπική γλώσσα που επιβάλλει περιορισμούς στη σύνταξη και τη σημασιολογία. Η τυπική γλώσσα των Μαθηματικών εκφράζει ένα παιχνίδι εναλλαγής μεταξύ σημαίνοντος και σημαινόμενου,

λειτουργώντας ταυτόχρονα ως όργανο και ως αντικείμενο. Σύμφωνα με το DSM-5, οι μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά σχετίζονται με τον τομέα της μαθηματικής αντίληψης (number sense), της απομνημόνευσης αριθμητικών δεδομένων (memorization of arithmetic facts), τον ακριβή ή νοερό υπολογισμό (accurate or fluent calculation) και τον ακριβή μαθηματικό συλλογισμό. Το παρόν άρθρο παρουσιάζει μια εμβαθυμένη μελέτη σχετικά με τη διδασκαλία των Μαθηματικών σε παιδιά που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες. Αναδεικνύει τη σημασία της προσαρμογής των δραστηριοτήτων στις ανάγκες των μαθητών και την ανάγκη για οπτική υποστήριξη και διαβαθμισμένη δυσκολία στη μαθησιακή διαδικασία. Οι συγγραφείς εστιάζουν στη δημιουργία ψηφιακών δραστηριοτήτων με χρήση του motion sensing στην εκπαιδευτική πλατφόρμα Scratch, προσφέροντας πρακτικές προσεγγίσεις για την καλύτερη κατανόηση μαθηματικών έννοιων από τα παιδιά. Επιπρόσθετα, αναλύονται δραστηριότητες που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες μαθησιακές δυσκολίες, όπως η σειροθέτηση και η εκμάθηση μαθηματικών συμβόλων. Επισημαίνεται ακόμα η σημασία της διαβαθμισμένης δυσκολίας στις δραστηριότητες για την αποτελεσματική εκπαίδευση των παιδιών. Τέλος, προτείνεται η πιλοτική δοκιμή των δραστηριοτήτων σε μαθητές/τριες με μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά, προκειμένου να μελετηθούν τα αποτελέσματα από την πρακτική εξάσκηση των μαθητών/τριών με αυτές τις δραστηριότητες. Συνολικά, η μελέτη αυτή αναδεικνύει τη σημασία της διαφοροποίησης της διδασκαλίας και της χρήσης προσαρμοσμένων δραστηριοτήτων για την αποτελεσματική εκπαίδευση παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες στον τομέα των Μαθηματικών.

Λέξεις κλειδιά: Μαθηματικά, Μαθησιακές Δυσκολίες, Scratch, Motion Sensing

Η επίδραση της μουσικοθεραπείας σε παιδί με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού

Μάνθα Ζιάγκου

Εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ71, Med, mziagkoy@gmail.com

Περίληψη

Τα παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) παρουσιάζουν συχνά ελλείμματα στην λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, την κοινωνικοποίηση και την κατανόηση και επεξεργασία συναισθημάτων. Ωστόσο, τα παιδιά με ΔΑΦ διατηρούν ένα φυσικό ένστικτο, μια άθικτη αντιληπτική ικανότητα και ανταπόκριση στη μουσική, με ένα έντονο ενδιαφέρον, που μόνο θετικές βιωματικές εμπειρίες θα μπορούσε να δημιουργήσει για τη ζωή τους. Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις που συμβάλουν στην βελτίωση των ελλειμματικών συμπεριφορών τους. Μία από αυτές είναι και η Μουσικοθεραπεία. Η παρούσα μελέτη, που αποτελεί μέρος μεταπτυχιακής εργασίας, έρχεται να επιβεβαιώσει και να ενισχύσει παρόμοιες δημοσιευμένες έρευνες, που έχουν καταγράψει σημαντικά αποτελέσματα στα παιδιά με ΔΑΦ. Πρόκειται για μια ποιοτική μελέτη φαινομενολογικής προσέγγισης που έχει στόχο να διερευνήσει τη συμβολή της

μουσικής στην αντιμετώπιση προβληματικών συμπεριφορών εντεκάχρονου μαθητή με ΔΑΦ. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται και αναλύεται μια μελέτη περίπτωσης. Μεθοδολογικά χρησιμοποιήθηκε ο τριγωνισμός, με τη χρήση συνεδριών Μουσικοθεραπείας, παρατήρησης και συνεντεύξεων. Κατά τη διάρκεια της έρευνας πραγματοποιήθηκαν 24 ατομικές συναντήσεις Μουσικοθεραπείας, με έναν μαθητή Δημοτικού Σχολείου που βρίσκεται στο φάσμα του Αυτισμού. Το προσωπικό ημερολόγιο της ερευνήτριας συμπλήρωσε, συστηματοποίησε και κωδικοποίησε τις παρατηρήσεις των βιντεοσκοπημένων συνεδριών. Διεξήχθησαν επίσης ατομικές συνεντεύξεις τόσο με τους γονείς όσο και με εκπαιδευτικούς του παιδιού, βασισμένες σε ημιδομημένο ερωτηματολόγιο. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική βελτίωση σε όλους τους τομείς, και συγκεκριμένα στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, την μείωση του άγχους αλλά και την κοινωνική και συναισθηματική αλληλεπίδραση.

Λέξεις κλειδιά: Αυτισμός, Μουσική, Μουσικοθεραπεία, Επικοινωνία, Παρέμβαση

Δυσλεξία: Οι διαφορετικοί τρόποι μάθησης και ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Στεργιανή Μπέη

Φιλολόγος, Med, ste.mp004@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα βιβλιογραφικής ανασκόπησης και εμπίπτει στο θεματικό άξονα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Στις μέρες μας η δυσλεξία βρίσκεται στο επίκεντρο τόσο των ερευνητών όσο και των εκπαιδευτικών λόγω του σύνθετου και ετερογενούς της χαρακτήρα, καθώς τα άτομα με δυσλεξία παρουσιάζουν ποικίλα και διαφορετικά χαρακτηριστικά. Σκοπός της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι να παρουσιαστούν οι διαφορετικοί τρόποι μάθησης των μαθητών/τριών με δυσλεξία καθώς και ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ο οποίος κρίνεται σημαντικός και καθοριστικός τόσο για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης όσο και για τη διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού σχολείου. Είναι σημαντικό να αναδειχθεί η σημαντικότητα γνωστοποίησης των τρόπων μάθησης των μαθητών/τριών με δυσλεξία στους εκπαιδευτικούς αλλά και η ενθάρρυνσή τους για αξιοποίηση αυτών των τρόπων, ώστε να επέλθει άρση των εμποδίων προσβασιμότητας κι έτσι οι μαθητές/τριες με δυσλεξία να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Γι' αυτό το λόγο αρχικά παρουσιάζεται η ετερογένεια των ατόμων με δυσλεξία καθώς τα χαρακτηριστικά τους εκδηλώνονται με διαφορετικό τρόπο και διαφορετική συχνότητα. Στη συνέχεια δίνεται έμφαση στους διαφορετικούς τρόπους μάθησης που διαθέτουν οι μαθητές/τριες με δυσλεξία, με ταυτόχρονη παρουσίαση ενδεικτικών παραδειγμάτων που έχουν αντληθεί από τη βιβλιογραφία. Ακολουθεί αναφορά στο ρόλο του εκπαιδευτικού με ιδιαίτερη έμφαση σε διάφορες τεχνικές και μέσα αξιοποίησης αυτών των τρόπων μάθησης καθώς και στα οφέλη που προκύπτουν μέσω αυτής της αξιοποίησης, τόσο για τον ίδιο τον εκπαιδευτικό όσο και για τους/τις μαθητές/τριες. Οι

παραπάνω αναφορές αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη παροχή εξατομικευμένης και προσβάσιμης διδασκαλίας και τελικά για τη διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού σχολείου.

Λέξεις κλειδιά: δυσλεξία, ετερογένεια, τρόποι μάθησης, εκπαιδευτικός

Προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ' Δημοτικού για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Γεωργία Δεφίγγου

Ειδική Παιδαγωγός, Msc Ειδικής Αγωγής-Συμβουλευτικής, Ph.D Σχολικής Ψυχολογίας, geodedingou@gmail.com

Αργυρώ Παπαδημητρίου

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης, MEd, argiropapad@yahoo.gr

Μαρία Γαλανοπούλου

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, Msc Ειδικής Αγωγής, Επιστημονική Υπεύθυνη στο Κέντρο Τηλεσκόπιο Ινστιτούτο Ανάπτυξης και Ευζωίας, margalanoroulou@yahoo.gr

Περίληψη

Σύμφωνα με τη σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, το σχολείο οφείλει να δίνει τη δυνατότητα καθολικής πρόσβασης καθώς και τα εργαλεία, με σκοπό την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών με αναπηρία. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές με αναπηρίες» του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), υλοποιήθηκε η προσαρμογή του βιβλίου της Νεοελληνικής Γλώσσας αποσκοπώντας στη μαθησιακή και εκπαιδευτική συμπερίληψη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σύμφωνα με τη μέθοδο Κείμενο για όλους (Easy to Read) με σκοπό να μπορούν να παρακολουθήσουν την ύλη της τάξης και να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία η ανάγνωση είναι ένα σύνθετο γνωστικό έργο που απαιτεί συνδυασμό πολλαπλών δεξιοτήτων γεγονός που δυσκολεύει τους μαθητές με δυσκολίες μάθησης. Η μέθοδος «Κείμενο για όλους» διευκολύνει όχι μόνο την ανάγνωση αλλά και την κατανόηση των κειμένων. Δεν στοχεύει μόνο στην απλή κωδικοποίηση των λέξεων αλλά δίνει σημασία στην κατανόηση ενός κειμένου. Ως επακόλουθο των παραπάνω, η συγκεκριμένη μέθοδος διασφαλίζει την προσβασιμότητα και αυξάνει τον αριθμό των αναγνωστών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί κατά πόσο η χρήση του προσαρμοσμένου βιβλίου βοηθάει τους μαθητές με δυσκολίες τόσο στον ρυθμό ανάγνωσης όσο και στην κατανόηση. Αναλυτικότερα εξετάστηκαν 4 μελέτες περίπτωσης κατά τη χρήση του σχολικού εγχειριδίου και έπειτα του προσαρμοσμένου υλικού από εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής ιδιωτικών κέντρων και τμημάτων ένταξης. Κατά τη διάρκεια δύο συναντήσεων χρονομετρήθηκε η ταχύτητα ανάγνωσης των μαθητών,

αρχικά, σε επιλεγμένο κείμενο του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας και στη δεύτερη συνάντηση στο αντίστοιχο κείμενο με τη μορφή Easy To Read. Παράλληλα, δόθηκαν ερωτήσεις κατανόησης κλειστού τύπου (αντιστοίχισης, συμπλήρωσης κενών) τόσο κατά τη χρήση του σχολικού εγχειριδίου όσο και κατά τη χρήση του προσαρμοσμένου υλικού. Τέλος, αναλύθηκαν πρώτα τα δεδομένα που αφορούν σε καθεμία περίπτωση ξεχωριστά και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε σύγκριση μεταξύ των περιπτώσεων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα η χρήση της μεθόδου Easy to Read διευκολύνει την ανάγνωση αλλά το σημαντικότερο είναι ότι καθιστά ευκολότερη την κατανόηση συνεισφέροντας θετικά στη μαθησιακή διαδικασία και ενισχύοντας τη συμπεριληπτική πολιτική της εκπαίδευσης.

Λέξεις Κλειδιά: Νεοελληνική Γλώσσα, Κείμενο για όλους

Χρησιμότητα της Εντατικής Αλληλεπίδρασης σε παιδιά με ΔΑΦ και Μαθησιακές Δυσκολίες

Μαρίνα Πανταζή

Λογοθεραπεύτρια, marinapantazi01@gmail.com

Βικτώρια Δάλλα

Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, vicdalla@uoi.gr

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, ο κλάδος της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης διευρύνεται μιας και όλο και περισσότερα παιδιά αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες. Οι δυσκολίες αυτές γίνονται εμφανείς ήδη από την προσχολική ηλικία, μια ηλικία όπου η ανάπτυξη σε κοινωνικό, συναισθηματικό, μαθησιακό και επικοινωνιακό επίπεδο είναι ραγδαία και εξαιρετικά κρίσιμη για ένα παιδί. Λόγω των αυξημένων αναγκών, έχει αναπτυχθεί μια πληθώρα παρεμβάσεων στον τομέα της Ειδικής Αγωγής για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων σε επικοινωνιακό και κοινωνικό επίπεδο. Μία από αυτές τις μεθόδους είναι η Εντατική Αλληλεπίδραση, μια ευρέως γνωστή και τεκμηριωμένη προσέγγιση με εφαρμογή σε παιδιά με ΔΑΦ ή/και Μαθησιακές Δυσκολίες. Με βάση τις πληροφορίες που αντλούνται από την τρέχουσα βιβλιογραφία, η Εντατική Αλληλεπίδραση αποδεικνύεται ιδιαίτερα ευεργετική μέθοδος, καθώς μέσα από πλήθος δραστηριοτήτων, αναπτύσσει ή ενισχύει τις ελλείψεις επικοινωνιακές δεξιότητες των παιδιών δίνοντας τους τη δυνατότητα με αυτόν τον τρόπο να αναπτύξουν περαιτέρω τις κοινωνικές τους δεξιότητες και να αλληλεπιδράσουν με φυσικό τρόπο με άλλα άτομα. Επιπλέον, η σπουδαιότητα της μεθόδου έγκειται στο γεγονός ότι μπορεί να εφαρμοστεί από πλήθος κλινικών. Σκοπός της έρευνας ήταν, μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, να καταδειχθεί η χρησιμότητα της μεθόδου σε παιδιά με ΔΑΦ ή/και Μαθησιακές Δυσκολίες. Η συγκεκριμένη έρευνα αποσκοπεί στην παροχή μιας ολοκληρωμένης επισκόπησης των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων των παρεμβάσεων

Εντατικής Αλληλεπίδρασης στον πληθυσμό των παιδιών, μαζί με συστάσεις για μελλοντική έρευνα και πρακτικές εφαρμογές. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι ζωτικής σημασίας, καθώς το πεδίο της Εντατικής Αλληλεπίδρασης προσφέρει αποτελέσματα, όπως η βελτίωση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων, η ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων και η αύξηση της ευημερίας των παιδιών με τις συγκεκριμένες διαταραχές. Πιο συγκεκριμένα, ενισχύεται σε ουσιαστικό και διακριτό βαθμό η ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων, όπως η σταθερή βλεμματική επαφή, η χρήση και η κατανόηση μη λεκτικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των εκφράσεων προσώπου και της γλώσσας του σώματος, η μείωση στερεοτυπικών-επιθετικών συμπεριφορών, η συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες, η κοινή εστίαση της προσοχής και η εναλλαγή σειράς. Με λίγα λόγια, η Εντατική Αλληλεπίδραση αναδεικνύεται ως ένα ισχυρό εργαλείο που συμβάλλει στην ολιστική ανάπτυξη των παιδιών που αντιμετωπίζουν τις συγκεκριμένες διαταραχές. Συμπερασματικά, κρίνεται απαραίτητη η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Εντατικής Αλληλεπίδρασης, ούτως ώστε οι ζωές των παιδιών που χρίζουν Ειδικής Εκπαίδευσης να αποκτήσουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Λέξεις κλειδιά: Εντατική Αλληλεπίδραση, Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, Μαθησιακές Δυσκολίες, Ειδική Αγωγή

Στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης: Η περίπτωση ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος ειδικής αγωγής

Λαμπρινή Σερεμέτη

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, (ΠΕ03)

Μαρία Παντερμαλή

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, (ΠΕ88.01)

Χριστόφορος Καραχρήστος

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, (ΠΕ86)

Αθανάσιος Πατρόπουλος

Διευθυντής, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, (ΠΕ86)

Βασίλειος Σταμάτης

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, (ΠΕ23)

Περίληψη

Σε έναν γρήγορα εξελισσόμενο κόσμο, είναι δεδομένο ότι ο στόχος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν είναι πλέον μόνο η μετάδοση γνώσεων και η ενίσχυση των ατομικών δεξιοτήτων, αλλά και η προαγωγή μιας αίσθησης βιώσιμης συμπεριφοράς τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Η έννοια της βιώσιμης συμπεριφοράς αφορά μια πληθώρα

διαστάσεων, όπως τάσεις (πεποιθήσεις, αξίες), ικανότητες (γνώσεις, δεξιότητες) και συνέπειες (κοινωνική συνοχή, διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος) που σχετίζονται με πράξεις που στοχεύουν στο περιβάλλον, την κοινωνία και την ορθή διακυβέρνηση. Το ζήτημα της βιώσιμης συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αποτελεί ζήτημα εκπαιδευτικής πολιτικής τόσο σε μακροεπίπεδο (υπουργείο παιδείας και διευθύνσεις εκπαίδευσης) όσο και σε μικροεπίπεδο (οργάνωση και διοίκηση σε επίπεδο εκπαιδευτικής μονάδας). Ενώ η βιώσιμη συμπεριφορά διαφέρει σημαντικά σε ατομικό επίπεδο, ιδίως λόγω εσωτερικών κινήτρων, μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπισή της, σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος, απαιτεί την ανάπτυξη μιας στρατηγικής που αφορά τις ενέργειες του ιδρύματος προς το Περιβάλλον, τη στάση του προς την Κοινωνία, και τη Διακυβέρνηση που εφαρμόζει (ESG). Μια τέτοια στρατηγική μπορεί να ενισχύσει το κύρος του εκπαιδευτικού ιδρύματος, να προάγει την υπεύθυνη συμπεριφορά μεταξύ των βασικών εμπλεκομένων και να ωφελήσει το περιβάλλον και την κοινωνία. Σε αυτή την εργασία, επιχειρούμε να προτείνουμε ένα πλαίσιο βιώσιμης συμπεριφοράς σε επίπεδο σχολικής μονάδας και να προσδιορίσουμε πιθανούς δείκτες αξιολόγησης για ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ειδικής αγωγής στην Ελλάδα. Οι δείκτες αφορούν πολλαπλές δράσεις που καλύπτουν περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα αλλά και ζητήματα διακυβέρνησης. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ενεργειακά αποδοτικών υποδομών, την προώθηση της ανακύκλωσης και της χρήσης ψηφιακών πόρων, καθώς και την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο πρόγραμμα μαθημάτων. Επίσης, περιλαμβάνουν δράσεις με κοινωνικό αντίκτυπο, όπως η διασφάλιση ενός συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και η προώθηση της πολιτισμικής ευαισθητοποίησης. Επιπλέον, η ορθή διακυβέρνηση επιδιώκει την προώθηση μιας κουλτούρας συνεχούς βελτίωσης και την ενεργή συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Μέσω αυτών των δράσεων, οι εκπαιδευτικές μονάδες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία ενός βιώσιμου και κοινωνικά υπεύθυνου περιβάλλοντος.

Λέξεις κλειδιά: Βιώσιμη συμπεριφορά, Περιβάλλον, Κοινωνικός αντίκτυπος, Ορθή διακυβέρνηση, Δείκτες απόδοσης.

Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ. για τη μετάβαση των νέων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες από το σχολείο στην αγορά εργασίας

Δρ. Στυλιανή Γκισούρη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ψυχολογίας της Ειδικής Αγωγής, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, sgiaouri@uowm.gr

Χαρισσοπούλου Σοφία

Ψυχολόγος ΑΠΘ (MSc), Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια του ΜΠΣ Αξιολόγηση στην εκπαίδευση και στη δια βίου επιμόρφωση και κατάρτιση, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
sofiachariss@gmail.com

Περίληψη

Η διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία για τους/τις μαθητές/ριες με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες είναι ζωτικής σημασίας και απαιτεί συγκεκριμένες συνθήκες για επιτυχημένη υλοποίηση. Η παρούσα ποσοτική μελέτη εμβαθύνει στις απόψεις των εκπαιδευτικών και του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού όπως ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές και σχολικοί νοσηλεύτες, σχετικά με τις γνώσεις τους και την ετοιμότητά τους να εφαρμόσουν ερευνητικά τεκμηριωμένες πρακτικές για τη μετάβαση των μαθητών/ριων με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Η μελέτη συλλέγει πληροφορίες από προσωπικό που εργάζεται σε Ενιαία Επαγγελματικά Γυμνάσια και Λύκεια της Ελλάδας (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ.) για να εντοπίσει τα υφιστάμενα κενά γνώσεων και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί κατά την εφαρμογή ερευνητικά τεκμηριωμένων πρακτικών μετάβασης. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν σε εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού (Ε.Ε.Π.) για να αξιολογηθεί η αυτοαντιλαμβανόμενη ικανότητα και η κατάρτισή τους στην παροχή υπηρεσιών μετάβασης στους μαθητές/ριες με αναπηρίες. Τα ευρήματα αποκαλύπτουν μέτρια έως χαμηλά επίπεδα γνώσεων σχετικά με τον προγραμματισμό της μετάβασης και την εφαρμογή ερευνητικά τεκμηριωμένων πρακτικών, δείχνοντας την ανάγκη για περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση σε αυτόν τον τομέα. Επιπλέον, η μελέτη αναγνωρίζει εμπόδια όπως περιορισμένους πόρους, έλλειψη συνεργασίας και ανεπαρκή κατάρτιση που παρεμποδίζουν την επιτυχή μετάβαση των μαθητών/ριων με νοητικές και αναπτυξιακές διαταραχές από το σχολείο στην απασχόληση. Η έρευνα τονίζει τη σημασία της ανάπτυξης προσαρμοσμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μεθόδων για την ενίσχυση των δεξιοτήτων και της αυτονομίας των μαθητών/ριων με αναπηρίες και, παράλληλα, υπογραμμίζεται ο ρόλος των εκπαιδευτικών στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος που υποστηρίζει τις επιτυχημένες μεταβάσεις στην αγορά εργασίας και την ευρύτερη κοινωνική ένταξη αυτών των μαθητών/ριων.

Λέξεις Κλειδιά: Νοητικές και αναπτυξιακές Αναπηρίες, ερευνητικά τεκμηριωμένες πρακτικές, μετάβαση, αγορά εργασίας, επαγγελματική εκπαίδευση

Σχέσεις Πρώτης και Δεύτερης Γλώσσας στον Προφορικό και Γραπτό Λόγο Δίγλωσσων Μαθητών με και χωρίς Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

Μαριαλένα Δάλλα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Εργαστηρίου Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, marialenadal@yahoo.com

Μορφίδη Ελένη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, emorfidi@uoi.gr

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διενέργεια μιας συστηματικής ανασκόπησης, η οποία σχεδιάστηκε για να διερευνήσει και να ενημερώσει το πεδίο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης αναφορικά με τη διαγλωσσική μεταφορά γλωσσικών δεξιοτήτων μεταξύ της πρώτης (Γ1) και της δεύτερης γλώσσας (Γ2) μαθητών με και χωρίς ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (ΕΜΔ). Αρχικά, η δίγλωσσία τοποθετείται σε ένα συνεχές, με τους ομιλητές να εμφανίζουν διαφορετικά επίπεδα επάρκειας στις δύο γλώσσες. Στο ένα άκρο βρίσκεται ο μονόγλωσσος ομιλητής, ενώ στο άλλο, το άτομο που έχει αποκτήσει και τις δύο γλώσσες σε φυσικά περιβάλλοντα στην παιδική του ηλικία και μιλά και τις δύο με ισάξια ευχέρεια. Κατά μήκος του συνεχούς βρίσκονται οι δίγλωσσοι που μιλούν επαρκώς και τις δύο γλώσσες, έχοντας όμως ως κυρίαρχη τη μία από αυτές. Μέσω της παρούσας μελέτης, θα διερευνηθούν οι σχέσεις μεταξύ πρώτης και δεύτερης γλώσσας στον προφορικό και γραπτό λόγο, σε τυπικώς αναπτυσσόμενους μαθητές, αλλά και σε μαθητές με ΕΜΔ, διαφόρων ηλικιών και κοινωνικο-πολιτισμικών υποβάθρων. Αρχικά, πραγματοποιήθηκε έρευνα στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων (λ.χ. SCOPUS, ERIC, JSTOR), βάσει κριτηρίων εισδοχής και αποκλεισμού. Η αναζήτηση οδήγησε στην εύρεση 445 εγγραφών, από τις οποίες αποκλείστηκαν 429 κεφάλαια βιβλίων, διπλοεγγραφές και ανασκοπήσεις, οδηγώντας τελικά σε 16 έρευνες που συμπεριελήφθησαν στην ανασκόπηση. Στα αποτελέσματα γίνεται μια σύνθεση και ανάλυση των διαφορετικών ειδών παρέμβασης και των επακόλουθων μαθησιακών αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων των μελετών. Βάσει των αποτελεσμάτων, διαπιστώνεται πως η σχέση μεταξύ των δύο γλωσσών είναι αμφίδρομη. Συγκεκριμένα, οι δεξιότητες προφορικού και γραπτού λόγου της Γ1 μπορούν να επηρεάσουν την πορεία εκμάθησης της Γ2, ενώ ταυτόχρονα αν η διδασκαλία της Γ2 είναι αποτελεσματική και οδηγεί σε επάρκεια, οι δεξιότητες γραμματισμού αυτής, μπορούν να μεταφερθούν στην Γ1. Επιπρόσθετα, σε ορισμένες περιπτώσεις, μαθητές με ΕΜΔ στην Γ1, μπορούν να τις αποφύγουν στη Γ2, μέσω αντισταθμιστικών μηχανισμών, αποκτώντας δεξιότητες που δεν μπόρεσαν να αναπτύξουν στη Γ1. Η ανασκόπηση ολοκληρώνεται με την συζήτηση των ευρημάτων και τον καθορισμό των περιορισμών, ενώ τονίζεται η ανάγκη διεξαγωγής συνεχούς έρευνας ώστε να καθοριστεί το καταλληλότερο είδος παρέμβασης, λαμβάνοντας υπόψιν τόσο την Γ2, όσο και την Γ1 των δίγλωσσων μαθητών.

Λέξεις Κλειδιά: Δίγλωσσία, Προφορικός Λόγος, Γραπτός Λόγος, Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

B3. Συμπεριληπτική Εκπαίδευση

Η σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών Γενικής Αγωγής και Παράλληλης Στήριξης

Βασιλική Ξανθοπούλου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εργαστήριο Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110, Ιωάννινα
xanthova@gmail.com

Σπυρίδων-Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110, Ιωάννινα, ssoulis@uoi.gr

Περίληψη

Η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία της Παράλληλης Στήριξης και της συνεκπαίδευσης, γενικότερα. Παρόλο που η Παράλληλη Στήριξη έχει στόχο τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος εκπαίδευσης προσβάσιμου για όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριες, ανεξαρτήτως αναπηρίας ή/και ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, η πρακτική εφαρμογή της αντιμετωπίζει προκλήσεις. Η παρούσα μελέτη διερευνά την σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και παράλληλης στήριξης. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 454 εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε πλαίσιο συνδιδασκαλίας. Ως εργαλείο έρευνας αξιοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Ξανθοπούλου (2023), το οποίο είναι ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς. Η ομαλή συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών γενικής αγωγής και παράλληλης στήριξης αποδεικνύεται ως κλειδί για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος με γνώμονα την προώθηση της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης όλων των μαθητών και μαθητριών, στο οποίο οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανταλλάσσουν ιδέες, πρακτικές και εμπειρίες. Η συνεχής επιμόρφωση και η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών είναι επίσης ουσιώδης για την αντιμετώπιση των ενδεχόμενων προκλήσεων.

Λέξεις Κλειδιά: συνδιδασκαλία, συνεκπαίδευση, παράλληλη στήριξη

Φιλοσοφώντας τη συμπερίληψη

Ιωάννης Γκάνης

Φοιτητής Ειδικής Αγωγής ΠΤΔΕ Ιωαννίνων, giannisganis01@gmail.com

Σπυρίδων Γεώργιος Σούλης

Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110, Ιωάννινα ssoulis@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα αφορά τη φιλοσοφία γύρω από την οποία εκτείνεται η εκπαίδευση σήμερα. Οι άξονές της σχετίζονται με τα ακόλουθα ερωτήματα. Ποια είναι τα δικαιώματα του κάθε παιδιού στην εκπαίδευση. Σε ποιο σχολείο πρέπει ή έχει τη δυνατότητα κάθε παιδί να φοιτά ανεξαρτήτως της φυσικής του κατάστασης. Τα ίδια τα σχολεία τι κριτήρια θέτουν για τους μαθητές που δέχονται να φοιτούν σε αυτά. Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα παιδιά και εάν ναι ποιος ή τι τις δημιουργεί. Όλα αυτά είναι ερωτήματα που χρίζουν μια απάντηση ή τουλάχιστον έναν προβληματισμό, ο οποίος αναπτύσσεται στην πορεία της συγγραφής. Τα παιδιά από τη φύση τους γεννιούνται ίσα. Στη πορεία της ζωής τους ανάλογα με τις κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες που θα έρθουν σε επαφή η αφηρητική ισότητα τους καταρρέει. Οι κοινωνίες στις μέρες μας είναι και αυτές άνισες τόσο μεταξύ τους, όσο και η καθεμία με το εαυτό της. Με αποτέλεσμα και το ίδιο το σχολικό σύστημα να βρίσκεται σε μία διαρκεία μεταβολή. Μπορεί άραγε να υπάρξει ένα σχολείο σε μία κοινωνία όπου όλα τα παιδιά να έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε αυτό και εάν ναι τι σχολείο θα ήταν αυτό και με τι χαρακτηριστικά. Είναι ο άνθρωπος κοινωνικό ον και εάν ναι σε ποια κοινωνία. Σκοπός της εργασίας είναι η δημιουργία προβληματισμού. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι βιβλιογραφική ανασκόπηση. Τέλος τα συμπεράσματα είναι αμφίδρομα και αντιθετικά μεταξύ τους, καθώς ναι μεν μπορεί να υπάρξει ένα σχολείο για όλα τα παιδιά, αλλά κάτω από ορισμένες προδιαγραφές.

Λέξεις κλειδιά: Φιλοσοφία, Εκπαίδευση, Δικαιώματα

Βιωματικές Δράσεις - Συμπερίληψη - Πολιτισμικότητα και Ομαδοσυνεργασία

Βασιλική Καλαμάρη,

Διευθύντρια ΠΕΠΑΛ Αλεξπολης, vakal1@live.com,69770000882

Αθανασία Μούτλια,

ΠΕ07, athmoutlia@yahoo.gr

Περίληψη

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία στις 3 Δεκεμβρίου 2024, διοργανώθηκε δράση στην Αλεξανδρούπολη σε συνεργασία εκπαιδευτικών από δύο σχολικές μονάδες, ειδικούς επαγγελματίες (κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, νοσηλευτές) και μαθητές από το Π.Ε.Π.Α.Λ Αλεξανδρούπολης και το ΕΝΕΕΓΥΛ Αλεξανδρούπολης. Στην εκδήλωση συμμετείχε διαδικτυακά ο Ευρωβουλευτής Στέλιος Κυμπουρόπουλος, ο οποίος συνομίλησε με τους μαθητές και των δύο σχολείων και απάντησε σε ερωτήσεις που του τέθηκαν.

Στόχοι της Δράσης

Η καινοτόμα αυτή δράση είχε ως στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για την αναπηρία, τη συνεργασία και αποδοχή μεταξύ των μαθητών, και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η διοργάνωση επικεντρώθηκε στο να δημιουργήσει ένα πλαίσιο κατανόησης και αποδοχής, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή όλων των μαθητών σε κοινές δραστηριότητες και την ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας.

Βιωματικές Δράσεις

Οι δράσεις περιλάμβαναν ομαδικά παιχνίδια, διαδραστικές ασκήσεις, δημιουργία πανό, διανομή φυλλαδίων, ομαδική φωτογραφία και αποχαιρετισμό. Αυτές οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν για να εμπλέξουν ενεργά τους μαθητές, ενισχύοντας την κατανόηση και τη συνεργασία μέσω της άμεσης εμπειρίας.

Διαδικασία Ανατροφοδότησης

Η διαδικασία ανατροφοδότησης περιλάμβανε συζήτηση εμπειριών και εντυπώσεων, παρακολούθηση τοπικών Μ.Μ.Ε., κριτικές παρατηρήσεις και σχολιασμό, καθώς και εσωτερικοποιημένο αναστοχασμό. Οι μαθητές μοιράστηκαν τις αρχικές τους σκέψεις και τις μεταγενέστερες αντιλήψεις τους, αναλύοντας τις δυσκολίες και τα συναισθήματά τους. Αυτή η ανατροφοδότηση συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση της επίδρασης της δράσης και στην αξιολόγηση των εμπειριών των μαθητών.

Βιωματική Μάθηση - Συμπεριληπτική Εκπαίδευση - Εποικοδομητισμός

Η δράση βασίστηκε στη βιωματική μάθηση και τη συμπεριληπτική εκπαίδευση, χρησιμοποιώντας εποικοδομητικά μέσα για την κατανόηση και την κατασκευή προσωπικών μοντέλων μάθησης. Οι δραστηριότητες ενθάρρυναν τη συζήτηση και την αυτόνομη επεξεργασία του υλικού, συμβάλλοντας στην υψηλότερη επίδοση και παραγωγικότητα,

την αυτοεκτίμηση και την ψυχική υγεία των μαθητών. Μέσω της ομαδοσυνεργατικής μάθησης και της χρήσης εποπτικών μέσων, οι μαθητές κατανόησαν καλύτερα τα δεδομένα και τις σχέσεις, αναπτύσσοντας τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους.

Αποτελέσματα της Δράσης

Οι μαθητές του ειδικού σχολείου είχαν την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν δράσεις εκτός του σχολικού τους περιβάλλοντος, εκδραματίζοντας και μετατρέποντας σε δράση τις ασυνείδητες ανάγκες και επιθυμίες τους, με στόχο την κυριαρχία τους στους φόβους και το άγχος που τους διακατείχαν πριν. Αυτή η διαδικασία αφορούσε την κοινωνική διάσταση του σχολείου και την κοινωνικοποίηση με την κοινότητα. Οι μαθητές του Π.ΕΠΑ.Λ γνώρισαν καλύτερα τους μαθητές του ΕΝΕΕΓΥΛ, πραγματοποιώντας κοινές δράσεις, γεγονός που δημιούργησε μεγαλύτερη αίσθηση ασφάλειας και εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών.

Η ευαισθητοποίηση πραγματοποιήθηκε με βιωματικό τρόπο, βοηθώντας τους μαθητές να κατανοήσουν πώς τα άτομα με αναπηρία βιώνουν και αισθάνονται την πραγματικότητα σε αντίθεση με τους ίδιους. Οι μαθητές ανέπτυξαν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση και κατανόηση για τα άτομα με αναπηρία, γεγονός που συμβάλλει στη δημιουργία μιας πιο ενσωματωμένης και υποστηρικτικής σχολικής κοινότητας.

Συμπερασματικά, η δράση για την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία στην Αλεξανδρούπολη αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και της κοινωνικής συνοχής, προάγοντας την κατανόηση, την αποδοχή και τη συνεργασία μεταξύ όλων των μαθητών.

Λέξεις κλειδιά: καινοτομία, βιωματική δράση, συμπεριληψη, ομαδοσυνεργασία, Δράση για την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία

Επίδραση Μουσικοκινητικού Προγράμματος στις γλωσσικές δεξιότητες μαθητών ηλικίας 6-9 με και χωρίς Μαθησιακές Δυσκολίες

Ελένη Κάσσαρη

Δασκάλα, Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΝ, Παν. Ιωαννίνων, kassari_elena@yahoo.gr

Θεοχάρης Ράπτης

Αν. Καθηγητής ΠΤΝ, Παν. Ιωαννίνων, charisraptis@yahoo.com

Περίληψη

Το σύγχρονο ψηφιακό σχολείο προσδίδει ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία της γλώσσα και στην πρόσκτηση του γραπτού λόγου ως μέσου επικοινωνίας και διάδρασης των μαθητών εντός και εκτός του εκπαιδευτικού πλαισίου. Παράλληλα, το νέο σχολείο επηρεαζόμενο από τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες προσδιορίζεται από μεγάλη ανομοιογένεια στη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού λόγω διαφορετικής εθνοτικής προέλευσης, μαθησιακής ετοιμότητας και σχολικής επίδοσης των παιδιών.

Αυτή η σχολική πραγματικότητα, δημιουργεί συνθήκες επαύξησης του αριθμού των μαθητών που εμφανίζουν Μαθησιακές Δυσκολίες με σημαντικά ελλείμματα στις γλωσσικές δεξιότητες. Η σύγχρονη παιδαγωγική της συμπερίληψης, αξιοποιεί πολυτροπικά και πολυαισθητηριακά μέσα, ώστε να κινητοποιήσει και να εμπλέξει όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές στην εκπαιδευτική διαδικασία και να βελτιώσει τα μαθησιακά αποτελέσματα. Σε αυτή την κατεύθυνση, η μουσική αναδεικνύεται σε ένα σημαντικό εκπαιδευτικό εργαλείο στα χέρια των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και των φορέων.

Με την παρούσα έρευνα διερευνάται η επίδραση παρεμβατικού μουσικοκινητικού προγράμματος στη γλωσσική ανάπτυξη μαθητών ηλικίας 6-9 ετών με και χωρίς Μαθησιακές Δυσκολίες. Συνοψίζει αποτελέσματα μέρους έρευνας που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο διδακτορικής διατριβής. Για τη συλλογή δεδομένων ακολουθήθηκε ημι-πειραματικός σχεδιασμός. Με τυχαία κατανομή, αυτούσια τα τμήματα κάθε τάξης (Α', Β' και Γ' δημοτικού) που συμμετείχαν στην έρευνα, χωρίστηκαν σε Πειραματική Ομάδα (N=43) και Ομάδα Ελέγχου (N=24). Η μουσικοκινητική παρέμβαση εφαρμόστηκε στην Πειραματική Ομάδα, με συχνότητα 3 φορές την εβδομάδα, από 45 λεπτά κάθε φορά, για διάστημα 6 εβδομάδων, ενώ η Ομάδα Ελέγχου παρακολούθησε αποκλειστικά το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου. Και οι δυο ομάδες αξιολογήθηκαν, πριν και μετά την εφαρμογή του παρεμβατικού μουσικοκινητικού προγράμματος, με το σταθμισμένο ψυχομετρικό εργαλείο Διάγνωσης Δυσκολιών Μάθησης, τεστ «Αθηνά». Τα ευρήματα έδειξαν στατιστικά σημαντική βελτίωση στις γλωσσικές δεξιότητες Πειραματικής Ομάδας τόσο σε σχέση με την Ομάδα Ελέγχου όσο και σε σχέση με τις δικές της επιδόσεις πριν και μετά τη μουσική παρέμβαση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν τις σημαντικές δυνατότητες που απορρέουν από την αξιοποίηση της μουσικοκινητικής στην εκπαιδευτική πράξη, εύρημα που αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη των σύγχρονων στόχων της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, συνεισφέροντας σε ένα σύνολο εμπλεκόμενων ανθρώπων και φορέων στη μαθησιακή διαδικασία των παιδιών με Μαθησιακές Δυσκολίες (γονέων, εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής, μουσικών ειδικοτήτων, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ., Υπουργείο Παιδείας, Πολιτεία).

Λέξεις-κλειδιά: Μαθησιακές Δυσκολίες, Μουσικοκινητικό πρόγραμμα, Γλωσσικές Δεξιότητες, Συμπερίληψη

Διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη μετάβαση των μαθητών/τριών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: προκλήσεις και προοπτικές στο πλαίσιο ενός ενταξιακού προσανατολισμού

Σοφία Κικίδη

Λογοθεραπεύτρια, MEd, MA, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Κέντρου Μαθησιακής και Ψυχολογικής υποστήριξης «Λόγος & Μάθηση», logos.mathisi2010@yahoo.com

Αθηνά-Άννα Χριστοπούλου

Εκπαιδευτικός ΕΑΕ, MA, MEd, MA, Υπ. Διδάκτορας, Προϊσταμένη του Τμήματος Προάσπισης Δικαιωμάτων Μαθητών με Αναπηρία, Υ.ΠΑΙ.Θ.Α, Εθν. Εκπρόσωπος-Μέλος Δ.Σ. Ευρωπαϊκού Φορέα Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης, athchr@ecd.uoa.gr

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής, tbabalis@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η απρόσκοπτη μετάβαση των μαθητών /τριών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό έχει κατ'επανάληψη υποδειχθεί στην παιδαγωγική βιβλιογραφία ότι αποτελεί μια εξαιρετικά κρίσιμη και συχνά αγχογόνο διαδικασία, η οποία δύναται να επηρεάσει τόσο την ακαδημαϊκή επίδοση όσο και την ψυχοκοινωνική προσαρμογή όλων ανεξαιρέτως των παιδιών (Βλάχου κ.α., 2016). Για τον λόγο αυτό, η σπουδαιότητα διασφάλισης συνθηκών ομαλής μετάβασης και η υιοθέτηση μιας σειράς στοχευμένων πρακτικών υποστήριξης των μαθητών/τριών, κατά το κρίσιμο αυτό στάδιο, προβάλλεται ως ακρογωνιαίος λίθος στο πλαίσιο του διεθνούς αιτήματος για τη δημιουργία ενταξιακών σχολικών κοινότητων (European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2022). Στη χώρα μας, το εν λόγω ζήτημα προβάλλεται ως προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής. Παρά ταύτα, η σχετική βιβλιογραφία υποδεικνύει την ύπαρξη πολλών φραγμών ως προς την ευόδωση του εν λόγω στόχου, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου ενταξιακών μεταβάσεων (Ζώνιου-Σιδέρη, Α., & Ντεροπούλου-Ντέρου, Ε., 2012). Επιπροσθέτως και κατά τρόπο παράδοξο, σε επίπεδο παιδαγωγικής πράξης, τις τελευταίες δεκαετίες, παρατηρείται αξιοσημείωτη αύξηση των παραπομπών για επαναφοίτηση μαθητών/τριών στο νηπιαγωγείο. Η αύξηση αυτή, βάσει μίας σειράς κυρίαρχων αντιλήψεων, είθισται να αποδίδεται στις αυξημένες συναισθηματικές ανάγκες των ίδιων των παιδιών, στις ελλείψεις κοινωνικές τους δεξιότητες ή/και τα ελλείμματά τους σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Υπό ένα διαφορετικό πρίσμα ανάλυσης, όμως, τα τελευταία χρόνια πολλοί θεωρητικοί μετατοπίζουν τον φακό εστίασης, υπογραμμίζοντας ότι τροχοπέδη στην ομαλή μετάβαση των παιδιών από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό αποτελούν μια σειρά άλλων παραγόντων όπως οι υψηλές απαιτήσεις του σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος αλλά και η κυρίαρχη, κλινική προσέγγιση της διαφορετικότητας που εστιάζει αποκλειστικά στα ατομικά ελλείμματα των μαθητών παραβλέποντας τους φραγμούς που θέτει το ίδιο το εκπαιδευτικό περιβάλλον (Slee, 2014).

Με αφορμή τον ανωτέρω προβληματισμό, κρίθηκε σκόπιμη η διερεύνηση των απόψεων εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης σχετικά με την έννοια και τη σπουδαιότητα των μεταβάσεων, τις πρακτικές που ακολουθούν για τη διασφάλιση της «συνέχειας» μεταξύ νηπιαγωγείου και δημοτικού και τις προτάσεις τους για τη δημιουργία ενός θεσμικού και διδακτικού πλαισίου ικανού να διασφαλίσει την απρόσκοπτη εκπαιδευτική πορεία των μαθητών/τριών στο πλαίσιο του ενταξιακού στόχου της εκπαίδευσης. Για την προσέγγιση του θέματος υιοθετήθηκαν οι αρχές της ποιοτικής μεθοδολογίας και διενεργήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας που εργάζονται σε σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης. Εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου, η έρευνα κατέληξε σε συγκεκριμένα πορίσματα που αφορούσαν την αναγκαιότητα διασφάλισης συνθηκών απρόσκοπτων μεταβάσεων, τις πολλαπλές προκλήσεις που αναδύονται στην παιδαγωγική πράξη από την έλλειψη ενός συνεκτικού θεσμικού πλαισίου αλλά και μια εκτεταμένη σειρά προτάσεων επιμόρφωσης καθώς και νομοθετικών και παιδαγωγικών παρεμβάσεων.

Οι εφαρμοσμένες παραστατικές τέχνες για την αντιμετώπιση της σχολικής εγκατάλειψης των μαθητών και των μαθητριών Ρομά

Δρ. Χριστίνα Ζώνιου

Μέλος ΕΕΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, διδάσκουσα Υποκριτικής, Σκηνικής Πρακτικής και Κοινωνικού/Εφαρμοσμένου Θεάτρου, zoniou@go.uor.gr

Δρ. Κατερίνα Κωστή

Μέλος ΕΔΙΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, διδάσκουσα Θεατροπαιδαγωγικής

Δρ. Άννα Τσίχλη

Μέλος ΕΕΠ Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, διδάσκουσα Σκηνοθεσίας και Θεατρικής Παραγωγής

Δρ. Ιωάννα Τζαρτζάνη

Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, διδάσκουσα Χορού

Περίληψη

Με αφορμή τις διαπιστωμένες ελλείψεις μιας κουλτούρας συμπερίληψης που να αφορά στην καρδιά της ελληνικής κοινωνίας, αλλά και να αγγίζει την εκπαιδευτική κοινότητα (Δασκαλάκη, 2010· Κωστή, 2022· Καλπαζίδου, 2021· Slee, 2015· Λυδάκη, 2013· Λιακόπουλος & Μανιώτης, 2004), σχεδιάστηκε το πρόγραμμα με τίτλο "Addressing Roma School Segregation through Performing Arts"- "Αντιμετώπιση του σχολικού αποκλεισμού των Ρομά μέσω των παραστατικών τεχνών". Το πρόγραμμα αποτελεί συνεργασία της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με το Συμβούλιο της Ευρώπης στο πλαίσιο του προγράμματος *Strategic Action Plan for Roma and Traveller Inclusion 2020-*

2025 και είναι το πρώτο βήμα ενός μακροπρόθεσμου σχεδίου δράσης που θέτει ως στόχο τη συμπερίληψη των παιδιών Ρομά μέσα από εφαρμογές παραστατικών τεχνών στην Αργολίδα, μια περιοχή με καταγεγραμμένες ανάγκες στον τομέα αυτό. Κοινή αναζήτηση των μελών της ομάδας έργου ήταν να διερευνηθεί η συμβολή των παραστατικών τεχνών στην ορατότητα της κοινότητας Ρομά και στη συμπερίληψη των μαθητών και των μαθητριών Ρομά στο ελληνικό σχολείο. Το θεωρητικό/εννοιολογικό πλαίσιο στο οποίο βασίστηκε ο σχεδιασμός του προγράμματος αντλεί την έμπνευσή του από την κριτική και τη διαπολιτισμική παιδαγωγική και τη σύνδεσή τους με τις παραστατικές τέχνες και διαμορφώθηκε από τη σύμπραξη της ομάδας έργου σε εφαρμοσμένες πρακτικές του θεάτρου και του χορού. Μακροπρόθεσμοι στόχοι του έργου ήταν: α) να αναπτύξει μια καινοτόμο μεθοδολογία κατάρτισης εκπαιδευτικών, η οποία θα βοηθήσει στην καλλιέργεια ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς· η μεθοδολογία κατάρτισης βασίζεται στην ενσωμάτωση των παραστατικών τεχνών στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση, β) να δημιουργήσει μια κοινοπραξία οργανισμών και δημόσιων δομών και ένα δίκτυο ανθρώπων από την περιοχή της Αργολίδας και όχι μόνο που να ειδικεύονται στους τομείς των Παραστατικών Τεχνών, της Συμπερίληψης και της Εκπαίδευσης, γ) να αντιμετωπίσει τον αντιτισγιανισμό στο σχολικό σύστημα, στην ακαδημαϊκή κοινότητα και γενικότερα στην κοινωνία, με στόχο την ανεκτικότητα, τη συμπερίληψη και τη συνοχή. Με όχημα τις παραστατικές τέχνες, επιχειρήθηκε μία κριτική προσέγγιση των ηγεμονικών αφηγήσεων που αφορούν στους Ρομά, εξετάζοντας ειδικότερα τις έννοιες του εξωτισμού και του αντιτισγιανισμού, αλλά και των εναλλακτικών αφηγήσεων που προέρχονται από την ίδια τη (μη-ομοιογενή) κοινότητα, με όλες τις αντιφάσεις ή/και τις συγκρούσεις που αυτές φέρουν.

Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν οι δράσεις (μεταξύ άλλων ένα πρόγραμμα κατάρτισης εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ένα πρόγραμμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατάρτισης φοιτητών και φοιτητριών των παραστατικών τεχνών, εκδηλώσεις και δρώμενα για την ιστορία και τον πολιτισμό των Ρομά) καθώς και ορισμένα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του πιλοτικού προγράμματος, τα οποία προέκυψαν έπειτα από μία συνδυαστική μεθοδολογία ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας.

Λέξεις κλειδιά: Συμπερίληψη των μαθητών και μαθητριών Ρομά, εφαρμοσμένες παραστατικές τέχνες, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, τριτοβάθμια εκπαίδευση, ιστορία και πολιτισμός των Ρομά

Σχολικός εκφοβισμός σε παιδιά με οπτική αναπηρία που φοιτούν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Απόψεις εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης, Τμημάτων Ένταξης των σχολείων γενικής εκπαίδευσης

Ουρανία Παπαζάνη

Ψυχολόγος, ourania_papazani@yahoo.it

Παναγιώτης Κασσιανός

Εκπαιδευτικός, pkassianos@primedu.uoa.gr

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής, tbabalis@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Εισαγωγή: Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην μελέτη του σχολικού εκφοβισμού, ως ένα φαινόμενο που ταλανίζει τους μαθητές τόσο κατά την ενδοσχολική τους παρουσία όσο και στην εν γένει καθημερινότητά τους επικεντρώνοντας στην περίπτωση των μαθητών με οπτική αναπηρία που φοιτούν σε δομές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Σκοπός: Αμιγής σκοπός της παρούσας εργασίας υπήρξε η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων εκπαιδευτικών τόσο σε τάξεις ένταξης όσο και σε τυπικά σχολικά τμήματα γενικών σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αναφορικά στο θέμα του σχολικού εκφοβισμού εν γένει όσο και ειδικότερα έναντι μαθητών με οπτική αναπηρία (είτε ολική είτε μερική).

Μέθοδος: η ερευνητική μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η ποιοτική, με λήψη μιας σειράς από ημιδομημένες συνεντεύξεις (16 τον αριθμό). Πραγματοποιήθηκε σκόπιμη δειγματοληψία σε 5 εκπαιδευτικούς τμημάτων ένταξης και 11 εκπαιδευτικούς παράλληλης στήριξης παιδιών με οπτική αναπηρία. Ο τόπος διεξαγωγής της έρευνας ήταν σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Αττικής (βόρειος, δυτικός και ανατολικός τομέας).

Αποτελέσματα: αποδείχθηκε πως παρατηρείται: α) σοβαρή έλλειψη ορθής εκπαιδευτικής ενημερότητας και ετοιμότητας αντιμετώπισης περιστατικών σχολικού εκφοβισμού, β) ουδέτερη στάση των εκπαιδευτικών έναντι των περιστατικών εκφοβισμού, γ) ανάγκη διενέργειας προληπτικών δράσεων, που να φέρνουν όλους τους μαθητές σε επαφή καλλιεργώντας τον αλληλοσεβασμό και την αλληλοκατανόηση, δ) ανάγκη ευαισθητοποίησης των μαθητών και εκπαιδευτικών των γενικών σχολείων μέσω επισκέψεων σε χώρους εκπαίδευσης ατόμων με οπτική αναπηρία, όπως στο ΚΕΑΤ, προκειμένου για την άμεση επαφή με τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά του αναπηρικού κόσμου και δη των ατόμων με οπτική αναπηρία ε) είναι απαραίτητη η εμπλοκή της οικογένειας στην αντιμετώπιση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού με την άμεση και ρητή καταδίκη τους και τέλος στ) είναι τεράστιας αξίας η ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου προς μαθητές με οπτική αναπηρία ως ανάχωμα στην τακτικότητα εμφάνισης περιστατικών εκφοβισμού.

Συμπεράσματα: ο εκφοβισμός έχει σαφή αίτια και εάν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές επαυξησουν το επίπεδο ενημερότητάς τους και ενσυναίσθησής τους έναντι της αναπηρίας θα μπορέσει να απομειωθεί η ένταση του φαινομένου.

Λέξεις κλειδιά: Σχολικός εκφοβισμός, οπτική αναπηρία, δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η εκπαιδευτική Οδύσσεια μιας Ρομά μαθήτριας

Παντελής Δευτεραίος

Εκπαιδευτικός ΠΕ, pantelisdeut@gmail.com

Θεόδωρος Θάνος

Καθηγητής, Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ththanos@uoi.gr

Σοφία Παπαλέξη

Εκπαιδευτικός ΔΕ, sparalex@yahoo.gr

Περίληψη

Οι Ρομά στην Ελλάδα συχνά αντιμετωπίζουν σοβαρές κοινωνικές και εκπαιδευτικές προκλήσεις, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός, η φτώχεια, ο αναλφαριθμισμός και η περιορισμένη πρόσβαση σε εκπαιδευτικούς πόρους. Οι προκαταλήψεις και οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για τους Ρομά από συμμαθητές/τριες και κάποιους/ες δασκάλους/ες δημιουργούν ένα περιβάλλον μη αποδοχής και δυσκολεύουν την προσαρμογή τους στο σχολείο, ωθώντας τους στη σχολική αποτυχία και τη σχολική διαρροή. Η παρούσα μελέτη περίπτωσης εξετάζει την εκπαιδευτική διαδρομή μιας εντεκάχρονης Ρόμα μαθήτριας της Γ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Η μελέτη αυτή εντάσσεται στον άξονα «Η πρόσβαση των Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων στο Σύγχρονο Δημοκρατικό σχολείο». Η μελέτη εστιάζει στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει στην εκπαίδευση, τις στρατηγικές υποστήριξης που έχουν εφαρμοστεί, και τα επιτεύγματά της μέχρι σήμερα. Παρά τις δυσκολίες, οι γονείς της έχουν επενδύσει στην εκπαίδευσή της, πιστεύοντας ακράδαντα ότι η μόρφωση είναι το κλειδί για ένα καλύτερο μέλλον. Η μαθήτρια έχει αντιμετωπίσει διάφορες δυσκολίες κατά την εκπαίδευσή της. Αν και πρόθυμη να μάθει, τα γλωσσικά εμπόδια, οι κοινωνικές προκαταλήψεις και η έλλειψη πρόσβασης σε κατάλληλους εκπαιδευτικούς πόρους έχουν αποτελέσει σημαντικά εμπόδια. Οι προσπάθειες αυτές ωστόσο δεν έχουν αποδώσει τους αναμενόμενους καρπούς, καθώς η μαθήτρια έχει σημειώσει μικρή μαθησιακή πρόοδο. Έχει καταφέρει όμως να αναπτύξει φιλίες στο σχολείο και να συμμετέχει ενεργά σε ενδοσχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες. Η περίπτωση αυτής της περίπτωσης αναδεικνύει τα προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι Ρομά γονείς και οι Ρομά μαθητές/τριες στην ελληνική σχολική πραγματικότητα. Τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής εντοπίζουν την ανάγκη για συνεχή προσπάθεια και ευαισθητοποίηση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλοι/ες οι μαθητές/τριες έχουν ίσες ευκαιρίες για επιτυχία και ανάπτυξη.

Λέξεις κλειδιά: Ρομά, ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, συμπερίληψη, ένταξη

Σχολικές αυλές και συμπεριληπτικό παιχνίδι για παιδιά με αναπηρίες

Απόστολος Παρασκευάς Προκοπίδης

Εκπαιδευτικός Α/θμιας - Μεταπτυχιακός φοιτητής, approkopidis@gmail.com

Στεργιανή Γκισούρη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΠΤΝ, Π.Δ.Μ., sgiaouri@uowm.gr

Περίληψη

Ο θεματικός άξονας στον οποίο εμπίπτει η ανακοίνωση είναι η Συμπεριληπτική Εκπαίδευση. Η συμμετοχή των παιδιών με αναπηρίες στο παιχνίδι και σε προσβάσιμες δραστηριότητες ψυχαγωγίας και ελεύθερου χρόνου αποτελεί αντικείμενο υψίστης σημασίας για την υγιή τους ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής τους και συμπεριλαμβάνεται τόσο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού όσο για στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Παράλληλα, η ενεργητική συμμετοχή για παιχνίδι έχει προεκτάσεις και στη βελτίωση του επιπέδου των δεξιοτήτων του κάθε παιδιού και της γενικότερης ανάπτυξης του, και ειδικότερα στα παιδιά με αναπηρίες. Η ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης, κατά την οποία το παιδί με αναπηρία αισθάνεται ισότιμο για δράση στο περιβάλλον με άμεσο αντίκτυπο στη θετική εικόνα του εαυτού, την αυτοπεποίθηση και τη διατήρηση ενός επαρκούς επιπέδου ψυχικής υγείας, έχει τονιστεί σε διάφορες έρευνες στη βιβλιογραφία την τελευταία δεκαετία. Επιπλέον, η συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες δίνουν την ευκαιρία για την υποβοήθηση και την περαιτέρω ανάπτυξη χρήσιμων δεξιοτήτων για τη λειτουργικότητα των παιδιών με αναπηρία. Η συναναστροφή με τα υπόλοιπα παιδιά της ίδιας ηλικίας δίνει τη δυνατότητα ώστε να δοκιμαστούν οι δεξιότητες επικοινωνίας των παιδιών, και με τη συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες ενδυναμώνεται το αίσθημα του 'ανήκειν' σε μια ομάδα. Για την προαγωγή της συμπεριληψης στην σχολική αυλή, απαραίτητη είναι η προσβασιμότητα. Η προσβασιμότητα θα μπορούσε να οριστεί και ως 'συμβιβασμός' της λειτουργικής ικανότητας του ατόμου και των απαιτήσεων του περιβάλλοντος, προς όφελος μιας γενικής κατασκευής για δράση στο περιβάλλον. Ο όρος χρηστικότητα, προσπαθεί να καλύψει το κενό που προκύπτει από την προσβασιμότητα και στρέφει την προσοχή στο άτομο και την εξατομίκευση. Ειδικότερα, η χρηστικότητα επικεντρώνεται στο ότι δίνεται η δυνατότητα στο άτομο να μπορεί να χρησιμοποιήσει το περιβάλλον και τα υλικά που αυτό προσφέρει με ίσους όρους με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας. Αξίζει να σημειωθεί, ότι παρόλο που η έρευνα σχετικά με τις σχολικές αυλές και τις ευκαιρίες που παρέχονται στα παιδιά με αναπηρία έχει αρχίσει να αποκτά πιο στέρεες βάσεις σε πολλά κράτη ανά την υφήλιο, στη Ελλάδα παρατηρείται αξιοσημείωτη έλλειψη ερευνών σχετικά με αυτή τη θεματική. Τέλος, θα συζητηθούν θέματα σχετικά με την προσέγγιση της δίκαιης κατανομής του χώρου και της συμπεριληψης των μαθητών/τριών με αναπηρίες μέσω της ενίσχυσης χωρικών ποιοτήτων της σχολικής αυλής που ανταποκρίνονται σε μια μεγαλύτερη ποικιλία αναγκών και επιθυμιών των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: συμπεριληπτική εκπαίδευση, αυλές συμπεριληψης, αναπηρία, προσβασιμότητα, χρηστικότητα

Η Ικανότητα των Εκπαιδευτικών για Συμπεριληπτική Εκπαίδευση: Η Προσέγγιση των Διεθνών Οργανισμών

Στεφανία Τάνα

Νηπιαγωγός Γενικής Αγωγής, Υποψήφια Διδάκτωρ στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστημίου Πατρών, stefaniatana91@outlook.com

Παντελής Κυπριανός

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Σύμφωνα με την Unesco (2009), η έννοια της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης αποτελεί πυρήνα της παγκόσμιας προσπάθειας για τη δημιουργία ενός κόσμου όπου κάθε άτομο θα έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει το δυναμικό του και να συμβάλει ενεργά στην κοινωνία. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι κρίσιμος, καθώς επιδέχονται την πρόκληση να διδάξουν αποτελεσματικά ένα ευρύ φάσμα μαθητών, με διαφορετικές ιδιαιτερότητες και ανάγκες. Θα παρουσιαστεί μια βιβλιογραφική έρευνα βασισμένη στις θέσεις διεθνών οργανισμών όπως η Unesco, η Unicef, ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα ακολουθήσει η εννοιολογική προσέγγιση των διεθνών οργανισμών πάνω στον όρο "ικανότητα των εκπαιδευτικών" και θα γίνει η σύγκρισή του με άλλους συναφείς όρους. Επιπλέον, θα δοθεί έμφαση στα πλαίσια ικανοτήτων των εκπαιδευτικών, δηλαδή στο τι πρέπει να γνωρίζει, να κατανοεί και να είναι ικανός να κάνει ένας εκπαιδευτικός ως επαγγελματίας. Τέλος, θα διερευνηθεί η έννοια της "συμπεριληπτικής ικανότητας των εκπαιδευτικών". Στόχος είναι να εντοπιστούν οι παράγοντες που επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να διδάξουν αποτελεσματικά σε συμπεριληπτικά περιβάλλοντα. Εξετάζεται επίσης κατά πόσο η Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναπτύξει τα αναγκαία πλαίσια ικανοτήτων προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να είναι προετοιμασμένοι να ανταποκριθούν στις προκλήσεις μιας συμπεριληπτικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Η έρευνα ανήκει στον θεματικό άξονα Β3 Συμπεριληπτική Εκπαίδευση της θεματικής ενότητας Β.Διδασκαλία.

Λέξεις κλειδιά: συμπερίληψη, ικανότητα εκπαιδευτικών, συμπεριληπτική ικανότητα εκπαιδευτικών, διεθνείς οργανισμοί και συμπεριληπτική ικανότητα

Αντιλήψεις και εμπειρίες εκπαιδευτικών και σχολικών ψυχολόγων σχετικά με ζητήματα προαγωγής της ψυχικής υγείας των μαθητών/τριών σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Διονυσία Χαϊδεμενάκη

Εκπαιδευτικός- Μαθηματικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, MEd, MA, Υπ.
Διδάκτορας Στατιστικής Επιστήμης, nxai_255@yahoo.com

Αθηνά – Άννα Χριστοπούλου

Εκπαιδευτικός ΕΑΕ, MA, MEd, MA, Υπ. Διδάκτορας, Προϊσταμένη του Τμήματος
Προάσπισης Δικαιωμάτων Μαθητών με Αναπηρία, Υ.ΠΑΙ.Θ.Α, Εθν. Εκπρόσωπος-Μέλος
ΔΣ. Ευρωπαϊκού Φορέα Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης,
athchr@ecd.uoa.gr

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής, tbabalis@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, η αύξηση των καταγεγραμμένων ποσοστών εμφάνισης προβλημάτων ψυχικής υγείας κατά την παιδική ηλικία, ως απόρροια της εξάπλωσης του COVID-19 παγκοσμίως, ανέδειξε ιδιαίτερος εμφιασμένα την αναγκαιότητα διασφάλισης συνθηκών αρμονικής ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης για όλους τους μαθητές/τριες από νεαρή ηλικία (Raffagnato et al., 2023). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η ψυχική υγεία των παιδιών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαχείριση των συναισθημάτων, την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και μια γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ευημερίας (Galderisi et al., 2015). Σε μία προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι εν λόγω προκλήσεις, η ελληνική νομοθεσία επιχείρησε να αναβαθμίσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, μέσω της ανασυγκρότησης και ενδυνάμωσης μιας σειράς υποστηρικτικών προς τη σχολική κοινότητα δομών και θεσμών (Ν. 4823, ΦΕΚ Α 136/3.8.2021). Σημαντικός ρόλος, στο πλαίσιο της εν λόγω ανασυγκρότησης, αποδόθηκε στον θεσμό των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ) στον οποίο παραχωρήθηκαν επιπρόσθετες στοχευμένες αρμοδιότητες. Οι αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την αξιολόγηση των ψυχοκοινωνικών αναγκών των μαθητών/τριών, τον διεπιστημονικό σχεδιασμό προγραμμάτων πρόληψης και εξατομικευμένων και ομαδικών παρεμβάσεων ψυχοκοινωνικής παρέμβασης, τη συνεργασία με την οικογένεια και τη διασύνδεσή της με αρμόδιους φορείς καθώς και συνολικά την προαγωγή συνθηκών ισότιμης πρόσβασης των μαθητών/τριών στην εκπαίδευση.

Λαμβάνοντας τα ανωτέρω υπόψη, η παρούσα έρευνα επιχείρησε να διερευνήσει τις απόψεις και τις εμπειρίες μελών Ε.Δ.Υ αναφορικά με το έργο των εν λόγω Επιτροπών, το είδος και την ποιότητα των συνεργασιών τους, τα προβλήματα που παρουσιάζονται και την αποτελεσματικότητα του έργου τους σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης ζητημάτων ψυχικής υγείας μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για την επίτευξη του ερευνητικού σκοπού πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα με τη χρήση του εργαλείου

των ημιδομημένων συνεντεύξεων. Ως δείγμα της έρευνας επιλέχθηκαν εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε τμήματα ένταξης καθώς και ψυχολόγοι, όλοι μέλη Ε.Δ.Υ. Εφαρμόζοντας τις αρχές της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου, η έρευνα κατέδειξε την αναγκαιότητα της συστηματικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και της εποπτείας των σχολικών ψυχολόγων επί ζητημάτων προαγωγής της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών, την ανάγκη οργάνωσης προγραμμάτων πρόληψης για τη διαχείριση συναισθημάτων και κοινωνικών δεξιοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους καθώς και τη σπουδαιότητα της καλής συνεργασίας σχολείου - οικογένειας. Ειδικά σε σχέση με τον θεσμό των Ε.Δ.Υ, οι προκλήσεις που αναφέρθηκε ότι υφίστανται αφορούν στην έλλειψη χρόνου για ολοκλήρωση καθηκόντων τους, στη μερική ασάφεια ρόλων, στην απουσία επιμόρφωσης των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, στην ύπαρξη κοινωνικού στίγματος και στην ανάγκη δημιουργίας ενός σχολικού περιβάλλοντος ευχάριστου και απαλλαγμένου από το άγχος που προκαλεί η αποκλειστική εστίαση στη μαθησιακή διαδικασία. Η αξία της συγκεκριμένης έρευνας έγκειται, αφενός, στο γεγονός ότι καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου και του ρόλου των Ε.Δ.Υ και, αφετέρου, ότι μπορεί να αποτελέσει εφαλτήριο για έναν ευρύτερο διάλογο σχετικά με την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας των παιδιών στο πλαίσιο ενός ενταξιακού προσανατολισμού.

Αναπηρία και ελληνική εκπαιδευτική πολιτική: Συγκροτώντας μία «ιστορία του παρόντος»

Αθηνά – Άννα Χριστοπούλου

Εκπαιδευτικός ΕΑΕ, ΜΑ, ΜEd, ΜΑ, Υπ. Διδάκτορας, Προϊσταμένη του Τμήματος Προάσπισης Δικαιωμάτων Μαθητών με Αναπηρία, Υ.ΠΑΙ.Θ.Α, Εθν. Εκπρόσωπος-Μέλος ΔΣ. Ευρωπαϊκού Φορέα Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης, athchr@ecd.uoa.gr

Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη

Ομότιμη Καθηγήτρια του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών, asideri@ecd.uoa.gr

Περίληψη

Την τελευταία δεκαετία το ζήτημα της διασφάλισης της ισότιμης πρόσβασης των μαθητών/τριών με αναπηρία στην εκπαίδευση προβάλλεται κατ' επανάληψη ως μία από τις κεντρικές προτεραιότητες της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Η αναγωγή του εν λόγω θέματος σε προτεραιότητα συχνά υποστηρίζεται ότι υπαγορεύεται από ποικίλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων: α) μιας σειράς διεθνών διακηρύξεων (UNESCO, 1994) και συμβάσεων (UN, 1989) που υπερτονίζουν την αναγκαιότητα υιοθέτησης εκπαιδευτικών πολιτικών ικανών να άρουν τις διακρίσεις στην εκπαίδευση, β) ευρύτερων εθνικών πολιτικών που δεσμεύονται στην ευθυγράμμιση με τα ανωτέρω πρότυπα (Ε.Κ.Κ.Α, 2022), γ) εκτενών ερευνητικών δεδομένων που αναδεικνύουν τα ποικίλα οφέλη της

ενταξιακής εκπαίδευσης για όλους τους/τις μαθητές/τριες (EASNIE, 2018), δ) αλλαγών που παρατηρούνται στις συνθήκες φοίτησης του μαθητικού πληθυσμού (Βλάχου, 2017) και ε) στατιστικών δεδομένων που αναδεικνύουν το εύρος των υπαρχουσών εκπαιδευτικών ανισοτήτων (ΕΛΣΤΑΤ, 2021). Παρά το γεγονός, όμως, ότι η εκπαιδευτική πολιτική της χώρας επεκφρασμένα υποστηρίζει την αναγκαιότητα προαγωγής ενός ενταξιακού προσανατολισμού, σημαντικές αποκλίσεις εξακολουθούν να παρατηρούνται ανάμεσα στη διατυπωμένη πολιτική ρητορική της ένταξης και την εκπαιδευτική πράξη (Ζώνιου-Σιδέρη κ.ά., 2020), ενώ παράλληλα συστημικές στρεβλώσεις υφίστανται όπως αναδεικνύονται από: α) τα πορίσματα ερευνών και κριτικών αναλύσεων (Ntegoroulou & Slee, 2019; Καραγιάννη & Κουτσοκλήνης, 2023) και β) τις αναφορές εθνικών φορέων και Επιτροπών του ΟΗΕ (UN, 2019). Την ίδια στιγμή μια σειρά θεωρητικών που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο χώρο των Σπουδών στην Αναπηρία επισημαίνουν τον κίνδυνο στο όνομα της ένταξης να συντηρούνται και να αναπαράγονται ποικίλες μορφές κεκαλυμμένων διακρίσεων, ενώ πολλοί εξ αυτών θέτουν εμφιατικά το ερώτημα: «Μήπως τελικά, χωρίς τη θέλησή μας, έχουμε αποβεί στον χώρο σύμμαχοι του αποκλεισμού;» (Slee, 2012). Διαπραγματευόμενα τα ανωτέρω ζητήματα σε σχέση με την υπάρχουσα εκπαιδευτική πολιτική και παιδαγωγική πράξη, η παρούσα εισήγηση επιστρέφει στο παρελθόν και επιχειρεί να θέσει ένα –κατεξοχήν πολιτικό (May, 2019)– ερώτημα: αυτό της κριτικής οντολογίας (ή αλλιώς της ιστορίας) του παρόντος. Ποιοι είμαστε σήμερα σε σχέση με την πρόσληψη και την εκπαιδευτική διαχείριση της αναπηρίας; Ποια είναι η ιστορία που μας έφερε ως εδώ και μας εναπόθεσε στις συγκεκριμένες όχθες; Και ακόμα περισσότερο: Πώς μία τέτοια ερμηνευτική-οντολογική αυτοσκόπηση θα μπορούσε ενδεχομένως να συμβάλει στο να γίνουμε κάτι άλλο από αυτό που επί του παρόντος είμαστε; Για να προσεγγισθούν τα ανωτέρω ερωτήματα, η παρούσα εισήγηση, η οποία αποτελεί ελάχιστο δείγμα ενός ευρύτερου ερευνητικού σχεδίου, αντλεί τα εννοιολογικά και μεθοδολογικά της εργαλεία από τον μεταμοντέρνο χώρο των κριτικών προσεγγίσεων στην εκπαιδευτική πολιτική (Popkewitz & Νικολακάκη, 2012) και κυρίως από τις επιστημολογικές αρχές και εφαρμογές της φουκωικής ιστοριογραφικής προσέγγισης (Foucault, 1980). Πιο συγκεκριμένα, αξιοποιώντας ψήγματα των μεθόδων της φουκωικής αρχαιολογίας και γενεαλογίας και υιοθετώντας μία στάση –κατά τη φουκωική έννοια– κριτική, ακολουθεί το νήμα του ερωτήματος διερχόμενη μέσα από εκτεταμένα –και συνήθως– παραμελημένα από τον χρόνο αρχεία και προφορικές αφηγήσεις. Μελετά γεγονότα και συνθήκες που εικάζεται ότι συνέβαλαν στη συγκρότησή μας, αλλά και μια σειρά –ιστορικά καθορισμένων– πρακτικών λόγου και λανθανόντων δικτύων κανόνων που τις διέπουν. Διερευνά την έννοια του «κανονικού» ως αρχής καταναγκασμού στην εκπαίδευση, αλλά και μία σειρά από ζητήματα που άπτονται της αρχιτεκτονικής των σχέσεων γνώσης και εξουσίας. Ο θεωρητικός και ιστορικός προβληματισμός που αναπτύσσει εικάζεται ότι μπορεί να συμβάλει αφενός σε μία –πέραν των καθιερωμένων– ανατροφοδότηση επί των ισχυουσών πολιτικών και πρακτικών στον χώρο της εκπαίδευσης αναπήρων και αφετέρου να προαγάγει το ενταξιακό πρόταγμα ως μία κοινωνική, ηθική και πάνω από όλα πολιτική δραστηριότητα, η οποία αφορά όλους μας.

Λέξεις κλειδιά: αναπηρία, ενταξιακή εκπαίδευση, ιστορία του παρόντος

B4. Διδακτική Μεθοδολογία: Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Σχολικά Εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Απόψεις Νηπιαγωγών Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης για το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
marisak@uoi.gr

Αλεξάνδρα Παππά

Διδάκτωρ, Νηπιαγωγός
alexrappa34@gmail.com

Περίληψη

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών που εφαρμόζεται στη σύγχρονη Προσχολική Εκπαίδευση οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες της κοινωνίας και να μπορεί να συμβαδίζει με τις διεθνείς εξελίξεις στον τομέα της Εκπαίδευσης. Στο περιεχόμενο του Προγράμματος θα πρέπει να υπενθυμίζεται συνεχώς ότι σκοπός της Εκπαίδευσης στο Νηπιαγωγείο είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/τριών, δηλαδή η ανάπτυξη του σωματικού, ψυχικού και κοινωνικοσυναισθηματικού τομέα. Τα παιδιά διαμορφώνουν σταδιακά την ταυτότητα του πολίτη, προκειμένου να κατακτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες, που θα τα βοηθήσουν μελλοντικά να συμμετέχουν ενεργά και λειτουργικά στα κοινωνικά δρώμενα. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των Νηπιαγωγών της Γενικής Εκπαίδευσης για το περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων που προτείνονται για τη βαθμίδα του Νηπιαγωγείου, δηλαδή των εκδόσεων του 2003, 2011, 2014 και του Νέου Προγράμματος του 2023. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 25 Εκπαιδευτικοί από την Περιφέρεια Ηπείρου. Για την καταγραφή των απόψεων των Εκπαιδευτικών χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της συνέντευξης και συγκεκριμένα η ημιδομημένη συνέντευξη. Από τα δεδομένα της έρευνας προέκυψε ότι οι Εκπαιδευτικοί θεωρούν ως σημαντικότερα θετικά στοιχεία όλων των εκδόσεων του Αναλυτικού Προγράμματος την προώθηση της ομαδοσυνεργατικής μάθησης και τον τρόπο με τον οποίο έχει οργανωθεί η δομή τους. Αντίθετα, θεωρούν ότι, παρά τα οφέλη της εργασίας των παιδιών σε ομάδες υπάρχουν ποικίλες δυσκολίες κατά την εφαρμογή της, ενώ κρίνουν ότι ειδικά το Νέο Πρόγραμμα (2023) είναι πολύπλοκο και ογκώδες συγκριτικά με τα προηγούμενα. Επιπλέον, οι Νηπιαγωγοί διατύπωσαν διάφορες προτάσεις βελτίωσης, προσθηκών ή αφαιρέσεων στο περιεχόμενο των Αναλυτικών Προγραμμάτων, με σημαντικότερες την επιτακτική ανάγκη για πληρέστερη επιμόρφωση στο περιεχόμενο του Νέου Προγράμματος (2023), όπως επίσης και την προσθήκη περισσότερων πρακτικών παραδειγμάτων με παράλληλη μείωση του θεωρητικού πλαισίου. Οι απόψεις των εν ενεργεία Εκπαιδευτικών για τον τρόπο εφαρμογής των Αναλυτικών Προγραμμάτων θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναυσμα για περαιτέρω έρευνα και ειδικότερα για την

εφαρμογή του Νέου Προγράμματος (2023), δεδομένου ότι η έρευνα διεξήχθη κατά τον πρώτο χρόνο καθολικής εφαρμογής του στα Νηπιαγωγεία της χώρας.

Λέξεις-κλειδιά: Νηπιαγωγοί, Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, απόψεις, προτάσεις

Συγκριτική θεώρηση της οργάνωσης των αναλυτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών

Αικατερίνη Μιχαλοπούλου

Καθηγήτρια, ΠΤΠΕ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
kmihal@uth.gr

Περίληψη

Η ανακοίνωση εμπίπτει στον θεματικό άξονα Β4. Διδακτική Μεθοδολογία: Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Σχολικά Εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Στοχεύει να συγκρίνει τους διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης των αναλυτικών προγραμμάτων Προσχολικής Εκπαίδευσης. Η ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών Προσχολικής Εκπαίδευσης είναι μια κατεύθυνση εθνικής πολιτικής που βρίσκεται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου κινήματος εναρμόνισης στην ευρωπαϊκή και διεθνή εκπαιδευτική πολιτική. Τα σύγχρονα προγράμματα αντανακλούν τρεις κατευθυντήριες γραμμές ή πεποιθήσεις σχετικά με τη μάθηση σε μικρά παιδιά: α) τα παιδιά είναι ικανοί μαθητές και η φυσική τους περιέργεια παράγει πλούσιες μαθησιακές τροχιές, β) τα παιδιά μαθαίνουν με ολοκληρωμένο τρόπο, και συνεπώς η μάθηση προωθείται όταν προσεγγίζουμε συγκεκριμένα θέματα και γνωστικές περιοχές (όπως τα μαθηματικά, η επιστήμη και η γλώσσα) μέσω εμπειριών και γ) τα παιδιά πρέπει να εκτίθενται σε όλους τους τομείς ανάπτυξης-σωματική και κινητική, γλωσσική, γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική-έτσι ώστε κανένας τομέας να μην έχει προτεραιότητα έναντι των άλλων (Melhuish, 2022). Γίνεται φανερό πως εντοπίζονται σημαντικές διαφορές μεταξύ διάφορων χωρών, όπως αναδεικνύονται από την ανασκόπηση των προγραμμάτων κάθε χώρας. Η ερευνητική μέθοδος που επιλέχτηκε για την παρούσα εργασία είναι η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν αναλυτικά προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης διάφορων χωρών. Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι η έννοια της ποιοτικής εκπαίδευσης στην εκπαίδευση των μικρών παιδιών πήρε διαφορετικές μορφές σε διάφορες χώρες, αλλά γενικά εμπίπτει σε τρεις κύριες κατηγορίες: 1) στη σημασία του περιβάλλοντος (Jung Park & Hyo Chang, 2019) ως βασικού παράγοντα που προωθεί την ανάπτυξη των παιδιών, 2) στην αντίληψη ότι μεταξύ των ομοιογενών πρακτικών, η κοινωνία διεκδικεί την ετερογένεια που χρειάζεται κάθε παιδί ως ένα μοναδικό και μεμονωμένο άτομο, αν και υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία για κρίσιμες και ευαίσθητες περιόδους στην ανάπτυξη ενός παιδιού (Macià-Gual & Domingo-Reñafiel, 2021) και 3) στην ανάγκη για υψηλής ποιότητας, εκπαιδευμένο και σταθερό προσωπικό σε κέντρα Προσχολικής Εκπαίδευσης (Totenhagen et al., 2016), καθώς οι ενήλικες που αλληλεπιδρούν με τα παιδιά παίζουν

βασικό ρόλο στην ανάπτυξη και την κοινωνικοποίησή τους (Wilke, Hachfeld & Anders, 2017).

Λέξεις κλειδιά: Αναλυτικό Πρόγραμμα, Προσχολική Εκπαίδευση, Συγκριτική Παιδαγωγική

Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο ως πεδίο υπέρβασης της προβληματικής του. Καινοτομίες και προοπτικές

Μαρίζα Φουντοπούλου

Καθηγήτρια ΕΚΠΑ

Μεθοδολογία της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας
Επόπτρια του νέου Προγράμματος Σπουδών των Αρχαίων Ελληνικών
του Γυμνασίου

Ελένη Κόλλα

Φιλολόγος, Δρ. Ιστορίας της Εκπαίδευσης
Επιστημονική Συνεργάτης ΕΚΠΑ

Περίληψη

Η προβληματική του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών είναι στενά συνδεδεμένη με την εξελικτική πορεία και λειτουργία της νεοελληνικής εκπαίδευσης. Η φυσιογνωμία του μαθήματος, το είδος και η γλωσσική μορφή των κειμένων αλλά και η μεθοδολογία της διδασκαλίας τους προκάλεσαν επί σειρά ετών πλήθος συζητήσεων και αντιπαραθέσεων, οι οποίες συχνά υπερέβαιναν τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία και εξέφραζαν ιδεοληψίες, υποκειμενικές θεωρήσεις, πολιτικές απόψεις και ερασιτεχνικές προσεγγίσεις. Το μάθημα λειτούργησε διχαστικά για τον κόσμο της εκπαίδευσης, συνδέθηκε με το γλωσσικό ζήτημα και γρήγορα αποτέλεσε στοιχείο ιδεολογικής διακριτότητας καθώς η υποστήριξη της διδασκαλίας αρχαιοελληνικών κειμένων είτε σε πρωτότυπη γλωσσική μορφή είτε σε νεοελληνική απόδοση εξελίχθηκε σε ψευδοκριτήριο πολιτικής ταυτότητας. Η σχολική τάξη, οι ανάγκες των μαθητών και μαθητριών, η επάρκεια των φιλόλογων, η επιστημονική αναπλαισίωση και η υιοθέτηση αποτελεσματικών τεχνικών θυσιάστηκαν στο βωμό κοινωνικών συγκρούσεων και επιβολής του εκάστοτε ισχυρού. Παράλληλα, στα χρόνια του Ελληνικού Διαφωτισμού και ενώ οι νεο-Έλληνες «ανακαλύπτουν» και πάλι τους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς υιοθετούνται μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας των αρχαιοελληνικών κειμένων, οι οποίες εφαρμόζονται αποκλειστικά για μαθητές και μαθήτριες που δεν έχουν την ελληνική ως μητρική γλώσσα. Με τον τρόπο αυτό, τα αρχαιοελληνικά κείμενα και η γλώσσα τους διδάσκονται στα Ελληνόπουλα σαν να είναι ξένα και να μην έχουν καμία σχέση με τη διαχρονική εξέλιξη της γλώσσας που μιλούν. Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο κλήθηκε να διαχειριστεί αλλά και να επιλύσει σημεία της προβληματικής του, όπως τα παραπάνω, ώστε το μάθημα να αναπλαισιωθεί προς την κατεύθυνση της ευχάριστης

πρόσληψης, της συνειδητοποίησης του ενιαίου χαρακτήρα της ελληνικής γλώσσας, της υποστήριξης της γλωσσικής επάρκειας των φυσικών ομιλητών της και, τελικά, της «σύντηξης» των χρονικών οριζόντων του ελληνικού παρελθόντος με το ελληνικό παρόν προς την κατεύθυνση ενός κοινού μέλλοντος. Ο σκοπός της εισήγησης είναι να παρουσιάσει τα χαρακτηριστικά του νέου Προγράμματος Σπουδών των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο από την πλευρά της συγγραφικής ομάδας, τα οποία αποτελούν καινοτομία για τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία και, παράλληλα, διαμορφώνουν ένα νέο περιβάλλον μάθησης λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο και συνδυάζοντας αρχές της σύγχρονης θεωρίας των προγραμμάτων σπουδών, δοκιμασμένες και αποτελεσματικές διαχρονικά τεχνικές διδασκαλίας και μάθησης αλλά και έγκριτες κατευθύνσεις της παιδαγωγικής και των θεωριών μάθησης. Η ενοποίηση των μέχρι πρότινος δύο διακριτών Προγραμμάτων Σπουδών για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο, ο εμπλουτισμός των σκοπών διδασκαλίας του μαθήματος, η αναλυτική αναφορά σε προσδοκώμενα αποτελέσματα και σχετικές δραστηριότητες, ο εκσυγχρονισμός των τεχνικών αξιολόγησης των μαθητών και μαθητριών αλλά και η αλλαγή των κειμένων είναι μερικές από τις καινοτομίες του νέου Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος που στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό του και την κοινωνικο-λειτουργική αποτελεσματικότητά του.

Λέξεις κλειδιά: Αρχαία Ελληνικά, Γυμνάσιο, Πρόγραμμα Σπουδών, καινοτομίες, κοινωνικο-λειτουργική αποτελεσματικότητα

Η Φύση της Επιστήμης στο νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών «Φυσικά» για το Δημοτικό Σχολείο

Κωνσταντίνα Στεφανίδου

ΕΔΙΠ, ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ

kconstant@primedu.uoa.gr

Ιωάννα Σταύρου

Σύμβουλος Α/θμιας Εκπαίδευσης

ioanna.k.stavrou@gmail.com

Κωνσταντίνος Σκορδούλης

Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ

k.skordoulis@gmail.com

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία μελετάται το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) «Φυσικά» (ΦΕΚ 3056/Β/9-5-2023) για το Δημοτικό Σχολείο ως προς τους στόχους που θέτει και το περιεχόμενο που προτείνει για την άμεση και έμμεση διδασκαλία της Φύσης της Επιστήμης (ΦΤΕ). Η ΦΤΕ αποτελεί συνιστώσα του επιστημονικού γραμματισμού για περισσότερο από τρεις δεκαετίες (Erduran & Dagher, 2014). Αφορά στις μεθοδολογικές, φιλοσοφικές,

πολιτιστικές και κοινωνικές διαστάσεις της επιστήμης και έχει μελετηθεί από πλήθος ερευνητών που προέρχονται από την τομή των κλάδων της διδακτικής των φυσικών επιστημών με την ιστορία, τη φιλοσοφία και τη κοινωνιολογία των φυσικών επιστημών. Μακροχρόνια εκπαιδευτική έρευνα έχει αναδείξει τις γνωστικές, μεθοδολογικές και κοινωνικοπολιτισμικές πτυχές της ΦΤΕ που προτείνονται διεθνώς για κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης (Lederman et al. 2002, Erduran & Dagher 2014). Για την μελέτη του ΑΠΣ «Φυσικά» αξιοποιήθηκε ποιοτική επαγωγική ανάλυση περιεχομένου. Μονάδα της ανάλυσης αποτέλεσε κάθε αναφορά σε οποιαδήποτε από τις διαστάσεις της επιστήμης (γνωστική-επιστημική και κοινωνική-θεσμική) (Εικόνα 1) (Erduran & Dagher, 2014). Σύμφωνα με τα πρώτα ευρήματα, το νέο ΑΠΣ «Φυσικά» δίνει έμφαση στην εφαρμογή του διερευνητικού μοντέλου διδασκαλίας και μάθησης, αναδεικνύοντας πολλές από τις γνωστικές-επιστημικές πτυχές της ΦΤΕ. Συγκεκριμένα, έμφαση δίνεται σε επιστημικές πτυχές όπως η διατύπωση ερωτημάτων, υποθέσεων, η εφαρμογή πειραματικών διαδικασιών και εξαγωγή συμπερασμάτων. Ωστόσο δεν υπήρχαν αντίστοιχες αναφορές σε γνωστικές-επιστημικές πτυχές της ΦΤΕ όπως είναι ο ρόλος της κατασκευής και χρήσης θεωρητικών μοντέλων στη διαμόρφωση των θεωριών (μοντελοποίηση), η διάκριση της παρατήρησης από την ερμηνεία καθώς και ο υποκειμενικός και δημιουργικός χαρακτήρας της επιστήμης. Σε ό,τι αφορά τα αποτελέσματα σε σχέση με τις κοινωνικές-θεσμικές διαστάσεις της επιστήμης, δεν υπήρχαν σχεδόν καθόλου αναφορές, παρά μόνο σχετικές με την εφαρμογή της επιστήμης στη καθημερινή ζωή και με τις κοινωνικές διαστάσεις του ενεργειακού προβλήματος και της κλιματικής αλλαγής. Συγκεκριμένα, οι κοινωνικές - θεσμικές διαστάσεις της επιστήμης που σχετίζονται με τον ιστορικό χαρακτήρα της επιστήμης, τη σχέση της επιστημονικής εξέλιξης με τις ευρύτερες κοινωνικοπολιτισμικές συνθήκες, τον κοινωνικό ρόλο της επιστήμης, τη κοινωνική ευθύνη του επιστήμονα και εν γένει με την αλληλεπίδραση επιστήμης και κοινωνίας είναι πολύ περιορισμένες. Συμπερασματικά, στο νέο ΑΠΣ «Φυσικά» περιλαμβάνεται ένα μεγάλο πλήθος αναφορών σε γνωστικές-επιστημικές διαστάσεις της ΦΤΕ οι οποίες όμως περιορίζονται στην επιστημονική μέθοδο ως μια προκατασκευασμένη διαδικασία σταθερών βημάτων. Η απουσία εκλεπτυσμένων επιστημικών και κοινωνικοπολιτισμικών διαστάσεων της επιστήμης συμπίπτει με την αντίστοιχη υποεκπροσώπησή τους στα Next Generation Science Standards (McComas & Nouri 2016) τα οποία αποτέλεσαν και πηγή έμπνευσης του νέου ΑΠΣ. Τα ευρήματα αυτά δε συμβάλουν στον κριτικό και ορθολογικό τρόπο σκέψης καθώς και στην ενεργό πολιτειότητα που αποτελούν σκοπούς του νέου ΑΠΣ.

Λέξεις κλειδιά: Φύση της Επιστήμης, Αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικά

Η Συστασιακή Θεώρηση της Coliva ως μεθοδολογική πρακτική προσέγγισης εννοιών στη σχολική τάξη

Φωτεινή Κυριακού

Υποψήφια διδακτόρισα Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
foteinikyriakoug@gmail.com

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία αξιολογείται εντός της προβληματικής της αυτογνωσίας η συμβολή της γνώσης συγκεκριμένων νοητικών στάσεων του υποκειμένου για τον εαυτό, των προτασιακών στάσεων ως δεσμεύσεων (propositional attitudes as commitments), ως μεθοδολογική πρακτική διδασκαλίας και προσέγγισης εννοιών εντός σχολικής τάξης. Μάλιστα, αποτιμάται θετικά η προσέγγιση που υποδεικνύεται στη Συστασιακή Θεώρηση (Constitutive Thesis) της Coliva (2016). Ο πυρήνας της θέσης υποστηρίζει ότι σε δεδομένες συνθήκες ειλικρίνειας, εννοιολογικής και γνωσιακής καταλληλότητας, το υποκείμενο πιστεύει/επιθυμεί ότι 'π', αν και μόνο αν το υποκείμενο πιστεύει/ελπίζει «ότι πιστεύει/επιθυμεί 'ότι π'». Εδώ οι έννοιες όπως της πεποίθησης, της ελπίδας κλπ. διδάσκονται τυφλά (blindly) εντός της κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι έννοιες δεν έχουν μια αποκρυσταλλωμένη σημασιολογία μακριά από τη γλωσσική πρακτική της συγκεκριμένης κοινότητας. Συναφώς, εμπλέκεται το πρώτο με το τρίτο πρόσωπο ενώ καθίσταται εναργές ότι διά των ψυχολογικών εννοιών οι οποίες συναρθρώνονται με τις δεσμευτικές προτασιακές στάσεις του υποκειμένου, ο κόσμος εντός ενός πλαισίου επιστημικής τριβής (epistemic friction) συλλαμβάνεται επιτελεστικά από μία μόνο οπτική γωνία, όχι απαραίτητα τη σωστή. Η εξατομίκευση της σκέψης του υποκειμένου μέσα από την τριτοπρόσωπη οπτική της κοινότητας επιτρέπει την «αποαποικιοποίηση» του στερεοτυπικά οικείου. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να δείξει ότι το ενέργημα της ενστάλαξης εναλλακτικών τρόπων έκφρασης εντός της κοινότητας με τη χρήση των προτασιακών στάσεων ως δεσμεύσεων κατά τρόπο επιτελεστικό συγκροτεί πολύτιμη εκπαιδευτική θεμελιακή προκείμενη για την ανάδειξη μη ισομορφικών υποκειμένων διά της «απεδαφικοποίησης» της βιωμένης εμπειρίας και της θεώρησης εναλλακτικών οπτικών. Μάλιστα, καταυγάζονται τα διασταυρωτικά σημεία εντός του πεδίου της ετερότητας, καθιστώντας την προβληματική αλλά και το πρόβλημα της αυτογνωσίας-όπως αυτή συνυφαίνεται με την κατοχή εννοιών-ένα ανθρωπολογικό πρόβλημα.

Λέξεις-κλειδιά: συστασιακή θεώρηση, έννοιες, κοινότητα, επιστημική τριβή

Ανάλυση περιεχομένου για τον γραπτό κώδικα σχολικών εγχειριδίων Φυσικής: η περίπτωση του μαγνητισμού

Δήμητρα Αποστολάκη

Εκπαιδευτικός – Υπ. Διδάκτορας Τ.Ε.Π.Ε.Κ.Ε. Παν. Πατρών
d.apostolaki@upatras.gr

Χαρίλαος Τσιγουρίδης

Επίκουρος Καθηγητής Τ.Ε.Π.Ε.Κ.Ε. Παν. Πατρών
hatsihour@upatras.gr

Περίληψη

Τα σχολικά εγχειρίδια αποτελούν βασικό δομικό στοιχείο της εκπαιδευτικής πράξης, επιτελούν ταυτόχρονα πολλές λειτουργίες και διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο τόσο στις Φυσικές Επιστήμες όσο και σε όλα τα σχολικά μαθήματα. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση περιεχομένου αναφορικά με τον γραπτό κώδικα εδαφίων που αφορούν στο επιστημονικό πεδίο του μαγνητισμού και εμπεριέχονται στα βιβλία των Φυσικών της Στ' Δημοτικού, της Φυσικής Α' και Γ' Γυμνασίου και της Φυσικής Προσανατολισμού Γ' Λυκείου. Η μελέτη στηρίχθηκε στο μοντέλο ανάλυσης πλέγματος σχολικών εγχειριδίων των Κουλαϊδή, Δημοπούλου, Σκλαβενίτη και Χρηστίδου (2001) βάσει των εννοιών της επιστημονικής εξειδίκευσης, της τυπικότητας και της περιχάραξης. Συγκεκριμένα, προέκυψε πως ο γλωσσικός κώδικας παρουσιάζει επιστημονική εξειδίκευση στα βιβλία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, υψηλή τυπικότητα μόνο στο Λύκειο και ισχυρή περιχάραξη στο βιβλίο της Φυσικής της Α' Γυμνασίου. Επιπροσθέτως, στοχεύοντας στη διαμόρφωση συνολικής εικόνας, πραγματοποιήθηκε σύγκριση με το γραπτό κώδικα των αντίστοιχων εδαφίων του μαγνητισμού που εμπεριέχονται σε προγενέστερα σχολικά εγχειρίδια, τα οποία διδάχθηκαν στα ελληνικά σχολεία τη δεκαετία του '90. Οι παραπάνω πληροφορίες δύναται να φανούν χρήσιμες τόσο στους εκπαιδευτικούς που χρησιμοποιούν τα συγκεκριμένα εγχειρίδια όσο και στους συγγραφείς για μελλοντικές αναθεωρήσεις.

Λέξεις κλειδιά: σχολικά εγχειρίδια, ανάλυση περιεχομένου, γραπτός κώδικας, μαγνητισμός

Η αξιοποίηση των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση στο διδακτικό σχεδιασμό: Η διδασκαλία της γλώσσας σε δίγλωσσους μαθητές/τριες Νηπιαγωγείου με μεταναστευτικό και προσφυγικό υπόβαθρο

Κωνσταντίνα Τάλλου

MSc, MEd, Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ60 Ν. Ιωαννίνων, ktallou@sch.gr

Ευαγ. Μαρία Γιαννακού

PhD, Διευθύντρια ΠΕ Ιωαννίνων, mgiannakou19@gmail.com

Περίληψη

Το παρόν σενάριο αφορά μια εκπαιδευτική παρέμβαση για την κατανόηση της διαφορετικότητας, στηριζόμενη στο μοντέλο διδακτικού σχεδιασμού 5ε που προτείνουν τα Νέα Προγράμματα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση. Εμπνέει στο θεματικό άξονα «Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Προσφύγων και Μεταναστών». Το σημερινό ελληνικό πολυπολιτισμικό σχολείο έχει χρέος να βοηθήσει τους μαθητές του καλλιεργώντας την ένταξη και τη συμπερίληψη, την κριτική σκέψη, την αποδοχή, το σεβασμό στο διαφορετικό. Η «Ένταξιακή Εκπαίδευση» στο νηπιαγωγείο αποτελεί μια έμπρακτη αντιμετώπιση της διαφορετικότητας ως στοιχείο που ενοποιεί και εμπλουτίζει τη μαθησιακή εμπειρία. Η γλωσσική επίγνωση έχει προταθεί ως κατάλληλη προσέγγιση για την εκπλήρωση αυτού του στόχου, καθώς δημιουργεί ευκαιρίες στους μαθητές να εξερευνήσουν τη γλωσσική και πολιτιστική ποικιλομορφία και να αναπτύξουν γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές που είναι απαραίτητες για τη «ζωή μαζί». Κύριος σκοπός του σεναρίου είναι η εμβάθυνση σε έννοιες όπως η αγάπη, η πίστη, η εμπιστοσύνη, η αποδοχή. Μέσω ποικίλων, βιωματικών δραστηριοτήτων, οι μαθητές/τριες αναμένεται να αναπτύξουν συναισθηματική νοημοσύνη, να διαμορφώσουν θετική στάση απέναντι στη διαφορετικότητα, να κατανοήσουν πως διαφορετικότητα είναι το ότι μπορούμε να αποδεχτούμε οτιδήποτε δεν είναι όμοιο με εμάς είτε λόγω χαρακτηριστικών, είτε λόγω καταγωγής, γλώσσας, πολιτισμού, συμπεριφοράς. Πρόκειται για ένα σενάριο πρωτογενούς πρόληψης για παιδιά προσχολικής ηλικίας και συγκεκριμένα για τάξη στην οποία συμπεριλαμβάνονται παιδιά με προσφυγική ή μεταναστευτική εμπειρία, το οποίο προσπαθήσαμε να συσχετίσουμε με την πραγματικότητα που έχουν βιώσει στο μακρινό τους ταξίδι μέχρι να φτάσουν στην πόλη μας. Λαμβάνοντας υπόψη το προφίλ ενός συγκεκριμένου μαθητή της τάξης μας με προσφυγικό υπόβαθρο, τις ανάγκες του και τις εμπειρίες του (από όσα τουλάχιστον γνωρίζουμε για αυτόν) προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε κίνητρα που θα οδηγήσουν στη δημιουργική εμπλοκή του στις δράσεις και σε ανάπτυξη θετικών διαπροσωπικών σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης, ενθάρρυνσης και αλληλοσεβασμού μέσα στην τάξη. Επιπλέον, οι υπόλοιποι συμμαθητές του αναμένεται να τον αποδεχτούν ως ισότιμο μέλος της ομάδας, να κατανοήσουν τον χαρακτήρα τους, να διαπραγματευτούν θέματα της καθημερινότητάς τους προσεγγίζοντας ζητήματα όπως η συνεργασία, η συλλογικότητα, η διαφορετικότητα, η αποδοχή, η επίλυση συγκρούσεων και αναπτύσσοντας με τρόπο δημιουργικό και βιωματικό την ένταξη και τη συμπερίληψη. Επιπροσθέτως,

μέσα από τους υπόλοιπους στόχους επιδιώκονται με ολιστικό τρόπο και γλωσσικοί στόχοι με βάση τις αρχές του αναδυόμενου γραμματισμού στο Νηπιαγωγείο. Το σενάριο υλοποιήθηκε παλαιότερο σχολικό έτος και τροποποιήθηκε σύμφωνα με το μοντέλο διδακτικού σχεδιασμού 5ε.

Λέξεις κλειδιά: πρόσφυγας, δίγλωσσοι μαθητές, γλωσσική επίγνωση, διαφοροποιημένη διδασκαλία

Σχεδιαστικός τρόπος σκέψης και Ενεργός Πολίτης με Αιφορική Σκέψη και Δράση

A. Μοσχοπούλου

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Υπ. Διδάκτωρ στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου της Πελοποννήσου
kmoschoroulou16@gmail.com

Δ. Καρακατσάνη

Καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου της Πελοποννήσου
despikar@yahoo.gr

Περίληψη

Σύμφωνα με τους Weissenberger-Eibl et al. (2019) ο αυξανόμενος ρυθμός αλλαγής στο περιβάλλον σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα που επικρατεί ως προς την εκδήλωση και εξέλιξη κάθε αλλαγής αναδεικνύουν την ανάγκη να αναπτυχθεί η προσαρμοστικότητα, η ευελιξία, η λειτουργικότητα των συστημάτων σκέψης για τη λήψη σχετικών αποφάσεων. Υπογραμμίζεται, επίσης, η ανάγκη να συνειδητοποιήσουμε ότι τα ανοιχτά και πολύπλοκα προβλήματα αιφορίας της ανθρωπότητας είναι παγκόσμια, μη γραμμικά και συχνά τυχαία. Ως εκ τούτου η γραμμική σκέψη και η πεποίθηση ότι το σύνολο είναι μόνο το άθροισμα των τμημάτων του καθίσταται πλέον ξεπερασμένο. Τονίζεται, επίσης, η αναγκαιότητα καλλιέργειας σχετικών γνώσεων και δεξιοτήτων μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος και ειδικότερα του σχεδιαστικού τρόπου σκέψης. Σύμφωνα με τους Brown (2008) και Carroll (2010) αυτός ο τρόπος σκέψης εστιάζει στην ανάπτυξη δημιουργικής αυτοπεποίθησης, στην αντιμετώπιση προκλήσεων, στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, στην ενθάρρυνση για δράση, στη δημιουργία ιδεών, στην προαγωγή της μεταγνωστικής επίγνωσης και της δημιουργικής επίλυσης προβλημάτων. Στην παρούσα μελέτη επιδιώκεται μία συγκριτική μελέτη ανάμεσα στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και του Νέου Προγράμματος Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας για τις Α'- Στ' Τάξεις του Δημοτικού. Στόχος είναι να παρουσιαστεί ο βαθμός προώθησης του σχεδιαστικού τρόπου σκέψης και της βιωσιμότητας για τη δημιουργική και καινοτόμα διαχείριση της πολυπλοκότητας με έμφαση στα ανοιχτά και πολύπλοκα προβλήματα αιφορίας. Αναλύονται, επίσης, οι βασικοί άξονες και τα διδακτικά εργαλεία για την προσέγγιση, την υιοθέτηση

και την εφαρμογή των σταδίων ανάπτυξης του σχεδιαστικού τρόπου σκέψης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: αειφορία, πολίτης, πολυπλοκότητα, συστημικότητα, σχεδιαστικός τρόπος σκέψης

Η συμβολή της εργασιοκεντρικής προσέγγισης στη δημιουργία διαφορετικών ειδών εργασιών σε πολυτροπικά περιβάλλοντα επικοινωνίας

Παρασκευή Πατσιλιά

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, M.Sc, vpatsilia@gmail.com

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μια πρόταση για τη διδασκαλία των δικαιωμάτων του παιδιού και την προστασία του εαυτού τους, η οποία εμπίπτει στον θεματικό άξονα της Διδακτικής Μεθοδολογίας σχετικά με τα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και περιλαμβάνει τόσο τον σχεδιασμό όσο και την ανάλυση των δομικών στοιχείων της προτεινόμενης διδασκαλίας. Ειδικότερα, η πρόταση επικεντρώνεται σε συμμετοχικές βιωματικές και γλωσσικές δραστηριότητες και στοχεύει στην γνωριμία των μαθητών/τριων με ποικίλα είδη εργασιών του νέου πολυτροπικού περιβάλλοντος επικοινωνίας. Η διδακτική πρόταση, υιοθετεί τη φιλοσοφία της εργασιοκεντρικής προσέγγισης για τη διδασκαλία της γλώσσας, την εφαρμογή θεωρήσεων του Οπτικού Γραμματισμού, τις γλωσσικές και πολιτισμικές προσωπικές αφηγήσεις των μαθητών/τριων και αποσκοπεί στην ενίσχυση της κριτικής ικανότητας και της καλλιέργειας της δεξιότητας επίλυσης προβλημάτων. Σύμφωνα με την εργασιοκεντρική προσέγγιση (task-based language approach, approche actionnelle), οι μαθητές/τριες μαθαίνουν μέσω της διερεύνησης τρόπων επίλυσης ενός προβλήματος και της επιλογής κατάλληλων εργασιών προς την επίτευξη του στόχου. Το παραγόμενο έργο είτε γλωσσικού είτε γενικότερου κοινωνικού είδους (Ellis, 2003, 2009, Samuda & Bygate, 2008, van den Branden 2006), καθώς και η αντίληψη, λειτουργία και κατασκευή της γλώσσας προάγουν ένα νόημα λειτουργικού χαρακτήρα σε αντιδιαστολή με την κοινωνική θέση του ευρύτερου έργου-στόχου και ταυτοχρόνως αναδεικνύεται η γνώση των κοινωνικών διεργασιών κατά τις οποίες παράγεται δράση για την πρόοδο του έργου-στόχου (van den Branden, Bygate & Norris, 2009). Στην εργασιοκεντρική μάθηση οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με θέματα και προβλήματα για τα οποία αναζητούν λύσεις, η μάθηση δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά παράγει προϊόντα χρήσιμα και ουσιαστικά και λειτουργεί ως προπονητική διαδικασία προετοιμάζοντας τους μαθητές/τριες για μελλοντικές καταστάσεις. Επιπρόσθετα, επιχειρηματολογεί υπέρ της οικοδόμησης επικοινωνιακών και διαπροσωπικών σχέσεων και συνεργασιών μεταξύ των συμμετεχόντων στις δραστηριότητες και υποστηρίζει την ανάπτυξη σκέψεων, συναισθημάτων, ερμηνειών και αξιολογικών κρίσεων μέσω αυθεντικών καταστάσεων και παραγωγής πρωτότυπων έργων. Ταυτόχρονα, οι μαθητές/τριες εμπλέκονται σε ρεαλιστικές καταστάσεις,

αναγνωρίζουν διαφορετικές στρατηγικές για την επίλυση ενός προβλήματος, λαμβάνουν αποφάσεις, έρχονται σε επαφή με την πραγματική χρήση της γλώσσας, αξιοποιούν τη δημιουργική χρήση της είτε προφορική είτε γραπτή είτε ψηφιακή και αξιολογούνται με βάση το αποτέλεσμα του παραχθέντος έργου τους. Κατά την διεξαγωγή του έργου καλλιεργούνται οι προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες των μαθητών/τριων, ενεργοποιούνται οι επικοινωνιακοί πόροι τους οποίους έχουν στη διάθεσή τους, στοχεύοντας στην παραγωγή νοήματος (Ellis, 2009). Η διάθεση των επικοινωνιακών πόρων δραστηριοποιεί και ενισχύει διαπολιτισμικές και διαγλωσσικές δράσεις και τους εξασφαλίζει τη διαπραγμάτευση της πολιτισμικής και κοινωνικής τους εμπειρίας, πιστοποιώντας παράλληλα το γλωσσικοπολιτισμικό υπόστρωμά τους.

Λέξεις κλειδιά: Πολυτροπικό περιβάλλον επικοινωνίας, Οπτικός Γραμματισμός, Εργασιοκεντρική Προσέγγιση, Στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων

Δυνατότητες καλλιέργειας της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων από Μετάφραση: Ανάλυση περιεχομένου των ερωτήσεων των σχολικών εγχειριδίων του Γυμνασίου

Αναστασία Κωστούλα
Φιλολόγος MSc, Med
anastasia.koustoula@yahoo.gr

Χριστίνα Κωστούλα
Φιλολόγος MSc, Med
christina.koustoula@yahoo.gr

Περίληψη

Η ανάπτυξη της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης συνιστά κορυφαία μορφωτική απαίτηση, γι' αυτό και τα τελευταία χρόνια αποτελεί κεντρικό εκπαιδευτικό στόχο. Ένα από τα βασικότερα μέσα διδασκαλίας που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός, προκειμένου να επιτύχει τους διδακτικούς του στόχους είναι το σχολικό εγχειρίδιο. Θεωρήθηκε, λοιπόν, σημαντικό να εξεταστεί αν στα σχολικά εγχειρίδια δίνεται βαρύτητα στην καλλιέργεια των προωθημένων αυτών ειδών σκέψης. Σκοπός της ερευνητικής εργασίας είναι η διερεύνηση του βαθμού που οι ερωτήσεις/δραστηριότητες που εμπεριέχονται στα διδακτικά εγχειρίδια της Α', Β' και Γ' Γυμνασίου του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων από Μετάφραση («Ομηρικά έπη Οδύσσεια», «Ομηρικά έπη: Ιλιάδα», «Δραματική Ποίηση Ευριπίδη Ελένη») επιδιώκουν την καλλιέργεια της κριτικής και δημιουργικής σκέψης. Στην έρευνα ακολουθήθηκε η μέθοδος της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου, γιατί η μέθοδος αυτή είναι κατάλληλη για κάθε είδος γραπτού τεκμηρίου, όπως είναι τα σχολικά εγχειρίδια. Για την πραγματοποίηση της έρευνας επιλέχθηκε η ταξινόμηση των ερωτήσεων του N.M.Sanders και το μοντέλο των γνωστικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων της κριτικής σκέψης του P.Facione. Από τα δεδομένα της έρευνας αντλήθηκε η διαπίστωση

ότι τα σχολικά εγχειρίδια παρέχουν ευκαιρίες στους/στις μαθητές/τριες να εμπλακούν σε δραστηριότητες και να αντιμετωπίσουν ερωτήσεις διαφορετικής πολυπλοκότητας. Ωστόσο, η συχνότητα εμφάνισης των ερωτήσεων που δραστηριοποιούν τα χαμηλότερα επίπεδα σκέψης και των ερωτήσεων που ενεργοποιούν τα υψηλότερα επίπεδα σκέψης δεν είναι ίδια. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι ερωτήσεις που απαιτούν χαμηλού επιπέδου γνωστικές απαντήσεις, ιδιαίτερα στα σχολικά εγχειρίδια «Ομηρικά έπη Οδύσσεια» και «Δραματική Ποίηση Ευριπίδη Ελένη», κατέχουν κυρίαρχη θέση. Τα σχολικά εγχειρίδια, επίσης, εμπεριέχουν ερωτήσεις που επιδιώκουν την ανάπτυξη όλων των γνωστικών δεξιοτήτων της κριτικής σκέψης. Διαπιστώθηκε, ωστόσο, η απουσία ή η ελάχιστη παρουσία ερωτήσεων που προωθούν τη μεταγνωστική δεξιότητα της αυτορρύθμισης. Τέλος, σε κανένα διδακτικό εγχειρίδιο δεν εντοπίστηκαν ερωτήσεις που προωθούν την καλλιέργεια του συνόλου των δημιουργικών ικανοτήτων οι οποίες συγκροτούν τη δημιουργική σκέψη. Θεωρείται, λοιπόν, απαραίτητο να αυξηθεί το ποσοστό των ερωτήσεων υψηλού επιπέδου χωρίς, βέβαια, να υποστηρίζεται η εκμηδένιση των ερωτήσεων χαμηλού επιπέδου, διότι και οι ερωτήσεις αυτές είναι χρήσιμες, αφού συμβάλλουν στη συγκρότηση της αναγκαίας υποδομής που θα επιτρέψει στους/στις μαθητές/τριες να μεταβούν στα υψηλότερα επίπεδα σκέψης. Κρίνεται, ακόμα, σημαντικό να αυξηθεί ο αριθμός των ερωτήσεων τόσο εκείνων που προωθούν την ανάπτυξη των δημιουργικών ικανοτήτων, όσο και εκείνων που επιδιώκουν την καλλιέργεια των γνωστικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων της κριτικής σκέψης, ώστε όλες οι δεξιότητες να καλλιεργούνται στον ίδιο βαθμό. Θεωρείται, συνεπώς, αναγκαία η βελτίωση των σχολικών εγχειριδίων με την προσθήκη νέων ερωτήσεων και την τροποποίηση ερωτήσεων που ήδη υπάρχουν.

Λέξεις κλειδιά: κριτική σκέψη, δημιουργική σκέψη, νοητικές διεργασίες της σκέψης, σχολικά εγχειρίδια

Η Λογοτεχνία και το Θέατρο στη διδασκαλία της Ν. Γλώσσας: Πρόταση διδασκαλίας για την περίοδο μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο βάσει των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του 2021

Καλλιόπη Γκρίνια

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, ΠΜΣ, ΕΚΠΑ/ ΠΤΔΕ
kalliopigrinia@gmail.com

Αρετή Δήμητρα Δούκα

Εκπαιδευτικός, φιλόλογος,
Υπ. Διδάκτωρ ΕΚΠΑ / ΠΤΔΕ, Πανεπιστημίου Angers
areti.douka@lfh.gr

Λίνα Τελίδου

Εκπαιδευτικός, Φιλόλογος
ΠΜΣ, ΕΚΠΑ/ ΠΤΔΕ
l.telidou@hotmail.com

Περίληψη

Η παρούσα πρόταση διδασκαλίας εμπίπτει στη θεματική ενότητα «Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση». Ειδικότερα, στα νέα Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού αναφορικά με το μάθημα της Γλώσσας, όπως κατατέθηκαν τον Οκτώβριο του 2021, περιλαμβάνεται μία καινοτομία σε σχέση με τα προηγούμενα. Έχουν σχεδιαστεί και προβλεφθεί στο ετήσιο χρονοδιάγραμμα δύο «Περίοδοι Μετάβασης» του παιδιού από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό και από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο. Σχετικά με την Περίοδο Μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, η διάρκειά της είναι τρεις – τέσσερις εβδομάδες πριν τη λήξη του σχολικού έτους της έκτης τάξης του Δημοτικού. Η παρούσα εισήγηση αποτελεί μία ολοκληρωμένη πρόταση διδασκαλίας για την περίοδο μετάβασης από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας μέσα από τη Λογοτεχνία και το Θέατρο, αξιοποιώντας και αντίστοιχες θεωρίες διδακτικής της Λογοτεχνίας και της δημιουργικής γραφής και τεχνικές θεατρικού παιχνιδιού. Στην εισήγηση ακολουθήθηκαν οι οδηγίες των νέων ΠΣ και περιλαμβάνεται αναλυτικά η περιγραφή των διδακτικών ωρών το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, η τελική δράση όπως προτείνεται από το ΠΣ και οι τεχνικές και η μεθοδολογία διδασκαλίας που χρησιμοποιήθηκαν.

Λέξεις κλειδιά: Λογοτεχνία, δημιουργική γραφή, θέατρο, περίοδος μετάβασης, προγράμματα σπουδών.

Christmas EveL. Η K-pop στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής του Γυμνασίου

Ευγενία Καρούμπαλη

Εκπαιδευτικός Μουσικής ΠΕ79.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών, M.Ed.

jennykaroumpali@sch.gr

Περίληψη

Τα σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό στο μάθημα της Μουσικής στο Γυμνάσιο σε σχέση με το παρελθόν, καθώς οι έφηβοι/ες ακούν ως επί το πλείστον σύγχρονα δημοφιλή τραγούδια. Άξιο παρατήρησης είναι ότι το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου δίνει πρωτοβουλίες στους / στις εκπαιδευτικούς να σχεδιάσουν μαθησιακά περιβάλλοντα σύμφωνα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και των μαθητριών. Η παιδαγωγική αξιοποίηση σύγχρονων δημοφιλών τραγουδιών οδηγεί στην ενεργότερη εμπλοκή των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία, βοηθά στο να δουν πιο κριτικά τα παιδιά τη μουσική που ακούν και συνεισφέρει στο να εξοικειωθούν τα παιδιά αβίαστα με στοιχεία της μουσικής (μελωδία, ρυθμός κτλ). Η K-pop (Korean pop) μουσική είναι στις μέρες μας ένα μουσικό είδος με παγκόσμια εμβέλεια. Το τραγούδι Christmas EveL του K-pop συγκροτήματος Stray Kids δεν είναι ένα τυπικό χριστουγεννιάτικο τραγούδι αλλά κάνει λόγο για σκανταλιές που λαμβάνουν χώρα τα Χριστούγεννα. Στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα συγκαταλέγονται: η περιγραφή της ιστορίας που λαμβάνει χώρα στο επίσημο μουσικό βίντεο του τραγουδιού αυτού, η σύγκριση του περιεχομένου των στίχων του τραγουδιού με την ιστορία που λαμβάνει χώρα στο επίσημο μουσικό του βίντεο, η συσχέτιση της ιστορίας που λαμβάνει χώρα στο επίσημο μουσικό βίντεο του τραγουδιού με τη μορφολογική δομή του, η απarıθμηση των μουσικών στοιχείων που δίνουν την αίσθηση των Χριστουγέννων στο τραγούδι και η εξέταση του τραγουδιού υπό το πρίσμα του μουσικού πολιτισμού του οποίου είναι δημιούργημα (νοτιοκορεάτικου). Το διδακτικό αυτό σενάριο σχεδιάστηκε με βάση το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής που έλαβε χώρα τη σχολική χρονιά 2022 – 2023 στις Β΄ και Γ΄ τάξεις του Προτύπου Γυμνασίου Πατρών. Από δραστηριότητα ανίχνευσης που είχε λάβει χώρα σε προηγούμενη χρονική στιγμή είχε καταφανεί το ενδιαφέρον των παιδιών για την K-pop μουσική (όχι απαραίτητα για το συγκεκριμένο τραγούδι) οπότε το τραγούδι αυτό κινητοποίησε το ενδιαφέρον τους. Η ακουστική διάκριση διαφόρων μοτίβων («με το αυτί») θα ήταν δυσκολότερη εάν χρησιμοποιείτο κάποιο άλλο έργο (το οποίο δεν ανήκει στις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών και των μαθητριών). Το γεγονός ότι το επιλεχθέν τραγούδι είναι σύγχρονο δημοφιλές τραγούδι που ανήκει στις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών και των μαθητριών κινητοποίησε περισσότερο τις μαθήτριες και τους μαθητές για να φέρουν εις πέρας το έργο που του ζητείτο. Σε γενικές γραμμές οι μαθησιακοί στόχοι όχι μόνο επιτεύχθηκαν αλλά προέκυψαν και αναδυόμενοι στόχοι. (Θεματικός άξονας: Β4, Διδακτική Μεθοδολογία: Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Σχολικά Εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης).

Λέξεις κλειδιά: K-pop, Christmas EveL, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσική Γυμνασίου, Μουσική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου και ηλεκτρονική χορευτική μουσική. Το παράδειγμα του τραγουδιού *33 Max Verstappen*

Ευγενία Καρούμπαλη

Εκπαιδευτικό Μουσικής ΠΕ79.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Πατρών, M.Ed.

jennykaroumpali@sch.gr

Περίληψη

Στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου γίνεται άμεση αναφορά (στα προηγούμενα Προγράμματα Σπουδών είχαμε έμμεσες αναφορές) για παιδαγωγική αξιοποίηση διαφόρων ειδών δημοφιλούς μουσικής τόσο του 20ου όσο και του 21ου αιώνα. Παρά το γεγονός ότι στα ισχύοντα σχολικά εγχειρίδια του μαθήματος της Μουσικής του Γυμνασίου προτείνεται σημαντικός αριθμός δημοφιλών τραγουδιών, δεν προτείνεται κάποιο έργο ηλεκτρονικής χορευτικής μουσικής (electronic dance music). Ενδεχομένως αυτό να συμβαίνει διότι αυτά δεν ακολουθούν την τυπική δομή των τραγουδιών δημοφιλούς μουσικής (εναλλαγή refrain / chorus, couplet / verse, middle eight / μεσαίου τμήματος κτλ), καθώς είναι σε μεγάλο βαθμό χωρίς στίχους. Σε περίπτωση που υπάρχει κάποιο κείμενο αυτό είναι δευτερεύουσας σημασίας, καθώς παράμετροι όπως η χροιά, η αντήχηση, ο ρυθμός, τα στρώματα ήχου παίζουν πολύ σημαντικότερο ρόλο από τους στίχους. Πάραυτα, κομμάτια ηλεκτρονικής χορευτικής μουσικής μπορούν να αξιοποιηθούν στο μάθημα της μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς μέσω αυτών μπορούν να αποκτηθούν γνώσεις ως προς βασικές μουσικές έννοιες όπως ηχώχρωμα, μορφή, ρυθμική αγωγή κτλ. Το διδακτικό αυτό σενάριο σχεδιάστηκε με βάση τα το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου, αλλά δεν εντάχθηκε στην επίσημη πιλοτική εφαρμογή του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Εφαρμόστηκε σε τμήματα του Προτύπου Γυμνασίου Πατρών τη σχολική χρονιά 2023 – 2024 αξιοποιώντας παιδαγωγικά το κομμάτι ηλεκτρονικής χορευτικής μουσικής *33 Max Verstappen*. Ο σκοπός του διδακτικού αυτού σεναρίου είναι να αναγνωρίζουν τα παιδιά τη δομική πορεία του τραγουδιού αυτού και μέσω αυτών να μπορούν να αναγνωρίζουν δομικές πορείες άλλων τραγουδιών ηλεκτρονικής χορευτικής μουσικής. Στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα τα παιδιά θα πρέπει να : κατονομάζουν την μορφολογική πορεία του τραγουδιού, αναγνωρίζουν τη διαφοροποίηση των στρωμάτων ήχου στο τραγούδι , συμπληρώσουν ημιτελή χάρτη ακρόασης του τραγουδιού αυτού, σχετίζουν συγκεκριμένους ήχους με το πλαίσιο δημιουργίας του τραγουδιού αυτού και να διερωτηθούν σχετικά με την πρόσληψη της ηλεκτρονικής χορευτικής μουσικής. Οι μαθητές και οι μαθήτριες ανταποκρίθηκαν θετικά στο διδακτικό αυτό σενάριο, καθώς του μουσικό κομμάτι *33 Max Verstappen* ανήκε στις μουσικές τους προτιμήσεις, κάτι που είχε καταφανεί από δραστηριότητα ανίχνευσης που είχε λάβει χώρα σε προηγούμενη χρονική στιγμή. Σε γενικές γραμμές οι μαθησιακοί στόχοι επιτεύχθηκαν. (Θεματικός άξονας: Β4, Διδακτική Μεθοδολογία: Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, Σχολικά Εγχειρίδια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης).

Λέξεις κλειδιά: Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής Γυμνασίου, ηλεκτρονική χορευτική μουσική / electronic dance music, *33 Max Verstappen*, Μουσική στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Παρουσίαση υλοποίησης διδακτικού σεναρίου σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα σπουδών του 2023: Γαλλικά στο Λύκειο. «La vie au féminin»- Ομαδοσυνεργατική-Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

Ελένη Ψυλοπαναγιωτοπούλου

Καθηγήτρια Γαλλικών ΠΕ05 στο Πειραματικό Λύκειο Πανεπιστημίου Πατρών,
eleni.bantzi@gmail.com

Περίληψη

Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) υλοποίησε πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στα νέα προγράμματα σπουδών γαλλικών στο Λύκειο βασισμένο στα νέα Αναλυτικά Προγράμματα σπουδών (ΦΕΚ φ143/3950/Δ2/18-01-2023). Σύμφωνα με αυτά, το κέντρο βάρους μετατοπίζεται από την διδασκαλία στην μάθηση και από τον εκπαιδευτικό στον μαθητή. Έχοντας ως αρχές την συνοχή μεταξύ των γνωστικών αντικειμένων, την μάθηση με νόημα και την σύνδεση με την κοινωνική πραγματικότητα αλλά και την ανταπόκριση στις προκλήσεις του μέλλοντος, στοχεύει σε μία ολιστική προσέγγιση της γνώσης δημιουργώντας ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης ενθαρρύνοντας την ενεργό συμμετοχή και εμπλοκή των μαθητών/τριών σε ατομικές αλλά κυρίως ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες που βασίζονται στην Διαφοροποιημένη Παιδαγωγική. Τα νέα Προγράμματα σπουδών εφαρμόζονται πιλοτικά στα Πρότυπα και Πειραματικά Λύκεια της χώρας. Η παρούσα εισήγηση έχει ως σκοπό να καταδείξει σε εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας-κατά πρώτον εκπαίδευσης- αλλά και Πρωτοβάθμιας πώς μπορούν να χρησιμοποιήσουν διαφοροποιημένες και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες όχι μόνο στα στενά πλαίσια του σχολείου τους αλλά και σε συνεργασία με όμορα ή μη σχολεία. Το πειραματικό αυτό πρόγραμμα εφαρμόστηκε από τη γράφουσα που διδάσκει σε Πειραματικό σχολείο σε συνεργασία με εκπαιδευτικό γενικού Λυκείου της πόλης της, και παρουσιάστηκε ως διδακτική (δειγματική) πρόταση- παρέμβαση. Στόχος ήταν η ομαδο-συνεργατική πλαίσιωση της διδασκαλίας- μάθησης να διευρυνθεί και να γίνει διάχυση αυτής σε περισσότερα σχολεία, μαθητές και εκπαιδευτικούς. Εντέλει η θεωρία στην πράξη. Ο εκπαιδευτικός γίνεται σχεδιαστής, εμπυχωτής, συντονιστής, καθοδηγητής ενώ ο μαθητής κριτικά και δημιουργικά σκεπτόμενος, ψηφιακά εγγράμματος ικανός να επιλύει προβλήματα, ικανός να λαμβάνει αποφάσεις. Υπεύθυνος στα πλαίσια της ομάδας, συνεργατικός επικοινωνιακός αλλά και κοινωνικά ευαίσθητοποιημένος. Το μαθησιακό περιβάλλον επίτευξης αποτελεσμάτων και ανάπτυξης δεξιοτήτων χαρακτηρίζεται από συμπερίληψη, συνεργατική και διερευνητική μάθηση, βιωματική προσέγγιση της γνώσης μέσα από την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών.

Λέξεις κλειδιά: ομαδοσυνεργατική, διαφοροποιημένη διδασκαλία, μάθηση, κριτικός στοχασμός, ολιστική προσέγγιση

Η διδασκαλία εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου στο Λύκειο. Η εμπειρία από την πιλοτική εφαρμογή των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών στη Λογοτεχνία

Ερασμία Αζέλη

Φιλολόγος, Πρότυπο Γενικό Λύκειο Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων, M.sc
erasmiazeli@gmail.com

Λαμπρινή Μπότσαρη

Φιλολόγος, Πρότυπο Γενικό Λύκειο Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων, M.sc
Impotsari@gmail.com

Περίληψη

Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών για το Γυμνάσιο και το Λύκειο στο μάθημα της Λογοτεχνίας είναι η δυναμική εισαγωγή των δημιουργικών δραστηριοτήτων (δημιουργική γραφή, διακαλλιτεχνικές δραστηριότητες) και η διδασκαλία ενός εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου. Η διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μέχρι σήμερα στηρίχτηκε, κυρίως, σε αποσπάσματα εκτενέστερων λογοτεχνικών κειμένων ή σε ευσύνοπτα διηγήματα. Πλέον, σύμφωνα με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, με τη διδασκαλία του εκτενούς αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου επιδιώκεται η διδασκαλία της ανάγνωσης, το να διαβάζει ο/η μαθητής/-τρια Λογοτεχνία για να γίνει σταδιακά καλύτερος αναγνώστης, περισσότερο ευαίσθητος ως προς την εκτίμηση της αισθητικής αξίας και ανοικτός ως προς την αφέρωση του ελεύθερου χρόνου του στην ανάγνωση, η οποία καθίσταται μέρος της ταυτότητάς του. Η ανάπτυξη αναγνωστικών δεξιοτήτων υποστηρίζεται από την ανάπτυξη και διεύρυνση των δεξιοτήτων δόμησης και γραφής δημιουργικών κειμένων. Κατά την πιλοτική εφαρμογή των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών στο Πρότυπο ΓΕΛ Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων (2022-2023) οι μαθητές της Α΄ Λυκείου διδάχτηκαν το λογοτεχνικό έργο «Η Ιστορία ενός αιχμαλώτου» του Στρατή Δούκα και εφαρμόστηκε σχετικό διδακτικό σενάριο που εκπονήθηκε κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης στα Νέα Προγράμματα Σπουδών. Στην εισήγηση περιγράφονται η μέθοδος διδασκαλίας, τα ψηφιακά και άλλα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας καθώς και οι δημιουργικές εργασίες που ζητήθηκαν από τους μαθητές. Επιπλέον, παρουσιάζονται τα κριτήρια με τα οποία έγινε η επιλογή του συγκεκριμένου λογοτεχνικού έργου. Το ίδιο λογοτεχνικό έργο διδάχτηκε και την τρέχουσα σχολική χρονιά 2023-2024. Παράλληλα, μετά τη διετή πιλοτική εφαρμογή του σεναρίου παρουσιάζονται οι εμπειρίες των εκπαιδευτικών αλλά και τα αποτελέσματα μικρής έρευνας ανάμεσα στους μαθητές που βασίστηκε σε ερωτηματολόγιο με το οποίο καταγράφηκαν οι εντυπώσεις και απόψεις των μαθητών σχετικά με την προτεινόμενη μορφή διδασκαλίας του μαθήματος της λογοτεχνίας (αυτοτελές λογοτεχνικό κείμενο), το ίδιο το κείμενο, τις δραστηριότητες που κλήθηκαν να υλοποιήσουν και το αν αυτή η νέα προσέγγιση του μαθήματος επηρέασε τη σχέση τους γενικότερα με τη Λογοτεχνία. Τα συμπεράσματα μπορούν να συνοψιστούν στα εξής: οι μαθητές βρήκαν πιο ενδιαφέρουσα τη διδασκαλία αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου σε σχέση με την προηγούμενη διδασκαλία

αποσπασμάτων όπως και τις δημιουργικές δραστηριότητες. Για κάποιους/ες ήταν μια καλή ευκαιρία να διαβάσουν ένα λογοτεχνικό βιβλίο.

Λέξεις κλειδιά: Νέα Προγράμματα Σπουδών, εκτενές αυτοτελές λογοτεχνικό κείμενο, δημιουργικές δραστηριότητες

B5. Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση: Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας- Κοινότητας, Προγράμματα Μετάβασης, Συναισθηματικής Ανάπτυξης, Πολιτιστικά, Περιβάλλοντος και Αειφορίας, Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Πανελλήνια σχολική δράση κατά της βίας και αξιολόγησή της: «Σπάμε τη σιωπή, ενώνουμε τις φωνές ενάντια στη βία»

Θεόδωρος Θάνος

Καθηγητής, Π.Τ.Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ththanos@uoi.gr

Παρασκευή Μπουκουβάλα

ΕΔΙΠ, Π.Τ.Νηπιαγωγών, Υποψ. Διδάκτορας Τμήματος Λογοθεραπείας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vboukoun@uoi.gr

Κωνσταντίνος Σόγιας

Υποψ. Διδάκτορας Π.Τ.Νηπιαγωγών,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
k.sogias@uoi.gr

Περίληψη

Εισαγωγή

Η σχολική βία και ο εκφοβισμός έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία των μαθητών. Η 6η Μαρτίου, Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας και εκφοβισμού, αποτελεί ευκαιρία για ευαισθητοποίηση και δράση ενάντια σε αυτά τα ζητήματα. Η εκδήλωση που διοργανώθηκε από το Δίκτυο Σχολείων Σχολικής Διαμεσολάβησης του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα καλής εκπαιδευτικής πρακτικής.

Θεωρητικό Πλαίσιο

Η σχολική βία και ο εκφοβισμός είναι πολυσύνθετα φαινόμενα μελέτης πολλών επιστημών όπως η κοινωνιολογία, η εγκληματολογία, η ψυχολογία και η παιδαγωγική. Η διαφορετική

εμπειρία και αντίληψη των ατόμων και το πολιτισμικό πλαίσιο επηρεάζουν την κατανόηση του φαινομένου. Υπάρχουν, επίσης, διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις ακόμα και στο ίδιο επιστημονικό πεδίο.

Μέτρα πρόληψης και Κουλτούρα Αναφοράς

Η ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας σχετικά με τη βία και τις συνέπειές της είναι ζωτικής σημασίας για την πρόληψη. Η δημιουργία μιας κουλτούρας αναφοράς, όπου οι μαθητές μπορούν να αναφέρουν περιστατικά βίας ανοιχτά και με ασφάλεια, είναι κρίσιμη για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Αυτό δημιουργεί ένα ασφαλές περιβάλλον για τα θύματα και ενθαρρύνει την αναφορά περιστατικών βίας.

Παρουσίαση της Δράσης

Στη δράση της 6ης Μαρτίου συμμετείχαν 570 σχολεία από όλη την Ελλάδα και ένα σχολείο της Ίμβρου. Πριν από τη δράση της 6ης Μαρτίου 2024, της Ημέρας κατά της Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού, οι μαθητές των συμμετεχόντων σχολείων έλαβαν μέρος σε μουσικά και εικαστικά εργαστήρια. συμμετείχαν σε ενημερωτικές συζητήσεις για την ευαισθητοποίηση και την καταπολέμηση του εκφοβισμού. Η συγκέντρωση μαθητών σε κεντρικά σημεία πόλεων και χωριών και το ταυτόχρονο σπάσιμο μπαλονιών στις 11 π.μ. συμβόλιζαν τη διάλυση της σιωπής και την ενότητα των φωνών κατά της βίας.

Εκπαιδευτική Αξία

Μέσα από αυτή τη δράση, οι μαθητές έμαθαν να αναγνωρίζουν τα φαινόμενα βίας και να αισθάνονται ότι δεν είναι μόνοι. Ενισχύθηκε η κουλτούρα της αναφοράς και της αλληλεγγύης, βασικά στοιχεία για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της σχολικής βίας.

Συμπεράσματα

Η διοργάνωση της πανελλήνιας δράσης κατά της σχολικής βίας αποτέλεσε μια πρωτότυπη πρακτική, μέσω της οποίας προωθήθηκε η ευαισθητοποίηση, η αναφορά περιστατικών βίας και η ενότητα της σχολικής κοινότητας. Οι πολίτες αλληλεπίδρασαν ενεργά με τους συμμετέχοντες στη δράση, ενθαρρύνοντάς τους και στηρίζοντας τις προσπάθειες της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Λέξεις κλειδιά: Σχολική βία - Εκφοβισμός, Ευαισθητοποίηση, Πρόληψη, Κουλτούρα αναφοράς, Εκπαιδευτικές δράσεις, Σχολική κοινότητα, Σχολική διαμεσολάβηση, Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας

Ενίσχυση των συμμετοχικών πρακτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία: το αποτύπωμα στις αντιλήψεις και τις δράσεις των παιδιών προσχολικής αγωγής

Αλεξίου Βασιλική

Νηπιαγωγός, PhD Παιδαγωγικής ΠΤΝ ΠΔΜ
alexiouvaso7@gmail.com
6945390308

Χατζηλία Ευφροσύνη

Νηπιαγωγός, Med Επιστήμες της Αγωγής ΕΑΠ
efikost2@gmail.com
6947813433

Περίληψη

Στην προσχολική αγωγή και εκπαίδευση η ενεργή συμμετοχή των παιδιών υπογραμμίζεται ως αναγνώριση δικαιώματος, ως προϋπόθεση μάθησης και ως απαραίτητη αρχή για την αντιμετώπιση των παιδιών ως δρώντων προσώπων που έχουν τις ικανότητες να συμμετέχουν ενεργά σε θέματα που τα αφορούν. Προϋπόθεση για την ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών αποτελεί η αποχρέωση των ενηλίκων να μοιραστούν εξουσία με τα παιδιά και να τους παρέχουν ευκαιρίες ώστε να εκφράζουν τις απόψεις τους, να λαμβάνουν συλλογικές αποφάσεις και να έχουν ρόλο στην πορεία της μαθησιακής διαδικασίας. Η εξασφάλιση της συμμετοχής των παιδιών δεν αποτελεί απλή υπόθεση καθώς αυτή μπορεί να πάρει πολλαπλά νοήματα, από τη συμβολική και επιφανειακή συμμετοχή και την ακρόαση της γνώμης των παιδιών ως την ενεργή συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων. Σύγχρονες έρευνες έχουν δείξει ότι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να ενισχύσουν τη συμμετοχή των παιδιών δεν γνωρίζουν τον τρόπο για να το επιτύχουν αλλά ακόμα και όταν υποστηρίζονται προς αυτή την κατεύθυνση δυσκολεύονται να διατηρήσουν ένα συμμετοχικό μοντέλο σε όλες τις φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι διαφοροποιήσεις στις συμμετοχικές καθημερινές πρακτικές των εκπαιδευτικών επηρεάζουν τη συμπεριφορά των παιδιών και τους μεταδίδουν συγκεχυμένα μηνύματα για το ρόλο τους και τα περιθώρια συμμετοχής τους.

Τον αντίκτυπο των προσπαθειών ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών στο νηπιαγωγείο αναδεικνύει η παρούσα μελέτη που εστιάζει στον τρόπο που τα παιδιά αντιλαμβάνονται τις συμμετοχικές πρακτικές μέσα από την έκφραση των απόψεων και δράσεων τους. Η μελέτη αντλεί στοιχεία από τη συστηματική παρατήρηση των παιδιών δύο νηπιαγωγείων των οποίων οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν σε μια διετή έρευνα-δράση για την προσπάθεια βελτίωσης της συμμετοχής των παιδιών μέσα από το σχεδιασμό, την εφαρμογή και τον αναστοχασμό συμμετοχικών δραστηριοτήτων στην τάξη. Η ποιοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων ανέδειξε τον τρόπο που τα παιδιά βιώνουν την προσπάθεια των εκπαιδευτικών να τα εμπλέξουν σε συμμετοχικές δράσεις μέσα από ποικίλες προσεγγίσεις τις οποίες τα παιδιά αποτυπώνουν στο συμβολικό τους παιχνίδι, σχολιάζουν εκφράζοντας απόψεις και προτιμήσεις και υιοθετούν στην μεταξύ τους αλληλεπίδραση αλλά και στις

σχέσεις τους με τις εκπαιδευτικούς. Ειδικότερα η έρευνα ανέδειξε μια διαφοροποίηση στις αντιλήψεις και τις δράσεις των παιδιών σε περιπτώσεις εφαρμογής περιορισμένων συμμετοχικών πρακτικών σε σχέση με διευρυμένες συμμετοχικές δράσεις που αφορούν μεγαλύτερο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η συμβολή της έρευνας εντοπίζεται στην ανάδειξη αλλά και την αξιοποίηση της οπτικής των παιδιών για τον τρόπο εφαρμογής συμμετοχικών πρακτικών καθώς και για τη διαμόρφωση ενός δημοκρατικού κλίματος που μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας του παιδαγωγικού έργου στο νηπιαγωγείο.

Λέξεις - κλειδιά: συμμετοχή παιδιών, έρευνα δράση, υποστήριξη εκπαιδευτικών, απόψεις παιδιών, προσχολική εκπαίδευση

ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Ένα παιχνίδι σοβαρού σκοπού για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης στα παιδιά

Χαρά Παπουτσή

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, charapar@primedu.uoa.gr

Κωνσταντίνος Σκορδούλης

Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε.-Ε.Κ.Π.Α., kskordul@primedu.uoa.gr

Αθανάσιος Δρίγκας

Διευθυντής Ερευνών, Ι.Π.Τ. ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος», dr@iit.demokritos.gr

Χαράλαμπος Σκιάνης

Καθηγητής, Μ.Π.Ε.Σ. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, cskianis@aegean.gr

Περίληψη

Το εν λόγω ερευνητικό θέμα εμπίπτει στη Διδασκαλία-Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση και εστιάζει στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στο εκπαιδευτικό περιβάλλον για την καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης. Η δυνατότητα των ψηφιακών παιχνιδιών να ενισχύσουν τη μάθηση σε διάφορους τομείς της παιδικής ανάπτυξης έχει προσελκύσει αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη συναισθηματική ευεξία και την κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση των παιδιών (Hassan et al., 2021; Paroutsi et al., 2022). Το παρόν ψηφιακό παιχνίδι (serious game) με την ονομασία «Το Πάρκο των Συναισθημάτων» βασίστηκε σε ένα καινούριο θεωρητικό μοντέλο πυραμίδας ενέντα επιπέδων της συναισθηματικής νοημοσύνης (Drigas & Paroutsi, 2018). Στόχος ήταν να αξιολογηθεί πειραματικά κατά πόσο το παιχνίδι «Το Πάρκο των Συναισθημάτων» βελτιώνει τη συναισθηματική νοημοσύνη των παιδιών μέσω μιας αυτοσχέδιας κλίμακας μέτρησης της συναισθηματικής νοημοσύνης, οι προτάσεις-δηλώσεις της οποίας έχουν εννοιολογική συνάφεια με τις δραστηριότητες του παιχνιδιού και έχει ελεγχθεί ψυχομετρικά. Η μελέτη διεξήχθη σε μια ομάδα 436 παιδιών ηλικίας 9-

10 ετών, Δ' δημοτικού σε 17 δημοτικά σχολεία της Αττικής. Για να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος του προγράμματος, διεξήχθη ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) στην πειραματική ομάδα και την ομάδα ελέγχου στο προ-δοκιμαστικό στάδιο (pre-test), καθώς και ανάλυση συνδιακύμανσης (ANCOVA post-test). Τα αποτελέσματα μετά την παρέμβαση επιβεβαίωσαν την ύπαρξη σημαντικών διαφορών μεταξύ των ομάδων, καθώς οι συμμετέχοντες στην πειραματική ομάδα είχαν σημαντικά υψηλότερες βαθμολογίες σε σύγκριση με τους συμμετέχοντες στην ομάδα ελέγχου στη συνολική βαθμολογία συναισθηματικής νοημοσύνης και τις επιμέρους υποκλίμακες. Επιπλέον, τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν ότι η παρέμβαση είχε παρόμοια θετική επίδραση και για τα δύο φύλα. Κατά συνέπεια, αυτή η μελέτη επικυρώνει πειραματικά ένα αποτελεσματικό εργαλείο παρέμβασης, υπογραμμίζοντας τη σημασία της εφαρμογής ψηφιακών παιχνιδιών που στοχεύουν στη βελτίωση της ΣΝ και των συναισθηματικών δεξιοτήτων σε όλη την παιδική και την προεφηβική ηλικία. «Το Πάρκο των Συναισθημάτων» θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα χρήσιμο serious game που επηρεάζει προσωπικούς, συναισθηματικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Λέξεις κλειδιά: συναισθηματική νοημοσύνη, συναισθηματικές δεξιότητες, παιχνίδι σοβαρού σκοπού, παρέμβαση, παιδιά

Τοπικές κοινότητες και προστατευόμενες περιοχές Natura 2000: η περίπτωση της ΒΔ Ζακύνθου στα δημοσιεύματα του τοπικού τύπου

Άννα Λιβέρη

Φιλολόγος, Ph.D. Πανεπιστημίου Αιγαίου
liverianna@gmail.com

Κωνσταντίνος Σκορδούλης

Καθηγητής Επιστημολογίας και Διδακτικής της Μεθοδολογίας της Φυσικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
kostas4skordoulis@gmail.com , kskordul@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η Βορειοδυτική Ζάκυνθος, με το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, αποτελεί μια περιοχή με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά και οικολογική αξία. Η περιοχή έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, αναγνωρίζοντας την ύπαρξη σημαντικών βιοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας, καθώς και μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς. Η σχέση των τοπικών κοινοτήτων με τις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 αποτελεί αντικείμενο έντονου διαλόγου, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της προτεινόμενης εξαγοράς της περιοχής του "ναυαγίου" από αραβική εταιρία.

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ανάλυση των απόψεων και στάσεων των τοπικών κοινοτήτων της ΒΔ Ζακύνθου για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την

ανάπτυξη της περιοχής, με έμφαση στην αντιπαράθεση που έχει προκληθεί από την προτεινόμενη εξαγορά του “ναυαγίου”. Για την υλοποίηση της μελέτης πραγματοποιήθηκε ανάλυση δημοσιευμάτων του τοπικού τύπου της Ζακύνθου. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων αποκάλυψε διαφορές απόψεων και στάσεων. Από τη μία πλευρά, υπάρχουν απόψεις που εκφράζουν ανησυχία για τις επιπτώσεις της προστασίας του περιβάλλοντος στην ανάπτυξη της περιοχής. Κάποιοι θεωρούν ότι οι περιορισμοί που επιβάλλονται από το Natura 2000 δυσχεραίνουν την οικονομική δραστηριότητα και θέτουν σε κίνδυνο τον παραδοσιακό τρόπο ζωής. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και φωνές που υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος. Πολλοί κάτοικοι αναγνωρίζουν την οικολογική αξία της περιοχής και τονίζουν τη σημασία της διατήρησης της φυσικής ομορφιάς για τις μελλοντικές γενιές.

Επιπλέον, παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός, που βασίζονται στην προστασία και την αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος. Η προτεινόμενη εξαγορά του “ναυαγίου” από αραβική εταιρία, έχει εντείνει την αντιπαράθεση για το μέλλον της περιοχής. Από τη μια πλευρά οι πολέμιοι της εξαγοράς ανησυχούν για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και την απώλεια του ελέγχου πάνω σε ένα σημαντικό κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ζακύνθου. Συμπερασματικά, η σχέση των τοπικών κοινοτήτων με τις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 στη ΒΔ Ζάκυνθο είναι περίπλοκη και πολυδιάστατη. Η εξισορρόπηση των οικονομικών συμφερόντων με την προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί μια συνεχή πρόκληση.

Λέξεις κλειδιά: Προστατευόμενες περιοχές Natura 2000

Το σεντούκι του παππού: το αγαθό συναπάντημα της Δημιουργικής Μάθησης με την Κοινωνία

Ευτυχία Σαμαρτζοπάνου

Υποψ. Διδάκτωρ Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
e.samartzopanou@gmail.com

Δρ. Θαρρενός Μπράτιτσης

Καθηγητής Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
bratitsis@gmail.com

Περίληψη

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Το σεντούκι του παππού» αποτελεί μια καλή πρακτική για τον δεσμό Κοινωνίας και Εκπαίδευσης. Προάγει τη συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας-Κοινότητας μέσω του διαμοιρασμού γνώσεων με σκοπό την παραγωγή δημιουργικού ψηφιακού περιεχομένου με νόημα. Στηρίζεται στο ομώνυμο διήγημα της συγγραφέως Αριάδνης Δάντε και ξεδιπλώνει στο κοινό ένα παιχνίδι στον κόσμο της Δημιουργικής Γραφής και της Τεχνολογίας. «Το σεντούκι του παππού» αξιοποιεί την Τέχνη και τον

Πολιτισμό στην Εκπαίδευση, συνδέει αρμονικά τις ρομαντικές ψυχές των συμμετεχόντων με τον ψηφιακό εγγραμματισμό και σταχυολογεί μια σειρά καινοτόμων εργαστηρίων για τη δημιουργική προσέγγιση της Πληροφορικής μέσα από την Παγκόσμια Δημοτική Ποίηση. Το πρόγραμμα υποστηρίζει ένθερμα τη Διά βίου μάθηση, την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων, την εκπαίδευση παιδιών, ενηλίκων, αλλά και την επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Κάθε συνάντηση αποτελεί και μια συμβουλευτική συνεδρία Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Υλοποιείται μια φορά τον μήνα στο Μουσείο Ιστορίας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Αιτωλοακαρνανίας και διαρκεί 90 λεπτά. Ο χώρος του Μουσείου διασυνδέει τους συμμετέχοντες με την Ιστορία της Εκπαίδευσης, τους τοποθετεί στο παρόν και διαμοιράζεται μαζί τους καινοτόμα εργαλεία αιχμής για να δημιουργήσουν το δικό τους ξεχωριστό μέλλον.

Το εγχείρημα ξεκίνησε τον Οκτώβρη του 2022 και βρίσκεται σε εξέλιξη. Πρόκειται για ένα πείραμα που μελετά κατά πόσο η παιχνοποίηση μπορεί να αναπτύξει την αυτενέργεια των συμμετεχόντων, την ενεργό συμμετοχή τους στη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων και εικαστικών έργων, την ικανότητα να αξιοποιούν την τεχνολογία και να επιλύουν προβλήματα. Το πρόγραμμα κατάφερε να αναπτύξει στους συμμετέχοντες ικανότητες και δεξιότητες που θεωρούνται απαραίτητες, για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του 21^{ου} αιώνα.

Για την υλοποίησή του απαιτήθηκε η συστράτευση ατόμων που υπηρετούν με ζέση την εκπαίδευση. Κάθε εργαστήρι έχει διαφορετική θεματολογία και διαδίδεται στο κοινό με πρόσκληση από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Αιτωλοακαρνανίας, 22 διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης από τη Δυτική Ελλάδα, προβολές στο κοινωνικό δίκτυο Facebook και ενημερώσεις Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων. Η ανοικτή πρόσκληση για συμμετοχή από όλη την κοινωνία αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση του εγχειρήματος. Κάθε εργαστήρι έχει διαφορετική θεματολογία και οδηγεί στην παραγωγή έργων. Το εγχείρημα έχει καταφέρει τη συστηματική παρακολούθηση όλων των εργαστηρίων από 30 τακτικά μέλη, ενώ στα εργαστήρια έχουν συμμετάσχει αθροιστικά περισσότερα από 1000 άτομα.

«Το σεντούκι του παππού» δεν περιορίζεται στον μαγευτικό χώρο του Μουσείου. Ως εγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα φιλοξενείται σε Δημοτικά Σχολεία και Νηπιαγωγεία. Η δημιουργική ομάδα είναι πάντα κοντά στα παιδιά. Κι όταν δεν μπορεί να τα συναντήσει με φυσική παρουσία, γνωρίζει και αξιοποιεί τα τεχνολογικά μέσα. Έχει καταφέρει να εμπνεύσει εκατοντάδες ανθρώπους συνιστώντας ένα υπέροχο πολιτιστικό προϊόν.

Λέξεις κλειδιά: Ψηφιακή αφήγηση, Τεχνολογία, Δημοτική

Using Digital Storytelling to Engage Students in Green Practices and Environmental Actions

Konstantina Geramani¹

Researcher, kg@in-two.com

George Ioannidis¹

Researcher, gi@in-two.com

Andrea Petrus¹

Researcher, ap@in-two.com

Christos Skarkos²

Teacher, skarkchr@sch.gr

Thanassis Sideris²

Teacher, thanos822003@yahoo.gr

Ana Belen Echevarria³

Teacher, abechevarria@ceiplosalbares.com

Jóna Guðrún Jónsdóttir⁴

Professor, jonag@hi.is

Rannveig Björk Thorkelsdóttir⁴

Professor, rbth@hi.is

Konstantina Karameri⁵

Researcher, konstantina.karameri@stimmuli.eu

Despoina Schina⁵

Researcher, despoina.schina@stimmuli.eu

Emma Avtzi⁵

Researcher, emma.avtzi@stimmuli.eu

¹IN2 Digital Innovations, Germany, ²Elementary School of Vivlos Naxos, Greece,

³CEIP, Los Albares, Zaragoza, Spain, ⁴Háskóli Íslands / University of Iceland

⁵Stimmuli For Social Change, Greece

Abstract

This paper outlines our initial findings from using cutting-edge technology to boost students' environmental skills and creativity, and to provide teachers with new teaching

tools. We focused on elementary and secondary school students, using digital storytelling as our main approach. Digital stories have proven to be effective in educational environments, boosting student engagement and critical thinking. They also enhance communication skills, digital literacy, and allow for the broad dissemination of content, making learning more accessible to remote or disabled students.

As part of the European Project ActGreenStory (<https://actgreener.net>), a specialised technology platform was developed. This platform lets students and teachers mix different types of media—like audio, video, and text—to tell stories about important environmental issues. It's designed to be easy and intuitive, making it friendly for both teachers and students.

By blending various media, it deepens understanding of environmental topics and supports collaborative storytelling. This setup not only simplifies sharing and publishing stories online but also blends smoothly into existing educational frameworks, encouraging active engagement with content and environmental topics, enabling students to express their insights effectively. The tool has been tested in schools in Greece and Spain, where it has shown promising results and provided valuable feedback for its continued development.

Keywords: Digital storytelling, Environmental education, Teacher empowerment, Educational technologies, Green skills

Acknowledgement: The work presented in the paper has received funding from the European Union's Erasmus+ programme under reference no. 2021-1-IS01-KA220-SCH-000031603.

Assessing the Impact of the EcoDigital Curriculum: Teachers' and Students' Perceptions from Pilot Testing in Greece and Romania

Despoina Schina¹

Researcher, despoina.schina@stimmuli.eu

Irene Kalemaki¹

Researcher, irene.kalemaki@stimmuli.eu

Angelos Patsias²

Researcher, angelos@thebigbangschool.com

Maria Isabela Miron³

Researcher, mironisabela@gmail.com

Dimitrios Vlachopoulos⁴

Professor, vlachopoulosdim@hotmail.com

Jónsdóttir Jóna Guðrún⁵

Professor, jonag@hi.is

Rannveig Björk Thorkelsdóttir⁵

Professor, rbth@hi.is

Agni Gregoriou⁶

Researcher, agni.gregoriou@csicy.com

Konstantina Karameri¹

Researcher, konstantina.karameri@stimmuli.eu

¹Stimmuli For Social Change, Greece

²The Big Bang School, Greece

³Centrul Judetean de Excelenta Galati, Romania

⁴Rotterdam School of Management, Erasmus University, The Netherlands

⁵Háskóli Íslands / University of Iceland, Iceland

⁶Center for Social Innovation, Cyprus

Abstract

The purpose of this paper is to explore teachers' and students' perceptions of the EcoDigital Curriculum throughout its pilot testing in educational contexts in Greece and Romania. Developed within the framework of the Erasmus+ KA2 School Education project "EcoDigital: Taking action for reducing the environmental impact of digitalisation", the EcoDigital Curriculum includes teaching resources for Primary and Secondary School and introduces students to the environmental consequences of digitalization. The EcoDigital Curriculum includes engaging activities and innovative teaching resources (e.g., live-action role-playing activities) that educators can use to embed eco-conscious digital education into their classroom practices. This paper presents a case study in which qualitative and quantitative methods are implemented. The sample consists of 40 primary school students and 5 teachers from Greece, and 40 secondary school students and 5 teachers from Romania who were involved in its piloting at school in April and May 2024. To map teachers' and students' views on the Curriculum, teacher observation forms, teacher surveys and student surveys were used. Qualitative and quantitative data is currently being collected throughout the piloting that is still ongoing. Preliminary findings indicate that students have gained an understanding of the environmental impact of digitalization and have expressed positive attitudes towards the EcoDigital Curriculum, noting that the activities were engaging and enjoyable. Teachers seem to value the EcoDigital Curriculum positively, highlighting the quality, usability, and clarity of its content, and express satisfaction with students' learning outcomes. The preliminary results emphasize the promising potential of the EcoDigital Curriculum to enhance student learning, establishing it as a valuable resource for teachers to raise awareness among their students about the environmental impact of digitalization. The study's outcomes will yield essential feedback for refining the EcoDigital Curriculum and will contribute to promoting sustainable

digital practices among future generations.

Keywords: Digital skills, Green skills, Teacher views, Environmental Education.

Acknowledgement: The work presented in the paper has received funding from the European Union's Erasmus+ programme under reference no. 2022-1-IS01-KA220-SCH-000086751

ERASMUS+: Προωθώντας τη συμπερίληψη και την καινοτομία στην εκπαίδευση

Ασημίνα Ρήγα

Φιλολόγος ΕΑΕ, Δρ. Ειδικής Αγωγής, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια ΕΚΠΑ

Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης

Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Στον 21^ο αι. οι αλλαγές που συντελούνται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης ζωής χαρακτηρίζονται ως ραγδαίες και συχνά επαναστατικές. Στο πλαίσιο αυτό ο ρόλος του σχολικού περιβάλλοντος από δασκαλοκεντρικός καλείται να αλλάξει και να μετατραπεί σε ένα σύγχρονο, ανοιχτό, βιωματικό, μαθητοκεντρικό και συνεργατικό κέντρο που προάγει αξίες και αναπτύσσει δεξιότητες σημαντικές για την προσωπική και κοινωνική ευημερία. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικές δομές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης καλούνται να διαδραματίσουν σπουδαίο ρόλο στην προαγωγή των αξιών της ισότητας και της συμπερίληψης στο σχολείο αλλά και στην κοινωνία ευρύτερα, συμβάλλοντας στην κοινωνικοποίηση των ατόμων με αναπηρία με σκοπό την ένταξη και την ενεργητική τους συμμετοχή στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή. Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων χρήσιμων και λειτουργικών για τους μαθητές/τριες, όπως για παράδειγμα, τεχνικές, επαγγελματικές, κοινωνικές και πνευματικές δεξιότητες. Στο πλαίσιο αυτό η παιδαγωγική ομάδα Erasmus+ του Εργαστηρίου Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Ε.ΕΚ) Αχαΐας, αποσκοπώντας στην αναζήτηση ευκαιριών προσωπικής & επαγγελματικής ανάπτυξης και στη βελτίωση της συνεργατικής σχέσης μεταξύ των μελών του, συμμετείχε σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus+ κατά το σχολικό έτος 2023-24 με δύο κινητικότητες: Παρατήρηση εργασίας (job shadowing) στην Aix en Provence της Γαλλίας και συγκεκριμένα στον οργανισμό "Association for the Development and Inclusion of Youth and People with Disabilities" που έχει ως βασική του αποστολή την παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης σε παιδιά και εφήβους με αναπηρίες στο κανονικό περιβάλλον διαβίωσης και εκπαίδευσης τους, καθώς και συμμετοχή στο Πρόγραμμα Επιμόρφωσης (Courses and Training) στο Ελσίνκι της Φινλανδίας, με σκοπό την ενημέρωση για τα οφέλη της μάθησης σε εξωτερικό χώρο και την πρακτική άσκηση στην οργάνωση & στον σχεδιασμό υπαίθριων δραστηριοτήτων με ασφάλεια και προστιθέμενη παιδαγωγική

αξία. Σκοπός αυτής της ανακοίνωσης αποτελεί η σύντομη και περιεκτική αποτύπωση των εμπειριών των συμμετεχόντων και των καλών πρακτικών που αποκόμισαν μέσα από αυτή τη συμμετοχή τους στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus+.

Λέξεις κλειδιά: Συμπερίληψη, Ε.Ε.ΕΚ Αχαΐας, Erasmus+

Τα πουλιά της στεριάς συναντούν τα πουλιά της λίμνης

Μ. Παντελέον

Εκπαιδευτικός ΠΕ60, επιμορφώτρια Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ
e-mail:mpanteleon@gmail.com

Περίληψη

Παρουσίαση υλοποίησης σεναρίου με έμφαση στις φυσικές επιστήμες και τη ζωή των πουλιών, που εκπονήθηκε στο 3^ο Νηπιαγωγείο Λουτρακίου το σχολικό έτος 2023-2024. Χρησιμοποιήθηκε υλικό από το διαδίκτυο με τη εφαρμογή Νέων Τεχνολογιών. Η στοχοθεσία και η φιλοσοφία στηρίχθηκε στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (2022), που με απόφαση του ΥΠΑΙΘΑ εφαρμόζεται για πρώτη φορά το τρέχον έτος, σε όλες τις σχολικές μονάδες προσχολικής εκπαίδευσης, της χώρας.

Λέξεις κλειδιά: Περιβάλλον, πολιτισμός, διαδίκτυο, πουλιά, Νέες Τεχνολογίες, προσχολική εκπαίδευση.

Εφαρμογή της σχολικής διαμεσολάβησης στα δημοτικά σχολεία της Λευκάδας

Χαράλαμπος Νταλάκας

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Δασκάλων Λευκάδας, xdalakas@gmail.com

Μαρία Σολδάτου

Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας, mariasoldatou111@gmail.com

Περίληψη

Με την παρούσα εργασία επιχειρούμε να παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα από την πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος της Σχολικής Διαμεσολάβησης σε σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Λευκάδας. Τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν ολοένα και περισσότερο τα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού και οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες ως προς τη διαχείρισή τους. Οι δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο της σχολικής ζωής πολλές φορές είναι περιστασιακές, αποσπασματικές, περιορίζονται στο πλαίσιο της σχολικής τάξης και είναι εμφανής η απουσία έρευνας και μετρήσιμων αποτελεσμάτων.

Η σχολική διαμεσολάβηση αποτελεί μία ολοκληρωμένη πρακτική πρόληψης και αντιμετώπισης των περιστατικών βίας στο σχολείο. Η εφαρμογή του προγράμματος της σχολικής διαμεσολάβησης στηρίζεται στην οργάνωσή του, στο πρόγραμμα εκπαίδευσης των διαμεσολαβητών, στην ομάδα των διαμεσολαβητών η οποία θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτική του σχολικού πληθυσμού, στην υποστήριξη του προγράμματος από τη σχολική κοινότητα και στη συνεχή εφαρμογή του. Στο τέλος κάθε σχολικού έτους, πραγματοποιείται αξιολόγηση του προγράμματος τόσο της εκπαίδευσης των μαθητών όσο και των διαμεσολαβήσεων που πραγματοποιήθηκαν.

Στα δημοτικά σχολεία της Λευκάδας η σχολική διαμεσολάβηση υλοποιήθηκε κατά το τρέχον σχολικό έτος 2023-2024 στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων και συμμετείχαν εκπαιδευτικοί διαφορετικών ειδικοτήτων. Τα γραφεία διαμεσολάβησης ενεργοποιήθηκαν τους τελευταίους μήνες του σχολικού έτους μετά από την ενημέρωση της σχολικής και ευρύτερης κοινότητας. Στα σχολεία επικρατούν κυρίως μορφές βίας όπως η σωματική και η λεκτική. Η πλειονότητα των μαθητών δήλωσαν ότι επιθυμούν κυρίως την ειρηνική επίλυση των διαφορών τους με τη συμμετοχή των συμμαθητών τους και ότι ο ρόλος του διαμεσολαβητή είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Οι εκπαιδευτικοί ως εκπαιδευτές – ερευνητές απόκτησαν χρήσιμες γνώσεις και μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες διάχυσης του προγράμματος με μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Λέξεις κλειδιά: Σχολική διαμεσολάβηση, σχολικός εκφοβισμός, διαμεσολαβητής

Η Ανάπτυξη της Μουσειοπαιδαγωγικής Αγωγής σε Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Ένα Καινοτόμο Μοντέλο Μουσειακής Αγωγής

Δρ. Δημήτριος Κοτσιφάκος

Διευθυντής 1^{ου} Εργαστηριακού Κέντρου Αγίου Δημητρίου, Ηλεκτρονικός Μηχανικός,
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ψηφιακός Πολιτισμός, Έξυπνες Πόλεις, IoT και
Προηγμένες Ψηφιακές Τεχνολογίες», Τμήμα Πληροφορικής, Πανεπιστημίου Πειραιώς,
kotsifakos@unipi.gr

Περίληψη

Η παρούσα πρόταση εμπίπτει τόσο στον θεματικό άξονα του συνεδρίου B5: «Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση», όσο και στον άξονα B7: «Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση», και αποτελεί ένα διδακτικό «παράθυρο» αφενός μεταξύ θεωρίας και έρευνας, και αφετέρου, μεταξύ εφαρμοσμένων καινοτόμων παιδαγωγικών πρακτικών. Η διεπιστημονικά παιδαγωγική πρόταση μας με θέμα την «ανάπτυξη της μουσειοπαιδαγωγικής αγωγής σε δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: ένα καινοτόμο μοντέλο μουσειακής αγωγής», συνδέει γόνιμα τη μουσειακή αγωγή και τα καινοτόμα πολιτιστικά προγράμματα με την εφαρμοσμένη παιδαγωγική στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Από πλευράς μεθοδολογίας είναι συμβατικά

δύσκολο να διατυπωθεί μια ολοκληρωμένη ατζέντα μουσειοπαιδαγωγικής αγωγής, πόσο δε μάλλον ειδικά για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, με έναν τρόπο με τον οποία μπορούν να συζητηθούν με τρόπο προσιτό αλλά και αντιπροσωπευτικό, οι θεωρίες σχετικά με τη τεχνική εκπαίδευση και την μάθηση σε μουσειακά πλαίσια. Η παρέμβαση μας αποτελεί μια προσέγγιση μεταξύ θεωρίας και έρευνας αφενός, και αποτελεσματικής παιδαγωγικής πρακτικής από την άλλη. Μέσα από την διδακτική μας παρέμβαση επαναδιατυπώνουμε κρίσιμα θέματα όπως, το πώς προσδιορίζονται στην μουσειοπαιδαγωγική οι ορισμοί μάθησης, σε τι αναφερόμαστε όταν παρουσιάζουμε τα εκθέματα ενός μουσείου στους/στις μαθήτριες μας σε σχέση με το πρόγραμμα σπουδών τους, ποιος ο σκοπός αυτής της προσέγγισης της γνώσης, και τελικά, ποια η σημασία και το νόημα όλων αυτών, από την πλευρά της οργάνωσης των εκθεμάτων ενός μουσείου; Η παρούσα πρόταση, ως πρόταση εφαρμογής στο πεδίο, αποτελεί έναν απολογισμό δράσεων της σχολικής περιόδου 2023-2024, ο οποίος είχε ως κεντρικό του άξονα την σύνδεση της μουσειοπαιδαγωγικής με την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Ταυτόχρονα, πέραν από τον επιχειρούμενο απολογισμό του έτους, η πρόταση μας ως μοντέλο διδακτικών παρεμβάσεων αποτελεί μια τριγωνική στρατηγική ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης που συνεργάστηκαν με μαθητές και μαθήτριες τους από την πλευρά της εκπαίδευσης, φιλοξενων χώρων από το κόσμο των μουσείων, όπως το Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης Περάματος, αλλά και ερευνητών/-τριών του Ψηφιακού Πολιτισμού, και στελεχών των μουσείων.

Λέξεις κλειδιά: Μουσειοπαιδαγωγική Αγωγή, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Καινοτόμα Πολιτιστικά Προγράμματα στον Χώρο της Εκπαίδευσης.

Η κοινωνική διάσταση του έργου του Δασκάλου: Ο Δάσκαλος ως Κοινωνικός Λειτουργός

Θεοδώρα Μελίστα

Κοινωνική Λειτουργός, Διδάκτωρ Παιδαγωγικού – Ακαδημαϊκή Υπότροφος Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου.
melistadora@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα προφορική ανακοίνωση εντάσσεται στον θεματικό άξονα Β.5 (Καλές πρακτικές στην εκπαίδευση) και προτείνει τον ρόλο του δασκάλου ως κοινωνικού λειτουργού, με το έργο του να εκτείνεται πέρα από την απλή μετάδοση γνώσεων και δεξιοτήτων στους μαθητές. Οι δάσκαλοι δεν είναι μόνο εκπαιδευτές αλλά μέντορες και πρότυπα για τους μαθητές τους και έχουν καθοριστικό ρόλο στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών τους.

Σε αυτή τη μελέτη διερευνούμε την πολύπλευρη φύση του εκπαιδευτικού με την κοινωνική διάσταση της εργασίας του που είναι αναπόσπαστη στην ολιστική ανάπτυξη των μαθητών

και συμβάλλει σημαντικά στη συνολική ευημερία τους, καθώς προσφέρει όχι μόνο εκπαίδευση αλλά και συναισθηματική και κοινωνική υποστήριξη στους μαθητές του. Σκοπός της βιβλιογραφικής αυτής έρευνας είναι να παρατεθούν τόσο οι ανάγκες των μαθητών όσο και οι δυσκολίες του έργου του δασκάλου ως κοινωνικού λειτουργού στην τάξη. Οι δάσκαλοι λειτουργούν μέσα σε ένα σύνθετο δίκτυο διαπροσωπικών σχέσεων, όχι μόνο με τους μαθητές τους αλλά και με τους συναδέλφους, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα. Στο επίκεντρο της κοινωνικής τους εργασίας είναι η ικανότητα κατανόησης και αντιμετώπισης των διαφορετικών αναγκών των μαθητών τους, λαμβάνοντας υπόψη το ατομικό τους υπόβαθρο, τις εμπειρίες και τις προκλήσεις τους. Αυτό συχνά περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός περιεκτικού και ισότιμου περιβάλλοντος στην τάξη όπου κάθε μαθητής νιώθει ότι εκτιμάται και υποστηρίζεται.

Ο ρόλος του δασκάλου ως κοινωνικού λειτουργού ξεπερνά τα όρια της τάξης, επεκτείνοντας τη σφαίρα της υπεράσπισης για την ευημερία και τα δικαιώματα των μαθητών τους. Είτε πρόκειται για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των εμποδίων στη μάθηση είτε για την υπεράσπιση πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς, οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν ενεργά στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης και συμπονετικής κοινωνίας μέσω της κοινωνικής τους εργασίας. Αυτό το επίπεδο εξατομικευμένης προσοχής και φροντίδας μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ευημερία ενός μαθητή και να συμβάλει στη συνολική επιτυχία του στο σχολείο και όχι μόνο.

Συμπερασματικά, η υιοθέτηση μιας ολιστικής, ισορροπημένης προσέγγισης στην εκπαίδευση και η αναγνώριση της διασύνδεσης της διδασκαλίας και της κοινωνικής εργασίας, η παροχή στους δασκάλους ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης και πρόσβασης κυρίως σε πόρους, ο εξοπλισμός τους με τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις μπορεί να βοηθήσει να αντεπεξέλθουν στις κοινωνικές και συναισθηματικές προκλήσεις και να παρέχουν την κατάλληλη υποστήριξη στους μαθητές τους.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική εργασία, εκπαίδευση, ολιστική ανάπτυξη.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Απόψεις μαθητών Ρομά Δημοτικών Σχολείων της Δυτικής Ελλάδας

Παρασκευή Κατσιώπη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Δ/ντρια Δημοτικού Σχολείου
voulakats@gmail.com

Γεώργιος Τσαντόπουλος

Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστήμιου Θράκης
tsantopo@fmenr.duth.gr

Περίληψη

Στον διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο, το φυσικό περιβάλλον θα έπρεπε να αποτελεί μια από τις κλασικές σταθερές. Ωστόσο, η φύση μεταβάλλεται, προς το χειρότερο, ως απόρροια της αλόγιστης ανθρώπινης δραστηριότητας. Η κλιματική αλλαγή είναι ήδη αισθητή σε όλον τον πλανήτη και τα παρεπόμενά της γίνονται αντιληπτά κάθε μέρα. Φυσικές καταστροφές, πλημμύρες και καύσωνες, ρύπανση, μείωση των υδάτινων αποθεμάτων είναι κάποιες από τις επιπτώσεις. Φτωχοποίηση και απώλεια ζώων είναι ακόμη δυο καταστροφικές συνέπειες. Κρίσιμο ρόλο για την αντιμετώπιση όλων αυτών διαδραματίζει η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, καθώς η αξία της είναι αναμφισβήτητη στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής και οικολογικής συνείδησης στους μαθητές όλων των βαθμίδων και περισσότερο στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου. Μάλιστα, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στα σχολεία, ως ένα πλαίσιο δράσεων και παρεμβάσεων μπορεί να δημιουργήσει μια πιο βιώσιμη και σταθερή σχέση μεταξύ της ανθρωπότητας και των φυσικών πόρων στους οποίους αυτή βασίζεται. Η κοινότητα των Ρομά έχει μια ιδιαίτερη σχέση με το περιβάλλον, πιθανόν λόγω του ιδιαίτερου τρόπου ζωής της και των συνθηκών διαβίωσής της, καθώς σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση πολλοί Ρομά ζουν σε πολύ κακές-τοξικές συνθήκες στέγασης και υγιεινής και σε μη ασφαλές φυσικό περιβάλλον, με προβλήματα υπερπληθυσμού και αποκομιδής των σκουπιδιών. Για αυτό τον λόγο, η παρούσα εργασία διερεύνησε τις απόψεις και στάσεις των μαθητών Ρομά Δημοτικών Σχολείων της Δυτικής Ελλάδας, όσον αφορά στη σημασία και την αξία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολείο. Μετά την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, ακολούθησε η δημιουργία του ερωτηματολογίου με ερωτήσεις, στις οποίες οι μαθητές καλούνταν να διαβαθμίσουν τις απαντήσεις τους, αλλά και ερωτήσεις που αφορούσαν σε ατομικά και δημογραφικά στοιχεία τους. Στη συνέχεια, μέσω τυχαίας επιλογής, η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 32 Δημοτικά Σχολεία των τριών Περιφερειακών Ενοτήτων της Δυτικής Ελλάδας. Συνολικά, 254 μαθητές Ρομά Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης των σχολείων αυτών απάντησαν στο ερωτηματολόγιο που τους χορηγήθηκε. Μέσω των αποτελεσμάτων της έρευνας, επιχειρήθηκε να εξαχθούν και συμπεράσματα περί της αναγκαιότητας συνέχισης και ενίσχυσης των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Επίσης, τέθηκε ως στόχος και η κατάθεση τρόπων βελτίωσης εκπαιδευτικών πρακτικών, ώστε να υπαγορευθούν κατάλληλες παρεμβάσεις οι οποίες θα συμβάλλουν στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίησή των μαθητών, ως αυριανών ενεργών πολιτών. Από τα ευρήματα προέκυψε ότι οι μαθητές

Ρομά έχουν ψηλά στον αξιακό τους κώδικα το σχολείο και προσδοκούν από αυτό να τους θωρακίσει με γνώσεις και δράσεις, με σκοπό μια ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος. Ακόμη θεωρούν πως η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση πρέπει να αποτελέσει ξεχωριστό μάθημα στο σχολείο, ώστε να έχουν την ευκαιρία να αποκομίσουν περισσότερα μαθησιακά οφέλη.

Λέξεις κλειδιά: Ρομά, περιβάλλον, εκπαίδευση, σχολείο

Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα eTwinning: Γνωρίζω την πόλη μου. Μια Διαθεματική Προσέγγιση STEAM

Αθηνά-Μαρία Λάμπρου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, athenalamprou@gmail.com

Βασίλειος Γκαντόλιας

Εκπαιδευτικός, vgantolias@outlook.com

Περίληψη

Σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα eTwinning συμμετείχαν 4 εκπαιδευτικοί από 2 χώρες της Ευρώπης (Ελλάδα και Κύπρο) με ιδρυτή το 6^ο Νηπιαγωγείο Μεσολογγίου και συνιδρυτή το Δημόσιο Νηπιαγωγείο Ανάγκειας της Κύπρου. Στόχος του προγράμματος ήταν οι μαθητές να μπορέσουν να γνωρίσουν τον τόπο που ζουν και δρουν με ευχάριστο τρόπο αλλά και να προσεγγίσουν δύσκολες έννοιες που χαρακτηρίζουν την περιοχή τους όπως π.χ. βιοποικιλότητα με παιγνιώδη και ευχάριστο τρόπο. Παράλληλα να μπορέσουν να αναπτύξουν πολλαπλές ακαδημαϊκές δεξιότητες (μαθηματικά, γλώσσα κλπ) για θέματα που τους απασχολούν και τους κεντρίζουν το ενδιαφέρον αφού βρίσκονται στην άμεση καθημερινότητά τους. Πιο αναλυτικά, μέσα από κάθε ενότητα του STEAM τα νήπια δημιούργησαν δραστηριότητες/αποστολές ώστε να ενημερωθούν και να παρουσιάσουν τον τόπο που βρίσκεται το σχολείο τους στους μαθητές του άλλου σχολείου και αντίστροφα. Στην ενότητα Science τα νήπια ασχολήθηκαν με τη Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου και το Φράγμα Ταμασού στη Λευκωσία. Στο Technology δημιουργήθηκε κανάλι στο youtube για τη διάχυση του προγράμματος και τη κατασκευή χάρτη. Στο κομμάτι του Engineering ασχολήθηκαν με τις γέφυρες και τις τροχαλίες. Στην ενότητα Art παρουσιάστηκε και αναπαραστάθηκε ο Πίνακας της εξόδου του Μεσολογγίου του Θεόδωρου Βρυζάκη και το Μνημείο της Ελευθερίας στη Κύπρο. Στη τελευταία ενότητα Math πραγματοποιήθηκαν δραστηριότητες με τη beebot, τα παιδιά περιηγήθηκαν στο εσωτερικό των τειχών του Κήπου των Ηρώων του Μεσολογγίου και σε σημεία στο χωριό της Ανάγκειας. Για την αξιολόγηση των γνώσεων που έγιναν κτήμα των νηπίων, δημιουργήθηκε από τις εκπαιδευτικούς Διαδικτυακό παιχνίδι με τίτλο: Πόσο καλά γνωρίζω την περιοχή του σχολείου μου, το οποίο τα νήπια έπαιξαν στον διαδραστικό πίνακα της τάξης. Σε κάθε αποστολή που ολοκλήρωναν οι μαθητές του κάθε σχολείου λάμβαναν και έστελναν στους μαθητές του άλλου σχολείου έπαινο κατάκτησης του εκάστοτε γράμμα από το STEAM.

Όλοι οι μαθητές μαζί με την ολοκλήρωση των αποστολών δημιούργησαν ένα συνεργατικό τραγούδι και μια συνεργατική αφίσα, τα οποία παρουσιάστηκαν στους γονείς των σχολείων στη τελική γιορτή αποφοίτησης των νηπίων. Το κύριο συμπέρασμα που προκύπτει από τα τελικά αποτελέσματα είναι ότι τα παιδιά νηπιαγωγείου μπορούν να προσεγγίσουν τη μέθοδο STEAM μέσω του σχεδιασμού, της συμμετοχής, της αμφισβήτησης, της παρατήρησης και της δοκιμής των ιδεών τους και γνωρίσουν/μοιραστούν εμπειρίες και τον πολιτισμό με συνεργάτες άλλης χώρας. Τα δυο σχολεία μπόρεσαν να εμπλουτίσουν τις δράσεις τους με την συμμετοχή τους σε ένα Ευρωπαϊκό έργο και να γίνουν πολλαπλασιαστές καινοτόμων δράσεων.

Λέξεις κλειδιά: eTwinning, Νηπιαγωγείο, STEAM

Βιωματική Μάθηση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Καλές Πρακτικές

Δρ. Συμεών Νικολιδάκης

Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου/ Τμήμα Κοινωνιολογίας, simosnikoli@yahoo.gr

Δρ. Σοφία Χάσκου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Δασκάλων Γ΄ Αθήνας, sofiachaskou@gmail.com

Περίληψη

Καθώς η παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης αποτελεί τη βάση για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής και της βιώσιμης ανάπτυξης, η εφαρμογή καλών πρακτικών προάγει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και διασφαλίζει το δικαίωμα όλων των μαθητών και των μαθητριών σε αυτή με την άρση των εμποδίων και την αποδόμηση στερεοτυπικών αντιλήψεων μέσα από την εφαρμογή συμπεριληπτικών στρατηγικών μάθησης. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση, ανάλυση και αξιολόγηση καλών πρακτικών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η χρήση και η ενσωμάτωση στη διδασκαλία καινοτόμων και εναλλακτικών μεθόδων από τους/τις εκπαιδευτικούς όπως είναι η νέες τεχνολογίες αλλά και η βιωματική παιγνιώδης μάθηση διευρύνουν τους ορίζοντες των μαθητών και των μαθητριών, τους/τις κινητοποιούν και διασφαλίζουν την ενεργή συμμετοχή τους στη διδακτική πράξη. Επιπρόσθετα, η υιοθέτηση των υπό συζήτηση βιωματικών πρακτικών οι οποίες επιτρέπουν τη μάθηση μέσω παρατήρησης και εμπειρίας, ενθαρρύνουν την καλλιέργεια δεξιοτήτων, γεγονός που αποτελεί ζητούμενο της σύγχρονης εκπαίδευσης. Η ενσωμάτωση καινοτόμων βιωματικών πρακτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία απαιτεί συνεργασία και δέσμευση από όλους τους εκπαιδευτικούς φορείς, προκειμένου να διασφαλιστεί η γνωστική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών και η προετοιμασία τους για τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας.

Λέξεις Κλειδιά: καλές πρακτικές, ποιοτική εκπαίδευση, κινητοποίηση και ενεργητική εμπλοκή

Ψηφιακό Κέντρο Εκπαίδευσης για την Αειφορία: Το Υδάτινο Περιβάλλον στην Ήπειρο

Λεωνίδα Μαλισόβα

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Μεταπτυχιακός φοιτητής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών
Ηλεκτρονική διεύθυνση: lmalison@gmail.com, ppr00217@uoi.gr

Ελένη Κολοκούρη

Ε.Δι.Π. στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Ηλεκτρονική διεύθυνση: ekolokouri@gmail.com, ekolokouri@uoi.gr

Περίληψη

Το Ψηφιακό Κέντρο Εκπαίδευσης είναι μία καινοτόμος διδακτική πρακτική, η οποία σχεδιάστηκε για να εφαρμοστεί σε μαθητές/τριες Ε΄-ΣΤ΄ Δημοτικού στο μάθημα των Εργαστηρίων Δεξιότητων, στην Ενότητα «Φροντίζω το Περιβάλλον». Πρόκειται για ένα εικονικό περιβάλλον που περιλαμβάνει οχτώ αίθουσες, στις οποίες οι μαθητές/τριες μπορούν να περιηγηθούν επιλέγοντας οι ίδιοι τις δραστηριότητες με τις οποίες θα ασχοληθούν. Η ενασχόληση των μαθητών δεν ακολουθεί γραμμική πορεία. Προτείνεται κάθε αίθουσα να αποτελεί και ένα Εργαστήριο Δεξιότητων με διάρκεια μία διδακτική ώρα. Στις διδακτικές προσεγγίσεις γίνονται αναφορές σε τοπικά, εθνικά και παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα με οπτικοακουστικό υλικό από την εκπαιδευτική τηλεόραση, από το Φωτόδεντρο, το διαδίκτυο, ενώ δεν λείπουν οι παιγνιώδεις δραστηριότητες και τα φύλλα εργασίας. Οι μαθητές/τριες μπορούν να επανέλθουν και να εξερευνήσουν τις αίθουσες στον χρόνο και τον τόπο που επιθυμούν. Μπορούν, επίσης να συμμετέχουν στη διαμόρφωση του Ψηφιακού Κέντρου προσθέτοντας ή αφαιρώντας υλικό.

Ο σκοπός του προγράμματος που εκπονήθηκε είναι να γνωρίσουν οι μαθητές το υδάτινο περιβάλλον του τόπου που κατοικούν, να κατανοήσουν πώς σχετίζεται η ζωή τους με αυτό και να αποκτήσουν περιβαλλοντική συνείδηση, ώστε να λαμβάνουν αποφάσεις και να δρουν ως ενεργοί πολίτες για την προστασία του. Σε αυτούς τους στόχους προσανατολίζεται και η Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Οι ίδιοι στόχοι εμπεριέχονται και στα Νέα Προγράμματα Σπουδών που εκπονήθηκαν από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής το 2021.

Τον Σεπτέμβριο του 2015, στη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθετήθηκαν οι 17 στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, οι οποίοι αναφέρονται στις σύγχρονες προκλήσεις της ανθρωπότητας. Ο στόχος 6 έχει άμεση σχέση με το «Υδάτινο Περιβάλλον στην Ήπειρο», καθώς αποσκοπεί στη «διασφάλιση της διαθεσιμότητας και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων/συστημάτων υγιεινής για όλους».

Το εργαστήριο σχεδιάστηκε με βάση τη Θεωρία Δραστηριότητας και σε μια επέκτασή της, την πολιτισμική – ιστορική Θεωρία της Δραστηριότητας (CHAT) του Engeström. Στο πλαίσιο αυτής, η μάθηση προκύπτει από την κοινωνική αλληλεπίδραση και τη συμμετοχή των ατόμων σε κοινότητες. Ως μεθοδολογικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το SCOPES,

κατάλληλο για το σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού που σχετίζεται με τις Φυσικές Επιστήμες και την Εκπαίδευση για την Αειφορία και το Περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: Αειφόρος Ανάπτυξη, υδάτινο περιβάλλον, βιωσιμότητα, Θεωρία Δραστηριότητας

Συνεργασία σχολείου-τοπικής αυτοδιοίκησης: Απόψεις εκπαιδευτικών και αντιδημάρχων παιδείας

Νικόλαος Αλεξόπουλος

Επίκουρος Καθηγητής ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, nkalex@primedu.uoa.gr

Γεωργία Παπαφίλιππου

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, gparafilippou@gmail.com

Περίληψη

Στην τρέχουσα βιβλιογραφία, οι όροι αποκέντρωση και αυτονομία εξακολουθούν να αποτελούν, από ορισμένους μελετητές και μερίδα της εκπαιδευτικής πολιτικής, ζητούμενα τα οποία θα βελτιώσουν το επίπεδο της σχολικής αποτελεσματικότητας. Στο αποκεντρωμένο αυτό πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου, ως απόλυτα αναγκαία τίθεται και η συνεργασία της εκπαιδευτικής του κοινότητας με τους εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης-τοπικής κοινωνίας προκειμένου να συν-αναλάβουν τη διοικητική και χρηματοδοτική αποκέντρωση των σχολικών μονάδων. Πρόσθετα όμως, η συνεργασία αυτή από το 1985, συνιστά μία από τις βασικές πρακτικές εκδημοκρατισμού του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Ωστόσο, παρά την ευρύτερη και διαχρονική της σημασία, η εν λόγω συνεργασία, την τελευταία περίοδο, δοκιμάζεται έντονα. Με τον ν. 4823/21 η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στα σχολικά συμβούλια έχει πλέον αισθητά περιοριστεί. Επίσης, από τα τέλη Ιουνίου 2024 αναμένεται, βάση του ν. 5056/2023, να καταργηθούν οι Σχολικές Επιτροπές και οι Δημοτικές Επιτροπές Παιδείας, παραδοσιακοί θεσμοί-πυλώνες συνδιαμόρφωσης εκπαιδευτικής πολιτικής, που καθιέρωσαν την ανταλλαγή απόψεων δημοτικών αρχών, σχολικής διοίκησης-εκπαιδευτικών, γονέων και μαθητών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η παρούσα μελέτη, διερευνά μέσω ερωτηματολογίου τις απόψεις-στάσεις 100 εκπαιδευτικών και μέσω συνέντευξης εκείνες 10 αντιδημάρχων παιδείας γύρω από θέματα που αφορούν την υπάρχουσα συνεργασία-επικοινωνία τους και τις δυνατότητες προέκτασής της για τη συνδιοίκηση των σχολείων διαμέσου των οργάνων κοινωνικής συμμετοχής. Τα ερευνητικά αποτελέσματα αναδεικνύουν κυρίως τη δυσκολία επικοινωνίας των δύο παραπάνω θεσμών αλλά και την κοινή επιφύλαξη τους ως προς το να συν-αναλάβουν τις ευθύνες που συνεπάγεται για αυτούς μια αποκεντρωμένη διοικητικά ή αυτόνομη σχολική μονάδα. Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται, ως επί το πλείστον, στο γεγονός ότι συνεξετάζει για πρώτη φορά τις απόψεις εκπαιδευτικών και αντιδημάρχων παιδείας ως προς τη λειτουργία των σχολικών μονάδων.

Τα αποτελέσματά της αναμένεται να: (α) Συμβάλλουν στη βαθύτερη ερμηνεία των αποφάσεων και των προθέσεων της τρέχουσας εκπαιδευτικής πολιτικής στο ζήτημα της ενίσχυσης της σχολικής αυτονομίας (β) Θέσουν το πλαίσιο μιας περισσότερο εποικοδομητικής συνεργασίας του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας-τοπικής αυτοδιοίκησης για τη διαχείριση των απαιτήσεων και των προκλήσεων στον χώρο της παιδείας (γ) Προσδιορίσουν διαστάσεις και πρακτικές περαιτέρω μελέτης του θέματος αυτού στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: Σχολική αυτονομία, Τοπική αυτοδιοίκηση, Διοίκηση σχολικών μονάδων, Εκπαιδευτική πολιτική

Οι αντιλήψεις και οι στάσεις των μελλοντικών εκπαιδευτικών σχετικά με την Αειφορία και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη

Παναγιώτα Αντωνάκη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
notaantonaki@uoi.gr

Ευστρατία Σοφού

Επίκουρη Καθηγήτρια, Π.Τ.Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
esofou@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας έρευνας η οποία εξετάζει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των μελλοντικών εκπαιδευτικών του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών (ΠΤΝ) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων σε σχέση με θέματα που αφορούν την αειφορία και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ). Η αειφορία αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα τόσο για την ελληνική κοινωνία όσο και για την παγκόσμια κοινότητα, διότι εξασφαλίζει στις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές έναν υγιέστερο τρόπο ζωής, κοινωνική δικαιοσύνη, καταλληλότερο περιβάλλον για διαβίωση και οικονομική ευημερία. Προκειμένου να μπορέσει να εδραιωθεί, κρίνεται απαραίτητη η ενσωμάτωσή της σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο, καθώς με αυτό τον τρόπο οι μαθητές/τριες είναι σε θέση από πολύ μικρή ηλικία να ευαισθητοποιούνται και να αποκτούν τα εφόδια που θα τους βοηθήσουν να δημιουργήσουν ένα πιο βιώσιμο μέλλον για τον πλανήτη και την ανθρωπότητα. Η έρευνα επιδιώκει να αποτυπώσει τις στάσεις που οι υιοθετούν οι μελλοντικοί νηπιαγωγοί για το ζήτημα της βιωσιμότητας και των εκπαιδευτικών προεκτάσεων της και να διερευνήσει τις γνώσεις, τις αντιλήψεις τους και τις πρακτικές τους σχετικά με την ΕΑΑ. Η έρευνα επεδίωξε να θέσει τη βάση για τον προβληματισμό και να εμπλουτίσει την επιστημονική συζήτηση σχετικά με την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην ΕΑΑ. Πρόκειται για μία ποσοτική έρευνα, κατά την οποία έγινε χρήση ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η πλειοψηφία των φοιτητών/τριών του ΠΤΝ έχουν μερικώς ικανοποιητικές γνώσεις γύρω από το ζήτημα της αειφορίας. Αντιλαμβάνονται μεν την αειφορία ως κάτι θετικό και χρήσιμο, ωστόσο σε μεγάλο βαθμό

δεν συνεισφέρουν με ενεργό τρόπο στην πρόωθσή της, δεν αναγνωρίζουν τις τρεις διαστάσεις της και τις θεματικές τις οποίες πραγματεύεται και δεν δύνανται να εφαρμόσουν κατάλληλες διδακτικές προσεγγίσεις κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης.

Η ανακύκλωση ως καινοτόμο πρόγραμμα στη δημιουργία θετικού κλίματος στο σχολείο

Ευμορφία Μανουηλίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

manmorf@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση πραγματεύεται ένα διδακτικό σενάριο που αξιοποιεί τη διαδικασία της ανακύκλωσης ως μέσο για τη δημιουργία θετικού κλίματος στο σχολείο.

Σκοπός αυτής της διδακτικής παρέμβασης είναι, αφενός η βελτίωση των σχέσεων των μαθητών μέσα από ομαδοσυνεργατικές δράσεις, η ανάληψη ευθυνών και πρωτοβουλιών, η ανάπτυξη των δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα (4 cs, κριτική σκέψη, συνεργασία, επικοινωνία, δημιουργικότητα), και αφετέρου η ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, η ευαισθητοποίησή τους γύρω από θέματα περιβάλλοντος ώστε να επιλύουν προβλήματα, αποκτώντας έτσι αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση.

Η εφαρμογή του διδακτικού σεναρίου προτείνεται για όλη τη σχολική μονάδα και ως διδακτικό υλικό περιλαμβάνει ΤΠΕ, φύλλα εργασίας, καταϊγισμό ιδεών (brainstorming), κάδους ανακύκλωσης, βιντεοπροβολέα και εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Ως προς τη μεθοδολογία περιλαμβάνονται διδακτικές μέθοδοι όπως η γνωστική-επικοινωνιακή, όπου οι μαθητές εμπλέκονται σε δραστηριότητες προκειμένου να συνδυαστεί η προϋπάρχουσα γνώση με τη νέα, διερευνητική, όπου οι μαθητές με την καθοδήγηση του διδάσκοντα ανακαλύπτουν τους τρόπους και τα είδη των ανακυκλώσιμων υλικών, η ομαδοσυνεργατική, μέσα από την οποία μαθαίνουν να συνεργάζονται, να επικοινωνούν και να αμβλύνουν τυχόν διαφορές τους και τέλος η μεθοδολογική προσέγγιση, μέσω της οποίας ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας τη διαδικασία της ανακύκλωσης μπορεί να επιτύχει θετικό σχολικό κλίμα.

Διαπιστώθηκε ότι τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά το τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος της ανακύκλωσης, οι σχέσεις των μαθητών βελτιώθηκαν, επέλυσαν τις μεταξύ τους συγκρούσεις και απέκτησαν οικολογική συνείδηση.

Λέξεις- κλειδιά: ανακύκλωση, σχολικό κλίμα, ομαδοσυνεργατική μέθοδος, οικολογική συνείδηση.

Τεχνικές και πρακτικές συναισθηματικής αγωγής στο οικογενειακό πλαίσιο

Χαρίκλεια Δώδου

Ψυχολόγος, charadodou@gmail.com

Κωνσταντίνα Τσώλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, nadts@primedu.uoa.gr

Ελισάβετ Λαζαράκου

Επίκουρη Καθηγήτρια ΠΤΔΕ -ΕΚΠΑ, elazarak@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελεί μία ευρέως μελετημένη έννοια, καθώς το περιεχόμενό της προκαλεί συνεχώς το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας. Ως συναισθηματική νοημοσύνη ορίζεται ο τύπος αυτός νοημοσύνης που προσδίδει στο άτομο την ικανότητα να παρακολουθεί και να διαχειρίζεται τις συναισθηματικές του εκδηλώσεις με τρόπο που να λειτουργούν κατευθυντικά στις μελλοντικές του πράξεις και συμπεριφορές. Η αποτελεσματική ερμηνεία των συναισθημάτων διευκολύνει την πνευματική και κοινωνική προσαρμογή του ατόμου και το βοηθά να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί στην πορεία της ζωής του. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η συναισθηματική νοημοσύνη στο πλαίσιο της οικογένειας, επηρεάζοντας θετικά την ποιότητα των σχέσεων μεταξύ των μελών της και τη συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Οι γονείς που υιοθετούν στην ανατροφή των παιδιών τους τη συναισθηματική αγωγή, χρησιμοποιώντας κατάλληλες τεχνικές και πρακτικές συναισθηματικής διαπαιδαγώγησης, λειτουργούν ως «συναισθηματικοί μέντορες», προσφέροντας στα παιδιά τους την ασφάλεια να εκφραστούν και να αναπτυχθούν. Ένα τέτοιο οικογενειακό κλίμα επηρεάζει θετικά την ομαλή ανάπτυξη των παιδιών, συντελώντας στη διαμόρφωση υγιών και δυναμικών προσωπικοτήτων. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να εξετάσει τον ρόλο που διαδραματίζουν οι γονείς στην ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών τους, εστιάζοντας στις στάσεις και πρακτικές που υιοθετούν στην καθημερινότητά τους με το παιδί. Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2023 με την τεχνική των ημι-δομημένων συνεντεύξεων συμμετείχαν δεκαπέντε (15) γονείς. Μέσα από τις απαντήσεις τους φάνηκε η προσπάθεια που καταβάλλουν για ορθή εφαρμογή της συναισθηματικής αγωγής, ενώ παράλληλα έγιναν εμφανείς και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην ανατροφή των παιδιών τους. Η μελέτη ολοκληρώνεται με προτάσεις προς τους γονείς και κάποιες χρήσιμες πρακτικές για το μέλλον σχετικές με την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών τους.

Λέξεις- κλειδιά: Συναισθηματική νοημοσύνη, συναισθηματική αγωγή, ενσυναίσθηση, γονείς, παιδιά

Η επίδραση των γονικών πρακτικών στα εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα των παιδιών

Παναγούλα Καραβαλάκη

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, p.karavalaki@gmail.com

Στέλιος Ν. Γεωργίου

Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου, stege@ucy.ac.cy

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, tbabalis@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η ανατροφή των παιδιών έχει καθιερωθεί εδώ και καιρό ως ένας κρίσιμος παράγοντας για την κοινωνική, συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη του παιδιού. Οι γονείς ασκούν έναν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των δυσκολιών των παιδιών τους, επηρεάζοντας άμεσα την ευημερία, την ψυχική υγεία και την επιτυχία τους στη ζωή. Οι ασυνεπείς και μη υποστηρικτικές γονικές πρακτικές φαίνεται να συμβάλλουν περισσότερο στην εμφάνιση προβλημάτων εσωτερίκευσης (όπως άγχος, κατάθλιψη) και εξωτερίκευσης (όπως παραβατικότητα, παρορμητικότητα) στα παιδιά, σε σύγκριση με τις θετικές και υποστηρικτικές πρακτικές των γονέων. Ως γονικές πρακτικές νοούνται οι συμπεριφορές των γονέων που χαρακτηρίζονται από συγκεκριμένο περιεχόμενο και στόχους για την εκπαίδευση, την κοινωνικοποίηση και τον έλεγχο της συμπεριφοράς του παιδιού. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η ανάλυση της σχέσης μεταξύ των γονικών πρακτικών και της εμφάνισης εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων στα παιδιά. Στην έρευνα έλαβαν μέρος εξήντα (60) μαθητές/μαθήτριες της Ε' και Στ' τάξης Δημοτικού από σχολεία των βορείων προαστίων, καθώς και εξήντα (60) γονείς. Οι συμμετέχοντες απάντησαν σε δύο ερωτηματολόγια: το Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών (Strengths and Difficulties Questionnaire - SDQ), που σχετίζεται με τα εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα των παιδιών, και το EMBU (Egna Minnen Beträffande Uppfostran), που εξετάζει τις πρακτικές των γονέων. Οι απόψεις τους αξιολογήθηκαν συνδέοντάς τες με το φύλο και την ηλικία των παιδιών, καθώς και με το φύλο, την ηλικία και το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων αλλά και διαφορών μεταξύ των μεταβλητών. Ειδικότερα, βάσει των ερευνητικών δεδομένων, η υπερπροστατευτικότητα συνδέεται στενά με ποικίλα προβλήματα των παιδιών, όπως συναισθηματικές δυσκολίες, δυσκολίες στη συγκέντρωση και επικοινωνία, επηρεάζοντας την κοινωνική συμπεριφορά τους. Αντίστοιχα, η απόρριψη φαίνεται να σχετίζεται θετικά με την επικοινωνία των παιδιών και την αλληλεπίδραση τους με άλλα άτομα. Αντίθετα, οι θετικές γονικές πρακτικές, όπως η συναισθηματική θέρμη, η αποδοχή και η υποστήριξη, παρουσιάζουν μία αρνητική συσχέτιση με τα εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα των παιδιών. Τα ευρήματα της τρέχουσας μελέτης συζητούνται ως προς τη σημασία τους για την αξία των θετικών γονικών πρακτικών ως μια αποτελεσματική προσέγγιση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των

εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: Γονικές πρακτικές, εσωτερικευμένα προβλήματα, εξωτερικευμένα προβλήματα, γονείς, παιδιά

«Αναζητώντας τα μυστικά της πόλης μας» Ένα καινοτόμο, διαθεματικό, διδακτικό πρόγραμμα

Ζηνοβία Μήτση

Εκπαιδευτικός του τμήματος (Π.Ε 70)
zinamitsi@gmail.com

Βαγγελίτσα Κατίου

Εκπαιδευτικός Θεατρικής Αγωγής (Π.Ε 91.01)
melina0268@yahoo.gr

Περίληψη

Αγαπάμε περισσότερο τον τόπο μας, όταν γνωρίζουμε την ιστορία του και τον πολιτισμό του. Γινόμαστε πολίτες ενεργοί και συνειδητοποιημένοι, έτοιμοι να προσφέρουμε στον τόπο των προγόνων μας, στον τόπο των παιδιών μας. Αυτός ήταν ο κύριος στόχος του προγράμματος «Αναζητώντας τα μυστικά της πόλης μας» που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2023 – 2024 η Δ΄ 1 τάξη του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Άρτας.

Το πρόγραμμα εμπίπτει στον θεματικό άξονα: Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση. Σκοπός του προγράμματος ήταν να έρθουν οι μαθήτριες και οι μαθητές σε επαφή με την τοπική ιστορία, τον πολιτισμό και τη λαϊκή παράδοση του τόπου μας, μέσω των παραστατικών και εικαστικών τεχνών, έτσι ώστε να ενισχυθεί το ενδιαφέρον και η συμμετοχή τους στο μάθημα της Ιστορίας. Επιπλέον στόχος ήταν οι μαθήτριες και οι μαθητές να διευρύνουν και να αφομοιώσουν τις γνώσεις τους μέσω της διαθεματικότητας, της βιωματικής μάθησης και της παιγνιώδους διδασκαλίας. Τέλος, να καλλιεργήσουν το ομαδικό πνεύμα και τη συνεργασία και μέσω διάφορων τεχνικών του θεάτρου, να αναπτύξουν την παρατήρηση και τη φαντασία και να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους.

Μερικές από τις δράσεις ήταν η αναζήτηση και ανακάλυψη λαϊκών θρύλων, μέσα από πρωτογενείς πηγές, αρχαίων και χριστιανικών ναών, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών μνημείων και κτηρίων της πόλης μας. Κατά την υλοποίηση του προγράμματος χρησιμοποιήθηκαν διάφορες τεχνικές του παραστατικών τεχνών, όπως η τεχνική του ταμπλό-βιβάν (Tableaux vivants) και δημιουργήθηκε ταινία μικρού μήκους.

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με επιτυχία και οι μαθήτριες/μαθητές αποκόμισαν πολλαπλά οφέλη σε μαθησιακό, κοινωνικοπολιτισμικό και συναισθηματικό επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: Τοπική Ιστορία και λαϊκή παράδοση, παραστατικές και εικαστικές τέχνες, διαθεματικότητα, βιωματική μάθηση, παιγνιώδης διδασκαλία

Μικρασιάτες πρόσφυγες στη Φλώρινα: αναπαράσταση του βιώματος μέσα από την ταινία “Για μια κορδέλα κόκκινη”

Ειρήνη Κουρεμένου

Διδάκτορας Τοπικής Ιστορίας και Ιστορίας της Εκπαίδευσης
eirenikourem@yahoo.gr

Χριστίνα Τασσοπούλου

Πληροφορικός Med

Νικόλαος Βογλίδης

Μαθηματικός Med

Περίληψη

Το σχολικό πρόγραμμα υλοποιήθηκε από τους μαθητές του ΕΝΕΕΓΥ-Λ Φλώρινας και διαμορφώθηκε διαθεματικά μέσα από τα μαθήματα της Ιστορίας, της Πληροφορικής και του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος, έγινε προσπάθεια να εξοικειωθούν οι μαθητές με την ιστορική έρευνα, να προσεγγίσουν κριτικά το παρελθόν, να το νοηματοδοτήσουν και ανασηματοδοτήσουν, να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη και την ιστορική κουλτούρα, να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους μες στο πλαίσιο της δικής τους καθημερινότητας και να τον αναπαραστήσουν στη δημόσια σφαίρα μέσα από μία ταινία μικρού μήκους.

Λέξεις κλειδιά: τοπική ιστορία, δημόσια ιστορία, ταυτότητα, βίωμα, αναπαράσταση, οπτικοακουστικός αλφαριθμητισμός, γραμματισμός

Διασύνδεση σχολείου-οικογένειας-κοινότητας μέσω της εφαρμογής οικοσυστημικών μοντέλων παρέμβασης ως δράση για την προαγωγή της σχολικής ευεξίας Αναφορά σε ξένα ερευνητικά ευρήματα

Χριστίνα Παντούλα

Εκπαιδευτικός Π.Ε. 70, κάτοχος Π.Μ.Σ., σπουδάστρια Φ.Π.Ψ. με κατεύθυνση Ψυχολογία
crispantoula@yahoo.com

Περίληψη

Κάθε παρέμβαση ολιστικής μορφής που υπάγεται σε ένα ευρύτερο οικοσυστημικό πλαίσιο οφείλει με βάση τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα να επικεντρώνεται στις δυναμικές σχέσεις των μελών της σχολικής κοινότητας λαμβάνοντας υπόψη τον εξελικτικό χαρακτήρα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ως αποτελεσματικότερα προγράμματα πρόληψης,

αναδείχθηκαν εκείνα τα οποία επιδίωξαν τη μείωση των παραγόντων κινδύνου αναπτύσσοντας κατάλληλους προστατευτικούς μηχανισμούς κατά τρόπο συνδυαστικό στους τομείς μαθητής, οικογένεια, συνομήλικοι, σχολική κοινότητα (Flores, 2003). Σύμφωνα με τις αξιωματικές αρχές που διέπουν εν γένει τη φιλοσοφία των οικοσυστημικών μοντέλων, γίνεται ευκόλως κατανοητό βάσει της συστημικής προσέγγισης πως το παιδί ανήκει σε αλληλοσυμπληρούμενα συστήματα και εξαιτίας αυτού θα πρέπει να δίδεται έμφαση στις αλληλεπιδράσεις και στα πλαίσια αναφοράς του κάθε μαθητή. Οι σχέσεις σχολείου-οικογένειας-κοινότητας αποτυπώνονται σε ένα διασυνδεδεμένο σχήμα, στο επίκεντρο του οποίου βρίσκεται το παιδί, ανάμεσα σε πλαίσια που αφορούν συστήματα που ουσιαστικά μοιράζονται την ευθύνη, γι' αυτό κρίνεται σκόπιμο να δράσουν από κοινού, συνεργατικά, και σε συνεννόηση με απώτερο σκοπό την ολόπλευρη γνωστική, συναισθηματική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Ο προσανατολισμός του σύγχρονου σχολικού οργανισμού, αποσκοπεί να συμβάλλει στη δημιουργία θετικού σχολικού κλίματος, το οποίο μεταξύ άλλων βασικών επιδιώξεων θα προσφέρεται και για την ομαλή προσαρμογή των μαθητών στους κόλπους του καθώς και για ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων τους (Χατζηχρήστου, 2014). Η θετική ψυχολογία στη διεθνή βιβλιογραφία ορίζεται ως η επιστημονική μελέτη των θετικών χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων (Snyder & Lopez, 2002). Η θετική ψυχολογία πρεσβεύει την ενίσχυση των θετικών γνωρισμάτων του ατόμου αποδίδοντας τη δέουσα βαρύτητα στην πρωτογενή πρόληψη με τη στρατηγική της αξιοποίησης των δυνατοτήτων των ατόμων μέσα από τις ιδιαίτερες κλίσεις τους και τα ξεχωριστά ενδιαφέροντά τους, ενδυναμώνοντας τα άτομα και τα περιβάλλοντα συστήματα. Η συνεισφορά του θετικού ψυχολογικού κεφαλαίου είναι άκρως σημαντική στο πλαίσιο του σχολείου, αφού δίνει προτεραιότητα στα χαρίσματα και τις ικανότητες των παιδιών κι όχι στις αδυναμίες και τις δυσκολίες που αυτά ενδέχεται να αντιμετωπίζουν, απομακρύνοντας το ευρύ εκπαιδευτικό κοινό από την παραδοσιακή κλινική προσέγγιση η οποία δρούσε αποκλειστικά προς την οδό της ανίχνευσης και της αποκατάστασης μαθησιακών δυσκολιών και διαχείρισης σχολικών κρίσεων. Η υποκειμενική αίσθηση ευεξίας προσδιορίζει την αξιολογική κρίση που υιοθετούν τα άτομα αναφορικά με τη ζωή τους και τις θετικές στάσεις που διαμορφώνουν σε συνάφεια με τα θετικά συναισθήματα στην προσπάθεια κατανόησης του βαθμού ικανοποίησης που βιώνουν στην πορεία της ζωής τους (Diener, Lucas & Oishi, 2002). Κατ' επέκταση η σχολική ευεξία μπορεί να γίνει αντιληπτή σε ένα ευρύτερο συνδιαμορφούμενο πλαίσιο, όπου τα μέλη της σχολικής κοινότητας αλληλοεπιδρούν σε βασικούς τομείς σε ατομικό, οικογενειακό και σχολικό επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: οικοσυστημικό μοντέλο παρέμβασης, σχολική κοινότητα, θετική ψυχολογία, σχολικό κλίμα, σχολική ευεξία

Η συμβολή δραστηριοτήτων κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης στην ανάπτυξη του παιδιού: εφαρμογή μεθόδου Project σε σχολείο Reggio Emilia

Δήμητρα Νικολάτου

Εκπαιδευτικός προσχολικής αγωγής, nikolatoudim@gmail.com

Κωνσταντίνα Τσώλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, nadtso@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής και η συνεχής ανάπτυξη νέων επαγγελμάτων καθιστούν απαραίτητη την εκμάθηση νέων δεξιοτήτων, παράλληλα με την απόκτηση τυπικών προσόντων. Στις δεξιότητες κατατάσσονται μεταξύ άλλων οι εξής: αυτονομία, αυτεπίγνωση, έκφραση συναισθημάτων, ρύθμιση συμπεριφοράς, κατανόηση διαφορετικότητας, επίλυση συγκρούσεων και συνεργασία με άλλους. Η εκπαίδευση των παιδιών στο σχολείο καλείται να είναι τέτοια που να μπορεί να τους καλλιεργήσει εφόδια που θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους με στόχο να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις προκλήσεις της καθημερινότητάς τους. Σύμφωνα με τον Bar-on (1988), κοινωνική και συναισθηματική νοημοσύνη είναι το σύνολο των ικανοτήτων που μας βοηθούν να κατανοούμε τον εαυτό μας, τους άλλους, να συσχετιζόμαστε και να αναπτύσσουμε σχέσεις μαζί τους, ικανοποιώντας καθημερινές κοινωνικό-συναισθηματικές ανάγκες. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της επίδρασης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης στη μεταβολή της συμπεριφοράς παιδιών προσχολικής ηλικίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε διάστημα πέντε μηνών σε ιδιωτικό σχολείο του Νέου Ψυχικού με προσέγγιση Reggio Emilia. Ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων για την εφαρμογή του προγράμματος παρέμβασης γινόταν από τη νηπιαγωγό της τάξης, σύμφωνα με τις αρχές της προσέγγισης Reggio Emilia, του Προγράμματος Σπουδών του ελληνικού νηπιαγωγείου και της μεθόδου Project. Συμμετείχαν δέκα (10) παιδιά του προνηπίου, στα οποία εφαρμόστηκε το πρόγραμμα και δύο εκπαιδευτικοί, η εκπαιδευτικός της τάξης και η εκπαιδευτικός του ολοήμερου. Οι τελευταίες συμπλήρωσαν το εργαλείο αξιολόγησης συμπεριφοράς PATHS πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος, αξιολογώντας 24 συμπεριφορές του κάθε μαθητή σε μία πεντάβαθμη κλίμακα τύπου Likert, σημειώνοντας τη συχνότητα κάθε συμπεριφοράς. Οι συμπεριφορές αντιστοιχούσαν σε δύο άξονες: επιθετική/ διασπαστική συμπεριφορά και κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια. Τα αποτελέσματα έδειξαν μεταβολή στη συμπεριφορά των παιδιών μετά την εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος. Οι μεταβολές στον άξονα επιθετική/διασπαστική συμπεριφορά ήταν μεγαλύτερες από αυτές στον άξονα κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια. Συγκεκριμένα, σημειώθηκε μείωση της επιθετικής συμπεριφοράς και χρήση μη λεκτικών μεθόδων επικοινωνίας. Επίσης, ενισχύθηκε η κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια, η ικανότητα ρύθμισης της συμπεριφοράς, η κατανόηση και αναγνώριση συναισθημάτων, η συνεργασία και η ανοχή στη ματαίωση. Σε επίπεδο ομάδας παρατηρήθηκε αυξημένη διάθεση για παροχή βοήθειας και ενεργητική ακρόαση προς τα συναισθήματα

των άλλων. Τα αποτελέσματα της έρευνας συζητούνται ως προς τη σημασία εφαρμογής προγραμμάτων κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης στη σχολική τάξη, ήδη από την προσχολική ηλικία, καλλιεργώντας έτσι δεξιότητες απαραίτητες για την ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου σε όλους τους τομείς της ζωής του.

Λέξεις - κλειδιά: κοινωνική και συναισθηματική μάθηση, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, μέθοδος Project, προσέγγιση Reggio Emilia

Παιδιά με ψυχικά ασθενείς γονείς: συναισθήματα ενοχής και ντροπής μετά την ενηλικίωση

Χρηστάκη Ειρήνη

Αναπληρώτρια Εκπαιδευτικός ΠΕ60, irini_chr@yahoo.com

Γεωργίου Στέλιος

Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου, stelios.georgiou@nup.ac.cy

Περίληψη

Οι ψυχικές ασθένειες προσβάλλουν ολοένα και περισσότερους ανθρώπους ανά την υφήλιο επιδρώντας αρνητικά στην ποιότητα ζωής τόσο των ίδιων των ασθενών όσο και του περιγυρού τους. Ιδίως στις περιπτώσεις που οι ψυχικές ασθένειες εμφανίζονται σε γονείς, η ψυχοκοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών τους πλήττονται σημαντικά με αποτέλεσμα να βιώνουν ανεπιθύμητα συναισθήματα. Παράλληλα, η ψυχική διαταραχή των γονιών καθιστά τα παιδιά δυνητικά ευάλωτα στον κοινωνικό στιγματισμό, που εκδηλώνεται υπό μορφή διακρίσεων, και συχνά οδηγεί σε κοινωνικό αποκλεισμό. Ως εκ τούτου, το σύγχρονο σχολείο καλείται να αντιμετωπίσει τις παραπάνω προκλήσεις ακολουθώντας καλές πρακτικές που στοχεύουν στην ορθή ενημέρωση των μαθητών για θέματα ψυχικής υγείας, στην ενίσχυση της ψυχικής τους ανθεκτικότητας και στη διάπλωση μελλοντικών πολιτών απαλλαγμένων από κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις. Η παρούσα μελέτη εξέτασε τη συσχέτιση μεταξύ των γονικών ψυχικών ασθενειών και της συναισθηματικής κατάστασης των παιδιών μετά την ενηλικίωση. Σκοπός της εν λόγω έρευνας ήταν να διερευνηθεί εάν και σε τι βαθμό τα ενήλικα τέκνα των πασχόντων αναπτύσσουν συναισθήματα ενοχής και ντροπής λόγω της ψυχικής διαταραχής των γονιών τους. Ειδικότερα, στην έρευνα έλαβαν μέρος διακόσια (200) άτομα από 18 ετών και άνω, που έχουν τουλάχιστον έναν γονέα με ψυχική διαταραχή και μένουν στην Ελλάδα. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Ενοχής και Ντροπής (Guilt and Shame Questionnaire) που αξιολογεί τα συναισθήματα ενοχής και ντροπής σε σχέση με τη γονική ψυχική διαταραχή. Τα αποτελέσματα έδειξαν την ύπαρξη υψηλής συσχέτισης ανάμεσα στα συναισθήματα ενοχής και ντροπής, με την ντροπή να εμφανίζεται κατά τι συχνότερα στο συνολικό δείγμα. Ακόμη, διαπιστώθηκε η ήπια επίδραση των ψυχικών ασθενειών των γονέων στην εκδήλωση συναισθημάτων ενοχής και ντροπής στα ενήλικα παιδιά τους. Επιπλέον, όσον αφορά την εμφάνιση των προαναφερθέντων συναισθημάτων

παρατηρήθηκαν στατιστικά μικρές διαφοροποιήσεις με βάση τον τόπο ανατροφής των συμμετεχόντων, ενώ προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές με βάση το μορφωτικό τους επίπεδο. Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης αποτελούν εφαλτήριο για την υλοποίηση στοχευμένων στρατηγικών παρεμβάσεων και εκστρατειών με σκοπό την καταπολέμηση του στίγματος, την ισότιμη ένταξη όλων των πολιτών στην κοινωνία και την οικοδόμηση ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τα ψυχικά ασθενή άτομα και τους οικείους τους.

Λέξεις κλειδιά: ψυχικά ασθενείς γονείς, ενοχή, ντροπή, παιδιά, ενηλικίωση

«Το πανηγύρι του Συρράκου και άλλες εορταστικές εκδηλώσεις της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς»: Εκπαιδευτικό Πολιτιστικό Πρόγραμμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Αναστασία Τζουρντού

Εκπαιδευτικός Μουσικής, Δασκάλα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ
atzournou@sch.gr

Ρέα Κακάμπουρα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Λαογραφίας ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ
rkakamp@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει σε καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την Α/θμια Εκπαίδευση, το οποίο αναδεικνύει όψεις της ζώσας πολιτιστικής κληρονομιάς και εμπίπτει στον θεματικό άξονα του συνεδρίου Β5: «Καλές Πρακτικές στην Εκπαίδευση». Το Πολιτιστικό Πρόγραμμα με θέμα «Το Πανηγύρι στο Συρράκο και άλλες εορταστικές εκδηλώσεις, ως στοιχεία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς» συνδέει γόνιμα τη λαογραφία με την παιδαγωγική. Εφαρμόστηκε την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2022, στα τμήματα ΣΤ1 και ΣΤ2 του 9ου Δημοτικού Σχολείου Δάφνης.

Σκοπός του Προγράμματος ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες της ΣΤ' τάξης την ποικιλομορφία των πανηγυριών και άλλων εορταστικών εκδηλώσεων στον αγροτικό και τον αστικό χώρο της Ελλάδας και άλλων χωρών στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, να προσδιορίσουν τη θρησκευτική, κοινωνική, οικονομική και ψυχαγωγική διάστασή τους, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητές τους. Κατά την υλοποίηση του Προγράμματος αξιοποιήθηκε η μέθοδος Project και συνεργάστηκαν οι εκπαιδευτικοί των τάξεων με τις ειδικότητες της Μουσικής, της Φ. Αγωγής, της Πληροφορικής, των Αγγλικών, και των Εικαστικών. Οι ομαδοσυνεργατικές, διερευνητικές, αλλά και βιωματικές δραστηριότητες οι οποίες υλοποιήθηκαν, διέυρναν τις γνώσεις καλλιεργώντας τις ερευνητικές δεξιότητες των μαθητών/τριών, ενισχύοντας ταυτόχρονα την αισθητική καλλιέργεια μέσα από την έρευνα, την μελέτη και την ενασχόληση με την τέχνη και τον λαϊκό πολιτισμό. Ειδικότερα, οι μαθητές/τριες συζήτησαν στην τάξη ποικίλα τεκμήρια

εθνογραφικών καταγραφών πανηγυριών και φεστιβάλ με παραδοσιακή μουσική, χορούς και τραγούδια από διάφορα μέρη της Ελλάδας και του κόσμου, ενίσχυσαν την οπτικοακουστική τους αντίληψη και έναν κριτικό οπτικό εγγραμματοισμό, διευρύνοντας την κοινωνική και πολιτισμική τους εμπειρία.

Τα αποτελέσματα του Προγράμματος αξιολογήθηκαν και παρουσιάστηκαν από τους μαθητές/τριες στο τέλος της σχολικής χρονιάς στους γονείς, τους κηδεμόνες και στη σχολική κοινότητα. Το Πρόγραμμα συνδέθηκε με το μάθημα της μουσικής και συνέβαλε στη γνωριμία των μαθητών/τριών του δημοτικού σχολείου με όψεις του παραδοσιακού και σύγχρονου λαϊκού πολιτισμού, που είναι ζωντανές στη σύγχρονη εποχή, ενώ παράλληλα έμαθαν και για τις πολιτικές διαφύλαξης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την UNESCO (2003). Η ανάδειξη όψεων της ζωντανής πολιτιστικής κληρονομιάς στο δημοτικό σχολείο εμπλουτίζει τα Αναλυτικά Προγράμματα της δημόσιας εκπαίδευσης, καλλιεργεί την πολιτισμική ενσυναίσθηση και τον σεβασμό των μαθητών/τριών στην πολιτισμική ποικιλομορφία, αναπτύσσοντας παράλληλα τη δημιουργικότητα, τη φαντασία και τις δεξιότητες ζωής.

Λέξεις-κλειδιά: άυλη πολιτιστική κληρονομιά, λαογραφία, πανηγύρι, εκπαιδευτικό πολιτιστικό πρόγραμμα, μέθοδος Project

Εργαστήρι Δημιουργικής Γραφής και Επιχειρείν: Ένα φυτώριο καλών πρακτικών για μελλοντικούς επαγγελματίες του 21ου αιώνα με νου και καρδιά

Τίνα Χρησιτίδη

Υποψήφια Διδάκτωρ Δημιουργικής Γραφής Π.Τ.Δ.Ε. Ε.Κ.Π.Α

Φιλολόγος στη Μέση Εκπαίδευση

christidelamer@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση εμπίπτει στους θεματικούς άξονες της διδασκαλίας και της δια βίου μάθησης, αφορμάται δε από δύο βασικές αφετηρίες: α/ το θεωρητικό πλαίσιο και τη στοχοθεσία σχετικά με τη δια βίου μάθηση (με κυρίαρχη δεξιότητα τη δημιουργικότητα), έτσι όπως αυτά ορίζονται από τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2018, και β/ τα κελεύσματα της διεθνούς βιβλιογραφίας περί δημιουργικότητας στην εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα. Αξιοποιεί επίσης επιστημονικά ευρήματα της έρευνας δράσης που έλαβε χώρα σε ένα εργαστήρι δημιουργικής γραφής σε φοιτήτριες του ΠΤΔΕ του ΕΚΠΑ στα πλαίσια της διδασκαλίας της λογοτεχνίας, όπου διερευνήθηκε το συνολικό αποτύπωμα (γνωστικό και συναισθηματικό) της εργαστηριακής εμπειρίας, για να καταλήξει σε συμπερασματικές παρατηρήσεις άκρως ενδιαφέρουσες. Ένα εργαστήρι δημιουργικής γραφής δεν αποτελεί μόνο άσκηση στη λογοτεχνία. Αποτελεί πολυδύναμο και προνομιακό, συνεργατικό, διερευνητικό μαθησιακό χώρο γνωστικών και μεταγνωστικών διαδικασιών.

Κυρίως όμως αποτελεί νοητό χώρο επέκτασης συνολικά προσωπικότητας των συμμετεχόντων: ενεργοποιούνται ικανότητες και δεξιότητες που λανθάνουν, ενθαρρύνεται η σκέψη, ο πειραματισμός και η ανάληψη ευθύνης και κινδύνων, αποδαιμονοποιείται και επαναπροσδιορίζεται η έννοια του λάθους και της «αποτυχίας», όλα αυτά μέσα από καινοτόμες, παιγνιώδεις πρακτικές και μετασχηματίζουσα μάθηση. Το εργαστήριο μπορεί να αποτελέσει αυτό που ο Lee S. Shulman αποκαλεί πρότυπη, εξειδικευμένη παιδαγωγική (signature pedagogy) για επαγγελματίες του μέλλοντος: έναν χώρο όπου μεταλαμπαδεύονται αξίες, στάσεις, συμπεριφορές, συνήθειες του μυαλού, της καρδιάς και των χεριών. Ειδικά για το σύγχρονο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα της πλουραλιστικής ωστόσο ενίοτε χασοτικής, κατακερματισμένης τάξης και εργαλειοποιημένης γνώσης, το εργαστήριο μπορεί να αποτελέσει ένα πολλά υποσχόμενο θεραπευτικό πεδίο και σημείο σύγκλισης θεωρητικών αναζητήσεων. Υποστηρίζουμε ότι σε ένα εργαστήριο δημιουργικής γραφής θεμελιώνονται όχι μόνο οι πρωταρχικές επιδιώξεις για τον εκπαιδευτικό προσανατολισμό του 21^{ου} αιώνα αλλά προβολικά σχηματοποιούνται για το μέλλον δυναμικά χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας ενός υγιούς επιχειρείν: η ομαδική δουλειά, η συνεργασία με στόχο την επίλυση ενός προβλήματος, η καινοτομία, η παιδαγωγική ή/και εταιρική ευθύνη απέναντι στους υλικούς και άυλους-ανθρώπινους πόρους, η θετική ηγεσία, οι υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις. Η αποτελεσματικότητα αυτής της θεώρησης μένει να διερευνηθεί περαιτέρω.

Λέξεις κλειδιά: εργαστήριο, δημιουργική γραφή, επιχειρείν, δια βίου μάθηση, συνεργατική μάθηση.

Απεικονίσεις της καλοσύνης και της ευτυχίας σε εικονογραφημένες μυθοπλασίες για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας (2002-2022)

Γεωργία Σκιαδά

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Ν. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
ppr00234@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τις απεικονίσεις της καλοσύνης και της ευτυχίας σε εικονογραφημένες μυθοπλασίες για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας την περίοδο 2002-2022.

Η Παιδική Λογοτεχνία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη και ωρίμανση του παιδιού (Κανατσούλη, 2018). Τα παιδικά λογοτεχνικά κείμενα τοποθετούν, μέσω των ιστοριών των αφηγημάτων, το παιδί-αναγνώστη σε μια ζώσα πραγματικότητα με τα προβλήματά της και τις διάφορες συνθήκες που κυριαρχούν σε αυτή (Οικονομίδου, 2018· Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, 1995). Το παιδί, μέσα από τα παραμύθια και την εικονογραφημένη μυθοπλασία, αντλεί ό,τι το ενδιαφέρει και ό,τι του φαίνεται χρήσιμο (Ροντάρι, 2003).

Μέσα από τη μελέτη επιλεγμένων βιβλίων, επιδιώκεται να συσχετιστούν τα συναισθήματα με την Παιδική Λογοτεχνία, δεδομένου ότι αυτά αποτελούν θεματική που απασχολεί διάφορους κλάδους της Ψυχολογίας (Νευροψυχολογία, Γνωστική και Θετική Ψυχολογία). Η απεικόνιση των συναισθημάτων σε έργα για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας, επιτρέπει να μελετηθεί η συγκρότησή τους υπό το πρίσμα της διάστασης των ψυχολογικών αποτυπώσεων. Η Ψυχολογία μελετά τη μυθοπλασία, ως διαδικασία ωρίμανσης, εστιάζοντας σε κοινωνικές στάσεις και ψυχικές παρορμήσεις που αυτή προβάλλει. Όπως υποστηρίζει ο Μαλαφάντης (2011), η Ψυχολογία προσεγγίζει το παραμύθι ως μια εσωτερική διαδικασία, η οποία εμπλέκει ψυχολογικές καταστάσεις, διεργασίες, κοινωνικές σχέσεις και γεγονότα που συμβαίνουν στον κοινωνικό περίγυρο του ατόμου και κατά επέκταση της ηρωίδας/του ήρωα του παραμυθιού.

Η ενασχόληση με εικονογραφημένες μυθοπλασίες ωθεί τα παιδιά να ανακαλύψουν τα συναισθήματα που βρίσκονται κάτω από τις λέξεις και μέσα στα χρώματα, να συζητήσουν για αυτά και να διασχίσουν τα άβυσσους μονοπάτια της μυθοπλασίας, φτάνοντας μέχρι τα δικά τους βιώματα (Fleer & Hammer, 2013; Γιαννικοπούλου & Πασχαλίδου, 2014), να κατανοήσουν την αξία των συναισθημάτων, της καλοσύνης και της ευτυχίας, και να αποκτήσουν ένα διαφορετικό τρόπο σκέψης και αντίληψης γεγονότων και καταστάσεων που συμβαίνουν γύρω τους.

Η εργασία χρησιμοποιεί ως μέθοδο έρευνας την ανάλυση περιεχομένου δέκα βιβλίων ως προς τα θέματα της καλοσύνης και της ευτυχίας, μελέτη περίπτωσης για τη χρήση τους στο Νηπιαγωγείο, διερεύνηση των αφηγηματικών τεχνικών, των λεκτικών στοιχείων και του οπτικού σχεδιασμού των δέκα παιδικών βιβλίων, καθώς και μελέτη της οργάνωσης των μικροαφηγημάτων για παιδιά και της προβολής των εννοιών της καλοσύνης και της ευτυχίας.

Τα συμπεράσματα υπογραμμίζουν την ιδιαίτερη σημασία αυτής της κατηγορίας παιδικών εικονογραφημένων βιβλίων για τη γνωριμία και τη διαχείριση των συναισθημάτων από τα παιδιά αναγνώστες, προ-αναγνώστες αλλά και από όλους τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία παραγωγής βιβλίων για την καλοσύνη και την ευτυχία.

Λέξεις κλειδιά: συναισθήματα, καλοσύνη, ευτυχία, εικονογραφημένες μυθοπλασίες, παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Η συνεργασία Σχολείου και Οικογενειών στα Σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης στην Κύπρο: Κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών

Μαρία Σάββα

Υποψήφια Διδάκτορας, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ms162394@students.euc.ac.cy

Δρ. Λοΐζος Συμεού

Καθηγητής, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, L.Symeou@euc.ac.cy,

Περίληψη

Η κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα συνεργασίας σχολείου-οικογένειας αποτελεί ουσιώδη παράμετρο για τη δημιουργία εποικοδομητικών και υγιών σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων/κηδεμόνων και μαθητών/τριών. Η γνώση και εφαρμογή των πρακτικών με τις οποίες η συνεργασία αυτή μπορεί να ενισχύσει την ενεργή εμπλοκή των γονέων/κηδεμόνων μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς ενισχύοντας τη ποιότητα της εκπαίδευσης και προωθώντας την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Πρωτίστως, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα σχολείου-οικογένειας ενισχύει τις ικανότητές τους να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/τριών και να διαχειρίζονται καλύτερα τις απαιτήσεις, προσδοκίες και τις ανησυχίες τους. Παράλληλα, οι καταρτισμένοι/ες εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να αναγνωρίσουν και να ανταποκριθούν στις ποικίλες ανάγκες των μαθητών/τριών τους με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Όταν οι γονείς/κηδεμόνες αισθάνονται ότι είναι αποδεκτοί και πολύτιμοι συνεργάτες στην εκπαιδευτική διαδικασία, αυξάνεται η εμπιστοσύνη τους στο σχολικό σύστημα και είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν σε σχολικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις. Η ενεργή συμμετοχή των γονέων/κηδεμόνων έχει θετική επίδραση στην ανάπτυξη και την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών, καθώς δημιουργεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μάθησης και στο σπίτι. Μέσα από την κατανόηση του κοινωνικού και οικογενειακού περιβάλλοντος καθώς και των πολιτισμικών διαφορών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσαρμόσουν τη διδασκαλία τους και να προσφέρουν πιο εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Ταυτόχρονα, τα εκπαιδευτικά συστήματα που επενδύουν στην κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών τους σε θέματα σχολείου-οικογένειας σημειώνουν βελτίωση στην κουλτούρα και το κλίμα της σχολικής μονάδας, διακρίνονται από αυξημένη συνεργασία και αλληλεγγύη μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων/κηδεμόνων, γεγονός που δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης και σεβασμού μεταξύ τους. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των συγκρούσεων και σε μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις ανάγκες των μαθητών/τριών και των οικογενειών τους.

Η παρούσα εισήγηση αφορά σε μέρος των ευρημάτων έρευνας που διεξάχθηκε με βάση το σχεδιασμό διερεύνησης μεικτής μεθοδολογικής προσέγγισης (exploratory mixed

method design) και πραγματεύεται το ρόλο του Συνδέσμου Γονέων και Κηδεμόνων στα Δημοτικά Σχολεία της Κύπρου. Θεμελιωμένη στη θεωρία του μορφωτικού κεφαλαίου και της αναπαραγωγής των κοινωνικών τάξεων των Πιερ Μπουρντιέ και Ζαν-Κλωντ Πασερόν, αλλά και διεθνών ερευνητικών ευρημάτων για τις σχέσεις σχολείου – οικογενειών ως προς την αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση, η έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει το ρόλο των συλλογικών οργάνων των γονέων/κηδεμόνων, στο πλαίσιο της συνεργασίας σχολείου – οικογενειών, σε σχολικές μονάδες Δημοτικής Εκπαίδευσης στην Κύπρο. Στην προτεινόμενη εισήγηση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης τόσο ποιοτικών (ημι-δομημένων συνεντεύξεων με εκπαιδευτικούς και ανάλυσης εγγράφων) όσο και ποσοτικών (ερωτηματολόγια) δεδομένων που αφορούν στο υπό διερεύνηση θέμα. Τα ευρήματα της ανάλυσης των δεδομένων που παρουσιάζονται υποδεικνύουν την απουσία μαθημάτων συναφή με τις σχέσεις σχολείου-οικογενειών στο πρόγραμμα σπουδών των εκπαιδευτικών καθώς και επίσημου προγράμματος επιμόρφωσης, κατάρτισης και πολιτικής για τον τρόπο και τις πρακτικές προσέγγισης, επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Παράλληλα, παρέχουν στους λήπτες πολιτικών εκπαιδευτικών αποφάσεων τόσο σε μακροεπίπεδο όσο μικροεπίπεδο εισηγήσεις που δύνανται να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων κατάρτισης για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Λέξεις κλειδιά: Συνεργασία Σχολείου-Οικογένειας, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Εκπαιδευτικοί, Κατάρτιση, Επιμόρφωση, Κύπρος

B6. Νέες Τεχνολογίες και Προγράμματα Σπουδών

Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και προγραμματισμένο παιχνίδι Bee Bot: ένα project στο Νηπιαγωγείο για την προστασία της Μεσογείου

Χριστίνα Ανδρομέδα Σουρίδη

Νηπιαγωγός ΠΕ60, souridi1999@gmail.com

Κωνσταντίνος Σκορδούλης

Καθηγητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, kskordul@primedu.uoa.gr

Κωνσταντίνα Τσώλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, nadtso@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η Μεσόγειος Θάλασσα, παρά την αναγνωρισμένη σπουδαιότητα και προσφορά της, αποτελεί την πιο μολυσμένη θάλασσα σε ολόκληρη την Ευρώπη, η οποία οφείλεται στην έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα που λαμβάνει χώρο καθημερινά. Οι επιπτώσεις γίνονται

ιδιαίτερα εμφανείς και δημιουργούν όχι μόνο παροντικά αλλά και μελλοντικά προβλήματα στην περιοχή. Για να υπάρξει διέξοδος από την ευρύτερη οικολογική κρίση είναι απαραίτητη η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) των πολιτών. Το νηπιαγωγείο αποτελεί έναν χώρο αγωγής που κατέχει μεγάλο μερίδιο ευθύνης ως προς τη διαπαιδαγώγηση και την εκπαιδευτική καθοδήγηση των μικρών παιδιών σε θέματα προστασίας και μόλυνσης του περιβάλλοντος. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση και προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στα παιδιά προσχολικής ηλικίας μέσω της εκπαίδευσης STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics). Συγκεκριμένα, η εργασία στοχεύει στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των νηπίων για την προστασία της Μεσογείου με τη χρήση του προγραμματισμένου παιχνιδιού Bee Bot. Με το τελευταίο, τα παιδιά μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις αιτίες και τις συνέπειες της μόλυνσης και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και να προτείνουν λύσεις μέσω δημιουργικών και συνεργατικών δραστηριοτήτων. Η μελέτη βασίστηκε στη μέθοδο project, μία διδακτική προσέγγιση που προωθεί τη συμμετοχική και βιωματική μάθηση δια μέσου της επίλυσης πραγματικών προβλημάτων και της ενεργής εμπλοκής των μαθητών σε όλες τις φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Το project διάρκειας δύο μηνών υλοποιήθηκε το σχολικό έτος 2023-2024 και χωρίστηκε σε τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση διήρκησε μία εβδομάδα και αφορούσε τον προβληματισμό, την επιλογή του θέματος, την κατανομή των παιδιών σε ομάδες και τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων. Η δεύτερη φάση διήρκησε δύο εβδομάδες και περιελάμβανε την υλοποίηση των δραστηριοτήτων (κατασκευή μακετών που αναπαριστούν τις περιοχές της Μεσογείου με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και χρήση του Bee Bot για να παρουσιαστούν οι προτεινόμενες λύσεις). Στην τρίτη και τελική φάση έγινε παρουσίαση στην ολομέλεια των ιδεών και των λύσεων κάθε ομάδας με τη χρήση του Bee Bot, καθώς και αναστοχασμός σχετικά με τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τις δυσκολίες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή. Τα παιδιά μέσα από το συγκεκριμένο project έδειξαν έντονο ενδιαφέρον, που ενίσχυσε τη συμμετοχή και την αφοσίωση τους στη μάθηση για το περιβάλλον. Απέκτησαν βασικές γνώσεις προγραμματισμού και ανέπτυξαν δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, λογικής σκέψης και συνεργασίας. Κατανόησαν τη σημασία της προστασίας της Μεσογείου και ανέπτυξαν μια θετική στάση προς το περιβάλλον. Η συνεργατική φύση των δραστηριοτήτων με το Bee Bot προώθησε την ομαδική εργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών, ενισχύοντας την κοινωνική τους ανάπτυξη.

Λέξεις Κλειδιά: Περιβαλλοντική εκπαίδευση, σχέδιο εργασίας (project), STEM, προγραμματισμένο παιχνίδι Bee Bot, νηπιαγωγείο

Κριτικές Προσεγγίσεις της Ψηφιακής Γνώσης

Ειρήνη Ζωή Κοντόσταυλου
Επιστημονική Συνεργάτις ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ
eirkont@primedu.uoa.gr

Γιάνα Κατσιαμπούρα
Επικουρη Καθηγήτρια ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ
katsiaioan@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η Ψηφιακή Γνώση αναδύεται ως έννοια από την αλματώδη πρόοδο της Τεχνολογίας και τη μετάβαση προς την Κοινωνία της Γνώσης και της Πληροφορίας, έχοντας σημαντική θέση ως αποτέλεσμα της Ψηφιακής Επανάστασης. Η Ψηφιακή Γνώση είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις έννοιες της ψηφιακής ικανότητας και των ψηφιακών δεξιοτήτων, αμφότερες κομβικές συνιστώσες των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία, βασιζόμενη στις αρχές της Κριτικής Εκπαίδευσης, διερευνά το ρόλο του σχολείου στη διατήρηση της κοινωνικής ιεραρχίας και τις δυνατότητες προώθησης της κοινωνικής ευαισθητοποίησης μέσω της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση των πρόσφατων Κριτικών Προσεγγίσεων σχετικά με την Ψηφιακή Γνώση. Η παρούσα εργασία εστιάζεται στις έννοιες του Ψηφιακού Γραμματισμού, του Ψηφιακού Χάσματος στην εκπαίδευση και της Ψηφιακής Ένταξης. Η έρευνα αποδεικνύει ότι η Κριτική Θεωρία μπορεί να εφαρμοστεί στον τομέα της Ψηφιακής Γνώσης μέσω του Κριτικού Ψηφιακού Γραμματισμού, μιας παιδαγωγικής προσέγγισης που ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευτικούς αλλά και τους/τις μαθητές/τριες να αναλύουν κριτικά τον ψηφιακό κόσμο, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να δρουν ως υπεύθυνοι/ες πολίτες, να αποκτούν κοινωνική συνείδηση και να αμφισβητούν την υπάρχουσα αδικία.

Λέξεις-κλειδιά: Ψηφιακή Γνώση, Ψηφιακές δεξιότητες, Ψηφιακός Γραμματισμός, Ψηφιακό Χάσμα, Ψηφιακή Ένταξη

Μια διδακτική προσέγγιση εφαρμογής της Δυναμική Αναζήτησης στην Κρυπτογράφηση του Καίσαρα μέσω παιχνιδιού

Μαρία Χρόνη
Ε.Δι.Π. Τμήμα Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
mchroni@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εμπίπτει στον θεματικό άξονα Β. Διδασκαλία και πιο συγκεκριμένα στους υποάξονες Β1, Β4 και Β6. Η ανάπτυξη της αλγοριθμικής σκέψης στα παιδιά είναι

βασική δεξιότητα του 21^{ου} αιώνα. Η αλγοριθμική σκέψη είναι η ικανότητα κατανόησης, εκτέλεσης, αξιολόγησης και δημιουργίας αλγορίθμων. Για τα παιδιά, η κατανόηση της διαδικασίας σχεδίασης και ανάπτυξης ενός αλγορίθμου τα βοηθά να χτίσουν ισχυρά θεμέλια στη λογική σκέψη και την επίλυση προβλημάτων. Επίσης, αναπτύσσει τις διεπιστημονικές δεξιότητες για τη δημιουργία πρωτότυπων λύσεων σε ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων στην καθημερινότητά τους. Η αλγοριθμική σκέψη είναι σημαντική σε παιχνίδια λογικής ή στρατηγικής. Στα Νέα Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) αναδεικνύεται η σημαντικότητα καλλιέργειας της αλγοριθμικής σκέψης θέτοντάς την στο 1^ο Θεματικό πεδίο όλων των τάξεων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς η ανάπτυξή της αποτελεί βασικό πυλώνα για την καλλιέργεια της υπολογιστικής σκέψης των μαθητών/-τριών με σκοπό την επίλυση αυθεντικών προβλημάτων του πραγματικού κόσμου.

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται και ως εποχή «Μεγάλων Δεδομένων (BigData)» λόγω του τεράστιου όγκου πληροφοριών που περιέχεται και παράγεται σε πλατφόρμες αλλά και διακινείται στο διαδίκτυο. Η ικανότητα αποτελεσματικής αναζήτησης σε τεράστιες ποσότητες δεδομένων είναι υψίστης σημασίας. Η δυαδική αναζήτηση, αποτελεί μια θεμελιώδη αλγοριθμική τεχνική, όπου βρίσκει εφαρμογή και στην ανάπτυξη παιχνιδιών και προτείνεται στο Νέο ΠΣ για την ΣΤ' Δημοτικού. Ο αλγόριθμος Κρυπτογράφησης του Καίσαρα, είναι επίσης ένας ευρέως γνωστός αλγόριθμος κρυπτογράφησης που βασίζεται στη μετατόπιση των γραμμάτων και εντάσσεται στο Νέο ΠΣ της Ε' τάξης του Δημοτικού.

Σκοπός της παρούσας έρευνας, είναι να προτείνει μια διδακτική προσέγγιση για την εφαρμογή του αλγορίθμου της δυαδικής αναζήτησης σε ένα άλλο αλγοριθμικό πρόβλημα, αυτό της κρυπτογράφησης αξιοποιώντας ένα παιχνίδι. Μέχρι σήμερα, δεν έχει προταθεί ανάλογη διδακτική παρέμβαση, και οι υπάρχουσες προσεγγίσεις αφορούν τους δύο παραπάνω αλγόριθμους ως ξεχωριστά θεματικά πεδία. Στο πλαίσιο αυτό, έχει αναπτυχθεί με Scratch μια εφαρμογή η οποία περιλαμβάνει δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, ο μαθητής μέσω της διερεύνησης κατανοεί την κρυπτογράφηση του Καίσαρα. Το δεύτερο μέρος, είναι ένα παιχνίδι, όπου ένας μαθητής κρυπτογραφεί ένα μήνυμα και ο άλλος προσπαθεί να το αποκρυπτογραφήσει αναζητώντας το κλειδί μέσα από πεπερασμένο αριθμό προσπαθειών ισοδύναμο με την πολυπλοκότητα του αλγορίθμου δυαδικής αναζήτησης. Εξετάζεται αν ο μαθητής/τρια μπορεί να εφαρμόσει τον αλγόριθμο δυαδικής για την εύρεση της λύσης σε έναν άλλο αλγόριθμο, και να ελεγχθεί η ικανότητα μοντελοποίησης των δεδομένων. Η πρόταση αυτή συνδυάζει τη συνεργατική μάθηση και ποιο συγκεκριμένα τη καθοδηγούμενη ανταλλαγή απόψεων και τη μάθηση μέσω παιχνιδιού.

Λέξεις Κλειδιά: αλγόριθμος, δυαδική αναζήτηση, κρυπτογράφηση, αποκρυπτογράφηση

WebQuests: an effective means for the incorporation of ICTs and skills integration in the teaching of English as a foreign language

Ιάκωβος Τσιπλακίδης

Ε.Ε.Π. Αγγλικής Γλώσσας, Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, itsiplak@uoi.gr

Περίληψη

The effective incorporation of Information and Communication Technologies (ICTs) in the teaching of English as a foreign language can enhance the quality of teaching and learning.

In this framework, WebQuests which are designed and implemented with the use of Internet resources constitute an effective tool for the implementation of the theoretical principles of the constructivist learning theory in the teaching of English as a foreign language. WebQuests encourage the active involvement of students in the teaching and learning process and exploit in pedagogically sound ways the students' experiences, knowledge, and needs. They also promote the natural integration of all the language skills and effectively utilize ICTs, the Internet and Web 2.0 tools.

In view of the foregoing, in the first part of this paper the theoretical framework of using WebQuests for the teaching of English as a foreign language is briefly described and critically analysed. We then attempt to establish links between theoretical concepts and classroom practice by presenting a WebQuest aimed at university students. The suggested WebQuest, whose topic is related to fine arts, aims at promoting student cooperation and- providing students with ample opportunities to use the English language in a natural setting for the completion of the tasks. It also intends to promote creativity and the development of critical thinking skills.

The theoretical concepts as well as the suggestions for the practical application of the WebQuest in this paper can help English teachers who wish to incorporate ICTs in the language classroom and enrich their lessons with innovative teaching approaches.

Λέξεις-κλειδιά: WebQuests, ICT, Internet, Web 2.0 tools

Εισαγωγή στον Οπτικό Προγραμματισμό μέσω ScratchJr®: εκπαιδευτικό σενάριο για μαθητές/τριες προσχολικής ηλικίας

Θεοδώρα Γ. Παπάζογλου

Διδάκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
thrapazo@uth.gr

Μαγδαληνή Γ. Παπάζογλου

Διδάκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
ma.papazoglou@gmail.com

Ευθύμιος Πρεβέντας

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, ΜSc Ειδικής Αγωγής,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
preve21@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα προφορική ανακοίνωση μπορεί να ενταχθεί στη θεματική ενότητα «Β. Διδασκαλία» και συγκεκριμένα στην υποενότητα «Β6. Νέες Τεχνολογίες και Προγράμματα Σπουδών». Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η εξοικείωση των μαθητών/τριών με τον Προγραμματισμό έχει θετικά αποτελέσματα στο μαθησιακό-γνωστικό, ψυχο-συναισθηματικό και κοινωνικό τομέα. Τονίζεται, επίσης, η άμεση σχέση των εργαλείων Οπτικού Προγραμματισμού με την υπολογιστική σκέψη, τις επιστήμες STEM, τον ψηφιακό γραμματισμό καθώς και τις δεξιότητες του 21ου αιώνα. Η παρούσα εργασία περιγράφει μία σειρά εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην εισαγωγή εννοιών Οπτικού Προγραμματισμού σε μαθητές/τριες προσχολικής ηλικίας. Το εργαλείο που αξιοποιείται είναι το Scratch Junior®, το οποίο αποτελεί μία εισαγωγική γλώσσα Προγραμματισμού που βασίζεται στην επιλογή και σύνθεση μπλοκ εντολών με μορφή εικονιδίων-πλακιδίων. Παρέχει την δυνατότητα στους/ις μαθητές/τριες να δημιουργήσουν τα δικά τους ψηφιακά παιχνίδια ή/και ιστορίες κινούμενων εικόνων ενώ τους φέρνει σε επαφή με βασικές διαδικασίες Οπτικού Προγραμματισμού. Η διάρκεια του προτεινόμενου εκπαιδευτικού σεναρίου είναι 4 εβδομάδες. Η κάθε συνάντηση διαρκεί 45 λεπτά. Οι δραστηριότητες προτείνεται να πραγματοποιηθούν με την χρήση tablet και οι μαθητές/τριες να εργάζονται σε ζευγάρια. Σε κάθε εβδομάδα προτείνεται να υλοποιηθεί αρχικά κάποια εισαγωγική δραστηριότητα εξοικείωσης με το ζητούμενο και στη συνέχεια οι μαθητές/τριες να λειτουργήσουν αυτόνομα με τη καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού. Εν συντομία, στην πρώτη εβδομάδα θα γίνει εξοικείωση των μαθητών με το περιβάλλον. Αρχικά, θα κάνουν υποθέσεις για τη σημασία των εντολών-κουμπιών. Στην συνέχεια, θα κληθούν να αναγνωρίσουν, να εντοπίσουν και να αντιστοιχίσουν κάρτες με τις εντολές με το αντίστοιχο στοιχείο στο ψηφιακό περιβάλλον. Στην δεύτερη εβδομάδα, θα εξοικειωθούν με βασικές λειτουργίες όπως δημιουργία-αποθήκευση σεναρίου, εισαγωγή-διαγραφή χαρακτήρα

και υπόβαθρου αλλά και βασικές εντολές κίνησης των χαρακτήρων. Στην τρίτη και τέταρτη εβδομάδα τους τίθεται μία συγκεκριμένη «αποστολή» να δημιουργήσουν ένα παιχνίδι στο οποίο ένας χαρακτήρας ακουμπάει άλλους χαρακτήρες και όταν τους ακουμπάει εκείνοι εξαφανίζονται. Δίνεται ελευθερία στους/ις μαθητές/τριες όσον αφορά την επιλογή των χαρακτήρων και του υποβάθρου. Μόλις ολοκληρώσουν το παιχνίδι πραγματοποιείται παρουσίαση στην ολομέλεια με την καθοδήγηση του/ης εκπαιδευτικού. Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σενάριο έχει αναπτυχθεί και εφαρμοστεί με μαθητές/τριες ηλικίας 5-7 ετών με θετικά αποτελέσματα στο στην κινητοποίηση και στον γνωστικό τομέα. Επιπλέον, το Scratch Junior® είναι ένα εργαλείο εύχρηστο και εύκολο στη χρήση με το οποίο ο/η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες μπορούν να εξοικειωθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Παράλληλα είναι ευχάριστο αφού παρέχει ένα διαδραστικό και παιγνιώδες περιβάλλον. Τέλος, είναι δωρεάν και συμβατό με φορητές συσκευές ενώ υπάρχει διαθέσιμη προσομοίωση για ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Λέξεις κλειδιά: Προγραμματισμός, Προσχολική Εκπαίδευση, Scratch Junior

Η χρήση της Επαυξημένης Πραγματικότητας (AR) στην Εκπαίδευση: Εφαρμογές, Προκλήσεις και Προοπτικές

Αναστασία Γεωργίου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια, ppr00206@uoi.gr

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα, η οποία εντάσσεται στον θεματικό άξονα «Τεχνητή Νοημοσύνη και Εκπαίδευση» πραγματεύεται την χρήση της Επαυξημένης Πραγματικότητας στην εκπαίδευση της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την συγκεκριμένη έρευνα είναι η βιβλιογραφική επισκόπηση. Σκοπός αυτής της έρευνας είναι να παρουσιάσει τις δυνατότητες που έχει η χρήση της Επαυξημένης Πραγματικότητας στην εκπαίδευση. Στο θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας ορίζεται η έννοια της Επαυξημένης Πραγματικότητας (AR) και διακρίνεται από την Εικονική Πραγματικότητα (VR) και την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI). Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα οφέλη της χρήσης της Επαυξημένης Πραγματικότητας στην διδασκαλία. Επίσης, παρουσιάζονται διάφορες εφαρμογές της Επαυξημένης Πραγματικότητας στην εκπαίδευση όπως διαδραστικά βιβλία, εικονικά εργαστήρια και εκπαιδευτικές εφαρμογές που χρησιμοποιούν AR αλλά και την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) σε κάποιες περιπτώσεις για να κάνουν την μάθηση πιο ενδιαφέρουσα και αποτελεσματική. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας έδειξαν ότι η χρήση της Επαυξημένης Πραγματικότητας είναι σημαντική όχι μόνο από την άποψη της τεχνολογικής εκπαίδευσης των μαθητών και της εξοικείωσης τους με τα νέα αυτά τεχνολογικά μέσα, αλλά και για την δυνατότητα που προσφέρει στους μαθητές να εξερευνήσουν με αυτόν τον τρόπο διαφορετικά περιβάλλοντα μέσα από μία νέα διάσταση που προσφέρει η Τεχνολογία. Τέλος, μέσα από αυτήν την έρευνα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η υιοθέτηση της νέας αυτής τεχνολογίας μπορεί να έρχεται αντιμέτωπη

με αρκετές προκλήσεις αλλά τα οφέλη της υπερτερούν.

Λέξεις-κλειδιά: Augmented Reality, science, education, AI

Καλλιέργεια Υπολογιστικής Σκέψης μέσω Ομαδοσυνεργατικής Μάθησης: Μια προσέγγιση για την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας και της κριτικής σκέψης

Αικατερίνη Σπίτσα

Νηπιαγωγός, Med, MSc, spitsakaterina@hotmail.com

Περίληψη

Η καλλιέργεια της υπολογιστικής σκέψης αποτελεί απαραίτητη δεξιότητα στον σύγχρονο κόσμο, καθώς συμβάλλει στην επίλυση προβλημάτων, στην ανάπτυξη αλγοριθμικής λογικής και στην κατανόηση της ψηφιακής τεχνολογίας. Η ομαδοσυνεργατική μάθηση, από την άλλη, προσφέρει ένα δυναμικό πλαίσιο για την ενίσχυση της συνεργασίας, της επικοινωνίας και της δημιουργικότητας. Η συνδυαστική προσέγγιση της καλλιέργειας της υπολογιστικής σκέψης μέσω της ομαδοσυνεργατικής μάθησης αποτελεί ένα ελπιδοφόρο εργαλείο για την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών. Η υιοθέτηση αυτής της προσέγγισης στην εκπαίδευση δύναται να συμβάλει στην ανάδειξη ψηφιακά αφυπνισμένων και κριτικά σκεπτόμενων ατόμων, έτοιμων να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Η εισήγηση αυτή εστιάζει στην παρουσίαση μίας προσέγγισης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο Ομίλου Υπολογιστικής Σκέψης Πειραματικού Νηπιαγωγείου και συνδυάζει την καλλιέργεια της υπολογιστικής σκέψης μέσω της ομαδοσυνεργατικής μάθησης. Σκοπός της είναι να αναδειχθούν τα οφέλη αυτής της σύμπραξης στην ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών μέσω της παρουσίασης καλών πρακτικών.

Η παρούσα εισήγηση θα μπορούσε να εμπίπτει στον θεματικό άξονα της Ομαδοσυνεργατικής μάθησης με έμφαση στην Καλλιέργεια Ψηφιακών Δεξιοτήτων. Βασίζεται σε θεωρίες όπως η Κριτική Σκέψη, η Θεωρία της Γνωστικής Εξέλιξης του Piaget, η Κοινωνικογνωσιακή Θεωρία του Bandura, και η Θεωρία της Ομαδοσυνεργατικής Μάθησης του Johnson & Johnson. Μεθοδολογικά, αξιοποιεί την παρατήρηση και καταγραφή της συμπεριφοράς των μαθητών κατά τη διάρκεια της υλοποίησης δραστηριοτήτων που συνδυάζουν υπολογιστική σκέψη και ομαδοσυνεργατική μάθηση. Τα συμπεράσματα εστιάζουν στα οφέλη της προσέγγισης που συνδυάζει την καλλιέργεια της υπολογιστικής σκέψης μέσω της ομαδοσυνεργατικής μάθησης, στη συζήτηση των οφελών και των προκλήσεων της υιοθέτησης αυτής της προσέγγισης στην εκπαίδευση αλλά και σε προτάσεις για μελλοντική εφαρμογή.

Λέξεις κλειδιά: Υπολογιστική Σκέψη, Ομαδοσυνεργατική Μάθηση, Ψηφιακή Ικανότητα, Κριτική Σκέψη, Προγραμματισμός

B7. Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση

Η δημιουργική γραφή, ο διακαλλιτεχνικός διάλογος και η διδασκαλία της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών 2021

Τζίνα Καλογήρου

Καθηγήτρια, «Νεοελληνική Λογοτεχνία και η Διδακτική της»
 Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΕΚΠΑ
 Επόπτρια νέου Προγράμματος Σπουδών 2021 (Λογοτεχνία / Γυμνάσιο)
 gkalog@primedu.uoa.gr

Βάσω Οικονομοπούλου

Δρ., Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΕΚΠΑ
 Εκπρονήτρια νέου Προγράμματος Σπουδών 2021 (Λογοτεχνία / Γυμνάσιο)
 voikonom@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση αφορά στον σχεδιασμό μιας διδακτικής πρότασης για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο, όπως αυτή προτείνεται από το νέο Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΣ / 2021). Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τρόποι γόνιμης ένταξης της δημιουργικής γραφής και του διακαλλιτεχνικού διαλόγου στη σχολική τάξη κατά τη συνανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων (συστάδα λογοτεχνικών κειμένων), που συνδέονται μεταξύ τους οργανικά γύρω από ένα κοινό θέμα, με στόχο την πολύπλευρη ενεργοποίηση της δημιουργικότητας των μαθητριών/ών. Εφαρμόζοντας μια σειρά από θεωρητικές αρχές (διαλογικότητα, διακειμενικότητα, αναγνωστική ανταπόκριση, κ.ά.) που σχετίζονται με την ανάδειξη της λογοτεχνίας ως αισθητικού αγαθού, αλλά και συνδυαστικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, η εισήγηση στοχεύει στην αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής και του διακαλλιτεχνικού διαλόγου ως κατάλληλων εργαλείων για: α. τη μετατροπή της σχολικής τάξης σε κοινότητα αναγνωστών, β. την καλλιέργεια της απαραίτητης επικοινωνιακής ελευθερίας που θα επιτρέψει τη σύνδεση της λογοτεχνίας με τις αναγνωστικές εμπειρίες και τα βιώματα των μαθητριών/ών, γ. την κατανόηση της ετερότητας μέσω της ενσυναίσθησης, και δ. την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας. Με την παρούσα ανακοίνωση, παρουσιάζουμε μια ποικιλία δραστηριοτήτων δημιουργικής έκφρασης, με έμφαση στην παραγωγή δημιουργικού λόγου, και διακαλλιτεχνικού διαλόγου με την εμπλοκή και άλλων μορφών έκφρασης (μουσική, εικαστικά, θέατρο) προβάλλοντας τον παιγνιώδη χαρακτήρα των κειμένων και ενεργοποιώντας συνολικά τις αισθήσεις των μαθητριών/ών. Η διαμόρφωση των διδακτικών στόχων, ο σχεδιασμός των διδακτικών μεθόδων και οι τεχνικές αξιολόγησης που επιλέγονται εστιάζουν στην ενεργητική ακρόαση, την εκφραστική ανάγνωση και την επαφή της αναγνωστικής κοινότητας με άλλες μορφές τέχνης που έχουν συντελεστικό ρόλο στην επίτευξη της δημιουργικής μέθεξης και της ψυχαγωγικής εμπειρίας των

μαθητριών/ών με τον κόσμο των λογοτεχνικών κειμένων.

Λέξεις κλειδιά: συστάδα λογοτεχνικών κειμένων, δημιουργική γραφή, διακαλλιτεχνικός διάλογος, κοινότητα αναγνωστών, φιλαναγνωσία

«Μουσική και συναισθήματα»: από έναν λόγο χειραγώγησης προς έναν λόγο χειραφέτησης για τα συναισθήματα στη μουσική αγωγή

Θεοχάρης Ράπτης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
chraptis@uoi.gr

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια τα συναισθήματα και η διαχείρισή τους έχουν κυρίαρχη θέση στις συζητήσεις στον χώρο της εκπαίδευσης γενικότερα και της μουσικής εκπαίδευσης ειδικότερα. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται μια σύντομη διερεύνηση του λόγου (discourse) για την ενίσχυση των συναισθηματικών δεξιοτήτων του παιδιού, όπως αυτός συγκροτείται στο ευρύτερο πλαίσιο της μουσικής αγωγής. Το ευρύτερο αυτό μουσικοπαιδαγωγικό πλαίσιο μπορεί να περιλαμβάνει τόσο σχετικές αναφορές στο επίσημο πρόγραμμα σπουδών για τη μουσική, όσο και διαδικτυακούς τόπους, όπου μερικές προτάσεις παρουσιάζονται ως αυτονόητες αλήθειες που τελικά ενισχύουν και ενισχύονται από τον κυρίαρχο λόγο, αναπαράγοντάς τον. Στην εργασία αυτή θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση τέτοιων ενδεικτικών περιπτώσεων από το διαδίκτυο. Αξιοσημείωτη ωστόσο είναι η απουσία μιας σχετικής ακαδημαϊκής συστηματικής συζήτησης στον χώρο της επιστήμης της μουσικής παιδαγωγικής. Μια κριτική προσέγγιση αυτών των εκφάνσεων του λόγου για τα συναισθήματα στις μέρες μας μέσα από μια φουκωική οπτική, θα μπορούσε από τη μια (α) να αποκαλύψει τρόπους με τους οποίους η οικονομία καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις εξελίξεις στον χώρο της εκπαίδευσης, διαμορφώνοντας την αντίληψή μας για τη φύση των συναισθημάτων, και από την άλλη (β) να λειτουργήσει ως αφόρμηση χειραφέτησης, δημιουργώντας ένα πλαίσιο δράσης και πρακτικών εφαρμογών στο πεδίο της μουσικής εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: συναισθήματα, μουσική αγωγή, συναισθηματικές δεξιότητες, discourse

Η απόκτηση υγιεινών συνθηκών στην πρώιμη παιδική ηλικία μέσω της προσέγγισης συναφών έργων τέχνης

Βασιλική Καραβίδα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, vkar@uoi.gr

Ελένη Τύμπα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Αγωγής & Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία,
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, eltympa@ihu.gr

Περίληψη

Θεωρητικό πλαίσιο: Η τέχνη προάγει το πνευματικό και μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων. Είναι ένα επιπλέον εκφραστικό μέσο και μια γέφυρα για το σχεδιασμό νέων επιτευγμάτων. Η τέχνη δίνει την ευκαιρία στο άτομο να βιώσει κάτι που δεν μπορούσε να ληφθεί από διαφορετική πηγή. Συμβάλλει στην εμπειρία πρωτόγνωρων συναισθημάτων, καθώς ανοίγει νέους μοναδικούς δρόμους στον τρόπο ερμηνείας, εξωτερίκευσης και έκφρασης, με πολλές εναλλακτικές λύσεις κατάλληλες για την ιδιοσυγκρασία και τη μοναδικότητα του κάθε παιδιού (Gibson&Ewing, 2020). Η προσέγγιση της τέχνης και η ενασχόληση με αυτή μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων μπορεί να επηρεάσει θετικά την απόκτηση ενός υγιεινού τρόπου διαβίωσης βάσει σύγχρονων μελετών (Bautista et.al. 2017· Τυμπαetal., 2019). Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν έργα τέχνης διεγείρουν τη δημιουργικότητα, ενισχύουν δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και προάγουν υγιεινές συνήθειες στην πρώιμη παιδική ηλικία (Dipti et al., 2019· Bellows et al., 2018). Στόχος αυτής της μελέτης ήταν η εκτίμηση της γνώσης των παιδιών σχετικά με τις υγιεινές διατροφικές συνήθειες, καθώς και η διερεύνηση του ρόλου της τέχνης και των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων μέσα από ένα πρόγραμμα παρέμβασης. Μεθοδολογία: Στη μελέτη συμμετείχαν 55 παιδιά από πέντε βρεφονηπιακούς σταθμούς. Πριν και μετά την παρέμβαση χορηγήθηκε στα παιδιά ερωτηματολόγιο με εικόνες. Κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, όλα τα παιδιά συμμετείχαν σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με δραστηριότητες βασισμένες σε έργα τέχνης για την προώθηση υγιεινών διατροφικών συμπεριφορών. Η παρέμβαση είχε διάρκεια τριών μηνών. Οι γονείς ενημερώθηκαν σχετικά και τα παιδιά είχαν το δικαίωμα να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή. Συμπεράσματα: Τα ευρήματα έδειξαν ότι τα παιδιά μετά την παρέμβαση είχαν καλύτερη κατανόηση των υγιεινών και διατροφικών επιλογών. Οι δραστηριότητες βασισμένες σε έργα τέχνης μπορούν να έχουν σημαντική θέση στο καθημερινό πρόγραμμα. Η παρέμβαση υπογραμμίζει την ανάγκη για τακτικότερη προσέγγιση ανάλογων έργων τέχνης και μεγαλύτερη συμμετοχή σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες ακόμη και για ζητήματα που αφορούν τον υγιεινό τρόπο διαβίωσης.

Λέξεις κλειδιά: υγιεινός τρόπος ζωής, καλλιτεχνικές δραστηριότητες, εκπαιδευτικά προγράμματα, παιδική ηλικία

Το δραματικό κείμενο και το θέατρο ως φορείς δημοκρατικών αξιών στο σχολείο του 21ου αιώνα

Μαρία Δημάκη-Ζώρα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Θεατρολογίας, Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.
mzora@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Το Θέατρο στην Εκπαίδευση ως διδακτική μεθοδολογία (DramainEducation) εφαρμοζόμενη σε όλα σχεδόν τα γνωστικά αντικείμενα-μαθήματα, αλλά και το δραματικό κείμενο, ως καλλιτεχνικό προϊόν και φορέας αξιών, προτύπων, στάσεων και συμπεριφορών, πραγματώνει με ουσιαστικό τρόπο την καλλιέργεια των δημοκρατικών αξιών και της πολιτεότητας, μέσα από τη δυναμική που μπορεί να αναπτύξει στο σύγχρονο σχολείο. Στην ανακοίνωσή μας επιχειρούμε να αναδείξουμε τη δυνατότητα αυτή, εκκινώντας από την παρατήρηση ότι οι θεατρικές δράσεις στο σχολείο όχι μόνο εμπειρεύουν και ενισχύουν τη γνώση του εαυτού και του Άλλου, αλλά παράγουν περαιτέρω δράση. Αρχικά, στη βάση του θεάτρου ως παιδευτικού μέσου βρίσκεται η εγγενής σε αυτό ανάπτυξη των μεταγνωστικών μαθησιακών δεξιοτήτων, αφού μέσα από το Θέατρο στην Εκπαίδευση και τις ποικίλες τεχνικές του, οι μαθητές-τριες δρουν, κάνουν επιλογές, δοκιμάζουν καινοτόμες στρατηγικές, φαντάζονται και σχεδιάζουν πιθανές λύσεις, διανοίγουν νέους ορίζοντες στον τρόπο σκέψης και στις στάσεις που υιοθετούν για τα συλλογικά ζητήματα. Συμμετέχοντας στις θεατρικές δραστηριότητες, αναλαμβάνοντας ρόλους, αλλά και προσεγγίζοντας τα δραματικά κείμενα, χρησιμοποιούν όλες τις αισθήσεις τους και ενεργοποιούν τη φαντασία τους τόσο για να κατανοήσουν τη δραματική συνθήκη ή να δημιουργήσουν μια νέα, όσο και για να αισθανθούν την αντιπαράθεση και τη σύγκρουση των δραματικών προσώπων, με σκοπό τη βίωση, τη δράση και τον αναστοχασμό. Επιπροσθέτως, η συλλογική δράση και η συνεργασία, που αποτελούν, επίσης, εγγενή στοιχεία της τέχνης του θεάτρου και της εφαρμογής των θεατρικών τεχνικών, πραγματώνουν την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και καλλιεργούν αξίες όπως το ομαδικό πνεύμα και η ενεργός πολιτεότητα. Μία ακόμη διάσταση του θεάτρου στην Εκπαίδευση, η βιωματικότητα και η σχέση του με την ενσώματη μάθηση, υποστηρίζουν και προωθούν την ενσυναίσθηση, την αίσθηση του ανήκειν και της συλλογικής εμπειρίας και μπορούν άμεσα να συνδεθούν με τη γνώση και την άσκηση στις δημοκρατικές αξίες. Συνεπώς, το θέατρο (και οι Τέχνες, γενικότερα) στην Εκπαίδευση, παρέχουν στα παιδιά την ευκαιρία να διερευνήσουν και να γνωρίσουν τη μάθηση ως μέσο διασύνδεσης του εαυτού με τον Άλλο και με τον πολιτισμό εν γένει, να είναι ελεύθερα να προσδιορίσουν τον εαυτό τους και να τον τοποθετήσουν ως ενεργό μέλος μέσα στην ευρύτερη κοινότητα. Η σύγχρονη εκπαίδευση έχει ανάγκη από τη δημιουργικότητα και την καλλιέργεια της φαντασίας, την καινοτομία και την απελευθερωτική δύναμη των τεχνών, ώστε να προωθήσει και να καλλιεργήσει αποτελεσματικά την εμπέδωση και τη βίωση της δημοκρατίας. Στην ανακοίνωση θα δοθεί έμφαση και στην ενίσχυση της αξιοποίησης του δραματικού κειμένου στο σχολείο, με σκοπό τη γνωριμία και την επαφή των μαθητών-τριών με τα μεγάλα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας (από το αρχαίο δράμα μέχρι το σύγχρονο θέατρο) καθώς και με σκοπό την καλλιέργεια της

αναλυτικής και συνθετικής σκέψης, τη δυνατότητα για διερεύνηση αξιακών προτύπων, για κριτική σκέψη και ουσιαστικό αναστοχασμό.

Λέξεις-κλειδιά: Θέατρο στην Εκπαίδευση, δραματικό κείμενο, δημοκρατικές αξίες, μεταγνωστικές δεξιότητες

Παίζοντας με την Τέχνη: Μία μεθοδολογική προσέγγιση του εικαστικού παιχνιδιού στο Νηπιαγωγείο

Ιωάννα Τριάντου

PhD,

Μέλος Ε.ΔΙ.Π Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
iotriantou@uoi.gr

Περίληψη

Ένας από τους σημαντικότερους στόχους του Νηπιαγωγείου είναι η ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της αισθητικής αντίληψης των παιδιών. Η επαφή με την Τέχνη καθώς και η ανάδυση της δημιουργικότητας στο Νηπιαγωγείο, ως αναπόσπαστο κομμάτι της ολιστικής θεώρησης της σύγχρονης εκπαίδευσης, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της αυτο-έκφρασης, της και της αυτο-εκτίμησης των παιδιών, καθώς και στην ανακάλυψη και την αποκωδικοποίηση του κόσμου γύρω τους.

Το δημιουργικό εικαστικό παιχνίδι αποτελεί έναν σημαντικό τρόπο έκφρασης και μάθησης για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, ενισχύοντας μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες την απρόσκοπτη συμμετοχή των παιδιών στην εικαστική διεργασία και την εξερεύνηση των διάφορων διαστάσεων της τέχνης και της δημιουργίας και ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα την ανάπτυξη της φαντασίας και της αισθητικής τους αντίληψης. Επιπλέον, το εικαστικό παιχνίδι προωθεί τόσο την απόκτηση δεξιοτήτων, γνώσεων και στάσεων, όπως ορίζεται από το αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου όσο και την κριτική σκέψη των παιδιών, καθιστώντας το ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την εκπαίδευσή τους. Μέσα από το εικαστικό παιχνίδι, τα παιδιά εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, αναπτύσσουν τη δεξιότητα της επικοινωνίας και εμπλουτίζουν τις εικόνες και τις απόψεις τους για τον κόσμο που τα περιβάλλει.

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη μεθοδολογική προσέγγιση του εικαστικού παιχνιδιού στο νηπιαγωγείο. Συγκεκριμένα προσεγγίζεται ο τρόπος, ο χώρος, τα υλικά, οι διδακτικοί στόχοι και οι περιορισμοί που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σύμφωνα με την έρευνα και τη βιβλιογραφία για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που προάγει το εικαστικό παιχνίδι, παρέχοντας στα παιδιά ποικίλες υλικές και εργαστηριακές εμπειρίες.

Λέξεις-κλειδιά: Εικαστικό παιχνίδι, Νηπιαγωγείο, Εικαστικές Τέχνες

Από το Νέο – Ιμπρεσιονισμό στη θεωρία των χρωμάτων

Μαρία Θεοδοροπούλου

Ε.ΔΙ.Π. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών
mtheo@upatras.gr

Ιωάννης Χιωτέλης

Εκπαιδευτικός
Πειραματικό Λύκειο Πανεπιστημίου Πατρών
johnchiotelis@yahoo.gr

Περίληψη

Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} εμφανίστηκε στην τέχνη η τάση του Νέο-Ιμπρεσιονισμού (1886-1906). Ο Νέο-Ιμπρεσιονισμός ως τεχνοτροπία εστιάζει στη ζωηρότητα του χρώματος και στις έντονες χρωματικές αντιθέσεις. Οι νέο – ιμπρεσιονιστές καλλιτέχνες αποτυπώνουν ταμποναριστά με μικρές κουκίδες το χρώμα πάνω στον καμβά, χωρίς να αναμειγνύουν εκ των προτέρων τα χρώματα. Καθώς τα έντονα χρώματα είναι το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του Ιμπρεσιονισμού, ο σκοπός του ταμποναρίσματος ήταν η “ανάμειξη” των χρωμάτων να γίνεται απευθείας στο μάτι του παρατηρητή και να μην υπάρχει εκ των προτέρων ανάμειξη των χρωμάτων. Αυτή η τεχνική στηρίχθηκε στις σύγχρονες των νέο-ιμπρεσιονιστών θεωρίες για το χρώμα του χημικού Michel Eugene Chevreul (1786-1889) που αναπτύσσονται στο βιβλίο του με τίτλο “On the law of the Simultaneous Contrasts of Colors” (Οι νόμοι των χρωματικών αντιθέσεων), που εκδόθηκε το 1839. Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι τα βασικά χρώματα είναι το κόκκινο, το κίτρινο και το μπλε. Τα χρώματα που προκύπτουν από την ανάμειξη αυτών των χρωμάτων λέγονται δευτερεύοντα. Τα δευτερεύοντα χρώματα είναι το πορτοκαλί, το πράσινο και το βιολετί, ενώ τέλος τα τριτογενή χρώματα δημιουργούνται αναμειγνύοντας ένα βασικό χρώμα με ένα δευτερογενές ή δυο δευτερογενή μεταξύ τους. Τέτοιο παράδειγμα είναι το πορφυρό (μωβ και κόκκινο). Βάσει αυτής της θεωρίας δημιουργούμε τον χρωματικό κύκλο, που ουσιαστικά είναι ένας τρόπος οργάνωσης των χρωμάτων που μας δίνει τη δυνατότητα να επιλέξουμε πετυχημένους διακοσμητικούς και ζωγραφικούς συνδυασμούς. Σύμφωνα με τη θεωρία των χρωματικών αντιθέσεων, η αίσθηση που αποτυπώνεται στο μάτι μας είναι διαφορετική και επηρεάζεται από την αντίθεση με τα γειτονικά χρώματα ή με τα χρώματα του υποβάθρου. Επίσης, υποστηρίζει ότι τα χρώματα αποτυπώνονται και φαίνονται εντονότερα όταν γειτνιάζουν με συμπληρωματικά χρώματα ή χρώματα που βρίσκονται στον αντίποδα του χρωματικού κύκλου, όπως το κόκκινο και το πράσινο, το μπλε και το πορτοκαλί, το ιώδες και το κίτρινο. Εμείς στο σχολικό περιβάλλον εισάγουμε τους μαθητές στα βασικά, δευτερογενή και τριτογενή χρώματα καλώντας τους να αναμειξουν τα βασικά χρώματα δημιουργώντας δευτερογενή και μετά τριτογενή. Στη συνέχεια εισάγουμε τους μαθητές στον κύκλο των χρωμάτων, ζητώντας τους να δούνε τις αντιθέσεις αντιδιαμετρικά στον κύκλο. Το επόμενο στάδιο είναι να προτρέψουμε τους μαθητές να ζωγραφίσουν χρησιμοποιώντας δίπλα - δίπλα συμπληρωματικά χρώματα.

Τέλος, παρουσιάζουμε πίνακες Νέο – Ιμπρεσιονιστών ζωγράφων στους μαθητές, καλώντας τους να εντοπίσουν τις αντιθέσεις, τη συμπληρωματικότητα των χρωμάτων και τις τεχνικές πίσω από το συγκεκριμένο καλλιτεχνικό ρεύμα, προτρέποντας τους μαθητές να «αντιγράψουν» έναν νεο-ιμπρεσιονιστικό πίνακα στα μπλοκ ζωγραφικής τους.

Λέξεις-κλειδιά: Νέο-ιμπρεσιονισμός, θεωρία χρωμάτων, χρωματικός κύκλος, συμπληρωματικά χρώματα

Ανοίκειος λόγος και οικείες εικόνες: μια διδακτική πρόταση για την παραγωγή γραπτού λόγου σε μαθητές Γυμνασίου

Κανελλίνα Μενούτη

ΕΕΠ, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, kanelmenouti@frl.uoa.gr

Γιώργος Τσιαπλής

εκπαιδευτικός, georg.tsiaples1@gmail.com

Περίληψη

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης, η οποία εμπίπτει στον θεματικό άξονα «Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση» (B7), είναι να παρουσιάσει μια διδακτική πρόταση για την ανάπτυξη γραπτού λόγου που υλοποιήθηκε σε δύο Γυμνάσια της Κεφαλονιάς, στα οποία φοιτούν, κυρίως, μαθητές με προφορική σχέση με τη γλώσσα και τον λόγο (Lahire, 2000, Μενούτη, 2019, Menouti, 2013).

Εκκινώντας από την παρατήρηση (Menouti, 2013) ότι οι εν λόγω μαθητές προβάλλουν «αντιστάσεις» (Lahire, 2010) σχετικά με την παραγωγή γραπτού λόγου στο πλαίσιο των γλωσσικών μαθημάτων, οι οποίες εκφράζονται με άρνηση, απαξίωση, μηχανιστική διεκπεραίωση, κτλ., και από τον προβληματισμό σχετικά με τις πρακτικές που θα μπορούσαν να τους οδηγήσουν στο να εμπλακούν ενεργητικά στην παραγωγή γραπτού λόγου, κάνουμε την υπόθεση ότι πρακτικές που θα ευνοούσαν την έκφρασή τους ως ομιλούντα υποκείμενα (Roché, 1996), θα μπορούσαν να αποτελέσουν γόνιμο έδαφος ανάπτυξης της έγγραφης σχέσης τους με τον λόγο (Lahire, 2000).

Η τέχνη και, στην περίπτωση μας, η ποιητική γραφή, θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο επίτευξης του παραπάνω στόχου. Η τέχνη, νοείται, εδώ, ως αντίληψη του πραγματικού που δεν στοχεύει στη αναφορικότητα και τον γλωσσικό λειτουργισμό αλλά στο ανοίκειο, την έκπληξη, το διαφορετικό, την πρωτοτυπία, σε ένα «αλλού», στην επιθυμία λόγου (Chrifi Alaoui, 2007), καθώς και ως κατεξοχήν πεδίο έκφρασης της υποκειμενικότητας. Και επειδή το ανοίκειο ορίζεται μέσα από το οικείο, επικεντρωθήκαμε σε πρακτικές που ευνοούν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στο άτομο και το περιβάλλον (Συμεωνάκη, 2013). Με τον όρο περιβάλλον νοούνται όλα εκείνα τα ιδιαίτερα πολιτιστικά και κοινωνικά στοιχεία που συνδιαμορφώνουν την πραγματικότητα των μαθητών.

Συγκεκριμένα, ένα δείγμα εβδομήντα, περίπου, μαθητών των Γυμνασίων Αγίας Θέκλης και Μεσοβουνίων Κεφαλονιάς, κλήθηκε να ονομάσει και να περιγράψει το οικείο περιβάλλον του με τρόπο ανοίκειο και μέσα από το φίλτρο της αισθητικής εάν, σύμφωνα με τον Μπωντλιέρ «το ωραίο δημιουργεί πάντα έκπληξη». Πλαισιώθηκαν από δύο εκπαιδευτικούς ποιητές που τους μίλησαν, με απλά παραδείγματα δικής τους γραφής (πεζόμορφα ποιήματα), για τη δυνατότητα «αποκλίνουσας» (Cohen, 1966) χρήσης της γλώσσας προκειμένου να τους οδηγήσουν στην παραγωγή δικών τους κειμένων. Ο στόχος της δράσης ήταν η προσωπική εμπλοκή των μαθητών στον γραπτό λόγο, το πέρασμά τους από το οικείο της καθημερινής προφορικότητας στο ανοίκειο του γραπτού ποιητικού λόγου και η έκφραση της υποκειμενικότητάς τους μέσα σε ένα πλαίσιο ποιητικότητας.

Για την κατανόηση του επιπέδου εμπλοκής των μαθητών-ομιλούντων υποκειμένων στην παραγωγή γραπτού λόγου χρησιμοποιήθηκαν δύο εργαλεία: τα κείμενά τους και το focus group με τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες που ακολούθησε τη δράση σε ένα πλαίσιο συλλογικού αναστοχασμού.

Η ανάλυση περιεχομένου των παραπάνω δεδομένων μάς επέτρεψε να κατανοήσουμε τις δυνατότητες και τις δυναμικές της ποιητικής γραφής σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα προφορικότητας και να ορίσουμε ένα πλαίσιο αρχών και αξόνων για την υλοποίηση ανάλογων πρακτικών.

Λέξεις κλειδιά: προφορική και έγγραφη σχέση με τη γλώσσα, γλωσσική διδασκαλία, παραγωγή γραπτού λόγου, ομιλούν υποκείμενο, ποιητική γραφή

Δραστήριοι μαθητές και ενεργοί πολίτες μέσα από το δρόμο της λογοτεχνίας, του πολιτισμού και της δικτύωσης: νέες δυνατότητες και προκλήσεις

Δέσποινα Φελέκη

Διευθύντρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ΠΕ06

Post-doc, PhD, MA, BA

Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, ΑΠΘ

dfeleki@enl.auth.gr

Περίληψη

Σκοπός της πρωτότυπης προφορικής ανακοίνωσης είναι να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της μεταδιδακτορικής έρευνας που διενεργήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Απρίλιος 2019 έως Δεκέμβριος 2023 στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας (ΑΠΘ). Η ανακοίνωση θα φέρει στην επιφάνεια μια σειρά θεματικών, συζητήσεων και προβληματισμών που προκύπτουν και αφορούν στην ενεργή πολιτότητα (active citizenship), τη συμμετοχικότητα (participation), τον ακτιβισμό (activism) και τις διαφορετικές διαστάσεις που παίρνουν αυτές οι έννοιες κατά τον εικοστό πρώτο αιώνα της ψηφιοποίησης.

Η ανακοίνωση υποστηρίζει τη δυνατότητα της κοινωνικής αφύπνισης των μαθητών/τριών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της σύζευξης της λογοτεχνίας και του πολιτισμού με τις Νέες Τεχνολογίες. Ιδιαίτερα, λόγω της ψηφιακής δικτύωσης και του κινδύνου για κοινωνικό αποκλεισμό, προτείνονται τρόποι με τους οποίους οι μαθητές/τριες μπορούν να παραμείνουν δραστήρια μέλη των μαθητικών κοινοτήτων τους. Αξιοποιώντας νέες μεθόδους, εργαλεία και παραδείγματα από τη σύγχρονη πολιτισμική παραγωγή (λογοτεχνία, ποίηση, φωτογραφία, graffiti κλπ) οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν τη φωνή και την κριτική τους σκέψη μέσα από ευκαιρίες συμμετοχικής μάθησης.

Το εκπαιδευτικό υλικό που έχει δημιουργηθεί και θα παρουσιαστεί είναι εγκεκριμένο από το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και έχει εγκριθεί για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων στην ενότητα «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη».

Στόχοι των εκπαιδευτικών δράσεων που παρουσιάζονται είναι η φιλαναγνωσία των μαθητών/τριών του Δημοτικού και Γυμνασίου, η κοινωνική τους μάθηση και η αφύπνιση για επίκαιρα θέματα που τους αφορούν, η ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης, η συμμετοχή στα προβλήματα της κοινότητας (μαθητικής και ευρύτερης) και, κατά συνέπεια, η ανάπτυξη της ταυτότητας του ενεργού πολίτη.

Μέσα από σύγχρονες μεθοδολογικές προτάσεις και προσεγγίσεις επιδιώκεται ο μετασχηματισμός παγιωμένων γνώσεων και συμπεριφορών (transformative learning) σε ενεργό συμμετοχή και σύγχρονα μοντέλα ακτιβισμού.

Λέξεις-κλειδιά: ενεργή πολιτότητα, συμμετοχικότητα, ακτιβισμός, μετασχηματισμός

Ο Μικρός Πρίγκιπας» του Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ μέσα από την οπτική της μαρξιστικής λογοτεχνικής θεωρίας και της δημιουργικής γραφής

Σοφία Τσάτσου-Νικολούλη

Δασκάλα/Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
sofitsatsou@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στην εφαρμογή της μαρξιστικής λογοτεχνικής θεωρίας του Καρλ Μαρξ στη νουβέλα «Ο Μικρός Πρίγκιπας» του Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύκι εμπίπτει στη θεματική της αξιοποίησης της τέχνης και του πολιτισμού στην εκπαίδευση. Σκοπός της είναι να αναδείξει τη σύζευξη της δημιουργικής γραφής με τη μαρξιστική λογοτεχνική θεωρία ως αποτελεσματικού τρόπου ενίσχυσης της διανοητικής και συναισθηματικής εμπλοκής των μαθητών/τριών στη διδασκαλία της

Λογοτεχνίας. Η δομή της χωρίζεται σε τρία μέρη: Στο πρώτο παρατίθενται οι βασικές θεωρητικές απόψεις του μαρξισμού όπως έχουν τεθεί από τον Γερμανό φιλόσοφο Καρλ Μαρξ, καθώς και της μαρξιστικής λογοτεχνικής θεωρίας, εστιάζοντας στην ανάλυση της σχέσης μεταξύ κειμένου και καπιταλιστικών κοινωνικών διαδικασιών, όπως είναι ενδεικτικά η πάλη των τάξεων, η οικονομική ανισότητα, η εκμετάλλευση, η αποξένωση κ.ά. Ειδικότερα, έμφαση δίνεται σε κεντρικές έννοιες της μαρξιστικής θεωρίας, όπως είναι ενδεικτικά «ο ιστορικός υλισμός», «η οικονομική δομή της κοινωνίας», «η πραγματοποίηση» και η «αλλοτρίωση». Στο δεύτερο, πρακτικό μέρος, επιχειρείται η εφαρμογή της μαρξιστικής λογοτεχνικής θεωρίας στη φημισμένη νουβέλα του Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ «Ο Μικρός Πρίγκιπας», προκειμένου το εν λόγω λογοτεχνικό βιβλίο να απαλλαγεί από τη δασκαλοκεντρική και φιλολογική προσέγγισή του, δίνοντας έναυσμα στους μαθητές και τις μαθήτριες να αλληλεπιδράσουν με αυτό και να οδηγηθούν στην παραγωγή των ποικίλων νοημάτων του. Το τρίτο και τελευταίο μέρος έχει ως απώτερο σκοπό να αναδείξει τη δημιουργική γραφή ως αποτελεσματικό διδακτικό εργαλείο στην ολοκλήρωση της βιωματικής επικοινωνίας των μαθητών/τριών με την εν λόγω νουβέλα, προτείνοντας ασκήσεις που εκπορεύονται από τη μαρξιστική λογοτεχνική θεωρία. Στα συμπεράσματα της εργασίας αποτυπώνονται τα οφέλη της εφαρμογής της εν λόγω θεωρίας στη διδασκαλία της Λογοτεχνίας μέσω της αξιοποίησης της δημιουργικής γραφής, όπως ενδεικτικά είναι η ενίσχυση της προσωπικής έκφρασης, της δημιουργικότητας και της φαντασίας όλων των παιδιών, δίνοντάς τους τον ρόλο, όχι μόνο του επαρκούς αναγνώστη, αλλά και του ικανού συγγραφέα.

Λέξεις-κλειδιά: Μικρός Πρίγκιπας, μαρξισμός, δημιουργική γραφή

Βιωματική Ρυθμική: η σημασία της χρήσης του ρυθμού ως εκφραστικού και αναστοχαστικού μέσου διαπαιδαγώγησης

Σαμουήλ Χεσμέ

Υποψήφιος Διδάκτορας Τμήματος Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
chasmesamuel@gmail.com

Περίληψη

Ενόσω ανακαλύπτει κανείς την τέχνη, ανακαλύπτει τον εαυτό του. Ο Β. Ζανκελεβίτς, στο φιλοσοφικό του πόνημα Η μουσική και το Άφατο, τοποθετεί τη μουσική «στα βάθη της βιωμένης πραγματικότητας αυτής καθαυτήν», ενώ, λίγες σελίδες παρακάτω, σημειώνει πως σκοπός της είναι «να εκφράζει αιώνια αυτό το οποίο δεν μπορεί να εξηγηθεί». Η μουσική πρακτική ως κατεξοχήν μη λεκτικός τρόπος έκφρασης του ανθρωπίνως υπάρχειν, δεν μπορεί να εξαντλείται απλώς σε όσα μπορούν να ειπωθούν σχετικά με αυτή. Καθώς εμπεδώνεται με βιωματικό τρόπο, δεν μπορεί παρά να παραβλέπονται σημαντικές πτυχές της όταν επιχειρείται η θεωρητική της απόδοση. Η πρακτική δηλώνει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μεταβολίζουν τον κόσμο. Παραφράζοντας τον Μπουρντιέ, το habitus κατανοεί πρακτικά τον κόσμο του καθώς «περιλαμβάνεται, εγγράφεται, εμπεριέχεται»

σε αυτόν. Συνεπώς, η μουσική πρακτική δεν μπορεί παρά να συνιστά [νοηματικά μιλώντας] οργανική προέκταση του εαυτού. Είναι μια διεργασία η οποία προϋποθέτει την εμπύθιση στον [και, συναφώς, την ανάδυση από τον] συναισθηματικό κόσμο του ατόμου: αυτογνωσία. Επιπλέον, η μουσική, ιδωμένη ως δραστηριότητα, συνιστά μια δημιουργική προσπάθεια έκφρασης των αναγκών που ριζώνουν στις εγχαραγμένες προδιαθέσεις, ήτοι, στα σχήματα σκέψης, εκτίμησης και δράσης του υποκειμένου. Δημιουργική πρακτική και συναίσθημα φαίνονται να συνιστούν από κοινού μια εν τοις πράγμασι απόπειρα σχολιασμού του κόσμου, ή αλλιώς, μια εκφραστική χειρονομία με κυριολεκτική και συνάμα συμβολική λειτουργία. Όλα τα παραπάνω λαμβάνονται υπόψη στα εργαστήρια Βιωματικής Ρυθμικής, όπου η σχολαστική κατανόηση διατηρεί επουσιώδη ρόλο σε σύγκριση με την συμμετοχική, καθόλα βιωματική, μάθηση που παρέχει ένας κύκλος κρουστών. Στο παρατηρητήριο της έρευνάς μας [συμμετοχική παρατήρηση] βρίσκονται υπό εξέταση εβδομήντα εργαστήρια διακριτά σε ηλικιακές ομάδες: τμήματα παιδιών, εφήβων και ενηλίκων. Η Βιωματική Ρυθμική συνιστά ένα εργαστήριο ρυθμικής εμπειρίας το οποίο ενισχύει τόσο τις μουσικές όσο και τις κοινωνικές δεξιότητες, ενώ συνολικά προωθεί την ενδυνάμωση της συναισθηματικής νοημοσύνης. Συνιστά μια προσπάθεια [μουσικής] πρακτικής εφαρμογής των κύριων γνωρισμάτων της κοινωνικής οντολογίας του Πιερ Μπουρντιέ. Ποιο είναι το σημείο θέασης ενός μαθητή και ποια η δύναμη της εξοικείωσής του με τον αναστοχασμό; Τελικά, μπορούμε να μάθουμε με διαφορετικό τρόπο από αυτόν της πρωταρχικής μας εκπαίδευσης; Μπορεί η έμφαση στο βίωμα να ενισχύσει το αμιγώς γνωστικό; Με απλά λόγια, μπορεί να ωφεληθεί ένα μάθημα γλώσσας από ένα μουσικό δεκάλεπτο ζέσταμα;

Λέξεις κλειδιά: βιωματική ρυθμική, έκφραση, αυτογνωσία, συναισθηματική νοημοσύνη

Υιοθετώντας ένα Βυζαντινό Μνημείο

Ευφροσύνη Νάκου

Πολιτικός Μηχανικός, Περιβαλλοντολόγος, Μς Επιστημονικός Αλφαριθμητισμός,
Υποψήφια Διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής, Διευθύντρια Γυμνασίου Ιωαννίνων
ershna@yahoo.gr

Περίληψη

Η Υιοθεσία υποδηλώνει μία πράξη, αγάπης, προστασίας, βοήθειας, σεβασμού και αλτρουισμού! Όταν η πράξη γίνεται από εφήβους και αγκαλιάζει την Πολιτιστική κληρονομιά μας τότε έχει μεγαλύτερη αξία γιατί μας εγγυάται ένα λαμπρό μέλλον που ξεκινάει από την Εκπαίδευση! Το συγκεκριμένο πρόγραμμα υλοποιείται υπό την αιγίδα της Ιεράς Μητρόπολης Καστοριάς σε συνεργασία με την Αρχαιολογία και συμμετέχουν μαθητές Γυμνασίου με Σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία στα πλαίσια καινοτόμων δράσεων και πρωτοβουλιών! Η διάρκεια του είναι ένα σχολικό έτος με δυνατότητα επέκτασης. Περιλαμβάνει την επι τόπια επίσκεψη στην Ιερά Μονή Μαυριωτίσσας που επέλεξαν οι μαθητές να υιοθετήσουν και παράλληλα βιβλιογραφική έρευνα που θα πρέπει να κάνουν για την Ιστορία και την Αρχιτεκτονική καθώς και την Αγιογράφηση της Μονής!

Η επίσκεψη στο χώρο και η ξενάγηση από υπεύθυνο του προγράμματος της Ιεράς Μητρόπολης, συνδυάστηκε με φωτογράφιση και χαρτογράφηση του μνημείου.

Ακολούθησε η επεξεργασία του υλικού στο σχολείο και έγιναν προτάσεις τεκμηριωμένες από ομάδες των τριών-τεσσάρων μαθητών για την αποκατάσταση του μνημείου.

Ακολούθησε άντληση πληροφοριών από την Αρχαιολογία Καστοριάς και από το διαδίκτυο καθώς και από βιβλιογραφικές αναφορές.

Στο τέλος μετά από πολλές συζητήσεις και λύσεις, συντάχθηκε μία έκθεση προτάσεων λύσεων αποκατάστασης του μνημείου.

Οι μέθοδοι διδασκαλίας είναι η ομαδοσυνεργατική, η βιωματική, η μέθοδος των προσωπικών συνεντεύξεων με ειδικούς, το ερωτηματολογίων και η βιβλιογραφική έρευνα συνδυαστικά με την έρευνα πεδίου.

Τα αποτελέσματα των δράσεων είναι μετρήσιμα διότι πριν τις παρεμβάσεις μοιράστηκε ερωτηματολόγιο στους μαθητές και μετά την υλοποίηση του προγράμματος άλλο, στο οποίο αποτυπώνονται οι γνώσεις, οι απόψεις οι δεξιότητες σχετικά με ένα βυζαντινό μνημείο, την Ιστορία τον πολιτισμό και τις τεχνικές που απαιτούνται για την αποκατάστασης του.

Λέξεις κλειδιά: βυζαντινό μνημείο, αποκατάσταση, Υιοθεσία, καινοτομία

Η θέση της γυναίκας στην Αθηναϊκή κοινωνία του «χρυσού αιώνα» μέσα από την τραγωδία του Ευριπίδη «Μήδεια»

Μαριάννα Αποστόλου

ΠΕ05, Γαλλικής Φιλολογίας, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
mapostol59@yahoo.com

Σεραφείμ Σαμορέλης

ΠΕ03 Μαθηματικός
sersam@hotmail.gr

Αικατερίνη Ματιάκη

Νηπιαγωγός, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
kttmmat99@gmail.com

Περίληψη

Στην Αθηναϊκή κοινωνία του «χρυσού αιώνα» η θέση της γυναίκας είναι στον γυναικωνίτη, αδύναμη να αντιδράσει. Μέχρι τότε οι Αθηναίοι ήταν συνηθισμένοι να βλέπουν στη σκηνή μόνο τις αρετές των γυναικών Βερναρδάκης, Δ., (1984). Το κεντρικό θέμα της τραγωδίας είναι η προδομένη Μήδεια και ο προδότης Ιάσωνας που ερωτεύεται την κόρη του Κρέοντα. Ο Ευριπίδης στο έργο αυτό θέτει έναν κοινωνικό προβληματισμό που

απασχολεί και άλλους Αθηναίους. Στην Αθήνα, σε μια δημοκρατική κοινωνία (Κατούντα, Σ., 2007) ποια είναι η θέση της γυναίκας; Το έργο αποτελείται από δύο μέρη. Στο 1^ο μέρος παρουσιάζεται η Μήδεια η οποία έχει αποφασίσει αμετάκλητα να πάρει εκδίκηση. Η απέλασή της από τον Κρέοντα εμποδίζει τα σχέδια της. Ένας αγώνας λόγων Μήδειας-Ιάσωνα με σοφιστική δεξιοτεχνία επικαλούνται όλα τα επιχειρήματα (Lesky, A 1989). Η Μήδεια ο χορός και η τροφός καταγγέλλουν τον προδότη. Η Μήδεια, τυφλωμένη από ζήλεια, ένα πληγωμένο θηρίο, προετοιμάζει την εκδίκηση της (Χουρμούζιος, A.1961). Ακριβώς στο κέντρο του δράματος εμφανίζεται ο Αιγέας για να δώσει λύση στο αδιέξοδο της Μήδειας, χωρίς να υπάρξει αλλαγή στα σχέδια της εκδίκησης της. Στην συγκεκριμένη εργασία: θα αναλύσουμε τους δραματικούς λόγους για τους οποίους παραμένει η Μήδεια στο σκηνικό χώρο. Εν κατακλείδι, οι γυναίκες του Ευριπίδη, όταν αδικούνται αντιδρούν με εκδίκηση. Η Μήδεια είναι ένας υπαινιγμός για το που οδηγεί η εκδίκηση. Με την τραγωδία αυτή ο Ευριπίδης προσπάθησε να προκαλέσει την αντίδραση των Αθηναίων, οι οποίοι ήταν ξεσηκωμένοι για πόλεμο. Το μόνο που ζητάει ο Ευριπίδης από μας είναι να κατανοήσουμε την αντίδραση της Μήδειας και όχι να την αγαπήσουμε.

Λέξεις κλειδιά: Γυναίκα, Δημοκρατική κοινωνία, εκδίκηση.

Πρόταση διδασκαλίας της δραματικής ποίησης στο Πρότυπο Λύκειο στο πλαίσιο των καινοτόμων δράσεων: η σύνδεσή της με το νεότερο θέατρο και τις Νέες Τεχνολογίες

Ελένη Καρανάσιου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, 91.01, MSc, M.A., c.Ph.D, Πρότυπο ΓΕ.Λ Πατρών,
helenkaran1@yahoo.gr, helenaki179@gmail.com

Περίληψη

Ο θεματικός άξονας στον οποίο εμπίπτει η παρούσα εισήγηση κινείται ανάμεσα στην ενότητα των Νέων Τεχνολογιών και των Προγραμμάτων Σπουδών (B6) και στην ενότητα που αφορά στην Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση (B7). Κι αυτό γιατί η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας προτείνεται να απλωθεί σε ένα εύρος επιστημών και μεθόδων, ώστε να καθίσταται ολιστικός και ο χαρακτήρας της. Η διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση καλείται να ανταποκριθεί στον χαρακτήρα της σύγχρονης εποχής χωρίς να χάνεται το ανθρωποπλαστικό και ανθρωποκεντρικό περιεχόμενό της. Ο συσχετισμός των αξιών της δραματικής ποίησης με αυτές των μαθητών, ο εμπλουτισμός του παραστατικού κύκλου τους και η κριτική στάση απέναντι στο κείμενο και στον κόσμο που αυτή προβάλλει είναι διαχρονικές όψεις της στοχοθεσίας του μαθήματος.

Στη συγκεκριμένη εισήγηση, αφού παρουσιάζονται οι στόχοι και η μεθοδολογία των Προγραμμάτων Σπουδών, των νέων Προγραμμάτων Σπουδών, όπως και εκείνοι που αφορούν στα Πρότυπα και Πειραματικά Λύκεια, ανιχνεύεται το κενό στο περιεχόμενο

της διδασκαλίας και προτείνεται σχέδιο δράσης το οποίο περιλαμβάνει τα εξής: α) τη σύνδεση των αρχαίων έργων με έργα της νεότερης δραματολογίας (διασκευές και αρχαίο θεμα), β) τη διασύνδεση του αρχαίου κειμένου με την τέχνη (παράσταση, κινηματογράφος, ζωγραφική, μουσική), γ) την ανάδειξη του κειμένου μέσω ψηφιακών εργαλείων και την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων.

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο/η εκπαιδευτικός από την ένταξη των παραμέτρων αυτών στη διδασκαλία του είναι: α) το θέατρο αξιωματικά αποτελεί ένα καλλιτεχνικό γεγονός και ένα κοινωνικό φαινόμενο, β) δεν νοείται ως μεμονωμένο πολιτιστικό προϊόν αλλά «διαρρέει και διαρρέεται» από πλήθος κειμένων και καλλιτεχνικών δημιουργημάτων (λογοτεχνία, ζωγραφική, μουσική, κινηματογράφος), γ) αποτελεί αφορμή για νέες δημιουργίες των μαθητών προσαρμοσμένες στον προβληματισμό, την αισθητική και τις αξίες τους.

Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, οι τεχνικές δραματοποίησης, η κριτική της παράστασης, η σύνδεση του κειμένου με την Τέχνη και η παραγωγή ψηφιακού υλικού και πολυτροπικών κειμένων είναι άξονες που επιδιώκουν την δημιουργία ενσυναίσθησης, ευαισθητοποίησης, την «εμβύθιση» στον γλωσσικό και αισθητικό γραμματισμό. Προτείνονται εφαρμογές με εκπαιδευτικό λογισμικό ώστε οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν κόμικ, videoclip, συννεφόμενα, αλλά και δημοσκόπηση, μέσω της οποίας καλούνται να πάρουν κριτική στάση απέναντι στις αξίες τις οποίες το κείμενο αντανακλά.

Λέξεις κλειδιά: Δράμα, Τέχνη, ψηφιακά εργαλεία, αισθητικός γραμματισμός

Η αξιοποίηση της τέχνης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων στο Εσπερινό ΕΠΑ.Λ. Πρέβεζας

Ευαγγελή Θανασάρα

Εκπαιδευτικός ΠΕ80 Οικονομίας, gonzalitsa@gmail.com

Βασιλική Γάκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ 04.02 Χημικός, iliasde@hotmail.com

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ομώνυμου μαθήματος του προγράμματος σπουδών της Α΄ Τάξης των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.). Πραγματεύεται την αξιοποίηση της τέχνης στην εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω της ενασχόλησης των μαθητών με την τέχνη, αποτυπώνοντας έργα τέχνης σε μορφή τοιχογραφιών σε μια «κενή» αίθουσα διδασκαλίας. Συγκεκριμένα αυτό το project υλοποιήθηκε στο Εσπερινό ΕΠΑ.Λ. Πρέβεζας, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών είναι ενήλικες. Πρόκειται για μαθητές της Α΄ Τάξης, με ξεχωριστά βιώματα, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και υποχρεώσεις.

Κριτήριο επιλογής του θέματος υπήρξε τόσο το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η χρήση της τέχνης, ως μια καινοτόμος μέθοδος στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και η «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Αισθητική Εμπειρία», που τα τελευταία χρόνια εφαρμόζεται σε ερευνητικό επίπεδο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Έχοντας ως βασικό σκοπό τον καλλωπισμό της σχολικής αίθουσας, επιχειρήθηκε η διερεύνηση της στάσης των μαθητών κατά τη διάρκεια της αξιοποίησης της μεθόδου μάθησης μέσω της αισθητικής εμπειρίας, καθώς και η εισφορά της τέχνης στην ενεργητική συμμετοχή, στην ενίσχυση του κριτικού στοχασμού και στον πιθανό επαναπροσδιορισμό των αντιλήψεών τους. Με τη δράση αυτή, επιδιώκεται η ανάδειξη ενός εναλλακτικού τρόπου διδασκαλίας σε ενήλικες μαθητές του Εσπερινού ΕΠΑ.Λ..

Στόχος είναι να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο οι εκπαιδευόμενοι αξιοποιούν όλες τις αισθήσεις τους, χρησιμοποιούν τη φαντασία τους, ανατρέχουν σε ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και αναπτύσσουν την ικανότητα να σκεφτούν κριτικά κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής παρέμβασης με τη χρήση έργων τέχνης.

Στη δράση συμμετείχαν 13 μαθητές της Α΄ Τάξης ηλικίας από 17 έως 61 ετών. Το μεθοδολογικό εργαλείο που επιλέχθηκε ήταν η παρατήρηση, που σε συνδυασμό με τις απαντήσεις και τα σχόλια των εκπαιδευομένων καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, οδήγησαν στη συγκέντρωση και την αποτίμηση των αποτελεσμάτων.

Η εφαρμογή της εκπαιδευτικής παρέμβασης συντέλεσε στη μεταξύ τους συνεργασία και στην ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών. Δόθηκε η ευκαιρία να επεξεργαστούν τις προηγούμενες αντιλήψεις τους, να σκεφτούν κριτικά πάνω σε αυτές και να αναπτύξουν στοχαστικό διάλογο. Η εμπλοκή των συναισθημάτων και η απελευθέρωση της σκέψης και της έκφρασης, οδήγησε σε αλλαγή στάσης απέναντι σε μια μαθησιακή εμπειρία που αντιμετώπιστηκε αρχικά με ενδοιασμούς, αλλά στην πορεία με ευχαρίστηση και ενθουσιασμό. Η αποκόμιση θετικών εντυπώσεων και η απόκτηση νέων γνώσεων έδωσε κίνητρα για την ενασχόληση εκ νέου με την τέχνη, η οποία συντελεί στην αντιληπτική ικανότητα από διαφορετικές όψεις και στον πιθανό επαναπροσδιορισμό παραδοχών.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση ενηλίκων, μετασχηματίζουσα μάθηση, αισθητική εμπειρία, τέχνη, κριτικός στοχασμός

B8. Εξ Αποστάσεως Διδασκαλία και Εκπαίδευση: Πρακτικές, Αξιοποίηση και Αξιολόγηση των Ψηφιακών και Τεχνολογικών Μέσων, Κοινωνικές Ανισότητες και Αντιμετώπισή τους

Η επίδραση της πανδημίας Covid-19 και της απομακρυσμένης διαδικτυακής διδασκαλίας έκτακτης ανάγκης στην κοινωνική και ψυχική υγεία μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Ευθυμία Ιωαννίδη

Εκπαιδευτικός-Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού
efthymia.io96@gmail.com

Μπαμπάλης Θωμάς

Καθηγητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ tbabalis@primedu.uoa.gr

Κουτρομάνος Γεώργιος

Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ koutro@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Το παγκόσμιο φαινόμενο της πανδημίας Covid-19 προκάλεσε τεράστιες αλλαγές στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, κυρίως στα παιδιά Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα παιδιά ένιωσαν πιο έντονα αυτές τις αλλαγές, αφού επηρεάστηκε ο τρόπος ζωής τους, η εκπαίδευσή τους και η κοινωνική τους ζωή. Οι δάσκαλοι, οι γονείς και οι ειδικοί (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί) κλήθηκαν ταχύτατα να αντιμετωπίσουν την αλλαγή αυτή, ώστε να μην υπάρξουν έντονες αρνητικές συνέπειες (κοινωνικές, ψυχολογικές, εκπαιδευτικές-ακαδημαϊκές). Μια προσωρινή λύση αποτέλεσε ο συνδυασμός της σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης. Μέσα από τις διάφορες μελέτες, αλλά και της συγκεκριμένης έρευνας, που πραγματοποιήθηκε στον ελλαδικό χώρο, αναδείχθηκε η σημαντικότητα της κοινωνικοποίησης και της ψυχολογίας, και διαφάνηκε η αυξημένη χρήση των ψηφιακών μέσων στις νεαρές ηλικίες. Η έρευνα αυτή, λοιπόν, εμπίπτει στον δεύτερο θεματικό άξονα, τη Διδασκαλία και συγκεκριμένα την «Εξ αποστάσεως Διδασκαλία και Εκπαίδευση: Πρακτικές, Αξιοποίηση και αξιολόγηση των Ψηφιακών και Τεχνολογικών Μέσων, Κοινωνικές Ανισότητες και Αντιμετώπισή τους». Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό τη διερεύνηση τριών επιρροών με μεταβλητές την καθημερινή συμπεριφορά των παιδιών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, τα συναισθήματα/ανησυχίες τους και τη χρήση των ψηφιακών μέσων σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους, δηλαδή πριν και κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Για τον λόγο αυτόν χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο CRISIS (Merikangas, Milham, & Stringaris, n.d.) και διανεμήθηκε σε 130 γονείς παιδιών αυτών των ηλικιακών ομάδων. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε, βασίστηκε στην ποσοτική έρευνα, ενώ το δείγμα αφορούσε την Ελλάδα και κυρίως τον νομό Αττικής, ενώ ένα μικρό ποσοστό προερχόταν από γονείς και κηδεμόνες του εξωτερικού. Ακόμη, το εργαλείο στατιστικής ανάλυσης ήταν το SPSS v.20 και για την ανάλυση και την ερμηνεία

των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι περιγραφικής στατιστικής, όπως T-έλεγχος (paired samples t-test) και Wilcoxon (related samples Wilcoxon signed rank test). Τα ευρήματα έδειξαν ότι η κοινωνική ζωή των παιδιών, η ψυχολογική τους κατάσταση, καθώς και η χρήση ψηφιακών μέσων επηρεάστηκαν σημαντικά και με θετική συσχέτιση κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Έτσι, η πανδημία και οι συνακόλουθοι περιορισμοί, καθώς και οι αλλαγές στη ζωή είχαν αρνητική επίδραση στα παιδιά, καθώς οι συνήθειες ύπνου χειροτέρεψαν, η σωματική δραστηριότητα και ο χρόνος σε εξωτερικούς χώρους μειώθηκαν, τα συναισθήματα, οι ανησυχίες τους και η χρήση πολυμέσων αυξήθηκαν. Οι ερωτηθέντες φαίνεται να επιβεβαιώνουν το συμπέρασμα πως η πανδημία και γενικότερα οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί είχαν σημαντικά αρνητική επιρροή στα παιδιά αυτών των ηλικιών, αφού τα περισσότερα στην ψυχική υγεία τους αυξήθηκαν, η κοινωνικοποίησή τους εξίσου επηρεάστηκε και η κοινωνική απομόνωση δημιούργησε έντονα ψυχολογικά προβλήματα στις ευάλωτες αυτές ηλικίες.

Λέξεις κλειδιά: Απομακρυσμένη διαδικτυακή διδασκαλία έκτακτης ανάγκης, Πανδημία του κορωνοϊού/Covid-19, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Καραντίνα

Η εκπαίδευση STEAM στην εξ' αποστάσεως διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών

Ελένη Κολοκούρη

Ε.Δι.Π. Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αθηνά-Χριστίνα Κορνελάκη

Επίκουρη Καθηγήτρια Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αικατερίνη Πλακίτση

Καθηγήτρια Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εστιάζει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός εξ' αποστάσεως σεμιναρίου για την εκπαίδευση STEAM. Το σεμινάριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει βασικό σκοπό να έρθουν οι εκπαιδευτικοί σε επαφή με ένα εικονικό εκπαιδευτικό εργαστήριο STEAM με υλικό που θα μπορούσαν να ενσωματώσουν στις τάξεις τους. Προς την κατεύθυνση αυτή, δημιουργήθηκαν δύο εικονικά εργαστήρια STEAM με τίτλους «Το φως ως οντότητα στην επιστήμη και τη ζωή» και «Από τα μαγνητικά παιχνίδια στο θαύματα της Επιστήμης», τα οποία περιλάμβαναν μία σειρά από αίθουσες με διαδικτυακές δραστηριότητες. Το σεμινάριο σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid 19. Η πανδημία έφερε μια νέα εποχή στην εκπαίδευση και έθεσε πολύπλοκα ζητήματα όπως ανισότητες στην εκπαίδευση, μαθησιακά περιβάλλοντα στο σπίτι, πρόσβαση στις διαδικτυακές πλατφόρμες μάθησης, έλλειψη κατάλληλης κατάρτισης εκπαιδευτικών και νέες μεθοδολογίες και παιδαγωγικές.

Ως θεωρητικό πλαίσιο για το σχεδιασμό και την ανάλυση του σεμιναρίου χρησιμοποιήθηκε η Θεωρία της Δραστηριότητας (CHAT). Ειδικότερα, το σεμινάριο σχεδιάστηκε με βάση το μεθοδολογικό εργαλείο SCOPES, το βασίζεται στην CHAT. Στο πλαίσιο αυτό, ορίστηκαν τα συστήματα δραστηριότητας και το κοινό αντικείμενο (System of Activity), αναλύθηκαν οι αντιφάσεις (Contradictions), μελετήθηκε η έκβαση των αποτελεσμάτων (Outcomes), αξιοποιήθηκε η θεωρία σε συνδυασμό με την πράξη (Praxis), ο επεκτατικός κύκλος μάθησης (Expansive Learning Cycle) χρησιμοποιήθηκε για το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων και οι Φυσικές Επιστήμες (Science Education) χρησιμοποιήθηκαν ως αφετηρία για την εκπαίδευση STEAM. Στο σεμινάριο συμμετείχαν 187 εν ενεργεία εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που εργάζονταν εξ αποστάσεως. Από την υλοποίηση του σεμιναρίου συγκεντρώθηκαν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Τα ζητήματα που διερευνήθηκαν ήταν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση STEAM καθώς και οι συγκρούσεις/αντιφάσεις, οι οποίες προέκυψαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σεμιναρίου. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί απάντησαν σε ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο που αφορούσε τις απόψεις τους και την εμπειρία τους από την εκπαίδευση STEAM καθώς και την προθυμία τους να την αξιοποιήσουν στις τάξεις τους. Στο τέλος του σεμιναρίου, ακολούθησαν μια σειρά από δράσεις για να σχεδιάσουν τις δικές τους δραστηριότητες σε έναν επεκτατικό κύκλο μάθησης. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανέδειξε την ανάγκη των εκπαιδευτικών για περισσότερα επιμορφωτικά προγράμματα στην εκπαίδευση STEAM και τη θετική διάθεση για μεγαλύτερη αξιοποίηση αυτής στη διδασκαλία τους ενώ οι συγκρούσεις/ αντιφάσεις αφορούσαν κυρίως την εναρμόνιση των προγραμμάτων σπουδών με τις καθημερινές πρακτικές των εκπαιδευτικών στην τάξη. Συμπερασματικά, παρά τους περιορισμούς, οι εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο του σεμιναρίου ανέπτυξαν υλικό το οποίο θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν στις μελλοντικές τους τάξεις, και να λειτουργήσουν ως σχεδιαστές διαμορφωτικών παρεμβάσεων.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαίδευση STEAM, Φυσικές Επιστήμες, εξ αποστάσεως διδασκαλία

Οι επιπτώσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη ψυχολογία των μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και στο οικογενειακό τους περιβάλλον κατά τη διάρκεια του COVID-19

Efthymios Tsitsikas

Εκπαιδευτικός, Υποψήφιος Διδάκτορας Πανεπιστημίου Αιγαίου
msd21007@aegean.gr

Katerina T. Frantzi

Καθηγήτρια Πληροφορικής-Επεξεργασίας Σωμάτων Κειμένων, Διευθύντρια του Εργαστηρίου Πληροφορικής και Πρόεδρος του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου
frantzi@aegean.gr

Chrysoula Triviza

Εκπαιδευτικός
siliatr@gmail.com

Περίληψη

Η πανδημία του Covid-19 οδήγησε σε σημαντική αύξηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για μαθητικούς πληθυσμούς σε όλο τον κόσμο. Για τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είχε σημαντικές επιπτώσεις στην ψυχολογία και την ευημερία τους, καθώς και στις οικογενειές τους. Ένας σημαντικός αντίκτυπος της ΕΞΑΕ για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες είναι η απώλεια υπηρεσιών προσωπικής υποστήριξης. Επιπλέον, η έλλειψη διαπροσωπικών κοινωνικών συνδέσεων και υποστήριξης από ειδικούς μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχολογία των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Επίσης, η πίεση που μπορεί να ασκήσει η ΕΞΑΕ στις οικογένειες μπορεί να αυξήσει τα επίπεδα άγχους για όλους στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον. Με την έλευση του COVID-19 η ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και η ΕΞΑΕ μείωσαν τις ανισότητες και εξασφάλισαν δίκαιη πρόσβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία. Από την άλλη πλευρά, η κοινωνική απομόνωση εν μέσω της πανδημίας απαιτούσε ένα νέο εκπαιδευτικό περιβάλλον, το οποίο όμως είχε ως αποτέλεσμα αυξημένο αριθμό ψυχολογικών διαταραχών όπως και αύξηση στις ψυχικές ασθένειες. Η απροσδόκητη στροφή από τη διαπροσωπική μάθηση στη διαδικτυακή μάθηση έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα για μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και τους γονείς τους, στους καθηγητές τους αλλά και συνολικά στο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό. Σκοπός της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των επιπτώσεων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη ψυχολογία των μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και στο οικογενειακό τους περιβάλλον κατά τη διάρκεια του COVID-19. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση, κυρίως ξενόγλωσσης αλλά και ελληνικής βιβλιογραφίας και η ανάλυση ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί σε σχέση με την ΕΞΑΕ, σε μαθητές με ΕΜΔ και την εμπλοκή των γονιών σ' αυτή τη νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα. Οι προς εξέταση μελέτες έχουν δείξει ότι, όταν οι μαθητές δεν είναι στο σχολείο, είναι λιγότερο δραστήριοι σωματικά και έχουν

μεγαλύτερο χρόνο χρήσης κινητών τηλεφώνων και Η/Υ. Έτσι όταν θα τα χρησιμοποιούν στην διάρκεια της εξΑΕ αισθάνονται κορεσμένοι και με σημάδια έντονου ή ήπιου στρες. Οι παράγοντες που μπορεί να εξαλείψουν τις αρνητικές συνέπειες είναι τα μαθησιακά κίνητρα, η μειωμένη κόπωση και η αίσθηση αλληλεπίδρασης που δεν μπορεί να αντικατασταθεί με κανένα διαδικτυακό μάθημα. Επίσης, έχει αποδειχτεί ότι η συμμετοχή των γονέων στην ΕξΑΕ, για παιδιά με ΕΜΔ, είναι ζωτικής σημασίας για την ακαδημαϊκή τους επιτυχία. Συμπερασματικά, η ΕξΑΕ κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 είχε σημαντικές επιπτώσεις για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και τις οικογένειές τους. Αυτές οι προκλήσεις περιλαμβάνουν αυξημένο άγχος και στρες, μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, αυξημένη κοινωνική απομόνωση, διαταραχή της ρουτίνας και των δομών και αυξημένο οικογενειακό άγχος.

Λέξεις κλειδιά: Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, οικογένεια, ψυχολογία, COVID-19

Γ. ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Γ1. Δια Βίου Μάθηση και Εκπαιδευτική Κοινότητα: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί ως φορείς κοινωνικού μετασχηματισμού απέναντι στο φαινόμενο της έμφυλης βίας

Πλιόγκου Βασιλική
Επίκουρη Καθηγήτρια
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
vplioyou@uowm.gr

Κατσαρού Βασιλική
Νηπιαγωγός
Υποψήφια Διδασκίστρια
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
vakatsarou@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση εμπίπτει στον θεματικό άξονα Γ1 και αποτελεί θέμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Η έμφυλη βία αποτελεί παγκόσμιο και σύνθετο φαινόμενο, το οποίο προέρχεται από τις κυρίαρχες πατριαρχικές δομές και αντανakλά την ανδρική θέση ισχύος. Συναίστα φαινόμενο που παραβιάζει τα δικαιώματα των γυναικών, προκαλώντας αρνητικές συνέπειες στη σωματική και ψυχική τους υγεία, φαινόμενο το οποίο μπορεί να φτάσει μέχρι και την ακραία μορφή εμφάνισής του, αυτό της γυναικοκτονίας. Το συγκεκριμένο φαινόμενο, σε όλες του τις εκφάνσεις, δεν μπορεί να αφήσει ανεπηρέαστη την εκπαιδευτική κοινότητα είτε ως αντικείμενο συζήτησης των δημοσιευμένων περιστατικών με στόχο την όξυνση της κριτικής σκέψης και ευαισθητοποίησης των μαθητών και μαθητριών απέναντι στην εμφάνιση του φαινομένου της έμφυλης βίας είτε ακόμη και ως βίωμα, καθώς ενδέχεται τα θύματα της έμφυλης βίας να είναι γυναίκες εκπαιδευτικοί ή ακόμη και τα ίδια τα παιδιά άμεσα, ή/και έμμεσα, όταν ζουν σε οικογένειες όπου η μητέρα είναι θύμα έμφυλης ενδοοικογενειακής βίας και τα ίδια ζουν σε ένα κακοποιητικό περιβάλλον. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί με τη στάση και τη συμπεριφορά τους μπορεί να αποτελούν φορείς μεταβίβασης ή αποδόμησης στερεοτύπων για τους ρόλους των φύλων και των κυρίαρχων κοινωνικών νορμών. Η παρούσα έρευνα σε δείγμα 253 εκπαιδευτικών, ανδρών και γυναικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ηπείρου, εστιάζει στον

μεταρρυθμιστικό τους ρόλο στην αντιμετώπιση του φαινομένου της έμφυλης βίας στο σχολικό περιβάλλον και την κοινωνία. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου και η επεξεργασία και ανάλυσή τους ανέδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους (91,7%) πιστεύουν ότι πρέπει να λειτουργούν ως φορείς κοινωνικού μετασχηματισμού στις τάξεις τους, επισημαίνοντας ωστόσο σε ποσοστό 59,7% ότι σπανίως συζητούν θέματα φύλου και ισότητας, ότι δεν γνωρίζουν τις δημόσιες πολιτικές που ισχύουν στη χώρα μας για την αντιμετώπιση της βίας που συνδέεται με το φύλο (81,4%), ενώ υπήρξαν και κάποιες δηλώσεις εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα (6,7%), ότι έχουν διακρίνει ή αντιμετωπίσει περιστατικά έμφυλης λεκτικής βίας, όπως σεξιστικά σχόλια και φραστικές επιθέσεις, από άνδρες εκπαιδευτικούς σε γυναίκες συναδέλφισσές τους. Από τα ευρήματα της έρευνας αναδείχθηκε σε ποσοστό 76,9% ότι οι εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της περιοχής της Ηπείρου δεν έχουν επιμορφωθεί σε θέματα έμφυλης βίας, και σε ποσοστό 45,8% θεωρούν απαραίτητη την ένταξη της οπτικής του Φύλου σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης ως μέσου πρόληψης και αποφυγής περιστατικών βίας, αναγνωρίζοντας συγχρόνως τις βασικότερες αιτίες της έμφυλης βίας ως μέρους της κυριαρχίας του ανδρισμού, της κοινωνικής ανοχής απέναντι στο φαινόμενο αυτό, καθώς και του τρόπου κοινωνικοποίησης των φύλων.

Λέξεις κλειδιά: Έμφυλη βία, επιμόρφωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, φορείς κοινωνικού μετασχηματισμού

Πρακτικές ανάπτυξης και αξιολόγησης των ήπιων δεξιοτήτων στη Διά Βίου Μάθηση

Θεοδώρα Παπαγεωργίου

Εργαστηριακός Συνεργάτης Ανώτατης Σχολής Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ) ΑΣΠΑΙΤΕ, trpageorgiou@aspete.gr

Ιωσήφ Φραγκούλης,

Καθηγητής, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ), sfaka@otenet.gr

Περίληψη

Στον 21ο αιώνα στην Κοινωνία της Γνώσης στόχος είναι όχι μόνο η διδασκαλία γνώσεων αλλά και η ανάπτυξη δεξιοτήτων, που θα συμβάλλουν ενεργά, ώστε κάθε εκπαιδευόμενος να μετασχηματιστεί σε ενεργό πολίτη ικανό να διαχειρίζεται την πληροφορία, να παράγει τη γνώση και να επιλύει προβλήματα της πραγματικής ζωής. Σε αυτό θα συμβάλλουν, εκτός από τις επιστημονικές γνώσεις, οι ικανότητες και οι δεξιότητες που οι εκπαιδευόμενοι συνεχώς πρέπει να καλλιεργούν. Η σημασία της ανάπτυξης των δεξιοτήτων έχει προβληθεί έντονα τις τελευταίες δεκαετίες από ερευνητές, εκπαιδευτικούς και υπευθύνους χάραξης της εκπαιδευτικής πολιτικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στα διάφορα μοντέλα δεξιοτήτων συναντάμε τους όρους γενικές δεξιότητες, εγκάρσιες, μεταβιβάσιμες, οριζόντιες, ήπιες,

δεξιότητες του 21ου αιώνα κ.α. Οι ήπιες δεξιότητες, ωστόσο, δεν καλλιεργούνται στον βαθμό που θα έπρεπε στις δομές της εκπαίδευσης και σπανίως αξιολογούνται επίσημα (από το Ευρωπαϊκή Ένωση Νέο Θεματολόγιο για τις Δεξιότητες). Είναι απαραίτητο, λοιπόν, η εκπαίδευση και η κατάρτιση να μετασχηματισθούν για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες του σύγχρονου πολίτη. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδειχθούν πρακτικές ανάπτυξης και αξιολόγησης των δεξιοτήτων τόσο στην τυπική όσο και στη μη τυπική εκπαίδευση στο πλαίσιο της Διά Βίου Μάθησης. Στο πλαίσιο αυτό αποσαφηνίζουμε την έννοια της δεξιότητας και προσδιορίζουμε τις ήπιες δεξιότητες, όπως τις συναντάμε σε μοντέλα δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα (Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, Μπολόνια, Έκθεση Deloitte). Για την ανάπτυξη των ήπιων δεξιοτήτων παρουσιάζονται καινοτόμες πρακτικές, που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, όπως σύγχρονες βιωματικές συμμετοχικές τεχνικές. Για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα Διά Βίου μάθησης παρουσιάζονται σύγχρονες τεχνικές αξιολόγησης και προτείνονται συγκεκριμένοι δείκτες αξιολόγησης τους.

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί πώς οι ήπιες δεξιότητες που καλούνται οι εκπαιδευόμενοι να διαθέτουν στη σημερινή εποχή προκειμένου να ανταποκριθούν επιτυχώς στην εργασία και την προσωπική τους ζωή μπορούν να αναπτυχθούν και να αξιολογηθούν αποτελεσματικά, ώστε να ληφθούν μέτρα σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής για την αναβάθμισή τους. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να εφαρμοστούν τόσο στο πεδίο της τυπικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες όσο και στη μη τυπική εκπαίδευση, όπως σε δομές Διά Βίου Μάθησης, προγράμματα εκπαίδευσης Ενηλίκων, ΙΕΚ κ.α.

Λέξεις-Κλειδιά: ήπιες δεξιότητες, μοντέλα δεξιοτήτων, διά βίου μάθηση

Μπορούν οι μαθητές προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας να εκπαιδευτούν στις πρώτες βοήθειες και να διαχειρίζονται τραύματα;

Ελέανα Τσε

Υποψήφια διδάκτωρ Ιατρικής σχολής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
e.tse@uoi.gr

Αικατερίνη Πλακίτση

Καθηγήτρια Διδακτικής Φυσικών Επιστημών, Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών,
Σχολή Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
kplakits@uoi.gr

Σπυρίδων Βούλγαρης

Καθηγητής Νευροχειρουργικής, Σχολή Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
svoulg@otenet.gr

Γεώργιος Αλεξίου

Αναπληρωτής Καθηγητής Νευροχειρουργικής, Σχολή Ιατρικής, Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων galexiou@uoi.gr

Περίληψη

Η κατανόηση των βασικών αρχών των πρώτων βοηθειών και της διαχείρισης τραύματος αποτελεί απαραίτητη γνώση για κάθε άνθρωπο, ανεξάρτητα από την ηλικία του, καθώς μπορεί να συμβάλει στη διάσωση ζωών. Το σχολείο αναδεικνύεται ως ιδανικός χώρος για την εκπαίδευση ατόμων στις πρώτες βοήθειες και στη διαχείριση τραύματος, καθώς μπορεί να παρέχει εκπαίδευση σε μεγάλο αριθμό μαθητών με σχετικά χαμηλό κόστος. Πολλές χώρες έχουν εισάγει εκπαιδευτικά προγράμματα πρώτων βοηθειών στα σχολεία. Ωστόσο, αυτά τα προγράμματα εστιάζουν κυρίως στις ηλικίες 10-18 ετών, ενώ οι μικρότερες ηλικίες λαμβάνουν ελάχιστη ή καθόλου εκπαίδευση. Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό να εξετάσει την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος στη διδασκαλία των πρώτων βοηθειών και της διαχείρισης τραυμάτων σε μαθητές της προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Οι ερευνητικοί στόχοι της παρούσας μελέτης περιλαμβάνουν την ικανότητα των μαθητών της προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας να παρέχουν πρώτες βοήθειες και να διαχειρίζονται τραύματα, καθώς και τη συχνότητα επανάληψης της εκπαίδευσης. Στην παρούσα μελέτη πραγματοποιήσαμε μια τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή. Συμμετείχαν 192 μαθητές, ηλικίας 4-8 χρονών, εκ των οποίων 132 παιδιά κατανεμήθηκαν στην εκπαιδευτική ομάδα και 60, που δεν έλαβαν καμία παρέμβαση, στην ομάδα ελέγχου. Για να αξιολογηθούν οι γνώσεις και οι δεξιότητες των μαθητών, χρησιμοποιήσαμε ένα κλειστού τύπου ερωτηματολόγιο και την παρατήρηση βασισμένη σε σενάριο χρησιμοποιώντας μια λίστα ελέγχου (checklist). Η αξιολόγηση των μαθητών έγινε μία ημέρα πριν, μία ημέρα μετά, δύο και επτά μήνες μετά την εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι, πριν από την εκπαίδευση, δεν καταγράφηκε σημαντική στατιστική διαφορά στις γνώσεις και δεξιότητες πρώτων βοηθειών και διαχείρισης τραύματος μεταξύ των μαθητών της εκπαιδευόμενης ομάδας και των μαθητών της ομάδας ελέγχου. Μία ημέρα μετά την εκπαίδευση, τα παιδιά της εκπαιδευόμενης ομάδας σημείωσαν σημαντικά στατιστική διαφορά ($p < 0,05$). Οι γνώσεις και οι δεξιότητες σταδιακά μειώθηκαν δύο και επτά μήνες μετά την εκπαίδευση, ωστόσο παρέμειναν σε υψηλό επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, πρώτες βοήθειες, διαχείριση τραύματος

Πολιτικές διά βίου μάθησης στο ευρωπαϊκό επίπεδο: Ανάλυση των διαδικασιών αναγνώρισης σπουδών και πιστοποίησης δομών μάθησης στην ΕΕ

Άγγελος Καβασακάλης

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας,
agkav@upatras.gr

Ανδρέας Βασιλόπουλος

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας,
andreasv@upatras.gr

Περίληψη

Η διά βίου μάθηση (ΔΒΜ) σχετίζεται με κάθε μαθησιακή δραστηριότητα που αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής στο πλαίσιο της τυπικής και της μη-τυπικής εκπαίδευσης αλλά και μέσα από άλλες άτυπες μαθησιακές διαδικασίες. Επομένως χαρακτηρίζεται από μία ευελιξία ως προς τον χρόνο, τον χώρο, το περιεχόμενο, και τις εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές οι οποίες χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση της κάθε μαθησιακής δραστηριότητας.

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, ιδιαίτερα μετά την έλευση της «κοινωνίας της γνώσης» η συζήτηση, οι εξελίξεις και η παραγωγή πολιτικών σε υπερεθνικό επίπεδο (στο παρόν κείμενο η εστίαση θα είναι στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης -ΕΕ-) στον χώρο της διά βίου μάθησης είναι υψηλά στην πολιτική ατζέντα. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσονται, κάποιες φορές μονοδιάστατα, σχετικές πολιτικές. Σταδιακά, μετά το 1990 και μέχρι σήμερα, στο πλαίσιο της έλευσης της κοινωνίας της γνώσης, η διαρκής έκθεση νέων και ενηλίκων σε μαθησιακές δραστηριότητες αρχίζει να αναγνωρίζεται ως ένα βασικό μέσο για την επίτευξη, πρωτίστως, της οικονομικής ανταγωνιστικότητάς και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και συμπερίληψης. Κατά συνέπεια, η ΕΕ επικεντρώνει τις πολιτικές της για τη ΔΒΜ στις δομές της εκπαίδευσης των ενηλίκων αφού αυτές θεωρούνται πως συνδέονται αποτελεσματικότερα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επομένως, κατά τη γνώμη μας, ίσως περιορίζει με αυτόν τον τρόπο και το εύρος του όρου της ΔΒΜ.

Με δεδομένο αυτό το περιβάλλον παραγωγής πολιτικών σχετικών με τη διά βίου μάθηση η παρούσα ανακοίνωση ανήκει στη θεματική ενότητα «Διά Βίου Μάθηση» και συγκεκριμένα στην υπο-ενότητα: «Πρακτικές Δια Βίου Μάθησης και Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση» και προχωρά, μέσω ανάλυσης κειμένων πολιτικής, σε μια διερεύνηση των εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε δύο άξονες. Αρχικώς αναλύουμε τις εξελίξεις στις πολιτικές διά βίου μάθησης σε επίπεδο ΕΕ αναζητώντας τα σημεία καμπής και τις προκλήσεις τόσο για τις δομές όσο και για τους ίδιους τους εκπαιδευομένους. Στη συνέχεια αναλύουμε τις εξελίξεις στην ανάπτυξη πολιτικών και εργαλείων για την αναγνώριση προσόντων (των εκπαιδευόμενων) καθώς και για την ανάπτυξη διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας και πιστοποίησης των δομών εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εστίαση

σε αυτόν τον δεύτερο άξονα, είναι κατά τη γνώμη μας σημαντική, καθώς η ανάπτυξη των σχετικών πολιτικών και διαδικασιών στοχεύει στην ενίσχυση της διαφάνειας, της συγκρισιμότητας και της συμβατότητας των προσόντων στον ευρωπαϊκό χώρο.

Λέξεις κλειδιά: Δια βίου μάθηση, αναγνώριση τίτλων σπουδών, πιστοποίηση δομών μάθησης, εκπαιδευτικές πολιτικές, Ευρωπαϊκή Ένωση

Η χρήση τεχνικών δράματος στο πλαίσιο της εμπλοκής των νηπιαγωγών στο κοινωνικοδραματικό και φανταστικό παιχνίδι των παιδιών

Άνθια Μιχαηλίδη

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, Πανεπιστήμιο Κύπρου,
michaelides.m.anthia@ucy.ac.cy

Ελένη Λοΐζου

Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κύπρου, eloizou@ucy.ac.cy

Περίληψη

Αδιαμφισβήτητα το παιχνίδι σχετίζεται με την μάθηση και ανάπτυξη των παιδιών και η εμπλοκή της εκπαιδευτικού είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων παιχνιδιών των παιδιών (Lohmander & Samuelsson, 2022). Η εμπλοκή των εκπαιδευτικών στο παιχνίδι των παιδιών βασίζεται στην Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης (ZEA) του Vygotsky, καθώς μέσω αυτής μπορεί να ενισχυθεί το παιχνίδι των παιδιών (Bodrova, 2008). Το δράμα και συγκεκριμένα ο αυτοσχεδιασμός εμπίπτουν στην ZEA (Graue, Whyte & Delaney, 2014).

Αυτή η μελέτη είναι μέρος διδακτορικής διατριβής που εξέτασε την ανάπτυξη των δεξιοτήτων κοινωνικοδραματικού και φανταστικού παιχνιδιού των νηπιαγωγών μέσω της υλοποίησης ενός ΠΕΑ δράματος. Στη μελέτη αυτή εστιαζόμαστε στα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα: 1) Ποιες τεχνικές δράματος μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σχεδιασμό ενός ΠΕΑ δράματος, που αναπτύσσει δεξιότητες κοινωνικοδραματικού και φανταστικού παιχνιδιού των νηπιαγωγών; 2) Ποιες τεχνικές δράματος χρησιμοποιούν οι νηπιαγωγοί κατά τη διάρκεια της εμπλοκής τους στο παιχνίδι και πώς αυτές οι τεχνικές σχετίζονται με τις δεξιότητες κοινωνικοδραματικού και φανταστικού παιχνιδιού τους;

Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων περιλάμβαναν μελέτη βιβλιογραφίας του δράματος μέσω της οποίας προσδιορίστηκαν οι τεχνικές του δράματος που σχετίζονταν με τις δεξιότητες κοινωνικοδραματικού και φανταστικού παιχνιδιού των νηπιαγωγών. Με βάση τα αποτελέσματα σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε ένα ΠΕΑ ανάπτυξης των δεξιοτήτων κοινωνικοδραματικού και φανταστικού παιχνιδιού των νηπιαγωγών μέσω τεχνικών δράματος. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις πριν και στο τέλος του προγράμματος και βιντεοσκοπήσεις πριν, κατά τη διάρκεια και στο τέλος του προγράμματος. Οι συμμετέχοντες διατήρησαν ένα ημερολόγιο αναστοχασμού και πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες παρατηρήσεις από την ερευνήτρια.

Στο ΠΕΑ δράματος συμμετείχαν δεκατρείς εν-ενεργεία νηπιαγωγοί, αλλά τέσσερις παρείχαν τα δεδομένα. Οι συμμετέχουσες εργάζονταν σε δημόσιο νηπιαγωγείο και οι τάξεις τους αποτελούνται από παιδιά ηλικίας 4-6 ετών.

Έντυπα συγκατάθεσης δόθηκαν στις εν-ενεργεία νηπιαγωγούς, στις διευθύντριες, στους γονείς/κηδεμόνες των παιδιών, στις βοηθούς της τάξης και όλοι είχαν την επιλογή να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή. Χρησιμοποιήθηκαν ψευδώνυμα για ανωνυμία.

Από τα αποτελέσματα προέκυψαν τρεις δεξιότητες κοινωνικοδραματικού και φανταστικού παιχνιδιού: η Υπόδυση Ρόλου, η Διαλογική Δράση και η Διαλογική Δράση με Υπόδυση Ρόλου. Συγκρίνοντας το περιεχόμενο των τεχνικών δράματος με τις τρεις δεξιότητες διαπιστώθηκε σύνδεση μεταξύ τους. Υπήρχαν τεχνικές δράματος που σχετίζονταν με μία δεξιότητα αλλά και τεχνικές που συνδέονταν με περισσότερες δεξιότητες. Επιπλέον, οι συμμετέχουσες κατά την διάρκεια της εμπλοκής τους στο παιχνίδι εφαρμόζαν τεχνικές δράματος μέσω των οποίων παρουσίαζαν χαρακτηριστικά των δεξιοτήτων.

Συμπερασματικά παρουσιάζεται η Ζώνη Επικείμενης Δράσης της Εμπλοκής της νηπιαγωγού στην οποία εμπίπτουν οι τρεις δεξιότητες οι οποίες σχετίζονται με τις γενικές διδακτικές δεξιότητες των νηπιαγωγών και βασίζονται στον αυτοσχεδιασμό.

Λέξεις κλειδιά: τεχνικές δράματος, εμπλοκή νηπιαγωγού, κοινωνικοδραματικό παιχνίδι, δεξιότητες παιχνιδιού, επαγγελματική ανάπτυξη

Η Συμβολή της Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης στη Συμφιλίωση Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής

Ηλιάννα Γωγάκη

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Εκπαιδευτικός ΠΕ60,
iliannag@yahoo.gr

Θεοδώρα Τερζοπούλου

Διδακτορίσσα του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Εκπαιδευτικός ΠΕ60
doraterzo@gmail.com

Περίληψη

Η Συμφιλίωση επαγγελματικής, οικογενειακής και προσωπικής ζωής αποτελεί στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που μπορεί να επιτευχθεί και με τη συμβολή της Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης, η οποία συνεισφέρει στην κατανόηση και την αντίληψη της έμφυλης πραγματικότητας, στη βελτίωση υφιστάμενων αλλά και στην απόκτηση νέων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, ειδικότερα των γυναικών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η ανάδειξη της Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης ως μέσο επίτευξης της Συμφιλίωσης Επαγγελματικής και Οικογενειακής ζωής των γυναικών. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 150 εργαζόμενες μητέρες, απόφοιτες Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η έρευνα ήταν ποσοτική και το εργαλείο

της ήταν το ερωτηματολόγιο. Πραγματοποιήθηκε το 2022. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας, προκύπτει ότι οι εργαζόμενες μητέρες με αυξημένα προσόντα, αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην προσπάθεια επίτευξης της Συμφιλίωσης Επαγγελματικής, Οικογενειακής και Προσωπικής ζωής τους, επισημαίνοντας την αναγκαιότητά της. Διαφαίνεται επίσης, η σημασία της Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευσης στην προσπάθεια αυτή, και ιδιαίτερα της Επιμόρφωσης, η οποία έχει θετική επίδραση στις γυναίκες, ιδιαίτερα σε αυτές με αυξημένα προσόντα, στην προσπάθεια Συμφιλίωσης Επαγγελματικής, Οικογενειακής και Προσωπικής ζωής. Μάλιστα η εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση αποτελεί μονόδρομος στην προσπάθεια επίτευξης της Συμφιλίωσης των πολλαπλών ρόλων και στην ένταξη των εκπαιδευτικών γυναικών στην Κοινωνία της Γνώσης.

Λέξεις κλειδιά: Δια Βίου Μάθησης και Εκπαίδευση, Επιμόρφωση, Συμφιλίωση

Διά Βίου Μάθηση, Δεξιότητες & Μικροδιαπιστευτήρια: Προοπτικές και Προκλήσεις

Παναγιώτης Καλογεράκης

PhD, Εντεταλμένος Διδάσκων ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, Επιστημονικός Συνεργάτης ΙΝΕ ΓΣΕΕ
pankalog@primedu.uoa.gr

Χρήστος Γούλας

PhD, Λέκτορας Τμήματος Οικονομικών και Διοίκησης Neapolis University Pafos,
Γενικός Διευθυντής ΙΝΕ ΓΣΕΕ
goulas@inegsee.gr

Περίληψη

Οι δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού καταλαμβάνουν τα πολιτικά θεματολόγια και μονοπωλούν τον δημόσιο διάλογο για ζητήματα οικονομίας, απασχόλησης και εκπαίδευσης, συχνά ως πανάκεια. Σε υπερεθνικό, διεθνές και εθνικό επίπεδο η έμφαση στο ανθρώπινο κεφάλαιο προτάσσεται ως κινητήριος δύναμη της παραγωγικότητας και της οικονομικής μεγέθυνσης σε ένα συγκεκριμένο μεταβάσεων (πράσινη & ψηφιακή) το οποίο απαιτεί τη διαρκή αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού μέσω της Διά Βίου Μάθησης (ΔΒΜ). Ωστόσο, η συμμετοχή στη ΔΒΜ είναι σαφώς περιορισμένη και η συζήτηση για την κρίση των δεξιοτήτων οριοθετεί τη ΔΒΜ ως χώρο πολιτικής (policy space) ο οποίος θεμελιώνεται στην ήπια διακυβέρνηση, σε εργαλειακές και ατομικιστικές βάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, πρωτίστως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) μέσω του «Ευρωπαϊκού Θεματολογίου Δεξιοτήτων» (European Skills Agenda 2020) και της «Σύστασης του Συμβουλίου για μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια για τη ΔΒΜ και την απασχολησιμότητα» (2022), προωθεί το εργαλείο πολιτικής των μικροδιαπιστευτηρίων ως όχημα για την επίτευξη μιας «επανάστασης δεξιοτήτων». Για την ανάδειξη των προοπτικών αλλά και των κρίσιμων ζητημάτων που συνοδεύουν τα μικροδιαπιστευτήρια, η παρούσα συνεισφορά

αξιοποιεί την Κριτική Πολιτική Ανάλυση. Ειδικότερα, μέσα από τη μελέτη και ανάλυση κειμένων πολιτικής Διεθνών και Υπερεθνικών Οργανισμών (ΕΕ, Cedefop, OECD, UNESCO, ILO) καθώς και της συναφούς με τα μικροδιαπιστευτήρια επιστημονικής βιβλιογραφίας, διερευνούμε τους τρόπους με τους οποίους οι πολιτικοί Λόγοι λειτουργούν ως όργανα κυριαρχίας, εξουσίας και ελέγχου και αναδεικνύουμε αναντιστοιχίες μεταξύ πολιτικής ρητορικής και πρακτικών. Αναλύουμε την ανάδυση του πολιτικού εργαλείου, ποια προβλήματα προορίζεται να λύσει και ποιες επιπτώσεις τελικά έχει στις κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες. Τα μικροδιαπιστευτήρια προωθούνται ως απάντηση στην ανάγκη για τεκμηριωμένα μαθησιακά αποτελέσματα ελεγχόμενης ποιότητας με σύντομη διάρκεια. Παρέχουν δυνατότητες συσσώρευσης και μπορούν να ωφελήσουν τα συστήματα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) με την ευελιξία που προσφέρουν στους ενδιαφερόμενους και με την αναγνώριση/πιστοποίηση της μάθησης ειδικά σε τομείς αιχμής. Ωστόσο, η μετατόπιση/απομάκρυνση από τα πλήρη προσόντα και την ολιστική προσέγγιση στην εκπαίδευση και κατάρτιση, οδηγεί σε προβληματισμούς σχετικά με την εδραίωση νέων επισφαλών μορφών απασχόλησης, την περαιτέρω όξυνση του πληθωρισμού διαπιστευτηρίων και, τελικά, την επίταση των ανισοτήτων. Παράλληλα, η προσέγγιση της πιστοποίησης ως φενάκης και πανάκειας για το διαχρονικό ζήτημα της ποιότητας της ΕΕΚ αδυνατεί να αναδείξει τον καθοριστικό ρόλο των εισροών που παράγουν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Προς αυτή την κατεύθυνση, κρίνεται καθοριστική η υιοθέτηση ενός συμπεριληπτικού υποδείγματος αναβάθμισης δεξιοτήτων με κεντρικές ρυθμιστικές δράσεις που θα διασφαλίζουν ισχυρότερα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα και θα ενισχύουν ουσιαστικά την αυτονομία του εργατικού δυναμικού.

Λέξεις κλειδιά: μικροδιαπιστευτήρια, ΔΒΜ, δεξιότητες, ορατότητα, πιστοποίηση

Το κινηματογραφικό είδος των School Movies ως εργαλείο ατομικής και ενδοσχολικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Νικόλαος Αλέτρας

Τμήμα Κινηματογράφου, Σχολή Καλών Τεχνών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
naletras@film.auth.gr

Περίληψη

Η ικανότητα των εκπαιδευτικών να μαθαίνουν και να εξελίσσονται τόσο ατομικά, όσο και στον χώρο εργασίας τους είναι σημαντική για την ποιότητα των επιδόσεών τους και για την ευημερία τους. Στο πλαίσιο αυτό η χρήση του κινηματογράφου ως μεθοδολογικό εργαλείο επιμόρφωσης, δίνει τη δυνατότητα στους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς, αφενός μεν να εντρυφήσουν στην τέχνη του κινηματογράφου, αφετέρου δε να προσεγγίσουν αξιολογικά τον ρόλο τους στο επαγγελματικό τους και προσωπικό τους περιβάλλον μέσω της κριτικής αντανάκλασης. Η κριτική αντανάκλαση επιτυγχάνεται μέσω της ταύτισης τους με συγκεκριμένους τύπους εκπαιδευτικών, όπως αυτοί απεικονίζονται στο παγκόσμιο

κινηματογραφικό είδος των School Movies. Με βάση τους παραπάνω άξονες και στο πλαίσιο της προτεινόμενης εισήγησης αναλύεται το πρόγραμμα ατομικής και ενδοσχολικής επιμόρφωσης, το οποίο ήδη υλοποιείται από το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με τίτλο «School Movies: η εκπαίδευση και οι εκπαιδευτικοί στον κινηματογράφο».

Η σύνδεση της σημειωτικής με τις κινηματογραφικές αναπαραστάσεις των εκπαιδευτικών συστημάτων και των τύπων των εκπαιδευτικών, όπως και η αντιστοίχισή τους με συγκεκριμένα ιδεολογικά/οικονομικά συστήματα στην ιστορία της κινηματογραφικής παραγωγής, αποτελεί τη βασική μέθοδο ανάγνωσης των School Movies. Επιπλέον, μέσω αυτής της μεθόδου ανάγνωσης, αναζητούνται σημεία ταύτισης των επιμορφούμενων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με τις αντίστοιχες απεικονίσεις τους στις διάφορες School Movies. Η σύγκριση αυτή ενισχύει το επίπεδο αυτοκριτικής των εκπαιδευτικών, αφού η βιωματική διαδικασία της ταύτισης με τους αντίστοιχους σινεματικούς τύπους, αποτελεί μια δυναμική και έντονη διερεύνηση της θέασης του συγκεκριμένου κινηματογραφικού είδους.

Λέξεις κλειδιά: ενδοσχολική επιμόρφωση, school movies

Διά βίου μάθηση και ελληνικό πανεπιστήμιο: Μια διαχρονική συγκριτική μελέτη θεσμών και πρακτικών δια βίου μάθησης στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση

Αντωνία Σαμαρά

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, asamara@eds.uoa.gr

Περίληψη

Το πανεπιστήμιο αποτελεί ιστορικά έναν από τους θεμελιώδεις θεσμούς τόσο της εκπαίδευσης όσο και του πολιτισμού και της πνευματικής παραγωγής στο δυτικό κόσμο. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες των οικονομιών της γνώσης, έχουν αναδυθεί αλληπάλληλες γενιές λόγων σχετικά με την αναγκαιότητα σημαντικών αλλαγών στον χαρακτήρα και τη λειτουργία του. Παράλληλα, κατά την τελευταία εικοσαετία, ιδιαίτερα μετά την διαδικασία της Μπολόνια, παρατηρούμε όλο και πυκνότερες θεσμικές μεταβολές που επιδρούν στη λειτουργία των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η πρόσφατες θεσμικές προβλέψεις για τη δημιουργία κοινών ευρωπαϊκών πτυχίων αποτελούν ένα μόνο δείγμα των συντελούμενων αλλαγών. Από την άλλη, το ίδιο περίπου χρονικό διάστημα η έννοια της δια βίου μάθησης τόσο ως πεδίο μελέτης όσο και ως πεδίο πολιτικής προοδευτικά συγκροτεί ένα καθολικό πρόταγμα για την εκπαίδευση. Με σχετικά αδιευκρίνιστο το χαρακτήρα της αλλά και με θολή και ακόμη συγκεχυμένη τη θεσμική της υπόσταση, η δια βίου μάθηση φαίνεται εκ των πραγμάτων να εμπλέκεται σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, και αναπόφευκτα και με την ανώτατη (και ασφαλώς την πανεπιστημιακή) εκπαίδευση, η οποία άλλωστε έχει σημαντικότερο ρόλο στην προετοιμασία

των ατόμων για την αγορά εργασίας. Στην εργασία μας επιχειρούμε να παρουσιάσουμε αδρομερώς την εμπλοκή λόγων και λογικών της δια βίου μάθησης στο πεδίο της ανώτατης εκπαίδευσης εστιάζοντας στο ελληνικό παράδειγμα. Φιλοδοξούμε έτσι να αναδείξουμε επιρροές της λογικής της δια βίου μάθησης στην ανώτατη εκπαίδευση. Το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας μας αντλεί από τη συγκριτική εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα την ιστορική συγκριτική ανάλυση. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιούμε μια διαχρονική συγκριτική μελέτη διακρίνοντας ιστορικά επεισόδια που εκκινούν με τη ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και συνεχίζουν με τη θεσμοθέτηση των ΠΣΕ, των ΙΔΒΕ και των ΚΕΔΙΒΙΜ στα ελληνικά ΑΕΙ και εστιάζοντας σε άξονες σύγκρισης που σχετίζονται με α. την αποστολή των εν λόγω θεσμών, β. την πρόσβαση σε αυτούς και γ. το είδος της γνώσης που διακονείται. Μεθοδολογικά αξιοποιούμε την ανάλυση περιεχομένου θεσμικών κειμένων ενώ συνδέουμε τη ανάλυσή μας με το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο του κάθε επεισοδίου. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκουμε να εξετάσουμε κατά πόσο μορφές δια βίου μάθησης που λειτούργησαν εντός των πανεπιστημιακών τειχών διαμόρφωσαν νέα στοιχεία στη λειτουργία του πανεπιστημίου, που μέχρι τότε ήταν ξένα προς την παράδοσή του. Βασική παραδοχή αποτελεί ότι τόσο το πανεπιστήμιο όσο και η δια βίου μάθηση δεν μένουν αμετάβλητα στο χρόνο, αλλά υπόκεινται στις επιδράσεις του γενικότερου κοινωνικοπολιτικού και οικονομικού συγκειμένου, και η δια βίου μάθηση στην περίπτωση αυτή συνιστά και εκείνη με τη σειρά της ισχυρό παράγοντα διαφοροποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: δια βίου μάθηση, ανώτατη εκπαίδευση, πανεπιστήμιο, ιστορικο-συγκριτική ανάλυση

Οι Ταυτότητες των Καταρτιζόμενων στις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Α.Ε.Κ.) και το Στίγμα της Σχολικής Αποτυχίας

Ευανθία Σιέμου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΠΜΣ «Επιστημών της Αγωγής», Τμήμα Φιλοσοφίας,
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vanasiemou.2@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία μελετά την ακαδημαϊκή ταυτότητα των σπουδαστών Σ.Α.Ε.Κ. και Σ.Α.Ε.Κ. ΔΥΠΑ (πρώην ΙΕΚ και ΙΕΚ ΔΥΠΑ) καθώς και τους παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωσή της. Ποια είναι η επίδραση της ταυτότητας αυτής στην επιτυχία ή αποτυχία των καταρτιζομένων;

Συγκεκριμένα, η εργασία απαρτίζεται από τρεις θεωρητικές προσεγγίσεις ώστε να εξηγηθεί το αίσθημα αποτυχίας που φέρει η συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών:

α) την κοινωνιολογική προσέγγιση: στηριζόμενοι στις θεωρίες του πολιτισμικού κεφαλαίου

(Bourdieu, 1977) και της ετικέτας (Jovanoski & Rustemi, 2021; Rist, 2017), β) την ταυτοτική προσέγγιση: λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η ταυτότητα σχηματίζεται αυθαίρετα (Γκόγκας, 2022) μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο από τον τρόπο που μας βλέπουν οι άλλοι (Turner et al., 1979). Και τέλος γ) την ψυχολογική προσέγγιση: βασιζόμενοι στην οπτική της θεωρίας αυτοπροσδιορισμού (Ryan & Deci, 2000) στη διαμόρφωση της ταυτότητας (La Guardia, 2009; Soenens & Vansteenkiste, 2011) μέσα από το ύφος του εκπαιδευτή προς τους σπουδαστές (Reeve & Cheon, 2021).

Το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη τεσσάρων αξόνων οι οποίοι κάλυπταν το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο. Οι 10 συνεντευξιαζόμενοι είναι σπουδαστές των Σ.Α.Ε.Κ. και Σ.Α.Ε.Κ. ΔΥΠΑ της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων κατά το εαρινό εξάμηνο 2024 και οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν από 1 έως 10 Μαΐου 2024.

Η ανάλυση των απομαγνητοφωνήσεων οδήγησε στην εξαγωγή συμπερασμάτων τα οποία συμπυκνώνονται στις εξής κατηγορίες που θα παρουσιαστούν αναλυτικά: υψηλή επίδραση του πολιτισμικού/οικονομικού κεφαλαίου στην επιλογή σπουδών, ετικέτα της σχολικής/κοινωνικής αποτυχίας που φέρουν οι ερωτηθέντες, αποτίμηση του επιπέδου σπουδών, δομών και παροχών των Σ.Α.Ε.Κ., τις ευκαιρίες απασχόλησης που θεωρούν ότι θα έχουν και τις πιθανότητες να συνεχίσουν τις σπουδές τους (δια βίου μάθηση). Τέλος, γίνονται προτάσεις βελτίωσης της μη τυπικής εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, Ταυτότητες, σχολική αποτυχία

Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μέσα από μια ερευνητική βιβλιογραφική ανασκόπηση

Μαρία Σακελλαρίου

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
marisak@uoi.gr

Ελευθερία Νάτσια

Νηπιαγωγός, Υπ. Διδάκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, elnatsia@gmail.com

Περίληψη

Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη ενισχύει και διευρύνει τις γνώσεις και τις δεξιότητες, ενώ παράλληλα αναπτύσσει τα ατομικά χαρακτηριστικά, που είναι απαραίτητα για την εκτέλεση των επαγγελματικών καθηκόντων. Επίσης, η κατάλληλη εκπαίδευση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών αποτελεί μια σύνθετη διανοητική και συναισθηματική διαδικασία, ζωτικής σημασίας για την βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης, για την επιτυχή επίτευξη στόχων σε ένα ευρύ φάσμα σχολικών περιβαλλόντων,

αλλά και για την ενίσχυση της ποιότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα βιβλιογραφικής ανασκόπησης και αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης συγκριτικής έρευνας σε χώρες της Ευρώπης για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν, όσον αφορά τις διάφορες πτυχές της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, να καταγράψει όλες τις δραστηριότητες στις οποίες προβαίνουν οι εκπαιδευτικοί στη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους και έχουν ως σκοπό την βελτίωση των αποτελεσμάτων της εργασίας τους. Παράλληλα, διερευνάται η αποτελεσματικότητα αυτών των μορφών της επαγγελματικής ανάπτυξης και η σημασία αυτών των ενεργειών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα ερευνητικά ευρήματα αναδεικνύουν ότι οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν δραστηριότητες με στόχο την ενημέρωση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους, τον αναστοχασμό σχετικά με τις εμπειρίες τους, τη συνεργασία με συναδέλφους, αλλά και τη συμμετοχή τους σε επαγγελματικές μαθησιακές κοινότητες. Μερικοί από τους παράγοντες που φαίνεται να συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης είναι: α. η εστίαση στις γνώσεις για την ανάπτυξη της διδασκαλίας, β. η υποστήριξη της μάθησης και της δημιουργίας εκπαιδευτικών κοινοτήτων, γ. η χρήση δεδομένων σχετικά με τους μαθητές κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού των δράσεων επαγγελματικής ανάπτυξης, δ. η παροχή ευκαιριών στους εκπαιδευτικούς για συμμετοχή στον προγραμματισμό της εκπαίδευσής τους, ε. ο αναστοχασμός σχετικά με τις πρακτικές του επαγγέλματός τους και στ. η συμμετοχή τους σε δραστηριότητες δια βίου μάθησης. Επιπλέον, από τα αποτελέσματα της έρευνας, παρουσιάζεται ότι οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι/ες λαμβάνουν μέρος σε δραστηριότητες επιμόρφωσης, έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν καλύτερη ανατροφοδότηση στους μαθητές τους, ενώ είναι σε πλεονεκτική θέση ώστε να τους διδάξουν μεθόδους που θα τους βοηθήσουν να επιτύχουν τους μαθησιακούς στόχους. Επίσης, εντοπίζεται ότι διαθέτουν καλύτερες γνώσεις σχετικά με το περιεχόμενο των μαθημάτων και τις απαραίτητες παιδαγωγικές αρχές και αναπτύσσουν καλύτερες δεξιότητες στη διδασκαλία. Τέλος, σημειώνεται ότι αναλόγως εκπαιδευτικού πλαισίου, η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των επαγγελματιών της εκπαίδευσης διαφοροποιείται, καθώς υιοθετούνται διαφορετικές προσεγγίσεις, αλλά και πρότυπα επαγγελματικής εξέλιξης, ενώ εξίσου σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι τοπικές επιρροές, πεδίο που επιδιώκεται να ερευνηθεί στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, επιδράσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία, δια βίου μάθηση

Γ2. Δια Βίου Μάθηση και Ανάπτυξη Κοινωνικών Δεξιοτήτων

Ο Θεσμός της Συμβουλευτικής & του Mentoring στο λληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα

Σοφία Συρμακέση

MSc, Διευθύντρια Σχολικής Μονάδας Α/Βαθμιας Εκπαίδευσης
Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας Κέντρων Διά Βίου Μάθησης
Μεταφράστρια – Διερμηνέας
sirmakesis@yahoo.gr

Περίληψη

Στην σημερινή εποχή δίνεται ιδιαίτερη σημασία τόσο στην αποτελεσματική εκπαίδευση, όσο και στην προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Για να υπάρξει όμως μια αποτελεσματική εκπαίδευση θα πρέπει να βελτιωθεί η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Η μετάβαση από τις σπουδές στην εργασία αποτελεί μεταίχμιο. Η εικόνα του εκπαιδευτικού συστήματος που παρουσιάζεται στην θεωρητική κατάρτιση των εκπαιδευτικών διαφέρει σημαντικά από την πραγματικότητα. Έτσι, όταν ο εκπαιδευτικός ξεκινήσει τη διδασκαλία του καλείται να αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες, οι οποίες πηγάζουν από τις συνθήκες εργασίας, τις ελλείψεις σε εξοπλισμό, τα πολλά παιδιά που καλείται να διδάξει και γενικά από την κουλτούρα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού. Ο νεοδιοριζόμενος εκπαιδευτικός αποδεικνύεται ευάλωτος.

Τα προγράμματα Συμβουλευτικής στοχεύουν στην ομαλή μετάβαση του εκπαιδευτικού από το πανεπιστήμιο στην διδασκαλία. Ο εκπαιδευτικός στα πρώτα του βήματα χρειάζεται υποστήριξη, προκειμένου να καλλιεργήσει και να εφαρμόσει τις παιδαγωγικές και επιστημονικές γνώσεις που διαθέτει. Χρειάζεται βοήθεια για να ενταχτεί ομαλά στον σχολικό οργανισμό και για να αποκτήσει όλα τα απαραίτητα εφόδια, τις ικανότητες και τα προσόντα για την περαιτέρω επαγγελματική του ανάπτυξη.

Τον δύσκολο αυτό ρόλο του εκπαιδευτικού θα μπορούσαν να βοηθήσουν οι ειδικοί σύμβουλοι. Η παρουσία της Συμβουλευτικής σε μία σχολική μονάδα θα μπορούσε να ξεκουράσει λίγο τους εκπαιδευτικούς και να βοηθήσει πιο ουσιαστικά τους μαθητές. Η Συμβουλευτική βοηθάει τους μαθητές να φτάσουν σε ένα επίπεδο μεγαλύτερης αυτονομίας, έτσι ώστε να καταφέρουν να πετύχουν μία εποικοδομητική αλλαγή της προσωπικότητας του.

Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Mentoring στην ελληνική πραγματικότητα θα πρέπει πρώτα να γίνει η σωστή προετοιμασία και κατάρτιση των συμβούλων και των μεντόρων. Θα πρέπει να διαθέτουν τις κατάλληλες επιστημονικές γνώσεις αλλά και τις απαραίτητες ικανότητες και δεξιότητες επικοινωνιακού χαρακτήρα. Η κατάρτισή τους θα πρέπει να περιλαμβάνει δεξιότητες επικοινωνίας, συμβουλευτικής, ψυχολογίας και διδασκαλίας. Θα πρέπει να σέβονται την γνώμη και την

διαφορετικότητα του κάθε ατόμου, να είναι ευαίσθητοι, αυθεντικοί και ειλικρινείς, να μην είναι φανατικοί και παθιασμένοι και να ενημερώνονται συνεχώς.

Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ο θεσμός του Mentoring πρέπει κάθε μέντορας να έχει μειωμένο ωράριο, έτσι ώστε να μπορεί να συνεργαστεί σωστά με τον καθοδηγούμενο, να έχει υπό την ευθύνη του και υπό την προστασία του τον νεοδιοριζόμενο εκπαιδευτικό, να μπορεί να προσφέρει υποστήριξη ακόμα και σε πιο έμπειρους εκπαιδευτικούς, να επιλέγεται με αξιολογικά κριτήρια, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι συγκρούσεις μεταξύ των συναδέλφων και να προσφέρει τις υπηρεσίες του εθελοντικά και όχι με βάση το οικονομικό κίνητρο.

Λέξεις κλειδιά: Συμβουλευτική, Mentoring, Επαγγελματική Ανάπτυξη, Νεοδιοριζόμενος

Εκπαίδευση Ενηλίκων και Κοινωνία των Πολιτών: Μια σύγχρονη πρόκληση για το Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Χριστοδουλάκης Βασίλειος

Δικηγόρος – Δρ. Νομικής ΕΚΠΑ – Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ
vachrist@law.uoa.gr

Περίληψη

Η μελέτη παρακινείται από τον κλασικό ορισμό της UNESCO για την εκπαίδευση ενηλίκων, σύμφωνα με τον οποίο οι ενήλικες μέσω των διαφόρων μαθησιακών διεργασιών «επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή την συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη» (UNESCO, 1976). Σκοπός της έρευνας είναι να αναλύσει τη γενικότερα παραμελημένη δεύτερη προοπτική του ορισμού αυτού και να αναδείξει την ηθικοπολιτική διάσταση της εκπαίδευσης ενηλίκων ως πρωτότυπου πεδίου ανάπτυξης μιας γνωσιακά και πολιτικά αυτοδύναμης κοινωνίας των πολιτών. Μέσα από την ανάδειξη και αντιπαραβολή των ειδοποιών χαρακτηριστικών της (τυπικής) εκπαίδευσης ενηλίκων αφ' ενός και των προϋποθέσεων λειτουργίας μιας γνήσιας και ενεργής κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο μιας σύγχρονης δημοκρατικής πολιτείας αφ' ετέρου αναζητούνται οι γνωσιακές και ηθικοπολιτικές επαλληλίες των δύο εννοιών.

Προς το σκοπό αυτό αξιοποιείται η ελληνική και διεθνής βιβλιογραφία που καταγράφει την εμπειρία, τις ιδέες και τις προτάσεις εκπαιδευτικών και ερευνητών του Ελληνικού αλλά και διεθνών Ανοικτών Πανεπιστημίων σε σχέση αφ' ενός με τους στόχους και τα κίνητρα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθησης και αφ' ετέρου με τις καινοτόμες μεθόδους ενεργοποίησης της μαθησιακής διαδικασίας στην τυπική εκπαίδευση ενηλίκων, μέσω -κυρίως- των σχημάτων συνεργατικής και αλληλεπιδραστικής μαθητείας, της αναστοχαστικής αξιοποίησης της προσωπικής εμπειρίας και της ενθάρρυνσης της επιστημονικής αυτενέργειας και αυτοαξιολόγησης.

Βασικό συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι τα προσίδια χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως πραγματώνονται (ή μπορούν να πραγματωθούν) από ένα δημόσιο και καθολικά προσβάσιμο Ανοικτό Πανεπιστήμιο μπορούν να λειτουργήσουν ταυτόχρονα και ως όροι ανάπτυξης μιας κοινωνίας πολιτών που συνδυάζει την γνωσιακή εγρήγορση, την κοινωνική ενσυναίσθηση και την πολιτική αυτοπεποίθηση. Και αυτό το νέο πεδίο έκφρασης της κοινωνίας των πολιτών θα είναι εφικτό, εάν το Ανοικτό Πανεπιστήμιο αξιοποιήσει περαιτέρω τις πρωτοποριακές εκπαιδευτικές και μαθησιακές μεθόδους του και παράλληλα καταφέρει να διασυνδέσει τα μέλη του (εκπαιδευτικό προσωπικό, φοιτητές, απόφοιτους κλπ) σε μια αυτοδύναμη επικοινωνιακή κοινότητα διαρκούς επιστημονικής ανατροφοδότησης και κοινωνικο-πολιτικού αναστοχασμού.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση ενηλίκων, δια βίου μάθηση, κοινωνία πολιτών, ανοικτό πανεπιστήμιο.

Γ4. Πρακτικές Δια Βίου Μάθησης και Αξιολόγηση της Ποιότητας στην Εκπαίδευση

Αποτίμηση της ποιότητας σχεδιασμού των προγραμμάτων Μαθητείας

Ιωσήφ Φραγκούλης

Καθηγητής, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ)
sfaka@otenet.gr

Ευάγγελος Ανάγνου

Μέλος Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΑΠ)
anagnouev@yahoo.gr

Ελένη Αραχωβίτου

Ηλεκτρολόγος Εκπαιδευτικός, Med
Υπεύθυνη Μαθητείας – Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Αχαΐας
arachovitou@sch.gr

Περίληψη

Η διεθνής εμπειρία έχει αναδείξει το εκπαιδευτικό μοντέλο της μαθητείας ως έναν ιδιαίτερα αποτελεσματικό μηχανισμό όσον αφορά την επιτυχημένη μετάβαση των νέων στην αγορά εργασίας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το χάσμα μεταξύ των επιθυμητών δεξιοτήτων των εργαζομένων από την πλευρά των εργοδοτών και των πραγματικών βαίνει αυξανόμενο και ότι ταυτόχρονα επιδεινώνεται η ανταγωνιστικότητα στην οικονομία και αυξάνεται η ανεργία, προκύπτει ότι ο θεσμός της Μαθητείας δύναται να συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτελεσματικότερη ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας και στην ευρύτερη ποιοτική

αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου (Φραγκούλης & Ανάγνου, 2018). Το μεταλυκειακό έτος – τάξη μαθητείας των ΕΠΑΛ στη χώρα μας θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4386/16, άρθρ.66. και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά πιλοτικά το εκπαιδευτικό έτος 2016-2017. Το εκπαιδευτικό έτος 2022-2023 υλοποιήθηκε η Ζ΄ φάση. Η παρούσα έρευνα είναι μελέτη περίπτωσης, η οποία διεξήχθη το σχολικό έτος 2022-2023 στον Ν. Αχαΐας. Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με την σύνδεση του περιεχομένου των Προγραμμάτων Μαθητείας με τα ενδιαφέροντά τους και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ως καταλληλότερη μέθοδος για την επίτευξη των στόχων της παρούσας έρευνας κρίθηκε η ποσοτική ερευνητική προσέγγιση, με χρήση ερωτηματολογίου. Από τα έξι (6) ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας που συμμετέχουν στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας επιλέχτηκαν ως πιο αντιπροσωπευτικά τα τέσσερα (4) τα οποία στην Ζ΄ Φάση συμμετείχαν με τον μεγαλύτερο αριθμό τμημάτων Μαθητείας. Ως προς την επιλογή των σχολείων χρησιμοποιήθηκε βολική δειγματοληψία, σε δείγμα ενενήντα έξι (96) μαθητευόμενων. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι η πλειονότητα των μαθητευομένων θεωρεί ότι τόσο τα αντικείμενα εκπαίδευσης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ, όσο και η πρακτική άσκηση σχετίζονται πολύ ή πάρα πολύ με τα ενδιαφέροντά τους. Ταυτόχρονα, οι μαθητευόμενοι, στη μεγάλη τους πλειονότητα, θεωρούν ότι το αντικείμενο εκπαίδευσης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ σχετίζεται πολύ ή πάρα πολύ με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας, καθώς και ότι κατά το σχεδιασμό των αντικειμένων κατάρτισης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ διερευνούνται οι ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας πολύ ή πάρα πολύ.

Λέξεις κλειδιά: Μαθητεία, ποιότητα, εκπαίδευση ενηλίκων, ΕΠΑΛ

Γ6. Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Η ακαδημαϊκή συμβουλευτική στην τυπική τριτοβάθμια εκπαίδευση: μια οριοθετημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση

Παναγιώτα Στάμου

Σύμβουλος, p_stamou@hotmail.com

Κωνσταντίνα Τσώλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, nadtso@primedu.uoa.gr

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ, tbabalis@primedu.uoa.gr

Περίληψη

Από τα μέσα του 20ου αιώνα, ο αριθμός των ενηλίκων φοιτητών που εγγράφονται σε προγράμματα της τυπικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει αυξηθεί σημαντικά. Το προφίλ των ενηλίκων ή μη παραδοσιακών φοιτητών διαφέρει σημαντικά από αυτό των παραδοσιακών φοιτητών ως προς τα χαρακτηριστικά τους, τις μεθόδους μάθησης, τα εμπόδια και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, καθώς και τα κίνητρα για μάθηση και τις συνθήκες για αποτελεσματική μάθηση. Σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς φοιτητές, οι ενήλικες φοιτητές συχνά εξισορροπούν τις οικογενειακές, τις εργασιακές και τις εκπαιδευτικές ευθύνες, απαιτώντας μια ιδιαίτερη προσέγγιση για υποστήριξη και καθοδήγηση. Ωστόσο, τα περισσότερα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο τις ανάγκες των παραδοσιακών φοιτητικών πληθυσμών, γεγονός που οδηγεί σε περιορισμένη συμβουλευτική υποστήριξη που παρέχεται στους ενήλικες φοιτητές. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση και χαρτογράφηση της βιβλιογραφίας σχετικά με τον ρόλο της ακαδημαϊκής συμβουλευτικής των ενηλίκων φοιτητών στο πλαίσιο της τυπικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για τις ανάγκες της έρευνας, πραγματοποιήθηκε οριοθετημένη ανασκόπηση (scoring review) της υπάρχουσας βιβλιογραφίας στην αγγλική γλώσσα. Εστίασαμε την αναζήτησή μας τόσο σε εμπειρικά όσο και σε μη εμπειρικά άρθρα που δημοσιεύτηκαν σε περιοδικά με κριτές (peer-reviewed) μεταξύ των ετών 2010 και 2022. Χρησιμοποιώντας κατάλληλες λέξεις-κλειδιά, ακολουθήθηκε η μέθοδος ανασκόπησης των Arksey και O'Malley και η λίστα ελέγχου PRISMA-ScR (PRISMA for scoring reviews). Πραγματοποιήθηκε μια ολοκληρωμένη βιβλιογραφική αναζήτηση σε τέσσερις βάσεις δεδομένων (EBSCOhost, Crossref, Semantic Scholar και ERIC), σε συνδυασμό με χειροκίνητη αναζήτηση. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αναλύθηκαν ποιοτικά με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Από τα 1.330 άρθρα που εντοπίστηκαν και εξετάστηκαν, 25 μελέτες πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και επιλέχθηκαν για ανάλυση. Η ανάλυσή μας περιλαμβάνει 17 εμπειρικές και 8 μη εμπειρικές μελέτες, με την πλειονότητα να προέρχεται από τις ΗΠΑ (21 από 25 μελέτες). Η θεματική ανάλυση αποκάλυψε πέντε βασικούς ερευνητικούς τομείς (ή θέματα): πρακτικές ακαδημαϊκής συμβουλευτικής, αντιλήψεις

περί συμβουλευτικής, τεχνολογία και συμβουλευτική, μοντέλα παροχής συμβουλευτικής και ακαδημαϊκή επιτυχία. Το πιο κοινό ερευνητικό θέμα, οι πρακτικές ακαδημαϊκής συμβουλευτικής σε ενήλικες (προπτυχιακούς και διδακτορικούς) φοιτητές, αφορούσε το 52% των μελετών (n=13). Η παρούσα οριοθετημένη ανασκόπηση εντόπισε τις τρέχουσες τάσεις και έδωσε κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα στο πεδίο της ακαδημαϊκής συμβουλευτικής σε μη παραδοσιακούς φοιτητές, εντός των πλαισίων της τυπικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Διερευνήθηκε η αξία της ακαδημαϊκής συμβουλευτικής στους ενήλικες φοιτητές και εντοπίστηκαν κενά στο συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο.

Λέξεις κλειδιά: ακαδημαϊκή συμβουλευτική, συμβουλευτική, μη παραδοσιακοί φοιτητές, ενήλικες φοιτητές, τριτοβάθμια εκπαίδευση

ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ**Συμπερίληψη και Λογοτεχνία: Μία δυναμική συμμαχία της
Παιδαγωγικής Επιστήμης****Μαρία Σακελλαρίου**

Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ευθαλία Μπέζα

Υπ. Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη

Η Παιδαγωγική της Συμπερίληψης και η Παιδαγωγική της Λογοτεχνίας έρχονται να συνδράμουν στο σύγχρονο εκπαιδευτικό και κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι και συμμαχούν για την καλύτερη δυνατή καλλιέργεια της παιδείας και μόρφωσης όλων των μαθητών, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης δημοκρατικών πολιτών, με σεβασμό στη διαφορετικότητα και με περιορισμό των κάθε λογής ενδεχόμενων αποκλεισμών από τους κόλπους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η παρούσα εργασία επιχειρεί με βάση μελέτες της σύγχρονης ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας για τις Επιστήμες της Αγωγής και ειδικότερα αναφορικά με τη συμπερίληψη και τη λογοτεχνία στο χώρο της Εκπαίδευσης, να αποτυπώσει τον ισχύοντα προβληματισμό. Τα ερευνητικά ευρήματα εστιάζουν στην αναγκαιότητα καλλιέργειας μιας περισσότερο συμπεριληπτικής κουλτούρας στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εξίσου στην αναγκαιότητα ανάπτυξης κατάλληλων διδακτικών εφαρμογών προς αυτήν την κατεύθυνση. Σε αυτό το πλαίσιο η λογοτεχνία αναδεικνύεται πολύτιμο εργαλείο της παιδαγωγικής επιστήμης και η διδακτική της αξιοποίηση μπορεί να συνεισφέρει πολλαπλώς στην εδραίωση της παιδαγωγικής της συμπερίληψης, πράγμα που αποτελεί και σκοπό αυτής της εργασίας. Συνεπώς, η αντιμετώπιση κάθε είδους αποκλεισμού από την εκπαιδευτική διαδικασία, ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, η ανάπτυξη μιας ηθικής κουλτούρας ισότητας και δημοκρατίας, απαιτούν εκτός από τον στρατηγικό σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής πολιτικής για την αντιμετώπιση ζητημάτων αποκλεισμού, την επιμόρφωση του εκπαιδευτικού, την ένταξη της διάστασης της συμπερίληψης σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα και την κατασκευή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού που ασκεί κριτική στις στερεοτυπικές αντιλήψεις που οδηγούν σε αποκλεισμούς. Εν κατακλείδι, η εργασία είναι μια θεωρητική μελέτη για ένα σύγχρονο θέμα μείζονος σημασίας και η συγγραφή της ευελπιστεί να συνδράμει στην εν λόγω συζήτηση, διότι θεωρούμε ότι το ζήτημα χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

Λέξεις-κλειδιά: συμπερίληψη, λογοτεχνία, παιδαγωγική, ηθική, εκπαιδευτικός

Evaluation and Validation of Informal and Non-Formal Learning in EU and Malta

Borg Martin

Martin Borg CEO of EduAlliance, martin@edualliance.eu

D'Alessandro Nicholas

AeA Malta, nda@ebizmalta.com

D'Alessandro Stephen P.

Executive Director, AeA Malta, sda@aea.academy

Pange Jenny

Professor, University of Ioannina Greece, jpagge@uoi.gr

Abstract

Learning is a lifelong process taking place in various contexts and situations, not only in formal education settings. Informal and non-formal learning can provide valuable opportunities for individuals. Informal and non-formal learning have been recognized as important sources of human capital development in Europe for several decades. The European Commission's White Paper on Education and Training (1995) stated that "learning throughout life is no longer just one option among others but has become a necessity" and that "learning does not take place only in formal education and training systems but also in a wide range of other contexts" (European Commission, 1995, p. 8).

Validation of informal and non-formal learning is a key policy priority at the European Union (EU) level, as well as at the national level in many Member States.

This paper aims to present a comparative study on informal and non-formal learning and validation at the EU and national level (Malta).

The Council Recommendation provides a common framework for validating non-formal and informal learning, a key policy document in Europe. The European guidelines for validating non-formal and informal learning were published by Cedefop in 2015, and cover various aspects of validation, such as institutional arrangements, quality assurance, etc.

Malta is one of the Member States that has developed a national policy framework and system for validating informal and non-formal learning, in line with the EU policy context. The main legal basis for validation of informal and non-formal learning in Malta is the Subsidiary Legislation of 2012, (Government of Malta, 2012), classified within the Malta Qualifications Framework (MQF), which is aligned with the European Quality Framework (EQF). The validation system in Malta is linked to the MQF and the main competent authority responsible for implementing and regulating the validation system in Malta is the Malta Further & Higher Education Authority (MFHEA), which was established in 2020.

The EU and Maltese approaches to validation of informal and non-formal learning have many similarities, differences, strengths, weaknesses, gaps, and areas for improvement. Amongst these are: Both approaches are based on a common framework and principles for validation of informal and non-formal learning, as set by the Council Recommendation of 2012 and the European guidelines of 2015; but The EU approach provides a general framework and guidance for validation of informal and non-formal learning that can be adapted to different national contexts and priorities, while the Maltese approach provides specific legislation and system for validation of informal and non-formal learning that is tailored to the Maltese context and needs;

The development of sophisticated online evaluation tools is an integral part of the development of work-based evaluation systems. One solution that has already been successfully implemented is ebValuate focusing on the academic sector and another Maltese solution eBusiness Systems is already looking at further developments on this matter considering the integration of AI tools.

Keywords: Formal, non-formal, informal learning, validation, evaluation

Η κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά και αυτοεκτίμηση ατόμων με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) μέσα από την ψυχοκινητική αδεξιότητα

Δημήτριος Σαρρής

Αναπληρωτής Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Κυριάκος Τσόδουλος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Χαρίλαος Ζάραγκας

Αναπληρωτής Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Θεόδωρος Θάνος

Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παναγούλα Παπαδημητροπούλου

Διδάσκουσα ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας

Περίληψη

Σκοπός: Η διερεύνηση της κοινωνικοσυναισθηματικής συμπεριφοράς και αυτοεκτίμησης ατόμων με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) μέσα από την ψυχοκινητική αδεξιότητα, εξετάζοντας τις αντιλήψεις εκπαιδευτικών που εργάζονται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής.

Μεθοδολογία: Διεξήχθη μία πρωτογενής, προβλεπτική έρευνα επισκόπησης, με χρήση των σταθμισμένων εργαλείων του Rosenberg για την αυτοεκτίμηση, του Movement Assessment Battery για την ψυχοκινητική αδεξιότητα και του UVA-APe για την κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά. Στην έρευνα συμμετείχαν 153 εκπαιδευτικοί, μέσης ηλικίας 36,5 ετών, στην πλειοψηφία τους γυναίκες, με μεταπτυχιακό που κατοικούν σε αστικό κέντρο. Πρόκειται κυρίως για εκπαιδευτικούς με έως 10 έτη υπηρεσίας στην ειδική αγωγή και έως 15 συνολικά οι οποίοι εργάζονται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής. Τα υπομελέτη παιδιά με αυτισμό είναι κυρίως αγόρια, 8-14 ετών, που προτιμούν το ατομικό παιχνίδι, είναι δεξιόχειρες, πραγματοποιούν φυσική δραστηριότητα εντός και εκτός σχολείου, έχουν φυσιολογικό βάρος και ασκούνται για περισσότερο από 15 λεπτά 1-2 φορές την εβδομάδα. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε σε στάθμη σημαντικότητας 5% χρησιμοποιώντας διμεταβλητούς μη παραμετρικούς ελέγχους και πολυμεταβλητά μοντέλα γραμμικής παλινδρόμησης. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω δειγματοληψίας κατά συστάδες σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής από τον Μάιο του 2023 έως τον Φεβρουάριο του 2024. Η έρευνα έλαβε δεοντολογική έγκριση από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στις 24/4/2023.

Αποτελέσματα: Η κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά και η αυτοεκτίμηση βαθμολογήθηκαν μέτρια. Τα παιδιά με αυτισμό πρώτα χρησιμοποιούν την ανίχνευση, μετά την παράλληλη συμπεριφορά, την συνεργασία και την αυτιστική συμπεριφορά και λιγότερο επικοινωνούν με άλλα παιδιά. Παρατηρήθηκαν μέτρια επίπεδα ψυχοκινητικής αδεξιότητας. Τα παιδιά δυσκολεύτηκαν περισσότερο σε δοκιμασίες που ήταν ακίνητα και το περιβάλλον μεταβαλλόμενο, ακολούθησαν οι δοκιμασίες όπου τα παιδιά κινούνται και καλύτερη επίδοση παρατηρήθηκε σε δοκιμασίες όπου τα παιδιά είναι ακίνητα και το περιβάλλον σταθερό. Η χαμηλότερη λειτουργικότητα αυτισμού συνδέθηκε με υψηλότερη ψυχοκινητική αδεξιότητα η οποία δημιούργησε αρνητικές επιπτώσεις στην κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά και στην αυτοεκτίμηση των παιδιών. Το ομαδικό παιχνίδι ήταν ευεργετικό στην καλλιέργεια των ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και στην βελτίωση της κοινωνικοσυναισθηματικής συμπεριφοράς. Η σωματική άσκηση και η φυσική δραστηριότητα αναμένεται να βελτιώσουν την αυτοεκτίμηση και την κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά των παιδιών με αυτισμό. Η γνώση και η εμπειρία αλληλεπίδρασης επηρεάζουν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών κατά την αξιολόγηση της κοινωνικοσυναισθηματικής συμπεριφοράς των παιδιών με αυτισμό, προκειμένου να ενισχυθεί η αυτοεκτίμηση και η κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά των παιδιών με αυτισμό, με χρήση ασκήσεων χαμηλής δυσκολίας όπου τα παιδιά θα είναι ακίνητα και το περιβάλλον σταθερό. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε παιδιά με χαμηλή λειτουργικότητα αυτισμού. Το ομαδικό παιχνίδι προτείνεται για την βελτίωση των ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και της κοινωνικοσυναισθηματικής συμπεριφοράς. Η σωματική άσκηση προτείνεται για την βελτίωση της κοινωνικοσυναισθηματικής συμπεριφοράς και της αυτοεκτίμησης των παιδιών με αυτισμό.

Λέξεις κλειδιά: Ψυχοκινητική αδεξιότητα, Αυτοεκτίμηση, Κοινωνικοσυναισθηματική συμπεριφορά, Παιδιά με αυτισμό, Εκπαιδευτικοί

Διαφοροποιημένη διδασκαλία & εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Πορίσματα από την εφαρμογή ενός προγράμματος εκπαιδευτικής παρέμβασης στο πλαίσιο μίας έρευνας δράσης

Σταυρούλα Λαδά

Εκπαιδευτικός κλάδου ΠΕ70, Μ.Εδ. Ειδική Αγωγή και Σχολική Ψυχολογία, Μ.Εδ.
Σχολική Συμβουλευτική και Καθοδήγηση

Αθηνά-Άννα Χριστοπούλου

Εκπαιδευτικός ΕΑΕ, ΜΑ, ΜΕδ, ΜΑ, Υπ. Διδάκτορας, Προϊσταμένη του Τμήματος
Προάσπισης Δικαιωμάτων Μαθητών με Αναπηρία, Υ.ΠΑΙ.Θ.Α, Εθν. Εκπρόσωπος-Μέλος
ΔΣ. Ευρωπαϊκού Φορέα Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής

Περίληψη

Ο ταχύτατος μετασχηματισμός της σύγχρονης κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας που διενεργείται υπό το καθεστώς της παγκοσμιοποίησης, διαμορφώνει διαρκώς νέα δεδομένα στον χώρο των κοινωνικών και εκπαιδευτικών συστημάτων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και σε συνθήκες που προσδιορίζονται, αφενός, από τον πολλαπλασιασμό των ετεροτήτων & τον πολύπλοκο και συχνά συγκυριακό τρόπο συγκρότησης των ταυτοτήτων και των ομαδοποιήσεων (Ανδρούσου & Ασκοΐνη, 2011) & αφετέρου από τα προτάγματα βελτίωσης συνολικά της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης παιδείας (UN, 2015), μία εκ των κεντρικών προκλήσεων που αναδεικνύονται στον χώρο της εκπαίδευσης είναι η αναγκαιότητα δημιουργίας εκπαιδευτικών συστημάτων και σχολικών κοινοτήτων ικανών να ανταποκριθούν στις ετερογενείς ανάγκες και δυνατότητες του μαθητικού πληθυσμού τους. Η αναγκαιότητα αυτή υποδεικνύεται ιδιαίτερα emphatically στις μέρες μας από τα «δημογραφικά» στοιχεία των σχολείων και την ευρεία γκάμα παραμέτρων που συντελούν στη συγκρότηση της μαθητικής ποικιλομορφίας οι οποίες αφορούν διαφορές ως προς την κοινωνικοοικονομική προέλευση, τη γλώσσα, το φύλο, τις επικοινωνιακές, συναισθηματικές, μαθησιακές ανάγκες, τους ρυθμούς μάθησής, τα ενδιαφέροντα, τις δεξιότητες αλλά και τις πολιτισμικές ταυτότητες των μαθητών/τριών (Βλάχου, 2016). Σε επίπεδο διδακτικής πράξης, η ποικιλομορφία αυτή επιτάσσει την αναδιάρθρωση του κυρίαρχου παιδαγωγικού λόγου, την αναγνώριση των αναγκών και των δυνατοτήτων του καθενός/καθεμίας από τα μέλη της μαθητικής κοινότητας και την αξιοποίησή τους προς όφελος της μαθησιακής εμπειρίας των μελών όλης της μαθησιακής ομάδας (Σφυρόρα, 2004). Επιτάσσει, με άλλα λόγια, την αξιοποίηση στην εκπαιδευτική πράξη των αρχών της «διαφοροποιημένης παιδαγωγικής». Η αναγκαιότητα αξιοποίησης των αρχών της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής απέκτησε μάλιστα τα τελευταία χρόνια μία νέα, ιδιαίτερη δυναμική στο πλαίσιο της εμφάνισης της πανδημίας του COVID-19, η οποία άλλαξε εξολοκλήρου το τοπίο της εκπαίδευσης. Υπό το πρίσμα των νέων αυτών δεδομένων, σε κάθε απόπειρα διαμόρφωσης ευέλικτων μαθησιακών περιβαλλόντων υπεισήλθε μια

ακόμα αναγκαιότητα: η αναγκαιότητα αξιοποίησης των αρχών και της μεθοδολογίας της –ταχέως πλέον αναπτυσσόμενης- εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η διερεύνηση της δυνατότητας αξιοποίησης της μεθοδολογίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο πλαίσιο του σχεδιασμού και εφαρμογής διδακτικών παρεμβάσεων διαφοροποιημένης διδασκαλίας υπήρξε το εφαλτήριο διενέργειας μίας έρευνας δράσης που υλοποιήθηκε κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2021 – Απριλίου 2021 του σχολικού έτους 2020-21. Ομάδα στόχου της έρευνας υπήρξαν οι μαθητές/τριες της Β' τάξης ενός δημοτικού σχολείου της Ανατολικής Αττικής. Για την προσέγγιση του ανωτέρω θέματος συγκροτήθηκε, εφαρμόστηκε σε πιλοτική βάση και αξιολογήθηκε πολυπρισματικά μία ανάλογη εκπαιδευτική παρέμβαση. Τα πορίσματα της έρευνας υπήρξαν ιδιαιτέρως ενθαρρυντικά και υποστηρίζεται ότι δύνανται να συμβάλλουν στον ευρύτερο διάλογο περί αξιοποίησης της διαφοροποιημένης παιδαγωγικής και των καινοτόμων τεχνολογιών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην διδακτική πράξη για την προαγωγή του ενταξιακού στόχου.

Λέξεις - Κλειδιά: διαφοροποιημένη παιδαγωγική, ενταξιακή εκπαίδευση, σχεδιασμός εκπαιδευτικών παρεμβάσεων

Απόψεις και εμπειρίες ατόμων με αναπηρία σχετικά με την εκπαιδευτική τους ένταξη σε σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης

Μαρία Ταβερναράκη

Παιδαγωγός Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης, ΠΕ70 ΕΑΕ

Αθηνά-Άννα Χριστοπούλου

Εκπαιδευτικός ΕΑΕ, ΜΑ, ΜEd, ΜΑ, Υπ. Διδάκτορας, Προϊσταμένη του Τμήματος Προάσπισης Δικαιωμάτων Μαθητών με Αναπηρία, Υ.ΠΑΙ.Θ.Α, Εθν. Εκπρόσωπος-Μέλος ΔΣ. Ευρωπαϊκού Φορέα Ειδικής Αγωγής & Ενταξιακής Εκπαίδευσης

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής

Περίληψη

Το ζήτημα της εκπαιδευτικής ένταξης των μαθητών/τριών με αναπηρία σε σχολικές μονάδες γενικής εκπαίδευσης πρωτοστατεί σε μία σειρά διεθνών συμβάσεων (UN, 2006) αλλά και στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες χωρών ανά την υφήλιο (European Agency for Special Needs & Inclusive Education, 2021). Η σπουδαιότητα του εν λόγω ζητήματος υπογραμμίζεται, τις τελευταίες δεκαετίες, εμφαιτικά και σε επίσημα κείμενα εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας μας και πρωτοβουλίες κατά καιρούς λαμβάνονται που αναφέρεται ότι αποσκοπούν στην άρση των αποκλεισμών στην εκπαίδευση και στη δημιουργία ενταξιακών σχολικών περιβαλλόντων. Παρά το γεγονός αυτό, σημαντικές προκλήσεις εξακολουθούν να υφίστανται ως προς την ένταξη μαθητών με αναπηρία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Ζώνιου-Σιδέρη, 2009· Ζώνιου-Σιδέρη, Α., & Ντεροπούλου-Ντέρου,

Ε., 2012· Βλάχου, 2023·Καραγιάννη & Κουτσοκλένης, 2023). Με αφορμή αυτή τη διαπίστωση, η παρούσα εργασία επιχειρήσε να αναδείξει τη φωνή των ίδιων των ατόμων με αναπηρία και να διερευνήσει, αφενός, τις απόψεις τους περί ενταξιακής εκπαίδευσης και, αφετέρου, τις προσωπικές τους εμπειρίες σχετικά με την εκπαιδευτική τους πορεία στη γενική εκπαίδευση. Πρωταρχικός στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να προσεγγιστεί σε βάθος η έννοια της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση και να αναδειχθούν οι προκλήσεις που υφίστανται αλλά και οι προοπτικές που μπορούν να υπάρξουν ως προς την προαγωγή του ενταξιακού στόχου. Για την προσέγγιση του θέματος υιοθετήθηκαν οι αρχές της ποιοτικής μεθοδολογίας και διενεργήθηκαν εις βάθος ημιδομημένες συνεντεύξεις με ενήλικες με αναπηρία, αποφοίτους σχολείων γενικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα πορίσματα της μελέτης, η πλειοψηφία των μελών του δείγματος τάχθηκε, αναφανδόν, υπέρ της προαγωγής του ενταξιακού σκεπτικού αλλά παράλληλα επεσήμαναν, μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες, μια εκτεταμένη σειρά φραγμών που υφίστανται σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των εμποδίων στη φυσική προσβασιμότητα, της μη ενταξιακής λογικής των αναλυτικών προγραμμάτων, των ελλιπών υλικοτεχνικών υποδομών, των ελλείψεων σε καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό και της υπερίσχυσης ενός κλινικού μοντέλου προσέγγισης της αναπηρίας που εστιάζει αποκλειστικά στην «παθολογία» του μαθητή/τριας με αναπηρία αναπαράγοντας συνθήκες αποκλεισμού. Η ανατροπή μιας σειράς διαχωριστικών αντιλήψεων και πρακτικών στην εκπαίδευση και η διενέργεια ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος προτάθηκαν ως βασικά εφελκύσματα για να σημειωθεί πρόοδος προς μία τέτοια κατεύθυνση.

Εξατομικευμένη Μάθηση και Τεχνητή Νοημοσύνη: Τάσεις και Προοπτικές

Ιωάννης Κώτσης

Προπτυχιακός φοιτητής, Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο
Μακεδονίας

Περίληψη

Θεωρητικό πλαίσιο: Η ραγδαία πρόοδος στο πεδίο της τεχνητής νοημοσύνης έχει ανοίξει νέες δυνατότητες σε διάφορους τομείς μεταξύ των οποίων και η εκπαίδευση, όπου έχει αρχίσει να παράγει νέες λύσεις διδασκαλίας και μάθησης (Pedro et al., 2019). Οι παραδοσιακές μέθοδοι διδασκαλίας συχνά αδυνατούν να ανταποκριθούν στις διαφορετικές ανάγκες και τους διαφορετικούς τρόπους μάθησης των μαθητών, με αποτέλεσμα τα μη ικανοποιητικά μαθησιακά αποτελέσματα. Σταδιακά λοιπόν αντικαθίστανται από εξατομικευμένες μαθησιακές εμπειρίες που καθίστανται δυνατές μέσω της τεχνητής νοημοσύνης (Pratama et al., 2023). Οι εκπαιδευτικοί με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης, μπορούν να εντοπίσουν τα δυνατά σημεία, τις αδυναμίες και τον τρόπο μάθησης κάθε μαθητή και να δημιουργήσουν εξατομικευμένα μοτίβα μάθησης, να θέσουν στοχευμένες παρεμβάσεις και να παρέχουν έγκαιρη ανατροφοδότηση (Tapalova & Zhiyenbayeva, 2022). Προκειμένου να δημιουργήσει

ένα εξατομικευμένο περιβάλλον μάθησης, η τεχνητή νοημοσύνη συλλέγει και ερμηνεύει δεδομένα, προερχόμενα από διάφορες πηγές, ώστε να δημιουργήσει το προφίλ μάθησης των μαθητών. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει πώς η τεχνητή νοημοσύνη στα πλαίσια της εκπαίδευσης μπορεί να προσαρμόσει τη μαθησιακή διαδικασία στις ανάγκες των μαθητών, βελτιώνοντας τα συνολικά μαθησιακά αποτελέσματα. Μεθοδολογία: Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης με λέξεις κλειδιά στις βάσεις δεδομένων Scopus, Google Scholar και Web of Sciences. Συμπεράσματα: Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας προέκυψε ότι η τεχνολογία, η διδακτική προσέγγιση και το περιεχόμενο της διδασκαλίας μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες του κάθε μαθητή. Με την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης και άλλων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, η εξατομικευμένη μάθηση δεν είναι απλώς μία τάση, αλλά μία θεμελιώδης στροφή προς ένα πιο αποτελεσματικό και μαθητοκεντρικό εκπαιδευτικό σύστημα με σκοπό την απόκτηση γνώσεων.

Λέξεις κλειδιά: τεχνητή νοημοσύνη, εξατομικευμένη μάθηση, μαθησιακά αποτελέσματα

ΒΙΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ**Η Τέχνη ως Παιχνίδι στην Εκπαίδευση: Δημιουργώντας ένα Μαγικό Περιβάλλον Μάθησης****Ιωάννα Τριάντου**PhD, Μέλος Ε.ΔΙ.Π Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
iotriantou@uoi.gr**Ευάγγελος Βούλγαρης**

Φοιτητής Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Χρυσοβαλάντου Γρηγοριάδου

Φοιτήτρια Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μαργαρίτα-Μαρία, Οικονόμου

Απόφοιτη Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπ. Ιωαννίνων

Βασιλική Σιαταρά

Φοιτήτρια Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Βασιλική Σφαιροπούλου

Φοιτήτρια Σχολής Καλών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Περίληψη

Στο εργαστήριο «Η Τέχνη ως Παιχνίδι στην Εκπαίδευση: Δημιουργώντας ένα Μαγικό Περιβάλλον Μάθησης», οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί, πτυχιακοί και μεταπτυχιακοί θα έχουν την ευκαιρία να εμπλακούν σε διάφορες δημιουργικές δραστηριότητες που χρησιμοποιούν τη γλυπτική, τη ζωγραφική και τη χαρακτική.

Διάρκεια του εργαστηρίου: 3 ώρες.

Αριθμός συμμετεχόντων: 30 (εκπαιδευτικοί, προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές).

Στόχοι του Εργαστηρίου:

1. Αναγνώριση της Σημασίας της Τέχνης στην Εκπαίδευση: Κατανόηση του πώς η τέχνη μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης, συναισθηματικής νοημοσύνης και δημιουργικότητας στους μαθητές.
2. Εμπειρική Μάθηση: Συμμετοχή σε δραστηριότητες και ασκήσεις που θα επιτρέψουν στους συμμετέχοντες να βιώσουν προσωπικά τη δύναμη της τέχνης ως εκπαιδευτικού εργαλείου.
3. Δημιουργία Δικτύων: Ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών, καλλιτεχνών και ερευνητών για την ανάπτυξη καινοτόμων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων.

Δραστηριότητες:

Γλυπτική

1. Συλλογική Κατασκευή: Οι συμμετέχοντες μπορούν να δουλέψουν σε ομάδες για να δημιουργήσουν ένα μεγάλο γλυπτό από ανακυκλώσιμα υλικά.
2. Μικρές Γλυπτικές Συνθέσεις: Χρησιμοποιώντας πηλό, πλαστελίνη ή άλλα εύπλαστα υλικά, οι συμμετέχοντες μπορούν να δημιουργήσουν μικρές γλυπτικές συνθέσεις που αναπαριστούν έννοιες ή θέματα από το αναλυτικό πρόγραμμα.
3. Ανακάλυψη Υλικών: Εξερεύνηση διαφορετικών υλικών και τεχνικών γλυπτικής, όπως ξύλο, μέταλλο, χαρτί και ανακυκλώσιμα υλικά, και πειραματισμός με διαφορετικούς τρόπους χρήσης τους.

Ζωγραφική

1. Συλλογική Ζωγραφική: Δημιουργία ενός μεγάλου συλλογικού πίνακα, όπου κάθε συμμετέχων συνεισφέρει ένα κομμάτι.
2. Αυτοσχεδιαστική Ζωγραφική: Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να ζωγραφίσουν με διαφορετικές παιγνιώδεις τεχνικές χωρίς προκαθορισμένο θέμα, αφήνοντας τη φαντασία τους να καθοδηγήσει τις κινήσεις τους.

Χαρακτική

1. Χαρακτική σε λινόλαιο για τη δημιουργία εκτυπώσεων. Οι συμμετέχοντες σχεδιάζουν και χαράσσουν τα δικά τους σχέδια, τα οποία στη συνέχεια εκτυπώνουν σε χαρτί ή ύφασμα.
2. Σφραγίδες και Εκτυπώσεις: Δημιουργία σφραγίδων από διάφορα υλικά. Οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν τις σφραγίδες για να δημιουργήσουν επαναλαμβανόμενα σχέδια και μοτίβα, που μπορούν να ενσωματωθούν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Ενσωμάτωση στην Εκπαιδευτική Πρακτική

- Διαθεματικά Έργα: Ενσωμάτωση των παραπάνω τεχνών σε διαθεματικά εκπαιδευτικά έργα που συνδυάζουν διάφορα γνωστικά αντικείμενα, όπως μαθηματικά φυσικές επιστήμες και γλώσσα.
- Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού: Χρήση των δημιουργικών έργων ως εκπαιδευτικό υλικό στην τάξη.

Ψηφιακή Αφήγηση και ΤΠΕ στην Εκπαίδευση: Το Εργαλείο για την Ενεργή Πολιτειότητα

Κωνσταντίνα Καραμέρη

Νομικός, Phd. Project Manager της Stimmuli for social change
konstantina.karameri@stimmuli.eu

Εμμανουέλα Αυτζή

Φιλολόγος ΠΕ02, Project Manager της Stimmuli for social change
emma.avtzi@stimmuli.eu

Περίληψη

Το Βιωματικό Εργαστήριο ψηφιακής αφήγησης και ΤΠΕ στην Εκπαίδευση έχει ως στόχο να αναδείξει την μεθοδολογία της ψηφιακής αφήγησης και άλλα ψηφιακά εργαλεία, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν από τους εκπαιδευτικούς για να βοηθήσουν και να εμπυχώσουν τους μαθητές τους προκειμένου να αποκτήσουν ενεργό ρόλο στην κοινότητά τους. Οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν τα ανεπτυγμένα εργαλεία και με την καθοδήγηση των συντονιστριών, να καθοδηγηθούν στην περαιτέρω χρήση τους σε σχολικές τάξεις, λειτουργώντας ως ενεργοί πολίτες, έτοιμοι να αναλάβουν δράση για τα περιβαλλοντικά προβλήματα της κοινότητας τους. Το εργαστήριο θα βασιστεί στο έργο ActGreenStory (AGS) το οποίο αξιοποιεί καινοτόμες εκπαιδευτικές μεθοδολογίες για την ανάπτυξη των πράσινων δεξιοτήτων. Το έργο επιδιώκει να ενδυναμώσει τους εκπαιδευτικούς για την καλλιέργεια πράσινων συμπεριφορών στους μαθητές, διαμορφώνοντας τους αυριανούς φορείς αλλαγής για την κλιματική δράση με τη χρήση της ψηφιακής αφήγησης και της δημιουργικότητας. Εκπαιδευτικοί, μαθητές και το περιβάλλον τους θα εντοπίσουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα και θα αναλάβουν δράση αξιοποιώντας τη δημιουργική σκέψη και την τεχνολογία, λειτουργώντας ως ενεργοί πολίτες και όχι απλά ως παρατηρητές. <https://actgreener.net/>

Λέξεις κλειδιά: ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, Ψηφιακή Αφήγηση, Ενεργή Πολιτειότητα, ψηφιακά εργαλεία

Βιωματική Ρυθμική

Σαμουήλ Χεσμέ

Υποψήφιος Διδάκτορας τμήματος Φιλοσοφίας, Παν. Ιωαννίνων
Συντονισμός/Εμψύχωση εργαστηρίου
chasmesamuel@gmail.com

Άγγελος Νησσόπουλος

Συνεργάτης

Περίληψη

Η Βιωματική Ρυθμική συνιστά ένα εργαστήριο ρυθμικής εμπειρίας το οποίο καλλιεργεί τόσο τις μουσικές όσο και τις κοινωνικές δεξιότητες, ενώ συνολικά προωθεί τη συναισθηματική νοημοσύνη. Το δομικά χαρακτηριστικά του εργαστηρίου βασίζονται σε τρεις πυλώνες: τους κύκλους κρουστών, τα ρυθμικά παιχνίδια και τις βιωματικές δραστηριότητες αυτογνωσίας. Βασικό γνώρισμα της Βιωματικής Ρυθμικής είναι ότι εστιάζει στην πρακτική πλευρά του ρυθμού, δηλαδή, στη βιωματική του κατανόηση. Συνεπώς, δεν χρειάζεται να γνωρίζει κανείς μουσική για να συμμετάσχει· παίζουμε με τον ρυθμό. Ο κύκλος κρουστών παρέχει ένα ασφαλές ομαδικό πλαίσιο μη λεκτικής έκφρασης, δημιουργώντας, συγχρόνως, μια κοινοτική αίσθηση του ανήκειν. Η σύμπραξη [ρυθμική συν-κίνηση] που λαμβάνει μέρος καθιστά τη συνθήκη χώρο δυνατοτήτων, εντός του οποίου οι μετέχοντες δημιουργούν νόημα από κοινού. Στο εργαστήριο, ό,τι συμβαίνει έχει ως κεντρομόλο τη σχέση μεταξύ του σώματος και του ρυθμού. Η εστίαση στις αναπνοές, στις αισθήσεις και στα συναισθήματα στρέφουν την προσοχή στο 'εδώ και τώρα' (ενσυνειδητότητα). Χρησιμοποιούμε τον ρυθμό ως μέσο ψυχαγωγίας και αποφόρτισης, ενώ συγχρόνως καλλιεργείται η μουσική αντίληψη και η αυτογνωσία μας. Ενδυναμώνεται η δημιουργική έκφραση, ενισχύεται η αυτοπεποίθηση και ο αυτοσχεδιασμός, ενώ εμπλουτίζονται οι κοινωνικο-συναισθηματικές μας δεξιότητες. Συνοπτικά, *κάθε* εργαστήριο βιωματικής ρυθμικής αναπτύσσεται πάνω στην παρακάτω δομική ραχοκοκαλιά:

1. Γνωριμία ομάδας και ενεργοποίηση (team introduction and energizers)
2. Κρουστά σώματος και παιχνίδι κοινωνικοποίησης (body percussion and social game)
3. Ρυθμικό παιχνίδι (rhythmic game)
4. Ρυθμοί του κόσμου (world rhythms)
5. Γείωση και κύκλος κρουστών (grounding and drum circle)
6. Αυτογνωσία (self-awareness)*
7. Ενσυνειδητες αναπνοές (mindful breathing)

*Σύντομη περιγραφή δραστηριότητας αυτογνωσίας: «Ρυθμοί της καρδιάς»

Η δραστηριότητα «Ρυθμοί της καρδιάς» στρέφει την προσοχή στο σώμα και προωθεί την αυτογνωσία ενθαρρύνοντας την διερεύνηση της αυτο-εικόνας. Συνδυάζει το ρυθμικό

χτύπο της καρδιάς με τη χρήση κρουστών οργάνων, την κατασκευή οριγκάμι σε σχήμα καρδιάς και την επιλογή χαρακτηριστικών προσωπικότητας που θεωρούν οι συμμετέχοντες ότι τους εκφράζουν.

1. Εισαγωγή:

- Ο εμψυχωτής ζητά από τα μέλη της ομάδας να εντοπίσουν τον παλμό τους.
- Στη συνέχεια τα μέλη καλούνται, με τη σειρά, να προσπαθήσουν να αποδώσουν στα κρουστά όργανα τον χτύπο της καρδιάς.

2. Ρυθμός και κρουστά:

- Ο εμψυχωτής καθοδηγεί την ομάδα στον ρυθμό "Heart-Beat".
- Στη συνέχεια εμπλουτίζει τον ρυθμό με διάφορες αυξομειώσεις στην ταχύτητα και την ένταση.

3. Κατασκευή Origami:

- Ο εμψυχωτής αναφέρει διάφορα χαρακτηριστικά προσωπικότητας, και τα μέλη της ομάδας σημειώνουν σε ένα κόκκινο χαρτί όποια από αυτά τα γνωρίσματα θεωρούν ότι αντιπροσωπεύουν καλύτερα τη δική τους προσωπικότητα.
- Ύστερα, με το ίδιο χαρτί, κατασκευάζουν origami σε σχήμα καρδιάς.

4. Ανοιχτή συζήτηση, διαπιστώσεις και ανατροφοδότηση.

Λέξεις κλειδιά: βιωματική ρυθμική, έκφραση, αυτογνωσία, συναισθηματική νοημοσύνη

Καλώς ήρθατε στον κόσμο των ερωτήσεων

Μαρία Αναγνώστου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70-Διδάκτωρ Φιλοσοφίας ΕΚΠΑ
verenikim@gmail.com

Περίληψη

Το προτεινόμενο εργαστήριο έχει διαμορφωθεί για να παρουσιαστεί στα πλαίσια του Επιστημονικού συνεδρίου με τίτλο «Εκπαίδευση, Διδασκαλία και Δια Βίου Μάθηση στον 21ο αιώνα: Προκλήσεις και Προοπτικές» (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιούλιος 14-16/06/2024) και εμπίπτει στη θεματική «Διδασκαλία». Έχει ως θεωρητικό υπόβαθρο το φιλοσοφικό-παιδαγωγικό ρεύμα της Φιλοσοφίας για παιδιά (ΦγΠ) και επικεντρώνεται σε παιγνιώδεις δραστηριότητες, οι οποίες εμπλέκουν σε σημαντικό βαθμό τις τέχνες. Οι δράσεις έχουν διαθεματικό χαρακτήρα και στοχεύουν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, στην αισθητική έκφραση των συμμετεχόντων στο πλαίσιο μικρών ομάδων. Απευθύνεται κυρίως σε παιδαγωγούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έχει συνολική διάρκεια 90 λεπτά και χωρίζεται σε τρία διακριτά μέρη:

- Θεωρητική παρουσίαση του εργαστηρίου και συζήτηση στον κύκλο. (Διάρκεια 15 λεπτά).
- Εμπλοκή των συμμετεχόντων σε βιωματικές δραστηριότητες που εμπνέονται από τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης και αναπτύσσονται πολυαισθητηριακά. Έμφαση θα δοθεί στη συνέργεια λόγου, σώματος και εικαστικής έκφρασης. (Διάρκεια 60 λεπτά).
- Κλείσιμο του εργαστηρίου: Ερωτήσεις, διευκρινίσεις και προτάσεις (Διάρκεια 15 λεπτά).

Μετά την ολοκλήρωση του εργαστηρίου οι εκπαιδευτικοί αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή με βιωματικό τρόπο με τη συγκεκριμένη παιδαγωγική προσέγγιση και να έχουν κατανοήσει τον τρόπο σχεδιασμού παρόμοιων σχεδίων εργασίας για τη σχολική τάξη.

Λέξεις κλειδιά: Φιλοσοφία για παιδιά, παιχνίδι, τέχνες, γλωσσική έκφραση.

Το ραδιόφωνο στο σχολείο!

Μιχαηλίδου Ευδοξία

Ψυχολόγος- Δ/ντρια Ε.Ε.Ε.Κ. Άργους Ορεστικού
evipela@gmail.com

Νένου Μαρία

Φιλολόγος ειδικής Αγωγής
marineni@hotmail.gr

Περίληψη

Βιωματικό εργαστήριο για τη γνωριμία με το ραδιόφωνο σαν μέσο επικοινωνίας και για τη δημιουργία ραδιοφωνικής εκπομπής σαν εργαλείο εκπαίδευσης για την ανάπτυξη του προφορικού λόγου και κυρίως, του δημόσιου κοινωνικού λόγου. Παρόλο που στη σημερινή εποχή κυριαρχεί η επικοινωνία μέσω μηνυμάτων γραπτού λόγου και εικόνας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μπορούμε να ενισχύσουμε και να πλουτίσουμε τον προφορικό λόγο μας, ο οποίος είναι φορέας πολλών στοιχείων επικοινωνίας, λεκτικών και μη λεκτικών. Καλούμαστε να προβληματιστούμε για τη δύναμη του προφορικού λόγου και να διερωτηθούμε τι είναι ο δημόσιος λόγος, ποια είναι η χρήση του για τους μαθητές και τον κάθε πολίτη. Παράλληλα, τι διαχωρίζει το δημόσιο λόγο από τον προσωπικό λόγο της επικοινωνίας και πώς ο δημόσιος λόγος μπορεί να αποτελέσει εργαλείο στην εκπαίδευση και να γίνει κοινωνικός; Ποια είναι η σημασία για ένα μαθητή κι έναν εκπαιδευτικό να επεκτείνει τις γνώσεις του πάνω σε ένα θέμα, να τις συμπληρώνει και να τις παρουσιάζει με έναν τρόπο διασκεδαστικό, υπεύθυνο και συμπεριληπτικό; Οι μαθητές μαθαίνουν τι σημαίνει ελευθερία έκφρασης και γνωρίζουν τι σημαίνει να μπορώ να έχω γνώμη για ένα θέμα ενημερώνοντας, παράλληλα, κι άλλους.

Μέσα από τη ραδιοφωνική εκπομπή, κάθε μαθητής μαθαίνει να εκφράζεται ελεύθερα και να επικοινωνεί απευθυνόμενος σε ένα κοινό που δεν γνωρίζει. Ενισχύονται οι κοινωνικοί

δεσμοί και η ομαδική εργασία, αφού για κάθε εκπομπή χρειάζεται συνεργασία περισσότερων ατόμων για να βγει στον αέρα. Εξετάζουμε το ερώτημα “πώς μπορούμε να επικοινωνήσουμε μέσω του ραδιοφωνικού μηνύματος ή μιας ραδιοφωνικής εκπομπής;” Θα γίνει μια προσπάθεια να αναλυθούν και να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα και, παράλληλα, να γνωρίσουμε τις αρχές του δημόσιου λόγου μέσα από το ραδιόφωνο.

Πρακτική προσέγγιση- Δημιουργία ραδιοφωνικής εκπομπής

Σχηματισμός ομάδων. Κάθε ομάδα επιλέγει θέμα εκπομπής μέσα από ένα σχολικό μάθημα χρησιμοποιώντας το σχολικό εγχειρίδιο. Επιμέρους ομάδες αποτελούν την κύρια ομάδα: ομάδα δημοσιογραφικής έρευνας, ομάδα σύνταξης του κειμένου, ομάδα των εκφωνητών, ομάδα επιλογής μουσικής. Παρουσίαση εκπομπής στο κοινό.

Λέξεις κλειδιά: Ραδιοφωνική εκπομπή, Δημόσιος & Κοινωνικός λόγος

ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ

(εικαστικές δημιουργίες μαθητών προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης)

«Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στο σχολείο!»

Νηπιαγωγός, 3ο Νηπιαγωγείο Ανατολής Ιωαννίνων
gtmalliou@gmail.com

Περίληψη

Το Τμήμα 1 του Νηπιαγωγείου μας θα συμμετάσχει στο Επιστημονικό Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή με τίτλο «Εκπαίδευση, Διδασκαλία και Δια Βίου Μάθηση στον 21ο αιώνα: Προκλήσεις και Προοπτικές» με μια εικαστική δημιουργία των νηπίων με τίτλο «Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στο σχολείο!». Η εικαστική δημιουργία με την οποία θα συμμετέχουμε αφορά τον θεματικό άξονα «Καλές Πρακτικές στην εκπαίδευση: Συνεργασία σχολείου-οικογένειας-κοινότητας, Προγράμματα μετάβασης, Συναισθηματικής ανάπτυξης, Πολιτιστικά, Περιβάλλοντος και Αειφορίας, Ευρωπαϊκά προγράμματα». Σε προγενέστερο χρόνο τα νήπια ασχολήθηκαν με την μετάβασή τους από τους κόλπους της οικογένειας σε ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο που είναι το Νηπιαγωγείο. Συγκεκριμένα το κάθε νήπιο θα φτιάξει το σπίτι του έχοντας σχεδιάσει μέσα σ' αυτό τα μέλη της οικογένειάς του και σε χαρτί του μέτρου του οποίου το κέντρο θα έχουν σχεδιάσει το Νηπιαγωγείο τους θα κολλήσουν γύρω γύρω τις εργασίες τους και τον εαυτό τους να κατευθύνεται σε αυτό (όλοι οι δρόμοι από τα σπίτια θα οδηγούν στο Νηπιαγωγείο). Με αυτόν τον τρόπο θέλουμε να δείξουν ότι η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες ανάπτυξης και κοινωνικοποίησης των παιδιών κυρίως της πρώτης σχολικής ηλικίας και αποδεδειγμένα πια η συνεργασία σχολείου – οικογένειας λειτουργεί θετικά στην εκπαιδευτική

διαδικασία, στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών αλλά και στη σχολική επιτυχία.

Λέξεις κλειδιά: Σχολείο, Οικογένεια, Συνεργασία, Καλές πρακτικές, Μετάβαση

Μαμά σ' αγαπώ και σε προσέχω!

10^ο Νηπιαγωγείο Άρτας

Περίληψη

Από τα αρχαία χρόνια ο υγιεινός τρόπος ζωής και η σωματική άσκηση αποτελούν δείγμα πολιτισμού και κοινωνικής ωριμότητας. Η πρόληψη αποτελεί ίσως το ισχυρότερο όπλο που διαθέτουν οι σύγχρονες κοινωνίες για την καταπολέμηση των χρόνιων παθήσεων και των ανιάτων ασθενειών. Ο καρκίνος του μαστού, μία από τις συχνότερες κακοήθειες, ταλανίζει εκατομμύρια γυναίκες παγκοσμίως, με την αυτοεξέταση και τα εξελιγμένα προγράμματα πρόληψης να αποτελούν βασικά ανασταλτικά εργαλεία για την εξέλιξη της νόσου. Στα πλαίσια του Εργαστηρίου Δεξιότητων «Ζω καλύτερα – Ευ Ζην» και σε συνεργασία με το 2^ο ΕΠΑ.Λ. Άρτας, το 1^ο Εργαστηριακό Κέντρο Άρτας και τον Πανελλήνιο Σύλλογο Γυναικών «Άλμα Ζωής», ασχοληθήκαμε με το μείζον ζήτημα της προαγωγής υγείας, τονίζοντας ιδιαίτερα την αξία της πρόληψης. Βασικοί στόχοι του προγράμματος ήταν τα νήπια να αναπτύξουν θετικές συμπεριφορές και να αντιληφθούν ορισμένες αξίες που αφορούν ζητήματα υγείας, αλλά και να ενημερωθούν για θέματα υγιεινής διατροφής. Η συγκεκριμένη προσπάθεια αφιερώθηκε στις μητέρες των μαθητών/τριών, οι οποίες αποτελούν ίσως το πολυτιμότερο πρόσωπο στη ζωή ενός παιδιού. Αξιοποιώντας τις αρχές της βιωματικής μάθησης, οι μαθητές/τριες με την ολοκλήρωση του προγράμματος απέκτησαν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να ακολουθούν βασικούς κανόνες υγείας και σωματικής άσκησης. Παράλληλα, εμπλουτίστηκε το λεξιλόγιο τους με νέες λέξεις, όπως πρόληψη και ιατρικός έλεγχος. Τα παιδιά χρησιμοποιώντας τα καλλιτεχνικά τους εργαλεία, όπως μαρκαδόρους, πινέλα, χαρτόνια και κόλλες δημιούργησαν τη δική τους αφίσα για την προστασία της υγείας και την πρόληψη. Στο κέντρο τοποθετήθηκε η φιγούρα της μητέρας, η οποία περιβάλλεται από μια ροζ κορδέλα κατασκευασμένη από γκοφρέ χαρτί, που αναπαριστά το σύμβολο της παγκόσμιας εκστρατείας κατά του καρκίνου του μαστού. Γύρω-γύρω τα πολύχρωμα χεράκια των παιδιών είναι έτοιμα να την αγκαλιάσουν τρυφερά και να την προστατέψουν. Όλες οι λέξεις και οι εκφράσεις που μάθαμε, όπως «προσοχή», «ελπίδα», «υγεία», «αγάπη στον εαυτό μας» και «φροντίδα» έγιναν λουλούδια που διακόσμησαν την αφίσα μας, μαζί με την αμέριστη αγάπη για τη μαμά μας.

Λέξεις-κλειδιά: καρκίνος μαστού, πρόληψη, προαγωγή υγείας, υγιεινή διατροφή, μητέρα

Η αξιοποίηση του εξωτερικού χώρου στην εκπαιδευτική διαδικασία: Πρόγραμμα Συνεκπαίδευσης Ειδικού και Γενικού Νηπιαγωγείου

Ειδικό Νηπιαγωγείο Ηγουμενίτσας
mail@nip-eid-igoum.thesp.sch.gr

3ο Νηπιαγωγείο Ηγουμενίτσας
mail@3nip-igoum.thesp.sch.gr

Περίληψη

Η εκπαίδευση των παιδιών προσχολικής ηλικίας με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρία, θέτει πολλές προκλήσεις για το σύγχρονο σχολείο. Τις τελευταίες δεκαετίες, η έννοια της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης κατευθύνεται προς ένα πλαίσιο που δίνει έμφαση στη λειτουργία των παιδιών μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον τους. Η εικαστική μας δημιουργία είναι αποτέλεσμα συνεργασίας των μαθητών του Ειδικού Νηπιαγωγείου Ηγουμενίτσας και του 3^{ου} Νηπιαγωγείου Ηγουμενίτσας στο πλαίσιο προγράμματος συνεκπαίδευσης με θέμα την αξιοποίηση του εξωτερικού χώρου στην εκπαιδευτική διαδικασία των δύο σχολείων. Προσεγγίσαμε τον εξωτερικό χώρο ως ένα πλαίσιο το οποίο διευκολύνει τη συναισθηματική και την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών συμμετέχοντας σε βιωματικές εκπαιδευτικές δράσεις. Τροποποιήσαμε τον εξωτερικό χώρο ώστε η διάταξη του αλλά και ο τρόπος συγκρότησής του να παρέχουν ερεθίσματα στα παιδιά και να τα κινητοποιούν να δράσουν ατομικά και συλλογικά. Η χωροταξική διαμόρφωση σε κέντρα μάθησης επιτρέπει / προωθεί τη συνεργασία των παιδιών και την εργασία τους σε ομάδες. Οι μαθητές με τυπική και μη τυπική ανάπτυξη συμμετείχαν σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κίνησης και ψυχαγωγίας με παραδοσιακά παιχνίδια και οργανωμένη κινητικότητα με αθλήματα. Δημιουργήσαμε τον δικό μας σχολικό κήπο δίνοντας έμφαση όχι μόνο στη γνώση αλλά στη δράση και στη συμμετοχή. Το φυσικό περιβάλλον του εξωτερικού χώρου του σχολείου μας, αποτελείσει πηγή έμπνευσης και δημιουργικότητας, συμβάλλοντας θετικά στους στόχους της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και αυτό προσπαθήσαμε να αποτυπώσουμε στην εικαστική μας δημιουργία.

Λέξεις κλειδιά: Συνεκπαίδευση, Εξωτερικός Χώρος, Αλληλεπίδραση, Ειδικό Νηπιαγωγείο, Γενικό Νηπιαγωγείο

Βοήθησέ με να ταξιδέψω! Πρόγραμμα Ομαλής Μετάβασης από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο

Δημοτικό Σχολείο Λεσινίου
mail@dim-lesin.ait.sch.gr

Νηπιαγωγείο Λεσινίου
mail@nip-lesin.ait.sch.gr

Περίληψη

Το Δημοτικό Σχολείο Λεσινίου σε συνεργασία με το Νηπιαγωγείο Λεσινίου, στο πλαίσιο προγραμμάτων αξιολόγησης της σχολικής μονάδας και Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, εφάρμοσαν δραστηριότητες μετάβασης και συνεργασίας των μαθητών του Νηπιαγωγείου με τους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου. Συγκεκριμένα, στόχος της συνεργασίας Δημοτικού και Νηπιαγωγείου Λεσινίου ήταν η ενίσχυση των σχέσεων των μαθητών, η συνεργασία παιδιών διαφορετικών ηλικιών και η αποδοχή και ο σεβασμός της ατομικότητας και της διαφορετικότητας όλων των μαθητών. Κατά συνέπεια, ένα από τα προγράμματα που πραγματοποιήθηκαν για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, ήταν η δημιουργία προγράμματος ομαλής μετάβασης, όπου οι μαθητές των δύο σχολείων συνεργάζονταν, συμμετείχαν σε εργαστήρια, βοηθούσαν ο ένας τον άλλον και διαμόρφωναν καλλιτεχνικά αποτελέσματα. Η μετάβαση των μαθητών προσχολικής αγωγής στο περιβάλλον του Δημοτικού Σχολείου, αποτελεί μία περίοδο αλλαγών στη ζωή του παιδιού, καθώς παράγοντες που αλληλεπιδρούν και μπορούν να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά αυτήν τη μετάβαση (Σακελλαρίου, Στράτη & Αναγνωστοπούλου, 2015). Για την επιτυχή και ομαλή μετάβαση, είναι σημαντική η διαμόρφωση προγραμμάτων μετάβασης, όπου οι εκπαιδευτικές προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης συνεργάζονται και εμπλέκουν τους μαθητές σε διάφορες δραστηριότητες μέσω ετερογενών ομάδων (Σακελλαρίου κ.ά., 2020). Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αξιολόγηση των προγραμμάτων αυτών, μέσω τεχνικών αρχικής, διαμορφωτικής και τελικής αξιολόγησης, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τις διάφορες τέχνες, όπως είναι ο χορός και τα εικαστικά, που επιτρέπουν την ανεμπόδιστη έκφραση της δημιουργικότητας των παιδιών (Sakellariou, Strati & Mitsi, 2020). Συνεπώς, το τελικό εικαστικό αποτέλεσμα της συνεργασίας των δύο σχολείων είναι η συνεργατική αφή με την οποία θα επιθυμούσαμε να συμμετέχουμε στο παρόν συνέδριο.

Λέξεις κλειδιά: Ομαλή μετάβαση, Συνεργασία, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό Σχολείο

«Έχω δικαίωμα να...»

Νηπιαγωγείο Αγίου Ιωάννη Ιωαννίνων

Περίληψη

Το Νηπιαγωγείο μας θα συμμετάσχει στο Επιστημονικό Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή με τίτλο «Εκπαίδευση, Διδασκαλία και Δια Βίου Μάθηση στον 21^ο αιώνα: Προκλήσεις και Προοπτικές» με μια εικαστική δημιουργία των νηπίων με τίτλο «Έχω δικαίωμα να...». Η εικαστική δημιουργία με την οποία θα συμμετέχουμε αφορά τον θεματικό άξονα «Παιδαγωγική των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ενεργός Πολιτειότητα». Σε προγενέστερο χρόνο η ομάδα των νηπίων ασχολήθηκε με την σύμβαση που ψηφίστηκε από τον ΟΗΕ προσπαθώντας να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα παιδιά, μετατρέποντάς τους από παθητικούς αποδέκτες φιλανθρωπίας σε ανθρώπινα όντα με ένα ξεχωριστό σύνολο δικαιωμάτων. Η Σύμβαση αναγνωρίζει ότι η παιδική ηλικία είναι μια ευάλωτη στιγμή και ότι τα παιδιά χρειάζονται ειδική φροντίδα και προστασία. Συγκεκριμένα τα νήπια θα φτιάξουν με κατασκευή ένα παιδάκι το οποίο θα κρατάει στα χέρια του μπαλόνια όπου θα είναι ζωγραφιές οι όποιες θα αποτυπώνουν τα δικαιώματα των παιδιών. Με αυτόν τον τρόπο θέλουμε να δείξουν ότι και τα παιδιά είναι Πολίτες του κόσμου με αναγνωρισμένα από την Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ δικαιώματα και ενδιαφέρονται για την εφαρμογή τους σε όλα τα παιδιά του κόσμου, ανεξαρτήτου φύλου, προέλευσης, θρησκείας, αναπηρίας, κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης.

Λέξεις κλειδιά: Δικαιώματα, Διαφορετικότητα, Συμπερίληψη

Θάλασσες χωρίς σκουπίδια είναι γέλια, χαρά, παιχνίδια!

Νηπιαγωγείο Πέτα, Άρτα

Περίληψη

Η περιβαλλοντική συνείδηση καλλιεργείται ήδη από την ευαίσθητη ηλικία του Νηπιαγωγείου. Οι μικροί μαθητές και οι μικρές μαθήτριες, μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων και ενεργούς εμπλοκής στις διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων, μαθαίνουν να συμμετέχουν στην υλοποίηση δράσεων, προκειμένου να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός βιώσιμου μέλλοντος. Πολύτιμοι σύμμαχοί τους στην προσπάθεια αυτή είναι η οικογένεια και η ευρύτερη κοινότητα. Σκοπός του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων «Θάλασσα S.O.S. χωρίς πλαστικά» ήταν τα παιδιά να ενημερωθούν για το πρόβλημα της θαλάσσιας ρύπανσης και τους κινδύνους που εγκυμονεί για τα πλάσματα του βυθού. Σε επίπεδο γνώσεων επιδιώξαμε να μάθουν να περιγράφουν διάφορους τρόπους, με τους οποίους τα πλαστικά απορρίμματα καταλήγουν στο θαλάσσιο περιβάλλον και να αναφέρουν τις επιπτώσεις αυτού του φαινομένου. Έπειτα, σε επίπεδο δεξιοτήτων στόχος ήταν τα παιδιά να μπορέσουν να εξηγήσουν μερικούς από τους λόγους που τα πλαστικά απορρίμματα επηρεάζουν τη

θαλάσσια ζωή. Ιδιαίτερα σημαντικός στόχος ήταν η διαμόρφωση θετικής στάσης ως προς τη συνεργασία με τους άλλους ανθρώπους για την επίτευξη ενός κοινού έργου. Κατά την υλοποίηση του Εργαστηρίου παρακολουθήσαμε εκπαιδευτικά βίντεο για το θέμα, διαβάσαμε συναρπαστικές ιστορίες και αναζητήσαμε τρόπους να προστατέψουμε το περιβάλλον. Στη διάρκεια του προγράμματος εφαρμόσαμε τη μέθοδο της διερευνητικής μάθησης και αξιοποιήσαμε τις ρουτίνες σκέψης, ώστε να οργανώσουμε τις δραστηριότητες και αξιοποιήσαμε διαθέσιμο ψηφιακό υλικό. Επιπλέον, προχωρήσαμε στη διαφοροποίηση στοιχείων των δραστηριοτήτων όποτε κρίθηκε απαραίτητο, προκειμένου το σύνολο της τάξης να επιτύχει τους μαθησιακούς στόχους. Ολοκληρώνοντας το πρόγραμμα, οι μαθητές/τριες μας κατανόησαν ότι οι τεράστιες ποσότητες σκουπιδιών που ρυπαίνουν τις θάλασσες και τους ωκεανούς του πλανήτη μας είναι αποτέλεσμα της αλόγιστης σπατάλης των υλικών αγαθών από τον άνθρωπο. Η ομάδα μας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνη εφικτή λύση για την ορθή διαχείριση των απορριμμάτων είναι η ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης. Η υλοποίηση του ανωτέρω προγράμματος συνέβαλε καθοριστικά στην οικοδόμηση γνώσεων και τη διαμόρφωση στάσεων που θα βοηθήσουν τα παιδιά να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες και να φέρονται στο περιβάλλον και τον κόσμο μας με ενσυναίσθηση, ευαισθησία και όχι με αδιαφορία.

Λέξεις κλειδιά: Θάλασσες, ρύπανση, Εργαστήρια Δεξιοτήτων, περιβαλλοντική συνείδηση

«Ένα δέντρο στις τέσσερις εποχές του έτους» Ομαδική εργασία (κολλάζ)

1^ο Νηπιαγωγείο Κατσικά

Περίληψη

Στα πλαίσια της ανάπτυξης της θεματικής ενότητας που αφορά την έννοια του έτους και των υποδιαιρέσεών του (εποχές, μήνες, εβδομάδες, μέρες) προσεγγίσαμε διαθεματικά και την έννοια των τεσσάρων εποχών και συγκεκριμένα τις αλλαγές που συμβαίνουν στη φύση μέσα από την εναλλαγή των εποχών και πώς αυτές οι αλλαγές εκδηλώνονται στο φυσικό περιβάλλον (καιρικές συνθήκες, φυτά, ζώα κτλ). Στη συγκεκριμένη ομαδική εργασία αποτυπώσαμε τις αλλαγές που συμβαίνουν σε ένα φυλλοβόλο δέντρο, όπως π.χ. η κερασιά, τις οποίες αναπαραστήσαμε εικαστικά σε μια ομαδική σύνθεση κολλώντας διαφορετικά άχρηστα υλικά, όπως πλαστικά καπάκια από μπουκάλια και χάρτινα ρολά από χαρτί κουζίνας. Η επιλογή της επανάχρησης άχρηστων υλικών στα πλαίσια μιας διαφορετικής χρήσης, έγινε με σκοπό να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά σχετικά με το ζήτημα της ανακύκλωσης, αφού με αυτόν τον τρόπο την εφαρμόσαμε έμπρακτα.

«Διάλεξε σε ποια πλευρά θες να είσαι» Δημιουργία Ομαδικής αφίσας

3° Νηπιαγωγείο Κατσικά

Περίληψη

Με αφορμή την Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού στις 6 Μαρτίου οργανώσαμε μια σειρά δραστηριοτήτων, προκειμένου να προσεγγίσουμε το θέμα. Ως αποκορύφωμα όλων αυτών των δραστηριοτήτων ήταν και η συμμετοχή μας στη δράση του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου Σχολικής Διαμεσολάβησης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων που πραγματοποιήθηκε την ίδια μέρα από σχολεία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων όλης της χώρας σε δημόσιους χώρους, όπως πεζόδρομους, πλατείες κτλ., κατά την οποία μαθητές και εκπαιδευτικοί βγήκαμε στους δρόμους και καταγγείλαμε τη βία, μέσα από μικρά δρώμενα, τραγούδια και συνθήματα με πλακάτ, πανό και προκηρύξεις. Στο τέλος όλων των δράσεων οι μαθητές έσπασαν συμβολικά μπαλόνια στέλνοντας το μήνυμα της ανάγκης να σπάσει ο κύκλος της βίας και της σιωπής των θυμάτων που υφίστανται τη βία και τον εκφοβισμό στα σχολεία! Η παρακάτω αφίσα που δημιουργήσαμε με τις μαθήτριες/τες μας, είναι ένα μέσο αφύπνισης της κοινότητας προς αυτήν την κατεύθυνση.

«Ανθρώπινα δικαιώματα- Διατροφική δικαιοσύνη»

Ειδικό Νηπιαγωγείο Σ.Α.Π. Ιωαννίνων

Περίληψη

Η εικαστική δημιουργία πραγματοποιήθηκε με συμμετοχή όλων των νηπίων της σχολικής μονάδας στο πλαίσιο υλοποίησης του 3ου Θεματικού κύκλου των Εργαστηρίων Δεξιότητων: «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική συναισθηση και ευθύνη», με θέμα: «Ανθρώπινα δικαιώματα» και τίτλο «Διατροφική δικαιοσύνη». Επιχειρήθηκε η προσέγγιση της έννοιας της Διατροφικής δικαιοσύνης στηριζόμενοι στην παραδοχή ότι η υγιεινή διατροφή είναι ένα πανανθρώπινο δικαίωμα, που υποστηρίζει τον άνθρωπο σωματικά και ψυχικά επιτρέποντάς του μια δραστήρια και υγιή ζωή. Στην εικαστική δημιουργία αποτυπώνονται οι πέντε κύκλοι των Ολυμπιακών Αγώνων, καθότι ο Ολυμπισμός έχει παγκόσμιο ενωτικό χαρακτήρα και προωθεί αξίες, όπως σεβασμός, ισότητα, δικαιοσύνη και ισοτιμία μεταξύ των ανθρώπων, τις οποίες προσεγγίσαμε εννοιολογικά στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Δεξιότητων.

«Αναζητώντας τα μυστικά της πόλης μας» Εικαστική δημιουργία

1^ο Δημοτικού Σχολείου Άρτας

Περίληψη

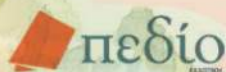
Στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος «Αναζητώντας τα μυστικά της πόλης μας» η Δ'1 τάξη του 1^ο Δημοτικού Σχολείου Άρτας πραγματοποίησε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2023 – 2024 μια σειρά από δράσεις, μία εκ των οποίων ήταν και η ομαδική δημιουργία αφίσας με τη συνεργασία όλων των μαθητών, του εκπαιδευτικού των καλλιτεχνικών μαθημάτων και της εκπαιδευτικού του τμήματος.

Το πρόγραμμα εμπίπτει στον θεματικό άξονα: Αξιοποίηση της Τέχνης και του Πολιτισμού στην Εκπαίδευση. Σκοπός του προγράμματος ήταν να έρθουν οι μαθήτριες και οι μαθητές σε επαφή με την τοπική ιστορία, τον πολιτισμό και τη λαϊκή παράδοση του τόπου μας, μέσω των παραστατικών και εικαστικών τεχνών, έτσι ώστε να ενισχυθεί το ενδιαφέρον και η συμμετοχή τους στο μάθημα της Ιστορίας. Επιπλέον, στόχος ήταν οι μαθήτριες και οι μαθητές να διευρύνουν και να αφομοιώσουν τις γνώσεις τους μέσω της διαθεματικότητας της βιωματικής μάθησης και της παιγνιώδους διδασκαλίας. Τέλος, να καλλιεργήσουν το ομαδικό πνεύμα και τη συνεργασία και μέσω διάφορων τεχνικών του θεάτρου, να αναπτύξουν την παρατήρηση και τη φαντασία και να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους.

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με επιτυχία και οι μαθήτριες/μαθητές αποκόμισαν πολλαπλά οφέλη σε μαθησιακό, κοινωνικοπολιτισμικό και συναισθηματικό επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: Τοπική Ιστορία και λαϊκή παράδοση, παραστατικές και εικαστικές τέχνες, διαθεματικότητα, βιωματική μάθηση, παιγνιώδης διδασκαλία

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

ΠΡΟΚΟΣ

ΚΤΗΜΑ ΓΚΛΙΝΑΒΟΣ
ΖΙΤΣΑ

Εκδόσεις
Διάδραση

